ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః.

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగమను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణిక.

(ఆధానపంచకసహితము)

ఇందుప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ, చతుర్థ, భాగసహితము.

ఈగ్రంథము.

కృష్ణాజిల్లా మచిలీపట్టణ నివాసులును సుప్రసిద్ధులైన
చేల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

గృహ్యసూత్ర, ధర్మశాస్త్ర, సస్వర, సప్రయోగసహితముగ

శ్రీ ర స్తు.

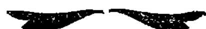
ఓమ్ పర బ్రహ్మణేనమః,

శ్రీమదాపస్తంబ మహర్షయేనమః.

యజుర్వేద పూర్వప్రయోగనామాంతర

యాజుష శ్రౌత స్మార్తానుక్రమణికా

ఖ్యోయం గ్రంథః ఆధానపంచక సహితః

అయమ్.

ప్రాచీనతాళపత్రి బహుగ్రంథేభ్యసంగృహీతస్సన్ కృష్ణారాజధాన్యాః ప్రధాననగర్యాం బృందావనపుర్యాం నివాసినా సుప్రసిద్ధేనచల్లాన్వయసంభూతేన నాగలింగశాస్త్రి పుత్రేణ లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిణా గృహ్యసూత్ర ధర్మశాస్త్ర స్వరప్రయోగాదీన్ క్రమేణ సంపుటీకృత్య స్వకీయ శ్రీ ఆర్యానందముద్రాక్షర శాలాయాం ముద్రాపితోయం విజయతేతరామ్.

చతుర్థ ముద్రాపిత గ్రంథసంఖ్యా. 1500

ఏతద్గ్రంథమూల్యం చతురూప్యమ్.

హూణశకవత్సరాః. 1922

పీఠిక.

పరాశరః॥ శ్లో॥ సంధ్యాస్నానంజపోహోమో దేవతానాం చపూజనమ్ । ఆతిథ్యంవైశ్వదేవంచ షట్కర్మాణిదినేదినే॥ మనుః॥ అధ్యాపనంచాధ్యయనం యజనంయాజనంతథా । దానంప్రతిగ్రహశ్చైవషట్కర్మాణ్యగ్రజన్మనః ॥ షణ్ణాంతు కర్మణామస్యత్రీణికర్మాణి జీవికా । యాజనాధ్యాపనేచైవ విశుద్ధాచ్చప్రతిగ్రహః॥ షట్కర్మ సహితోవిప్రః కృషికర్మచ కారయేత్ ॥

తా॥ కాలత్రయమునందు సంధ్యావందనము, స్నానము, గాయత్రీజపము, ఔపాసనాగ్నిహోత్రాదికర్మములు, దేవతారాధనము, అతిథిపూజ, వైశ్వదేవము, అను నీయాఱుకర్మంబులును నిత్యముగృహస్థుఁడు జరుపవలయును. మఱియు శిష్యులకు వేదముఁజెప్పుట, తాను అధ్యయనముసేయుట, యజ్ఞముసేయుట. ఇతరులచేఁ జేయించుట, ఒకరికిదానమిచ్చుట. ఇతరులచే గ్రహించుట, ఈయాఱుకర్మంబులు బ్రాహ్మణగృహస్థునకర్మంబులు, వీనిలో యాజనము, అధ్యాపనము, పరిశుద్ధునివలన దానముఁగొనుట, అను నీమూఁడుకర్మంబులును జీవనోపాయంబులు, ఒకవేళ ఈయాజనాదులవలన జీవనముజరుగనియెడల షట్కర్మములఁ జరుపుకొనుచు కృషికర్మమును జరిగింపఁదగును, మఱియు, జగత్సృష్ట్యారంభమున నేర్పడిన బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనెడు ౪ జాతులలోఁ గ్రిందనుండి యొకరికంటె నొకరుజన్మముచేతనె శ్రేష్ఠులగుచున్నారు, శ్రీభగవంతుని యుత్తమాంగమునఁ బుట్టుటవలనను, వేదములను ధరించుటవలనను, అన్నిటికి ధర్మముగా బ్రాహ్మణుఁడే ప్రభువు, దేవతలయొక్కయు, పితృదేవతలయొక్కయు, హవ్యకవ్యములను బ్రాహ్మణముఖముగా భుజించుచున్నారు, ఇన్నిటింజేసి యితరవర్ణములకంటె విప్రులధికులు, బ్రాహ్మణజన్మమె

శాశ్వతధర్మమునకు యొక్క శరీరము, కావున బ్రాహ్మణుఁడు ధర్మమునకు పుట్టినవాఁడై పుట్టినదిని మోక్షమునకు సమర్థుఁడగుచున్నాఁడు, తొలుత చతుర్ముఖుఁడు శ్రీమన్నారాయణునిఁగూర్చి తపముచేసి వేదములంగాపాడుటకును. పితృదేవతలఁ దృప్తినొందించుటకును, ధర్మముల రక్షించుటకును బ్రాహ్మణులను సృజించెను, కనుక జన్మముచేతనే శ్రేష్ఠులై సకలభూతములకును దల్లియుఁదండ్రియుగురువులై సకలవర్ణములకును శ్రేష్ఠులుగా నున్నందున ముల్లోకములయందును వీరికంటె బూజనీయులు మఱియొకరు లేరు, వేదవిద్యావిశేషముచేతఁ దమలో నొకరినొకరు పూజింపుకొనుచు, నొకనికి నొకరు గురువులై అతిథులై పరస్పరముపకరించుకొనుచుఁ దాము తరించి యితరులఁదరింపఁజేయుచున్నారు. మఱియు సకలభూతములలో ప్రాణులు శ్రేష్ఠములు, వానికంటె చేతనములు, వానికంటె మనుష్యులు, వారికంటెవిద్వాంసులు వారికంటె వేదార్థ పరిజ్ఞాతలు, వారికంటె బ్రహ్మవేత్తలు, శ్రేష్ఠులని సమస్తగ్రంథములువక్కాణింపుచున్నవి. ఆపస్తంబః॥ సర్వవర్ణానాం స్వధర్మానుష్ఠానే పరమపరిమితం సుఖం, తతః పరివృత్తౌ కర్మఫలశేషేణ జాతింరూపం వర్ణం బలం మేధాం ప్రజ్ఞాం ద్రవ్యాణి ధర్మానుష్ఠానమితి ప్రతిపద్యతే తచ్చక్రవ దుభయోర్లోకయోస్సుఖమేవ వర్తతే॥ సకలవర్ణములవారికిని స్వధర్మానుష్ఠానము సలిపినమాత్రమునసే పరలోకమునం దపరిమిత సౌఖ్యముగలుగును, అట్టిసుఖానుభవముఁజెందినపిదపఁ దిరిగి భూలోకమున జనించి శేషించినకర్మఫలముచేత నుత్తమజాతిని సౌందర్యాదులను,శరీరవర్ణమును, బలమును, ధారణాశక్తిని, బుద్ధిని, ధనమునుధర్మానుష్ఠానము మొదలగువానిని బొందుచున్నారు, కావున నుభయలోకములయందును సుఖమే మనుజునిఁజెంది చక్రమువలె దిరుగుచుండును. మఱియు శ్రీభగవంతుఁడు లోకధర్మసంరక్షణార్థము చతుర్ముఖుని ముఖమునుండి మొదట వేదములను వెలిపుచ్చె. అట్టివేదములయందలి ధర్మములను, శ్రీమదాపస్తంబ, మను, పరాశర, గౌతమ, భరద్వాజ ప్రముఖులగు మహర్షు

లు స్మృతులమూలముగఁ బ్రకాశింపఁజేసిరి. తరువాత (వ్యాసో నారాయణోహరిః) అనువచనము ప్రకారము సాక్షాన్నారాయణాంశసంభూతుండగు వేదవ్యాస మహామునీంద్రుఁడు స్మృత్యుక్తవర్ణాశ్రమ ధర్మాదులను, భగవదవతార ప్రభావంబులను, అనేక దేవతామహిమలను నానావిధనీతిప్రకారంబులను బ్రకాశింపఁజేసిరి, అట్టియష్టాదశ పురాణములు లోకమందుఁ బ్రకాశింపుచున్న విషయము అందరికిని దెలిసిన విషయమేను. మఱియు ఆమహాపురాణములయందు అద్భుతవిషయంబులుగలిగికర్మసిద్ధిద్వారాజ్ఞానము, జ్ఞానమువలన మోక్షమార్గసాధనంబులని ఘోషింపుచున్నవి. గనుక మనము ముందు కర్మకాండను గుఱించియు, పిమ్మట ఉపాసనాకాండను గుఱించియు, అటుపిమ్మట జ్ఞానకాండనుగుఱించియు విచారింతము —"వేదయితీతి వేదః" తెలియఁజేయునదిగాన వేదమని చెప్పఁబడెను. వేదశబ్దనిష్పత్తియెట్లనఁగా "విదన్తియతోధర్మాధర్మావితి వేదః" అనఁగా దీనిసహాయమువలన ధర్మాధర్మములు తెలియఁబడును. "శ్రూయతఇతి శ్రుతిః" అనఁగా పరమేశ్వరునుండియే వినఁబడినందున శ్రుతియనఁబడెను. మఱియు శ్రోత్రేంద్రియముచే శబ్దరూపముగాఁ దెలియఁబడుటకుబట్టి "శ్రుతిః" యని జెప్పఁబడెను, ఆమ్నాయఃఅనఁగా వల్లించునట్టయని యర్థము. ఇంతియగాక వేదమునుగుఱించియు వేదానుష్ఠానమును గుఱించియు ఆదియందు భగవంతుఁడు బ్రహ్మదేవునకుపదేశించెను. బ్రహ్మదేవుఁడు ఋషులకుపదేశించెను. ఋషులు తమ శిష్యులకుపదేశించిరి. తదాది స్మార్తకర్మానుష్ఠానముగుఱించి విపులముగా ఆపస్తంబ గౌతమ భరద్వాజాది ప్రముఖులందఱు వారివారి సూత్రములు ప్రకటనజేసిరి, ఆయాసూత్రములయందు ఇహపరసుఖములకుఁదగిన కర్మానుష్ఠానములను జేయు పద్ధతులును; అశ్వమేధము, వాజపేయము, మొదలగు యజ్ఞములు చేయు విధములును; అవిచేయుటవలనఁ గలుగు ఫలములును బోధించును. ఉపాసనాకాండము పర

మోక్షమునందు లక్ష్యమునిల్పువిధము, అట్టిధర్మములకుఁ గలుగుఫల
మును బోధించును. జ్ఞానకాండము:—తత్త్వబోధవలన బ్రహ్మజ్ఞాన
మును బొందుమార్గమును, అందువలనఁగలుగు ప్రయోజనమును
బోధించును. మఱియుబ్రాహ్మణులకుద్విజత్వముషోడశకర్మాచరణం
బుచేఁ గలుగును, కావున నీద్విజత్వసిద్ధికొఱకు ప్రథమములో షోడ
శకర్మలు జెప్పఁబడును ఎట్లనిన ౧ గర్భాధానము, ౨ పుంసవనము,
౩ సీమంతము, ౪ జాతకర్మము, ౫ నామకరణము, ౬ అన్నప్రాశన
ము, ౭ చౌలము, ౮ ఉపనయనము, ౯ ప్రాజాపత్యము, ౧౦ సౌమ్య
వ్రతము, ౧౧ ఆగ్నేయవ్రతము, ౧౨ వైశ్వదేవము, ౧౩ గోదానము,
౧౪ స్నాతకము, ౧౫ వివాహము, ౧౬ పితృమేధమని (నామములు)
ఈషోడశకర్మలనుకొందరు సూత్రమార్గముగను మఱికొందరు భట్టీ
యమార్గముగను జేయుదురు. ఈరెండుమార్గములు నొకగ్రంథమం
దునస్వరప్రయోగ విధిగా లేనందున, వేదశాస్త్రములయందుఁ బ్రవీ
ణతగల యాజ్ఞికులకుఁ దప్పలిక్కినసామాన్య యాజ్ఞికులకు దానిం
జూచిగ్రహించుటకుఁ గఠినముగానున్నది. మఱియుమంత్రముఁజెప్పి
ఈక్రియఁజేయు వలయునని యెల్లరకుఁదెలియకయు, నడుమ నడుమ
ధర్మశాస్త్రముండుటచేఁ బ్రయోగమును వరుసగా గ్రహించుటను
దెలియకయున్నది. పెక్కుదేశములయందు ధర్మశాస్త్రరీతిగఁజేయిం
చువిప్రవర్యులు శ్రమపడుచుండిన కష్టమింతయని జెప్పనలవిగాదు.
ప్రయోగములు కొందరు కొంతకాలమునకుఁ జదివియు కొన్ని

ప్రయోగాదులయందు సందేహము గలవారైయున్నారు. కొందరు యీవేదోక్త ప్రయోగములు దురవగాహంబని ప్రారంభింపకయే యున్నారు. బహుజనులు ఇట్టిశ్రమపడుటను జూచి యాజుషస్మార్తానుక్రమణిక యనుపేరుతో 1909 వ సంవత్సరంబున సహస్ర ప్రతులును, పునః 1912 సంవత్సరంబున సహస్రప్రతులును 1916 స॥రంబున 1500 ప్రతులును ముద్రింపించితిని, ఆముద్రింపించిన ప్రతులన్నియు సెలవైనవి. ఇదియిట్లుండగా దేశములనుంచి బహుజనులు ఈగ్రంథములు పంపుమని పదేపదే జాబులు వ్రాసిరి. అందుమీఁద ఈముద్రణమందు పూర్వముకన్న బహువిషయములు యీపుస్తకమందు చేర్పఁబడి వేదశాస్త్రప్రవీణులైన, బ్రా॥ వేమూరి చిరంజీవావధానులుగారిచేతను, 2 బ్ర॥ వేమూరి వేంకటరామ సోమయాజులవారిచేతను, 3 బ్రా॥ ఇంగువ వేంకటకృష్ణ శాస్త్రిగారి చేతను, 4 బ్రా॥ శుభల ఆదినారాయణ ఘనాపాటిగారి చేతను, పరిష్కరింపఁబడి ప్రకటింపఁబడెను. గనుక ఇకసజ్జనులు సహాయులై నాశ్రమ సార్థకంబుచేసి రేని నిట్టియుద్గ్రంథము లనేకములువెలువరింప నుత్సాహవగుదును. విద్యాదక్షులు సమయోచితమును సద్గ్రంథప్రకటన ప్రయోజనమును నెఱుంగుదురుగాన, విశేషము విన్నవింపఁబని లేదు. ఈగ్రంథమందు స్వరాదిస్ఖాలిత్యములున్నచో వానిఁగనుగొన్నవారు నీయుటునన్ను మన్నించి వానినివిశదముగా నాకుఁదెలిపి రేని రాబోవుకూర్పునందు సవరణచేయఁబడును, కాఁబట్టి వేదశాస్త్ర సంపన్నులను ప్రార్థించెదను.

మచిలీపట్టణము
బచ్చుపేట.

ఇట్లు
చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి.

నవీనగ్రంథ ప్రకటనము.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠము.

ప్రథమభాగము సస్వరము, సద్గ్రంథము.

అయ్యా!

భగవదనుగ్రహముచే చతుర్థముద్రణముతీరెను ఇది ముద్రింపించుచుండగా మహాజనులుపదేపదేపంపుమని జాబులువ్రాసిరి అప్పట్లో పైగ్రంథమునుపంపలేకపోతిమి "శ్రేయాంసిబహువిఘ్నాని"అనునట్లు ముద్రింపించుచుండకాగితములు, కాటుక, వైట్ సామానులు మొదలగునవి ఒకటికి పదిరెట్లుహెచ్చి కొన్నిసమయములలో దొరకకుండుటవలన కలిగిన యాలస్యమును గూర్చి చదువరులే గ్రహింతురు గాక— గ్రంథస్థవిషయము లెవ్వియనిన, నమకము, చమకము, పురుషసూక్తము, శ్రీసూక్తము భూసూక్తము, అరుణము, సౌరము. త్రిక, వివాహమంత్రప్రశ్న, ఉపనయనమంత్రప్రశ్న, నక్షత్రేష్టి, ఉపనిషత్తులనగా—బత్తి, శిక్ష, ఆనందవల్లీ, భృగువల్లీ, నారాయణము, పితృమేధము, అధిశ్రవణము, మన్యుసూక్తము, రుద్రసూక్తము, సర్పసూక్తము, దేవీసూక్తము, రాత్రిసూక్తము, హిరణ్యసూక్తము, నీళాసూక్తము, సరస్వతీసూక్తము, లక్ష్మీసూక్తము, కాళీసూక్తము, అన్నసూక్తము, న్యాసఖణ్డ, మహాన్యాసము, దశాంగరౌద్రీకరణము, షోడశాంగరౌద్రీకరణము, ఆత్మరక్షా, శివసంకల్పములు, దశశాన్తులు, సామ్రాజ్యపట్టాభిషేకము, బిల్వాష్టోత్తరశతనామపూజా, ఇన్ద్రాక్షీస్తోత్రము, రుద్రకవచము, నవగ్రహమంత్రములు మొదలగుస్మార్తమంత్రవిషయములన్నియునుగలదిఇదిస్మార్తగృహస్థులకును విద్యార్థులకును, రాజాశ్రితులకును, యాజ్ఞికులకును, స్వస్తివాచకులకును, శివాలయవిష్ణ్వాలయార్చకులకును, ఋగ్వేదులకునుఅత్యవసరమాగనుండదగినది గురువువద్ద 1. 2 సార్లుపాఠముచెప్పించుకుని, స్వయముగా గ్రంథసహాయ్యముచే పఠింపదగును, మఱియు నీగ్రంథముండుటవలన రుద్రాభిషేకము, నవగ్రహశాన్తులు, నవగ్రహజపము, మొదలగునవియును, వివాహోపనయనాదిషోడశకర్మలుమొదలగు స్మార్తకర్మలన్నియు పూర్తిగా నెరవేర్చుటకుసమర్థులగుదురు ఈగ్రంథములయొక్క వారందఱు వెంటనేవ్రాసితెప్పించుకొనగలరు ప్రతి 1 కి రు 2—8—0 తమరుమాకుజాబువ్రాయునప్పుడు తమగ్రామంపోస్టు, జిల్లా, తాలూకా, మొదలగునవివిస్పష్టముగా తెనుగుభాషలోగాని ఇంగ్లీషుభాషలోగాని వ్రాయవలెనుసందేహములుండకూడదు 5 ప్రతులుఒకేతూరివ్రాయునప్పుడు తమకుచేరువనున్న రైల్వేస్టేషన్ పేరు తెలియపర్చవలెను. రైల్వేపార్సెల్ ద్వారా తెప్పించుకొనునప్పుడు మీకు ఖర్చులుచాలాతగ్గును మాకేట్లాగులు గ్రంథములతో పంపుదుము.

గ్రంథస్థవిషయములు.

(ప్రథమభాగము సమాప్తము)

నాళవేష్టన శాంతిః.

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి నాళవేష్టనజం ఫలం । శ్లేష్మకంఠే చ నాభౌ చ వేష్టతే చేచ్ఛ వేన్మృతిః ॥ తత్ప్రాగ్దక్షిణే బాహౌ పితృవ్యస్యోత్తరే భుజే । మాతృష్వసుర్భవేన్మృత్యు రుదరే మాతులస్య చ ॥ ప్రార్శ్వయోస్సహజానాం పార్శ్వాత్స్వసా నాశో భవేద్ధ్రువం । నాభ్యాది మాలాకారేణ సర్వమృత్యుప్రదం భవేత్ ॥ తద్దోషపరిహారార్థం శాంతిం కుర్యాద్విచక్షణః ॥

పాదౌ ప్రక్షాళ్య ద్విరాచమ్య ॥ ఓం నమస్సదసే + ఉపాసనాం సర్వేభ్య శ్రీ ... భ్యో నమః । అశేషే ఇత్యాది స్వకృత్య గోత్రస్య నక్షత్రే రాశౌ జాతస్య మమ కుమారస్య నాళవేష్టనజనన యోగదోషస్య మఖ తద్దోష పరిహారార్థం జన్మనక్షత్ర జన్మరాశివశాన్నామ నక్షత్ర నామ రాశివశా దాదిత్యాది నవగ్రహేషు యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్తైః క్రియమాణ కరిష్యమాణానాం అరిష్టపరిహారద్వారా శుభ ఏకాదశస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాస్తే

షాంగ్రహేణా మతిసంయుక్తల జనకతాసిద్ధ్యర్థం సమాతాపిత్రోః శ్శిశోశ్చ
మాతులాదీనాంచ సర్వారిష్టపరిహారార్థం శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థంనా
ళవేష్టన శాంతిజపహోమాచార్య ఋత్విగ్భిః కారయితుం మమ యోగ్య
తాసిద్ధిమనుగ్రహాణ ॥ కరిష్యే ఇతి సంకల్ప్య గణపతి ఆరాధనం కృత్వా-
ఆచార్యవరణం శుద్ధిపుణ్యాహంచ కృత్వా గృహాదికం సర్వం ప్రోక్షయేత్-
శుచౌదేశే వ్రీహీన్నిక్షిప్య ॥ అష్టదళపద్మం లిఖిత్వా నవవస్త్రమాచ్ఛా
ద్య తస్యోపరి తదర్ధం తిలంనిక్షిప్య తదుపరి నవవస్త్ర మాచ్ఛాద్య త
స్యోపరి తదర్ధం తండులాన్నిక్షిప్య అష్టదళపద్మం లిఖిత్వా దర్భానాస్తీర్య త
స్యోపరి శ్వేత సూత్రవేష్టితం కుంభం నిధాయ హిరణ్యశృంగం + అణా
వః । ఆపోవా ఇద + రాప ఓం॥ గంగేచ యమునే చైవ గోదావరిసర

స్వతీ। నర్మదే సింధు కావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ ఇతి మంత్రేణ తీర్థం పూ
రయిత్వా ను భరత్నం స్వర్ణ ప్రతిమాం లక్ష్మీనారాయణ మూర్తిం
చనిక్షిప్య - దర్భకూర్చామ్రశాఖ పంచత్వక్పంచపల్లవాన్నిక్షిప్య ॥
తస్యోపరి నారికేళఫలంనిధాయ॥ తాంకారం స్వర్ణసూత్రమావేష్ట్య। రక్త
వస్త్రం తస్యోపరి శ్వేతవర్ణం వస్త్రమాచ్ఛాద్య ' ఇమంమేవరుణ, ఇతి
వరుణాంతర్యామిణం శ్రీమన్నారాయణమావాహయామీతి నారాయణం
నాళవేష్టన శాంతికలశే ఆవాహయేత్ । తత్పురతః కేశవాది ద్వాదశకల
శాన్ స్థాపయేత్। తన్మధ్యే వాసుదేవ సంకర్షణ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాన్
తన్మధ్యే లక్ష్మీనారాయణమేవం ప్రాదక్షిణ్యేన సప్తదశకలశాన్ స్థాప
యేత్। వాసుదేవాదీన్ లక్ష్మీనారాయణంచేతి పంచకలశాన్ వాస్థా
పయేత్॥ శన్నో దేవీ, రిత్యపః పూరయిత్వా । తత్కలశే స్వర్ణమూర్తి
ప్రతిమాంనిక్షిప్య । దర్భకూర్చామ్రశాఖ నారికేళఫలాని నిధాయ। గం
ధపుష్పైరలంకృత్య॥ నివేదనం విష్ణుగాయత్ర్యా షోడశోపచారాన్ కు
ర్యాత్ బ్రాహ్మణాన్ బహూన్ వృత్వా స్వయందర్భపాణిః కలశమన్వా
రభ్య జపేత్॥ వేదాదీన్ జాపయేత్॥ అగ్నిమీళే- ఇషేత్వా- అగ్న ఆ
యాహి- శన్నోదేవీః- కృణుష్వపాజః- మహాఁ ఇంద్రః- సజోషా ఇంద్ర

అగ్నిం స్థాపయిత్వా - అగ్నిశ్శాంతః - విష్ణుసూక్తం-బ్రహ్మసూక్తం-పురుషసూక్తం- నారాయణానువాకం- భూసూక్తం- పంచశాంతిః- ఘోషశాంతిరిత్యాజపిత్వా- కుంభస్య పురతః అగ్ని పరిస్థాపనం కుర్యాత్॥

స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ ముఖాంతంకృత్వా- విష్ణుసూక్తేనసమిధాహుతీః - రుద్రసూక్తేన ఆజ్యాహుతీః- బ్రహ్మసూక్తేన అన్నాహుతీః- త్ర్యంబకమంత్రేణ వ్రీహిమిశ్రతిల హోమః- నక్షత్రాష్టోపాక్యేన చరుస్హోమః- తత్తన్మంత్రేణ అష్టోత్తరశతం అష్టావింశతివారంవా హుత్వా- వ్యాహృతిభిః స్విష్టకృతంచ హుత్వా పరిధ్యంజనం లేపకార్యం పరిధప్రహరణం పరిషేచనాంతంకృత్వా- బ్రహ్మోద్వాసనం॥ కుంభోదకేన వరుణసూక్తేన ।దేవస్యత్వేతి, మంత్రాభిషేకాభిషిశ్చాభిషించేదథవా ప్రోక్షయేత్ - ఆచార్యాయదక్షిణాందత్వా-కలశవస్త్రప్రతిమాం వస్త్రధాన్యానిచదత్వా-ఆజ్యావలోకనం ॥ రూపగ్ం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-తదస్యరూపం ప్రతిచక్షణాయ - ఇంద్రోమాయాభిః పురురూప ఈయతే. యుక్తాహ్యస్య హరయశ్శతాదశ - యాఒలక్ష్మీర్యశ్చమేధాస్థస్తంసర్వాంగే ష్వవస్థితా। తత్సర్వం శమయాద్యత్వం శ్రియం పుష్టిం చవర్ధయ। ఆజ్యదానం॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదంఆజ్యదానం సదక్షిణాకం సతాంబూలం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమః దశదానాని- గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసో ధాన్యగుడానిచ । రౌప్యంలవణమిత్యాహుర్దశదానాః ప్రకీర్తితాః॥ ఇమానిదశదానాని నానాగోత్రేభ్యః + ప్రదదే॥ ఆశిషోవాచయిత్వా- సదస్యానాం తాంబూలదక్షిణాంచదత్వా॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ హాళవేష్టనశాంతి స్సంపూర్ణా॥

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీగురుభ్యో నమః హరిః ఓమ్.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

ఆదౌ విఘ్నేశ్వరపూజా ప్రారంభః.

ఓమ్॥ దేవీం వాచ మజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి। సానో మంద్రేష మూర్జం దుహానా ధేను ర్వాగస్మా నుపసుష్టు తైతు॥ అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం యా దేవీ సర్వమంగళా। తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం సర్వతో జయమంగళమ్॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజమ్। ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే త్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః। తత్ర శ్రీర్విజయో భూతిర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ॥ స్మృతే సకలకల్యాణభాజనం యత్ర జాయతే। పురుష స్తమజం నిత్యం వ్రజామి శరణం హరిమ్॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు నాస్తి తేషామమంగళమ్। యేషాం హృదిస్థో భగవాన్మంగళాయతనం హరిః॥ లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం కుత స్తేషాం పరాభవః। యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః॥ ఆపదామపహర్తారం దాతారం సర్వసంపదామ్। లోకాభిరామం శ్రీరామం భూయో భూయో నమామ్యహమ్॥ సర్వమంగళమాంగల్యే శివే సర్వార్థసాధికే। శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి నారాయణి నమోఽస్తు తే॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణాభ్యాం నమః- ఉమామహేశ్వరాభ్యాంన మః - వాణీహిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః - శచీపురందరాభ్యాం నమః - అరుంధతీవసిష్ఠాభ్యాం నమః - సీతారామాభ్యాంనమః- సర్వేభ్యోమ హాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య - ఓమ్ కేశవాయ స్వాహా ॥ ఓమ్ నా రాయణాయ స్వాహా- ఓమ్ మాధవాయ స్వాహా- ఓమ్ గోవిందాయ నమః - విష్ణవేనమః - మధుసూదనాయనమః - త్రివిక్రమాయ న మః- వామనాయ నమః- శ్రీధరాయ నమః- హృషీకేశాయ నమః- పద్మనాభాయ నమః- దామోదరాయ నమః- సంకర్షణాయ నమః- వాసుదేవాయ నమః- ప్రద్యుమ్నాయ నమః- అనిరుద్ధాయ నమః- పురుషోత్తమాయ నమః- అధోక్షజాయ నమః- నారసింహాయనమః- అచ్యుతాయ నమః - జనార్దనాయనమః - ఉపేంద్రాయ నమః - హరయే నమః- శ్రీకృష్ణాయ నమః ॥ (ప్రాణానాయమ్య)

ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః యే తే భూమిభారకాః । ఏతేషా మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే ॥ ఓం భూః- ఓం భువః- ఓగ్ం సువః- ఓం మహః - ఓం జనః - ఓం తపః - ఓగ్ం సత్యమ్- ఓం తత్సవితు ర్వ రేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచో దయాత్ ॥ ఓమాపోజ్యోతీరసోఽమృతంబ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥

మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంశుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీమహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్య బ్రహ్మణః- ద్వితీయపరార్థే- శ్వేతవరాహకల్పే - వైవస్వత మన్వంత రే - కలియుగే - ప్రథమపాదే - జంబూద్వీపే - భరతవర్షే - భరత ఖండే - మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే - శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే- కృష్ణా గోదావర్యోర్మధ్యదేశే - శోభనగృహే సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణస

న్ని ధౌ- అస్మిన్వర్తమానె వ్యావహారిక చాంద్రమానేన... సంవత్సరే... అయనే...ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ...వాసరే॥ శుభనక్షత్రే- శుభయోగే-శుభకరణ ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ-శ్రీమాన్-గోత్రః - నామధేయః - శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేనత దాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ కలశస్య ముఖేవిష్ణుః కంఠేరుద్రస్సమాశ్రితః।మూలే తత్రస్థితో బ్రహ్మామధ్యే మాతృగణాస్స్మృతాః॥ కుక్షౌతు సాగరాస్సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా। ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవేదోహ్యథర్వణః। అంగైశ్చసహితాస్సర్వే కలశాంబుసమాశ్రితాః॥ ఆకలశేషుధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే। ఉక్థైర్యజ్ఞేషువర్ధతే। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతాన్యాపఃప్రాణావాఆపఃపశవఆపోఽన్న మాపోఽమృతమాప స్సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ స్యాపోజ్యోతీగ్ ష్యాపోయజూగ్ ష్యాప స్సత్యమా పస్సర్వా దేవతా ఆపోభూర్భువస్సువ రాపఓమ్॥

శ్లో॥ గంగేచయమునే కృష్ణే గోదావరి సరస్వతి। నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిం త్సన్నిధింకురు॥ ఆయాంతు శ్రీమహాగణాధిపతి పూజార్థం మమదురితక్షయకారకాః। కలశోదకేనపూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ ఓం అసునీతే పునరస్మాసు

చక్షుః పునః ప్రాణమిహనో ధేహి భోగమ్ । జ్యోక్పశ్యేమ సూర్య
ముచ్చరంత మనుమతే మృడయాన స్స్వస్తి॥ అమృతం వై ప్రాణా
అమృతమాపః ప్రాణానేవ యథాస్థాన ముపహ్వయతే ॥ స్థిరో భవ।
వరదో భవ । సుముఖో భవ । సుప్రసన్నో భవ । స్థిరాసనం కురు॥
ఓం గణానాంత్వా గణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనాముపమశ్ర
వ స్తమమ్। జ్యేష్ఠరాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వన్నూతిభి
స్సీద సాదనమ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి॥ ఆవాహ
యామి॥ సువర్ణరత్నఖచితసింహాసనం సమర్పయామి॥ పాదయోః పా
ద్యం సమర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీ
యం సమర్పయామి ॥ ఓం ఆపోహిష్ఠా మయోభువః । తాన ఊర్జే ద
ధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవశ్శివతమోరసః। తస్య భాజ
యతేహనః। ఉశతీరివ మాతరః। తస్మా అరంగమామవః। యస్య క్ష
యాయ జిన్వథ । ఆపో జనయథా చనః॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః॥
శుద్ధోదకస్నానం సమర్పయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం స
మర్పయామి॥ ఓమ్ అభివస్త్రా సువసనాన్యర్షాభి ధేనూః సుదుఘాః
పూయమానాః। అభిచంద్రా భర్తవే నో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్రథినో దే
వ సోమ॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః। వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి।
వస్త్రధారణానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతం
పరమం పవిత్రం ప్రజాపతేర్యత్సహజం పురస్తాత్ ।ఆయుష్యమగ్ర్యం
ప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ శ్రీమహాగణాధిపత

యేనమః యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీత ధారణానంతరం శు
ద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపు
ష్టాం కరీషిణీమ్। ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే
శ్రియమ్॥ శ్లో॥ శ్రీగంధం చందనోన్మిశ్రం కర్పూరేణ సుసంయుతమ్। వి
లేపనం సురశ్రేష్ఠ ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహాగణాధిపతయే న
మః॥ శ్రీగంధం సమర్పయామి॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు
పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహా ఇమే॥ శ్రీమహాగ
ణాధిపతయే నమః గంధస్యోపరి అలంకరణార్థం అక్షతాం త్సమర్పయా
మి॥ పుష్పైః పూజయామి॥ ఓం సుముఖాయ నమః। ఓం ఏకదంతాయ
నమః। ఓం కపిలాయ నమః। ఓం గజకర్ణకాయ నమః। ఓం లంబోదరా
య నమః। ఓం వికటాయ నమః। ఓం విఘ్నరాజాయ నమః। ఓం గణాధి
పాయ నమః। ఓం ధూమకేతవే నమః। ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః। ఓం
ఫాలచంద్రాయ నమః। ఓం గజాననాయ నమః। ఓం వక్రతుండాయ నమః।
ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః। ఓం హేరంబాయ నమః। ఓం స్కందపూర్వజా
య నమః। ఓం సర్వసిద్ధిప్రదాయకాయ నమః॥ శ్రీమహా — నమః॥
షోడశనామపూజాం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైర్నా
నా గంధైస్సుసంయుతః। ఆఘ్రేయస్సర్వ దేవానాం ధూపోఽయం
ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా — నమః॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥
సాజ్యం త్రివర్తిసంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియమ్। గృహాణ మం
గళం దీపం త్రైలోక్య తిమిరాపహ। భక్త్యా దీపం ప్రయచ్ఛామి దేవా
య పరమాత్మనే। త్రాహి మాం నరకాద్ఘోరా ద్దివ్యజ్యోతిర్నమోఽస్తు
తే॥ శ్రీమహా — నమః॥ దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధా
చమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవి

తుర్వరేణ్యమ్। భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥
సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి॥ అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥
శ్లో॥ నైవేద్యం షడ్రసోపేతం ఫలలడ్డుకసంయుతమ్। భక్ష్యభోజ్యసమా
యుక్తం ప్రీత్యర్థం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా_నమః॥ మహానైవేద్యం
సమర్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా॥ ఓం అపానాయ స్వాహా। ఓం
వ్యానాయ స్వాహా। ఓం ఉదానాయ స్వాహా। ఓం సమానాయ స్వాహా
మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి॥ అమృతాపిధానమసి॥ ఉత్త
రాపోఽశనం సమర్పయామి। హస్తౌ ప్రక్షాళయామి। పాదౌ ప్రక్షాళ
యామి। శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై
ర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్॥ ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతి
గృహ్యతామ్॥ శ్రీమహా_నమః॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ ఘృ
తవర్తిసహస్రైశ్చ కర్పూరశకలైస్తథా। నీరాజనం మయాదత్తం
గృహాణ వరదో భవ॥ శ్రీమహా_నమః॥ నీరాజనం సమర్పయామి॥
శ్లో॥ సుముఖశ్చైకదంతశ్చ కపిలో గజకర్ణకః। లంబోదరశ్చవికటో వి
ఘ్నరాజో గణాధిపః। ధూమకేతుర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః
వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరంబస్కందపూర్వజః॥ షోడశైతాని నా
మాని యః పఠేచ్ఛృణుయాదపి॥ విద్యారంభే వివాహేచ ప్రవేశే
నిర్గమే తథా। సంగ్రామే సర్వకార్యేషు విఘ్నస్తస్య నజాయతే॥ శ్రీ
మహా_నమః॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికాని
చ పాపాని జన్మాంతరకృతానిచ। తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే
పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాఽత్మా పాపసంభవః। త్రాహిమాం
కృపయా దేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణం నాస్తి త్వమేవ శర
ణం మమ॥ తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప॥ శ్రీమహా +

నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి ॥శ్లో॥ విఘ్నేశ్వరా య వరదాయ గణేశ్వరాయ సర్వేశ్వరాయ శుభదాయ సురేశ్వరా య విద్యాధరాయ వికటాయ చ వామనాయ భక్తప్రసన్న వరదాయ నమో నమోఽస్తు॥ శ్లో॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపఃపూజాక్రి యాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే గణాధిపమ్॥ మం త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప। యత్పూజితం మయా దే వ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచా రపూజయా భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీమహాగణాధిపతి స్సుప్రీతో వర దో భూత్వా ఉత్తరే శుభకర్మణ్యా విఘ్న మస్త్వితి భవంతో బ్రు వంతు॥ ఉత్తరే శుభకర్మ ణ్యా విఘ్నమస్తు। శ్రీమహాగణాధిపతి ప్ర సాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవా స్తానిధర్మా ణి ప్రథమా న్యాసన్। తేహ నాకం మహిమానస్సంచంతే యత్ర పూ ర్వే సాధ్యా స్సంతి దేవాః॥ శ్రీమహాగణాధిపతిం యథాస్థానముద్వా సయామి॥ శ్లో॥ వక్రతుండ మహాకాయ సూర్యకోటిసమప్రభ। అవిఘ్నం కురు మే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా॥ శోభనార్థం పునరాగమనాయ చ॥ ఓమ్ తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి। తన్నో దంతిః ప్రచోదయాత్॥ ఇతి జపం కృత్వా ॥ శ్లో॥ ఆవాహనం నజా నామి నజానామి విసర్జనమ్॥ పూజాంచైవ నజానామి క్షమస్వ త్వం గణాధిప॥

ఓమ్ తత్సత్.

శ్రీవిఘ్నేశ్వరపూజా సమాప్తా.

విష్వక్సేన పూజా.

ఆదౌనిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం విష్వక్సేనపూజాంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥

విష్వక్సేనం సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథంముద్రాచక్రేకర తలయుగేశంఖదండౌదధానం । మేఘశ్యామంసుమణిమకుటం పీతవస్త్రంశుభాంగంధ్యాయేదేవందళితదనుజం సూత్రవత్యాసమేతమ్॥ శ్రీవిష్వక్సేనంధ్యాయామి॥ ముగ్ధసూత్రవతీనాథం చతుర్భుజ విరాజితమ్ పరిత్రాతాఽఖిలానీకం దేవమావాహయామ్యహమ్। శ్రీవిష్వక్సేనమావాహయామి॥ రత్నసింహాసనంసమర్పయామి॥ పాదయోఃపాద్యంసమర్పయామి॥ హస్తయోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ ముఖేఆచమనీయం సమర్పయామి॥ ఆపోహిష్ఠేతిస్నాపయామి॥ స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ చమూపతేనమస్తేస్తునరకార్ణవతారక । దదామి వస్త్రందేవేశ ధారయత్వమనుత్తమం ॥ వస్త్రంసమర్పయామి॥ ఊర్ధ్వపుండ్రం సమర్పయామి॥ యజ్ఞోపవీతంసమర్పయామి ॥ కస్తూరీకుంకుమోపేతం కర్పూరేణసమన్వితం। గృహ్యతాం దేవతాశ్రేష్ఠ దివ్యచందనలేపనమ్॥ దివ్యశ్రీచందనం సమర్పయామి॥ అలంకారార్థమక్షతాన్సమర్పయామి॥ ఓం విష్వక్సేనాయనమః। సకలవిబుధప్రౌఢసైన్యాధినాథాయనమః । జ్ఞానముద్రధరాయనమః । శంఖచక్రాయుధాయనమః। దండపాణయేనమః। మేఘశ్యామాయనమః। సుమణిమకుటాయనమః। పీతవస్త్రాయనమః। శుభాంగాయనమః। దేవాదిదేవాయనమః। విజితదనుజాయనమః॥ సూత్రవతీసమేతాయనమః । సర్వవిఘ్నహరాయనమః। సర్వార్థప్రదాయినేనమః। వేత్రహస్తాయనమః। పుండరీకాక్షాయనమః। నానావిధపరిమళపుష్పాణిసమర్పయామి॥ వనస్పత్యుద్భవైః

దివ్యైర్ గంధాఢ్యస్సుమనోహరః । కపిలాఘృతసంయుక్తో ధూపోయం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ ధూపమాఘ్రాపయామి॥ శ్లో॥ సాజ్యం త్రివర్తి సంయుక్తం వహ్నినా యోజితం ప్రియం । గృహాణ మంగళం దీపం త్రైలోక్యతిమిరాపహ ॥ దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతర మాచమనీయం సమర్పయామి॥ నైవేద్యం ॥ గుడోపహార నైవేద్యం సమర్పయామి ॥ మధ్యేమధ్యే పానీయం సమర్పయామి ॥ ఉత్తరాపోశనం సమర్పయామి॥ హస్తౌ ప్రక్షాళయామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళయామి ॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతమ్। ముక్తాచూర్ణేన సంయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం సమర్పయామి॥ విష్వక్సేన నమస్తేస్తు లోకరక్షణతత్పర।నమస్తే త్రిపతీనాథ వేత్రహస్తాయ తే నమః ॥ ప్రదక్షిణనమస్కారాంత్సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పవిత్రం సర్వలోకానాం సర్వాభీష్టార్థసాధకమ్।సర్వమోహాంకరం తుభ్యం స్వర్ణపుష్పం దదామ్యహమ్ ॥ సువర్ణమంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం చ మయా పతే। యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే। అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయా భగవాంత్సర్వాత్మక శ్రీవిష్వక్సేనస్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్నమస్తు॥ శ్రీవిష్వక్సేనప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి॥ విష్వక్సేనం యథాస్థానముద్వాసయామి॥ మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ । దేహనాకం మహిమాన స్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః॥ యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం.

విష్వక్సేనపూజా సమాప్తా.

అథ పుణ్యాహవాచనవిధిః.

ప్రయోగపారిజాతే ॥

శ్లో॥ ద్వాత్రింశదంగుళం దీర్ఘం సమంతాచ్చతురశ్రకమ్। తేఖేద్వే శోణాఖ్యకోణే తిర్యక్కుర్వీత పార్శ్వయోః। కోష్ఠాని కారయేత్తత్ర ద్వా

త్రింశత్సంఖ్యకాసితు । పదవత్పార్శ్వయోస్తత్ర పురతో గజతుండ
వత్। పశ్చిమే కలశాకార నిర్మిత బ్రహ్మణాపురా। తదేవస్వస్తికం చే
తి ప్రవదంతి మహర్షయః । తండులైస్స లిఖేద్భూమౌ ఆదౌతు శుభక
ర్మణామ్। తన్మధ్యే స్థాపయేద్రాశౌ స్సజలం కలశత్రయం। సౌవర్ణరా
జితంవాపి కాంస్యంవా రత్నపూరితమ్ । త్రిపాత్రైర్విన్యసేత్తత్ర సౌవర్ణే
రాజితేపివా । సఫలే కాంస్యపాత్రేవా న్యసేత్తండులపూరితే। సువర్ణ
పత్రపుష్పైర్వా పంచరత్నై స్సమన్వితే। పత్నీపుత్రైస్సమాయుక్తో
శుభార్థిబ్రాహ్మణైస్సహ। వివాహాంతేషు సర్వేషు గర్భాధానాదికర్మ
సు । నాందీశ్రాద్ధం సముద్దిశ్య స్వస్తివాచనమాచరేత్ । స్వస్తివాచ
నమంత్రేషు సర్వేషాంవృద్ధికర్మణామ్ ॥

తా॥ పుణ్యాహవాచనవిధినిక్రిందవ్రాయుచున్నాను॥ "ద్వాత్రిం
శదంగుళం దీర్ఘం ... కర్మణామ్" ఇరువది రెండంగుళముల పొడ
వును, అంతటను నాలుగంచులును, రెండు లేఖములును, కోణములు
ను, పార్శ్వములనుండునట్లు చేయవలయును. ఇరువది రెండు కోష్టము
లను గల్పింపవలయును. పార్శ్వములయందుఁ బదాకారముగఁ జేయ
వలయును. ముందరగజతుండాకారముగ రచింప వలయును. పశ్చిమ
మునందుఁ గలశాకారమును నిర్మించవలయును. అది యే స్వస్తికమని
మహర్షులు చెప్పుచున్నారు. శుభకర్మలను జేయునపుడు ముందుగఁ
దండులములచే సంలేఖనమును జేయవలయును. దానిమధ్యమునఁ బా
ర్శ్వభాగములయందు జలముతోఁగూడిన మూడు కలశములను స్థా
పించవలయును. రత్నపూరితములగు బంగారపాత్రనైనను, రజితపా
త్రలనైనను, కాంస్యపాత్రలనైనను, నుంచవలయును. రత్నములుల
భించనియెడలతండులములచేతనైనను, ఆపాత్రలయందుంచవలయును.
అయినసువర్ణపుష్పములనైనను, అయినరత్నములనైనను నుంచవల
యును, అట్లుంచిపత్నీపుత్రులతోఁగూడి శుభార్థిబ్రాహ్మణులతోఁ
గూడ పుణ్యాహవాచనమును సకలశుభకర్మములయందును నాచరింప

వలయును. వివాహాదులయందును గర్భాధానాది కర్మలయందును నాందీ శ్రాద్ధము నుద్దేశించి స్వస్తివాచనము నాచరించవలయును. సమస్తవృద్ధికర్మలకును పుణ్యాహవాచనము ముందు చెప్పఁబడిన దని తాత్పర్యము.

ఇతి పుణ్యాహవాచనవిధిస్సమాప్తః.

పుణ్యాహవాచన సూత్రమ్.

ఆశ్వలాయనగృహ్యపరిశిష్టేచోక్తమ్.

అథ స్వస్తివాచన మ్మంగళపూర్తేషు స్వస్త్యయనం వాచయేదిత్యాచార్యః । బుద్ధిర్వివాహాంతా అపత్యసంస్కారాః । ప్రతిష్ఠోద్యాపనేపూర్తం । తత్కర్మణ ఆద్యంతయోః కుర్యాచ్ఛుచి స్స్వలంకృతో వాచయీతతిథౌ భూతే సద్మని మంగళసంభారభృతి యుగ్మాన్ బ్రాహ్మణాన్ ప్రశస్తానాచారలక్షణ సంపన్నానర్ఘ్యాదిభిరభ్యర్చ్యదక్షిణయాతోషయే దథప్రాఙ్ముఖాః ప్రశస్తాదర్భపాణయ స్తిష్ఠేయు స్తద్దక్షిణతో వాచయితో దఙ్ముఖస్సంస్కార్యా వాచయితు ర్దక్షిణపార్శ్వ మాతిష్ఠేయు రథవాచయితా దర్భపాణి రపాంపూర్ణముదకుంభంస్వర్చితం సపల్లవముఖం గృహీత్వాతిష్ఠన్ సమాహితో మనస్సమాధీయతామితి బ్రాహ్మణాన్బ్రూయాత్సమాహితమనసస్మః ఇతి తే బ్రూయుః ప్రసీదంతు భవంతఇతి వాచయిత్వా ప్రసన్నాస్మః ఇతి తరేఽథ తేస ర్వేసంహృత్య శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిర్వృద్ధి రవిఘ్నమాయుష్య మారోగ్యం శివంకర్మ కర్మసమృద్ధి ర్ధర్మసమృద్ధిః పుత్రసమృద్ధిర్వేదసమృద్ధి శ్శాస్త్రసమృద్ధి ర్ధనధాన్యసమృద్ధిరిష్టసమృద్ధి రిత్యేతాని పంచదశతంత్రాణ్యుక్తాని తన్నామ్నా కర్మదేవతాం ప్రీయతా మితి బ్రూయు రథ వాచయితా పూర్వవ త్తల్లింగమంత్రాన్ పఠిత్వా త్రిస్త్రి

ర్మ్యంతమధ్యే చ స్వస్త్యై రోంపుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు ఋద్ధింభవంతో బ్రువంత్వితి బ్రూయాత్తే ఓం పీతథా ప్రత్యేకం ప్రతిబ్రూయు రోమిత్యృధ్యతా మిత్యృద్ధ్యై ప్రతిబ్రూయు రథ ప్రాఙ్ముఖమాసీనం సామాత్యం కర్తారం బ్రాహ్మణాస్సపల్లవదర్భపాణయః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠేయు శ్శాంతిపవిత్రలింగాభి రృగ్భిరభిషించేయుః పురంధ్ర్యో నీరాజనాది కుర్యుః॥

తా॥ అనంతరము స్వస్తివాచనము (చెప్పఁబడుచున్నది) బుద్ధికర్మయందును పూర్తకర్మలయందును స్వస్తివాక్యములను చెప్పవలసినది అని ఆచార్యులు చెప్పిరి. (గర్భాధానము మొదలు) వివాహముతుదిగాగల బాలురకు జేయఁదగిన సంస్కారములు బుద్ధికర్మలు. వాపీకూపాదులయొక్క ప్రతిష్ఠయు (వ్రతాదులయొక్క) ఉద్యాపనమున్ను పూర్తకర్మలు, ఆకర్మలయొక్క ప్రారంభమందును అవసానమందును (స్వస్తివాచనమును) చేయవలసినది. (యజమానుఁడు) శుచియై అలంకరించబడినవాఁడై (స్వస్తివాక్యములను) చదివించవలసినది. అలంకరించబడిన మంగళవస్త్రములు కలిగియున్న గృహమందు యోగ్యులును ఆచారసంపన్నులును (అయిన) ద్వంద్వముగానున్న బ్రాహ్మణులను అర్ఘ్యపాద్యాదులచే పూజించి దక్షిణచే సంతోష పెట్టవలసినది, పిమ్మట యోగ్యులగు (ఆబ్రాహ్మణులు) దర్భలు హస్తములయందు గలవారై తూర్పు మొగముగలవారై యుండవలసినది. (పుణ్యాహమంత్రములను) చదివించే (యజమానుండు) ఉత్తరముఖముగలవాడై ఆబ్రాహ్మణులకుదక్షిణదిశయందు (ఉండవలసినది (యజమానునిచే) సంస్కారము జేయఁదగిన (కుమాళ్లు మొదలగువారు) యజమానునియొక్క దక్షిణభాగమందుండవలసినది. పిమ్మట యజమానుఁడు దర్భలు హస్తమందు గలవాఁడగుచు ఉదకముతో నిండియున్న అలంకరించబడిన చిగుళ్లు ముఖమందుగల ఉదకపాత్రమును తీసికొని యున్న వాఁడగుచు స్థిరచిత్తుఁడై మనస్సు స్థిరపరచబడుగాక యుని

బ్రాహ్మణులనుగూర్చి చెప్పవలసినది. స్థిరపరచబడిన మనస్సుగలవా రమగుచున్నాము అని ఆబ్రాహ్మణులు (ప్రతివాక్యమును) చెప్పవల సినది. (ఓబ్రాహ్మణులారా) మీరు ప్రసన్నులగుదురుగాక అని యజ మానుడు (చెప్పుచున్నాడు) ప్రసన్నులమగుచున్నాము అని బ్రా హ్మణులు (చెప్పుచున్నారు) పిమ్మట ఆయజమానుడు బ్రాహ్మణు లున్ను అందఱునుకూడి శాంతి, పుష్టి, తుష్టి, వృద్ధి, అవిఘ్నము, ఆయుష్యము, ఆరోగ్యము శివమైనకర్మ, కర్మసమృద్ధియు. ధర్మసమృ ద్ధియు, పుత్రసమృద్ధియు వేదసమృద్ధియు శాస్త్ర సమృద్ధియు, ధనధా న్యసమృద్ధియు. ఇష్టసమృద్ధియు అను నీపదిహేనుకృత్యములు చెప్ప బడినవి. ఆపేరుచేతకర్మదేవతనుగూర్చి తృప్తినొందుగాకాయని చెప్ప వలసినది. పిమ్మటయజమానుడు పూర్వమువలె శాంతి, పుష్టి.(మొ దలగుపదములు) గల మంత్రములను పఠించి మూడేసిమార్లు(మొద టిపర్యాయము) అల్పస్వరముచేతను (రెండవపర్యాయము)మధ్యమ స్వరముచేతను (మూడవపర్యాయము) ఉచ్చస్వరముచేతను "ఓం పు ణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు" "స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు" "బుద్ధిం భవంతో బ్రువంతు" అని (ఈమూడువాక్యములును) చెప్పవలసినది. ఆబ్రాహ్మణులును వేరువేరుగా ప్రతివాక్యమును పలకవలసినది. ఋద్ధికర్మయందు "ఓమిత్యృధ్యతాం" అని ప్రతివాక్యమును పలకవల సినది. పిమ్మట తూర్పుమొగముగా కూర్చున్న భృత్యాదులతోకూ డియున్న యజమానునిగూర్చి బ్రాహ్మణులు చిగుళ్ళతోను దర్భల తోను కూడిన హస్తములు గలవారగుచు పడమర మొగములుగల వారలయి ఉండవలసినది. శాంతి, పవిత్ర మొదలగు పదములుగల ఋక్కులచేత (యజమానుని)అభిషేకముజేయవలసినది. కుటుంబవం తులయిన సువాసినీ స్త్రీలుసిరాజనము మొదలగుదానిని చేయవలెను.

వ్యాసః॥శ్లో॥ సంపూజ్యగంధమాల్యాద్యైర్బ్రాహ్మణాన్ స్వస్తి వాచయేత్ । కామ్యకర్మణి మాంగల్యే సంగ్రామాద్భుత దర్శనే॥

యమః ॥ శ్లో॥ ఓంకారం బ్రహ్మణో కుర్యాన్నిగోంకారం మహీపతౌ।
ఉపాంశు చతిథాన్తైశ్చ స్వస్తి శూద్రే ప్రకీర్తయేత్ ॥

పుణ్యాహవాచనవిషయము సమాప్తము.

అథ పుణ్యాహవాచన ప్రయోగః.

(3) ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘమాయురస్తు। (శిరస్యభిమంత్ర్య) శివా ఆపస్సంతు (కలశేష్వభిమృశ్య) సౌమనస్యమస్తు (3) (హృదయేఽభిమృశ్య) అక్షతం చారిష్టం చాస్తు-ఓం అర్చత ప్రార్చత ప్రియమేధాసో అర్చత। అర్చంతు పుత్రకా ఉత పురన్నధృష్ణ్వర్చత । అర్చత ప్రార్చత॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీమ్।ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ ॥ గంధాః పాంతు॥ ఓం ఆయనే తే పరాయణే దూర్వారోహంతు పుష్పిణీః। హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే॥ అక్షతాః పాంతు॥ ఆయుష్య మస్తు ॥ పుష్పాణి పాంతు - సౌమంగల్యం చాస్తు॥ తాంబూలాని పాంతు- ఐశ్వర్య మస్తు॥ దక్షిణాః పాంతు - బహుదేయమస్తు॥ శ్రేయసమస్తు। ప్రజాపతిః ప్రియతామ్ । శాంతి రస్తు। యం కృత్వా సర్వవేదయజ్ఞక్రియాకరణకర్మారంభాశ్శుభాశ్శోభనాః ప్రవర్తంతే। తమహమోంకార మాదింకృత్వా - భవద్భిరనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ వాచ్యతామ్। భద్రం కర్ణేభిశ్శృణుయామ దేవాః। భద్రం పశ్యే మాక్షభిర్యజత్రాః। స్థిరైరంగైస్తుష్టువాగ్ంస స్తనూభిః। వ్యశేమ దేవహితం యదాయుః ॥ ద్రవిణోదాద్రవిణసస్తురస్య। ద్రవిణోదాస్సనరస్య ప్రయంసత్ । ద్రవిణో

జాహ్నీరవతీమిషంనో । ద్రవిణోదా రాసతేద్దీర్ఘమాయుః ॥ సవితా పశ్చాతాత్సవితా పురస్తాత్సవితోత్తరాత్తాత్సవితాధరాత్తాత్ । సవితాన స్సువతు సర్వతాతిం సవితా నో రాసతాం దీర్ఘమాయుః ॥ నవోనవో భవతి జాయమానో ఽహ్నాం కేతు రుషసా మేత్యగ్రే । భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమా స్తిరతి దీర్ఘమాయుః ॥ ఉపఉదంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ॥ యస్త్వా హృదాకీరిణా మన్యమానోఽ మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి । జాతవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభి రగ్నే అమృతత్వ మశ్యామ్। యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్స్యోనమ్। అశ్వినగ్ంస పుత్రిణం వీరవంతం గోమంతగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి॥ సంత్వాసించామి యజుషా ప్రజా మాయుర్ధనంచ ॥ దక్షిణకలశ మాదాయ। ప్రాక్కలశేకించి త్కించి దుదకం నినయతి । దీర్ఘమాయు రస్తు - మనస్సమాధీయతామ్ ॥ సమాహితమనసస్స్మః । ప్రసీదంతు భవంతః। ప్రసన్నా స్స్మః। శాంతి రస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టి రస్తు। వృద్ధి రస్తు। అవిఘ్న మస్తు । ఆయుష్య మస్తు। ఆరోగ్య మస్తు । స్వస్తిశివం కర్మాస్తు । కర్మ సమృద్ధి రస్తు । పుత్రసమృద్ధి రస్తు । వేదసమృద్ధి రస్తు । శాస్త్రసమృద్ధి రస్తు। ధనధాన్య సమృద్ధిరస్తు। ఇష్టసంపదస్తు। ఈశాన్యాం బహిర్దేశే అరిష్టనిరసన మస్తు । కలశయోరీశాన్యదేశే ఉదకం సించేత్। యత్పాపం తత్ప్రతిహత మస్తు। యచ్ఛ్రేయ స్తదస్తు॥ శుక్రాంగారక బుధబృహస్పతి శనైశ్చరరాహుకేతు సోమసహితాఽదిత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। తిథికరణముహూర్తజన్మ నక్షత్రదిగ్దేవతాః ప్రీయంతామ్। నైరృత్యాం దిశి శామ్యంతు ఘోరా

ణి శామ్యంతు పాపాని। శామ్యంతు ఈతయః। ప్రథమకలశే। శుభాని వర్ధంతామ్। శివా ఋతవ స్సంతు। శివా ఓషధయ స్సంతు। శివా వనస్పతయ స్సంతు। అహోరాత్రే శివే స్యాతామ్। ఉత్తరే శుభకర్మణ్యవిఘ్న మస్తు। ఉత్తరోత్తర మహరహరభివృద్ధి రస్తు। ఉత్తరోత్తరాశ్శుభాః క్రియా స్సంపద్యంతామ్। అగ్నిపురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయంతామ్। మాహేశ్వరీపురోగాః మాతరః ప్రీయంతామ్। ఇంద్రపురోగా మరుద్గణాః ప్రీయంతామ్। వసిష్ఠపురోగా ఋషిగణాః ప్రీయంతామ్। శ్రీవిష్ణుపురోగా స్సర్వే దేవాశ్చ ప్రీయంతామ్। ఆదిత్య పురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతామ్। ఋషయ శ్ఛందాగ్ స్యాచార్యా వేదా యజ్ఞా దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతామ్। బ్రహ్మాచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రీయంతామ్। బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాశ్చప్రీయంతామ్। శ్రద్ధామేధే ప్రీయేతామ్। ప్రీయతాం భగవా న్నారాయణః। ప్రీయతాం భగవా న్పర్జన్యః। ప్రీయతాంభగవాన్ స్వామీమహాసేనః। ప్రీయతాంభగవాన్పితామహః। ప్రీయతాం భగవా న్ప్రపితామహః॥ సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు। పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతామ్॥ ఉద్గాతేవ శకునే సామగాయసి। బ్రహ్మపుత్రఇవసవనేషు శగ్ంససి॥ వృషేవ వాజీ శిశుమతీరపీత్యా సర్వతో న శ్శకునే భద్ర మావద। విశ్వతో నశ్శకునే పుణ్య మావద। యాజ్యయా యజతి ప్రత్తిర్వై యాజ్యాః। పుణ్యైవ లక్ష్మీః। పుణ్యా మేవ తల్లక్ష్మీంసంభావయతి। పుణ్యాం లక్ష్మీం సంస్కురుతే॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్। తద్బట్కుర్వీతోపవ్యుషమ్। యదా వై సూర్య ఉదేతి। అథ నక్షత్రం నైతి। యావతి తత్రసూర్యో గచ్ఛేత్। యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్। తావతి కుర్వీతయత్కారీస్యాత్॥ ఓంతాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి। యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి తేషు కుర్వీతయ

త్రాహ్మరీస్యాత్ । పుణ్యాహ ప్రవరురుతే। ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రు
వంతు। ఓం పుణ్యాహమ్॥ ఏవం త్రిః॥ స్వస్తయే వాయు ముపబ్రవామ
హై సోమమ్। స్వస్తిభువనస్య యస్పతిః। బృహస్పతిగ్ం సర్వగణగ్ం స్వస్త
యే। స్వస్తయ ఆదిత్యాసో భవంతు నః। ఆదిత్యా ఉదయనీయః। పథ్యై
వేద స్వస్త్యా ప్రయంతి। పథ్యం స్వస్తిమభ్యుద్యంతి। స్వస్త్యై వేదప్రి
యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి। స్వస్త్యుద్యంతి॥ స్వస్తినఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః॥
స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః। స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వ
స్తినో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥ ఆప్తా దేవా వసన ప్రసన్యాసః।
చతస్రో దేవి రజరా శ్రవిష్ఠాః। తేయజ్ఞ పాంతు రజసః ప
రస్తాత్ । సంవత్సరీణ మమృతగ్గ్ స్వస్తి॥ మహ్యం సహకుటుంబా
య శుద్ధివృద్ధ్యభ్యుదయకర్మణే మహాజనాన్న [illegible] స్వస్తివా
చన మపేక్షమాణాయాయుష్మతే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు। ఆయు
ష్మతే స్వస్తి॥ ఏవం త్రిః॥ ఓగ్ స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు। ఓగ్ స్వస్తి।
ఏవం త్రిః॥ ఋధ్యాస స్తోమగ్ం సమస్యామసి [illegible] మంత్రగ్ం
సర థైహ్యోపయాతమ్। యశోను పక్వం మధు గోష్వంతరా భూ
తాంశో అశ్వినోః కామ మప్రాః॥ సర్వామృద్ధి మృధ్నుయామి తితం
వై తేజ సైవ పురస్తాత్పర్యభవ చ్ఛందోభిర్గాయత్ర్యోత్తరై రుపరిష్టా
ద్గాయత్ర్యాస్సర్వతో ద్వాదశాహం పరిభూయాత్సర్వాం వృద్ధిమా
ర్ధ్నోతి సర్వామృద్ధి మృధ్నోతి యఏవం వేద॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యై
ర్నమసోపసద్య। మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు। అనూరా

ఛాగ సావిత్రస్త్వయంగః । శతంజీవంతు శరదస్సువీరాః । త్రిః త్రి
[illegible] స్వస్తిని। త్రి[illegible] త్రి పవమాను। గ్రయ
[illegible] నువ గస్త్వర్గ[illegible] ప్రతిష్ఠ।
[illegible] సాభ్యాం దక్షిణా[illegible] యుగశర్దృహిత్యా ఋ
[illegible] బ్రువంతు। ఋధ్యతామ్ ॥ ఋద్ధిసమృద్ధిః । ముఖవర
[illegible] స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు । వర్షశతసంపూర్ణమస్తు। గో
త్రాభివృద్ధిరస్తు । శాంతిః పుష్టిస్తుష్టిశ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభ మస్తు।
పున రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు॥ సర్వానంద దస్తు। (ఇత్యు
దకం నిక్షిప్య) శుచీవో హవ్యా మరుతశ్శుచీనాగ్ం శుచిగ్ంహినో
మ్యధ్వరగ్ంశుచిభ్యః। ఋతేన సత్యమృత [illegible]ప ఆయన్ఛుచిజన్మాన
శ్శుచయః పావకాః॥ అగ్ని శ్శుచివ్రతతమశ్శుచి ర్విప్రశ్శుచిః కవిః।
శుచీ రోచత ఆహుతః ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈ
రతే । తవజ్యోతీగ్ంష్యర్చయః । యత్తో స్వంద్రం స్తవామ శుద్ధం
శుద్ధేన సామ్నా । శుద్ధైరుక్థైర్వావృధ్వాంసమ్ । శుద్ధ ఆశీర్వాం
మమత్తు। ఇంద్రశుద్ధోన ఆగహి । శుద్ధ శుద్ధాభి రూతిభిః । శుద్ధో
రయిం నిధారయ। శుద్ధో మమద్ధిసోమ్యః। ఇంద్ర శుద్ధోహినో
రయిమ్।శుద్ధోరత్నాని దాశుషే। శుద్ధోవృత్రాణి జిఘ్నసే । శు
ద్ధోవాజగ్ం సిషాససి। బ్రాహ్మణ స్త్వమృతగ్ం హితమ్। యేనదే
వాఃపునతే।బ్రహ్మానం పునతేన దాశతేన సహస్రధారేణ। పావమాన్యః

పునంతుమా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్ । పూతంబ్రహ్మపునీమహే । ఇన్ద్రస్సునీతీ సహమా పునాతు । సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీచ్యా । యమోరాజా ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥ (ఇతి మార్జనం కృత్వా) ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతా ముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయోమార్జయంతామూర్ధ్వాయాం దిశియజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్॥ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామధేయేభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామ హేశ్వరాఽఽదిత్యాదినవగ్రహాస్వరూపేభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణోమామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహప్రీత్యర్థంస్వస్తిపుణ్యాహవాచన మంత్రజపదక్షిణాం మనసోత్సాహపరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవో భవానః । యత్త్వేమహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శంన ఏధి ద్విపదే శంచతుష్పదే। వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగ్ంసదా తేనక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। అన్వః క్షేమఉతయోగే వరంనో యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదానః । అమీవ హా వాస్తోష్పతే విశ్వారూపా ణ్యావిశన్ త్సఖాసు శేవ ఏధి నః । శుభగ్ం శుభమ్॥ స్వస్త యనం తార్క్ష్య మరిష్టనేమి ర్మహద్భూతంవాయస నం దేవతానామ్

అస్మరస్మిన్నింద్రస్సఖం సమత్స్వబ్బృహద్యశో నావమివారుహేము।
ఆర్కం సైరాముచస్సుగం సంగయంత్యక్ష స్వస్త్యాత్రేయం మనసా
ప్రత్యక్ష్యమ్। ప్రయాణపాణి కృర్వాణం ప్రసరత్యస్య స్వస్తిన బ్రహ్మదేవ్యాభా
యానో అస్తు॥ శుభగం శుభమ్॥ ఓం తత్సత్॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం పుణ్యాహవాచనమ్ సమాప్తం.

అథకర్మాంగపుణ్యాహవాచనమ్.

ఆచమ్య ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం తదంగకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం సమాచరేత్॥ అథ ఉదకం కలశం తండుల తాంబూలం నిధాయ యథావిధిమ ప్రతిష్ఠాప్య॥ బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్॥ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు॥ ఓం పుణ్యాహం కర్మణోఽస్తు॥ ఏవం త్రిః॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రమ్..... పుణ్యాహాస్తవ కురుతే ఓం కర్మణః స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు। ఓం స్వస్తి కర్మణోఽస్తు॥ ఏవం త్రిః స్వస్తిన ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః.....స్వస్తిన స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః। స్వస్తి నో బృహస్పతిర్దధాతు॥ ఓమ్॥ కర్మణః ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు॥ ఓమ్॥ కర్మ ఋధ్యతామ్॥ ఏవం త్రిః॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య। మిత్రం దేవం మిత్రధేయం నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః। శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః॥ త్రీణి త్రీణి వై దేవానామృద్ధాని। త్రీణి ఛందాగ్ంసి త్రీణి సవనాని। త్రయ ఇమే లోకాః। ఋధ్యామేవ తద్వీర్య ఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతి। ఋద్ధిం భవంతో బ్రువంతు-

ఋధ్యతా మృద్ధి స్సమృద్ధిః ॥ ముఖసమం కలశ ముద్ధరేత్ ॥ కర్మ
ణః పుణ్యాహ సమృద్ధి రస్తు । వస్త్రితిసంపూర్ణ మస్తు । గోత్రా
భివృద్ధి రస్తు । శాంతిఃపుష్టి శ్చాస్తు । శుభగ్ం శుభ మస్తు । పున
రపి గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు । సర్వసంప దస్తు । శుచీ
వో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం । శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వరగ్ం
శుచిభ్యః। ఋతేన సత్య మృతసాప ఆయఞ్ఛుచి జన్మాన శ్శుచయః
పావకాః ॥ అగ్ని శ్శుచి వ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః । శుచీ
రోచత ఆహుతః । ఉదగ్నే శుచయ స్తవశుక్రా భ్రాజంత ఈరతే ।
తవ జ్యోతిగ్ం ష్యర్చయః ॥ ఏతో న్విన్ద్రగ్ం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన
సామ్నా । శుద్ధై రుక్థై ర్వావృధ్వాగ్ంసమ్ ॥ శుద్ధ ఆశీ ర్వాం మమత్తు ।
ఇంద్ర శుద్ధోన ఆగహి । శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః । శుద్ధో రయింనిధా
రయ । శుద్ధో మ ముద్ధి సోమ్యః । ఇంద్రశుద్ధోహి నో రయిమ్ । శుద్ధో
రత్నానిదాశుషే । శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసి । శుద్ధో వాజం శిషా
నసి ॥ బ్రాహ్మణ మ్వామృతగ్ం హితమ్ । యేన దేవాః పవిత్రేణ ।
ఆత్మానం పునతే సదా । తేనసహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు
మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్ । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయమ్ । తేన
బ్రహ్మవిదోవయమ్ । పూతంబ్రహ్మ పునీమహే । ఇన్ద్ర స్సునీతీసహ
మా పునాతు । సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా । యమో రాజా
ప్రమృణాభిః పునాతుమా । జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు ॥
ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ । దక్షిణాయాందిశి

మాసాః పితరో మార్జయంతామ్। ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాముదీచ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామూర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్॥ ఏతేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానానామభ్యః శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరా దిత్యాది నవగ్రహ స్వరూపేభ్య శ్శ్రీ లక్ష్మీనారాయణో మామహేశ్వరాదిత్యాది నవగ్రహ ప్రీత్యర్థం కర్మణః పుణ్యాహవాచన మంత్రజప దక్షిణాం మనసోత్సాహవదీమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే నమమ॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవో భవానః। యత్త్వే మహే ప్రతితన్నో జుషస్వశంన ఏధి ద్విపదేశం చతుష్పదే॥ వాస్తోష్పతే శగ్మయాసగం సదాతే సక్షీమహి రణ్వయా గాతుమత్యా। అనఃక్షేమ ఉతయోగే వరం నో యూయం పాత స్వస్తిభి స్సదానః। అమీవహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యా విశన్ త్సఖాసుశేవ ఏధి నః। శుభగం శుభమ్॥ స్వస్త్యయనం తార్క్ష్య మరిష్టనేమిర్మహద్భూతం వాయసం దేవతానామ్। అసురఘ్న మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశో నావమివారుహేమ॥ అగం హోముచ మాంగిరసం గయంత్య స్వస్త్యాత్రేయం మనసాచ తార్క్ష్యమ్ ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధేష్వభయంనో అస్తు శుభగం శుభమ్॥ వారిః ఓం తత్సత్॥

ఇతి యాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం – కర్మణః పుణ్యాహవాచనం సమాప్తమ్॥ శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

అంకురారోపణమ్.

శ్లో॥ కర్తవ్యోవిధితో౽౦కురార్పణవిధిః శ్చౌలాదికర్మాదితో రాత్రిష్వే వశరాత్రిశైలగణనా స్వేతాసుసద్యో౽థవా। రిక్తాపర్వపమప్రదోష రహితే వారేశుభానాంగ్రహైః ప్రస్వాతిమృదుధ్రువాసురమఖావిష్ణుత్రయాఖ్యోడుషు ॥

తా॥ అంకురారోపణమును- గృహ్యసూత్రములో జెప్పినప్రకారము- అన్నప్రాశనచౌల ఉపనయన, వివాహ - సీమంత- పుంసవనకర్మలకుపూర్వమందనంగాపీటి ముహూర్తదినానికిపూర్వరాత్రియందైనను - సద్యస్కాలమందైనను - పరరాత్రియందైన చేయవలెను- అట్లుచేయని పక్షంబున- ముహూర్తదినానికి - 3 వ రాత్రియందైనను- 9 వ రాత్రియందైనను- 2 వ రాత్రియందైనను- చవితి- నవమి- చతుర్దశి యీరిక్తతిథులును- పూర్ణిమ- అమావాస్య- కృష్ణాష్టమి కృష్ణచతుర్దశి - సంక్రమణములీ పర్వములును- చవితి- సప్తమి- త్రయోదశి- ప్రదోషదినములును - త్యాజ్యగడియలును - నిషేధించి - సోమ- బుధ- బృహస్పతి- శుక్రవారములయందును- వృషభ- మిథున- కర్కాటక- కన్య- ధనుర్మీనములైన శుభగ్రహములయొక్క లగ్నములయందును- అశ్విని- పుష్యమి- హస్త- స్వాతి- చిత్ర- రేవతి - మృగశీర్ష- అనూరాధ- రోహిణి- ఉత్తర- ఉత్తరాషాఢ- ఉత్తరాభాద్ర- మూల- మఖ- శ్రవణ- ధనిష్ఠ- శతభిష- నక్షత్రములయందును- అంకురారోపణము జేయవలయునని తాత్పర్యము.

శ్లో॥ సర్వేషు మంగళే ష్వాదా వంకురార్పణమిష్యతే। పూర్వం వాత్రిదినే సప్తదివసే పంచమే౽పివా॥ పంచాంగశుద్ధదివసేబీజనక్షత్రసంయుతే। సహామంగళఘోషాద్యై ర్విప్రపుణ్యాంగనాదిభిః॥ స్వగ్రామాత్ప్రాగుదగ్వాతు మృత్తికానయనం శుభం॥ అథాతో౽౦కురార్పణవిధింవ్యాఖ్యాస్యామో౽ స్మినపరితుష్యహాయంకాలేబ్రహ్మణా

నావాహాయ పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ శుభమస్తు॥ యశ్శివో నామ
రూపాభ్యాం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య॥ ఏవం...శుభ
తిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతమం
కురారోపణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం
...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యా
హవాచనం చ సమాపయేత్ ఆచమ్య...ఏవం గుణ + ప్రీత్యర్థం మమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తత్కర్మాంగభూతమంకురారోప
ణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్యాంకురారోపణాంగత్వేన బ్రాహ్మణా
న్భోజయిత్వా ఽఽశిషో వాచయిత్వా॥ అథ శుచౌ దేశే గోమయేనానులి
ప్య గంధపుష్పాక్షతైస్సంప్రోక్ష్య పంచపాలికాః సౌవర్ణరజతతామ్రమృ
న్మయైర్వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ మధ్యే చతుర్ముఖం విద్యా
త్పూర్వే వజ్రిణమేవ చ। దక్షిణే చ యమం విద్యాత్పశ్చిమే వరుణం తథా
ఉత్తరే శశినం విద్యాత్పాలికాస్థాపనక్రమాత్॥ దూర్వామశ్వత్థప
ర్ణం చ శిరీషం బిల్వపత్రికం। తాసాం మూలే తు బధ్నీయాచ్ఛ్వేతసూ
త్రేణ వేష్టయేత్॥ శుద్ధప్రదేశే భూమి భూమ్నేతి భూమి మభిమం
త్ర్య। భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థే
తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే। ఆయంగౌః పృశ్నిర
క్రమీదసనన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రయంత్సువః। త్రింశ
ద్ధామవిరాజతి వాక్పతంగాయ శిశ్రియే। ప్రత్యస్య వహ ద్యుభిః। అస్య
ప్రాణా దపాన త్యంతశ్చరతి రోచనా। వ్యఖ్యన్మహిష స్సువః।
యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవప మన్యునా యదవర్త్యా। సుకల్ప మగ్నే తత్త
వ పునస్త్వోద్దీపయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీ మను దధ్వ

సే । ఆదిత్యాః స్త్వేతద్దేశా వసవశ్చసమాభరః । మనో జ్యోతిర్జుష తామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం దధాతు । బృహస్పతి స్త నుతామిమన్నో విశ్వేదేవా ఇహమాదయంతామ్॥ సప్త తేఅగ్నే సమిధ స్సప్తజిహ్వాః సప్తర్షయ స్సప్తధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్స ప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీ రాపృణ స్వాహా ఘృతేన। పునరూర్జా నివర్తస్వ పున రగ్న ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః । సహ రయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి లేక స్సలేక స్సులేక స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు॥ కేత స్సకేత స్సుకేత స్తేన ఆదిత్యాఆజ్యం జుషాణా వియన్తు వివస్వాగ్ం అది తిర్దేవ జూతి స్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియన్తు ॥ మా వో రిషత్ఖని తేతి భూమిం ఖనతి ॥ మా వో రిష త్ఖనితా యస్మై చాహం ఖనామివః । ద్విపచ్చతుష్ప దస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ భూమిర్ధేనురితి మృదమభిమంత్ర్య । భూమిర్ధేనుర్ధరణీలోక ధారిణీ........ ప్రణవేన పూరయిత్వా ॥ ఓం, గ ॥ శ్లో ॥ వల్మీ కమృత్తికాం చైవ గోమయంచ తథైవచ । ఏతాని ప్రక్షిపే త్తాసు పాలికాసుయథాక్రమం । పాలికాసుకించిత్కించి దుదకం సంప్రోక్ష్య॥ తిలమాషయవవ్రీహిముద్గసర్షపచణక కుళుత్థగోధూమప్రియంగుశ్యా మాకాది చతుర్దశ ద్వాదశ వా యథాసంభవం గృహీత్వా॥ యాః జాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రేమిశ్రయిత్వాక్షీరేణాప్ల ప్లావ్య॥ యాజాతాఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగంపురా। మన్దామిబ

అరిష్టతాతయే ॥ యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పాయాశ్చపుష్పిణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తానోముంచంత్వగ్ంహసః। యాః॥౮॥ ఓషధయ స్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీ మను। తాసాం త్వ మస్యుత్తమాప్ర ణోజీవాతవే సువ। అవపతంతీ రవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవ మశ్నవామహై న స రిష్యాతి పూరుషః। యాశ్చేదముపశృణ్వం తియాశ్చ దూరం పరాగతాః। ఇహసంగత్య తాః సర్వా అస్మైసంధ త్తభేషజం। మావోరిషత్ఖనితా తాస్మై చాహం ఖనామివః। ద్విప చ్చతుష్ప దస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురమ్। ఓషధయ స్సంవదంతే సోమేన సహరాజ్ఞా। యస్మై కరోతి బ్రాహ్మణ స్తగ్ంరాజన్పారయా మసి। బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతేన త్వదేతానితిమధ్యపాలికాయాం।బ్ర హ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమత సురుచోవేన ఆవః।సబుధ్ని యా ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సత శ్చ యోనిమసతశ్చవివః। ప్రజాపతే నత్వదేతా న్యన్యో విశ్వాజాతాని పరితాబభూవ। యత్కామాస్తేజు హుమ స్తన్నో అస్తువయగ్గ్స్యామ పతయో రయీణామ్॥ యతఇంద్ర భయామహేస్వస్తిదా విశస్పతిరితి ప్రాచ్యాం। యతఇంద్రభయామ హేతతోనో అభయం కృధి। మఘవన్ఛగ్ధితవతన్న ఊతయే విద్విషో విమృధోజహి। స్వస్తిదా విశస్పతి ర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృ షేంద్రః పుర ఏతున స్స్వస్తిదా అభయంకరః। యమాయ సోమ మితిదక్షిణస్యాం। యమాయ సోమగ్ం సునుతయమా

యమాయ జుహుతా హవిః। యమగ్ంహ యజ్ఞో గచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరంకృతః। ఇమం యమ ప్రస్తర మాహిసీ దాంగిరోభిః పితృభి స్సంవిదానః। ఆత్వా మంత్రాః కవిశస్తావహంత్వేనా రాజన్ హవిషా మాదయస్వ। ఇమంమేవరుణ తత్త్వాయామీతి ప్రతీచ్యాం। ఇమంమే వరుణ శ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ। త్వా మవస్యు రాచకే। తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ంస మానఆయుః ప్రమోషీః। సోమోధేను మాప్యాయస్వే త్యుదీచ్యాం। సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మణ్యం దదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితృ శ్రవణం యో దదాశదస్మై। ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వత స్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే। శుద్ధాభి స్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయే త్పంచగవ్యేన జలేనవా ప్రోక్షయేత్। మధ్యమపాలికాయాం। ఓంభూః। బ్రహ్మాణమావాహయామి। ఓంభువః। ప్రజాపతి మావాహయామి। ఓగ్ంసువః। హిరణ్యగర్భ మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। చతుర్ముఖ మావాహయామి। ప్రాచ్యాం। ఓంభూః। వజ్రిణ మావాహయామి। ఓంభువః। ఇంద్రమావాహయామి। ఓగ్ంసువః। శతక్రతు మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। శచీపతి మావాహయామి। దక్షిణస్యాం। ఓంభూః। యమమావాహయామి। ఓంభువః। వైవస్వత మావాహయామి। ఓగ్ంసువః। పితృపతి మావాహయామి। ఓంభూర్భువస్సువః। ధర్మరాజ మావాహయామి.

ప్రతీచ్యాం । ఓం భూః। ప్రచేతసమావాహయామి । ఓం భువః। వరుణ-
మావాహయామి । ఓగ్ం సువః । అపాంపతి మావాహయామి। ఓం
భూర్భువస్సువః। వసురూపిణమావాహయామి। ఉదీచ్యాం। ఓం భూః। శశి-
నమావాహయామి। ఓం భువః। నిశాకరమావాహయామి। ఓగ్ం సువః।
చంద్రమావాహయామి। ఓం భూ...వః। సోమమావాహయామి। అర్చి-
తాస్స్వద్భిరాపో హిష్ఠామయోభువ ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చత-
సృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతేనానువాకేనచ సంప్రోక్ష్య। సర్వో-
పచారాన్కృత్వా। నమస్తే నమో౽స్తు నమస్తేనమ ఇతి । ఆపో హిష్ఠామ +
ర్జసయథాచనః। హిరణ్యవర్ణాః... బ్దయోనిధత్త । పవమానస్సు-
వర్జనః। పవిత్రేణ విచర్షణిః। యః పోతా స పునాతుమా। పునంతుమా
దేవజనాః। పునంతు మనవో ధియా। పునంతు విశ్వ ఆయవః। జాతవే-
దః పవిత్రవత్। పవిత్రేణ పునాహిమా। శుక్రేణ దేవదీద్యత్। అగ్నే
క్రత్వా క్రతూగ్ంరను। యత్తే పవిత్రమర్చిషి। అగ్నే వితత మంతరా।
బ్రహ్మ తేన పునీమహే। ఉభాభ్యాం దేవసవితః। పవిత్రేణ సవేనచ।
ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే। వైశ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్। యస్యై బ-
హ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయా మదంతః సధమాద్యేషు। వయగ్ం
స్యామ పతయో రయీణాం। వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు। వాతః
ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యావాపృథివీ పయసా పయోభిః। ఋతా-
వరీ యజ్ఞియే మాం పునీతాం। బృహద్భిస్సవితస్తృభిః। వర్షిష్ఠై-
ర్దేవ మన్మభిః। అగ్నే దక్షైః పునాహిమా। యేన దేవా అపునత। యే-

నాపో దివ్యాꣳకశః। తేన ద్విత్యేన బ్రహ్మణా। ఇదం బ్రహ్మపునీమహే। యః
పావమానీ రధ్యేతి। ఋషిభిస్సంభృతꣳరసమ్। సర్వꣳస పూత
మశ్నాతి। స్వదితం మాతరిశ్వనా। పావమానీర్యో అధ్యేతి। ఋషిభి
స్సంభృతꣳరసం। తస్మై సరస్వతీదుహే। క్షీరꣳసర్పిర్మధూదకం।
పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిపయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృ
తోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతꣳహితం। పావమానీర్దిశంతునః। ఇమం
లోకమథో అముం। కామాన్సమర్ధయంతునః। దేవీర్దేవైః సమాభృ
తాః। పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః। ఋషి
భి స్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతꣳహితం। యేన దేవాః పవి
త్రేణ...జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు॥ అథ ధ్యానావాహనాది
షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బ్రహ్మణేనమః-ఇంద్రాయన
మః-యమాయనమః-వరుణాయనమః-సోమాయనమః.. ఇతినమస్కృ
త్య॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతుస
ఫలంకర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ తాః పాలికాయావత్కర్మాంతంసుర
క్షితంకృత్వా॥ తత్తచ్ఛుభకర్మకాలే సాంకురాః పాలికావేదికాచతుష్కో
ణేషుసంస్థాపయేత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమార
స్యాఽఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగభూతం నాంది శోభనదే
వతాముద్దిశ్య నాందీశోభనదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీదేవతాహ్వానాఖ్యం
కర్మకరిష్యే॥ నమస్సదసే నమస్సదసస్పతయే-నమస్సఖీనాం పురోగా
ణాం చక్షుషే-నమోదివే-నమః పృథివ్యై॥ అథనాందీ వృద్ధప్రపితా
మహీ-వృద్ధపితామహీ-వృద్ధమాతరః- గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ

నాందీ వృద్ధప్రపితామహా వృద్ధపితామహవృద్ధపితరః-గోత్రాః-నాందీ ముఖాః నాందీ - నాందీమాతామహ మాతుఃపితామహా మాతుః ప్రపితామహాః పత్నీ సమేతాః- గోత్రాః-నాందీముఖాః నాందీ-నాందీ ఉభాభ్యా ముఖాభ్యాం సత్యవసుసంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధా న్నేన హిరణ్యద్రవ్యేణ వాద్యతోషయిష్యే॥ అథ బ్రాహ్మణాయ యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥

అత్ర దేవతానుమోదనార్థం మిడావాచనంకరిష్యే॥ ఇష్టా దేవహూర్మను ర్యజ్ఞనీర్బృహస్పతి రుక్థామ దాని శగ్ంసిషద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాత ర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యేమధుజని ష్యేమధువక్ష్యామి మధువదిష్యామిమధుమతీం దేవేభ్యో వాచము ద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్య స్తం మాదేవాఅవంతుశ్శో భాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఇష్ట ఏహి॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాఃమమ కుమారస్య ఉపనయనాది పాలాశపర్యంతం మమ గృహేవసంతు॥ మాం రక్షంతు - మమకుమారం రక్షంతు॥

ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ం సనింగోశ్శశ్వత్తమగ్ం హవమానాయ సాధ। స్యాన్నస్సూను స్తనయోవిజావాఽగ్నే సాతేసుమతి ర్భూత్వస్మే॥ అదిత ఏహి॥ ఏతా శ్శోభన తేవతాః + + రక్షంతు॥ ఈడామహైదేవాగ్ం ఈడేఽన్యాన్న మస్యామనమస్యాః యజామయజ్ఞియా నిత్యాహ మనుష్యా వా ఈడేన్యాః పితరోనమస్యాదేవాయజ్ఞియా దేవతా ప్రవతద్యథాభాగంయజతి॥ సరస్వత్యేహి॥ఏతాశ్శోభనదేవతాః + రక్షంతు॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥ అథ నాందీ శోభనదేవతాభ్యోనమః। షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥

ఆపస్తమ్బ ఆత్రేయ శాలంకాయన అగ్నివేశ్య శౌనకాయన అత్రిరా మాదద్మాచ్యకాను [illegible] బోధాయనః ॥ [illegible] ॥ ఆశ్వలాయనః [illegible] ఇత్యంతరారోపణమ్ ॥ ... శ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం అంతరారోపణం సమాప్తమ్.

అగ్నిముఖం - అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగవిధిః.

శ్లో॥ నాఘారౌ నాజ్యభాగౌ చ న చేధ్మం న జయాదయః। చతుష్పాత్రప్రయోగేతు విశ్వేశోక్తం కపర్దినా॥ పాణిగ్రాహస్య॥ ఏవం గుణ విశేషణ........ ప్రీత్యర్థం... ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ... హోమం కరిష్యే ॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ యత్రాగ్నిః స్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులమాత్రైః ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కల్పయిత్వా। ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ తత్ర ప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేష ముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య ॥ త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్। తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రం చ ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్। ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్। ఆత్మాభిముఖ మాసీన మేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశో

ఆత్మాభిముఖ మాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హిదేవః ప్రది
శోనుసర్వాః పూర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః। సవిజాయమానస్స
జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మ
మాఽభిముఖోభవ। సుముఖోభవ। సుప్రసన్నోభవ। వరదోభవ॥
యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గృహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం
తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్। భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్ర
చోదయాత్॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః॥
హుతవహాయ నమః॥ హుతాశనేనమః॥ కృష్ణవర్త్మనేనమః॥ దేవము
ఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః॥ వైశ్వానరాయనమః॥ జాతవేద
సేనమః॥ ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥ పురస్తాత్॥ దక్షిణతః॥
పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సగ్ స్తీర్య॥
ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణ
స్రువావితి॥ సమా సాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రేకురుతే॥
అద్భి రనుమృజ్య॥ ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయ॥ ప్రోక్ష్య॥ తస్యా మప
ఆనీయ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రేగృహీత్వా॥
ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ॥ సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణి సంస్పృశ్య॥ పా
త్రా ణ్యుత్తానాని కృత్వా॥ త్రిః ప్రోక్ష్య॥ ప్రోక్షణశేషం దక్షిణతో
నిధాయ॥ తత్పవిత్రమాజ్యస్థాల్యా మాదాయ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యామాజ్యంనిరూప్య॥
ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య। తేష్వధిశ్రిత్య। జ్వలతావదర్భేణావ
ద్యోత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య। ఆజ్యేప్రాస్య।
అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా॥ ఉదగుద్వాస్య॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం
త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ

పవిత్రేఽనుప్రహరతి । స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య।దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య । పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ।దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ అదితేఽనుమన్యస్వ॥అనుమతేఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ॥దేవసవితః ప్రసువ। తతఃవిశప్రకారేణ హోమంకుర్యాత్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః॥ అనుమతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసావీః॥అనేన...హోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...... మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఆయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥

అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)
అనుమతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇతిపశ్చాదుదీచీనమ్)
సరస్వతేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)
దేవ సవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతమ్॥

ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కుర్యాత్.

పరిస్తరణ దర్భలు అగ్నికి దక్షిణోత్తరములు ప్రాగగ్రములు తూర్పుపడమరలు ఉత్తరాగ్రములుగాను నుండవలయును దక్షిణపరిస్తరణను తూర్పుపడమరల పరిస్తరణములకు మీఁదుగాను ఉత్తరపరిస్తరణము తూర్పుపడమరలకుఁ గ్రిందుగానుండవలయును.

ఇతియాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం
చతుష్పాత్రప్రయోగ స్సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ షట్పాత్రప్రయోగః. అగ్నిముఖమ్.

ప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణవిశేషణ...ప్రీత్యర్థం...ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం...హోమం కరిష్యే॥ శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాం

ముల్లిఖ్య ॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్
అథోదీచీః పుర స్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్॥ అవాక్పురో ఉ
భ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్ని ముచ్యతే ప్రోక్షణ తోయశేషమ్ । ప్రా
క్రోయమన్యన్ని దధాత్యుద గ్వాయథాబహిస్సాన్యచ్ఛ పరిస్తరాణామ్॥
ఓంభూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥
అగ్నిమిద్ధ్వా ॥ ఓమ్ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే
సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహో దేవో
మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్ష
కః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతు దక్షి
ణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా । బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తి
మన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంతు
ధారయన్। మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్॥ ధూ
మధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్।ఆత్మాభిముఖమాసీన
మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూ
ర్వో హి జాతస్స ఉగర్భే అంతః । స విజాయమానస్స జనిష్యమాణః
ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ఇతి పశ్చిమే సాక్షతోదకం వినీ
య॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మమాభిముఖో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రస
న్నో భవ । వరదో భవ । ఇత్యుక్త్వా ॥ యథోక్తజిహ్వాసు హవి
ర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్॥ భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ (ఇతిపఠిత్వా)
సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య ॥ అలంకృత్య॥
అగ్నయే నమః ॥ హుతవహాయ నమః ॥ హుతాశనేనమః ॥ కృష్ణవ
ర్త్మనే నమః దేవముఖాయ నమః ॥ సప్తజిహ్వాయ నమః ॥ వైశ్వా

శరాయనమః ॥ జాతవేదసేనమః ॥ ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృ-
ణాతి ॥ ప్రాగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరానధ-
రాన్ ॥ పురస్తాత్ ॥ దక్షిణతః ॥ పశ్చాత్ ॥ ఉత్తరతః ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం
ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్ సంస్తీర్య ॥ ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి ॥
దర్వీ స్రుజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణీప్రణీతౌ । ఇధ్మస్రువావితి ॥ సమానా-
గ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే ॥ తృణం కాష్ఠం
వాంతర్ధాయ ఛినత్తి ॥ న నఖేన ॥ అప ఉపస్పృశ్య ॥ అద్భిరనుమృజ్య ॥
ప్రోక్ష్య ॥ తస్మిన్నప ఆనీయ ॥ హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా-
ముదగగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయాభిమంత్ర్య ॥ సపవిత్రే-
ణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య ॥ పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ విస్ర-
స్యేధ్మమ్ ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ శేషముత్సిచ్య ॥ పూర్ణపాత్రమాదాయ ।
అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అప ఆనీయ ॥ ఉదగగ్రాభ్యాం
పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సమం ప్రాణైర్హృత్వా ॥ ఉత్త-
రేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా ॥ దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య ॥ బ్రాహ్మణం
దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య ॥ అస్మిన్..... హోమకర్మణి ॥ త్వం
బ్రహ్మాభవ ॥ బ్రహ్మణః ఇదమాసనం సుఖాసనమ్ ॥ ఆజ్యస్థాలీమా-
దాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య ॥ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామా-
జ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య ॥ ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య ॥ తేష్వ-
ధిశ్రిత్య ॥ జ్వలతా తృణేనాఽధోగామిన్యా దీప్త్యాఽజ్యం ప్రతిఫలీకృత్య ॥
ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ॥ ప్రక్షాళ్య । అప ఉపస్పృశ్య । ఆజ్యే ప్రత్య-
స్య ॥ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా ॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారాన్ప్రత్యూహ్య ॥
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూయ ॥
ప్రాగారభ్య ప్రాగేవ సమాప్తిః ॥ పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య ॥ ప్రక్షాళ్య ॥ ప్రా-
గగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహరతి ॥ స్రుక్స్రువావాదాయ ॥ అగ్నౌ
ప్రతితప్య ॥ దర్భాగ్రైస్సంమృజ్య ॥ పునః ప్రతితప్య ॥ ప్రోక్ష్య । నిధాయ ।
దర్భానద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ ఇధ్మమాదాయ ॥ పరిధీన్పరిద-

ధాతి॥ స్రువం పశ్చాత్ ॥ దక్షిణతోఽగ్నేర్బ్రహ్మాసనం దర్భాన్ ఆస్తీర్య ప్రాగగ్రం ప్రాస్య మనుస్తరతి। ఉదగగ్రం పశ్చాత్ ప్రాగగ్రావితరౌ॥ మధ్యమపరిధిముపస్పృశ్య॥ పురస్తాదూర్ధ్వే ద్వే ఆఘారసమిధావాదధాతి॥ అగ్నిం పరిషిచ్య॥

అదితేఽనుమన్యస్వ, (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)

అనుమతేఽనుమన్యస్వ, (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్)

సరస్వతేఽనుమన్యస్వ, (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)]

దేవసవితః ప్రసువ, (ఇతి సమన్తం పరిషిచ్య)

ఇధ్మమలంకృత్య। స్రువమలంకృత్య। బ్రహ్మాణమలంకృత్య। ఇధ్మమభిఘార్య॥ ఓం ప్రత్యుష్టం రక్షః ...... ఆవిశేత్ ॥ అస్మిన్...... హోమే ఇధ్మమాధాస్యే (ఇతీధ్మహోమం కుర్యాత్.) ఆధత్స్వ॥ (ఇతి బ్రహ్మా వదేత్ ॥) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు (ఇతి వదేత్) ఇధ్మప్రక్షేపణముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ (ఇతి బ్రాహ్మణో వదేత్) ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్ తూష్ణీమ్ ॥ ఇతరదర్వీమాదాయ। ఉత్తరపరిధిసన్ధిమన్వవహృత్య ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాఞ్చమృజుగ్ం సంతతమాఘారయతి। వాయవ్యాదాగ్నేయాంతమ్॥ (జుహుయాత్.) ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ప్రధానదర్వీమాదాయ ద్వితీయమింద్రమితరపరిధిసంధిమన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవదాఘారయతి। నైరృత్యాదీశానాంతం। (జుహుయాత్.) ఇంద్రాయేదం న మమ ॥ ఇత్యుక్త్వా॥ ఆజ్యహోమః॥ ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। (ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా) అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥

వకమ్ । ద్వే। త్రీణి । చత్వారి ॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే । సోమాయేదం నమమ ॥ సమం పూర్వేణ॥ యథోపదేశం ప్రధానాహుతీర్హుత్వా । జయాభ్యాతానా(న్) రాష్ట్రభృతః ప్రాజాపత్యాం వ్యాహృతీ ర్హుత్వా తా స్స్విష్టకృత మిత్యుపజుహోతి॥ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి స్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । రుద్రాయతంతిచరాయేదమ్నమమ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చప్రధానాహుత్యనంతరమ్।యద్ధోతవ్యంతు తత్సర్వం స్రువేణోక్తంకపర్దినా॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం.

షట్పాత్రప్రయోగ సమాప్తః. చే॥ ౮॥

అథ జయాదిహోమః.

ఓమ్॥ చిత్తంచ స్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమః॥ చిత్తిశ్చస్వాహా॥ చిత్త్యా ఇదం నమమ ॥ ఆకూతం చ స్వాహా ॥ ఆకూతాయేదం నమమ॥ ఆకూతిశ్చస్వాహా ॥ ఆకూత్యా ఇదంనమమ ॥ విజ్ఞాతం చ స్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం నమమ॥ విజ్ఞానంచ స్వాహా॥ విజ్ఞానాయేదం నమమ ॥ మనశ్చస్వాహా ॥ మనస ఇదంనమమ ॥ శక్వరీశ్చస్వాహా ॥ శక్వర్యా ఇదంనమమ ॥ దర్శశ్చ స్వాహా ॥ దర్శాయేదంనమమ॥ పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసాయేదంనమమ॥ బృహచ్చస్వాహా॥ బృహత ఇదంనమమ॥ రథంతరం చస్వాహా ॥ రథంతరాయేదంనమమ। ప్రజాపతిర్జయా నింద్రాయ వృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశ స్సమనమంత సర్వాస్స ఉగ్రస్సహిహవ్యో బభూ

క్షే స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అగ్ని ర్భూతానా మధిపతి స్స
మావత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రే ఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా
మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే భూతానా
మధి పతయ ఇదం న మమ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠానామధిపతి స్సమావ త్వ
స్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రే ఽస్యామాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి
న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ ఇంద్రాయ జ్యేష్ఠానా మధిప
తయ ఇదం న మమ॥ యమః పృథివ్యా ఽధిపతి స్సమావత్వస్మి న్బ్రహ్మ
న్నస్మి న్క్షత్రే ఽస్యామాశిష్యస్యాంపురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ యమాయ పృథివ్యా అధిపతయ ఇదం న మమ॥
వాయుర్‌ంతరిక్ష స్యాధిపతి స్సమావత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రే ఽస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యా
గ్ స్వాహా॥ వాయవే అంతరిక్ష స్యాధిపతయ ఇదం న మమ॥ సూర్యో
దివో ఽధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రే ఽస్యామాశిష్య
స్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥
సూర్యాయ దివోఽధిపతయ ఇదం న మమ॥ చంద్రమా నక్షత్రాణామ
ధిపతి స్సమావత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రే ఽస్యా మాశిష్యస్యాం
పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ చం
ద్రమసే నక్షత్రాణా మధిపతయ ఇదం న మమ॥ బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణో ఽ
ధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రే ఽస్యామాశిష్య స్యాం

పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ బృహ
స్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇదంనమమ॥ మిత్రస్సత్యానామధిపతి
స్సమావ త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురో
ధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మిత్రాయస
త్యానామధిపతయ ఇదంనమమ॥ వరుణోఽపా మధిపతి స్సమావ
త్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మి
న్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ వరుణాయాపామధిపతయ
ఇదంనమమ॥ సముద్రస్స్రోత్యా నామధిపతి స్సమావ త్వస్మి న్బ్ర
హ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ
న్నస్యాందేవహూత్యాగ్స్వాహా॥ సముద్రాయస్రోత్యానామధిపత
య ఇదంనమమ॥ అన్నగ్ం సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మా వత్వస్మి
న్బ్రహ్మన్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మ
న్నస్యాందేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ అన్నాయసామ్రాజ్యానా మధిపత
య ఇదంనమమ॥ సోమ ఓషధీనామధిపతి స్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్న
స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్క ర్మన్న
స్యాందేవహూత్యాగ్స్వాహా॥ సోమాయౌషధీనా మధిపతయ ఇదం
నమమ॥ సవితా ప్రసవానామధి పతిస్సమావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మి
న్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం
దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ సవిత్రేప్రసవానామధిపతయ ఇదంనమమ॥

రుద్రః పశూనామధిపతి స్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్ కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ రుద్రాయ పశూనా మధిపతయ ఇదం నమమ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥ త్వష్టా రూపాణామధిపతిస్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ త్వష్ట్రే రూపాణా మధిపతయ ఇదం నమమ॥ విష్ణుః పర్వతానామధిపతిస్స మావత్వస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయామస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ విష్ణవే పర్వతానామధిపతయ ఇదం నమమ॥ మరుతో గణానా మధిపతయస్తే మావంత్వస్మిన్ బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మరుద్భ్యః గణానా మధిపతిభ్య ఇదం నమమ॥ పితరః పితామహాః పరేవరే తతా స్తతామహా ఇహ మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

(జీవపితృకశ్చేత్) తండ్రి జీవించి యుండిన నీమంత్రము చెప్పవలయును

పితామహా అవరేతతా స్తతామహా ఇహ మావత । అస్మిన్బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి

స్కర్మన్నస్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

(పితామహోజీవతిచేత్) పితామహుఁడు జీవించి యుండినని మంత్రముఁ జెప్పవలయును

పితరః పరేతతా స్తతామహా ఇహా మావత। అస్మిన్బ్రహ్మన్న స్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశి ష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మన్న స్యాం దేవహూత్యాగ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

పితృపితా మహయోర్జీవతో స్సర్వోర్జపఏవ కర్తవ్యః॥ తండ్రియు తాతయు జీవించి యున్నయెడల పైచెప్పిన రెండుమంత్రములను జపముమాత్రము చేయవలయును అనఁగా నాజ్యహోమము గూడదు.

అప ఉపస్పృశ్య। ఋతాషా డృతధామాఽగ్ని ర్గంధర్వ స్తస్యౌ షధ యోఽప్సరస ఊర్జో నామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రంపాంతు తస్మై స్వాహా॥ ఋతాసాహే ఋతధామ్నే అగ్నయే గంధర్వా యేదంనమమ ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదంనమమ॥ సగ్ంహితో విశ్వసామా సూర్యో గంధర్వస్తస్య మరీచ యోఽప్సరస ఆయువో నామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రంపాంతు తస్మై స్వాహా॥ సగ్ంహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గంధర్వా యేదంనమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా ॥ మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదంనమమ॥ సుషుమ్న స్సూర్యరశ్మి శ్చంద్రమా గంధర్వ స్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సర సో బేకురయో నామస ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతుతా ఇదం బ్రహ్మ

క్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చంద్ర
మసే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యో౽
ప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం నమమ॥ భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గంధర్వ
స్తస్య దక్షిణా అప్సరసః స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు
తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ భుజ్యవే సుపర్ణాయ య
జ్ఞాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ దక్షిణాభ్యో౽
ప్సరోభ్యః స్తవాభ్య ఇదం నమమ॥ ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గంధ
ర్వస్తస్య ఋక్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ
క్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ ప్ర
జాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్య
స్స్వాహా॥ ఋక్సామేభ్యో౽ప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం నమమ॥
ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గంధర్వస్తస్యాపో౽ప్సరసో ముదా నా
మ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు
తస్మై స్వాహా॥ ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గంధర్వాయేదం
నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యో౽ప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న
మమ॥ భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। స నో రాస్వా
జ్యానిగ్ం రాయస్పోషగ్ం సువీర్యగ్ం సంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా॥
భువనస్య పతయ ఇదం నమమ॥ పరమేష్ఠ్యధిపతిర్మృత్యుర్గంధర్వస్త
స్య విశ్వమప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా

ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ పరమేష్ఠినేఽధిపతయే
మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా। విశ్వస్మా అ
ప్సరోభ్యో భూభ్య ఇదం నమమ॥ సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృత్సువ
ర్వాన్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ। స
ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై
స్వాహా॥ సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ
గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥ విద్యుద్భ్యోఽప్సరో
భ్యో రుగ్భ్య ఇదం నమమ॥ దూరేహేతి రమృడయో మృత్యు
ర్గంధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ స ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం
పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ దూరేహేతయే
అమృడయాయ మృత్యవే గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వాహా॥
ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇదం నమమ॥ చారుః కృపణకాశీ కా
మో గంధర్వస్తస్యాధయోఽప్సరస శ్శోచయంతీ ర్నామ స ఇదం
బ్రహ్మక్షత్త్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మక్షత్త్రం పాంతు తస్మై స్వాహా॥ చా
రవే కృపణకాశినే కామాయ గంధర్వాయేదం నమమ॥ తాభ్యస్స్వా
హా॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదం నమమ॥ స నో భువ
నస్యపతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। స ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్త్రాయ
మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా॥ భువనస్యపతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ॥
ప్రజాపతే న త్వదేతా న్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కా

మా స్తేజుహుమ స్తన్నో అస్తువయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్
స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ ॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం
నమమ ॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవఇదం నమమ ॥ సువస్స్వాహా॥
సూర్యాయేద నమమ॥ యదస్య కర్మణోఽత్యరీరిచం యద్వాన్యూ
నమిహాకరమ్। అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్। సర్వగ్గ్ స్విష్టగ్ం సుహు
తం కరోతు స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ మధ్యమ
పరిధిం ప్రహృత్య। ఇతరౌ యుగపత్ప్రహరన్ ఉత్తరార్ధస్యాగ్రమం
గారేష్వాపోహతి। పరిధీ నభిమంత్ర్య ॥ ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి॥
దర్వ్యా మితరదర్వ్యగ్రి మవధాయ సగ్గ్రావేణాభిజుహోతి॥స్వా
హా॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్గ్రావభాగేభ్య ఇదంనమ
మ॥ అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాదిసకలదోషపరిహారణార్థ మ
నాజ్ఞాతత్రయమ్। కర్మాంతరితకర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వన్నో
అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి। సర్వాక్షరపదన్యూనాతిరిక్తప్రాయశ్చిత్తా
ర్థమాభిర్గీర్భిరితి। ఆజ్యవిలయనప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదంవిష్ణుస్త్ర్యంబక
మితి। ఋత్విజశ్శేష్యప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాగ్ంసేతి। స్కన్నాదిదో
షప్రాయశ్చిత్తార్థమవాన్యంద్యారితి। మిందాదిదోషప్రాయశ్చిత్తార్థంయ
న్మఆత్మనఇతి। సమస్తభయాద్యుపద్రవదోషనివారణార్థం పునరగ్నిశ్చ
క్షురితి। అగ్నివ్యవఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాదిత్యాఇతి। సర్వప్రా
యశ్చిత్తార్థంభూర్భువస్సువరిత్యేతైర్వ్యస్తైస్సమస్తైర్వాజ్యాహుతీర్హోష్యామి॥

అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నే తదస్యక
ల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం నమ
మ॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్యక
ల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథగ్గ్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥

యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అ
గ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి
స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్
దేవస్య హేడో౽వయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో వి
శ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం
న మమ ॥ స త్వన్నో అగ్నే౽వమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో
వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న
ఏధి స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం న మమ ॥ ఆభిర్గీర్భిర్యదతో
న ఊనమాప్యాయయా హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి
గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా ॥ ఇంద్రాయ
హరివత ఇదం న మమ ॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్।
సమూఢమస్య పాగ్ంసురే స్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణవ ఇదం న మమ॥ త్ర్యం
బకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనమ్। ఉర్వారుకమివ బంధనా
న్మృత్యోర్ముక్షీయ మా౽మృతాత్స్వాహా॥ త్ర్యంబకాయేదం న మమ॥
యద్విద్వాగ్ంసో యదవిద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః।
అగ్నిర్మా తస్మాదేనస స్విద్ధాద్దేవిచే ముంచతాగ్ స్వాహా ॥ అగ్న
యేన్ద్రఫాదేవ్య ఇదం న మమ॥ అస్మాకం ద్యౌః పృథివీ మస్మాకమృష్టి
ర్భో౽యున్నాగాః స్మాన్నే వరా విశ్వా భువనా స్మాన్నో యజ్ఞః ప్రజన
యతు । అస్మాకమజిర్యాజను । అస్మాన్నాజ్ఞా మతే వృషా । స్మాన్నా

త్వ్రిజనిషీమహిస్వాహా ॥ సర్పాన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ ॥
యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్ని స్తత్పునరాహార్జాతవేదా విచర్ష
ణిస్స్వాహా ॥ మిందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ ॥ పునరగ్ని శ్చ
క్షు రదాత్పునరింద్రో బృహస్పతిః । పునర్మే అశ్వినా యువం చక్షు
రాధత్తమక్ష్యోస్స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రబృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం న మ
మ ॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వ
సునీథ యజ్ఞైః । ఘృతేన త్వంతనువో వర్ధయస్వ సత్యాస్సంతు యజ
మానస్య కామాస్స్వాహా ॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం న మమ ॥
శ్రీవిష్ణవేస్వాహా ॥ శ్రీవిష్ణవే పరమాత్మన ఇదం న మమ ॥ ఓం భూర్భు
వస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥

అథ పూర్ణాహుతిహోమః.

శ్లో॥ ఆజ్యం ద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వా పూరయేత్స్రుచమ్।
తయా చాజ్యాహుతిః కార్యా సా పూర్ణాహుతిరిష్యతే॥

ఏవంగుణ..... ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... హో
మసంపూర్ణసిద్ధ్యర్థం పూర్ణాహుతిహోమం కరిష్యే॥ హోమద్రవ్యా
ణి పాత్రే నిధాయ ॥ పూజాదికం కుర్యాత్ ॥ ఏకమ్ । ద్వే । త్రీణి।
చత్వారి। పంచ । షట్ । సప్త । అష్టౌ॥ నవ। దశ। ఏకాదశ। ద్వాదశ।
సప్తతే అగ్నే...॥ పూర్ణాహుతిముత్తమాం జుహోతి । సర్వం వై
పూర్ణాహుతిః। సర్వమేవాప్నోతి । అథో ఇయం వై పూర్ణాహుతిః
అస్యామేవ ప్రతితిష్ఠతి । వసోర్ధారాం జుహోతి వసోర్మే ధారాఽస
దితి వాచ్యేషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏన మేషాధారాఽముష్మి

స్లోకేపిన్న నానోపశిష్యత ఆజ్యేన జుహోమి తేజోనా ఆజ్యం తేజోవసో
ర్ధారా నేజస్సై ... స్తై తేజోఽవసుర్ధేఽగ్నే శాన్తూ వై వసోర్ధారా శా
మాన్తే నావరుంధే॥ పూర్ణాహుతి ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥...
అస్మిన్ ప్రక్రృతే కర్మణి యః స్ఖలితః ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓమ్ భువస్స్వా
హా॥ వాయవ ఇదంనమమ॥ హస్తం ప్రక్షాళ్య॥ అతమిం...ః ప్రాణా
నాయమ్య॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః॥ ఏతావత్పర్యంతం నానాప్రకారేణ సంభా
విత సకలదోషనివారణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువ
స్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥
అనుమతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ సరస్వతేఽన్వమగ్గ్ స్థాః॥ దేవసవితః ప్రాసా
వీః॥ ప్రణీతాస్త్వవ అనీయ॥ సదసిసన్మే భూయాస్సర్వమసిసర్వం మే
భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా మే క్షేష్ఠాః॥
ఇత్యభిమంత్ర్య॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన
సహస్రధారేణ। పావమాన్యః పునంతు మా। ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్।
శతోద్యామగ్ంహిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్। పూతం బ్రహ్మ
పునీమహే। ఇంద్రస్సునీతీసహమాపునాతు। సోమస్స్వస్త్యావరుణస్స
మీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు। జాతవేదా మోర్జ
యంత్యా పునాతు॥ ఇతి మార్జయిత్వా॥ అథ దిఙ్మార్జనమ్॥ ప్రాచ్యాం దిశి
దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్॥ దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో
మార్జయంతామ్॥ ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతామ్॥ ఉదీ
చ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామ్॥ ఊర్ధ్వాయాం

దిశో యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతామ్॥ ఇతి దిఙ్మార్జనం కృత్వా॥ సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః॥ అంజలౌ పూర్ణపాత్రమానయతి। శేత ఏనాస్యాం ప్రజాం దధాతి। ప్రజయా హి మనుష్యః పూర్ణః। ముఖం విమృష్టే। అవభృథస్యైవ రూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి॥ అక్షతాన్ శిరసి ధారయేత్॥ బ్రహ్మాణం పూజయామి॥ జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాం తే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమిత హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ॥

శాంతిరస్తు॥ పుష్టిరస్తు॥ ధనధాన్యసమృద్ధిరస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు॥ భగవాన్ వాస్తోష్పతిః ప్రీయతామ్॥ ప్రాగాది పరిస్తరణముత్తరే విసృజేత్॥ అగ్నే స్త్రృణాన్యపచనోతి। తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి॥ హోమాంతే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః॥ ధ్యానాది షోడశోపచారపూజా స్సమర్పయామి॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాదిషు న్యూనమ్ సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే హుతాశన। యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ చతుస్సాగరపర్యంతం...అహం భో అభివాదయే॥ అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమ ఉక్తిం విధేమ। ప్రపశ్స్యక్రాయ భాన వేభరధ్వమ్ హవ్యం మతిం చాగ్నయే సుపూతమ్। యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యంతర్వి

శ్వాని విద్మనా జిగాతి। అచ్ఛాగిరో మతయో దేవయంతీరగ్ని యంతి
ద్రవిణంభిక్షమాణాః॥సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్ స్వంచగ్ంహవ్యవాహ
మరతింమానుషాణామ్।అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా।అనగ్నిత్రా
అభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయ దేవక్షాంవిశ్వేభి రజ
రేభిర్యజత్ర। అగ్నేత్వంపారయానవ్యో అస్మాన్త్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి
విశ్వా॥ పూశ్చ పృథ్వీ బహులాన ఉర్వీభవా తోకాయ తనయాయ
శంయోః॥ ప్రకారవో మననా వచ్యమానాదేవద్రీచీం నయథ దేవ
యంతః॥ దక్షిణా వాడ్వాజినీప్రా చ్యేతి హవి ర్భరంత్యగ్నయే ఘృతా
చీ ॥శ్లో॥ నమస్తేగార్హపత్యాయనమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమఆహ
వనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః॥ కాండద్వయోప పాద్యాయ
కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయయజ్ఞేశాయ నమోనమః
యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిందమాధవానంత కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ
వాసుదేవనమోఽస్తుతే॥ సకృత్తేఅగ్నేనమః। ద్విస్తేనమః। త్రిస్తే
నమః। చతుస్తేనమః।పంచకృత్వస్తేనమః। దశకృత్వస్తే నమఃశతకృత్వ
స్తే నమః। సహస్రకృత్వస్తే నమః॥ ఆసహస్రకృత్వస్తే నమః।
అపరిమితకృత్వస్తేనమః।నమస్తేఅస్తుమామాహిగ్ంసీః॥ అహంపరస్తా
దహ మవస్తాదహంజ్యోతిషావితమో వవార। యదంతరిక్షం తదుమే
పితా భూదహగ్ం సూర్య ముభయతో దదర్శాహం భూయాసము
త్తమస్సమానానామ్॥ సంతతశ్రీరస్తు। సమస్తమంగళాని భవంతు॥
శ్లో॥ యత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది। తత్కర్మ

వఫలం కుర్యుస్తిసన్తిః కోట్యోన్యమహర్షయః ॥ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంత్తేఽహర్నిశం మయా। దాసోఽయమితిమాంమత్వాక్షమస్వ శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమియదశ్నామియజ్జుహోమిదదామియత్। యత్తపస్యామి వాష్ణేయతత్కరోమి త్వదర్పణమ్ ॥ శ్రద్ధాంమేధాం యశః ప్రజ్ఞాంవిద్యాంబుద్ధింశ్రియంబలమ్। ఆయుష్యంతేజ ఆరోగ్యం దేహి మేహవ్యవాహన। ప్రమాదాత్కుర్వతాంకర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరేయుతి। స్మరణాదేవ తద్విష్ణో స్సంపూర్ణం స్యాదితిస్మృతిః॥ విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః। ఇతియాజుష స్మార్తానుక్రమణికాయాం

పూర్ణాహుతి హోమసహిత జయాదయ స్సమాప్తః.

అథ దీపవిధిః.

శ్లో॥ రవేరస్తం సమారభ్యయావత్సూర్యోదయోభవేత్ ॥ యస్యతిష్ఠేద్గృహే దీపస్తస్యనాస్తిదరిద్రతా। ఆయుర్దః ప్రాఙ్ముఖో దీపో ధనదస్స్యాదుదఙ్ముఖః పశ్చిమాభిముఖో దుఃఖదోఽసౌ హానిదో దక్షిణాముఖః। స్థాపితాశ్చతుర్దిక్షు చైవస్యుర్దిక్షు దీపాశ్చతస్రస్తు। శుభదాస్తే నదా సర్వేనదోష స్తత్రకర్హిచిత్॥

తా॥ సూర్యాస్తమయసమయము మొదలుకొని సూర్యోదయము వఱకును దీపము గలగృహమునందు దారిద్ర్యము కలుగ నేరదు; తూర్పు మొగముగఁ బెట్టిన దీపమాయుర్వృద్ధిని గలుగఁజేయును, ఉత్తరాభిముఖముగఁ బెట్టిన దీపము ధనాభివృద్ధిని జేయును పశ్చిమాభిముఖమగు దీపము దుఃఖమును కలుగఁజేయును; దక్షిణాభిముఖముగఁ బెట్టిన దీపము హానిని గలుగజేయును; నాలుగుదిక్కులయందును నొక్కతూరిగ దీపమును బెట్టినని దోషమేమియును లేదని తాత్పర్యము.

శుభకర్మసు సర్వదా ఆదౌ దీపారాధనంకృత్వా, ప్రణమ్య, తాంబూలఫలాదికంగృహీత్వా, విప్రకారేణప్రయోగంకుర్యాత్ ॥

గృహ్యసూత్ర ప్రారంభః.

సూత్రం॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతోవరాన్ప్రహిణుయాత్తానాదితోద్వాభ్యామభిమంత్రయేతస్వయందృష్ట్వా తృతీయాం జపేచ్ఛతు. ర్థ్యాసమీక్షేతాంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుళ్యాదర్భగంసంగృ

హ్వా ఉత్తరేణయజుషాతస్యా భ్రువోరంతరగ్ంసంమృజ్యప్రతీచీనంని
రస్యేత్ ప్రాప్తేసమిత్యుత్తరాంజపేత్ యుగ్మాం త్సమవేతాస్మంత్రవత
ఉత్తరయా ద్వ్యక్షః ప్రహీణయాదుత్తరేణయజుషాతస్యాశ్శిరసిదర్భేణ్వాం
నిధాయతస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణంయుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్యచ్ఛిద్రేసువ
ర్ణముత్తరయాంతర్ధాయోత్తరాభిఃపంచభిస్స్నపయిత్వోత్తరయా
అహతేనవాససాచ్ఛాద్యోత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యాత్యథైనాముత్త
రయాదక్షిణేహస్తేగృహీత్వాగ్ని మభ్యానీయాపరేణాగ్ని ముదగగ్రం
కటమాస్తీర్య తస్మిన్నుపవిశతఉత్తరోవరో ఽగ్నేరుప సమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ॥*॥ అథైనామాదితోద్వాభ్యామభిమంత్ర్యేతా
థాస్యైదక్షిణేననీచాహస్తేనదక్షిణముత్తానగ్ం హస్తగృహ్ణీయాద్య
దికామయేతస్త్రీరేవజనయేయమిత్యంగుళీరేవగృహ్ణీయాద్యదికామ
యేతపుగ్ంస ఏవజనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవసోభీవాంగుష్ఠమభీవలో
మానిగృహ్ణాతిగృభ్ణామితఇత్యేతాభిశ్చతసృభిరథైనా ముత్తరేణాగ్నిం
దక్షిణేనపదా ప్రాచీముదీచీంవాదిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతిసఖే
తిసప్తమపదేజపతిప్రాఙ్ఘోమాత్ప్రదక్షిణమగ్నింకృత్వా యథాస్థాన
ముపవిశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరాఆహుతీర్జుహోతి * సోమాయ
జనివిదేస్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం అథైనాముత్తరేణాగ్నిం దక్షి
ణేన పదాశ్మాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేత్యథాస్యా అంజలావుపస్తీర్య
ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి తస్యాస్సోదరోలాజానావపతీత్యేకే జ
హోతీయంనారీ త్యుత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాశ్మా
నమాస్థాపయతి యథాపురస్తాద్ధోమశ్చోత్తరయా పునఃపరిక్రమణ
మాస్థాపనగ్ం హోమశ్చోత్తరయాపునః పరిక్రమణంజయాదిప్రతి
పద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరాభ్యాం యోక్త్రంవిముచ్య
తాంతతః ప్రవాహయేత్ప్రవాహారయేత్స మోప్యైతమగ్ని మను
హరంతినిత్యోధార్యోనుగతోమంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్య
ఉపవాసశ్చాన్యతరస్యభార్యాయాః పత్యుర్వానుగతేపివోత్తరయా

జుహుయాన్నోపవసేదుత్తరా రథస్యోత్తంభనీ వాహావుత్తరాభ్యాం యు
నక్తి దక్షిణమగ్ర ఆరోహతీముత్తరాభిరభిమంత్రయతే సూత్రే వర్త్మనో
ర్వ్యవస్తృణాత్యుత్తరయా నీలం దక్షిణస్యాం లోహితముత్తరస్యాం తే
ఉత్తరాభిరభియాతి తీర్థస్థాణుచతుష్పథ వ్యతిక్రమే చోత్తరాం జపేత్।
నావముత్తరయానుమంత్రయతే న చ నావ్యాగ్ స్వరతీ వధూః పశ్యేత్త్రి
రోత్తరాం జపేచ్ఛ్మశానాదివ్యతిక్రమే భాండే రథే వా రిష్టే ఽగ్నేరుపస
మాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఽన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా
జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కరోతి క్షీరిణామన్యేషాం వా
త్స్న్యానాం వృక్షాణాం నదీనాం ధన్వనాం చ వ్యతిక్రమ ఉత్తరే యథా
లింగం జపేత్ - గృహానుత్తరయా సంకాశయతి వాహావుత్తరాభ్యాం
విముంచతి దక్షిణమగ్రే లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవము
త్తరలోమ మధ్యే ఽగారస్యోత్తరయా స్తీర్య గృహాన్ప్రపాదయన్నుత్త
రాం వాచయతి దక్షిణేన పదా న చ దేహలీమధితిష్ఠత్యుత్తరపూర్వే దేశే
ఽగారస్యాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఽన్వారబ్ధాయాముత్త
రా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వో
త్తరయా చర్మణ్యుపవిశత ఉత్తరో వరోధాయాః పుంసో జీవ
పుత్రాయాః పుత్రమంక ఉత్తరయోపవేశ్యత స్మైః ఫలాన్యుత్తరేణాయ
జుషా ప్రదాయోత్తరే జపిత్వా వాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితే
షు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరాభ్యాం య
థాలింగం ధ్రువమరుంధతీం చ దర్శయతి ॥ అథైనామాగ్నేయేన స్థా
లీపాకేన యాజయతి పత్న్యవహంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వా ఽభిఘార్య ప్రా
చీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్యాగ్నేరుప సమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతే ఽన్వారబ్ధాయాగ్ం స్థాలీపాకాజ్జుహోతి సకృదుపస్తరణా
భిఘారణే ద్విరవదానమగ్నిర్దేవతా స్వాహాకారప్రదానో ఽపి వా సకృదుప
హత్య జుహుయాదగ్నిస్స్విష్టకృద్ద్వితీయస్సకృదుపస్తరణావదానే ద్విర
భిఘారణం మధ్యాత్పూర్వార్ధస్యావదానం మధ్యే హోమ ఉత్తరార్ధాదుత్త

తస్యోత్తరార్ధే పూర్వార్ధే హోమో లేపయోః ప్రస్తరవత్సాక్షిణాం జు
ఘారిరుక్త్వాగ్నౌ ప్రహరతి స్విష్టకృదుత్తరం పరిషేచనం తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మ
ణాంభోజయేదోష్యస్య పచతి స్తనాయం ఋషభం దద్యాత్ ఏవమత ఊర్ధ్వం దక్షి
ణావర్జముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే
సాయంప్రాతరత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తేన తే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వా జు
హుయాత్స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సౌరీ పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేక ఉభ
యతః పరిషేచనం యథా పురస్తాత్పర్వణి నాహోన్యానికర్మాణి వ్యా
ఖ్యాతాన్యాచారాద్యాని గృహ్యంతే యథోపదేశం దేవతా అగ్నిగ్ం
స్విష్టకృతం చాంతరేణా వికృతమాతిథ్యం వైశ్వదేవే విశ్వేదేవాః పౌర్ణ
మాస్యాం పూర్ణమాసీ యస్యాం క్రియతే॥*॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋ
షిర్యః ప్రజ్ఞాయతే సదసస్పతిర్ద్వితీయః త్రిరహానుపేతేన క్షౌరలవణావ
రాన్న సగ్ంసృష్టస్య చ హోమం పరిచక్షతే యథోపదేశం కామ్యాని
బలయశ్చ సర్వత్ర స్వయం ప్రజ్వలితేగ్నావుత్తరాభ్యాగ్ం సమిధావాద
ధ్యాదాపన్నశ్రీస్త్రీమార్గాదిత్యేతదహా ద్విజాతయోధ్యదహార్భా
ర్యామావహతే త్రిరాత్రముభయోరధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారల
వణవర్జనం చ తయోశ్శయ్యామంతరేణ దండో గంధలిప్తో వాససా సూ
త్రేణ వా పరివీతస్తిష్ఠతి తం చతుర్థ్యా అపరరాత్ర ఉత్తరాభ్యాముత్థాప్య
ప్రక్షాళ్య నిధాయాగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేన్వారబ్ధా
యాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృ
త్వా ఉపకేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య తస్యాశ్శిరస్యాజ్యశేషాదానయ హుత
తిభిర్నోంకార చతుర్థీభిరాసీయోత్తరాభ్యాం యథాలింగం మిథస్స
మీక్షోత్తరయాజ్య శేషేణ హృదయదేశౌ సమృజ్యోత్తరాస్త్రిస్స్రో
ఋషిత్వా శేషగ్ం సమావేశనే జపేదన్యైవైనామభిమంత్రయేత యదా
మలవద్వాసాస్స్యాదథహ బ్రాహ్మణ ప్రతిషిద్ధానికర్మాణి సగ్ం
శాస్తి యూం మలవద్వాససమిత్యేతాని రజసః ప్రాదుర్భావాత్స్నా
తామృతు స్సమావేశన ఉత్తరాభిరభిమంత్రయతే॥

చతుర్థీకర్మభృత్యా షోడశీ.

ముత్తరా ముత్తరా। యుగ్మా। ప్రజాని శ్రేయసమృతుగమన ఇత్యృతుదిశం త్యర్థపాత్రిభ్యస్య ఇరితి వేపరిశాసనచాపఠపస్వ ప్రశ్నోత్తరే యథాలింగం జపేదేవముత్తరైర్యథా లింగంచిర్ణ్యంవనస్పతిగ్ సిగ్వాతగ్ం శకుని మిత్యుభయో హ్వార్దయసగ్ంసర్గే పుంస్త్రీరాత్రివం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వాఽగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే స్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ త్ర్యవరాన్ బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత స్వస్తిష్యేణోత్రిస్నాతైర్యవైః పాత్రాం పరికిరతియదిచారుణ్యాసి వరుణాత్వానిష్క్రీణామీతిగాదిసామ్యాసి సామాత్వా నిష్క్రీణామీతిశ్లో భూశఉత్తరయోత్థా ప్యోత్తరాభి స్తిసృభిరభిమంత్ర్యోత్తరయాప్రతిచ్ఛన్నాగ్ం హస్తయోరాబధ్య శయ్యాగతే బాహుభ్యాం భర్తారం పరిగృహ్ణీయా దుపధాన లింగయా వశ్యోభవతిసపత్నీబాధనం చైతే నైవకామేనోత్తరే ణానువాకేన సదాదిత్యముపతిష్ఠతే యత్స్మగృహీతామన్యాంవా బ్రహ్మచర్యయుక్తః పుష్కరసంవర్తమూలైరుత్తరైర్యథాలింగమంగాని సంమృజ్య ప్రతీచీనంనిరస్యేద్వ్యాధానసఉత్తరాభిరే తద్వేదేదద్యాత్ ॥ ఇతి యాజుషస్మార్తాను క్రమణికాయాం గృహ్యసూత్రే వివాహ మంత్రసూత్రం సమాప్తమ్.

హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

గృహ్యసూత్రే ద్వితీయప్రశ్నప్రారంభః.

సూ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామో గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణ ముపనయీత గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యాం వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణాను పూర్వేణబ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా శిషోవాచయిత్వా కుమారం భోజయిత్వాను వాకస్య ప్రథమేన యజుషాప స్సగ్ం సృజ్యోష్ణా శ్శీతాస్వాసిరుత్తరయా శిర

ఉపత్త్రితిగ్‌ం త్రీందర్భానంతర్ధాయోత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రతిమన్త్రం ప్రతిదిశం ప్రవపతి వపంత ముత్తర యాను మన్త్రయతే దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారీ చానడుహే శకృత్పిండేయువాన్నిధాయతస్మిన్కే శానుపయ మ్యోత్తర యోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి స్నాతమగ్నే రుపసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే పాలాశీగ్‌ం సమిధ ముత్తర యాధాప్య ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాప యత్యాతిష్ఠేతి వాసస్సద్యః కృత్తోతముత్తరాభ్యామభిమన్త్ర్యోత్తరా భిస్తిసృభిః పరిధాప్య పరిహిత ముత్తరాయను మన్త్రయతే మౌం జీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణ ముత్తరాభ్యాం పరివీయాజిన ముత్తర ముత్తరయోత్తరేణాగ్నిం దర్భాంత్సగ్‌స్తీర్య తేష్వేన ముత్తర యావస్థాప్యోదకాంజలి మస్యాంజలావానీయోత్తరయా త్రిః ప్రోక్ష్యోత్తరైర్దక్షిణహస్తే గృహీత్వోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయోత్తరేణ యజుషోపనీయసుప్రజా ఇతి దక్షిణే కర్ణే జపతి॥ బ్రహ్మచర్యమాగామితి

కుమార ఆహ ప్రష్టాపరస్య ప్రతివచనం కుమారస్య శేషం పరో జపతి ప్రత్యగాశిషం చైనం వాచయత్యుక్తమాజ్యభాగాంతమత్రైన ముత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వాపరేణాగ్నిముదగ్రం కూర్చం నిధాయ తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషోపనేతోప విశతి పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా దక్షిణం పాదమన్వారభ్యాహ సావిత్రీం భో అనుబ్రూహీతి తస్మా అన్వాహ తత్సవితురితి పచ్ఛోర్ధర్చశస్తతస్సర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వా తథార్ధర్చయో రుత్తమాం కృత్స్నాయాం కుమార ఉత్తరేణ మన్త్రేణోత్తరమోష్ఠ ముపస్పృశతి కర్ణావుత్తరేణ దండముత్తరేణాదత్తే పాలాశో దండో బ్రాహ్మణస్య నైయ్యగ్రోధస్కంధజో వాగ్రోజ్రి రాజన్యస్య బాదర ఔదుంబరో వా వైశ్యస్య వార్క్షో దండ ఇతి స్మృతం చాన ఇత్యేతద్వాచయిత్వా గురవే వరం దత్వోదాయుషేత్యుత్థాప్యోత్తరేణాదిత్యముపతిష్ఠతే యం కామయేత నాయమచ్ఛిద్యేతేతి తముత్తరే

యాదక్షిణే హస్తే గృహీత్వాయాత్విహా మేతమగ్నిం ధారయంతిత్వారల
వణవర్జనంచ పరిత్వేతి పరిమృజ్యోత్తరేణాగ్నిం త్రీన్స్నరిథ ఆదధ్యాదేవ
మన్యస్మిన్నపి సదారణ్యా ధేధా నాహ్యాత్యోత్తరయా నగ్ంశాస్తి
వాసశ్చతుర్థీ ముత్తర యాంద త్తేన్యత్పరిధాప్య॥ వేదమధీత్య స్నాస్య
న్ప్రాగుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే
నైనమేతదహరాదిత్యోభితపేన్మధ్యందినేగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్య
భాగాంతే పాలాశీగ్ంసమిధముత్తరయా ధాయాపరేణాగ్నిం కటవక
కాయాం వోపవిశ్యోత్తరయా క్షురమభిమంత్ర్యోత్తరేణయజుషావ
ప్త్రే ప్రదాయాపాగ్ంసగ్ంసర్జనాద్యాకేశ నిధానాత్సమానం జఘనార్ధే
వ్రజస్యోపవిశ్య విస్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి తాగ్ం
స ఉత్తరయోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహత్యేవం విహి
తాభిరేవా ద్భిరుత్తరాభి ష్షడ్భిస్స్నాత్వోత్తరయోదుంబరేణ దతో
ధావతే స్నాసీయోచ్ఛాదిత స్నాతఉత్తరేణయజుషాహతమంతరం
వాసః పరిధాయ సార్వసురభిణా చందనేనోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయో
త్తరయానులిప్య మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం సూత్రోతముత్త
రయోదపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్యోత్తరయా గ్రీవాస్వాబధ్నీయాదేవ
మేవబాదరం మణిం మంత్రవర్జగ్ం సవ్యే పాణావబధ్యాహతముత్తరం
వాసో రేవతీస్త్వేతి సమానం తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్వ్య

మాధాయాజ్యేనాభ్యానాయన్నుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది
ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా । ఏతాభిరేవదక్షిణే కర్ణ ఆబధ్నీతే
తాభిస్సవ్య ఏవముత్తరైర్యథాలింగగ్ం స్రజశ్శిరస్యాంజనమాదర్శా
వేక్షణముపానహౌ ఛత్రం దండమితి వాచంయచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య
ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్యోత్తరేణా
ర్ధర్చేన దిశ ఉపస్థాయోత్తరేణ నక్షత్రాణి చంద్రమసమితి గాతి నాసం
భాష్య యథార్థంగచ్ఛతి ॥ ౮॥ అథైతదపరం తూష్ణీమేవ తీర్థే స్నా
త్వా తూష్ణీగ్ం సమిధమాదధాతి యత్ర స్నాస్య అపచితింకుర్వంతి తత్తూష్ణీం

ర్భుఉపవిశతి యథా పురస్తాదేన ముత్తరాభ్యాం యథాలింగగ్ం రా
జాస్థపతిశ్చాపః పాద్యా ఇతి ప్రాహోత్తరయాభిమంత్ర్య దక్షిణం
పాద పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ ప్రతి
శయితార ముపస్పృశ్యోత్తరేణ యజుషాత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్కూ
ర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృన్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహోత్త
రయాభిమంత్ర్యాంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేచ్ఛే
షం పురస్తాన్నినీయమాన ఉత్తరయానుమంత్రయతే దధిమధుసగ్ం
సృజ్య కాగ్ంస్యేనవర్షీయసాపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుప
ర్క ఇతి ప్రాహ త్రివృమేకేష్వృతంచ పాఙ్క్తమేకేధానాస్సక్తూం
శ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదు
పరిష్టాచ్చోత్తరయాత్రిః ప్రాశ్యానుకంప్యాయ ప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యై
వ రాజాస్థపతిర్వా పురోహితాయ గౌరితిగాం ప్రాహోత్తరయాభి
మంత్ర్య తస్యై వపాగ్ం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారితాం మధ్యమే
నాంతమేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి యద్యుత్సృజేను
పాగ్ం శూత్తరాంజపిత్వోముత్సృజ తేత్యుచ్చైరన్నం ప్రోక్త ము
పాగ్ం శూత్తరైరభిమంత్ర్యోంకల్పయతేత్యుచ్చైరాచార్యాయ
ర్త్విజే శ్వశురాయ రాజ్ఞ ఇతి పరిసంవత్సరాదుపతిష్ఠద్భ్యః ఏతత్కా
ర్యగ్ం సకృత్ప్రవక్త్రే చిత్రాయ ॥౯॥ ఖండః॥ సీమంతోన్నయనం
ప్రథమె గర్భే చతుర్థే మాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాశిషో వాచయిత్వా

అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆ
హుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వాఽపరే
ణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలైశ్శలాలు
గ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వగ్ం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతీభిరుత్తరాభ్యాం
చ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వాసాల్వా
నాం బ్రహ్మనామితరా నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాంవసంతి యవాన్విరూఢా
న్భభృవాచంయచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీము

ఉదీచీనా దిశముపనిష్క్రమ్య నక్షత్ర మన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా
వాచంవిసృజేత్ ॥౧౦॥ ఖం॥ పుగ్ంసువనం వ్యక్తేగర్భే తిష్యేణ న్యగ్రో
ధస్య యా ప్రాచ్యుదీచీ వా శాఖా తత స్సవృషణాగ్ం శుంగామాహృ
త్య సీమంతవదగ్నే రుపసమాధానాద్యనవస్నాతయా కుమార్యా దృ
షత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ ప్రేషయిత్వా పరిప్లావ్యాపరేణాగ్నిం ప్రాచీ
ముత్తానాం నిపాత్యోత్తరేణ యజుషాఙ్గుష్ఠేన దక్షిణే నాసికా చ్ఛిద్రేపి
న యతి పుమాగ్ంస జనయతి క్షిప్రప్పుగ్ంసువన మనా ప్రీతేన శ
రావేణానుస్రోతస ముదక మాహృత్య పత్తస్సూష్యంతీం నిధాయ మూ
ర్ధ్న్యవోక్ష్యంతీ ముత్తరేణ యజుషాభిమృశ్యైతాపి రేవాద్భిరుత్తరా
భి రవోక్షేత్॥ ౧౧॥ జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్యోత్తరేణ యజుషోప
స్థ ఆధాయోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణం మూర్ధన్యచిదద్రిమభి నత్ప్రరా
యంజహా యదగ్ని మయజంత పంచ|క్షీణాముదారో ధరుణో రయీణాం
మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః| వసోస్సూనుస్సహసో అప్సు రా
జావిభాత్యగ్ర ఉషసామిధానః| యస్తే అద్య కృణవద్భద్రశోచేఽపూపం
దేవఘృతవంతమగ్నే| ప్రతంనయ ప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం
దేవభక్తం యవిష్ఠ| ఆతంభజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థ ఉక్థ ఆభజ శస్యమా
నే| ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేనభినదదుజ్జనిత్వైః|
త్వామగ్నే యజమానా అనుద్యూన్విశ్వావసూని దధిరే వార్యాణి| త్వ
యా సహ ద్రవిణమిచ్ఛమానా వ్రజంగోమంతముశిజో వివవ్రుః| దృశానో
రుక్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః| అగ్నిరమృతో
అభవద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః॥ అస్మిన్నహగ్ం సహ
స్రం పుష్యాస్మ్యేధమానా స్స్వేవశే| అనఘారిణం దక్షిణే కర్ణే జపేనక్ష
త్రనామచ నిర్దిశతి తద్రహస్యం భవతి మధుఘృతమితి సగ్ం సృజ్యతే
స్మిన్దర్భేణ హిరణ్యం నిష్టర్క్యం బధ్వా పదాయోత్తరైర్మంత్రైః కు
మారం ప్రాశయిత్వోత్తరాభిః పంచభిస్స్నపయిత్వా దధి ఘృత మితి
సగ్ం సృజ్య కాగ్ంసేన పృషదాజ్యం వ్యాహృతీభిరోంకార చతుర్థాభిః

కుమారం ప్రాశయిత్వాగ్ని శ్చైవ సంసృజ్య గోపయనస్తే గాయత
యానాగాతునుకస్తేన సాయమా త్రైయా దత్వాగ్నేః ప్రదక్షిణ ధా పోత్తర
రాభ్యాం పృథివీ మభిమృశ్యో త్తరేణ యజుషా పాసం పిప్పలు సేన
యానసాశిగస్థ ఉదకుంభంసిధాయ సమానస్థాలీకరణ మంత్రా నంజలీ
నోత్తరై స్త్రిస్త్రిః సహితస్వాహాకారాంతం హుత్వా సగోత్రస్త్రి ప్రక్షిప్య
ప్రశమ్య పవంతూష్ణీ మనస్త్యా వపతే త్యేన కుమారం హా గాయత్రీ తా గాం
దశమ్యా ముత్థితాయాం స్నాతాయాం పుత్రస్య నామ దధాతి పితా
మా తేతద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా నామపూర్వమాఖ్యాతోత్తరం
దీర్ఘాభినిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థమపి వా యస్మిన్స్వత్య
పసర్గస్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠితమితి హి బ్రాహ్మణమయుజాక్షరం కుమా
ర్యాః పరిదానాదేత్య పుత్రస్యోత్తరాభ్యా మభిమంత్రణం మూర్ధన్యవ
ఘ్రాణం దక్షిణే కర్ణ ఉత్తరాన్మంత్రాన్ జపేత్కుమారీ ముత్తరేణ
యజుషాభిమంత్రయతే ॥౧౨॥ జన్మనోధి షష్ఠే మాసి బ్రాహ్మణాన్
భోజయిత్వా శిషో వాచయిత్వా దధిమధుఘృత మోదనమితి సంసృజ్యో
త్తరేణ మంత్రేణ కుమారం ప్రాశయేత్తైత్తిరీయేణ మాంసేనేత్యేకే
సంవత్సరే తృతీయే వర్షే చౌలం పునర్వసో ర్బ్రాహ్మణానాం భోజన
మపాయసవత్సమానం తవ దగ్నేరుప సమాధానాద్యప రేణాగ్నిం ప్రాం
చముపవేశ్య త్రిణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భ పుంజీలైశ్శలాలుగ్లప్సేనేతి
తూష్ణీం కేశాన్వినీయ యథర్షి శిఖా నిదధాతి యథా వైషాం కులధర్మ
స్స్యాదపాం సంసర్జనాద్యాకేశనిధానాత్సమానం క్షురం ప్రక్షా
ళ్య నిదధాతి తేన త్ర్యహం కర్మనివృత్తిర్వ్యరం దదాత్యేవం గోదాన ము
ష్యసింస్త్వపి నక్షత్రే. షోడశేవర్షే గోదానో వాస్యాత్సాంవత్సరం గో
దానవ్రత మిత్యేక ఉపదిశంత్యేతావన్నానాపర్వాణ్య శాన్యాప
యుత ఉదకోపస్పర్శనమితి ఛందోగాః ॥ ౧౩ ॥

॥ శ్రీ గృహ్యసూత్రే - ఉత్తరభాగ ప్రారంభః ॥

ఓం దక్షిణాపర్సద్ప్రవణమగారావసథ ముద్ధత్య పాలాశేన

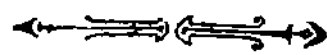
ఖిాసుయేనవోఢూహే సైతామేవ దిశముత్తరయోదూహేత్యేవంత్రిః
కృత్వోత్తరయాభిమృశ్య ప్రదక్షిణగ్గ్ స్థూణాగర్తాన్ ఖానయిత్వా
భ్యంతరంపాగంసూనుదుప్యోత్తరాభ్యాం దక్షిణాం ద్వారస్థూణామ
వదధాత్యేవమితరాంయథా ఖాతమితరాఅన్య వధాయవగ్ంశమాధీ
య మానముత్తరేణ యజుషాభిమంత్రయతే సమ్మితముత్తరైర్యథా
లింగం పాలాశగ్ంశమీమయం వేధ్మమాదీప్యోత్తరయాగ్ని ముద్ధృ
త్యోత్తరేణయజుషా గారంప్రపాద్యోత్తరపూర్వేదేశేగారస్యోత్తర
యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతీతస్మాద్దక్షిణ ముదధానయతసంభవతితస్మి
న్ప్రాచీనాగ్రాన్దర్భాంత్సగ్ంస్తీర్య తేషూత్తరయా వ్రీహియవా
న్వ్యత్యస్య ద్దధానంప్రతిష్ఠాపయతి తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషా చతుర
ఉదకుంభానానయతి దీర్ఘముత్తరయా నుమంత్రయతే అగ్నేరుపసమా
ధానా ద్యాజ్యభాగాంతేషుత్తరాహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే
పరిషేచనాంతం కృత్వోత్తరేణ యజుషోదకుంభేనత్రిః ప్రదక్షిణము
దకోశాగారం నివేశనంవాపరిషిచ్య బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదపూపై
స్సక్తుభిరోదనేనేతి॥ ఖం॥ ౧౭॥ శ్వోగ్రహగృహీతారం కుమారం త
పోయుక్తోజాలేన ప్రచ్ఛాద్యకంస కింకిణీనాహ్రాద యన్నుత్తరేణ
సభాం ప్రపాద్య సభాయా మధ్యేధదేవనముద్ధత్యావోక్ష్యాక్షాన్న్యు
ప్యాక్షేషూత్తానం నిపాత్యదధ్నాలవణమిశ్రేణాంజలినోత్తరైరవోక్ష్యే
త్ప్రిర్మధ్యందినే సాయమగదో భవతిశంఖంకుమారంతపో ఉక్త
ముత్తరాభ్యా మభిమంత్ర్యోత్తరయోదకుంభేన శిరస్తోవనయేత్త్రిః
ప్రాతర్మధ్యందినే సాయమగదో భవతి శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్త
మితే స్థాలీపాకః పార్వణవదాజ్యభాగాంతే స్థాలీపాకాద్ధుత్వాంజలి
నోత్తరైః ప్రతిమంత్రం కింశుకానిజుహోత్యుత్తరాభిస్తిసృభిరాగ్న
థ మయ్యాసమిధ ఆజ్యాహుతీరుత్తరాజయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచ
నాంతంకృత్వా వాగ్యతస్సంభారానాదాయప్రాచీ ముదీచీంవాదిశము
ప నిష్క్రమ్య స్థండిలం కల్పయిత్వా తత్రప్రాగుదీచీస్తిస్రస్త్రిస్రో

శేఖాలిఖిత్వాద్భి రుపనినీయ తాసూత్తరతూష్ణీం సక్తూన్నివపతి తూష్ణీంసక్తు
పుస్తాద్ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్రగగోస్సిరమిత్యుత్తరై రుపస్థా
యాపః పరిషిచ్య ప్రతీతుస్స్వాహేత్యుపస్థేత దేవతాభ్యాము
పకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరం గారం నివేశనం వా పరిషిచ్య బ్రా
హ్మణాన్ భోజయేత్ ॥ ౧౦ ॥ ఖండః ॥ ధానాఃకుమారా న్ప్రాశయం
త్యేవమత ఊర్ధ్వం యదశనీయస్యాన్నస్య సక్తూనాం వైతంబలింహరే
దామార్గశీర్ష్యా మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే స్థా
లీపాకో ఽహర్షమితి బలిమంత్రస్య సన్నామోత్రైవముత్సృజత్యానా
హితాగ్నే రాగ్రయణం నవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽఽగ్రయ
ణదేవతాభ్యస్స్విష్టకృచ్చతుర్థీభ్యో హుత్వా తండులానాంముఖం
పూరయిత్వాగీర్త్వాచమ్యౌదనపిండం సభ్యుత్క్రోత్తరేణ యజుషాగార
స్తూప ఉద్వ్యధేమంతే ప్రత్యవరోహణముత్తరేణ యజుషా ప్రత్యవ
రూహ్యోత్తరైర్నిత్యాః పార్శ్వైర్నవస్తరే సంవిశంతి దక్షిణతః
పితోత్తరామాతైవ మశిష్టానాం జ్యేష్ఠో జ్యేష్ఠోనంతరస్సహోయోత్తరా
భ్యాంపృథివీమభిమృశ త్యేవగ్ం సంవేశనాద్రిత్రిశానాయస్థాలీపా
కగ్ం శ్రపయిత్వాస్తైత్రిపత్యంచ ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్ర
మ్య స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాద్యపరేణాగ్నిం ద్వేకు
టీకృత్వా ॥ ౧౧ ॥ ఉత్తరయాదక్షిణస్యామీశానమావాహయతి లౌకి
క్యావాచోత్తరయాంమీఢుషీం మధ్యేజయంతం యథోఢముదకాని
ప్రదాయ తేభ్యో దనపిండాన్ కల్పయిత్వాగ్ని ముఖ్యాపీయోత్తరైరుప
స్పర్శ యిత్వోత్తరైర్యథాస్వమోదనేభ్యో హుత్వా సర్వాతి స్స్రువా
దాయోత్తరేణ యజుషాగ్నిగ్ం స్విష్టకృతముత్తరేణ యజుషోపస్థా
యోత్తరైస్సహోదనానిపర్ణాన్యేకైకేన ద్వేద్వే దత్వా ఏశ దేవసే
నాభ్యో దశోత్తరాభ్యః పూర్వవదుత్తరేణ యజుషా వృక్షఆసజ్జత్యత్రి
షు ప్రాగ్జపేత్ప్రథమోత్తమావాఽభితపతదగ్నింగాస్థాపయతి యథై
షాధూమః ప్రాప్నుయాత్తాగంధైర్దర్భాగ్రముష్టినావోక్షతి వృషా

ణామేవాగ్రేగవాం మార్గేగ్నౌ క్షేత్రస్యపతిం యజత ఈశానవదావా
హనంచతుర్షు స్తస్తసుచావహనేషు నామాదేశం దధాతి క్షిప్రం యజేత
పావకో దేవ ఉత్తరాభ్యాముపతిష్ఠతే స్థాలీపాకం బ్రాహ్మణాన్ భోజయే
త్ క్షైత్రపత్యం ప్రాశ్నన్తి యే సనాభయో భవన్తి యథా వైపాకుల
ధర్మస్స్యాత్ ॥ ౨౦॥ మాసిశ్రాద్ధస్యాపరపక్షే యథోపదేశం కాలాఞ్ఛ్రు
చీన్మన్త్రవతో యోని గోత్రమన్త్రాసంబన్ధానయుగ్మాన్ త్ర్యవరాన
న్వర్థాపేక్షో భోజయేదన్నస్యోత్తరాభిర్జుహోతి త్వాజ్యస్యాహుతీరుత్తరా
పరిదాయ విపరీతగం సర్వముత్తరైరభిమృశేత్ ఇష్టాన్వా ప్రతిపూరుష
ముత్తరేణ యజుషోపస్పృశ్యయిత్వా భుక్తవతోనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య తేషూత్తరైరపోదత్వోత్త
రైర్దక్షిణాపవర్గాన్ పిండాన్ దత్వా పూర్వవదుత్తరైరపోదత్వోత్తరైరు
పస్థాయోత్తరయోదపాత్రేణ త్రిః ప్రసవ్యం పరిషిచ్య న్యుబ్జ్య పాత్రా
ణ్యుత్తరం యజుర్జపన్ నత్వా నిరార్థ్యమాపద్యయిత్వా ప్రోక్ష్య పాత్రా
ణిద్వంద్వమభ్యుదాహృత్య సర్వత్ర స్నమవదాయోత్తరేణ యజుషా శేష
స్యాగ్రాసావరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాద్ద్యామాఘూర్ణ్యః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టా
ద్వ్యష్టకా తస్యానుష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే తామేకాష్టకేత్యాచక్ష
తే తస్యాస్సాయమపూపకార్యమపూపం చతుశ్శరావం శ్రపయిత్వాష్టా
కపాలమిత్యేకే పార్వణవదాజ్యభాగాన్తేఽఞ్జలినోత్తరయా పూపాజ్జు
హోతి సిద్ధశ్శేషస్తమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహరేత్ ॥ ౨౧॥
శ్వోభూతే దక్షిణగాముపాకరోతి పితృభ్యస్త్వాజుష్టముపాకరోమీతి
తూష్ణీం పంచాహుతీర్హుత్వా తస్యైవ వపాం శ్రపయిత్వోపస్తీర్ణాభిఘారి
తాం మధ్యమేనాన్తమేన వా పలాశపర్ణేనోత్తరయా జుహోతి మాంస
మోదనముత్తరాభిః పిష్టాన్నముత్తరయాజ్యాహుతీరుత్తరాస్స్విష్టకృత్ప్ర
భృతిసమానమాపిండనిధానాదన్వష్టకాయామేవైకే పిండనిధానమిత్యు
పదిశన్త్యుద్ధృత్యైతదపరం దధ్న ఏవాఞ్జలినా జుహోతి యయాపూపమత ఏవ
యథార్థం మాగ్ంసగ్ం శిష్ట్వా శ్వోభూతేఽన్వష్టకా తస్య మాసిశ్రాద్ధేన

కల్పో వ్యాఖ్యాతస్సవిమిత్రో ఽత్ర గార్హ జపిత్వాథైనం బ్రూయాద్రథం
లబ్ధ్వా [illegible] రథచక్రేఽభిమృశతి
పతిస్స[illegible] ప్రాచీముదీచీం వాదిశ
మభిప్రయాయాయథాపథం [illegible]యాద్వృ ముత్తరైరారోహేద్ధస్తిన
ముత్తరయా తాభ్యాం [illegible]పూర్వవత్పృథివీ మభిమృశేత్సంవాద
మేష్య[illegible] పాణినా ఛత్త్రం దణ్డం చాదత్తే ॥ ౨౨ ॥ దక్షిణేన ఫలీకరణ
ముష్టిను[illegible] హుత్వా గత్వోత్తరాం జపేత్ క్రుద్ధముత్తరాభ్యా
మభిమన్త్రయేత విక్రోధో భవత్యసంభవే ప్రేషః పరేషాం సూలా ధారికా
జీవమూర్ణాని కాం యుత్తోత్తరయా సుప్తాయాస్సంబాధ ఉపవపేత్సిద్ధే
ర్థేఽబభూ మూత్రేణ ప్రక్షాళయీత సిద్ధ్యర్థే యదస్య గృహే వణ్యాం
స్యాత్తత ఉత్తరయా జుహోతి యం కామయేత నాయ మచ్ఛిద్యేతేతి
జీనవిషాణస్యాం మూత్రమానీయ సుప్తముత్తరాభ్యాం త్రిః ప్రసవ్యం పరి
షించేద్యేన పథా దాసకర్మకరాః పలాయేరం స్తస్మిన్నిణ్వాన్యుపసమా
ధాయోత్తరా ఆహుతీర్జుహుయాద్యద్యేనం కృప్తోత్ఫల మభినిపతే
ద్వ్రణో వాభివిక్షిపేతావర్త దకృ పాంసురభినిపతేద ముత్తరైర్యథా
లింగం ప్రక్షాళయీతాగారస్థూణా[illegible]హాణెమిషేన ఉపవేశనే కుప్తాం
కపోతదర్శనేఽమాత్యానాగం శరీరలేపనే ఽన్యేషు చాద్భుతేష్వమా
వాస్యాయాం నిశాయాం యత్రాపాం న శృణుయాత్తత్రాగ్నిముపసమా
ధాయాజ్యభాగాన్త ఉత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్య
తే పరిషేచనాన్తం కృత్వాభిమృశేద్భూరుత్తరయా దక్షిణతోఽశ్మానం
పరిధిం దధాతి దధాతి ఖణ్డః॥ ౨౩॥

ఇతి యాజుషస్నగానుక్రమశీగయాం
గృహ్యసూత్రం సమాప్తమ్. చి॥ ల॥

ఆచమ్య॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చౌలోపనయనాంగత్వేన నాందీదేవతావాహనం కరిష్యే॥ అత్ర దేవతాః॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహీవృద్ధపితామహీవృద్ధమాతరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీ॥ నాందీవృద్ధప్రపితామహ వృద్ధపితామహవృద్ధపితరః గోత్రాః నాందీముఖాః నాందీః॥ నాందీమాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహాఃగోత్రాః పత్నీసమేతాః నాందీముఖాఃనాందీ॥ ఉభాభ్యాముభాభ్యాంసత్యవసు సంజ్ఞకవిశ్వేదేవాంశ్చ గృహాసిద్ధాన్నేన హిరణ్యాద్రవ్యేణ వా ఉద్యోక్ష్యే॥ అత్రదేవతానుమోదనార్థమిడావాచనం కరిష్యే॥ ఇడా దేవహూర్మనుర్యజ్ఞనీ ర్బృహస్పతి రుక్థామదాని శగ్ంసిష ద్విశ్వేదేవాః సూక్తవాచః పృథివిమాతర్మామాహిగ్ంసీర్మధు మనిష్యేమధుజనిష్యే మధువక్ష్యామి మధువదిష్యామిమధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యాసగ్ం శుశ్రూషేణ్యాం మనుష్యేభ్యస్తంమా దేవా అవంతు శోభాయై పితరోఽనుమదంతు॥ ఏతా శ్శోభనదేవతాః మమకుమారస్యోపనయనాదిచతుర్థ దివసపర్యంతం మమగృహే వసంతు॥ మాంరక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ ఇడఏహి॥ ఇడామగ్నే పురుదగ్ంసగ్ంసనిం గోశ్శశ్వత్తమగ్ హవమానాయ సాధ। స్యాన్నస్సూనుస్తనయోవిజావా గ్నే సాతే సుమతి ర్భూత్వస్మే॥

ఏతా శ్శోభనదేవతాః.....మమగృహే వసంతు॥ మాంరక్షంతు॥ మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥ యజమానగ్ం రక్షంతు॥ అదితఏహి॥

ఈడామహై దేవాగ్ం ఈడే న్యాన్నమస్యామనమస్యా యజ్ఞామయజ్ఞియానిత్వాహా। మనుష్యావా ఈడేన్యాః॥ పితరోనమస్యాః॥

దైవాద్యజ్ఞియా దేవతా ఏవ తద్యథాభాగం యజతి ॥ ఏతా శ్శోభన
దేవతాః........పర్యంతం మమగృహేవసంతు ॥ మాంరక్షంతు ॥
మమకుమారగ్ం రక్షంతు॥యజమానగ్ం రక్షంతు॥ సరస్వత్యేహి॥
ఇడఏహ్యాదిత ఏహి సరస్వత్యేహి ॥ శోభనం శోభనం శోభనమ్॥
నాందీ శోభన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానాది షోడశోపచార పూజాం
సమర్పయామి॥ అనయా పూజయా నాందీశోభనదేవతా స్సు
ప్రీతా స్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు॥ ఆభ్యుదయిక బ్రాహ్మణభోజన
ప్రత్యామ్నాయయథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్య మహంసంప్రదదేనమమ॥

అథ నాందీవిధిః.

శ్లో॥ అనన్యద్వృద్ధశబ్దానా మహూపాణామశ్రోత్రిణామ్।
అనామ్నామతిలాద్యైశ్చనాందీశ్రాద్ధంవిధీయతే॥

శ్లో॥ మాతాపితామహీ చైవ తథైవ ప్రపితామహీ । పితా పి
తామహశ్చైవతథైవ ప్రపితామహః॥ మాతామహస్సపత్నీకాపిశ్చే
దేవా స్త్వనంతరమ్। ఏతేరక్షంతునఃప్రీతాఃప్రయచ్ఛంత్విహామంగళమ్॥
శంఖః॥దక్షస్యదుహితాసాధ్వీ విశ్వానామప్రకీర్తితా । తస్యాఃపుత్రా
మహావీర్యా విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూసంకీ
ర్త్యా వైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ।పు
రూరవార్ద్రవౌచైతౌపార్వణేసముదాహృతౌ॥ హేమశ్రాద్ధేధను
చీతీర్థేధురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥
సూత్రాశ్రిస్సగ్రహాకారః॥ వివాహేకన్యకాయాశ్చవరస్యైవగృహే
పిచ। నాందీశ్రాద్ధంహిపూర్వేద్యుఃకర్తవ్యంస్మృతిశాసనాత్॥మాతుః
శ్రాద్ధతు పూర్వంస్యా త్పితౄణాంతదనంతరమ్।తతో మాతామహా
దీనాం వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రయం స్మృతమ్॥అత్రకాలనియమమాహగర్గః॥
మాతుశ్శ్రాద్ధంతుపూర్వేద్యుః కర్మాహనితు పైతృకమ్। మాతామ
హ్యంచోత్తరేద్యుర్వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయః స్మృతమ్॥ఏతచ్చసతిసామర్థ్యే

వేదితవ్యమ్॥ అసామర్థ్యే త్వేకస్మిన్నేవదివసే వృద్ధికాలత్రయే శ్రాద్ధత్రయమభిహితమ్॥ కాలచంద్రికాయాం శాతాతపః పూర్వాహ్ణే మాతృకం శ్రాద్ధం మధ్యాహ్నే పైతృకం తథా। తతో మాతామహానాంచ వృద్ధౌ శ్రాద్ధత్రయం స్మృతమితి। తత్రాప్యసామర్థ్యే సపవాహః॥ పృథగ్దినేష్వశక్తశ్చేదేకస్మిన్నేవ వాసరే। శ్రాద్ధత్రయం ప్రకుర్వీత వైశ్వదేవంతు తాంత్రికమితి॥ మనురపి॥ అలాభే భిన్నకాలానాం నాందీశ్రాద్ధత్రయం బుధః। పూర్వేద్యుర్వై ప్రకుర్వీత పూర్వాహ్ణే మాతృపూర్వకమితి॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ నాందీముఖే వివాహే చ ప్రపితామహపూర్వకమ్। అపిజీవత్పితా నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాచ్ఛుభాగమే। పితుశ్చ ప్రపితామహాద్యుద్దిశ్య తు యథావిధి। ఏభ్య ఏవ పితా దద్యాత్తేభ్యో దద్యాత్స్వయం సుతః। జీవమానేపి పితరి నాందీశ్రాద్ధం ప్రసజ్యతే॥ నాందీముఖే కర్మణి సంప్రవృత్తే పితర్యతో జీవతి యస్య పుంసః॥ యేభ్యశ్చ దద్యాత్స పితా స్వయం చ తేభ్యశ్చ దద్యాదితి శాస్త్రసిద్ధమ్॥ నాందీశ్రాద్ధం కుర్యాదిత్యుక్తం భవతి॥ ఉక్తంచ కాలచంద్రికాయామ్॥ శ్లో॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాత్పుత్రీపుత్రవివాహయోః। ఉత్తరేషు వివాహేషు స్వయం కుర్యాత్తు నాందికమితి॥ తత్కథం కుర్యాదిత్యపేక్షాయాం గంగాభట్టీయే శాతాతపః॥ నాందీశ్రాద్ధం పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః। అత ఊర్ధ్వం సుతః కుర్యాదేభ్య ఏవేత్యసావితి॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ సత్యాం మాతరి జీవంత్యాం శేషవర్గాన్సమర్చయేత్। మాతా మాతాసపత్నాసంతౌ జీవంతౌ పితరం యజేత్॥ ప్రయోగపారిజాతే॥ జీవమానేషు మాతృవర్గే మాతామహాదివర్జయేత్। షట్పిండవిధినా కుర్యాత్తీర్థశ్రాద్ధే మహాలయే॥ పిత్రాదిజీవనే విష్ణుః॥ పితరి జీవతి యః శ్రాద్ధం కుర్యాత్॥ యేషాం పితా కుర్యాత్॥ తేషాం కుర్యాత్॥ పితరి పితామహే చ జీవతి యేషాం పితామహస్తేషాం కుర్యాత్॥ పితరి పితామహే ప్రపితామహే చ జీవతి నైవ కుర్యాత్॥ ఏకద్విత్రిజీవనే పూర్వవదేవేత్యర్థః। త్రిషు జీవత్సు నైవ కుర్యాదితి పరిశిష్టే సూత్రార్థసంగ్రహకారః॥ అసగోత్రే

స్వగోత్రో వా యుల ఆచార్య ఉపాయనే। నతూపనేయపిత్రాదీనుద్దిశ్యాభ్యు
దయంచరేత్ ॥ కన్యకాయామయం మార్గో మునిభిః పరికీర్తితః ॥
ఇత్యుక్తం యాజ్ఞికైస్సర్వైర్విద్భిర్వృద్ధైః పురాతనైః। తస్మాద్ద్విపుత్రీ
కృతపుత్రికాత్మజామాతా మహా స్యాఖిలరిక్థహారిణః। తథాఽసురో
ద్వాహితకన్యకాత్మజా స్తచ్ఛ్రాద్ధకృత్యే హ్యధికారిణ స్త్రయః॥వృద్ధా
గయాయాంచ మహాలయే కురుక్షేత్రే ప్రయాగాద్యఖిలేషు కర్మసు।
మాతామహశ్రాద్ధమేఽధికారిణో భవం త్యమాదిష్వపి నేతరేసదే
తి॥కించ॥ స్మృత్యర్థసారే॥ స్వపితృభ్యః పితా దద్యాత్సుతసంస్కార
కర్మసు। యావద్వివాహం పుత్రస్య తావదేవహి తత్పితా। నాందీ
శ్రాద్ధే పితా కుర్యాదాద్యే పాణిగ్రహే బుధః। అత ఊర్ధ్వం సుతః
కుర్యాత్పితౄణాం తద్ధినే పితుః॥ యథా జీవత్పితా నాందీ శ్రాద్ధం
కుర్యాద్విధానతః। పితు ర్మాతామహానా మేవ ధర్మస్సనాతనః॥
ఏకస్మింశ్చదినే శ్రాద్ధమేకైకం వృద్ధిసంజ్ఞకమ్। శుభార్థీ విధవత్కు
ర్యాదేకస్మిన్నపి వాదినే॥ హేమాద్రౌ॥ నాందీముఖే వినాహేచ
ప్రపితా మహపూర్వకమ్। నామసంకీర్తయే ద్విద్వాన్ అన్యత్రపితృ
పూర్వకమ్॥ నాందీముఖవిధిస్సమాప్తః. చే॥ ల॥

అథ పున స్సంధానమ్

వధూముత్తరత ఉపవేశ్య స్వయందక్షిణత ఆసీనః॥ఆచమ్య...
ఏవం... ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ
స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థంచ
మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన
పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాం
కృత్వా॥తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥పునః ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం
గుణ...శుభతిథౌ శ్రీమాన్...గోత్రః...నామధేయః శ్రీమతః...గోత్రస్య
...నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా

శా॥ శ్రీపరమేశ్వరముద్దిశ్య శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఔపాసనాంతరి
తదినాదారభ్యఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం
వైశ్వదేవేఽంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్హోమేఽంతరి
తేపునః ప్రతిపద్హోమాధికారసిద్ధ్యర్థంయథాశక్తిసంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం
కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహే
తవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసారసముద్రసేతవః పు
నంతుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్స
మీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయోరక్షం
తుమాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః। ఆధివ్యాధిహరంన్నౄణాంమృత్యుదారి
ద్ర్యనాశనమ్। శ్రీపుష్టికీర్తిదంవందే విప్రశ్రీపాదపంకజమ్॥ అశేషేహేపరి
షన్మదీయాంవిజ్ఞాపనాంమవధార్యమయాసమర్పితామిమాంపరిషద్దక్షి
ణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥ మమౌపాసనాంతరితదినాదారభ్య
ఏతత్క్షణపర్యంతం ఔపాసనాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం వైశ్వదేవే
ఽంతరితేపునర్వైశ్వదేవాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రతిపద్హోమేఽంతరితేపునః
ప్రతిపద్హోమాధికారసిద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యోపదిశ్యమామను
గృహ్ణంతుభవంతః॥ ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతోబ్రువంతు॥
ఔపాసనాధికారసిద్ధిరస్తు। పునఃప్రాణానాయమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థంధర్మ
పత్నీసమేతస్యమమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరి
ష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణాశనమ్। స్వర్ణంహి
శంకరం యస్మాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతి స్వర్ణదానందత్వా॥
శ్లో॥ ధన్యంకరోషి దాతారమిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాద్ధ్రు
వంమేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇతిధాన్యదానందత్వా॥ శ్లో॥ కా
మధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్। దేవానామాజ్యమా
హారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇత్యాజ్యదానం దద్యాత్॥ శ్లో॥ హిర
ణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజంవిభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాం
తింప్రయచ్ఛమే। ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తిహం

రణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఇతిహిరణ్యదానం దద్యాత్॥ ఏవంగుణ...శుభతిథౌ మమయాకృతైః భిస్సర్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్ర ర్యగ్వాః సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతో వరదోభూయాత్॥ మమశరీరశుద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ఏవం...ప్రీత్యర్థం మమ హోమాసనత్యాగదోషనివృత్త్యర్థం తండులసహితాజ్యదానం కరిష్యే॥ తదంగత్వేన బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే ..గోత్రాయ...బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే॥ శ్రీమాన్......గోత్రః...దాతా ధర్మపత్నీసమేతో ఽహం హోమాతిక్రమణదోషనివృత్త్యర్థం హోమద్రవ్యదానం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ దేవస్య త్వా...ప్రతిగృహ్ణాతు॥ దానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం తుభ్యమహం...న మమ॥ శ్లో॥ మాసత్రయేతు కృచ్ఛ్రం స్యాత్ షణ్మాసేద్విగుణం భవేత్। త్రిగుణం నవమాసేతు పంచకృచ్ఛ్రాణి వత్సరే। పక్షప్రస్థమిదం ధాన్యం ప్రస్థత్రికమిదం ఘృతమ్। ఔపాసనార్థమాఖ్యాతం వత్సరస్య మనీషిభిః॥ఏవం ప్రకారేణ హోమద్రవ్యదానం కుర్యాత్॥ పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతం కృత్వా॥ సమిధమాదాయ॥ఓమ్॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యంవహనః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహినో దురోణే ॥ తదగ్నౌ సమిధం నిక్షిప్య॥ బహిర్గతనాశశ్చేత్ ఉపావరోహేనానక రత్నమ్॥అగ్నింధనాదిచతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥

పునస్సంధానాహుతయః.

మహావ్యాహృతీర్హుత్వా, మనో జ్యోతి, ర్యదస్మిన్, త్రయస్త్రి

శ్రీంక్షి, తంతుం తన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, ఉదుత్తమం, ఉద్వయం, ఉదుత్యం, చిత్రందేవానాం, అగ్నేభ్యావర్తిన్, అగ్నే అంగిరశ్శతం, పునరూర్జా, సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా ॥ స్రువేణ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా స్వారబ్ధాయామ్॥ అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి। అయాసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేషజగ్ స్వాహా ॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ న మమ ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ ॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువ స్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా ॥ మహాహవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అచ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్య ఉద్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధే నామన్। విధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమం పాత్ । మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేదిమా మనుష్యః । నమో దివే నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ ॥ ఏకం - ద్వే- త్రీణి-చత్వారి॥ మనో జ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ంసమిమం దధాతు । యా ఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషా ఘృతేన స్వాహా ॥ ఉషసో నిమ్రుగ్భ్య ఇదం న మమ ॥ యదస్మిన్ యజ్ఞేఽన్తర గామమంత్రితః కర్మతో వా । అనయాఽహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆవృధంతాం ఘృతేన స్వాహా ॥ జే

వేభ్య ఇదం నమమ॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తంతవో యే వితత్నిరే । య
ఇమం యజ్ఞగ్ స్వధయాదదంతే తేషాం ఛిన్నం ప్రత్యేతద్దధామి స్వా
హాఘర్మో దేవాగ్ం అప్యేతు స్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదం నమమ॥ తం తుంత
న్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథో రక్ష ధియా కృతాన్।అను
ల్బణం వయత జోగువామపో మను ర్భవ జనయా దైవ్యం జనగ్ స్వాహా॥
అగ్నయే తంతుమత ఇదం నమమ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యే
నమిష్టాపూర్తే సగ్ం సృజేథామయం చ। పునః కృణ్వగ్ స్త్వా
పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీత్త్వయి తంతుమేతగ్ స్వాహా॥ అగ్న
యే తంతుమత ఇదం నమమ॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశ మస్మదవాధమం వి
మధ్యమగ్ శ్రథాయ। అథా వయమాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే
స్యామ స్వాహా॥ వరుణాయాదిత్యాయేదం నమమ॥ ఉద్వయం తమసస్పరి
పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరమ్ దేవం దేవత్రా సూర్యమగన్మ జ్యోతిరుత్త
మగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం నమమ॥ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం
వహంతి కేతవః। దృశే విశ్వాయ సూర్యగ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం
నమమ॥ చిత్రం దేవానా ముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యా
గ్నేః। ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగతస్తస్థుష
శ్చ స్వాహా॥ సూర్యాయేదం నమమ॥ అగ్నేఽభ్యావర్తిన్నభిన ఆవ
ర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అ
గ్నయేఽభ్యావర్తిన ఇదం నమమ॥ అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృ

తస్సవాహ్స్రంత ఉపావృతః। తాసాంపోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమా కృధిపునర్నో రయిమాకృధిస్వాహా ॥ అగ్నయేఽఙ్గిరస ఇదం నమమ॥ పునరూర్జానివర్తస్వపునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ సహరయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ। సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ద్వాదశగృహీతేన స్రుచం పూరయిత్వా॥ ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। పంచ। షట్। సప్త। అష్టౌ। నవ। దశ। ఏకాదశ। ద్వాదశ ॥ ఓమ్ ॥ సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్త ధామప్రియాణి। సప్త హోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీరాపృణస్వా ఘృతేన స్వాహా ॥ అగ్నయే సప్త... నమమ॥

అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్) అనుమతేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్) సరస్వతేఽన్వమగ్ంస్థాః (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్) దేవసవితః ప్రాసావీః (ఇతి సమంతం) పరిషిచ్య॥

అనేన పునస్సంధానహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

శ్లో॥ విచ్ఛిన్నవహ్నౌ సంధత్వే పరిధీ స్ప్రిహారేన్న తు। చరుం జయాదికం కుర్యాన్న సందేహః కపర్దినా॥ పునస్సంధానవహ్నౌ తు పరిధిప్రహరణాదిహి। జయాదిహోమకర్తవ్యో న సందేహః కపర్దినా॥ ఆత్మన్యారోపణా త్పూర్వమనలే శాంతిమాగతే। పునస్సంధానవేళాయామాదా నోపావరోహణం। అగ్న్యాధారవిహీనో యశ్శ్రోత్రకాః

గతోభవేత్ ॥ పునస్సంధాన వేళాయాం మాదా నోపావరోహణమ్ ॥ కాలశబ్ద ఋతుపర్యాయః॥ నాశంగతేఽగ్నా యంకుక్షినుధ్యే కుర్యాత్తదగ్నా వమనం పురస్తాత్। బహిర్గతేనాశముపై తివపశ్చా సంధానమగ్నేర్యదిలౌకికేఽగ్నౌ॥ వమనండపావరోహణం॥ చతుర్థీహోమాప్రభృతి త్రిరాత్రమధ్యేతు లఘుపునస్సంధానం కుర్యాత్ ॥

అథ తంతుమతీస్థాలీపాక ప్రయోగః.

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థంపునస్సంధానాం గత్వేనాగ్ని గార్హ్యార్థం తంతుమతీస్థాలీపాకంకరిష్యే॥ పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్రశ్రపయిత్వా॥ అభిఘార్య। ప్రాచీన ముదీచీనంవోద్వాస్య ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం-ఓం చత్వారిశృంగా త్రయో... అత్రప్రోక్షణాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య। హావిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ దర్వ్యాముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్య హావిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే తంతుమతే స్వాహా॥ అగ్నయే తంతుమత ఇదం న మమ॥ పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్స్విష్టకృతేఽవదాయ ద్విరభిఘార్య। నహావిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదంనమమ ॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి స్సగ్‌స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం నమమ ॥ అవ ఉపప్లుశ్యాస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థంవృద్ధికామఃజయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తంచస్వాహా ...జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతేఛపత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం + + సంప్రదదేనమమ॥...ఔపాసనం వైశ్వదేవంచకుర్యాత్॥

... ...(ఔపాసనమ్.)... ... ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్

...గోత్రః + నామధేయః ధర్మపత్నీసమేతోఽహం-శ్రీయుతః... గోత్రస్య + నామధేయస్య మమసుధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనంతంజుహోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ ఓంభూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షేసప్తహస్తాసో అస్య...విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే। మమాభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రసన్నోభవ,వరదోభవ యథోక్తజిహ్వయా హవిర్గృహాణ॥ ఓంభూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ శోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥అగ్నయేనమః- హుతవహాయనమః-హుతాశినేనమః- కృష్ణవర్త్మనేనమః దేవముఖాయనమః-సప్తజిహ్వాయనమః-వైశ్వానరాయనమః- జాతవేదసేనమః॥ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనం-అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతిషమంతంపరిషిచ్య॥ ఓంసూర్యాయస్వాహా॥సూర్యాయేదంనమమ॥ఇతిమధ్యేఽగ్నౌజుహోతి॥...అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ॥ అగ్నేరుత్తరపూర్వదేశేజుహోతి॥ఓంభూర్భువస్సువః॥ ఆహుతిసంసర్గప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే॥ యత్రవేత్థవనస్పతే దేవానాంగుహ్యానామాని। తత్రహవ్యాని గామయస్వాహా॥ వనస్పతయఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్స్థాః + దేవసవితః ప్రాసావీః॥ఉపస్థానమ్॥అగ్నేత్వన్నో అంతమః। ఉతత్రాతాశివోభవవరూథ్యః॥తంత్వాశోచిష్ఠదీదివః॥ సుమ్నాయనూనమీమహేసఖిభ్యః॥త

సుదగ్నిర్వసుశ్రవాః। అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిందాః। సనోబోధి శ్రుధీ హవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్॥ హోమసాద్గుణ్యార్థ మనాజ్ఞాతత్రియమంత్రజపంకరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నే తదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాతథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః। అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హోమేన భగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాంయశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియంబలం। ఆయుష్యం తేజఆరోగ్యం దేహి మేహవ్యవాహన॥ యస్యస్మృత్యాచ నామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతిసద్యోవందేతమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనంక్రియాహీనం భక్తిహీనంహుతాశన। యద్ధుతంతు మయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥... చతుస్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవతు... గోత్రముచ్చార్య ॥ అహంభో అభివాదయే ॥ బృహత్సామక్షత్ర భృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ (ఈమంత్రముతోండలు రక్షకొఱకు చెప్పుచున్నారు) అథ ప్రదక్షిణంకుర్యాత్॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తేదక్షిణాగ్నయే। నమఆహవనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః॥ కాండద్వయోపపాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోనమః॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత

కేశవ! కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోఽస్తు తే॥ అహం పరస్తాదహ-
మవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదన్తరిక్షం తదు మే పితా-
భూద్ధహాగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స-
మానానాం॥ బ్రాహ్మణాశ్శర్వాధఃకర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణము చేయు-
నప్పుడు) యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం।
అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ-
మాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానస్సక్షయ ఏహి॥
ఇత్యౌపాసనమ్॥ (సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలమున సంకల్పింప వలయును)
అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం నమమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ॥ ఇతి హుత్వా॥

అథ లఘుపునస్సంధాన విధిః.

"నిత్యోధార్యోయమగ్నిర్యది సమనుగతో మంథ్య,, ఇత్యాది
నోక్త్వావహ్న్యుత్పత్తి। స్తదేనోనిరసనముపవాసశ్చపత్న్యోశ్చపత్న్యః।
నాశేచైవాపహారే జ్వలనముపసమాధాయసంస్కృత్యసర్పిశ్చాయా-
శ్చవ్యాహృతీ ద్వే హుతభుజ జుహుయాత్స్రుక్స్రువాభ్యాం క్రమేణ॥
ఆచమ్య...ఏవం ప్రీత్యర్థం అనుగతస్యాగ్నేః పునస్సంధానాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ శ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్య ఆయతనే విధనాగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య అగ్నిం ధ్యాత్వాలంకృత్య॥ చతుష్పాత్రప్రయోగం కృత్వా।
అదితేఽనుమన్యస్వేత్యాదిభిః పరిషిచ్య। సకృద్గృహీతం గృహీత్వా వ్యా-
ర్ధాయామ్॥ అయాశ్చాగ్నే స్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి।
అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయా నో ధేహి భేష-
జగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం (నమమ)॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ।

సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం (నమమ) ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా। ఔపాసనం కుర్యాత్॥

అధీతవేదస్స్వగృహాద్గృహీత్వాగ్నిధాయ వహ్నింవిధినాసమింధేత్। ఆజ్యంతుసంస్కృత్యసకృద్గృహీత్వాపరిస్తృతేఽగ్నౌజుహుయాదయాశ్చ॥ప్రాయశ్చిత్తేషుహోమేషుచతుష్పాత్రప్రయోగతః॥ నాఘారాచక్షుషీచైవ ప్రణీతీధ్మం వినాకృతం। నాఘారౌ నాజ్యభాగౌచన చేధ్మంనజయాదయః॥ చతుష్పాత్రప్రయోగేతునశ్చి... క్తంకపర్దినా॥ ఏవమేవోత్తరాణి చలఘుపునస్సంధానాని కర్తవ్యాని॥

అథఔపాసనవిధిః.

ముఖ్యోగౌణశ్చవిఖ్యాత ఇతి ధర్మో వ్యవస్థితః। ముఖ్యంకర్తుమశక్తానాం గౌణమేవవిధీయతే. ఇడాపింగళనాడీభ్యాం నిస్సార్యహృదయాంబుజాత్। తాభ్యామాహాయేద్వహ్నింతాభ్యాముద్వాసయేద్ధృది। అతస్తాన్నింధమాదాయ సమ్యగ్వాయుం నిగృహ్యాచ। మంత్రిముక్త్వాహృత్స్థవహ్నింపవనున్న గ్నౌవినిక్షిపేత్॥ఉపావరోహ...దుర్గో జా॥తదగ్నౌ సమిధంనిక్షిప్య॥ప్రాగానాయమ్య॥ఏవం...ప్రీత్యర్థంసాయంప్రాతరౌపాసనంతండులైర్హోష్యామి॥ఔపాసనప్రయోగంపూర్వముక్తమ్॥

అథ షడాహుతితండులవైశ్వదేవమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం సాయంప్రాతరౌపాసనహోమేషడాహుతితండులవైశ్వదేవంకరిష్యే॥ పూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయఇదంనమమ॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా॥విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదంనమమ॥ ధ్రువాయభూమాయస్వాహా॥ ధ్రువాయభూమాయేదంనమమ॥ధ్రువక్షితయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయఇదంనమమ॥ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయఇదంనమమ॥ అగ్నయేస్విష్ట

కృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృ
త్వా॥ బ్రహ్మాణ్వాను(జ్ఞాతః) + + సగరేణ రథ। అగ్న్యుపఘాత ప్రాయ
శ్చిత్తం॥ పృథస్త్వా...త్యా...జాపస్తాం స్వాహా॥ దివానక్తం చారిభ్యో వసు
భ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదం న మమ॥ యే భూతాః ప్రచరంతి దివానక్తం
బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరా
మి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా॥ దివానక్తం చారిభ్యో భూతే
భ్యః ఇమం బలిం దదామి॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య। నమస్తే గార్హ
పత్యాయ + నమస్తే... శ్రీయజ్ఞేశ్వర॥ యత్కరోమి యదశ్నామి య
జ్జుహోమి దదామి యత్। యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి
త్వదర్పణమ్॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం
బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ ప్రమాదా
త్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరే యది। స్మరణాదేవ తద్విష్ణోః
సంపూర్ణం స్యాదితి స్మృతిః॥ ఏతస్మిన్ మూలం మృగ్యమ్॥

ఆత్మారోపణమ్.

యా తే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం।
అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ
మాసీద స్వాం యోనిం। జాతవేదో భువ ఆజాయమానస్స క్షయ ఏహి॥
యదా సంధీయతే వహ్నిః ప్రాతర్మధ్యందినేఽపి వా। తదా సాయం విజా
నీయాత్సాయమాహుతిపూర్వకం। ఉపావరోహ త్యుక్త్వా మనసే
శాంతిమాగతే। పునరగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పునస్త్వేతి సమింధనం। ఉపావ
రోహణాదూర్ధ్వం శ్రూయతే సూతకద్వయం। కృత్వాచౌపాసనం
సాంగమగ్నిమాత్మని నిక్షిపేత్। నిత్యమౌపాసనే కాలే వమనం యః

ప్రయత్నతః ! సర్వమాపాసనం కృత్వాచాత్మ న్యారోప యేత్పునః।
జలసంయుక్తమేతద్ధి ధారణం నిష్ఫలంభవేత్। నిర్జలంధారణంకుర్యా
త్పుత్రదారాభివృద్ధయే। హవిషాం ధారణం చైవ సమారోపణపూ
ర్వకం। తతః పశ్చాన్నకుర్వీత ధారణం నిష్ఫలంభవేత్। యాతే అగ్నే
యజ్ఞియాతనూ...ఏహి॥ తేఅగ్న ఇదంజప్త్వా॥ హస్తేనాగ్నౌ ప్రతప్యచ।
త్రివారం వాసకృత్కృత్వా చాత్మన్యగ్నిం సమారోపయేత్॥ స్ఫుటమం
త్రం జపేద్వాయు మాసమాస్తైర్నిగృహ్యాచ। ఏవంత్రివారముక్త్వా
ఉగ్నౌతప్త హస్తం ముఖేక్షిపేత్॥ ఇతి ఆత్మారోపణమ్.

అథశయనవిధిః.

శ్లో॥ స్వగృహే ప్రాఙ్ముఖఃకుర్యాత్ శ్వాశురేదక్షిణాముఖః।
ప్రత్యఙ్ముఖః ప్రవాసేచ నకదాచి దుదఙ్ముఖః। తృణేదేవాలయేచైవ
పాషాణేచైవ పల్లవే। అంగణేద్వారదేశేతు మధ్యభాగేగృహస్యచ।
రిక్తభూమౌ తదా లోష్టే పార్శ్వే వోచ్ఛిష్టసన్నిధౌ। శూన్యాలయే
శ్మశానేచ వృక్షమూలే చతుష్పథే। మాతావా భగినీవాపి తథా
చాన్యస్త్రీయోఽపివా। ఏతాసాం సన్నిధౌ చైవ నస్వపే ద్బ్రాహ్మ
ణఃక్వచిత్।చందనంచానులిప్యాంగేధృత్వాపుష్పాణిదంపతీ।తాంబూ
లచర్వణం కృత్వాప్రదీపే మైథునంచరేత్। దీపేనష్టేతు యస్సంగం
కరోతిమనుజో యది। యావజ్జన్మదరిద్రత్వంసంతతేర్నాత్రసంశయః॥

తా॥ స్వగృహంబున ప్రాఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయును, శ్వశురగృహంబునదక్షి
ణాభిముఖుఁడై శయనింపవలయును, ప్రవాసంబునప్రత్యఙ్ముఖుఁడై శయనింపవలయు
ను- ఉత్తరాభిముఖుఁడు ఎప్పటికిని శయనింపగూడదు తృణమునందును, దేవాలయ
మునందును, పాషాణమునందును,పల్లవమునందును, అంగణమునందును,ద్వారదేశమునం
దును, గృహమధ్యభాగమునందును,రిక్తభూమియందును, లోష్టములయందును,పార్శ్వ
మునందును,ఉచ్ఛిష్టసన్నిధియందును, శూన్యాలయమునందును,శ్మశానమునందును,వృ
క్షమూలమునందును,నాలుగుత్రోవలుగల ప్రదేశమునందును, తల్లి అక్క మొదలగు
స్త్రీలయొక్క సన్నిధియందును, శయనింపఁగూడదు దంపతులిరువురును చందనాను

శిష్టదేహులై పుష్పాదులనుధరించి తాంబూలచర్వణమును జేసిదక్షిణ దీపమును వెలిగించుకొని మైథునకర్మ నాచరింపవలయును, దీపములేక యేదంపతులుసంభోగము చేయుదురో వారిసంతానము బ్రతికియున్నంతవఱకును దారిద్ర్యమునను భవించుననుట.

గ ర్భా ధా న మ్.

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయాం శుభేఽహని పునస్సంధానాదిఔపాసనాదికం కృత్వా॥ ...రాత్రౌశుభలగ్నే గర్భాధాన మితి కర్తవ్యమ్॥ ఆదౌగణాధిపతిమభ్యర్చ్య॥ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌమమదంపత్యోః ఆయుర్బలాభివృద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః...మహాజనైస్సహకర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థంశ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాదిపత్నీమార్జనాంతంకుర్యాత్॥ తతఃవధూవరౌ నూతనవస్త్రాలంకారాదికంధారయేతాం॥

ఓం అర్చతప్రార్చత॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ంసమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన॥ ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్దాతృనామ వదేత్॥ఇతివధ్వాః॥ యువంవస్త్రాణిపీవసావసాథే యువో రచ్ఛిద్రా మంతవో హసర్గాః। అవాతిరత్త మనృతాని విశ్వాఋతేన మిత్రావరుణాసచేథే॥ ఇతిమంత్రముచ్చార్యతత్తద్దాతృనామవదేత్॥ఇతివరస్య॥ నూతనవస్త్రాణిధృత్వాఽచమ్య॥ఏవంగుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః॥ ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంఅస్యాంభార్యాయాంప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భ శుద్ధ్యర్థం గర్భాధానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ఉత్తరోవరః॥ నారికేళఫలపుష్పతాంబూలదక్షిణాదికంగృహీత్వా॥ అరో హైహాగుముపబర్హస్వబాహుంపరిష్వజస్వజాయాగ్ంసుమనస్యమానః।తస్యాంపుష్యతంమిథునౌ

స్త్రీభూయం ప్రజాం జనయన్తౌ సరేతసా। ఆర్ద్రయాఽరణ్యా యత్రా
మన్థత్పురుషం పురుషేణ శక్రః। తదేతౌ మిథునౌ సయోనీ ప్రజయాఽ
మృతేనేహ గచ్ఛతమ్। అహం గర్భమదధామోషధీష్వహం వి
శ్వేషు భువనేష్వన్తః। అహం ప్రజా అజనయం పితౄణామహం జని
భ్యో అపరీషు పుత్రాన్। పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్య
శ్నుతమ్। ఉభా హిరణ్యపేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ। దశస్యం
తామృతాయ కం శమూధో రోమశం హథో దేవేషు కృణు
తో దువః॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా రూపాణి పింశతు। ఆసిం
చతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే। గర్భం ధేహి సినీవా
లి గర్భం ధేహి సరస్వతి। గర్భం తే అశ్వినా ... దేవా వాధత్తాం
పుష్కరస్రజా। హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా। తం తే
గర్భం హవామహే దశమే మాసి సూతవే। యథేయం పృథివీ మహీ
తిష్ఠన్తీ గర్భమాదధే। ఏవం త్వం గర్భమాధత్స్వ దశమే మాసి
సూతవే। యథా పృథివ్యగ్నిగర్భా ద్యౌర్య థేన్ద్రేణ గర్భిణీ। వా
యుర్యథా దిశాం గర్భ ఏవం గర్భం దధామి తే। విష్ణోః శ్రేష్ఠేన రూ
పేణాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్। పుమాంసం గర్భమాధేహి దశ
మే మాసి సూతవే। నేజమేష పరాపత సపుత్రః పునరాపత। అస్యై
మే పుత్రకామాయై గర్భమాధేహి యః పుమాన్। వ్యస్య యోనిం ప్ర
తి రేతో గృహాణ పుమాన్పుత్రో ధీయతాం గర్భో అన్తః। తం మాతా

దశమాసోఽభిభృత్తః సజాయతాం జీరతమస్స్వహమ్ । ఆ తే గ
ర్భో యోని మేతు పుమా న్బాణ ఇ వేషుధిమ్ । ఆ వీరో జాయతాం
పుత్రస్తే దశమాస్యః కరోమి తే ప్రాజాపత్య మా గర్భో యోని
మేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతా మశ్లోణోఽపిశాచధీతః । పుమాం
గ్ స్తే పుత్రో నారి తం పుమా ననుజాయతామ్ ॥ యాని భద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయన్తి నః । తాని భద్రాణి బీజా న్యృషభా జనయన్తి
నః । తైస్త్వం పుత్రాన్ విన్దస్వ సా ప్రసూ ర్ధేనుకా భవ । కా
మస్సమృధ్యతాం మహ్య మపరాజిత మేవ మే । యం కామం కామ
యే దేవ తం మే వాయో సమర్ధయ ॥ ఇతి పత్నీ మభిమంత్ర్య ॥
యథాస్థాన ముపవిశ్య । గర్భాధాన ముహూర్తః సుముహూర్తోఽ
స్తు॥ సూర్యాదీనాం...రస్తు ॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం సత్సంతాన సౌభాగ్య
ఫలావాప్త్యర్థం బహుసుపుత్రావాప్త్యర్థం ఫలప్రదానాని కరిష్యే ॥ ప్ర
సేధ్నః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । యాః ఫలినీర్యా అఫలా
అపుష్పాయాశ్చ పుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో ముంచన్త్వగ్ం
హసః ॥ శ్లో॥ ఫలం మనోరథ ఫలం ప్రదదామి సదా నృణాం పుత్రపౌత్రాభి
వృద్ధ్యర్థ మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ ఇదం ఫలం సతాంబూలం సదక్షి
ణాకం...తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమ ॥ ఏవం సర్వత్ర బ్రాహ్మణే
భ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః ॥ తయో
సహ సంభోగం కుర్యాత్ ॥

శ్లో॥ ఋతుః స్వాభావికః స్త్రీణాం రాత్రయ ష్షోడశ స్మృతాః ।
చతుర్భిరితరైః సార్ధ మహోభి స్సద్విగర్హితైః ॥ తాసామాద్యాశ్చత
స్రస్తు నింద్యా ఏకాదశీ చ యా । త్రయోదశీ చ శేషాస్తు ప్రశస్తా దశ

శాత్రయః ॥ ఇతి మనువచనాత్ ॥ చతుర్థీప్రభృత్యాషోడశీముత్త రాంయుగ్మాంప్రజానిశ్రేయసమృతుగమనమిత్యుపదిశంతి॥ సమాప్తం

అథ పుంసవనమ్.

వ్యక్తేగర్భే తృతీయే మాసి శుభతిథౌ పుష్యనక్షత్రే[1]పున్నక్షత్రేషు వాపత్న్యాః పుంసవనం కర్మకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య॥ పూర్వేద్యుర్వాభ్యుదయికం కృత్వా పరేద్యుర్దంపతీమంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ ఆచమ్య॥ ఏవం... శుభతిథౌ యజమానిసహితయజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నామధేయస్యమమోపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం మమ భార్యాయాం జనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థంపుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణఃతదాదౌశుద్ధ్యర్థం...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥అదౌ నిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంకృత్వా॥ ఏవంగుణేత్యాదిశుభతిథౌ...మమపత్న్యాఃప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థంపుంసవనాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ఇతి కేచిత్-సంకల్ప్య॥ఏవం + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః, శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమధర్మపత్నీసమేతస్య మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాంమమభార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రాప్త్యర్థంగర్భస్థపిండశుద్ధ్యర్థంపుంసవనాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ వధూందక్షిణతఉపవేశ్యస్వయముత్తరతఆసీనః॥ పునఃఆచమ్య...ఏవంపత్నీసమేతస్య మమపుంసవనాంగత్వేనోభయోఃరక్షార్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥తతః రక్షాబంధనపూజాంకృత్వా॥ విశ్వేత్తాతే సవనేషు ప్రవాచ్యాయాచ

1. పుంసవనంవ్యక్తేగర్భేతిసూత్రేణ॥

2. భార్యను దక్షిణముగా కూర్చుండబెట్టి తాను త్తరభాగముగా కూర్చుని, ఆచమనమును చేసి సంకల్పమును జెప్పి ఉదకమును స్పృశించవలయును।

శ్రద్ధామఘవన్నింద్రసుత్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శ్రమాభ్యా మధిబాధసే॥ ఇతివరస్య దక్షిణహస్తే బధ్నాతి॥ బృహత్సాముత్క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేనపంచదశేనమధ్యమిదంవాతేనసగరేణరక్ష॥ వధ్వావామకరేబధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు। పుగంసవనం వ్యక్తేగర్భే తిష్యేణన్యగ్రోధస్యశుంగాం ప్రాచ్యుదీచీనాం శాఖా తతస్సవృషణాగం శుంగామాహృత్య ... సమాధానాదిఔపాసనాగ్నింపరిజ్వాల్య ... పరిస్తీర్య॥ అథవాలౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ పుంసవన ... కుర్యాత్॥[1] ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థం మమఆయుష్య ... మమ భార్యాయాంజనిష్యమాణగర్భస్యపుంరూపతాప్రా ... సిద్ధ్యర్థం పుంసవన హోమంకరిష్యే॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణపట్వాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ ...పాతిప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ ఫలద్వయేనసంయుతంవటాంకురం దృషత్సుతౌ। సుపాయనాయవస్త్రకంష్షిపేత్సహైవ పుంసవే॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం॥ ధాతాదదాతున ఇత్యష్టాభిర్హుత్వా॥ స్రుచా ఆజ్యమాదాయ। ధాతా దదాతునోరయి మీశానో జగతస్పతిః। సనః పూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా ప్రజాయా ఉతరాయ ఈశే ధాతేదంవిశ్వం భువనం జజాన ధాతా పుత్రం యజమానాయ దాతా తస్మా ఉహవ్యం

---

1 ఔపాసనాగ్నిని జ్వాలచేసిధ్యానించి అలంకరించి పరిస్తరణలువేసి పాత్రాసాదన కాలమందు రెండుపండ్లుగల మర్రిచిగురును సన్నికల్లు ఉత్తరములను వస్త్రమునుగూడా నాసాదించి అజ్యభాగాంతకర్మనుజేసి పత్నియనుసరించియుండగా ధాతాదదా అనునది మొదలగు ఎనిమిదిహోమములను జేయవలెనుట.

ఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు నో రయిం
ప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమతిగ్ం సత్యరా
ధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ॥ ధాతా దదాతు దాశుషే వసూని
ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా అమృతాస్సం వ్యయం
తాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోషాః స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం న మమ।
యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽమర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి। జా
తవేదో యశో అస్మాసు ధేహి ప్రజాభిరగ్నే అమృతత్వమశ్యాగ్
స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం న మమ॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే
జాతవేద ఉలోకమగ్నే కృణవస్స్యోనం। అశ్వినగ్ం స పుత్రిణం వీర
వన్తం గోమన్తగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస
ఇదం న మమ॥ త్వే సు పుత్ర శవసోఽవృత్రన్కామకాతయః। న త్వా
మిన్ద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇన్ద్రాయ పుత్రిణ ఇదం న మమ॥ ఉక్థ ఉ
క్థే సోమ ఇన్ద్రం మమాద నీథే నీథే మఘవానగ్ం సుతాసః। యదీగ్ం
సబాధః పితరం న పుత్రాః సమానదక్షా అవసే హవన్తే స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయ మఘవత ఇదం న మమ॥

ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ
ఇదం న మమ॥ రుద్రాయ తన్తిచరాయేదం (న మమ)॥ అప ఉపస్పృశ్య॥
అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం
కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ చిత్తం చ స్వాహా...జయాదిప్ర

జయాదిహోమమును జేసి స్విష్టకృద్ధోమమును పరిధిప్రహరణమును సంస్రావ
హోమమును జేసి ఆఘారాదిపరిషేచనాంతము వఱకు కర్మను జేయవలయును॥

న్యాదినక్షత్రాంతే భవత్యృత్విగ్బ్రాహ్మణేభ్యో దక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదే సుమనః॥ అనవస్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రే దృషత్పుత్రేణ వటశుంగాం పేషయిత్వా వస్త్రేణ పరిప్లావ్య అపరేణాగ్నిం ప్రాక్ఛిరసముత్తానాం నిపాత్య - పుగ్ంసవన మసీతి యజుషా అంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే రసం నినయేత్ - పుగ్ంసవన మసి। సాత మాగర్భస్థ। త్వాశిషో వాచయిత్వా - అభిష్ఠేవ త్యభిమృశ్య - అభిష్ఠ్వా హాం దశభిరభిమృశామిదశమాస్యాయ సూతవే। యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి - ఏవం తే గర్భ ఏజతు। సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య। ప్రతితిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి వీర్యేఽన్నాద్యే। దశమాసాంశ్శయనో ధాత్రాహితథాకృతం। ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః॥ ఆయమసీర్యపయత గర్భమాపో దేవీ స్సరస్వతీః॥ ఇత్యభిమృశ్య తిలదేఽవపద్యస్వేతి ద్వాభ్యా ముపోక్షేత్ - తిలదేఽవపద్యస్వన మాగ్ంసమస్తినో దశం స్తవిత్ర్యవపద్యస్వన మాగ్ంసేష్షువస్నావసునబద్ధ మసిమజ్జసు। నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే - ఇత్యుపోక్షేత్ - బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి హిరణ్యం దద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ తతః బ్రాహ్మణాశీర్వాదః॥ శ్లో॥ పరిప్లావ్య చ స్త్రీణ వధూం తద్వన్ని వేశయేత్ తత్రోత్తానాం నిపాత్యైనాం దక్షిణాంగుష్ఠతో రసం। దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే తం పుంసవనమంత్రితః॥ నినయేత్సా వధూః పశ్చాత్పుమాంసం జనయత్యథ। అన్వారభ్య వధూం పూర్వం హోమస్సమంత్రవద్భవేత్। ప్రహారోపిచ సంప్రోక్ష్య శేష ఇతి సంస్మృతః॥ చంద్రికాయాం॥

---

1. హోమము మును జేసిరిజస్వలగాని స్త్రీచే మర్రిపండ్లను నూరించి గర్భిణీ స్త్రీని పరుండబెట్టి దక్షిణనాసికా రంధ్రములో పిడిచేటి బొట్టున వ్రేలుతో ప్రయోగములో నుండు మంత్రమును చెప్పించుచుండవలయును

శ్లో॥ ద్వితీయే చతృతీయే వా మాసి పుంసవనం భవేత్ । వ్యక్తే గర్భే భవే త్కారం సీమంతేన సహాథవా ॥ సమాప్తమ్.

అథ క్షిప్రపుంసవనమ్.

వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయముత్తరత ఆసీనః-ప్రాణానాయమ్య-ఏవం... ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం క్షిప్రపుంసవనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ క్షిప్రపుంసవన మన్త్రాభిమన్త్రితేన శరావేణానుస్రోతస ముదక మాహృత్య పత్నీస్తూర్యంతీం నిధాయ మూర్ధం చోష్యంతీ ముత్తరేణ యజుషాభిమృశ్య - ఆభిష్ట్వాహం దశభి రభిమృశామి దశమాస్యాయ సూతవే-హస్తాభ్యాం మూర్ధాన మభిమృశ్య। ఏతాభిరద్భిరుత్తరాభిరవోక్షేత్ -యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి ఏవం తే గర్భ ఏజతు। సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య-ప్రతితిష్ఠత్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి యశసి వీర్యేఽన్నాద్యే - దశమాసాఞ్ఛశయానో ధాత్రా హి తథా కృతమ్ - ఐతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః ఆయమనీర్యమయత్ర గర్భ మాపో దేవీ సరస్వతీః॥ యది జరాయు న పతే దేవం విహితాభి రేవాద్భిరుత్తరాభ్యామవోక్షేత్ - తిలదేఽవపద్యస్వ న మాంగ్ం సమసి నో దలం స్థవిత్యవపద్యస్వ । న మాంగ్ం సేషు న స్నావసు న బద్ధమసి మజ్జసు-నిరైతు పృశ్ని శేవలగ్ం శునే జరాయ్వత్తవే॥ శ్లో॥ అనాపీత శరావేణ చానుస్రోతసమాహరేత్ । జలం పత్నీం తూర్యంతీం నిధాయాద్భిః ప్రసేచయేత్॥ సూత్రార్థసంగ్రహకారోఽపి॥ శ్లో॥ క్షిప్రప్ర

1 అనవస్నాతయా కుమార్యా దృషత్పుత్రేణ పేషయిత్వా పరస్తాన్ప్రాపకేణాగ్నిం ప్రాచీముత్తానాం నిపాత్యోత్తరేణ యజుషాంగుష్ఠేన దక్షిణే నాసికాచ్ఛిద్రే పినయతి.

2. న్యగ్రోధస్య యా ప్రాచ్యుదీచీ శాఖా తతః సవిషాణాం శృంగామాహృత్య ప్రతిష్ఠితాగ్నే రుపసమాధానాది॥ (పుమాంసం జనయతి॥)

సూత్రస్థమిహాహ చానాప్రీతేన చాఙ్గళితసూత్రనేన । క్వచిన్నవాక్షా శనవజ్ఞితేన గ్రాహ్యం। స్యానుపోతి సముంభవతత్ । తతఃపరం బ్రాహ్మణ భోజనంచకృత్వాశిషో వాచనమాచరేయుః। ఓపాసనాగ్నౌ ద్వేశాక్యే హిసీమంతకపుంసవనాఖ్యే-గర్భిణీశోమ పరిహారార్థం ... గృహదానీతే నానాప్రీతేన అప్రవఙ్ఞాళితేనవవేదశరామోఅనుపోత్ర సంస్రోతసో ఽనుంగోమ ముదక మాహృత్యానీయ వృత్తస్తన్యాఃపాద యోఃమూలేతూర్యంతి మధ్యపుష్పికాఖ్యా మోవధీంనిధాయ తథా ఉదకమపి తత్రైవవిన్యస్య శోష్యంతీం ప్రసవపీడాయాశ్యమ్యమాణాం స్త్రియమభిమృశేత్ । తన్యాఃమూర్ధానంహస్తాభ్యామభిమృశేదిత్యర్థః।

అథ సీమంతోన్నయనమ్.

సీమంతోన్నయనం ప్రథమేగర్భే చతుర్థేమాసి బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా।

ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసిషష్ఠేఽష్టమే వా శుభేఽహని దంపతీ మంగళస్నాతౌ భూత్వా।-ఏవంగుణ......శుభతిథౌధర్మపత్నీ సమేతోఽహం మమధర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కార ద్వారా సర్వగర్భశుద్ధ్యర్థం సీమంతోన్నయనం కర్మ కరిష్యమాణః తదా దౌ శుద్ధ్యర్థం...సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే । ఆదౌ నిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే।గణాధి పతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కృత్వా।వధూం దక్షిణత ఉపవేశ్య స్వయ ముత్తరత ఆసీనః। ఆచమ్య । ఏవం...ప్రీత్యర్థం-మమభార్యా యాం జనిష్యమాణ సర్వగర్భాణాంబీజగర్భ సముద్భవైనోనిబర్హణ ద్వారా ప్రతిగర్భసంస్కారాతిశయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంసీ మంతోన్నయనం కర్మకరిష్యే।

పునః ప్రాణానాయమ్యఏవంగుణ...పత్నీ సమేతోఽహంసీమం తోన్న యనాంగత్వేనోభయోఃరక్షాబంధనంకరిష్యే। రక్షా బంధన పూజాంచకృత్వా। నిశ్వేత్వాతైనవనేషుప్రవాహ్యా...

మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావతంయత్పురుసంభృతంవస్వపావృణోః
శ్యరభాయప్షేబంధవే॥ ఇతివరస్య దక్షిణకరేబధ్నాతి॥ బృహత్సా
మక్షత్రిభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజ శ్శుభిత ముగ్రవీరం। ఇంద్ర
స్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదంవాతేన సగరేణరక్ష॥ వధ్వావామక
రేబధ్నాతి॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం...
ప్రీత్యర్థం సీమంతోన్నయనాంగత్వేనఆభ్యుదయికంకర్మకరిష్యే॥ తదం
గత్వేనబ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మ
ణస్యఇదమాసనం ఇదంపాద్యం॥ శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయసహస్ర
మూర్తయే। సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురు
షాయశాశ్వతే। సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా...అయం
వోగంధః- సుగంధః॥ అలంకారార్థా ఇమేఅక్షతాఃసంత్వక్షతాః॥సక
లారాధనైః స్వర్చితమస్తు॥ ఓంభూర్భు + ప్రచోదయాత్॥ ......శ్రీ
మహావిష్ణుస్వరూపాయబ్రాహ్మణాయాభ్యుదయిక ప్రత్యామ్నాయం
యథాశక్తిహిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ బ్రాహ్మణాన్
భోజయిత్వాశిషోవాచయిత్వా॥తదంగ...కర్మణః పుణ్యాహంవాచయి
ష్యే॥ ఓంకర్మణః పుణ్యాహంభవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీమార్జ
నాంతంకుర్యాత్॥ పునఃప్రాణానాయమ్య... ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమాధ
ర్మపత్న్యాం ప్రథమగర్భసంస్కారద్వారా సర్వగర్భసంస్కారార్థంసీ
మంతహోమంకరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ అథ
వాలౌకికాగ్నౌ హోమంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణైస్సహ స్థండిలోల్లే
ఖనాద్యగ్నిప్రతిష్ఠాపనాంతంకుర్యాత్॥పాత్రప్రయోగః॥ శ్లో॥య
వాన్వీరుధాన్ శలలీంసపుంజాంగ్లప్సంయవానామపిబంధనంచ।ఏతా
నిసీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్పాత్రాణి సాకంఖలు మానుషాణి।పవి
త్రకరణాద్యాజ్య భాగాంతే న్వారబ్ధాయా ముత్తరా ఆహుతిర్హు
త్వా॥ ధాతాదదాతు నోరయిమితి చతస్రోయస్త్వా హృదా కీరిణేతి

చతస్రఃఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ధాతాద దాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః। సనఃపూర్ణేన వావనత్ స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥౧॥ ధాతాప్రజాయా ఉతరాయ ఈశే ధాతేదం విశ్వంభువనం జజాన-ధాతాపుత్రం యజమానాయ దాతాతస్మాఉ హవ్యంఘృతవద్విధేమ స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥౨॥ ధాతాదదాతు నోరయిం ప్రాచీంజీవాతు మక్షితాం। వయం దేవస్య ధీమహి సుమ తిగ్ం సత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ ॥౩॥ ధాతా దదాతు దాశుషేవసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణేతస్మై దేవా అమృతా స్సంవ్యయంతాం విశ్వే దేవాసోఅదితిస్సజోషాస్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ౪॥ యస్త్వాహృదాకీరిణా మన్యమానోమర్త్యం మర్త్యోజోహవీమిజాతవేదో యశోఅస్మాసుధేహిప్రజాభిరగ్నే అమృ తత్వమశ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదంనమమ॥౫॥ యస్మై త్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవస్స్యోనంఅశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవంతంగోమంతగ్ంరయింనశతే స్వస్తిస్వాహా॥అగ్నయే జాతవేదస ఇదంనమమ॥ ౬॥ త్వేసుపుత్ర శవసోఽవృత్రన్కామకా తయః। నత్వామింద్రాతిరిచ్యతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయ పుత్రిణ ఇదం నమమ॥ ౭॥ ఉక్థఉక్థేసోమ ఇంద్రం మమాద। నీథేనీథేమఘవానగ్ం సుతాసః। యదీగ్ం సబాధః పితరం న పుత్రా స్సమానదక్షా అవసే హవంతేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయ మఘవత ఇదంనమమ॥ ౮॥ ఇధ్మసన్న

హానాన్యద్భి స్స్రుగ్స్రువౌ ప్రక్షాల్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥
రుద్రాయ తంతిచరాయేదం నమమ॥ అథ ఉపస్పృశ్య॥ అస్య కర్మణః
హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రు
వేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తంచ స్వాహా......జయాది బ్రహ్మావిసర్జ
నాంతే భవత్ప్రతి బ్రహ్మత్వదక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥

అత్రషట్పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ యువా........మానుషాణి॥

ఈసీమంత కర్మయందలి పాత్రాసాదనము జేయునప్పుడు, యవాంకురములను ఏదుబందిముల్లును మేడికొమ్మను యవాంకురములను కట్టెతాళ్ళనుగూడ సంపాదించ వలయును

సూ॥ ఆశిషోవాచయిత్వా॥ సూ॥ అగ్నేరుపసమాధానాది॥

అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య॥ త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలై శ్శలాలుగ్లప్సేన ఔదుంబరశాఖయాచ। వ్యాహృతిభీ రాకామహమితి చపురస్తాన్నాభే రూర్ధ్వగ్ం సీమంత మున్నయతి। తత స్సుముహూర్తే ఉదగ్రేణాగ్నిం *ప్రాఙ్ముఖీం జాయాముపవేశ్య స్వయంతు ప్రత్యఙ్ముఖః త్రేణ్యా శలల్యేత్యాదిద్రవ్యాణి యుగపద్గృహీత్వా తైరేవనాభిప్రదేశ మారభ్యోర్ధ్వగ్ం శిరః కేశమధ్యస్థసీమంత రేఖాంతమున్నయతత్పుం.

* క్రియ॥ శుభముహూర్తమునందు పత్నిని అగ్నికిపడమరవైపు ప్రాఙ్ముఖినిగా గూర్చుండబెట్టి తాను పశ్చిమముఖుడయియుండి వ్యాహృతులను "రాకామహం" "యాస్తేరాకే" అనుమంత్రములను జెప్పి ఏదుబందిముల్లును మూడు దర్భకట్టలను మేడికొమ్మతో చేర్చి శలాకగ్రహించి నాభిప్రదేశము మొదలు పాపిటవరకు నూర్ధ్వముగా బొందించిపడమరపై వ్రపార వేసి ఉదకమునుస్పృశించవలయును.

క్రియ॥ "యౌగంధరిరేవ" అనుమంత్రముచే సాల్వదేశస్థులకు వీణాగానముసు చేయువారిని నియమించవలయును. "సోమ ఏవనో రాజా" అనుమంత్రముచే నితరదేశీయులగు బ్రాహ్మణులకు వీణాగానమును నియోగించవలయును "సోమానోరాజా" అనుమంత్రముచే నితరదేశీయులగు క్షత్రియ వైశ్యులకు వీణాగానము చేయించవలయును

"అంకురితామ్" ప్రస్రగ్ధతాభ్యాం వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి॥

క్రియ॥ యవాంకురములను పత్నిశిరస్సునందుకట్టవలయును "నక్షత్రోదయ

పర్యంతము శాన్తియముజేసి నక్షత్రోదయ మయిన తరువాత వత్సమనుసరించియుండి వ్యాహృతులను జపించి శాన్తియమమును విడువవలయును.

సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాచీముపవేశ్య త్రేణ్యా శలల్యా త్రిభిర్దర్భపుఞ్జీలైః శలాటుగ్లప్సేనేత్యూర్ధ్వం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతిభిరుత్తరాభ్యాం చ.

సూ॥ గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్తి ఉత్తరయోః పూర్వాసాల్వానామ్। బ్రాహ్మణానామితరా నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసన్తి

సూ॥ యవాన్విరూఢానాబధ్య వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్యః ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా వాచం విసృజతే.

స్థా॥ ఆజ్యభాగాన్తే స్వాన్ధ్యాయము త్తరా। అహం త్రిపఞ్చాత్వా॥

జం ప్రతీచీనం నిరస్య ఉపఉపస్పృశేత్ ॥ భూః-భువః-సువః-రాకా మహగ్ం సుహవాం సుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతు త్మనా-సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం-యాస్తే రాకే సుమతయస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే వసూని। తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా। ప్రతీచీనం నిరస్య ఉపఉపస్పృశ్య-గాయతమితి వీణాగాథినౌ సగ్ంశాస్త్యుత్తరయోః పూర్వాసాల్వానాం। యౌగంధరిరేవనో రాజేతి సాల్వీరవాదిషుః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ యమునేతవ। బ్రాహ్మణానామితరా- సోమఏవనో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః। వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణాసౌ తవ-నదీనిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి-యవాన్విరూఢానాబధ్య అంకురితాన్ తన్తుప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి-వాచం యచ్ఛత్యానక్షత్రేభ్య-ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా వాచం విసృజేత్ ॥ శ్లో॥ అన్వారభ్య తదా వత్సం వ్యాహృతి

ష్ణుజపేన । విస్మృతేత పునర్వాచం భుఞ్జీత సహ బాన్ధుభిః। అతిక్రా
మతికాలశ్చేద్ద్విజః పుంసువనస్య తు॥ సీమన్తోన్నయనే ప్రాప్తేప
శ్చాత్పూర్వం సమాపయేత్ ॥ యస్మిన్ కాలే సీమన్తోన్నయనే చతుర్థమా
సాదికాలే సీమన్తం పుంసువనం చరేత్॥ తదాస్య కాలబలవత్తరేణ
సీమన్తంకృత్వా పశ్చాత్పుంసువనం కుర్యాత్। సత్యేకదినే। తత్రాప్యే
కస్మిన్నహన్యేవ కుర్యాచ్చేత్తదా వాచం యచ్ఛ త్యాసతు తేభ్య
ఇతివచనబలాత్పూర్వం పుంసువనం పశ్చాత్సీమన్తంచకుర్యాత్॥ స్మృ।
సీమన్తోన్నయనం కర్మయస్మిన్నేకదినే భవేత్। తత్రపుంసువనంచే
త్పూర్వాపుంసువనక్రియా॥ ఏకస్మిన్దివసే చేత్తు యుగపద్గర్భకర్మణీ।
తత్రపుంసువనం పూర్వం పశ్చాత్సీమన్తమాచరేత్॥ సత్యవ్రతః॥ స్త్రీ
యదా కృతసీమన్తా ప్రసూయేత కథంచన। గృహీతపుత్రా విధివ
త్పునస్సంస్కారమర్హతి॥ ఇతిసీమన్తప్రయోగస్సమాప్తః

అథ ముఖావలోకనమ్.

ఆచమ్య + దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ అథముఖావలోకనవిధిం వ్యాఖ్యాస్యా
మః పుణ్యాహే దంపత్యోశ్చన్ద్ర తారాబలాన్వితే పూర్వాహ్ణే దంపతీ
మంగళస్నాతౌ భూత్వా॥ శుక్లాంబరధర ...ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీ
మాన్ + గోత్రః + నామధేయః + శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామ
ధేయస్య + మమధర్మపత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణేయుక్తగం
డే పుత్రపుత్రికాజననేన ఆవయోః సకలగండదోష పరిహారార్థం జా
యాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రయాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శాంతిముఖా
వలోకనపూర్వకం గ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన
తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం... సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్వి
ఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిప
తిపూజాంచకృత్వా॥ పునస్సంకల్ప్య॥ ఏవం...శుభతిథౌ ...మమధర్మ
పత్న్యాః అశ్వినీనక్షత్రే ప్రథమచరణేయుక్తగండే పుత్రపుత్రికాజననే

కర్త్రవయోః సకలగండదుర్దోష పరిహారార్థం జాయాపత్యో శ్శ్రీప్రీత్యర్థం చిర
యాణామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మమ కుమారస్య ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మ
కరిష్యే॥ గంధమాల్యాభరణైరలంకృత్య॥ స్వర్ణయుక్తం కాంస్యపాత్రం గోఘృ
తపూరితం తండులేషు నిధాయ॥ అంతఃపటలం కృత్వా (తెరపట్టి కలయుచు)
...రూపగ్ం రూపం ప్రతిరూపో బభూవ-త దస్య రూపం ప్రతిచక్షణా
య-ఇంద్రో మాయాభిః పురురూప ఈయతే। యుక్తా హ్యస్య హరయశ్శ
తాదశ॥ ముఖావలోకన ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఏవం ముఖావలో
కనం కృత్వా॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥ నిరీక్షితాజ్యదానం కరిష్యే। ఇతి
సంకల్ప్య॥ ప్రతిగృహీతారం బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ యాఽలక్ష్మీర్వ్యచ్ఛ
మేదాస్థ్యం సర్వాంగేషు వ్యవస్థితం। తత్సర్వం శమయాజ్య త్వం
శ్రియం పుష్టించ వర్ధయ॥ నిరీక్షితాజ్యం సదక్షిణాకం సతాంబూలం
బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ నిరీక్షితాజ్యం కేచిత్ శివాలయే దీపారాధనం
కుర్వంతి॥ తతః పుణ్యాహవాచనం గ్రహపూజాంచ సమాప్య-త త్తద్ధో
మదానాదికం యథావిధి శాంతిం కుర్యాత్॥ (స్త్రీ జననమైన) పుత్రికా
జననేన ఆవయోరితి సంకల్ప్య। అథరజస్వలాదోషే సంకల్పవిధిః॥ మమ
ధర్మపత్న్యాః...నక్షత్రే...చరణే యుక్తగండే ప్రథమరజోదర్శనేన
ఆవయోః సకల గండదుర్దోష పరిహారార్థం మమాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం ముఖావలోకనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య। పూ
ర్వోక్త ప్రయోగానుసారేణ ముఖావలోకనం కుర్యాత్॥

ఇతి ముఖావలోకనం సమాప్తమ్.

అథ శాంతి పీఠికా.

ఆదౌ గణాధిపతి మభ్యర్చ్య॥ తతః ముఖావలోకనం కృత్వా-
తతః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ శ్రీ
మాన్...గోత్రః...నామధేయః-శ్రీమతః...గోత్రస్య...నామధేయస్య

మమ ధర్మపత్న్యాః... నక్షత్రే... చరణే, యుక్తగండదోషప్రజననేన, అప
రోహా స్సకలగండదోష పరిహారార్థం బాలాయా పత్యోః శిశోశ్చ
త్రియామాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం... నక్షత్రపూర్వక మాదిత్యాది నవ
గ్రహాధిదేవతా దిక్ప్రత్య నక్షత్రపూర్వక మాదిత్యాది నవగ్రహదేవతాప్రీత్య
ర్థం మమ జన్మరాశివశాత్ నామరాశివశాత్ జన్మనక్షత్రవశాత్ నామ
నక్షత్రవశాత్ జన్మలగ్నవశాత్ నామలగ్నవశాత్ జన్మాంశవశాత్
నామాంశవశాచ్చ మహాదశాదివశాత్ షడ్బలవేధవశాత్ -గోచార
వేధవశాద్వామవేధవశాత్ - త్రివిధశాస్త్రోక్త వేధవశాత్కాలచక్రవ
శాత్సర్వతోభద్రచక్రవశాచ్చ, ఛత్రచామరాదితోరణ సింహాసనద
శాంకరాహుచక్రాదినరపతిచతుష్పతి చక్రవశా దష్టకవర్గాదిజీవరూ
పాదిబలైర్యామళప్రోక్తవశాచ్చ, మనుజన్మకర్మసాంఘాతిక సాముదా
యిక వైనాశికలత్తలత్తోపరిఅంగగ్రహావశాద్భావగ్రహావశాత్పక్షగ్ర
హావశాచ్చ అథనక్షత్రగ్రహావశాచ్చ అథనామాంశ వశాద్భూతగ్ర
హావశాచ్చభూతాద్యంతరిక్షమహోత్పాతకదుస్స్వప్నదుశ్శకున వశా
చ్చ-యోఽరిష్టసూచితః తదరిష్టపరిహారద్వారాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
యే యే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః తేషాం గ్రహాణా మతిశయ ఫలా
వాప్త్యర్థం యే యే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషు స్థితాః తైస్సూచ్య క్రియమాణ
కరిష్యమాణవర్తమానవర్తిష్యమాణ సూచితాగామి సర్వారిష్ట పరి
హారద్వారా శుభస్థాన ఫలావాప్త్యర్థం యజమానీ సహిత యజ
మానస్య...గోత్రోద్భవస్య...నామధేయస్య మమ క్షేమస్థైర్యవిజయా
భయాఽఽయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం అస్యాం గోమయేనానులి
ప్తాయాం భువ మారంగవల్లీవిరచిత శ్వేతతండులైః పరివిరచితాష్టదళపద్మ
కర్ణికోపరినవకోష్ఠాదిమధ్యమకోష్ఠే. ఏకైకగ్రహస్యాధిదేవతాప్రత్య
ధిదేవతాసహితం తత్తద్దిక్షు తత్తన్మంత్రైరావాహ్య సంభవద్భిర్గంధైః
సంభవద్భిః పుష్పైస్సంభవద్భిరుపచారైస్సంభవతా నియమేన పూ

జాంచ మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహా
ణాం తత్తత్సమిదాజ్య ప్రత్యేకం ప్రతిద్రవ్యం హోమ కర్మచమమ
ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅభిమంత్రితకలశపూజాంచ-దుర్గాగణపతిక్షేత్రపా
లకాఽభయంకరమృత్యుంజయసదాశివానుద్దిశ్య-దుర్గాగణపతిక్షేత్ర
పాలకాభయంకర మృత్యుంజయసదాశివప్రీత్యర్థం త్ర్యంబకమంత్రేణ
న్యాస పూర్వకం మృత్యుంజయజపంచ హోమంచ వ్యాహృతిభిఃతిల
హోమంచమమ ఆయురభివృద్ధ్యర్థంఅవేక్షితాజ్యపూరితకాంస్యపాత్ర
దానంచ...నక్షత్ర దేవతాముద్దిశ్య-ప్రీత్యర్థంస్వర్ణస్వర్చితవస్త్రప్రతిమా
దానంచఅభిమంత్రితకలశోదకేన మార్జనంచనక్షత్రపూర్వకషోడశదా
నానిచ- మమఆయురభివృద్ధ్యర్థం ఛాయాఉపాసమేతసవితా శ్రీసూ
ర్యనారాయణదేవతాముద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థంసూర్యనమస్కారాః అశ్వ
త్థప్రదక్షిణానిచ- మమ...ర్థం జాపకేభ్యో దక్షిణాదానంచ బ్రాహ్మ
ణ్యదక్షిణా దానంచ- దశదానానిచ - గోదానంచ - భూదానంచ-
మహిషదానంచ- గజదానంచ- అనడుహదానంచ- అయఃఖండకా
ర్పాసలవణ దానానిచ- బ్రాహ్మణేభ్యో మృష్టాన్నదానంచ। ఇతరే
షాంభూరిదానంచ। తదనంతరంతాంబూలదానంచ॥ ఏవం సాంగోపాం
గం...నక్షత్రపూర్వకా దిత్యాదినవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థం
నవగ్రహమఖాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ తదంగత్వేన ఆచార్యబ్రహ్మఋత్వి
గ్వరణంకరిష్యే॥ ఆచార్యంత్వామహంవృణే॥ బ్రహ్మాణం త్వామహం
వృణే॥ నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహజప మస్మదర్థం భవంతః
కుర్వంతు॥ రుద్రాభిషేకార్థం + కుర్వంతు॥ సూర్యనమస్కారార్థం
+ కుర్వంతు। అశ్వత్థప్రదక్షిణార్థం + తు॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి
ప్రతివచనమ్......శ్లో॥ ఏకస్మిన్నేవ నక్షత్రే భ్రాతరోర్వా పితృపుత్ర
యోః॥ ప్రసూతిశ్చే త్తయోర్మృత్యు ర్భవేదేకస్య నిశ్చితః॥ ఇత్యేక
నక్షత్రజననసంభవే యథావిధిశాంతిం కుర్యాత్॥

గ్రహకోష్టములు

బు	శు	చ
గు	సూ	కు
కే	శ	రా

నవగ్రహములు		ధాన్యములు		సమిధలు
సూర్యునకు	...	గోధుమలు	...	జిల్లేడు
చంద్రునకు	...	బియ్యము	...	మోదుగ
కుజునకు	...	కందులు	...	చండ్ర
బుధునకు	...	పెసలు	...	ఉత్తరేణి
గురునకు	,,	సెనగలు	,,	రావి
శుక్రునకు	,,	బొబ్బర్లు	,,	అత్తి
శనికి	,,	నువ్వులు	,,	జమ్మి
రాహువునకు	,,	మినుములు	,,	గరిక
కేతువునకు	,,	ఉలవలు	,,	దర్భ

అథ నక్షత్రేష్టికా.

శ్రీ గురుభ్యోనమః హరిఃఓమ్॥ అగ్నిర్నః పాతు కృత్తికాః। నక్షత్రం దేవమింద్రియం। ఇదమాసాం విచక్షణం। హవిరాసంజుహోతన। యస్య భాంతి రశ్మయో యస్య కేతవః। యస్యేమా విశ్వాభువనాని సర్వా। సకృత్తికాభిరభిసంవసానః। అగ్నిర్నో దేవ స్సువితే దధాతు॥ కృత్తికానక్షత్రదేవతా మగ్ని మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ (అధిదేవతాభరణి-ప్ర-రోహిణి) ౧॥

రోహిణి॥ ప్రజాపతే రోహిణీ వేతుపత్నీ। విశ్వరూపా బృహతీ చిత్రభానుః। సానో యజ్ఞస్య సువితే దధాతు। యథా జీవేమ శరద స్సవీరాః। రోహిణీ దేవ్యుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వా రూపాణి ప్రతిమోదమానా। ప్రజాపతిగ్ం హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియా దేవానాముపయాతు యజ్ఞమ్॥ రోహిణీనక్షత్రదేవతాం ప్రజాపతిమా___మి॥ ౨॥

మృగశీర్ష॥ సోమో రాజా మృగశీర్షేణ ఆగన్। శివం నక్షత్రం

ప్రియా అస్య ధామ। ఆప్యాయమానో బహుధా జనేషు। రేతః ప్రజాం యజమానే దధాతు। యత్తే నక్షత్రం మృగశీర్ష మస్తి। ప్రియగ్ం రాజన్ప్రియతమం ప్రియాణాం। తస్మై తే సోమ హవిషా విధేమ। శంన ఏధిద్విపదే శంచతుష్పదే॥ మృగశీర్షానక్షత్రదేవతాంసోమమా——మి॥

ఆర్ద్రా॥ ఆర్ద్రయారుద్రః ప్రథమాన ఏతి। శ్రేష్ఠో దేవానాంపతిరఘ్నియానాం। నక్షత్రమస్యహవిషా విధేమ। మానః ప్రజాగ్ంరీరిషన్మోతవీరాన్। హేతీరుద్రస్యపరిణోవృణక్తు। ఆర్ద్రానక్షత్రం జుషతాగ్ంహవిర్నః। ప్రముంచమానౌ దురితాని విశ్వా। అపాఘశగ్ంసన్నుదతా మరాతిమ్॥ఆర్ద్రానక్షత్రదేవతాంరుద్రమా——మి॥౭

పునర్వసు॥ పునర్నోదేవ్యదితి స్స్పృణోతు। పునర్వసూనః పునరేతాం యజ్ఞం।పునర్నోదేవా అభియంతుసర్వే। పునః పునర్వో హవిషాయజామః। ఏవానదేవ్యదితి రనర్వా। విశ్వస్య భర్త్రీ జగతః ప్రతిష్ఠా।పునర్వసూ హవిషా వర్ధయంతీ। ప్రియం దేవానామప్యేతు పాథః॥ పునర్వసూనక్షత్రదేవతా మదితిమా——మి॥ ౭॥

పుష్యమి॥ బృహస్పతిః ప్రథమంజాయమానః। తిష్యన్నక్షత్రమభిసంబభూవ। శ్రేష్ఠో దేవానాం పృతనాసు జిష్ణుః। దిశోనుసర్వా అభయన్నో అస్తు। తిష్యః పురస్తాదుత మధ్యతోనః। బృహస్పతిర్నః పరిపాతు పశ్చాత్। బాధేతాం ద్వేషో అభయం కృణుతామ్। సువీర్యస్యపతయస్స్యామ॥పుష్యమినక్షత్రదేవతాంబృహస్పతిమా- ౯॥

ఆశ్రేషా॥ ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవిరస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషా-
మనుయన్తి చేతః। యే అన్తరిక్షం పృథివీం క్షియన్తి। తేనస్సర్పాసో
హవమాగమిష్ఠాః। యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యే దివం దేవీ
మనుసంచరన్తి। యేషా మాశ్రేషా అనుయన్తి కామం। తేభ్యస్సర్పే
భ్యో మధుమజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాం సర్పమా-మి॥ ౭॥

మఖా॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవసస్సుకృ
తస్సుకృత్యాః। తే నో నక్షత్రే హవమాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం
ప్రయతం జుషన్తాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముం లోకం
పితరః క్షియన్తి। యాగ్శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉచ న ప్రవిద్మ। మఘాసు
యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషన్తాం॥ మఘానక్షత్రదేవతాం పితౄనా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాం పతిః ఫల్గునీనామసి త్వం। తదర్యమన్వరుణమిత్ర
చారు। తం త్వా వయగ్ం సనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవన్తముపసం
విశేమ। యేనేమా విశ్వా భువనాని సంజితా। యస్య దేవా అనుసం
యన్తి చేతః। అర్యమా రాజా జరస్తువిష్మాన్। ఫల్గునీనామృషభో
రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమా—మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వా విదుః ఫల్గునీ
స్తస్య విత్తాత్। అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవదు
పసన్నుదేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగో దేవీః ఫల్గునీరా
వివేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవం గమేమ। యత్ర దేవైస్సధమాదం

ఆశ్రేష॥ ఇదగ్ం సర్పేభ్యో హవి రస్తు జుష్టం। ఆశ్రేషా యేషా మనుయంతి చేతః। యే అంతరిక్షం పృథివీం క్షియంతి। తేనస్సర్పాసో హవ మాగమిష్ఠాః। యే రోచనే సూర్యస్యాపి సర్పాః। యే దివం దేవీ మనుసంచరంతి। యేషా మాశ్రేషా అనుయంతి కామం। తేభ్యస్సర్పేభ్యో మధు మజ్జుహోమి॥ ఆశ్రేషానక్షత్రదేవతాంసర్పహూ-మి॥ ౭॥

మఘ॥ ఉపహూతాః పితరో యే మఘాసు। మనోజవసస్సుకృతః సుకృత్యాః। తేనో నక్షత్రే హవ మాగమిష్ఠాః। స్వధాభిర్యజ్ఞం ప్రయతం జుషంతాం। యే అగ్నిదగ్ధా యేఽనగ్నిదగ్ధాః। యేఽముంలోకం పితరః క్షియంతి। యాగ్శ్చవిద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। మఘాసు యజ్ఞగ్ంసుకృతంజుషంతాం॥ మఘానక్షత్రదేవతాంపిత్యానా-మి॥ ౮॥

పూఫ॥ గవాంపతిః ఫల్గునీనామసి త్వం తదర్యమన్వరుణమిత్ర చారు। తంత్వా వయగ్ంసనితారగ్ం సనీనాం। జీవా జీవంతముపసం విశేమ। యేనేమావిశ్వాభువనాని సంజితా। యస్యదేవా అనుసం యంతి చేతః। అర్యమా రాజా జరస్తువిష్మాన్। ఫల్గునీ నామృషభో రోరవీతి॥ పూర్వఫల్గునీదేవతాం సూర్యమా—మి॥ ౯॥

ఉఫ॥ శ్రేష్ఠో దేవానాం భగవో భగాసి। తత్త్వా విదుః ఫల్గునీ స్తస్యవిత్తాత్। అస్మభ్యం క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యం। గోమదశ్వవ దుపసన్నుదేహ। భగో హ దాతా భగ ఇత్ప్రదాతా। భగో దేవీః ఫల్గునీరా వివేశ। భగస్యేత్తం ప్రసవంగమేమ। యత్ర దేవైస్సధ మాదం

మదేమ ॥ ఉత్తరఫల్గునీ నక్షత్రదేవతాం భగమా —మి॥ ౧౦॥

హస్త॥ ఆయాతు దేవస్సవితోపయాతు । హిరణ్యయేన సువృతా రథేన। వహన్ హస్తగ్ం సుభగం విద్మనాపసం । ప్రయచ్ఛంతం పపురిం పుణ్యమచ్ఛ। హస్తః ప్రయచ్ఛత్వమృతం వసీయః ॥ దక్షిణేన ప్రతిగృభ్ణీమ ఏనత్ । దాతారమద్య సవితా విదేయ। యో నో హస్తాయ ప్రసువాతి యజ్ఞమ్॥ హస్తానక్షత్రదేవతాం అర్యమ్ణమా—మి॥౧౧॥

చిత్రా॥ త్వష్టా నక్షత్రమభ్యేతి చిత్రాం। సుభగ్ం ససంయువతిగ్ం రోచమానాం । నివేశయన్నమృతాన్మర్త్యాగ్ శ్చ । రూపాణి పిగ్ంశన్భువనాని విశ్వా। తన్నస్త్వష్టా తదు చిత్రా విచష్టాం। తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యం । తన్నః ప్రజాం వీరవతీగ్ం సనోతు । గోభిర్నో అశ్వైస్సమనక్తు యజ్ఞమ్॥ చిత్రానక్షత్రదేవతాం త్వష్టారమా —మి

స్వాతి॥ వాయుర్నక్షత్రమభ్యేతి నిష్ట్యాం। తిగ్మశృంగో వృషభో రోరువాణః । సమీరయన్భువనా మాతరిశ్వా। అప ద్వేషాగ్ంసి నుదతామరాతీః। తన్నో వాయుస్తదు నిష్ట్యా శృణోతు । తన్నక్షత్రం భూరిదా అస్తు మహ్యం। తన్నో దేవాసో అనుజానంతు కామం । యథా తరేమ దురితాని విశ్వా॥ స్వాతీనక్షత్రదేవతాం వాయు—మి॥ ౧౩॥

విశాఖా॥ దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతు భీతాః। తదింద్రాగ్నీ కృణుతాం తద్విశాఖే। తన్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞం । పశ్చాత్పురస్తాదభయన్నో అస్తు। నక్షత్రాణామధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ

గ్నీ భువనస్య గోపా। విశ్వాచ్ఛత్రూనపబాధమానా। అప క్షుధన్నుదతామరాతిమ్॥ విశాఖా నక్షత్రదేవతే ఇంద్రాగ్నీ ఆవాహయామి ౧౪॥

అనూరాధ॥ ఋధ్యాస్మ హవ్యైర్నమసోపసద్య। మిత్రం దేవం మిత్రధేయన్నో అస్తు। అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః। శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః। చిత్రం నక్షత్రముదగాత్పురస్తాత్। అనూరాధాస ఇతి యద్వదంతి। తన్మిత్ర ఏతి పథిభిర్దేవయానైః॥ హిరణ్యయైర్వితతైరంతరిక్షే॥ అనూరాధా నక్షత్రదేవతాం మిత్రం ఆ—మి॥ ౧౫॥

జ్యేష్ఠ॥ ఇంద్రో జ్యేష్ఠామను నక్షత్రమేతి। యస్మిన్వృత్రం వృత్రతూర్యే తతార। తస్మిన్వయమమృతం దుహానాః। క్షుధంతరేమ దురితిం దురిష్టిం। పురందరాయ వృషభాయ ధృష్ణవే। అషాఢాయ సహమానాయ మీఢుషే। ఇంద్రాయ జ్యేష్ఠా మధుమద్దుహానా। ఉరుంకృణోతు యజమానాయ లోకం॥ జ్యేష్ఠానక్షత్రదేవతామింద్రమావాహయామి॥ ౧౬॥

మూల॥ మూలం ప్రజాం వీరవతీం విదేయ। పరాచ్యేతు నిరృతిః పరాచా। గోభిర్నక్షత్రం పశుభిస్సమక్తం। అహర్భూయాద్యజమానాయ మహ్యం। అహర్నో అద్య సువితే దధాతు। మూలన్నక్షత్రమితి యద్వదంతి। పరాచీం వాచా నిరృతిం నుదామి। శివం ప్రజాయై శివమస్తు మహ్యం॥ మూలానక్షత్రదేవతాం అసురమా—మి॥ ౧౭॥

పూ-షా॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సంబభూవుః। యా అంతరిక్ష

షేశనార్థిని ర్యాః । యాసా మషాఢా అనుయంతి కామం । తా న ఆప
శ్శగ్ంస్యోనా భవంతు। యాశ్చకూప్యా యాశ్చనాద్యాస్సముద్రియాః।
యాశ్చ వైశంతీరుత ప్రాసచీర్యాః । యాసా మషాఢా మధు భక్ష
యంతి । తా న ఆప శ్శగ్ంస్యోనా భవంతు ॥ పూర్వాషాఢానక్షత్రదే
వతా అప ఆవాహయామి॥ ౧౮

ఉషా ॥ తన్నో విశ్వే ఉపశృణ్వంతు దేవాః । తదషాఢా అభి
సంయంతు యజ్ఞం। తన్నక్షత్రం ప్రథతాం పశుభ్యః। కృషిర్వృష్టిర్యజ
మానాయ కల్పతాం। శుభ్రాః కన్యా యువతయ స్సుపేశసః। కర్మకృత
స్సుకృతో వీర్యావతీః। విశ్వాన్ దేవాన్ హవిషా వర్ధయంతీః। అషాఢాః
కామముపయాంతు యజ్ఞమ్ ॥ ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రదేవతా విశ్వాన్
దేవానావాహయామి॥ ౧౯॥

శ్రవణం॥ శృణ్వంతి శ్రోణా మమృతస్య గోపాం। పుణ్యామస్యా
ఉపశృణోమి వాచం । మహీం దేవీం విష్ణుపత్నీ మజూర్యాం। ప్రతీచీ
మేనాగ్ం హవిషా యజామః । త్రేధా విష్ణురురుగాయో విచక్రమే।
మహీం దివం పృథివీ మంతరిక్షం। తచ్ఛ్రోణైతి శ్రవ ఇచ్ఛమానా ।
పుణ్యగ్గ్ శ్లోకం యజమానాయ కృణ్వతీ ॥ శ్రవణనక్షత్రదేవతాం
విష్ణుమావాహయామి॥ ౨౦॥

ధనిష్ఠా॥ అష్టౌ దేవా వసవస్సోమ్యాసః। చతస్రో దేవీరజరాః
శ్రవిష్ఠాః । తే యజ్ఞం పాంతు రజసః పరస్తాత్। సంవత్సరీణమమృ

తగ్ం స్వస్తి। యజ్ఞగ్ం పాంతు వసవః పురస్తాత్। దక్షిణతో భియంతు శ్రవిష్ఠాః। పుణ్యంనక్షత్ర మభిసంవిశామ। మానో అరాతి రఘశగ్ం సాగన్॥ శ్రవిష్ఠానక్షత్రదేవతా వసూ నావాహయామి॥ ౨౧॥

శతభిషా॥ క్షత్రస్య రాజా వరుణోఽధిరాజః। నక్షత్రాణాగ్ం శతభిష గ్వసిష్ఠః। తౌ దేవేభ్యః కృణుతో దీర్ఘమాయుః। శతగ్ం సహస్రా భేషజానిధత్తః। యజ్ఞం నో రాజా వరుణ ఉపయాతు। తన్నో విశ్వే అభిసంయంతు దేవాః। తన్నోనక్షత్రగ్ం శతభిష గ్జుషాణం। దీర్ఘ మాయుః ప్రతిరద్భేషజాని॥ శతభిష...తాం వరుణమా...మి॥ ౨౨॥

పూర్వాభాద్ర॥ అజఏకపాదుదగాత్పురస్తాత్। విశ్వాభూతాని ప్రతిమోదమానః। తస్యదేవాః ప్రసవం యంతి సర్వే। ప్రోష్ఠపదాసో అమృతస్యగోపాః। విభ్రాజమానస్సమిధానఉగ్రః। ఆంతరిక్షమరుహదగన్ద్యాం। తగ్ం సూర్యం దేవమజమేకపాదం। ప్రోష్ఠపదాసో అనుయంతి సర్వే॥ పూర్వాభాద్రపదనక్షత్రదేవతామజమేకపాదమా....మి ౨౩

ఉత్తరాభాద్ర॥ అహిర్బుధ్నియః ప్రథమానఏతి। శ్రేష్ఠోదేవానా ముత మానుషాణాం। తం బ్రాహ్మణాస్సోమపాస్సోమ్యాసః। ప్రోష్ఠపదాసో అభిరక్షంతి సర్వే। చత్వారఏక మభికర్మ దేవాః। ప్రోష్ఠపదాసఇతియాన్ వదంతి। తేబుధ్నియం పరిషద్యగ్ం స్తువంతః। అహిగ్ం రక్షంతినమసోపసద్య॥ ఉత్తరాభాద్రదేవతామహిర్బుధ్నియమా-మి॥

రేవతీ॥ పూషా రేవత్యన్వేతిపంథాం। పుష్టిపతీ పశుపావాజ

బర్హిః। ఇమాని హవ్యా ప్రయతా జుషాణా। సుగైర్నో యానైరుప యాతాం యజ్ఞం। క్షుద్రాన్ పశూన్ రక్షతు రేవతీనః। గావో నో అశ్వాగ్ం అన్వేతు పూషా। అన్నగ్ం రక్షంతౌ బహుధా విరూపం। వాజగ్ం సనుతాం యజమానాయ యజ్ఞం॥ రేవతీనక్షత్ర దేవతాం పూషణ మావా—మి॥ ౨౭॥

అశ్విని॥ తదశ్వినా వశ్వయుజోపయాతాం। శుభంగమిష్ఠౌ సుయమేభిరశ్వైః। స్వంనక్షత్రగ్ం హవిషా యజంతౌ। మధ్వా సంపృక్తౌ యజుషా సమక్తౌ। యౌ దేవానాం భిషజౌ హవ్యవాహౌ॥ విశ్వస్య దూతావమృతస్య గోపౌ। తౌ నక్షత్రంజుజుషాణోపయాతాం। నమోఽశ్విభ్యాం కృణుమోఽశ్వయుగ్భ్యామ్॥ అశ్వినీనక్షత్రదేవతే అశ్వినా వావాహయామి॥

భరణి॥ అపపాప్మానంభరణీర్భరంతు। తద్యమోరాజా భగవాన్ విచష్టాం। లోకస్య రాజా మహతో మహాన్హి। సుగన్నః పంథా మభయంకృణోతు। యస్మిన్నక్షత్రే యమ ఏతి రాజా। యస్మిన్నేనమభ్యషించంతదేవాః॥ తదస్యచిత్రగ్ం హవిషా యజామ। అపపాప్మానం భరణీర్భరంతు॥ భరణీనక్షత్రదేవతాంయమమావా-మి॥

ప్రతినక్షత్రమునకు అధిదేవతానక్షత్రము పూర్వనక్షత్రము, ప్రత్యధిదేవతానక్షత్రము పరనక్షత్రము.

అథ ఉపహోమాః.

కృ॥ అగ్నయే స్వాహా॥ కృత్తికాభ్యస్స్వాహా॥ అంబాయై స్వాహా॥

దులాయై స్వాహా। నితత్న్యై స్వాహా। అభ్రయంత్యై స్వాహా। మేఘయంత్యై స్వాహా। వర్షయంత్యై స్వాహా। చుపుణీకాయై స్వాహా॥ ...రో॥ ప్రజాపతయే స్వాహా। రోహిణ్యై స్వాహా। రోచమానాయై స్వాహా॥ ప్రజాభ్యః స్వాహా॥ ...మృ॥ సోమాయ స్వాహా। మృగశీర్షాయ స్వాహా। ఇన్వకాభ్యః స్వాహా। ఓషధీభ్యః స్వాహా। రాజ్యాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ఆ॥ రుద్రాయ స్వాహా। ఆర్ద్రాయై స్వాహా। పిన్వమానాయై స్వాహా। పశుభ్యః స్వాహా॥ ...పు॥ అదిత్యై స్వాహా। ...పునర్వసుభ్యాగ్ం స్వాహా। భూత్యై స్వాహా। ప్రజాత్యై స్వాహా॥ పుష్య॥ బృహస్పతయే స్వాహా। తిష్యాయ స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా॥ ...ఆశ్రేష॥ సర్పేభ్యః స్వాహా। ఆశ్రేషాభ్యః స్వాహా। దందశూకేభ్యః స్వాహా॥ ...మఘ॥ పితృభ్యః స్వాహా। మఘాభ్యః స్వాహా। అనఘాభ్యః స్వాహా। అగదాభ్యః స్వాహా। అరుంధతీభ్యః స్వాహా॥ పూఫ॥ అర్యమ్ణే స్వాహా। ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా। పశుభ్యః స్వాహా॥ ...ఉఫ॥ భగాయ స్వాహా। ఫల్గునీభ్యాగ్ం స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యాయ స్వాహా॥ ...హస్త॥ సవిత్రే స్వాహా। హస్తాయ స్వాహా। దదతే స్వాహా। పృణతే స్వాహా। ప్రయచ్ఛతే స్వాహా। ప్రతిగృహ్ణతే స్వాహా॥ చిత్ర॥ త్వష్ట్రే స్వాహా॥ ...చిత్రాయై స్వాహా। చైత్రాయ స్వాహా। ప్రజాయై స్వాహా॥ స్వాతీ॥ వాయవే స్వాహా। నిష్ట్యాయై స్వాహా। కామచారాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ విశాఖ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ం స్వాహా। విశాఖాభ్యాగ్ం స్వాహా। శ్రైష్ఠ్యా

ఘుస్స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ...అనూ॥ మిత్రాయ స్వాహా। అనూరాధేభ్యస్స్వాహా। మిత్రధేయాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ...జ్యేష్ఠ॥ ఇంద్రాయ స్వాహా। జ్యేష్ఠాయై స్వాహా। జ్యైష్ఠ్యాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ...మూ॰॥ అద్భ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా। సముద్రాయ స్వాహా। కామాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ...పూ॰షా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా। అషాఢాభ్యస్స్వాహా। అనపజయ్యాయ స్వాహా। జిత్యై స్వాహా॥ ...ఉషా॥ బ్రహ్మణే స్వాహా। అభిజితే స్వాహా। బ్రహ్మలోకాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥ ...శ్రవణా॥ విష్ణవే స్వాహా। శ్రోణాయై స్వాహా। శ్లోకాయ స్వాహా। శ్రుతాయ స్వాహా॥ ...ధనిష్ఠ॥ వసుభ్యస్స్వాహా। శ్రవిష్ఠాభ్యస్స్వాహా। అగ్రాయ స్వాహా। పరీత్యై స్వాహా॥ ... శతభిష॥ వరుణాయ స్వాహా। శతభిషజే స్వాహా। భేషజేభ్యస్స్వాహా। ...పూ॰భా॥ అజాయైకపదే స్వాహా। ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా। తేజసే స్వాహా। బ్రహ్మవర్చసాయ స్వాహా॥ ...ఉభా॥ అహయే బుధ్నియాయ స్వాహా। ప్రోష్ఠపదేభ్యస్స్వాహా। ప్రతిష్ఠాయై స్వాహా॥ ...రేవతి॥ పూష్ణే స్వాహా। రేవత్యై స్వాహా। పశుభ్యస్స్వాహా॥ ...అశ్వి॥ అశ్విభ్యాగ్ స్వాహా। అశ్వయుగ్భ్యాగ్ స్వాహా। శ్రోత్రాయ స్వాహా। శ్రుత్యై స్వాహా॥ ...భరణి॥ యమాయ స్వాహా। అపభరణీభ్యస్స్వాహా। రాజ్యాయ స్వాహా। అభిజిత్యై స్వాహా॥

ఇతి ఉపహోమాః.

ఆధానపంచకమ్.

అత్రాదౌ అగ్నిహోత్రోపన్నమ్.

శ్రీగురుభ్యోనమః హరిః ఓమ్॥ ధృష్టిరసి బ్రహ్మయచ్ఛ। ధృష్టి
మాదాయ। సుగార్హపత్యో విదహన్నరాతీ రుషసః శ్రేయసీ శ్రేయస్
ర్దధత్ । అగ్నే సపత్నాగ్ం అపబాధమానో రాయస్పోషమిష
మూర్జమస్మాసుధేహి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే
ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తేసగ్ం సృజేథామయంచ । అస్మిన్త్సధ
స్థే అధ్యుత్తరస్మిన్ విశ్వేదేవా యజమానశ్చసీదత । గార్హపత్యము
ద్బోధయతి॥ యజమానః। ఓముద్ధర। వాచాత్వా హోత్రా ప్రాణేనో
ద్గాత్రా చక్షుషాధ్వర్యుణా మనసా బ్రహ్మణా శ్రోత్రేణాగ్నీ ధ్రైతై
స్త్వా పంచభిర్దైవ్యైరు ఋత్విగ్భిరుద్ధరామి। ఆహవనీయార్థం జ్వలంతమగ్ని
ముద్ధృత్య॥ ఓం భూర్భువస్సువ రుద్ధ్రియమాణ ఉద్ధర పాప్మనో మాయ
దవిద్వాన్। యచ్చవిద్వాగ్శ్చకార। అహ్నాయదేనః కృతమస్తి పాప
గ్ం రాత్రియాయదేనః కృతమస్తి పాపగ్ం సర్వస్మాన్మోద్ధృతో ముం
చతస్మాత్ ॥ఉద్ధృతమగ్ని మభిమంత్రయతే॥ యజమానః। తూష్ణీం దక్షి
ణాగ్నిం ప్రణీయ। ఆహవనీయం ప్రణయతి । అగ్నిపతయేగ్న యే
మే విధ్యగ్నిపతయేగ్న యే మేమృడ । అమృతాహుతి మమృతాయాం
జుహోమ్యగ్నిం పృథివ్యా మమృతస్య జిత్యై । తయానంతం కామ
మహం జయాని ప్రజాపతిర్యం ప్రథమే జిగాయాగ్నిమగ్నౌ స్వాహా॥
ఆహవనీయదేశం ప్రాప్య। అగ్నే సంమ్రాడజైకపాదాహవనీయదివః
పృథివ్యాః పర్యంత రిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ। పృథివ్యాస్త్వా
మూర్ధన్ సాదయామి। యజ్ఞియేలోకే యోనో అగ్నే సప్తహోతాని
ష్వేభిదా సతీదమహం తం త్వయాభినిదధామి। ఉదఙ్ముఖః ప్రత్యఙ్ముఖో
వా నాయమాహవనీయేగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి ప్రాఙ్ముఖః ప్రాతః । స్వ
యం యజమాన ఇధ్మమాహరతి । విశ్వదాసి మాభరంతో నాతురేణ
మనసా। అగ్నే మా తే ప్రతివేశా రిషామ। సమిధస్త్రేధా విభజ్య। గాయ్త్ర

త్రియూప్రోక్ష్య। ఓం భూర్భువస్సువః। ఓంతత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో
దేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్। యదగ్నేయాని
కాని చ తేదారూణిదధ్మసి। తదస్తుతుభ్యమిద్ఘృతం తజ్జుషస్వయవిష్ఠ్య।
గార్హపత్యముపసమింధే। యదత్యుపజిహ్వికా యద్వమ్రో అతిస
ర్పతి। సర్వంతదస్తు తేఘృతంతజ్జుషస్వయవిష్ఠ్య। దక్షిణాగ్నిముపస
మింధే। రాత్రిగ్ంరాత్రిమప్రయావంభరంతోశ్వాయేవతిష్ఠతేఘాసమ
స్మై। రాయస్పోషేణ స మి షా మ దం తో అగ్నే మా తేప్రతివే
శారిషామ। ఆహవనీయేవరిషిష్ఠం। అగ్నేగృహపతేశుంధస్వ। గార్
హపత్యం అగ్నేవహ్నేశుంధస్వ। ద క్షి ణా గ్ని ం। అ గ్నే స ం
మాట్శుంధస్వ। ఆహవనీయం।త్రీసలంకృత్వా హవనీయం పరిస్తీర్య।
పరిస్తరణానాం తే దోహనం। దక్షిణేనవిహారమగ్నిహోత్రీతిష్ఠతితాం
యజ్యమానోనుమంత్రయతే। ఇడాసిరంతభృదహంత్వా పృథయోర్వ్ర
తంచరిష్యామి। సుహోత్రీహస్త్వా పృథయో వ్రతంచరిష్యా మీడ
ఏహిమయిశ్రియస్వైరఏహ్యది తఏహి గౌరేహి ద్రఏహి సత్యేనత్వా
హ్వయామి। అథవేది దేశమభిమృశతి। ఇయమసితస్యాస్తెగ్నిర్వత్స
స్సామెస్వర్గంచ లోకంచమమృతంచధుక్ష్వ। ఘర్మాసి। స్థాల్యాందో
హనేనచ దోగ్ధి। అయుత్త్వావః ప్రజయానసగ్ంసృజామి రాయస్పోషే
ణబహులాభవంతీః। ఊర్జంపయః పిన్వమానా ఘృతంచ జీవోజీవం
తీరుపవస్సదేయం।దోగ్ధోపసీదతి। ద్యావ్శ్చేసంయజ్ఞం పృథివీచసందు
హాతాంధాతాసోమేన సహవాతేన వాయుః। యజమానాయ ద్రవి
ణం దధాతు। దుహ్యమానాం। ఉత్సందుహంత్కలశంచతుర్బిలమిడాం
దేవీంమధుమతీగ్ం సువర్విదం తదింద్రాగ్నీ జిన్వతగ్ంసూనృతావత్త
ద్యజమానమమృతత్వే దధాతు। ధారాఘోషం। యజమానః। అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। విద్యుదసివిద్యమే పాప్మానమృతా
త్సత్యముపైమి మయిశ్రద్ధాఆచమ్య। ఋతంత్వాసత్యేనపరిషించా
మీతి సాయంపరిషించతి। సత్యంత్వర్తేన పరిషించామీతి ప్రాతః

అగ్నిహోత్రహవణ్యా ముపఆనీయ । యజ్ఞస్య సంతతి రసి యజ్ఞస్య త్వా
సంతతి మనుసంతనోమి। గార్హపత్యాత్ప్రభృత్యా సంతతా ముదకధా-
రాం ప్రావయత్యాహవనీయాత్ । ధృష్టిరసి బ్రహ్మ యచ్ఛ । ధృష్టి
మాదాయ। భూతకృత స్థాపోఢం జన్యం భయ మపోఢా స్సేనా అభీత్వ
రీః। గార్హపత్యాదుదీచోఙ్గారా న్నిరూహ్య బహిః కరోతి॥ సగరా స్థ
అంగారా నభిమంత్ర్య । అగ్నయ ఆదిత్యం గృహ్ణామ్యహ్నే రాత్రిం।
సాయం జపతి ఆదిత్యాయాగ్నిం గృహ్ణామి రాత్రియా అహః ॥ ప్రాతః।
దోహనస్థం పయ స్థాల్యామానీయ । ఇడాయాః పదం ఘృతవచ్చరా
చరం జాతవేదో హవి రిదం జుషస్వ। యే గ్రామ్యాః పశవో విశ్వరూపా వి
రూపా స్తేషాగ్ం సప్తానామిహ రంతిరస్తు రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వా
య సువీర్యాయ । తెష్వంగారేషు స్థాలీ మధిశ్రయతి । స్థాల్యాం తండు
లా మాప్య జగ్రాహపత్యేనిధాయ అదబ్ధేన త్వా చక్షుషా వేక్షే అవేక్ష్య।
తృణేన జ్వలతా వేక్షతే। (దోహనసంతాళనగ్నిస్సన్నివఆనీయ) । హర
స్తే మా విన్నైషం తేన స్థాల్యాం ప్రతిషించతి। ఉద్భవ స్థోదహం ప్రజయా
ప్రపశుభి ర్భూయాసగ్ం హర స్తే మా విగాదుద్యం ఘన్వగ్నోఙ్క త్రి
ష్షులోకేషు రోచయ పూర్వవజ్జ్వాలయా వేక్షతే॥ అంతరితగ్ం రక్షో
తరి తా అరాతయో పహతా వృష్టి రపహతం పాపం కర్మాపహతం పాప
స్య పాపకృతః పాపం కర్మయోనః ....పాపం కర్మ
చికీర్షతి ప్రత్యగేన మృచ్ఛ । త్రిః పర్యగ్నికృత్వా । ఉదగుద్వాస్య।
(స్రుగ్గ్రసి రాయ స్పోషవనిం హోత్రం ద్రుగ్ హా) ఇనా ప్రజాం పశూం
దృగ్హ । త్రిరభ్యవ ప్రతిష్ఠాప్య। సుభూతకృత స్థ ప్రత్యూఢం జన్యం
భయం ప్రత్యూఢా స్సేనా అభీత్వరీః । గార్హపత్యం గారాన్ప్రత్యూ
హ్య । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవె అశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తా
భ్యామాదదే॥ అగ్నిహోత్రహవణీమాదాయ। దేవస్య త్వా పూ—మా
దదే। స్రువమాదాయ। ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః। గా
ర్హపత్యే ప్రతితప్య। అగ్నిష్ఠో యజమానః పత్నీ చహా స్తేన స్రుచ్యాన్నిష్టే।

హైరణ్యాయుష్టిరస్య మృతఫలాశాపోస్మిన్ యజ్ఞానాం । అగ్నిహో
త్రహవణీమభిమంత్ర్య । ఓం ముస్నేష్యామి హా వ్యం దే వే భ్యః
పాప్మనోయజమానం ఓమున్నయామి॥ హావ్యం దే వే భ్యః పా ప్మ
నోయజమానం । హా వి ర్దే వా నా మ సి మృ గ్యో గ్నే భ య గ్
స్వస్తిమే స్వభయం మేఅస్తు॥ ఓమున్నయ। ఉచ్చైరనుజానాతి। అగ్న
యేచత్వాపృథివ్యైచోన్నయామి। వాయవేచత్వాన్తరిక్షాయ చోన్న
యామి। సూర్యాయ చ త్వా దివేచోన్నయామి । చంద్రమసేచత్వా
నక్షత్రేభ్య శ్చోన్నయామి। స్రువేణ చతురున్నయతి। సర్వాన్ప్రాణా
నున్నయతి। (పంచావత్తినాం । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యశ్చోన్నయామి)
పశూన్మేయచ్ఛ అపరేణగార్హపత్యం కూర్చేహావిస్సాదయిత్వా।
సజూర్దేవైస్సాయంయావభిస్సాయంయావానో దేవాస్స్వస్తి సంపార
యంతు। పశుభిస్సంపృచీయ ప్రజాంద్రృగ్హా। సజూర్దేవైః ప్రాతర్యా
వభిః ప్రాతర్యావాణో దేవాస్స్వస్తి సంపారయంతు పశుభిస్సంపృచీయ
ప్రజాంద్రృగ్హా। గార్హపత్యేహస్తంప్రతాప్యహావిరభిమృశతి। చిత్తి
స్రుక్। చిత్తమాజ్యం। వాగ్వేదిః ఆధీతంబర్హిః। కేతో అగ్నిః। విజ్ఞా
తమగ్నిః। వాక్పతిర్హోతా। మనఉపవక్తా। ప్రాణోహవిః। సామా
ధ్వర్యుః। దశహోతారం వ్యాఖ్యాయపునరేవహవిస్స్పృష్ట్వా॥ తూష్ణీం
ప్రాదేశమాత్రాం పాలాశీగ్ంసమిధముపరి నిధాయ । ఉర్వంతరిక్షం
వీహి। హరతి। చిత్తిస్రుక్—సామాధ్వర్యుః। స్వాహాగ్నయే వైశ్వాన
రాయఅంతర్వేది మధ్యదేశేనియచ్ఛతి॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం।
వాతాయత్వా ముఖసమము ద్ధృత్య। వాతాయేదం । ఉపప్రేతసం
యుదధ్వం మాత్గాతభాగిన భాగధేయాత్ ।స ప్తర్షీణాగ్ంసుకృ
తాం యత్రలోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహ్యుప ప్రత్న
ముపభూర్భువస్సువరాయుర్మేయచ్ఛ। అపరేణాహవనీయం కూర్చే
సాదయిత్వా। విద్యుదసివిద్యమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి। హో
ష్యన్నప ఉపస్పృశ్య । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయావర్ధస్వచాప్యాయస్వ

వస్తూనాం చ తే ప్రజాపతిరాచప్యాయతాం వర్ధిషీమహిచవయమాచప్యా
సిషీమహి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। సమిధమాధాయ। స్రుచమాదాయ
ప్రాణ్యాపాన్య। నిమిల్యావేక్ష్య। అభిక్రామగ్ంసాయుంజుహోత్యనభిక్రా
మగ్ం ప్రాతః। భూర్భువస్సువః। అగ్నిర్జ్యోతిర్జ్యోతిరగ్నిస్స్వాహా। అగ్నయే
జ్యోతిష ఇదం। భూర్భువస్సువః। సూర్యో జ్యోతిర్జ్యోతిస్సూర్యస్స్వాహా।
సూర్యాయ జ్యోతిష ఇదం। హుత్వా మాహదభివీక్షతే। ఇషే త్వా।
అవాచీనగ్ంసాయముపమార్ష్టి। ఊర్జే త్వా। ఊర్ధ్వంపాణిః। ఓషధీభ్య
స్త్వౌషధీర్జిన్వ। బర్హిషి లేపంనిమృజ్య। ఓషధీభ్య ఇదం॥ వర్చో మే య
చ్ఛనూర్చే సాదయిత్వా। అగ్నే గృహపతే మామానంతాప్సీరాత్మ
న్నమృతమధిమే ప్రజాజ్యోతిరదబ్ధేనత్వా చక్షుషా ప్రతీక్షే। గార్హప
త్యం ప్రతీక్షతే। పునస్స్రుచమాదాయ। ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం। హుత్వా స్రుచముద్గృహ్య। రుద్రమృడానార్భవ
మృడధూర్తనమస్తే అస్తు పశుపతే త్రాయస్వైనం। త్రిస్స్రుచాగ్నిము
దంచయతి వల్గయతి। రుద్రాయ పశుపతయ ఇదం। అపఉపస్పృశ్య॥
ఇషే త్వా। ఊర్జే త్వా। పూర్వవత్ స్రుచమాదాయ। ప్రాచీనావీతీ। స్వ
ధా పితృభ్యః పితౄనూర్జ జిన్వ। దక్షిణేన వేదిం భూమ్యాం లేపం నిమృజ్య।
స్వధా పితృభ్య ఇదం। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య। ప్రజాం మే యచ్ఛ।
కూర్చే సాదయిత్వా। వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యము
పాగామ్। యజమానః। అగ్నీనాహవనీయం పరీత్యాదివస్పరిప్రథమం
యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతా॥ వాత్సప్రేణోపతిష్ఠతే। అథగార్
హపత్యే హోమః। అగ్నే గృహపతే పరిషద్య
జుషస్వ స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయే పరిషద్యా
యేదం॥ అగ్నే గృహపతే - స్వాహా। అగ్నయే గృహపతయ ఇదం। అగ్న
యే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామాయాన్నాద్యాయ
స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయే రయిపతయే పుష్టిపతయే కామా
యాన్నాద్యాయేదం। అగ్నయే గృహప - స్వాహా॥ అగ్నయే గృహా

పత్నీమేరఘు-ఇదం । అగ్నీదక్షిణాగ్నే జుహోమి। అగ్నే దాభ్య పరి
షద్య జుషస్వ స్వాహా ! అగ్నయే దాభ్యాయ పరిషద్యాయేదం। అన్న
పతేన్న స్యనో దేహ్యనమీవస్య శుష్మిణః । ప్రప్రదాతారం తారిష ఊ
ర్జన్నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే స్వాహా । అగ్నయేన్న పతయ ఇదం ।
అగ్నే దాభ్య పరిషద్య జుషస్వ స్వాహా । అగ్నయే దా - ఇదం । అగ్నే
దా-స్వాహా । అగ్నయే- ఇదం అహవనీయ దేశం ప్రాశ్య పూషాసి।
లేపం ప్రాశ్య। ఆచమ్య గర్భేభ్య ఇదం। పునః పూషాసి। లేపం ప్రాశ్య।
ఆచమ్య గర్భేభ్య ఇదం । గర్భేభ్యస్త్వా గర్భాన్ ప్రీణీహి । ఆగ్నేయగ్
హవిః ప్రజననం మే అస్తు । సౌర్యగ్ హవిః ప్రజననం మే అస్తు । దశవీరగ్
సర్వగణగ్ స్వస్తయే । ఆత్మసని ప్రజాసని । పశుసన్యభయసని లోక
సని వృష్టిసని । అగ్నిః ప్రజాం బహులాం మే కరోతు । సూర్యః ప్రజాం
బహులాం మే కరోతు । అన్నం పయో రేతో అస్మాసు ధేహి। రాయ
స్పోషమిష మూర్జమస్మాసు దీధరత్ స్వాహా । మనుష్యగర్భేభ్య ఇదం
ఆచమ్య। ఉచ్ఛిష్టభాజో జిన్వ । ఉచ్ఛిష్టభాగ్భ్య ఇదం। ఆచమ్య।అగ్రే
ణాహవనీయం దర్భైర్భరగ్ని హోత్రహవణీం ప్రతాప్య । ఉదకేన
స్రుచం పూరయిత్వా । సర్పేభ్యస్త్వా సర్పాన్ జిన్వ । సర్పేభ్య ఇదం।
చతుర్ధిక్షు నినయేత్ । సర్పాప్పిపీలికాన్ జిన్వ। సర్పేభ్యః పిపీలికా
భ్య ఇదం । సర్వేతరజనాన్ జిన్వ । సర్వేతరజనేభ్య ఇదం । సర్వ దేవ
జనాం జిన్వ। సర్వ దేవజనేభ్య ఇదం । చతుర్థీం పూరయిత్వా। పృథి
వ్యామమృతం జుహోమి స్వాహా । అర్ధమంతర్వేది పృథివ్యా
ఇదం । శేషం పత్న్యం జఘనే నినయేత్ । గృహేభ్యస్త్వా గృహాం
జిన్వ। గృహేభ్య ఇదం। యాది పత్నీ దూరత స్తిష్ఠేత్। దేవానాం పత్నీ
భ్యో మృతం జుహోమి స్వాహా । దేవానాం పత్నీభ్య ఇదం । విష్ణు
షాగ్ం శాంతిరసి। ఉన్నయ నదేశే సనీయ వి ప్రుష్భ్య ఇదం। ఆహవనీయే
స్రుచం ప్రతాప్య । ఆ స్తేనాపిధాయోర్ధ్వం దర్శయతి సప్తర్షి
భ్యస్త్వా సప్తర్షీం జిన్వ । సప్తర్షిభ్య ఇదం। ఉద్దిశతి సప్తర్షీనః ప్రీ

ణాతిదక్షిణాపర్యావర్తేత్। స్రుచగ్ంసాదయిత్వా । హుత్వోపసమిం
ధే। దీదిహిదీది దాసిదీదాయ। అగ్నయ ఇదం। త్రిః। పరిస్తరణముద్వా
స్య । అగ్నేగృహపతేశుంధస్వ । గార్హపత్యం । అగ్నేవహ్నేశుం
ధస్వ। దక్షిణాగ్నిం॥ అగ్నేసమ్రాట్ఛుంధస్వ । ఆహవనీయం। పునర
లంకృత్వాంతర్వేద్యుపోసనీయ । అవభృథస్యైవరూప మకః। శిరసి
సంప్రోక్ష్య । ఋతంత్వాసత్యేనపరిషించామీతిసాయం పరిషించతి।
సత్యంత్వర్తేనపరిషించామీతిప్రాతః అగ్నిహోత్రస్థాల్యాముపఆసీయ।
ఓం భూర్భువస్సువః। అక్షితమక్షిత్యై జుహోమిస్వాహా। అంతర్వే
దినినయేత్ । అక్షిత్యా ఇదం। అస్మిన్ త్సాయమగ్నిహోత్రాఖ్యే
కర్మణిజ్ఞాతాజ్ఞాతసకలదోషనిహరణార్థ మనాజ్ఞాతత్రయంకర్మాంతరిత
కర్మవిపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థంత్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే ఇతిస్వ
రాక్షరపదవృత్తివర్ణలోపప్రాయశ్చిత్తార్థమాభిర్గీర్భిరితి యజ్ఞియము
లోపప్రాయశ్చిత్తార్థమిదం విష్ణుస్త్ర్యంబకమిత్యృగ్ద్వయ జ్యోత్స్యప్రాయశ్చి
త్తార్థం యద్వోదేవాగ్ంసఇత్యగ్ని ర్యసఘాతప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాది
త్యా ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరిత్యేతేషాం మంత్రాణాం
జపంకరిష్యే । అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతేమిథు।అగ్నే
తదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థయథాతథం । పురుషసమ్మితో యజ్ఞో
యజ్ఞః పురుషస్సమ్మితః । అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ంహి వేత్థ యథాత
థం। యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షాన యజ్ఞస్యమన్వతేమర్త్యాసః।అగ్ని
ష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి।త్వన్నో
అగ్నే వరుణస్య విద్వాందేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠోవహ్ని
తమశ్శోశుచానో విశ్వాదేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్ । సత్వన్నో
అగ్నేవమోభవోతీనేదిష్ఠోఅస్యా ఉషసోవ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణ
గ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ంసుహవోనఏధి। అభిర్గీర్భిర్యదతోన ఊన
మాప్యాయయ హరివోవర్ధమానః । యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రా
రుజాసి భూయిష్ఠభాజోఅధతేస్యామ । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధాని

జధేహదం। సమూహ్నస్య వాగ్ంసు రె।త్ర్యంబకంయజామహేసుగంధిం పుష్టివర్ధనం । ఉర్వారుకమివబంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్।యద్విదాగ్ంసోయదవిద్వాగ్ంసోముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసశ్శ్రద్ధా దేవీచముంచతాం । పునస్త్వాదిత్యారుద్రావసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణోవసునీథయజ్ఞైః। ఘృతేనత్వంతనువోవర్ధయ స్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాః। భూః। భువః।సువః। భూర్భువస్సువః । అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। వృష్టిరసివృశ్చమే పాప్మానమృతాత్సత్యముపాగాం। అప్సుశ్రద్ధాఆచమ్య। అంతర్వేదిమార్గయతే । అన్నం ప్రాస్థానం దోభూయాసంయశస్థయశస్వీభూయాసగ్ం శ్రద్ధాస్థ శ్రద్ధయాపో ఎవ్లైవస్మ ప్రథమగ్ంసంబభూవ। యేనధృతోవరుణోయేనమిత్రో యేనేంద్రేందేవా ఆభ్యసించం తిరాజ్యాయ తేనాహంమా మభిసించామివర్చసే । శిరస్యపఉనయతే। అగ్నేనయసుపథారాయేఅస్మాన్ । విశ్వానిదేవవయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాం తేనమఉక్తింవిధేమ। ప్రవశ్శుక్రాయభానవేభరధ్వగ్ం హవ్యంమతించాగ్నయేసుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషాజనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతి । అచ్ఛాగిరోమత యోదేవయంతీరగ్నింయంతిద్రవిణంభిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్ం స్వంచగ్ంహవ్యవాహమరతింమానుషాణాం। అగ్నేత్వమస్మద్యుయోధ్యమీవాఅనగ్నితాఅభ్యమంతకృష్టీః। పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర అగ్నేత్వం పారయానవ్యోఅస్మాన్స్వస్తిభిరతిదుర్గాణివిశ్వా । పూశ్చపృథ్వీబహులాన ఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోః । ప్రకారవోమనసా వచ్యమానాదేవద్రీచీంనయథదేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీ ప్రాచ్యేతిహవిర్భరంత్యగ్నయేఘృతాచీ... సకృత్తేఅగ్నేనమః । ద్విస్తేనమః।త్రిస్తేనమః।చతుస్తేనమః । పంచకృత్వస్తేనమః । దశకృత్వస్తేనమః । శతకృత్వస్తేనమః। సహస్రకృత్వస్తేనమః। అసహస్రకృత్వస్తేనమః । అపరి

మితకృత్స్వేనమః। నమస్తే అస్తు మా మా హింసీః। నమస్తే గార్హ
పత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే। నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై
నమోనమః। ప్రమాదాత్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరేషు యత్। స్మ
రణాదేవ తద్విష్ణోస్సంపూర్ణం స్యాదితి శ్రుతిః। కాండద్వయోపపాద్యా
య కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపాయ యజ్ఞేశాయ నమోన
మః। యజ్ఞేశాచ్యుత గోవింద మాధవానంత కేశవ। కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ
వాసుదేవ నమోస్తు తే। మత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవేద్యది।
తత్కర్మ సఫలం కుర్యుః మిత్రః కోట్యో మహర్షయః। ప్రాయశ్చిత్తా
న్యశేషాణి తపః కర్మాత్మకాని వై। యాని తేషామశేషాణాం కృష్ణానుస్మర
ణం పరం। అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతేహర్నిశం మయా। దాసోయ
మితి మాం మత్వా క్షమస్వ యజ్ఞేశ్వర। అహం పరస్తాదహమవస్తా
దహం జ్యోతిషా వి తమో వవార। యదంతరిక్షం తదు మే పితా
భూదహం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స
మానానాం। అనృణా అస్మిన్ననృణాః పరస్మిన్ తృతీయే లోకే అనృణా
స్యామ। యే దేవయానా ఉత పితృయాణాః సర్వాన్ పథో అనృణా అక్షీ
యేమ। సర్వప్రజాం మే గోపాయ - నిత్యమంగళాని భవంతు। ఆయు
ర్దా అగ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి। ఘృతం
పీత్వా మధు చారు గవ్యం పితేవ పుత్రమభిరక్షతాదిమం। అనేన సాయం
ప్రాతరగ్నిహోత్రాఖ్యేన కర్మణా భగవాన్ సర్వాత్మకః। యజ్ఞేశ్వరా
ర్పణమస్తు। శ్రీయజ్ఞేశ్వరః ప్రీయతాం॥ యత్కరోషి యదశ్నాసి యజ్జు
హోషి దదాసి యత్। యత్తపస్యసి కౌంతేయ తత్కురుష్వ మదర్పణం।
శ్రీ బ్రహ్మార్పణమస్తు। హరిః ఓం తత్సత్। అగ్నిహోత్రప్రశ్నస్సమాప్తం॥

దర్శపూర్ణమాసాలు.

హరిః ఓం అథాతో దర్శపూర్ణమాసౌ వ్యాఖ్యాస్యామః।
ప్రాతరగ్నిహోత్రం హుత్వా। అపరేణ గార్హపత్యం దర్భేష్వాసీ
నో దర్భాన్ ధారయమాణః। పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణాన్

యక్ష్యే। సంకల్పంకరోతి। దర్శేనయక్ష్యే। పౌర్ణమాసేనయక్ష్యే॥
ఇన్ద్రవైమృధేనాను నిర్వాప్యేనసహ। తతో యజమానవదనంస్నా
నం॥ విద్యుదసివిద్యమే। పాప్మానమృతా త్సత్యముపైమి। యత్సమా
ణోప ఉపస్పృశ్య మమాస్మిన్ దర్శే ష్టాఖ్యే కర్మణి పౌర్ణమాసే
ష్టాఖ్యే కర్మణిఅధ్వర్యుం త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి॥ బ్ర
హ్మాణంత్వామహంవృణే। హోతారంత్వామహంవృణే। అగ్నీధ్రం
త్వామహంవృణే। వృతోస్మికరిష్యామి। తతోధ్వర్యు రాహవనీయా
ర్థమగ్నిముద్ధృత్య। దక్షిణాగ్నింప్రణీయ। ఆహవనీయంప్రణయతి।
విహారస్యోత్తరత ఉపవిశ్య జపతి ఓండేవాగాతువిదో గాతుంయజ్ఞా
యవిందత। మనస్పతినాదేవేనవాతా ద్యజ్ఞః ప్రయుజ్యతాం॥ ఇతిజపి
త్వా। మమాగ్నేవర్చో విహవేష్వస్తు వయంత్వేం ధానా స్తనువం
పుషేమ। మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్ర స్త్వయాధ్యక్షేణ పృత
నాజయేమ। అహవనీయముపసమిన్ధే। యజమానః। అగ్నింగృహ్ణామి

సురథంయోమయోభూర్యఉద్యంతమారోహతిసూర్యమహ్నే। ఆది
త్యంజ్యోతిషాం జ్యోతిరుత్తమగ్గ్శ్వోయజ్ఞాయరమతాం దేవతాభ్యః॥వ
సూన్రుద్రానాదిత్యా నిన్ద్రేణ సహదేవతాః। తాఃపూర్వఃపరిగృహ్ణా
మిస్వ ఆయతనే మనీషయా। ఇమామూర్జగ్ం పంచదశీం యే
ప్రవిష్టాస్తాం దేవాన్పరిగృహ్ణామి పూర్వః అగ్నిర్హవ్యవాడి
హతాన్నావహత్పౌర్ణమాసగ్ం హవిరిదమేషాం మయి। అమా
వాస్యగ్ం హవిరిదమేషాంమయి। యథాలింగమాహవనీయే
న్వాధీయమానే జపతి అంతరాగ్నీ పశవో దేవసగ్ంసదమాగమన్
తాన్పూర్వఃపరిగృహ్ణామిస్వఆయతనేమనీషయా॥ అధ్వర్యుః। మ
మదేవావిహవేసంతుసర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః। మ
మాంతరిక్షమురులోకమస్తు మహ్యంవాతః పవతాంకామేఅస్మిన్॥
గార్హపత్యముపసమిన్ధే॥ యజమానః। ఇహ ప్రజావిశ్వరూపార
మంతామగ్నిం గృహపతిమభిసంవసానాః। తాః పూర్వః పరిగృహ్ణా

మి స్వ ఆయుత నేమసీష యా। ఇహా పశవో విశ్వరూపా రమంతామగ్నిం
గృహపతిమభినవనానాః। తాన్పూర్వః పరిగృహ్ణామి స్వ ఆయుత నేమ
సీషయా। గార్హపత్యే న్యాధేయ మానే జపతి। అధ్వర్యుః। మ
యిదేవా ద్రవిణమాయజంతాం। మయ్యాశీరస్తుమయి దేవహూతిః।
దైవ్యా హోతారో వనిషంత పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామ తను వా సువీరాః। అ
న్వాహార్యపచనం। యజమానః అయం పితృణామగ్నిరవాడ్ఢవ్యా పి
తృభ్యఆ। తంపూర్వః పరిగృహ్ణామ్యవిషన్నః పితుం కరత్। దక్షి
ణాగ్నిం। విహారస్యోత్తరత ఉపవిశ్య। అన్వాహితేషు జపతి। ఇదమహ
మగ్నిజ్యేష్ఠేభ్యో వసుభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీంద్రమహమింద్రజ్యేష్ఠే
భ్యో రుద్రేభ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమీదమహం వరుణజ్యేష్ఠేభ్య ఆదిత్యే
భ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రవీమి। గార్హపత్యస్యోత్తరత ఉపవిశ్యాన్వాహితే
షు జపతి। సన్నయతః పాలాశశాఖాం శమీశాఖాం వాహరతి। ఇ
షే త్వా। శాఖామాచ్ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। ఊర్జే త్వా। సన్న
మయత్యనుమార్ష్టి వా—।— ఇమాం ప్రాచీముదీచీమిషమూర్జమ
భిసంస్కృతాం। బహుపర్ణామశుష్కాగ్రాం హరామి పశుపా
మహం। ఆహరతి వాయవస్థోపాయవస్థ। షట్కృత్వః। తయావ
త్సానపాకరోతి। యజుషా। యజమానః। పయ
స్వతీరోషధయః పయస్వద్వీరుధాం పయః। అపాం పయసో యత్పయ
స్తేన మామింద్రసగ్ంసృజ। అప ఆచామత్యప ఉపస్పృశతి వా। అప
రేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రామత్యేష పశ్చాత ఊర్ధ్వం యజమాన
స్య సంచరో భవతి। దక్షిణేనాహవనీయ మవస్థాయ వ్రతగ్ం సముద్రి
స్త్రదుష్యామి। సముద్రిం మనసా ధ్యాత్వా। అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం
చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వాయో వ్రతపతే వ్రతం చ
రిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। ఆదిత్య వ్రతపతే వ్రతం చరి
ష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతాం। వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రతం చరి
ష్యామి తచ్ఛకేయం। తన్మే రాధ్యతాం। అథాదిత్యముపతిష్ఠతే। స్వః

ప్రాణాపస్త్వ వతపా అసివన్ని పలాశసిత స్వేరబర్హిర్నిన్ తచ్ఛాఖేయం శేషశా
యం తేన రాధ్యాసం । యస్య స్వయం తే వస్త్రమ పేరూధారావసియ
ముపతిష్ఠన్తే తిద్యజ్ఞస్యే త్వోర్జే త్వా ప్రణామాసే ప్రతిముచేతి । 'న
ద్రేష్వపాక్ర తేష్వమా ఆస్యాయాం । అప్స్వగుః । దేవోవస్సవితా
ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వ మఘ్న్యా యానుకాం
ప్రాయ దేవభాగమూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీరనమీవా అయ
క్ష్మామా వస్తేన ఈశత మాఘశంసః। శాఖయా గోచరాయ గాః। ప్ర
స్థాపయతి। శుద్ధా అపస్సుప్రపాణే పిబంతీస్సురిత ప్రాయనే రుద్రో దూహ
నాః । ప్రస్థితానామేకాగ్ శాఖయోపస్పృశతి । రుద్రస్య హేతిః।
పరివోవృణక్తు। ప్రస్థితా అనుమంత్రయతే। ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యా
త బహ్వీః। యజమానస్య గృహానభిపర్యావర్తతే। యజమానస్య ప
శూన్పాహి । పురస్తాత్ప్రతీచీగ్ శాఖాముపగూహతి॥

ఉత్తరేణగార్హపత్య మసిదోశ్వపరశుర సదుత్సరశుర్యానిహి
తః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యా
మాదదే। అసిదమశ్వపరశుం వాదత్తే। మాక్షీణమదుత్సరశుం । యజ్ఞస్య
ఘోషదసి। గార్హపత్యమభిమంత్ర్య । ప్రత్యుష్టగ్ రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా
తయః గార్హపత్యేసిదం ప్రతితపతి। నపరశూ । ప్రేయమగాద్ధిషణా
బర్హిరచ్ఛమను నాకృతా స్వధయా వితష్టా త ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దే
వేభ్యో జుష్టమిహ బర్హి రాసదే। ఉక్త్వా। అసిదం కమండలుం చాదాయ
ఉర్వాంతరిక్షమన్విహి। ప్రాచీముదీచీం వా దర్భదేశం గచ్ఛతి। దేవానాం
పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి । దర్భాన్పరిషౌతి । అతిసృష్టో గవాం
భాగః । ఏకాం ద్వే తిస్రో వా నాడీరు త్సృజతి। ఇదం తే దేవానాం। పరి
షూతానభిమృశతి। ఇదం పశూనాం । అతిసృష్టాన్ । దేవస్య త్వా -
పూష్ణో హస్తాభ్యాం బర్హిర్దేవసదనమారభే । విశాఖే సదర్భానార
భతే। దేవబర్హిర్మా త్వాన్వఙ్మాతిర్యక్ । సవ్యేన పాణినాదృఢ ముష్టిం
కరోతి । సంయచ్ఛతి। పర్వ తే రాధ్యాసం। అసిదమ్మూలే నిదధాతి ।ఆచ్ఛే

త్వా తేమూరిషం। ఆచ్ఛిన త్తి। అపఉపస్పృశ్య। — 3 — పృథివ్యా స్సంపృచః పాహి। అసథోనిదధాతి। స్వప్రస్తరః॥ ఏవం దేవస్య త్వేత్యాదిపృథివ్యాస్సంపృచః పాహీత్యం తంత్రిగావర్తతే। తదేకం నిధన మేవం త్రీణిః ధనానిలుప్యా౯। దేవబర్ హిః శ్శతవలుశంవిరోహ। ఆల వానభిమృశతి। సహస్రవలు శావివయుగ్ రుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్య భిమృశ్యాప ఉపస్పృశ్య। అదిత్యైరాస్నాసి। శుల్బంకృత్వా। అ యుపితా యోనిః। ప్రతినిదధాతి। త్రిధాతు పంచధాతునా। ధా తా ధాతౌమంత్ర మావర్తతే। అదిత్యైరాస్నాసి। ఉదగగ్రంవితత్యా సుసంభృతాత్వా సంభరామి। తస్మిఞ్ఛ్చేదన క్రమేణనిధనాని సం భృత్య। అలుభితా యోనిః। ఉత్తమేనిధనే ప్రస్తరమత్యాధాయ। ఇంద్రాణ్యైస్సన్నహనం। సన్నహ్యతి। పూషా తేగ్రంథంగ్రథ్నా తు। బర్ హిషోగ్రంథింకరోతి। స తేమాస్థాత్। పురస్తాత్ప్రత్యం చం గ్రంథిముపగూహ తిపశ్చాత్ప్రాంచంవా। ఆపస్త్వామశ్వినాత్వామృ షయ స్సప్తవామృజుః। బర్ హిస్సూర్యస్య రశ్మిభిరుష సాం కేతు మారభే బర్ హిరారభతే। ఇంద్రస్యత్వాబాహుభ్యాముద్యచ్ఛే। ఉ ద్యచ్ఛతే। బృహస్పతేమ్మూర్ధ్నాహరామి। శిరసన్నధినిధత్తే॥ —4— ప్రేయుమగాద్ధిషణా బర్ హిరచ్ఛమనునా కృతా స్వధయా వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యోజుష్ట మిహ బర్ హిరా సదే। ఉక్త్వా। ఆసిదంకమండలుంచాదాయ। ఉర్వంతరిక్షమన్విహి। ప్రత్యేత్య। అదిత్యాస్త్వోపస్థేసాదయామి। మధ్యమేపరిధిదేశే అన ధస్సాదయతి। అత్రపౌర్ణమాస్యాం వ్రతోపాయనం। పయస్వతీరో షధ్య సముద్రోగ్నే ష్పతిపతే సంగ్రహాడసి। బర్ హిరసిదేవంగమం సాదితమభిమంత్రయతే। దేవంగమమసి। అసథోసదధాతియథా ప్రా గు పసాదయేత్। తూష్ణీందర్భదేశంగత్వా। యాజాతాఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగంపురా॥ తాసాంపర్వరాధ్యాసంపరిస్తరమాహ రన్। అసిదమధనిదధాతి। అపాంమేధ్యంయజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ శివ

మస్తుమే । అచ్ఛిత్త్వా నోమారిషం జీవాని శరదశ్శతం । అచ్ఛినత్తి ।
అప ఉపస్పృశ్య । అపరిమితానాం పరిమితా స్సన్నహ్యేస్సు
కృతాయకం । ఏనోమానిగాం కతమచ్చ నాహం పునరుద్ధాయ
బహులాభవంతు సన్నహ్యతి । తూష్ణీంపరిభోజనీం ఛిత్త్వా । అపఉ
పస్పృశ్య । ఉలపరాజీంచ । ఛిత్త్వా । అపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీమిధ్మంఛి
త్త్వా । అపఉపస్పృశ్య । తూష్ణీగ్ంశుల్బకరణం । ఖాదిరంపాలాశంవై
కవిగ్ంశతి దారుమిధ్మంకరోతి । అదిత్యై రాస్నాసి । ఉదగగ్రంవితత్య ।
—:—— యత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావిశస్త్వంవనస్పతీన్ । త
తస్త్వామేకవిగ్ంశతిధాసంభరామి సుసంభృతా । త్రీన్పరిధీగ్స్తిస్రస్స
మి ధో యజ్ఞాయ రనుసంచరాన్ । ఉపవేషం మేక్షణం ధృష్టిగ్సం
భరామిసుసంభృతా । శుల్బఇధ్మగ్ం సంభరతి । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో ద
వ పురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । పూర్వవత్సన్నహ్యతి । అనధోనిదధాతి
ధ్మపవిత్రవృశ్చనానినిదధాతి । త్వయా వేదింవివిదుః పృథివీంత్వయా య
జ్ఞోజాయతే విశ్వదానిః । అచ్ఛిద్రంయజ్ఞ మన్వేషివిద్వాన్త్వయా
హోతా సంతనోత్యర్ధమాసాన్ । దర్భాణాం వేదంకృత్వా । శు
ల్బాత్ప్రాదేశేపరీవాస్యాప ఉపస్పృశ్య । వేదపరివాసనానినిదధాతి ।
వత్సగ్ంకరిష్యే పశుమాన్భూయాసం । అమావాస్యాయాం వేదో వే
దిః ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహాత్కృత్వా । అంతర్వేదిశాఖాయాః పలా
శానిసర్వాణిప్రశాత్య । మూలతశ్శాఖాం పరీవాస్యాప ఉపస్పృశ్య ।
మూలతఉపవేషంకరోతి । ఉపవేషోసియజ్ఞాయత్వాంపరివేషమధార
యన్ । ఇంద్రాయహవిఃకృణ్వం తశ్శివశ్శగ్మోభవాసినః । ఉపవేషం
కరోతి । తృతీయస్యైదివో గాయత్రీ యాసోమ ఆభృతఃసోమపీథా
యసన్నయితుంవకల సుంతరమాదదే । పరివాసన శకలమాదాయ
ప్రజ్ఞాతంనిదధాతి । త్రివృద్దర్భ మయంపవిత్రం కృత్వా । వసూనాం
పవిత్రమసి శతధారం వసూనాం పవిత్రమసిసహస్రధారం । శాఖా
యాగ్ శిథిల మవసజతి మూలే మూలాన్య గ్రే అ

గ్రాణి న గ్రంథిం కరోతి । యజమానః । త్రివృత్పలాశే
దర్భ ఇయా నాన్ప్రదేశ సమ్మితః । యజ్ఞే పవిత్రం పో
తృతమం పయో హవ్యం కరోతు మే । ఇమౌ ప్రాణాపానౌ యజ్ఞస్యాం
గాని సర్వశః । ఆప్యాయయంతౌ సంచరతాం పవిత్రే హవ్య శోధనే ।
పవిత్రే క్రియమాణే యాజమానోను మంత్రయతే । సమూాంత్యం
జ్ఞయుగారముపలింపంత్యా యతనాన్యలం కుర్వాతే యజమానః ప
త్నీ చ । నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యా యాంవచ్ఛర్కరంగోమయేనానులిప్తే
భవతః । నవేనాన్నాయ్యకుంభ్యాయావచ్ఛర్కరంగోమయేనానులిప్తే
భవతః — 6 — అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం నప
శ్యంతి తదహః పిండపితృయజ్ఞం కురుతే । అధ్వర్యుం త్వామహం
వృణే ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య పిండపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే । విద్యు
దసీత్యప ఉపస్పృశ్య అపరాహ్ణేధ్వర్యుర్దక్షిణాగ్ని మేవవిహృత్య
ప్రాచీనావీతీ ప్రాణానాయమ్య అపాంమేధ్యంయజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ంశివ
మస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తా వో మా రిషం జీవాని శరదశ్శతం । సమూలగ్ంసకృ
ద్దాచ్ఛిన్నం బర్హిరాహరతి । అప ఉపస్పృశ్య । తూష్ణీం పరిస్తర
ణంచ । దక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దర్భైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య । దక్షిణతః
పశ్చాద్వా దర్భాన్ సంస్తీర్య దక్షిణాప్రాంచై కైకశః పిండపితృయ
జ్ఞపాత్రాణి ప్రయునక్తి । స్ఫ్యం మేక్షణం కృష్ణాజిన ములూఖలముస
లగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీంచరుస్థాలీం మృన్మయాగ్ంస్రువంచ । దక్షిణతః
ప్రాగీషంవ్రీహి మచ్ఛకటముపస్థితం భవత్యధ్వర్యురుపవీతీ । స్థాలీమేక
పవిత్రేణాంతర్ధాయ । తయాదక్షిణ తశ్శకటాదధనిర్వపత్యురంతో వా ।
ప్రాచీనావీతీ తాం పూరయిత్వా నిమార్ష్టి । మృన్మయేసర్వపతి । పితృ
భ్యోవో జుష్టంనిర్వపామి । నిర్వపతి । తూష్ణీంవా పరేణాన్వాహార్యపచనం
ప్రత్యగుదగ్గ్రీవే కృష్ణాజిన ఉలూఖలే ప్రతిష్ఠితే హవిరావపతి । దక్షిణా
ప్రాచీ తిష్ఠంతి । పత్న్యవహంతి పరాపావమపివేకగ్ం సకృత్ఫలీకరోతి ।
దక్షిణాగ్నౌ జీవతండులగ్ం శ్రపయతి ప్రాచీనావీతీ । అపహతా అసురా

ఠష్ఠాగ్నిపితౄణాం వేదిషదః । అంతరాగారే హవిరాహుత్యాన్వాహార్యపచ
నాద్దక్షిణ పూర్వేణవా న్వాహార్య పచనం దక్షిణా ప్రాచీమేకస్ఫ్యాంప్ర
రాచీం వేదిముద్ధత్య అప ఉపస్పృశ్య । శుంధంతాం పితరః । అద్భిరవో
క్ష్య ఆయంతు పితరో మనోజవసః । అభిమంత్ర్య సకృదాచ్ఛిన్నం బర్
హిర్మూలానామృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వాభరామ్యహం । అస్మిన్సీదం
తుమే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చానుగైస్సహ ।
సకృదాచ్ఛిన్నే నబర్హిషా వేదిగ్ స్తృణాతి। ——7——ఉత్పూ
తేననవనీతేనానుత్పూతేన వా సర్పిషా । స్థాలీపాకమభిఘార్య । ఏక
స్ఫ్యాయాం మేక్షణమాసాద్య । స్థాలీపాకమాసాదయతి । దక్షిణతః
కశిపూపబర్హణమాంజనమభ్యం జనముదకుంభమిత్యేకైక ఆసా
దయతి । అధ్వర్యురుపవీతి । దక్షిణం జాన్వాచ్య । మేక్షణోప స్తీర్య
తేనావదాయాభిఘార్య । సోమాయపితృపీతాయస్వధానమః । అర్థం
దక్షిణాగ్నౌ జుహోతి । సోమాయపితృపీతాయేదం । పూర్వవదవ
దాయా భిఘార్య । యమాయాంగిరస్వతే పితృమతేస్వధానమః । అ
ర్థంజుహోతి । యమాయాంగిరస్వతేపితృమతఇదం । హోమశిష్ట
ద్వయమను ప్ర స్తరణాభిఘార్యశేషంజుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనా
యస్వధానమః । సర్వం జుహోతి । అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదం।
తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి । నయమాయజుహోతీత్యేకే ॥ అప
యంత్వసురాః పితృరూపా యేరూపాణి ప్రతిముచ్యాచరంతి పరాపు
రో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాన్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ ।
యేదేవాః పితరో యేచమానుషా యేగర్భే మమృతయేపరాస్తాః ।
యఉద్ధతా ఉత యేనిఖాతాస్తేసమ్యంచ ఇహమాదయం
తాం। యేరూపాణిప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయాచరంతి
పరాపురోనిపురో యేభరంత్యగ్నిష్టాన్లోకాత్ప్రణుదాత్వస్మాత్ । యే
జ్ఞాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్మాయయాసురాః ప్రవిష్టాః । పరాపు
రోనిపురో యేభరంత్యగ్నే తానస్మాత్ప్రణుదస్వలోకాత్ । దక్షిణా

గ్నేరుల్ముకం ధూపాయోద్ధరతి । దక్షిణపూర్వమవాంతర దేశగ్ం
సకృత్స్ఫ్యేనోల్లిఖ్య ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సో
మ్యాసః । అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోవంతు పితరోహ
వేషు అద్భిరవోక్ష్య। ఉల్లిఖితాంతే నిదధాతి। యజమానోత ఊర్ధ్వం
ప్రాచీనావీతీ కర్మాణికరోతి। మార్జయంతాం మమపితరో మార్జయం
తాంమమపితామహా మార్జయంతాం మమప్రపితామహాః। ఏకస్యాం స్ఫ్య
యాంత్రీనుదకాంజలీన్ నినయతిద్విస్తూష్ణీం। — 8 — సవ్యం జా
న్వాచ్యా వాచీనపాణిస్సకృదాచ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణాపవర్గాన్పిం
డాన్ దదాతి । ఏతత్తేతతాసౌ యేచత్వామనుతైః ప్రతిమంత్రం ।
తూష్ణీంచతుర్థగ్ంసకృదాకృతః। యన్మేమాతా ప్ర[illegible]దయుచ్ఛచా
రాననువ్రతం । తన్మేరేతః పితావృఙ్క్తామాభురన్యోపపద్యతాం ।
పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధా
నమః ప్రపితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। ఉపస్థాయ। అత్రపి
తరోయథాభాగంమందధ్వం। ఉదఙ్ పరావర్తతే । అమీమదంత
పితరస్సోమ్యాః। వ్యావృత్తఉష్మణ్యభిపర్యావర్తతే వ్యావృత్తేవా।
యస్థాల్యాగ్ం శేషస్తమవజిఘ్రతి। యేసమానాస్సమనసః పితరోయ
మరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమోయజ్ఞోదేవేషు కల్పతాం॥ వీరం
ధత్తపితరః। ఆమయావీనా ప్రాశ్యాచస్య । మార్జయంతాం మమ
పితరఇత్యాది పూర్వవత్ । అంజనాభ్యంజనే చ సశ్చ్రీరను పిండం
దదాతి ద్విస్తూష్ణీం। ఆంక్ష్వతత। అముకశర్మన్నిత్యాది — 9 — ఏతా
నివః పితరో వాసాగ్ంస్యతోనోన్యత్పితరో మాయోష్టపితామహామా
యోష్టప్రపితామహామాయోష్ట। వాససోదశాంఛిత్వా నిదధాతి
ఊర్ణాస్తుకాంవాఉత్తర ఆయుషిలోమఛిందీత । నమస్కారాన్ ఏతేమం
త్రాః । నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరశ్శుష్మా
య నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితరస్స్వధాయై
నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ

పితరో నమోవో య ఏతస్మింల్లోకే స్థ యుష్మాగ్ం స్తేను
యేస్మింల్లోకే మాంతేను య ఏతస్మింల్లోకే స్థ యూయం తేషాం వసి
ష్ఠా భూయాస్త యేస్మింల్లోకే హం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసం। గృహా
న్నః పితరో దత్త సదోవః పితరో దేష్మ ఉపతిష్ఠతే। ఊర్జం వహంతీరమృ
తం ఘృతం పయః। కీలాలం పరిస్రుతం। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్।
ఇత్యుదకం నినీయ। తృప్యత తృప్యత తృప్యతే। మనస్వత్యా ఇమా ఋచః
మనో న్వాహువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాంచ మన్మభిః।
ఆనఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే। పున
ర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః। జీవం వ్రాతగ్ం సచేమహి। పి
తౄనుపతిష్ఠతే। ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేత శూరా యమస్య పంథామనువే
తా పురాణం। ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతా
ద్భాగధాం దేవతాసు। పితౄనుద్వాపయతి। ప్రవాహణీయ మృక్।
పరేత పితరస్సోమ్యా గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్త్సువిద
త్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి। పరివాహణ్యా పితౄ
న్పరివాహయతి। ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా
బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పత
యో రయీణాం। యజ్ఞోపవీతీ గార్హపత్యదేశం గచ్ఛతి। యదంత
రిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ। అగ్ని
ర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ
కరోతు మామనేనసం। పత్నీ గార్హపత్యముపతిష్ఠతే। అపాం
త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతం గర్భం ధత్స్వ। ప్రాచీ
నావీతీ మధ్యమం పిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛతి। పత్నీ బహుత్వే పిండం
విభజ్య ప్రయచ్ఛతి। ఆధత్త పితరో గర్భం కుమారం పుష్కరస్రజం।
యథేహ పురుషోసత్। తం పత్నీ ప్రాశ్నాతి। పుమాగ్ంసగ్ం హ జాను
కా భవతీతి విజ్ఞాయతే। స్థాల్యాం పిండాన్త్సముపదధాతి। యే సమానా
స్సమనసః పితరో యమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస్స్వధా నమో యజ్ఞో దేవే

షుకల్పతాం । సకృదాచ్ఛిన్న మన్యం ప్రహరతి । అభూన్నోదూతో
హవిషోజాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణికృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్య
స్స్వధయాతే అక్షన్ప్రజానం స్స్వగ్నే పునరప్యేహి దేవాన్ । దక్షిణా
గ్నే కోల్ముకం ప్రత్యపిసృజతి । ప్రోక్ష్యపాత్రాణిద్వంద్వ మభ్యుదా
హరతి । స్ఫ్యగ్ంకృష్ణాజినములూఖల ముసలగ్ం శూర్పమాజ్యస్థాలీం
మృన్మయగ్ం స్రువంచదర్వీంచ । వృష్టిరసివృశ్చమే పాప్మానమృతా
ద్దత్యముపాగాం॥ సంతిష్ఠతే పిండపితృయజ్ఞః పిండానభ్యవహారే
ద్బ్రాహ్మణాన్వాప్రాశయేత్ । సోయమేవంవిహిత ఏవాహితాగ్నే
రౌపాసనాగ్నౌ శ్రవణధర్మాహోమశ్చాతి ప్రణీతేవాజుహుయా
ద్యస్మింజుహుయాత్తముపతిష్ఠతే తత్రగార్హపత్య శబ్దోలుప్యేత।
సగ్ంస్కార ప్రతిషేధాద్యది జీవపితానాదద్యాదా హోమాంతం
కృత్వావిరమేత్ — 10 — అమావాస్యాయాగ్ం రాత్రియాగ్ం
స్వయంయజమానో యవాగ్వాగ్నిహోత్రం జుహోత్యగ్నిహోత్రో
చ్ఛేషణ మాతంచనార్థం। సిద్ధ్యతి। నాస్యైతాగ్ం రాత్రింకుమారా
శ్చనపయసోలభంతే । హుతేసాయమగ్నిహోత్రేసాయం దోహం

దోహయతి। అగ్నీన్పరిస్తీర్యాగ్ని మగ్నింవసాన్యాయ్యపాత్రాణిప్రయు
జ్య। ఉత్తరేణగార్హపత్యందర్భాన్స్తృగ్ంస్తీర్త్వా। ద్వంద్వం న్యంచిపా
త్రాణిప్రయునక్తి। కుంభీగ్ంశాఖాపవిత్రమభిధానీం నిదానేదారుపా
త్రందోహనమయస్పాత్రం దారుపాత్రం వాపిధానార్థ మగ్నిహో
త్ర హవణీముపవేషం ఉల్ముకవల్కం తృణంచ । సమానత్రవచ్ఛిన్నా
గ్రావనం తద్దర్భాదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే। పవిత్రేస్థో
వైష్ణవీవాయుర్వాం మనసాపునాతు। తృణంకాష్ఠం వాంతర్ధాయచ్ఛి
నత్తినసఖేన అకుఊపస్పృశ్య। విష్ణోర్మనసాపూతేస్థః। అద్భిరనుమృజ్య।
తస్యాంపవిత్రాంతర్హితాయామగ్నిహోత్రహవణ్యాముపఅనీయ।
ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం। దేవోవస్సవితోత్పునాతు। అచ్ఛిద్రే
ణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ । ఆపోదేవీరగ్రేపు

వోఅగ్రేగువోఽగ్ర ఇమంయజ్ఞంనయతా గ్రేయజ్ఞపతిం ధత్తయుష్మా
నింద్రోవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమింద్రమవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే
ప్రోక్షితాస్థ। అపోభిమంత్ర్య। ఉత్తానానిపాత్రాణి పర్యావృత్య। శుంధ
ధ్వందైవ్యాయకర్మణే దేవయజ్యాయై। పాత్రాణిత్రిఃప్రోక్షతి। సకృ
న్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం। సర్వాభిరద్భిః పరిజ్ఞాతేపవిత్రేనిధాయ। యజ
ఆపోదేవీశ్శుద్ధాస్థేమాపాత్రాణిశుంధత। ఉపాతంక్త్యాయ దేవానాం
పర్ణవల్కముతశుంధత। దేవేన సవిత్రోత్పూతా వసోస్సూర్యస్య
రశ్మిభిః। గాందోహపవిత్రేఙ్గ్ సర్వాపాత్రాణిశుంధత। ప్రోక్ష్య
మాణాన్యభిమంత్ర్య। ఏతాఆచరంతి మధుమద్దుహానాః ప్రజావతీర్య
శసోవిశ్వరూపాః। బహ్వీర్భవంతీరుపజాయమానా ఇహవఇంద్రోరమ
యతుగావః। గాఆహరతి ప్రతీక్షతే। యజమానః। —— ॥ ——అధ్వ
ర్యుః। నిష్టప్తగ్ంరక్షో నిష్టప్తా అరాతయః। గార్హపత్యే సాన్నాయ్య
పాత్రాణిప్రతితప్య। ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ ఉపవేష మాదాయ।
నిరూఢం జన్యంభయం నిరూఢాస్సేనా అభీత్వరీః గార్హపత్యాదుదీ
చోంగారాన్నిరూహ్య। నబహిః। మాతరిశ్వనో ఘర్మోసిద్యౌరసి పృ
థివ్యసివిశ్వధాయా అసిపరమేణ ధామ్నాదృగ్ంహస్వమాహ్వాః।
తేషుకుంభీమధిశ్రయతి। భృగూణామంగిరసాంతపసాతప్యస్వ। ప్రద
క్షిణమంగారైః పర్యూహ్య। వసూనాంపవిత్రమసి శతధారం వసూ
నాంపవిత్రమసి సహస్రధారం। కుంభ్యాగ్ం శాఖాపవిత్రం ప్రాగగ్రమ
త్యాదధాతి। ఉదక్ప్రాంతఃకుంభీమన్వారభ్య వాచంయచ్ఛతి। పవి
త్రంవాధారయంన్నాస్తే। అదిత్యైరాస్నాసి। అభిధానీమాదత్తే।యజ
మానః త్రయస్త్రిగ్ంశోసితంతూనాం పవిత్రేణసహాగహి। శివేయగ్ం
రజ్జురభిధాన్యఘ్నియా ముపసేవతాం। ఆధీయమానా మనుమంత్ర
యతే। యజమానః। పూషాసి। వత్సమభిదధాతి। ఉపసృష్టాం మేప్ర
బ్రూతాత్। అధ్వర్యురాహ। ఉపసృజామి। ఆమంత్రయతే। అయ
క్ష్మావః ప్రజయాసగ్ం సృజామిరాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః।

వత్సముపసృజతి గాంనోపసృష్టాం విహరంచాంతరేణమా సంచారిష్ట అధ్వర్యుస్సంప్రేష్యతి। ఉపసీదామి। ఆమంత్రియతే। అయక్ష్మావః ప్రజయాసగ్ం సృజామిరాయస్పోషేణ బహులాభవంతీః। ఊర్జంపయః పిన్వమానాఘృతంచ జీవోజీవంతీరుపవస్సదేయం। దోగ్ధోపసీదతి। అయక్ష్మావః ప్ర = భవంతీః। ఊర్జంపయః - వస్సదేయం। యజమానోనుమంత్రయతే ద్యౌశ్చేమంయజ్ఞం పృథివీచసందుహాతాం ధాతా సోమేనసహవాతేనవాయుః। యజమానాయద్రవిణం దధాతు। దుహ్యమానాం। — 12 — ఉత్పన్నాదుహంతి కలశంచతుర్బిలమిడాం దేవీంమధుమతీగ్ సువర్విదం। తదింద్రాగ్నీజిన్వతగ్ సూనృతావత్తద్యజమానమమృతత్వేదధాతు। ధారాఘోషః। కామధుక్షః ప్రణోబ్రూహిమహేంద్రాయ హవిరింద్రియం। తంపృచ్ఛతి। నిర్దిశతి। గంగాం। యమునాం। సరస్వతీం। యస్యాందేవానాం మనుష్యాణాం పయోహితం। ప్రత్యాహ। నానిశ్వాయుః। సావిశ్వవ్యచాః। సావిశ్వకర్మా అనుమంత్రయతే। దేవస్త్వాసవితాపునాతువసోః పవిత్రేణ శతధారేణసుప్వా। కుంభ్యాంతరః పవిత్రమాసించతి హుతస్తోకోహుతద్రప్సోగ్నయే బృహతేనాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాం। విప్రుషోనుమంత్రయతే। అగ్నయేబృహతేనాకాయేదం। ద్యావాపృథివీభ్యామిదం। బహుదుగ్ధిమహేంద్రాయదేవేభ్యోహవ్యమాప్యాయ తాంపునః। వత్సేభ్యోమనుష్యేభ్యః పునర్దోహాయ కల్పతాం। త్రిర్వాచంవిసృజ్య। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। భూర్భువస్సువః। అనన్వారభ్యతూష్ణీముత్తరాదోహయిత్వా। దోహనేపఆనీయ। సంపృచ్యధ్వమృతావరీరూర్మిణీర్మధుమత్తమామంద్రాధనస్య సాతయే। కుంభ్యాగ్ సంక్షాళనమానీయ। హవిష్యాం దయంత్థుస్శృతం కరోతి। దృగ్ంహగాదృగ్ంహగోపతిం మావోయజ్ఞపతీరిషత్। ప్రాతర్దోహంవత్సకుర్వన్ప్రాగుద్వాసయతి। ఉదక్ప్రాగుదగ్వా। సోమేనత్వాతనచ్మిమహేంద్రాయదధి। దధినిదధాతి। — 13 — యజ్ఞ

స్యసంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వాసంతతిమను సంతనోమి । అగ్నిహోత్రో
చ్ఛేషణమన్వవదధాతి । అయం పయస్సోమం కృత్వా స్వాం యోని
మపిగచ్ఛతు । పర్ణవల్కః పవిత్రగ్ం సౌమ్యస్సోమాద్ధి నిర్మితః । పరి
వాసనశకలమన్వవదధాతి। ఆపో హ విష్ణుభాగృతయథా దేవేషు జాగ్ర
థ। ఏవమస్మిన్ యజ్ఞే యజమానాయ జాగృత । అయస్పాత్రే దారు
పాత్రే వా పఆనీయ । అధ స్తమసి విష్ణవే త్వా యజ్ఞాయాపిదధామ్య
హం। అద్భిరరిక్తేన పాత్రేణ యాః పూతాః పరిశేరతే। తేనాపిదధామి
అమృన్మయం దేవపాత్రం యజ్ఞస్యాయుషి ప్రయుజ్యతాం। తిరఃపవిత్ర
మతినీతా ఆపో ధారయమాతిగుః । యజమానో జపతి । యదిమృన్మ
యేనాపిదధ్యాత్తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధానే నానుప్రవిధ్యేత్ । విష్ణోహ
వ్యగ్ం రక్షస్వ । అనధో నిదధాతి ఇమౌ పర్ణంచ దర్భంచ దేవానాగ్ం
హవ్యశోధనౌ । ప్రాతర్వేషాయ గోపాయ విష్ణో హవ్యగ్ం హి రక్షసి।
ప్రజ్ఞాతగ్ం శాఖాపవిత్రం నిదధాతి । తయైవ శాఖయా దర్భైర్వా ।
సాయందోహావ త్వాం తద్దోహయవత్త్వా న పాకరోతి। వాయవస్థోపా
యవస్థ। పట్ । తతస్స్రేష్యతి । పరిస్తృణీత పరిధత్తాగ్నింపరిహి
తోగ్ని ర్యజమానం భునక్తు అపాగ్ం రసఓషధీనాగ్ం సువర్ణోనిష్కా
ఇమె యజమానస్య సంతు కామదుఘా అముత్రాముష్మింల్లోకే। అగ్ని
స్పరి స్తృణాతి పరిత్యగ్నిం మంత్రావృత్తిః ఉభావగ్నిఉపస్తృణతే దేవ
తా ఉపవసంతు మె । అహంగ్రామ్యాను పవసామి మహ్యం గోపత

యే పశూన్। సాయంపరిస్తీర్య మాణేషు జపతి । దేవా దేవేషు పరా
క్రమధ్వం ప్రథమాద్వితీయేషు ద్వితీయాస్తృతీయేషు త్రిరేకాదశా
ఇహ మావత। ఇదగ్ం శకేయం యదిదంకరోమ్యాత్మా కరోత్వాత్మనే।
ఇదంకరిష్యే భేషజమిదం మే విశ్వభేషజా । అశ్వినా ప్రావతం యువం।
సద్యస్కాలాయామపి దేవా దేవేషు జపతి । ఏతత్కృత్వోప వసతి।
— 14 — ఉదిత ఆదిత్యే పౌర్ణమాస్యాస్తంత్రం ప్రక్రమయతి ప్రా
గుదయాదమావాస్యాయాశ్చత్వార ఋత్విజః। పూర్వవదగ్నిస్పరిస్తృ

ణాతి। యద్యపరిస్తీర్ణాభవతి। కర్మణే వాం దేవేభ్యశ్శకేయం। హస్తా
వవనిజ్య। యజ్ఞస్య సంతతిరసి యజ్ఞస్య త్వా సంతత్యై స్తృణామి
సంతత్యై త్వా యజ్ఞస్య। గార్హపత్యాత్ప్రక్రమ్య సంతతాములపరా
జీగ్ స్తృణా త్యాహవనీయాత్। తూష్ణీం దక్షిణా ముత్తరాంచ। దక్షి
ణేనాహవనీయం బ్రహ్మయజమానయో రాసనే ప్రకల్పయతి।
పూర్వం బ్రహ్మణోపరం యజమానస్య। ఉత్తరేణ గార్హపత్యా
హవనీయౌ దర్భాన్ స్తీర్త్వా। ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయు
నక్తి। దశాపరాణి దశపూర్వాణి పురతః। స్ఫ్యశ్చకపాలాని చాగ్ని
హోత్రహవణీచ శూర్పంచకృష్ణాజినంచశంమ్యాచోలూఖలంచ
ముసలంచ దృషచ్చోపలాచ। పురతః। స్రువంజుహూం ఉపభృతం
ధ్రువాం వేదం పాత్రీం ఆజ్యస్థాలీం ప్రాశిత్రహరణం ఇడాపాత్రం ప్రణీ
తాప్రణయనంచ। తాన్యుత్తరేణావశిష్టాని। అన్వాహార్యస్థాలీముప
వేషం ప్రాతర్దోహపాత్రాణి। యోక్త్రం మేక్షణం మదంత్యర్థం వేదా
గ్రాణీధ్మప్రవ్రశ్చనానిపిష్టలేపఫలీకరణపాత్రేచ। — 15 — అత్ర
పూర్వవత్పవిత్రే కరోతి। యదిసన్నయతి సన్నయతస్తు తేపిభవతః।
అధ్వర్యుర్యజమానశ్చ ప్రాఙ్ముఖ బ్రహ్మాణం వృణీతే। భూపతే భువ
నపతే మహతో భూతస్య పతే బ్రహ్మాణం త్వా వృణీమహే। బ్రహ్మ।

అహంభూపతిరహం భువనపతిరహం మహతో భూతస్య పతిర్దేవేన
సవిత్రా ప్రసూత ఆర్త్విజ్యం కరిష్యామి దేవసవితరేతం త్వా వృణతే
బృహస్పతిం దైవ్యం బ్రహ్మాణం తదహం మనసే ప్రబ్రవీమి మనోగా
యత్రియై గాయత్రీ త్రిష్టుభే త్రిష్టుబ్జగత్యై జగత్యనుష్టుభే నుష్టుప్పం
క్త్యై పంక్తిః ప్రజాపతయే ప్రజాపతిర్విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో విశ్వే
దేవా బృహస్పతయే బృహస్పతిర్బ్రహ్మణే బ్రహ్మ భూర్భువస్సువః।
బృహస్పతిర్దేవానాం బ్రహ్మాహం మనుష్యాణాం బృహస్పతే యజ్ఞం
గోపాయ। వృతో జపతి। అపరేణాహవనీయం దక్షిణాతిక్రమ్య। నిర
స్తః పరావసుసహ పాప్మనా। బ్రహ్మసదనాత్తృణం నిరస్య। అపఉప

స్పృశ్య। ఇదమహమర్వాగ్వసో స్సదనేసీదామిప్రసూతో దేవేనసవి
త్రాబృహస్పతే స్సదనేసీదామి తదగ్నయేప్రబ్రవీమి తద్వాయవేత
త్తస్సూర్యాయతత్పృథివ్యై। ఉపవిశతి। ఉపవిష్టేబ్రహ్మణి। యజ
మానస్తూష్ణీం నిరస్యాపఉపస్పృశ్య। అధ్వర్యుః। వానస్పత్యోసి
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ। పరిణీతాపరిణయనంచమసమద్భిః ప్రక్షాళయతి
అపరేణగార్హపత్యం పవిత్రాంతర్హితం చమసంనిధాయ। అన
యాపృథివ్యాపోగ్రహీష్యామి పృథివీం మనసాంధ్యాయేత్। కోవో
గృహ్ణాతిసవోగృహ్ణాతు।కస్మైవోగృహ్ణామితస్మైవోగృహ్ణామిపోషాయ
వః।అనయాపృథివ్యాపోగృహ్ణామి।ధ్యాయేత్। ఉపబిలంచమసంపూర
యిత్వాపోక్షణీవదుత్పూయాభిమంత్ర్య దేవోవస్సవితోత్పునాతు।
అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ।వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ।ఆపోదేవీ
రగ్రేపువోఅ - ప్రోక్షితాస్థ। ఆపోభిమంత్ర్య బ్రహ్మన్నపః ప్రణే
ష్యామి యజమాన వాచంయచ్ఛ। బ్రహ్మణానుమామంత్ర్య।
బ్రహ్మా। పరిణయయజ్ఞం దేవతావర్ధయత్వంనాకస్యపృష్ఠేయజమా
నోఅస్తు। సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం
యజమానంచధేహి। ఓంప్రణయ। అధ్వర్యుః। కోవః ప్రణయతిసవః
ప్రణయత్వాపోదేవీః ప్రణయానియజ్ఞగ్ంసగ్ంసాదయంతునః। ఇరంమ
దంతీర్ఘృతపృష్టా ఉదారుస్సహస్రపోషంయజమానేన్యంచతీః। స
మంత్రాణాశ్రావయమాణస్యనోపసంగృహ్యవిషించన్హరతి। అన
యాపృథివ్యాపః ప్రణయామి। ధ్యానం। యజమానః। భూశ్చకశ్చ
వాక్చర్క్చగౌశ్చవట్చఖంచ ధూగ్ంశ్చనూగ్ంశ్చపూగ్ంశ్చైకాక్షరాః
పూర్ధశమావి రాజ్ఞోయాఇదంవిశ్వం భువనం వ్యానశుస్తానోదేవీస్తర
సాసంవిదానాస్స్వస్తి యజ్ఞన్నయతు। ప్రజానత్ప్రబ్రహ్మపూతాస్థ। కో
వోయునక్తి సవోయునక్తు విశ్వేభ్యః కామేభ్యో దేవయజ్యాయైయాః
పురస్తాత్ప్రస్రవంత్యుపరిష్టాత్సర్వతశ్చయాః। తాభీరశ్మిపవిత్రాభి
శ్శ్రద్ధాంయజ్ఞమారభే। ప్రణీతాః ప్రణీయమానా అనుమంత్రయతే.

యజమానః । అధ్వర్యుః । కో వో యునక్తి స వో యునక్తి । ఉత్తరేణా
హవనీయమసగ్గ్ స్పృష్టాద ర్భేషు సాదయతి । నేఁగయంతిసేళ యాం
త్యాసగ్గ్ స్థాలోః । దర్భైరభిచ్ఛాద్య । పవిత్రమాదాయస్ఫ్యమా
దాయ । సంవిశంతాం దైవ్యాః పాత్రాణి దేవయజ్యాయై । అసంభ
వతాం మత్రావృత్తిస్స పవిత్రేణపాణినా పాత్రాణిసంమృశ్య పాత్రీ
మాదాయ । ——16—— వానస్పత్యోసి దత్తాయ త్వా । అగ్ని
హోత్రహవణీమాదత్తే । వేషాయ త్వా । శూర్పం । ప్రత్యుష్టగ్ం ర
క్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య
యజమానహవిర్నిర్వప్స్యామి । యజమానః । ఓం నిర్వప । ప్రవస
త్యగ్నే హవిర్నిర్వప్స్యామి । అనుజానాతి । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి ।
శకటాయ వాభిప్రవ్రజతి ।। అపరేణ గార్హపత్యం గత్వా దక్షిణత
స్ఫ్యముపధాయ పాత్రీమన్వారభ్య తస్యాగ్ం సర్వాన్ శకటమంత్రాంజ
పేత్ । ధూరసి ధూర్వ ధూర్వంతం ధూర్వ తం యో౽స్మాన్ ధూర్వతి తం
ధూర్వయం వయం ధూర్వామః । దక్షిణాం యుగధురమభిమృశ్యోత్త
త్తరాం వా త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రితమం జుష్టతమం వహ్ని
తమం దేవహూతమం । ఉత్తరామీషామారభ్య జపతి । విష్ణుస్త్వా
క్రగ్గ్ స్త । సవ్యే చక్రే దక్షిణం పాదమత్యాధాయ । అహ్రుతమసి హ
విర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వాః । ఆరోహం జపతి । మిత్రస్య త్వా చక్షు
షా ప్రేక్షే మా భేర్మా సంవిక్థా మా త్వా హిగ్ంసిషం । పురోడాశీయా
న్ప్రేక్షతే । నిరస్తగ్ం రక్షో నిరస్తో ఘశగ్ంసః । తృణాదీన్నిరస్యోప
స్పృశ్య । ఊర్జ్ఞా యువః పయో మయి ధేహి । పురోడాశీయానభిమం
త్ర్య । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తిమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కే
తో అగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మన ఉపవక్తా
ప్రాణో హవిః । సామాధ్వర్యుః । దశహోతారం వ్యాఖ్యాయ శూ
ర్పే పవిత్రే నిధాయ । యచ్ఛంతాం పంచ । ముష్టిం గృహీత్వా । ప్రో
క్షితముష్టిమోప్య । దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే౽శ్వినోర్బాహుభ్యాం

పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజుష్టంనిర్వపామి । అగ్నిహోత్రహవ
ణ్యాశూర్పేహవిర్నిర్వపతి । యజమానః । అగ్నిగ్ంహోతారమి
హతగ్ం హువేదేవాన్ యజ్ఞియానిహయాన్ హవామహే । ఆయం
తుదేవా స్సుమనస్యమానావియంతు దేవాహవిషోమేఅస్య । హవి
ర్నిరుప్యమాణమనుమంత్రయతే యజమానః । యచ్ఛంతాంపంచ ।
త్రిర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవప్య । —17— ఏవము
త్తరంయథాదేవతం । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్యత్వా=పూష్ణోహ
స్తాభ్యామగ్నీషోమాభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । యజమానః । అగ్నిగ్ం
హోతారం— హవిషోమెఅస్య । యచ్ఛంతాంపంచ । త్రిర్యజుషా
తూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవప్య । యచ్ఛంతాంపంచ । దేవస్య
త్వాస— పూష్ణోహస్తాభ్యామింద్రాయవైమృధాయజుష్టంనిర్వపామి ।
యజమానః । అగ్నిగ్ంహోతారం— అస్య । యచ్ఛంతాంపంచ । త్రి
ర్యజుషాతూష్ణీంచతుర్థం । నిరుప్తేష్వనోవప్య । యజ్ఞయోగోయం
మంత్రః । కస్త్వాయునక్తిసత్వాయునక్తు । సర్వంవిహారమను వీక్షతే
యజమానః । అధ్వర్యుః । ఇదందేవానాం । నిరుప్తానభిమృశతి । ఇ
దమునస్సహ । అవశిష్టాన్ । స్ఫాత్యైత్వానారాత్యై । నిరుప్తానేవాభి
మంత్ర్య । ఇదమహం నిర్వరుణస్యపాశాత్ । ఉపనిష్క్రమ్య । స్వ
రభివ్యఖ్యం । ప్రాఙ్ప్రేక్షతే । సువరభివిఖ్యేషం । సర్వంవిహారమను
వీక్షతే । వైశ్వానరంజ్యోతిః । ఆహవనీయం । స్వాహోద్యావాపృథివీ
భ్యాం । స్కన్నానభిమంత్ర్య । దృగ్ంహతాందుర్యాద్యావాపృథి
వ్యోః । ప్రత్యవరుహ్య । ఉర్వంతరిక్షమన్విహి । హరతి । అదిత్యా
స్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వాగ్నీషోమా హవ్యగ్ంరక్షే
థామింద్రవైమృధహవ్యగ్ంరక్షస్వ । అపరేణగార్హపత్యంయథా
దేవతముపసాదయత్వా హవనీయంవాయద్వాహవనీయేశ్రపయతి ।
—18— సశూకాయామగ్నిహోత్రహవణ్యామపఆనీయోదగ
గ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణ

పవిత్రేణ । వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః । త్రిరుత్పూయ । ఆపో దేవీరగ్రే
పువ ఆగ్నేరుపాగ్ర ఇమమద్య యజ్ఞం నయతాగ్రే యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మా
నింద్రో వృణీత వృత్రతూర్యే యూయ మింద్రమవృణీధ్వం వృత్ర
తూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపోభిమంత్ర్య । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి । బ్ర
హ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రోక్ష యజ్ఞం దేవతా వర్ధయ త్వం నా
కస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు । సప్తర్షీణాగ్ం సుకృతాం యత్ర లోక
స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి । ఓం ప్రోక్ష । దేవస్య త్వా—
పూష్ణో హస్తాభ్యా మగ్నయే వో జుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్నీషోమాభ్యాం
వో జుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాయ వైమృధాయ వో జుష్టం ప్రోక్షామి ।
హవీగ్ంషి త్రిః ప్రోక్షతి । సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । ఉత్తానాని పాత్రా
ణి పర్యావృత్య । శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవయజ్యాయై । పా
త్రాణి త్రిః ప్రోక్షతి । సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం । ప్రోక్షణీశేషమగ్రే
ణ గార్హపత్యం నిధాయ । దేవస్య త్వా— పూష్ణో హస్తాభ్యా
మాదదే । కృష్ణాజిన మాదాయ । అవధూతగ్ం రక్షో వధూతా
అరాతయః । ఉత్కరే త్రిరవధూనోత్యూర్ధ్వగ్రీ
వం బహిష్టాద్విశసనం । అదిత్యాస్త్వగసి ప్రతి త్వా పృథివీ వేత్తు । ఉత్త
రేణ గార్హపత్య ముత్కరదేశేన । ప్రతీచీనగ్రీవ ముత్తరలోమో
పస్తృణాతి । పురస్తాత్ప్రతీచీం భసదముపసమస్యత్యనుత్సృజన్కృ
ష్ణాజినం । అధిషవణ మసి వానస్పత్యం ప్రతి త్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు ।
తస్మిన్నులూఖల మధివర్తయ త్యనుత్సృజన్నులూఖలం । అగ్నే స్త
నూరసి వాచో విసర్జనం దేవవీతయే త్వా గృహ్ణామి । తస్మిన్ హవిరావ
పతి । త్రిర్యజుషా తూష్ణీం చతుర్థం । అద్రిరసి వానస్పత్యస్స ఇదం దేవేభ్యో
హవ్యగ్ం సుశమి శమిష్వ । ముసలమాదాయ । హవిష్కృదేహి । త్రిః ।
హవిష్కృదాహ్వయతి । అవరక్షో దివస్సపత్నం వధ్యాసం । అవహం
తి । — 19 — ఉచ్చైస్సమాహంతి । సంప్రేష్యతి । అగ్నీధ్రః ।
దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యా మాదదే । శమ్యామాదాయ । ఇష

మానదోగ్ధమానదన్యు పుద్వదతవయగ్ సంఘాతం జేష్మ। ద్మషద్య్య
పలేసమాహంతి। దీర్ఘప్రపతిసకృదుపలాయాం త్రిస్సంచార యన్న
వకృత్స్న స్సంపాదయతియత్రసమా ప్తిస్తత్రోపక్రిమః। అథ్వర్యుఃవరు
షవృద్ధమసి। పురస్తాచ్ఛూర్పముపోహతి। వర్షవృద్ధాస్థ। ఉలూఖల
స్థమభిమంత్ర్య। ప్రతిత్వావర్షవృద్ధం వేత్తు। ఉద్వపతి। పరాపూ
తగ్ంరక్షః పరాపూతా అరాతయః। ఉత్కరేపరాపునాతి। ప్రవిద్ధగ్ంర
క్షః పరాధ్మాతా అమిత్రాః। తుషాన్ప్రస్కంధతోను మంత్రయతే।
మధ్యమేపురోడాశకపాలేతుషానోప్య। రక్షసాంభాగోసి। అధస్తా
త్కృష్ణాజినస్యో పనపత్య్యత్తరమపరమవాంతరదేశంవాని రస్యాభ్యుదు
స్పృశ్య। రక్షోభ్యఇదం। యజమానోత్యాగః। అద్భిః కపాలగ్
సగ్స్పర్శ్య। ప్రజ్ఞాతంనిధాయ। అపఉపస్పృశ్య। వాయుర్వోవివి
నక్తు। వివిచ్య। దేవోవస్సవితాహిరణ్యపాణిః। ప్రతిగృహ్ణాతు। పా
త్రియాంతండులాన్ప్రస్కందయిత్వా। అదబ్ధేనవశ్చక్షుషావ పశ్యా
మిరాయస్పోషాయవర్చ సేసుప్రజాస్త్వాయ చక్షుషోగోపీథాయాశి
షమాశాసే। అవేక్ష్య। తాన్పునరాదాయ। తూష్ణీముసూఖలే
హావిరావపతి। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। త్రిష్ఫలీకర్తవైసం
ప్రేష్యతి। దేవేభ్యశ్శుంధస్వ। దేవేభ్యశ్శుంధధ్వం। దేవేభ్యశ్శుం
ధధ్వం ——2—— సుఫలీకృతాన్కరోతు తూష్ణీంవాపత్న్య
వహంతిద్విస్తూష్ణీం। ప్రక్షాళ్యతండులాన్। త్రిష్ఫలీక్రియమాణా
నాంయోన్యంగో అవశిష్యతే। రక్షసాంభాగధేయ మాపస్తత్రవ
హతాదితః। ఉత్కరేత్రిర్నినయతి। రక్షోభ్యఇదం। అపఉపస్పృశ్య।
అత్రకృష్ణాజినాదానాది ప్రాగధివర్తవాత్కృత్వా। దివస్కంభనిరసి
ప్రతిత్వాదిత్యాస్త్వగ్వేత్తు। కృష్ణాజినఉదీచీనకుంభాగ్ శమ్యాంని
ధాయ। ధిషణాసిపర్వత్యాప్రతిత్వా దివస్కంభనిర్వేత్తు। శమ్యా
యాందృషదమత్యాధాయ। ధిషణాసిపార్వతే ఈప్రతిత్వాపర్వతిర్వే
త్తు। దృషద్యుపలామత్యాదధాతి పూర్వవదనుత్సర్గః। అగ్ంశవస్థమ

మధుమంతః। తండులానభిమంత్ర్య। దేవస్యత్వా—పూష్ణోహస్తాభ్యామ
గ్నయేజుష్టమధివపామ్యగ్నీషోమాభ్యాంజుష్టమధివపామీంద్రాయవై
మృధాయజుష్టమధివపామి ధాన్యమసి ధినుహిదేవాన్ । యథాదేవ
తం దృషదితండులానధివపతి । త్రిర్యజుషాతూష్ణీం చతుర్థం । ప్రాణ
యత్వా। ప్రాచీముపలాం ప్రోహతి । అపానాయత్వా । ప్రతీచీం ।
వ్యానాయత్వా। మధ్యదేశేవ్యవధారయతి । ప్రాణాయత్వాపానా
యత్వావ్యానాయత్వా। సంతతపినష్టి। దీర్ఘామనుప్రసితిమాయుషే
ధాం। ప్రాచీముత్తరేను ప్రోహ్య । దేవోవస్సవితాహిరణ్యపాణిః
ప్రతిగృహ్ణాతు । కృష్ణాజినేపిష్టాని ప్రస్కందయిత్వా । అదబ్ధేన వశ్చ
క్షుషావేక్షే । అవేక్ష్య । తాన్పునరాదాయ । అసంవపంతీ పిగ్ం
షాణూనికురుతాత్। సంప్రేష్యతి । దాసీపినష్టి పత్నీవాపిపా పత్న్య
వహంతిశూద్రాపినష్టి పత్నీపినష్టి పిష్టలేపాన్గృహీత్వా నిదధాతి।
—21—ఆహవనీయే గార్హపత్యే వాహావిగ్ంషిశ్రపయతి య
త్రశ్రపయతి। తత్రదోహయోః । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేష
మాదాయ। రక్షసఃపాణిందహాహిరసి బుధ్నియః। ఉపవేషమభిమం
త్రియ । అపాగ్నేగ్నిమామాదంజహి । గార్హపత్యాత్ప్రత్యంచా
వంగారాన్నిర్వర్త్య । నిష్క్రవ్యాదగ్ంసేధ । తయోరన్యతర ముత్తర
మపరమన్వాంతరదేశం వానిరస్యాప ఉపస్పృశ్య।ఆదేవయజంవహ।
దక్షిణముపస్థాప్య । ధ్రువమసిపృథివీందృగ్ంహాయుర్దృగ్ంహప్ర
జాందృగ్ంహసజాతానస్మై యజమానాయపర్యూహ । అస్మిన్మ
ధ్యమంపురోడాశకపాలముపదధాతి । నిర్దగ్ధగ్ంరక్షో నిర్దగ్ధా అరాత
యః। కపాలేంగారమత్యాధాయ । ధర్త్రమస్యంతరిక్షం దృగ్ంహ
ప్రాణందృగ్ంహాపానందృగ్ంహసజాతానస్మైయజమానాయ
పర్యూహ। తత్పూర్వం । ద్వితీయగ్ంసగ్ంస్పృష్టం। ధరుణమసిదివం
దృగ్ంహచక్షుర్దృగ్ంహ శ్రోత్రం దృగ్ంహసజాతానస్మైయజ
మానాయపర్యూహ । తత్పూర్వం । తృతీయగ్ంసగ్ంస్పృష్టం ।

చిదసివిశ్వాసుదిక్షుసీద । మధ్యమాద్దక్షిణం । పరిచిదసివిశ్వాసుదిక్షు సీద । మధ్యమాదుత్తరం—22— మరుతాగ్ంశర్ధోసిమధ్యమాత్ప్రత్యక్ । యథా యోగమితరాణి । ధర్మాసిదిశోదృగ్ంహ యేనిందృగ్ంహ ప్రజాందృగ్ హ సజాతానస్మైయజమానాయపర్యూహ । ఆగ్నేయం । చిత్రస్థప్రజామస్మైరయిమస్మైసజాతానస్మైయజమానాయ పర్యూహ । ఈశాన్యం । ఆగ్నేయస్యాష్టావుపధా యాగ్నీషోమీయస్యాష్టావుపదధాతి । చితస్థో ర్ధ్వచితః । త్రీః । ఏవమైంద్రవైమృధస్య చతుః పధా యేకపాలానిసాయం దోహవత్ర్యానిర్దోహవత్యేతా ఆచరంతీత్యాద్యాస్సంయోళనినయనాంతం । భృగూణామంగిర సాంతపసాతప్యధ్వం । వేదేన కపాలేష్వంగారానధ్యూహ్య । మదంతీరధిశ్రయతి । —23— ప్రయోళియాంపాత్రియాంనిష్టప్తోపవాతాయాం పవిత్రవత్యాంపిష్టానిసంవపతి । దేవస్యత్వా ॥ పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్నీషోమాభ్యాం జుష్టగ్ సంవపామీంద్రాయ వైమృధాయజుష్టగ్ సంవపామి । తూష్ణీం చతుర్ధగ్ సర్వం ।। సంవపనువాచంచ యచ్ఛతి । తామభివాసయన్న్యవసృజేత్ । ప్రోక్షణీవత్పిష్టాన్యుత్పూయ । దేవోవస్సవితోత్పునాతు । అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ। వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః । మేక్షణేనభర్జనం కృత్వా । శుష్కేషుపిష్టేషు స్రువేణప్రణీతాభ్యః ఆదాయ । వేదేనోపయమ్య । స

మ్ఞాపోఅద్భిరగ్మతసమోషధయో రసేనసగ్ రేవతీర్జగతీభిర్మ ధుమతీర్మధుమతీభిస్సృజ్యధ్వం । పిష్టేష్వానయతి । అద్భ్యః పరిప్రజాతాస్థ సమద్భిః పృచ్యధ్వం । తస్మాభిరనుపరిప్లావ్య । జనయత్యైత్వాసంయౌమి । మేక్షణేనసంయుత్య । మఖస్యశిరోసి । పిండం కృత్వా । యథా భాగం వ్యావర్తధ్వం । యథా భాగంవ్యావర్తేథాం । విభజ్యానవమాపిండౌ కృత్వా । ఇదమగ్నీషోమయోః । ఇదమింద్రస్యవైమృధస్య । పురోడాశగణేఅంత్యయో రేవనిర్దేశః । అమావాస్యాయాం కేవల ఆగ్నేయస్యనిర్దేశః । అనుత్తుంగ మనపూపాకృతిం కూర్మాకృ

వ ప్రకృతిసువర్ణశకలమాత్రం కరోతి । ఇదమహగ్ం సేనాయా అభీత్వ
ర్యై ముఖమపోహామి । వేదేన కపాలేభ్యోఽఙ్గారానపోహ్య । ఘర్మో
సి విశ్వాయుః । —24— యథార్థమం పురోడాశౌ కపాలయోరగ్నే
షూపదధాతి । ఉరుప్రథస్వోరు తే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యుప్తం ప్ర
థయతి । త్వచం గృహ్ణీష్వ । అద్భిర్దక్షిణేకరోత్స్యానతిపౌరయన్ । అం
తరితగ్ం రక్షోఽన్తరితా అరాతయః । దోహాద్వయోయుక్తాని సర్వాణి హ
వీగ్ంషి తైః పర్యగ్నిం కృత్వా । దేవస్త్వా సవితా శ్రపయతు వర్షిష్ఠే
అధినాకే । ఉల్ముకైః ప్రతితపతి । అగ్నిస్తే తనువం మాతిధాగగ్నే
హవ్యగ్ం రక్షస్వ । క్రమాద్దర్భైరభిజ్వలయతి జ్వాలైర్వా । అవిదహం
తః శ్రపయత । సంప్రేష్యతి । ఆగ్నీధ్రో హవీగ్ంషి పిశ్రిపయతి । సంబ్ర
హ్మణా పృచ్యస్వ । వేదేన పురోడాశే సాఙ్గారం భస్మాభ్యూహతి । అ
త్ర వా వాచం విసృజేత్ । అఙ్గుళిప్రక్షాళనం పాత్రీనిర్ణేజనం చ । సగ్ం
సృజ్యోల్ముకేనాభితప్య । స్ఫ్యేనాంతర్వేదితిస్రో రేఖాల్లిఖిత్వా ప్రా
చీముదీచీర్వా తాస్వసగ్ంస్యందయన్ త్రీన్నినయతి । ప్రత్యగపవర్గం
ఏకతాయ స్వాహా । ఏకతాయేదం । ద్వితాయ స్వాహా । ద్వితాయేదం
త్రితాయ స్వాహా । త్రితాయేదం ॥ పనీయవాభిరుదభితపేత్ —25—

హరిః ఓం తత్సత్ ॥ శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు హరిః ఓం । దేవస్య త్వా—
పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే । స్ఫ్యమాదాయ । ఇన్ద్రస్య బాహురసి
దక్షిణస్సహస్రభృష్టిశ్శతతేజా వాయురసి తిగ్మతేజాః । స్ఫ్యమభి
మన్త్ర్య । హరస్తే మా ప్రతిగాం । స్రువవద్దర్భేణ సంమృజ్య । తం ద
ర్భముత్కరే నిరస్య అప ఉపస్పృశ్య । వేదేన వేదిం వివిదుః పృథివీగ్ం సా
పప్రథే పృథివీ పార్థివాని । గర్భం బిభర్తి భువనేష్వన్తస్తతో యజ్ఞో
జాయతే విశ్వదానిః । పురస్తాత్స్నాంబయుజుషో వేదేన వేదిం త్రిస్సంమా
ర్ష్టి । ఉపరిష్టాద్వా । యజమానః । చతుశ్శిఖణ్డా యువతిస్సుపేశా
ఘృతప్రతీకా భువనస్య మధ్యే । మర్మృజ్యమానా మహతే సౌభగా
య మహ్యం ధుక్ష్వ యజమానాయ కామాన్ । వేదిగ్ం సంమృజ్య

షాణాం । పృథివ్యైవర్మాసి । తత్రోదగగ్రం ప్రాగగ్రం వా దర్భం ని
ధాయ । పృథివిదేవయజన్యోషధ్యాస్తే మూలంమాహిగ్ంసిషం । త
స్మిగ్గ్ స్ఫ్యేన ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య । అపహతోరరుః పృథివ్యై దే
స్ఫ్యేనస తృణాన్పాగ్ సూనపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం ।
హారతి। యజమానః యోమాహృదా మనసా యశ్చ వాచా యో బ్ర
హ్మణాకర్మణాద్వేష్టిదేవాః। యశ్శ్రుతేన హృదయే నేష్టతా చ తస్యేం
ద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి । స్తంబయజుర్హ్రియమాణం । అధ్వర్యోః।
వర్షతు తేద్యౌః । వేదిం ప్రత్యవేక్షతే యజమానం వా । బధాన
దేవసవితః పరమస్యాం పరావతిశతేనపాశైర్యోస్మాన్ద్వేష్టియంచ
వయంద్విష్మ స్తమతో మామౌక్ । ఉత్కరే నివపతి । ఆగ్నీధ్రః।
అరరుస్తేదివంమాస్కాన్। ద్రప్సమాగ్నీధ్రో జలినాభిగృహ్ణాతి। య
జమానః ఇదంతస్మైహర్మ్యంకరోమియో నో దేవాంశ్చరతి బ్రహ్మ
చర్యం । మేధాపీదితశ్చమనసా తపస్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మానుషీషు।

ఉత్కరమభిగృహ్యమాణం । అపారరుమదేవయజనం పృథివ్యాః ।
ద్వితీయే ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య। అపహతోరరుః పృథివ్యై దేవయ
జన్యై। అపాదాయ । వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం । హారతి । యజమానః।
యోమాహృదా — శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యోః। వర్షతు తేద్యౌః। వేదిం
ప్రత్యవేక్షతే యజమానం వా। బధానదేవసవితః — మామౌక్। నివ
పతి। అగ్నీధ్రః అవబాఢగ్ంరక్షః । అభిగృహ్ణాతి యజమానః । ఇదం
తస్మైహర్మ్యం — మానుషీషు। అరరుర్ద్యాం మా పప్తత్ । తృతీయే
ప్రహృత్యాప ఉపస్పృశ్య। అపహతోరరుః పృథివ్యా అదేవయజనః
అపాదాయ। వ్రజంగచ్ఛ గోస్థానం। హారతి। యజమానః । యోమా
హృదా — శిరశ్ఛినద్మి । అధ్వర్యోః। వర్షతు తేద్యౌః। వేదింప్రత్య
వేక్షతే యజమానం వా। బధానదేవసవితః — మామౌక్ । ఉత్కరే స
వపతి। ఆగ్నీధ్రః। అవబాఢోఘశగ్ంసః। అభిగృహ్ణాతి । యజమానః।
ఇదంతస్మైహర్మ్యం — మానుషీషు। తూష్ణీంచతుర్థగ్ం హారన్నర్వాం

దర్భశేషగ్ం హరతి। — 1 — యజమానః। యోమాహృదామన
సాయశ్చవాచాయో బ్రహ్మణాకర్మణా ద్వేష్టిదేవాః। యశ్శ్రుతేన
హృదయేనేష్ణతాచతస్యేంద్రవజ్రేణ శిరశ్ఛినద్మి అధ్వర్యుః। తూష్ణీ
మవేక్ష్యతూష్ణీంన్నివపతి। ఆగ్నీధ్రః। అపబాఢా యాతుధానాః।
అభిగృహ్ణాతి। ఇదంతస్మై హర్మ్యం కరోమియోవోదేవా శ్చరతిబ్ర
హ్మచర్యం। మేధావీదిక్షుమనసాతప స్వ్యంతర్దూతశ్చరతి మాను
షీషు। అధ్వర్యుః ద్రప్సస్తేద్యాం మాస్కాన్। ఖనింప్రత్యవేక్ష్య।
స్ఫ్యేనవేదింపరిగృహ్ణాతి। వసవస్త్వా పరిగృహ్ణంతు గాయత్రేణచ్ఛం
దసా। దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభిమయా
ప్రతిమయోన్మయా పరిగృహ్ణామి। వేదింపరిగృహ్యమాణాం। రుద్రా
స్త్వాపరి గృహ్ణంతు త్రైష్టుభేఛందసా। పశ్చాత్। అపఉపస్పృశ్య।
ఆదిత్యాస్త్వా పరిగృహ్ణంతు జాగతేన ఛందసా। ఉత్తరతః। అపార
రుప దేవయజనంపృథివ్యా అదేవయజోజహి। స్ఫ్యేనోత్తమాంత్వ
చముద్ధంతి సముద్ధతామాగ్నీధ్రః। ఉత్కరేత్రిర్నివపతి। యజమానః।
యదుద్ధతోనిజహిగ్ంసిము పృథివ్యా మోషధీరపః। అధ్వర్యవస్ఫ్యకృత్

స్ఫ్యేనాంతరితం మోరుపాతు తస్మాత్। యదుద్ధంతోజిహింసిమ
క్రూరమస్యావేదించ కృమమనసా దేవయంతః। మాతేనహేడఉప
గామ భూమ్యాశ్శివానో విశ్వైర్భువనేభిరస్తు। ఉద్ధన్యమానాం।
ఇమాంన్నరాః కృణుతవేది మేతదేవేభ్యో జుష్టామదిత్యా ఉపస్థే।
ఇమాందేవాఅజుషంత విశ్వేరాయస్పోషా యజమానంవిశంతు। సం
ప్రేష్యతి। ఆగ్నీధ్రః। దేవస్యసవితుస్సవేకర్మకృణ్వంతివేధసః। ఖనతి
అపఉపస్పృశ్య। తూష్ణీముత్కరేఖననం। అపఉపస్పృశ్య। యజ
మానః। భూమిర్భూత్వా మహిమానం పుపోషతతో దేవీవర్ధయతే
పయాగ్ంసి। యజ్ఞియాయజ్ఞం విచయంతిశం చౌషధీరాప ఇహశక్వ
రీశ్చ। క్రియమాణాం। — 2 — ప్రాంచోవేద్యగ్ంసావున్నయతి।
ప్రతీచీశ్శ్రోణీః। పురస్తాదగ్ంహ్యసి। పశ్చాత్పృథియసి। మధ్యేసన్న

తతతా రాధవతి। బ్రహ్మను స్తరంపరిగ్రహం పరిగ్రహీష్యామి। బ్రహ్మ
ణమామంత్ర్య। బ్రహ్మ। బృహస్పతే పరిగృహాణ వెదిగ్ స్వగావాదె
వాన్సదనానిసంతు । తన్యాంబర్హిః ప్రథగాగ్ సాధ్వాంతిరహేంగ్
ప్రాణః పృథివీవెన్యస్య దేవతావర్ధయత్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమా
నోఅస్తు। స ష్టక్షీణాగ్ సుకృతాం యత్రలోక స్తత్రేమంయజ్ఞం య
జమానంచధేహి। ఓంపరిగృహాణ । ప్రసౌతి। అధ్వర్యుః । ఋతమసి।
దక్షిణతః। యజమానః। యజ్ఞస్యత్వా। ప్రమయాభియా। ప్రతిమ
యోన్మయా పరిగృహ్ణామి। ఋతసదనమసి । పశ్చాత్। ఋతశ్రీరసి।
ఉత్తరతః। ధాఅసిస్వధాఅస్యుర్వీచాసి వస్వీచాసి పురాక్రూరస్య వి
సృపో విరప్శిన్ । ప్రతీచీం వేదిగ్ స్ఫ్యేనయోయుక్తే । ఉదాదా
యపృథివీం జీరదానుర్యామైరయ్యం చంద్రమసిస్వధాభిస్తాం ధీరాసో
అనుదృశ్యయజంతె వేదిమనువీక్షతె। పశ్చార్ధే వేద్యై తృతీయదేశే
స్ఫ్యంతిర్యంచగ్ స్తబ్ధ్వాసంప్రెష్యతి। ప్రోక్షణీరాసాదయె ధ్మాబర్
హిరుపసాదయ స్రువంచస్రుచశ్చ సంమృడ్ఢిపత్నీగ్ సంనహ్యాజ్యేనో
దేహి । అగ్నీధ్రః । ప్రోక్షణీరభిపూర్య । అభిపూర్ణమాధ్వర్యవం।
ఉదంచగ్ స్ఫ్యమపోహ్యా। దక్షిణెనస్ఫ్యమసగ్ స్పృష్టాఅపోనినీయ।
ఋతసధస్థనాపఘ్నియః। స్ఫ్యశ్చవర్త్మన్సాదయతి। యజమానః। ఈ
డేన్య క్రతూరహామ పోదేపురుప్రబున దినానక్తం చసస్రుషే రిపస్వి
రీః। ప్రోక్షణీరాసాద్యమానాః। అధ్వర్యుః। శతభృష్టిరసివానస్పత్యో
ద్విషతోవధః పాణ్యసః। పురస్తాత్ప్రత్య చ ముత్కృ రేస్ఫ్యమదస్యః।
అగ్నీధ్రః। హస్తావవసిజ్య । స్ఫ్యంప్రయమ్య ఖయత్యగ్రమ ప్రతిమృశే।
ఉత్తరేణాహవనీయ్యం ప్రాగగ్రమిధ్మాబర్హిరుపసాదయతి। దక్షిణ
మిధ్మం। ఉత్తరంబర్హిః। — 3 — యజమానః। ఊర్ణామ్రదుప్ర
థమానగ్ స్యోనం దేవేభ్యో జుష్టగ్ సదనాయబర్హిః । సువర్గేలోకే
యజమానగ్ం హి ధేహిమాంనాకస్య పృష్ఠేపరమే వ్యోమన్।
బర్హిరాసాద్యమానం। అగ్నీధ్రః। ఘృతాచీరేతాగ్నిర్వో హ్వయతి

దేవ యజ్యాయై । స్రుక్ప్రాశిత్రాసుచ ఆదాయ । ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్ర
త్యుష్టా అరాతయః ఆహవనీయే గార్హపత్యే వా ప్రతితప్య । అనిశితా
స్థ సపత్నక్షయణీః । స్రుచోఽభిమన్త్ర్య వేదాగ్రాణి ప్రతివిభజ్య ప్రతి
విభజ్య వా తైః స్రుచః సంమార్ష్టి ప్రాగగ్రైః । గోష్ఠం మా నిర్మృక్షం వాజి
నం త్వా సపత్నసాహగ్ం సంమార్జ్మి । స్రువమగ్రైరన్తర
తోఽభ్యాకారగ్ం సర్వతో బిలమభి సమాహారం మూలైర్దం
డం న సంమృష్టాన్యసంమృష్టైః స్పృగ్ం స్పర్శయతి । వా
చం ప్రాణం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి ।
జుహూమగ్రైరన్తరతోఽభ్యాకారం ప్రాచీమగ్రైర్బాహ్యతః ప్రతీ
చీం మూలైర్దండం । చక్షుః శ్రోత్రం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సప
త్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి । ఉపభృతముదీచీమగ్రైరన్తరతోఽభ్యాకా
రం ప్రతీచీం మగ్రైర్బాహ్యతః ప్రాచీం మూలైర్దండం । ప్రజాం యో
నిం మా నిర్మృక్షం వాజినీం త్వా సపత్నసాహీగ్ం సంమార్జ్మి । య
థా స్రువమేవం ధ్రువాం । రూపం వర్ణం పశూనాం మా నిర్మృక్షం వా
జిత్వా సపత్నసాహగ్ం సమ్మార్జ్మి । స్రువప్రభృతి ప్రతిహారణం । అగ్నే
ర్వస్తేజిష్ఠేన తేజసా నిష్టపామి । పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । అగ్రే
ణోత్కరం దర్భేషు సాదయతి జఘనేన వా । స్రుక్సంమార్జనాన్యద్భి
స్సగ్ం స్పర్శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । పరికృత్యా ఉత్కరే త్యాగః ।—4—
దివశ్శిల్పమవతతం పృథివ్యాః కకుభిశ్శ్రితం । తేన వయగ్ం సహస్రవల్
శేన సపత్నం నాశయామసి స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । వేదమాద్య
స్థాలీయోక్త్రం పవిత్రే చాదాయాగ్నీధ్రః । ఆశాసానా సౌమనసం
ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూం । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే
సుకృతాయ కం । అపరేణ గార్హపత్యమూర్ధ్వజ్ఞుమాసీనాం పత్నీం
యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి । ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యం గ్రంథిం కృత్వా పరి
దక్షిణం పర్యస్యతి । దక్షిణేన నాభిముపస్థాప్యోపస్థాయ । తిష్ఠంతీం
స్థాపయతీత్యేకే । అగ్నే గృహపత ఉపమాహ్వయస్వ గార్హ

కల్యముపతిష్ఠతే । దేవానాం పత్నీరుప సమాహ్వయధ్వం । పత్నీ ప
త్నేష తే లోకో నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । దేవపత్నీరుపతిష్ఠతే ।
తస్మాద్దేశాదపక్రమ్య । సుప్రజసస్త్వా వయగ్ం సుపత్నీ రుపసేదిమ ।
అగ్నే సపత్నదంభనమదబ్ధాసో అదాభ్యం । దక్షిణత ఉదీచ్యుపవిశ్య
జపతి । ఇంద్రాణీ వాఽవిధవా భూయాసమదితిరివ సుపుత్రా । అస్థూరి
త్వా గార్హపత్యోపనిషదే సుప్రజాస్త్వాయ । పత్నీ జపతి । యు
క్తామే యజ్ఞమన్వాసాతై । యజమానస్సంపేపిష్యతి —5— అగ్ని
త్రః । పూషా తే బిలం విష్యతు । స్ఫ్యస్థానస్య బిలముపాహృత్య । దక్షి
ణాగ్నావాజ్యం విలాప్య । అదితిరస్యచ్ఛిద్రపత్రా । ఆజ్యస్థాలీమా
దాయ । మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రసస్తస్య తేఽక్షీయమాణ
స్య నిర్వపామి దేవయజ్యాయై । తస్యాం పవిత్రాంతర్హితాయా
మాజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరుప్య । ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిద
ధే పదం । సమూఢమస్య పాగ్ంసురే । దక్షిణాగ్నావధిశ్రిత్య । ఇషే
త్వా । దక్షిణార్ధే గార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । ఊర్జే త్వా । ఆపాదా
య । వేదేనోపయమ్య । పత్న్యా ఉపావహరతి । తత్థా నిమీల్యా
వేక్ష్యానుచ్ఛ్వసతీ । మహీనాం పయోఽస్యోషధీనాగ్ం రసోఽదబ్ధేన
త్వా చక్షుషావేక్షే సుప్రజాస్త్వాయ । పత్న్యవేక్షతే । తేజోఽసి । ఉ
త్తరార్ధే గార్హపత్యస్యాధిశ్రిత్య । తేజసే త్వా । ఆపాదాయ । తే
జోఽసి తేజోఽనుప్రేహి । హరతి । అగ్నిస్తే తేజో మా వినైత్ । ఆహవనీ
యేఽధిశ్రిత్య । అగ్నేర్జిహ్వాసి సుభూర్దేవానాం ధామ్నే ధామ్నే దేవే
భ్యో యజుషే యజుషే భవ । స్ఫ్యస్య వర్త్మన్సాదయతి । అధ్వర్యుర్య
జమానశ్చ నిమీల్యావేక్ష్యానుచ్ఛ్వసంతావాజ్యమవేక్షేతే । ఆ
జ్యమసి సత్యమసి సత్యస్యాధ్యక్షమసి హవిరసి వైశ్వానరం వైశ్వదేవ
ముత్పూతశుష్మగ్ం సత్యౌజాస్సహోఽసి సహమానమసి సహస్వా
రాతీస్సహస్వారాతీయత స్సహస్వ పృతనాస్సహస్వ పృతన్యతః । స
హస్రవీర్యమసి తన్మా జిన్వాజ్యస్యాజ్యమసి సత్యస్య సత్యమసి సత్యాయు

రసిసత్యశుష్మమసిస త్యేనత్వాభిఘారయామి తస్యతేభక్షీయ్య. భూ
ర్భువస్సువః అత్రైనముదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహరమా
జ్యం త్రిరుత్పూయ । ——6—— శుక్రమసి। ప్రథమం । జ్యోతి
రసి । ద్వితీయం । తేజోసి । తృతీయం । ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా
పునః ప్రాగేవసమాప్తిః ప్రాగేవసమాప్తిః। ఆజ్యముత్పూయాపశ్శో
త్పునాతి। దేవోవస్సవితోత్పునాతు అచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ। వసోస్సూ
ర్యస్యరశ్మిభిః। త్రిరుత్పూయ। యజమానః। ఆద్భిరాజ్యమాజ్యే నాప
స్సమ్యక్పునీతసతుః పవిత్రైః । తాదేవీశ్శక్వరీ శ్శాక్వరేణేమం యజ్ఞ
మవతసంవిదానాః। ఆజ్యం ప్రోక్షణీశ్చోత్పూయమానా ఆజ్యగ్రహణ
కాలే ఉభావాజ్య గ్రహాన్ జపతః । అసిమాత్సిన్నాస్రువేణవేద ముప
భృతంకృత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్య సీనఃఅంతర్వే ద్యాజ్యానిగృహ్ణా
తి । సమంబిలం ధారయమాణోజుహ్వాం భూయోజుహ్వాం చతుర్జు
హ్వాం గృహ్ణాతి। శుక్రంత్వాశుక్రాయా ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయజు
షేయజుషేగృహ్ణామి। జ్యోతిస్త్వాజ్యోతిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయ

జుషేయజుషే గృహ్ణామి।అర్చిస్త్వార్చిషి ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యోయ
జుషేయజుషే గృహ్ణామి । పంచానాంత్వా వాతానాం యంత్రాయధ
ర్త్రాయగృహ్ణామి । పంచానత్తీనాం । పంచానాంత్వర్తూనాం యం
త్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి । చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతినోత్కరఆజ్యాని
సాదయతి । అల్పీయఉపభృతి మధ్య దేశఉపభృత్యష్టావుపభృతి। పం
చానాంత్వాదిశాంయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వాపం
చజనానాం యంత్రాయధర్త్రాయ గృహ్ణామి।పంచానాంత్వాసలిలా
నాంధర్త్రాయగృహ్ణామి।పంచానాంత్వా పృష్ఠానాంధర్త్రాయగృహ్ణామి
పంచానత్తీనాం । ధామాసిప్రియందేవానామనాధృష్టం దేవయజ
నందేవవీతయేత్వాగృహ్ణామి । చరోస్త్వాపంచబిలస్యయంత్రాయధర్త్రా
యగృహ్ణామి । బ్రహ్మణస్త్వాతేజసేయంత్రాయధర్త్రాయగృహ్ణామి।క్ష
త్రస్యత్వౌజసేత్వాయంత్రాయధర్త్రాయ గృహ్ణామి।విశేత్వాయంత్రా

యథర్త్వియం గృహ్ణామి పంచావత్తీనాం । సుభర్వ్యాయ త్వా గృహ్ణామి।
ఉపభృత్యష్టకృత్వః। భూమా ప్రతిష్ఠితాయాం ధ్రువాయాం భూయిష్ఠం
చతుర్ధ్రువాయాం। సుప్రజాస్త్వాయ త్వా గృహ్ణామి । రాయస్పోషా
య త్వా గృహ్ణామి । బ్రహ్మవర్చసాయ త్వా గృహ్ణామి । భూరస్మాకగ్‌
హవిర్దేవానామాశిషో యజమానస్య దేవానాం త్వా దేవతాభ్యో గృ
హ్ణామి । పంచావత్తీనాం । కామాయ త్వా గృహ్ణామి । చతుర్ధ్రువా
యాం ।ఆపో దేవీరగ్రేపువో అగ్రేగువోఽగ్ర ఇమం యజ్ఞం నయతాగ్రే
యజ్ఞపతిం ధత్త యుష్మానింద్రోవృణీత వృత్రతూర్యే యూయమింద్ర
మవృణీధ్వం వృత్రతూర్యే ప్రోక్షితాస్థ । ఆపోభిమంత్ర్య —7—
బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి। బ్రహ్మాణమామంత్ర్య। బ్రహ్మా। ప్రోక్ష యజ్ఞం
దేవతా వర్ధయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానోఽస్తు । సప్తర్షీణాగ్‌
సుకృతాం యత్ర లోక స్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానంచ ధేహి । ఓం
ప్రోక్ష । అధ్వర్యుః । విస్రస్యేధ్మం । కృష్ణోఽస్యాఖరేష్ఠోఽగ్నయే త్వా
స్వాహా। త్రిరిధ్మం ప్రోక్షతి। వేదిరసి బర్హిషే త్వా స్వాహా। త్రిర్వేదిం।
బర్హిరసి స్రుగ్భ్యస్త్వా స్వాహా । త్రిర్బర్హిః । అంతర్వేది పురోగ్రం
ధిబర్హిరాసాద్య । యజమానః అశి శ్రేమబర్హిరంతః పృథివ్యాగ్‌
పృగ్రోహయంత ఓషధీర్వృక్షాః । యాసాం మూలముదవర్తీస్ఫ్యేన
శివానస్తాస్సుహవా భవంతు। సుమనసో యజమానాయ సంత్వోషధీ
రాపఇహ శక్వరీశ్చ। వృష్టిద్యావా పర్జన్య ఏనా విరోహయతు హిర
ణ్యవర్ణాశ్శతవల్శా అదబ్ధాః । అంతర్వేది బర్హిరాసన్నం యజమా
నః। అధ్వర్యుః దివే త్వా। అగ్రం ప్రోక్షతి। అంతరిక్షాయ త్వా । మధ్య
మం। పృథివ్యై త్వా। మూలం। స్రుచ్యగ్రాణ్యుపసాయ్య మూలాన్యు
పసాయయతి। పోషాయ త్వా। సహ స్రుచా పురస్తాత్ప్రత్యంచం గ్రంథిం
ప్రత్యుక్ష్య । ప్రోక్షణీశేషమధ్వర్యుర్యజమానస్య ప్రాచీనావీతినో।
స్వధా పితృభ్య ఊర్గ్భవ బర్హిషద్భ్య ఊర్జా పృథివీంగచ్ఛత । దక్షి
ణాయై శ్రోణేరుత్తరస్యాం సంతతం నినయతి। పితృభ్యో బర్హిషద్భ్యః

దం। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య తూష్ణీంపవిత్రగ్రంథిం విస్రస్యపూ
ర్వాశ్రేగ్రంథంవిష్యతు। బర్హిషోగ్రంథింవిస్రగ్ంసయతి । ప్రాంచము
ద్గూఢం ప్రత్యంచమాయచ్ఛతి। విష్ణోస్తూపోసి । కరుషంనివాహావనీ
యం ప్రతిప్రస్తరమాదత్తే । అయం ప్రాణశ్చాపానశ్చయజమానమపి
గచ్ఛతాం । యజ్ఞేస్యాభూతాంహోతారౌ పవిత్రేహవ్య శోధనేయజ
మానే ప్రాణాపానౌదధామి । తస్మిన్పవిత్రేఅపిసృజ్య । ప్రాణాపానా
భ్యాంత్వాసతనుంకరోమి । యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి । యజమా
నో బర్హిర్బ్రహ్మణే ప్రస్తరంధారతేయజమానోవా। —8— దర్భై
ర్వేదిమంతర్ధాయ పరిభోజనీమైరనైశ్చదర్భైః। దక్షిణత స్సన్నహ
న్సంస్తృణాత్యక్ష్ణయావా । ఊర్ణామ్రదసంత్వా స్తృణామిస్వాసస్థం
దేవేభ్యః। బర్హిషా వేదిగ్ స్తృణాతి। యజమానఃచతుశ్శిఖండాయువ
తిస్సువేశాఘృత ప్రతీకావయునానివస్తే నాస్తీర్యమాణామహా తేసౌ
భగాయసామేఘుత్వ యజమానాయకామాన్ । శివాచమేశగ్మాచై

ధిస్యోనాచమేసుషదాచై ధ్యార్యజస్వతీచమేపయ స్వతీచైధి। ఇషమూ
ర్జంమేపిన్వస్వబ్రహ్మతేజో మేపిన్వ స్వక్షత్రమోజోమేపిన్వస్వ విశంపు
ష్టింమేపిన్వస్వాయురన్నాద్యం మేపిన్వస్వ ప్రజాం పశూన్మేపిన్వస్వ।
స్తీర్యమాణాం। ప్రస్తరపాణిస్సగ్ స్ఫృష్టాన్పరిధీన్పరిదధాతి । గంధ
ర్వోసి విశ్వావసుర్విశ్వస్మా దీషతో యజమానస్య పరిధిరిడఈడితః।
ఆహవనీయముదగగ్రం మధ్యమం । ధ్రువోసిధ్రువోహగ్ సజాతే
షుభూయాసంధీరశ్చేత్తావసువిత్ । పరిధయజమానం । ఇంద్రస్యబా
హురసిదక్షిణో యజమానస్య పరిధిరిడఈడితః । ఆహవనీయమభ్య
గ్రందక్షిణం । ఉగ్రోస్యుగ్రోహగ్ం సజాతేషుభూయాసము గ్రశ్చే
త్తావసువిత్ । పరిధియజమానం । మిత్రావరుణౌత్వోత్తరతః పరిధ
త్తాంధ్రువేణధర్మణాయజమానస్య పరిధిరిడఈడితః । ఆహ వనీయ
ముత్తరం । అభిభూరస్య భిభూరిహగ్ సజాతేషుభూయాసమభి భూ
శ్చేత్తావసువిత్ । పరిధియ్యమానం । అస్మిన్యజ్ఞఉపభూయఇ

ఘ్న మేవిష్ణోర్భాయ పరిధీందధామి ధర్త్రాధరుణో ధరీయా నగ్నిర్ద్వే
షాగ్ సిసిరిశ్సుదాత్తై । పరిధీనేవ । సూర్యస్త్వాపురస్తాత్పాతుక
స్యాశ్చిదభిశస్త్యాః । ఆహవనీయమభిమన్త్ర్య । అగ్నింకల్పయతి॥
యునజ్మిత్వాబ్రహ్మణాదైవ్యేనహవ్యాయాస్మైవోఢవే జాతవేదః॥
ఇంధానాస్త్వాసుప్రజస స్సువీరాజ్యోగ్జీవేమ బలిహృతోనయంతేః॥
యన్మఅగ్నే అస్యయజ్ఞస్యరిష్యాద్యద్వాస్కందాదాజ్య స్యోతవిష్ణో॥
తేనహాన్మిసపత్నం దుర్మరాయు మైనందధామి నిరృర్త్యాఉపస్థే॥
తేజిష్ఠాతేతచనాయాచరోచనా । ప్రత్యోషంతీ స్తన్వోయాస్తే అగ్నే
తాభిర్వర్మాణ్యభితో వ్యయస్వమాత్వాదభనుయజ్ఞహానః పిశాచాః॥
ఆహవనీయ్యంయజమానః। మధ్యమంపరిధిముపస్పృశ్య। పురస్తాదూ
ర్ధ్వఆఘారంసమిధావాదధాతి । నీతిహోతారింత్ర్యాక వేద్యు మంతగ్
సమిధీమహ్యగ్నే బృహంతమధ్వరే దక్షిణామాఘారసమిధం। సమిద
స్యాయుషేత్వా। ఉత్తరాం। విశోయంత్రేస్థః । సమాపసంతర్గర్భావి
ధృతీకురుతే।అంతర్వేద్యుదగగ్రేనిధాయ। యజమానఃవిచ్ఛినద్మివిధృతీ
భ్యాగ్ సపత్నాన్జాతా న్భ్రాతృవ్యాన్ యెచజనిష్యమాణాః । విశో
యంత్రాభ్యాం విధమామ్యేనానపాగ్గ స్వానాముత్తమోసానిదేవాః॥
విశోయంతేనుదమానే అరాతింవిశ్వం పాప్మానమమతిం దుర్మరా
యం । సీదంతీదేవీసుకృతస్యలోకేధృతీ స్థోవిధృతీస్వధృతీ ప్రాణాన్మ
యిధారయతంప్రజాం మయిధారయతం పశూన్మయిధారయతం। వి
ధృతీసాద్యమానే అధ్వర్యుః । వసూనాగ్ రుద్రాణామాదిత్యానాగ్
సదసిసీద । తయోః ప్రస్తరమత్యాధదాతి। యజమానః॥ అయంప్ర
స్తరఉభయస్యధర్తాధర్తా ప్రయాజానాముతానూయాజానాం । స
దాధారసమిధోవిశ్వరూపాస్తస్మిన్స్రుచో అధ్యాసాదయామి । ప్ర-
స్తరగ్ సాద్యమానం అజుహ్వాగసిఘృతాచీనామ్నాప్రియేణనామ్నా
ప్రియేసదసిసీద । ప్రస్తరేజుహూగ్ సాదయతి । —9— యఆగో
హావధోజుహు దేవయానాన్ యత్రర్షయః ప్రథమజాయేపురాణాః॥

హిరణ్యపక్షః రాసంభృతాంగా వహాసిమా సుకృతాంయత్రలోకాః।
జుహూరసిఘృతాచీ గాయత్రీ యామిష్ఠాకవిభిస్తుషాణావ్యధమానాయ
జ్ఞమనుయచ్ఛ స్వసుసీతీయజ్ఞసయాస్యుపదేవాన్ । అగ్నేయేనశ
ర్మణాదైవ్యేన । జుహూగంసాద్యమానాం । ఉపభృదసిఘృతాచీనా
మ్నా ప్రియేణనామ్నాప్రియే సదసిసీద। ఉపభృతగంసాదయతి। అ
వాహంబాధ ఉపభృతాసపత్నాన్జామ్ భ్రాతృవ్యాన్ యేచజనిష్య
మాణః । దోగ్ధ్రాయజ్ఞసుమఘూమివధేను మహాముత్తరోభూయాస
మధరేమత్సపత్నాః। సుభృదస్యుపభృద్ఘృతాచీత్రైష్టుభేనచ్ఛంద
సావిశ్వేదః । అవ్యధమానాయజ్ఞమనుయచ్ఛస్వసుసీతీయజ్ఞంస
యాస్యుపదేవాన్ । ఐంద్రేణశర్మణాదైవ్యేన । ఉపభృతగంసాద్యమా
నాం। ధ్రువాసిఘృతాచీనామ్నా ప్రియేణనామ్నా ప్రియేసదసిసీద।

ధ్రువగంసాదయతి। యోమావాచామనసాదుర్మరాయుర్ హృదారా
తీయాదభిదాసదగ్నే । ఇదమస్యచిత్తమ ధరంధ్రువాయా అహము
త్తరోభూయాసమధరే మత్సపత్నాః। ధ్రువాసిధరణీధనస్యపూర్ణా
జాగతేనఛందసావిశ్వేవేదః । అవ్యథమానాయజ్ఞమనుయచ్ఛ స్వసు
సీతీయజ్ఞసయాస్యుపదేవాన్ । వైశ్వదేవేనశర్మణాదైవ్యేన । ధ్రువగం
సాద్యమానాం। ఋషభోసిశాక్వరో ఘృతాచీనాంగ్ సూనుః। ప్రియే
ణనామ్నాప్రియే సదసిసీద । స్రువగంసాదయతి। స్యోనోమేసీదసుష
దః పృథివ్యాంప్రథయిప్రజయాపశుభిస్సువర్గేలోకే దివిసీదపృథివ్యా
మంతరిక్షేహా ముత్తరోభూయాసమధరేమత్సపత్నాః । అయగంస్రు
వో అభిజహారిహాణమాంచ్ఛతక్షరశ్ఛందసామష్టుభేన । సర్వాయజ్ఞ
స్య సమనక్తి విష్టాబార్హస్పత్యేనశర్మణాదైవ్యేన । స్రువగంసా
ద్యమానాం। తూష్ణీమాజ్యస్థాలీగంసాదయతి । ఇయగంస్థాలీఘృతస్య
పూర్ణాచ్ఛిన్నపయాశ్శతధారఉత్సః । మారుతేనశర్మణాదైవ్యేన। ఆ
జ్యస్థాలీగం సాద్యమానాం । వేదంబహిర్వేదింగృహీత్వా । ఏతా అసద
న్సుకృతస్యలోకే తాగ్ం విష్ణో పాహిపాహియజ్ఞం పాహియజ్ఞపతిం పాహి

మాంయ జ్ఞనియం । స్రుచో౽భిమన్త్ర్య । విష్ణూనిస్థనైష్ణవానిధామాని
స్థప్రాజాపత్యాని । స్రుగ్గతాన్యాభ్యాని । వేదంపాత్రీమాజ్యస్థాలీగ్ం
స్రువంచాదాయ । ఇదమహగ్ం సేనాయా అభీత్వర్యై ముఖమపోహా
మి । వేదేనపురోడాశేభ్యోఽఙ్గారానపోహ్య । ప్రతిపురోడాశం మం
త్రావృత్తిః । సూర్యజ్యోతిర్విభాహిమహత ఇంద్రియాయ । అభిమం
త్ర్య । ఆప్యాయతాంఘృతయోనిరగ్నిర్హవ్యానుమన్యతాం । ఖ
మంక్ష్వత్వచమంక్ష్వ సురూపంత్వా వసువిదంపశూనాం తేజసా
గ్నయేజుష్టమభిఘారయామి । అగ్నేయంపురోడాశమభిఘారయతి ।
తూష్ణీమితరా । యస్తఆత్మాపశుషుప్రవిష్టో దేవానాం విష్ఠామను
యోవితస్థే । ఆత్మన్వాన్థ్సోమఘృతవాన్ హిభూత్వా దేవాన్గచ్ఛసు
వర్విందయజమానాయమహ్యం । ప్రాతర్దోహమభిఘారయతి । తూ
ష్ణీగ్ం సాయందోహం । స్యోనం తే సదనం కరోమి ఘృతస్య
ధారయా సుశేవం కల్పయామి తే । పాత్రీయాము
పస్తీర్య । ఆర్ద్రః ప్రథస్నుర్భువనస్య గోపాః శృత ఉత్స్నాతి
నితామతీనాం । అపర్యావర్తయన్పురోడాసముద్వాస్య వేదేనాధ
స్తాద్భస్మప్రమృజ్య ।— 10 తస్మిన్థ్సీదామృతే ప్రతితిష్ఠ వ్రీహీణాం
మేధసుమనస్యమానః । పాత్రీయాం ప్రతిష్ఠాపయతి । తూష్ణీంయవమ
యం । ప్రతిపురోడాశమార్ద్రః ప్రథస్నుర్వేదేన భస్మాతిస్మిన్థ్సీదామృ
తే । దృగ్ంహగాదృగ్ం హగోపతిం మావో యజ్ఞపతీరిషత్ । ప్రాత
ర్దోహంవత్సకుర్వన్నాప్యుద్వాసయతి । ఇరాభూతిః పృథివ్యై రసో
మోత్క్రమీత్ । స్రువేణకపాలాని ప్రత్యజ్య । దేవస్త్వా సవితామ
ధ్వానక్తు । స్రువేణ పురోడాశ మనక్తి । యజమానః । తృప్తిరసిగా
యత్రంచ్ఛందస్తర్పయమా తేజసా బ్రహ్మవర్చసేన తృప్తిరసి త్రైష్టు
భంఛందస్తర్పయమౌజసా వీర్యేణతృప్తిరసి జాగతంఛందస్తర్పయ య
మాప్రజయా పశుభిః । ప్రతిపురోడాశం మజ్జమానం । ఉపరిష్టాద
భ్యజ్యాధస్తాదుపానక్తి । ఉపరిష్టాత్స్రువేణాధస్తాద్ధస్తేన । పృథగ్

హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా ।
చతుర్హోత్రా పౌర్ణమాస్యాగ్ం హవీగ్ంష్యాసాదయతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పంచ
హోత్రామావాస్యాయాం । ప్రియేణనామ్నా । ప్రియగ్ం సదఆసీద ।
విసృతౌ । పూర్వగ్ం శృతం । అపరం దధి । యజమానస్య యజ్ఞోసిసర్వ
తశ్శ్రితస్సర్వతో మాంభూతం భవిష్యచ్ఛ్రయతాగ్ం శతంమెసంత్వా
శిషస్సహస్రమ్మేసంతు సూనృతాఇరావతీః పశుమతీః ప్రజాపతిరసి
సర్వతశ్శ్రితస్సర్వతో మాంభూతం భవిష్యచ్ఛ్రియతాగ్ం శతంమెసం
త్వాశిషస్సహస్రం మెసంతుసూనృతా ఇరావతీః పశుమతీః । అగ్నే
యంపురోడాశమాసన్నాభిమృశతి । ఇదమింద్రియ మమృతంవీర్య
మనేనేంద్రాయ పశవోచికిత్సన్ । తేనదేవా అవతోప మామిహేష
మూర్జంయశస్సహ ఓజస్సనేయగ్ం శృతంమయిశ్రయతాం । ప్రాతర్దో
హం । యత్పృథివీ మచరత్తత్ప్రవిష్టం యేనా సించద్బలమిం
ద్రేప్రజాపతిః । ఇదం తచ్ఛుక్రం మధువాజినీవద్యేనో పరిష్టాదధి
నోన్మహేంద్రం దధిమాంధినోతుదధి । అయంయజ్ఞస్సమసదద్ధవిష్మా
నృచాసామ్నాయజుషాదేవతాభిః । తేనలోకాంథ్సూర్యవతోజయే
మేంద్రస్య సఖ్యమమృతత్వమశ్యాం । సర్వాణిహవీగ్ంషి । యోనః
కనీయఇహకామయాతా అస్మిన్ యజ్ఞేయజమానాయమహ్యం । అ
పతమింద్రో వైమృధోభువనాన్ను । దత్తామహ్యం ప్రజాం వీరవతీంవి
దేయ । ఇంద్రం వైమృధం । మమాగ్నే వర్చోవిహవే ష్వస్తువయంత్వే
ధానాస్తనువం పుషేమ । మహ్యన్నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయా
ధ్యక్షేణపృతనాజయేమ । మమదేవావిహవేసంతుసర్వ ఇంద్రావం
తోమరుతోవిష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్షమురుగోపమస్తు మహ్యంవా
తః పవతాంకామేఅస్మిన్ । మయిదేవాద్రవిణమాయజంతాం మ
య్యాశీరస్తుమయిదేవహూతిః । దైవ్యాహోతారావనిషంత పూ
ర్వేరిష్టాస్స్యామతనువాసువీరాః । మహ్యంయజంతుమమయాని హ

ప్యాకూతిస్సత్యామనసో మేఅస్తు । ఏనోమానిగాంకతమచ్ఛ నాహం
విశ్వేదేవాసోఅధివోచతామే । దేవాః మనుష్యా ఋణాః కృణోతు విశ్వేదే
వాసఇహావీరయధ్వం । మహాస్మహిప్రజయ మాతనూ భిర్మారధామ
ద్విషతే సోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । —2—
అదబ్ధో గోపాః పరిపాహినస్త్వం । ప్రత్యంచో యాంతునిగుదః పునస్తే
మైషాంచిత్తం ప్రబుధాంవినేశత్ । ధాతా ధాతృణాం భువనస్యయస్ప
తిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమంయజ్ఞమశ్వినోభా బృహ
స్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానంన్యర్థాత్ । ఉరుగవ్యచానోమహిషశ్శ
ర్మయగ్ం సదస్మిన్హవేపురుహూతః పురుక్షు । సనః ప్రజాయైహర్య
శ్వమృడయేంద్రమానోరీరిషోమాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే
భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహేతాన్ । వసవోరుద్రాఆది
త్యాఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తార మధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమిం
ద్రమముతో హవామహే యో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నోయ
జ్ఞంవిహవేజుష స్వాస్యకుర్మోహరివో మేదినంత్వా॥ పృథివీహో
తా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్
హోత్రాపౌర్ణమాస్యాగ్ం హవీగ్ంష్యాసన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా । పం
చహోత్రామావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాగ్ం శృతమా
సాదయతి । ఉత్తరస్యాందధి । అయంవేదః పృథివీమన్వవిందద్గుహాస
తీంగహనేగహ్వరేషు । సవిందతు యజమానాయ లోకమచ్ఛిద్రం
యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వాధ్రువాం వేదంనిధా
యవేద్యంతాన్ పరిస్తరణశేషైః పరిస్తీర్య । హోతృషదనంకల్ప
యిత్వా । నామిధ్మేనిభ్యఃప్రతిపద్యతే । — 11 — హోతరేహి ।
అగ్నయేసమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహన్త్సామిధేనీరనువ
క్ష్యామి । బ్రహ్మణామామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతేమబ్రూహి
యజ్ఞందేవతావర్ధం యశ్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తుసస్తర్షీః

వ్యాకూతిస్సత్యామనసో మేఅస్తు । ఏనోమానిగాంకతమచ్చనాహం
విశ్వేదేవాసోఅధివోచతామే । దేవమనుష్యాఋషయఃకృణోతువిశ్వేదే
వాసఇహవీరయధ్వం । మాహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ
ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతినుదన్పురస్తాత్ । —2—
అదబ్ధోగోపాఃపరిపాహినస్త్వం । ప్రత్యంచోయంతునిగుతః పునస్తే
మైషాంచిత్తం ప్రబుధాంవినేశత్ । ధాతాధాతౄణాం భువనస్యయస్ప
తిర్దేవగ్ం సవితారమభిమాతిషాహం । ఇమంయజ్ఞమశ్వినోభాబృహ
స్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానంన్యర్థాత్ । ఉరుగవ్యచానోమహిషశ్శ
ర్మయగ్ం సదస్మిన్హవేపురుహూతఃపురుక్షు । సనః ప్రజాయైహర్య
శ్వమృడయేంద్రమానోరీరిషోమాపరాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే
భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యామవబాధామహేతాన్ । వసవోరుద్రాఆది
త్యాఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తారమధిరాజమక్రన్ । అర్వాంచమిం
ద్రమముతోహవామహేయో గోజిద్ధనజిదశ్వజిద్యః । ఇమన్నోయ
జ్ఞంవిహవేజుషస్వాస్యకుర్మోహరివో మేదినంత్వా। పృథివీహో
తా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోగ్నీత్ । బృహస్పతిరుపవక్తా । చతుర్
హోతాపౌర్ణమాస్యాగ్ం హవిగ్ంష్యాసన్నాభిమృశతి । అగ్నిర్
హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత్ । మిత్రఉపవక్తా ।పం
చహోత్రామావాస్యాయాం । దక్షిణస్యాగ్ం శ్రోణ్యాగ్ం శృతమా
సాదయతి । ఉత్తరస్యాందధి । అయంవేదః పృథివీమన్వవిందద్గుహాస
తీంగహనేగహ్వరేషు । సవిందతు యజమానాయలోకమచ్ఛిద్రం
యజ్ఞంభూరికర్మాకరోతు । అగ్రేణోత్తరేణ వాధ్రువాం వేదంనిధా
యవేద్యంతాన్ పరిస్తరణశేషైః పరిస్తీర్య । హోతృషదనంకల్ప
యిత్వా । సామిధేనీభ్యఃప్రతిపద్యతే । — 11 — హోతరేహి ।
అగ్నయేసమిధ్యమానాయానుబ్రూహి । బ్రహన్త్సామిధేనీరనువ
క్ష్యామి । బ్రహ్మణామామంత్ర్య । బ్రహ్మ । ప్రజాపతేమబ్రూహి
యజ్ఞందేవతావర్ధం యత్త్వం నాకస్యపృష్ఠే యజమానోఅస్తుసర్కషీ

రాగ్ సుకృతాం యంత్రలోక స్త్రే తేమంయజ్ఞం యనుమానంచ ధేహి।
ఓమను బ్రూహి । దశ హోతారం వ్యాఖ్యాయ । యజమానోను
మంత్రయతే । ప్రణవే ప్రణవే సమిధమాదధాతి । చిత్తిస్రుక్ । చి
త్తమాజ్యం । వాగ్వేదిః । ఆధీతం బర్హిః । కేతో అగ్నిః । విజ్ఞాత
మగ్నిః । వాక్పతిర్హోతా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సా
మాధ్వర్యుః । అంగిర సోమాస్య యజ్ఞస్య ప్రాతరనువాకై రవంతు।
సామిధేనీనాం ప్రతిపదిజపతి । చిత్తిస్రుక్ = సాధ్వసః। అనూచ్యమా
నేషుదశ హోతారం వ్యాఖ్యాయ। ఉచ్ఛుష్మో అగ్నే యజమానాయ
మేధిశుష్మో అభిదానదే। అగ్నే దేవేద్ధమన్విద్ధమంద్ర జిహ్వామర్త్యస్య
తేహోతర్మూర్ధంనాజిఘుర్మిరాయస్పోషాయసుప్రజాస్త్వాయ సువీ

ర్యాయ । సమిధ్యమానం సమిద్ధో అగ్ని రాహుత స్వాహాకృతః పిపర్తు
నః । స్వగా దేవేభ్య ఇదంనమః । సమిద్ధం । సమిద్ధో అగ్న ఆహుతేత్య
భిజ్ఞాయైమే వామనూయాజసమిధమనతిష్య సర్వమిధ్మ శేషమభ్యాద
ధాతి । పరిధానీయాయాంవా । యజమానః । దేవాః పితరః పితరో
దేవా యోహమస్మిససన్ యజే । యస్యాస్మినతమంతరే మిస్వంమఇ
ష్టగ్ స్వందత్తగ్ స్వంపూర్తగ్ స్వగ్ శ్రాంతగ్ స్వగ్ హుతం । త
స్యమేగ్ని రుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతా దిత్యోనుఖ్యాతా ద్యౌః పితా
పృథివీమాతా ప్రజాపతిర్బంధుయ ఏవాస్మిసస యజే । హోతృ
ప్రవరేఅధ్వర్యు ప్రవరేచప్రవ్రియమాణె । వేదేనాగ్నింత్రిరుపవా
జ్య । స్రువేణ ధ్రువాయా ఆజ్యమాదాయా వేదేనోపయమ్యాసీనః।
ఉత్తరం పరధి సంధిమన్వవహృత్య । ప్రజాపతయేస్వాహా । మనోసి
ప్రాజాపత్యంమనసామాభూతేనావిశ । ప్రావమాఘార్యమాణం ।
ప్రజాపతయఇదం । ఆప్యాయతాంధ్రువాఘృతేనయజ్ఞం యజ్ఞంప్రతి
దేవయద్భ్యః । సూర్యాయా ఊధోదిత్యా ఉపస్థఉరుధా రాపృథివీ
యజ్ఞే అస్మిన్ । స్రువేణాజ్యస్థాల్యా ఆజ్యమాదాయధ్రువామాప్యా
య్య యత్యేనదాయా వదాయసార్వతికం । అగ్నిత్వేధిగ్ జ్యోగ్నిం చ

త్రిస్త్రిస్సంమృష్టి। సంప్రేష్యతి।—12—ఇధ్మసన్నహనైస్సహప్లైవి
రుక్ తేస్ఫ్యైర్వాగ్ని ధో్రనుపరిక్రామంపరిధీన్ యథాపరిధితమన్వ
గ్రంత్రిస్త్రిస్సంమృజ్య। అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా సరిష్యంతంవాజం
జేష్యంతంవాజినం వాజజితం వాజజిత్యాయైసంమార్జ్మ్యగ్నిమన్నా
దమన్నాద్యాయ। త్రిరగ్నింప్రాంచం। అధ్వర్యుః భువనమసివిప్ర
థస్వాగ్నెయష్టేదంనమః। అగ్రేణధ్రువాం జుహూంవాంజలింకృత్వా
జుహ్వేహ్యగ్నిస్త్వాహ్వ యతిదేవయజ్యాయై। జుహూమాదత్తే। ఉప
భృదేహిదేవస్త్వా సవితాహ్వయతి దేవ యజ్యాయై। ఉపభృతమాద
త్తే। సుయమే మేఅద్యఘృతాచీ భూయా స్తగ్ స్వావృతౌ సూపావృతౌ।
ఉపభృతి జుహూముత్యాదధాతి। ముఖతో౽భి వ్యాత్య ముఖత ఉపా
వహరతినచవసగ్ శింజయతి నాభిదేశేచ సు్రచౌధారయతి। సర్వత్రై
వమత్యాధానో౽పావ హరణేభవతః। అగ్నావిష్ణూమావామ వక్రమి
షం విజిహాథాం మామాసంతాప్తం లోకంమేలోకకృతౌ కృణుతం।
అగ్రేణశుచోత్తరేణ మధ్యమంపరిధి మనవక్రామం ప్రస్తర దక్షి
ణేన పదాదక్షిణాతి క్రామత్యుదంజ్ఞ్రస్వేనైతద్వావిపరీతం దక్షిణా
తిక్రమ్య। విష్ణోస్స్థానమసీతి ఇంద్రో౽అకృణో ద్వీర్యాణి। అవతిష్ఠతెంత
శ్వేది దక్షిణః పాదో౽భవత్యవఘ్నుస్సన్యోర్ధో౽ధ్వ స్తిష్ఠన్। దక్షిణం
పరిధిసంధిమన్వవహృత్య। —13— సు్రచస్థమాజ్యం స్పృశతి
యజమానః। అధ్వర్యుంయజమానో౽న్వారభ్య। సమారభ్యోర్ధ్వో౽అధ్వ
రోదివిస్పృశ మహ్రుతో యజ్ఞో యజ్ఞపతేరింద్రావాన్త్స్వాహా। వాగ
స్యైంద్రీసపత్నిక్షయణీవాచా మేంద్రియేణావిశ। సృచ్యమాఘార్య
మాణః। ఇంద్రాయేదం। అనన్వారభ్యఅధ్వర్యుఃహిం బృహద్భాః।
సు్రచముద్గృహ్య। పాహిమాగ్నే దుశ్చరితా దామాసుచరితేభజ।
అసగ్గ్ స్పర్శయన్ స్రుచౌ ప్రత్యాక్రమ్య త్యే తేపవాక్రమణ ప్రత్యాక్ర
మణే మంత్రవతీభవతః। మఖస్యశిరో౽సిసంజ్యోతిషా జ్యోతిరక్తాం

జుహ్వా ధ్రువాం ద్విస్త్రిర్వా సమనక్తి । ఉష్ణీతగ్ రాయః । స్రువేణ ధ్రు
వాయా ఆజ్యమాదాయ। సువీరాయస్వాహా। జుహూముపభృతం చాభిఘార్య। జు
హ్వోపాదాయ । యజ్ఞేన యజ్ఞస్సంతతః ధ్రువాం
ప్రత్యభిఘార్య । ఆయతనే స్రుచౌ సాదయిత్వా — 14 —
ఇధ్మసన్నహనాని స్ఫ్యఉపసంగృహ్య వేద్యాశ్చ తృణమవ్యంతమా
దాయోత్తరతః ప్రవరాయావతిష్ఠతే । పూర్వోర్ధ్వర్యుం పర ఆగ్నీ
ధ్రో ఇధ్మసన్నహనాన్యాగ్నీధ్రో న్వారభ్యహా । క ఇదమగ్నీద్భవిష్య
తి స ఇదమగ్నీద్భవిష్యతి క ఇదమధ్వర్యుర్భవిష్యతి స ఇదమధ్వర్యుర్భ వి
ష్యసి యజ్ఞో యజ్ఞస్య వాగార్త్విజ్యం కరోతు మనా ఆర్త్విజ్యం కరోతు
వాచం ప్రపద్యే భూర్భువస్సువర్విష్ణోస్స్థానే తిష్ఠామి బ్రహ్మన్ప్రవరా
యా శ్రావయిష్యామి । బ్రహ్మాణమామంత్ర్య । బ్రహ్మ । వాచస్ప
తేవాచమాశ్రావయైతామాశ్రావయ యజ్ఞం దేవేషు మాం మనుష్యే
షు దేవతా వస్థాయ త్వం నాకస్య పృష్ఠే యజమానో అస్తు । సప్తర్షీ
ణాగ్ సుకృతాం యత్ర లోకస్తత్రేమం యజ్ఞం యజమానం చ ధేహి ।
ఓమాశ్రా 3 వయ । అధ్వర్యుః । ఆశ్రావయ । ఆగ్నీధ్రః । అస్తు
శ్రౌషట్ । అపరేణోత్కరం దక్షిణాముఖస్తిష్ఠన్స్ఫ్యగ్ సంమార్గా
గ్రేచ్ఛ ధారయన్ప్రత్యాశ్రావయతి । అగ్నిర్దేవో హోతా దేవాన్ య
క్షద్విద్వాగ్ శ్చికిత్వాన్మనుష్యద్భరద్వాజవద్బృహస్పతివదంగిరోవ
ద్బ్రహ్మణ్వదా చ వక్షద్బ్రాహ్మణా అస్య యజ్ఞస్య ప్రావితారః । హో
తృశర్మా మానుషః । వేద్యాం తృణమపిసృజ్య । యజమానః । దే
వాః పితరః పితరో దేవా యోహమస్మి స సన్యజే । యస్యాస్మి న తమంత
రేమి స్వం మ ఇష్టగ్ స్వం దత్తగ్ స్వం పూర్తగ్ స్వగ్ శ్రాంతగ్ స్వగ్
హుతం తస్య మేగ్నిరుపద్రష్టా వాయురుపశ్రోతాదిత్యో నుఖ్యాతా
ద్యౌః పితా పృథివీ మాతా ప్రజాపతిర్బంధుర్య ఏవాస్మి స సన్యజే ।
హోతృప్రవరే ధ్వర్యుప్రవరే చ ప్రవ్రియమాణే । ఘృతవతీశబ్దే
జుహూపభృతావగ్న్యగ్ర్యురాదాయ దక్షిణా సక్నదతిక్రామంతః । అపరే

దాఘూతసంభేదం పంచప్రయాజాన్ప్రాచోయజతి ప్రతిదిశంవానర్వా
న్వైకత్రన్యం । —౧౧—సమిధోయజేతి ప్రథమగ్ంసంప్రేష్యతి
యజయజేతితరాః । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । సమిధో
యజ। యజమానః। పృథివీహోతా। ద్యౌరధ్వర్యుః। రుద్రోగ్నీత్।
బృహస్పతిరుపవక్తా। సమిదోభ్యగ్నయఇదం। వసంతమృతూనాంప్రీ
ణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు। ఏకోమమైకాతస్యయోస్మాన్ద్వేష్టియంచ
వయంద్విష్మః।ఆ 3 శ్రా 3 వయ।అస్తుశ్రౌషట్। యజమానః। తనూన
పాతేగ్నయఇదం। వసిష్ఠశౌనకగోత్రాణాంత్వత్ర। ఆ 3 శ్రా 3 వయ
అస్తుశ్రౌషట్। యజ। నరాశగ్ంసాయాగ్నయఇదం । గ్రీష్మమృతూ
నాంప్రీణామిసమాప్రీతః ప్రీణాతు । ద్వౌమమద్వేతస్యయోస్మాన్ద్వే
ష్టియంచవయంద్విష్మః । ఆ 3 శ్రా 3 వయ ।అస్తుశ్రౌషట్ । యజ।
ఇడోభ్యగ్నయఇదం । వర్షాఋతూనాం ప్రీణామితామా ప్రీతాఃప్రీ
ణంతు। త్రయోమమతిస్రస్తస్య యోస్మాన్ద్వేష్టియంచ వయంద్వి
ష్మః। అథజుహూపభృతం జుహ్వామానియ్య। ఆ 3 శ్రా 3 వయ।అస్తు
శ్రౌషట్। యజ। బర్హిషేగ్నయఇదం। శరదమృతూనాం ప్రీణామి।
సామాప్రీతాప్రీణాతు। చత్వారోమమచతస్రస్య యోస్మాన్ద్వేష్టి
యంచవయంద్విష్మః। ఆ 3 శ్రా 3 వయ అస్తుశ్రౌషట్। యజ।స్వాహా
కారాయాగ్నయఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాంప్రీణామితౌ మా
ప్రీతౌప్రీణీతాం। పంచమమపంచస్యకించన యోస్మాన్ద్వేష్టియంచవ
యంద్విష్మః । పరిత్యక్రమ్య । శేషేణధ్రువామభిఘార్య । అనుపూ
ర్వ్యగ్ంహవీగ్ంష్యభిఘారయతి। ఉపభృతమంతతః। ఆయతనేస్రుచౌసా
దయిత్వా । నవాహవీగ్ంష్యభిఘారయతి। ద్వేష్యస్య। అగ్నిశ్చసోమశ్చే
తిద్వాదాజ్యభాగా। ఆప్యాయతాంత్రిః। అగ్నయేనుబ్రూహి। ఆప్యా
యతాం । దక్షిణాతిక్రమ్య । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అస్తుశ్రౌషట్।
అగ్నింయజ । అగ్నయఇదం। విక్రృతే। అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నే
రహంమదేవయజ్యయాచక్షుష్మాన్భూయాసం। పరిత్యక్రమ్య । నస్మిన

చోత్సాదనం । పూర్వవదవద్యన్న ప్రేష్యతి । సోమాయానుబ్రూ
హి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । సోమంయజ । సోమాయేదం ।
అగ్నీషోమయోరహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । వి
కృతౌ । సోమేనయజ్ఞ్యశ్చేత్సోమస్యాహం దేవయజ్యయా చక్షు
ష్మాన్భూయాసం । అన్వాధానాద్యుపద్యేప్రత్యే హాన్ వ్రతలోపప్రా
యశ్చిత్తార్థం వ్రాతపతేష్టిస్థానేస్రువాహుతిం హోష్యే । అగ్నయే
వ్రతపతయే స్వాహా । అగ్నయే వ్రతపతయ ఇదం । ఆప్యాయతాం ధృ
వా మా ప్యాయయ్య నానాప్రకారేణ సంభావితసకలదోషనిర్హరణా
ర్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్ర
జాపతయ ఇదం । పురస్తాద్విరవదానస్య పంచ హోతారంవదేత్ ।

అగ్నిక్ హోతా । అశ్వినాధ్వర్యూ । త్వష్టాగ్నీత । మిత్రఉపవ
క్తా । ఆప్యాయతాంజుహూముపస్తీర్య । మాభేర్మాసంవిక్థామాత్వా
హిగ్ంసిషం మా తే తేజోపక్రమేద్భరత ముద్ధరేమనుషించావ దానా
ని తేప్రత్యవదాస్యామి నమస్తే అస్తుమామాహిగ్ంసీః । ఆగ్నేయంపు
రోడాశం మధ్యాదఙ్గుష్ఠపర్వమాత్రమవదానంతిరశ్చీనం ముపద్యతి ।
పూర్వార్ధాద్ద్వితీయ్యమనూచీనం పశ్చార్ధాత్తృతీయ్యం పంచావత్తి
నః । ఆప్యాయతామభిఘారయతి । యదవదానాని తేవద్యన్విలో
మాకారుషమాత్మనః । ఆజ్యేనప్రత్యనజ్మ్యేనత త్తఆప్యాయతాంపునః ।
నహవీగ్ంష్యభిఘారయతి । స్రుచ్యౌఖమానియ్య । అగ్నయేనుబ్రూ
హి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । అగ్నింయజ । అగ్నయఇదం ।
అగ్నేరహందేవ యజ్యయాన్నాదోభూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య ।
ఉ పా గ్ం శు యా జ మ ం త్ర రా య జ తి । ఆ ప్యా య
తాం చ త్వా రి । ప్ర జా ప త యే అ ను బ్రూ హి । ఆ శ్రా
వయ । అస్తుశ్రౌషట్ । ప్రజాపతిం...యజ । ప్రజాపతయ
ఇదం । దబ్ధిరస్యదబ్ధో భూయాసం పాప్మానందభేయం । ఆప్యాయ
తాంమాభేరాప్యాయతాం యదవ దానాని స్రుచ్యౌఖం । అగ్నీషో

మాభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నీషో
మౌ యజ । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయో రహం దేవయ
జ్యయా వృత్రహా భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । ఆప్యాయతాంధ్రూ
భేరాప్యాయతాం యదవదానాని ప్రసుజ్మఖం । ఇంద్రాయ వైమృధా
యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । ఇంద్రం వైమృ
ధం యజ । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధస్యాహం
దేవయజ్యయాసపత్నో వీర్యవాన్భూయాసం । దర్శే । ఆగ్నేయే
న ప్రచర్య । ఆప్యాయతాం ధ్రూభేర్మాభేరా ప్యాయతాం యదవదా
నాని ప్రసుజ్మఖం । మహేంద్రాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
అస్తు శ్రౌషట్ । మహేంద్రం యజ । మహేంద్రాయేదం । మహేం
ద్రస్యాహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం గమేయం । ప్ర
త్యాక్రమ్య । స్రువేణ పార్వణౌ హోమౌ । ఋషభం వాజినం వ
యం పూర్ణమాసం యజామహే । సనో దోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం రాయ
స్పోషగ్ం సహస్రిణం ప్రాణాయ సురాధసే పూర్ణమాసాయ స్వాహా ।
పూర్ణమాసాయేదం ॥ అమావాస్యా సుభగా సుశేవా ధేనురివ భూయ
ఆప్యాయమానా । సానో దోహతాగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం
సహస్రిణం ప్రాణాయ సురాధసే అమావాస్యాయై స్వాహా । అమావా
స్యాయా ఇదం ॥ జుహ్వాగ్ం స్రువగృహీతం గృహీత్వా । నారిష్ఠాన్ హో
మాంజుహోతి దక్షిణాజాన్వాచ్యానాచ్య వాసీనో దర్వీహోమాంజు
హోతి । దశ తేతనువో యజ్ఞ యజ్ఞియాస్తాః ప్రీణాతు యజమానో
ఘృతేన । నారిష్ఠయోః ప్రశిషమీడమానో దేవానాం దైవ్యేపి యజమా
నోమృతో భూత్స్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్ని వాయుభ్యామిదం ॥ యం
వాం దేవా అకల్పయన్ నూర్జో భాగగ్ం శతక్రతూ । ఏతద్వాం తేన ప్రీ
ణామి తేన తృప్యతమగ్ం హహా స్వాహా । నారిష్ఠాభ్యామగ్ని వాయు
భ్యామిదం ॥ అహం దేవానాగ్ం సుకృతామస్మి లోకే మమేదమిష్టం న
మిథుర్భవాతి । అహన్నారిష్ఠావను యజామి విద్వాన్ । యదా

భ్యామింద్రో౽దధాద్భాగధేయగ్ం స్వాహా॥ నారిష్టాభ్యామగ్నివాయు భ్యామిదం। అదారసృన్భవత దేవసోమాస్మిన్ యజ్ఞేమరుతో మృడ తానః। మానోవిదదభిభామోఅశస్తిర్మానో విదద్వృజనా ద్వేష్యా యాస్వాహా। నారిష్టేభ్యోదేవసోమ మరుద్భ్యఇదం। బ్రహ్మప్రతి ష్ఠామనసో బ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ం హవిషామాజ్యస్య। అతి రిక్తంకర్మణో యచ్చహీనంయజ్ఞః పర్వాణిప్రతిరన్నేతి కల్పయన్స్వా హాకృతాహుతిరేతు దేవాన్స్వాహా। నారిష్టాయబ్రహ్మణఇదం। సంతే మనసామనస్సంప్రాణే ప్రాణందధామితే సంవ్యానే సమపానం దధా మితే। పరిగృహ్యయజమానో మృత్యోర్భూచ్ఛన్న ఏధద్వీపదేశఇచ్ఛతు షృదేస్వాహా। నారిష్టాయపరమాత్మన ఇదం। ఏష ఉపహోమా

నాం కాలో౽నంతరంవా ప్రధానాః ప్రాగ్వాసమిష్టయజుషో జుహ్వ ముపస్తీర్యసర్వేషాగ్ం హవిషాముత్తరార్ధాత్సకృత్సకృత్తిస్విష్టకృతేవ దాద్విః పంచావత్తినో ద్వైవతసా విష్టకృతైడాచాతుర్ధాకర్ణికానాము త్తరముత్తరం జ్యాయఆజ్యభాగప్రభృతిస్విష్టకృందంతా నాంనారిష్ట వర్జితానాంప్రస్తరబర్హిస్సమంజనం। ద్విరాప్యాయతాం। నహావిఃప్ర త్యభిఘారయతి। అగ్నయేస్విష్టకృతేనుబ్రూహి। ఆశ్రావయ అస్తుశ్రౌషట్। అగ్నిగ్ంస్విష్టకృతం...యజ।అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం। అగ్నే స్విష్టకృతో హంధేవ యజ్యయాయుష్మాన్ య జ్ఞేనప్రతిష్ఠాం గమేయం। ప్రత్యాక్రమ్య। జుహ్వముపఆనీయ్య। వైశ్వానరేహవి రిదంజుహోమి సాహస్రముత్సగ్ం శతధారమేతం। సనఃపితరంపితా మహం ప్రపితామహగ్ం స్వర్గేలోకే పిన్వమానోభిభర్తు స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం॥ అంతః పరిధినినయతినినయతి॥

ఇడామేకేపూర్వాగ్ం సమామనంతి ప్రాశిత్రమేకే ప్రాశిత్రపా త్రఉపస్తీర్య। ఆగ్నేయం పురోడాశంప్రాంచంతిర్యంచంవా విరుజ్యా ప ఉపస్పృశ్య। అఙ్గుష్ఠయోరాయవమాత్రాదాంద్యాధాత్రీకృత్య తామి దం। వరాహాయపాసుయజ్ఞస్య శుద్ధగ్ంస్విష్టమిదగ్ంహవిః। సర్వేషాం

పురోడాశానాం మధ్యాదంగుష్ఠోపకనిష్ఠికా
భ్యాం యవమాత్రం పిప్పలమాత్రం వావద్యతి। యజమా
నః। అగ్నిర్మాదురిష్టాత్పాతు సవితాఘశగ్ంసాద్యోమోఽన్తిదూరేఽరా
తియ్యతితమేతేన జేషం ప్రాశిత్రమవదీయమానం। బర్హిః। మిత్రస్య
త్వాచక్షుషా ప్రేక్షే। ప్రాశిత్రమవదీయమానం ప్రేక్షతే। ఋతస్య
పథాపర్యేహి। హరిహ్రియమాణం। సూర్యస్య త్వాచక్షుషా ప్రతి ప
శ్యామి। ఆహ్రియమాణం। దేవస్య త్వా—హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణా
మి। అంజలినా ప్రతిగృహ్య। పృథివ్యాస్త్వా నాభౌ సాదయామీడా
యాః పదే। అంతర్వేదివ్యూహ్యతృణాని ప్రాగ్దండగ్ం సాదయిత్వా।
అదబ్ధేన త్వాచక్షుషా వేక్షే। అవేక్ష్య। దేవస్యత్వా + హస్తాభ్యామా
దదే। అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుల్యాదాయ। అగ్నేస్త్వాస్యేన
ప్రాశ్నామి బ్రాహ్మణస్యోదరేణ బృహస్పతేర్బ్రహ్మణేంద్రస్య త్వా
జఠరే సాదయామి। భక్షయతి। అసంమ్లేత్వాపిగిరతి। యా అప్స్వం
తర్దేవతాస్తా ఇదగ్ం శమయంతు స్వాహాకృతం జఠరమింద్రస్య గచ్ఛ
స్వాహా। అద్భిరభ్యవనీయాచమ్య। ఘసీనామే మా సంపృక్థా ఊర్జ్వం
మే నా భేస్సి దేంద్రస్య త్వా జఠరే సాదయామి। నాభిదేశమభిమృశ
తి। వాఙ్మ ఆసన్। యథాలింగమంగాని। నసోః ప్రాణః। అక్ష్యోశ్చ
క్షుః కర్ణయోః శ్రోత్రం। బాహువోర్బలం। ఊరువోరోజః। అరిష్టా విశ్వా
న్యంగాని తనూః। తనువా మే సహ నమస్తే అస్తుమా మాహిగ్ంసీః।
అవశిష్టాన్యంగాని। ప్రతిశ్యపాత్రం పూరయిత్వా। దిశో జిన్వ। ప్రా
చీనినయతి। మార్జిన్వా। శిరస్యభ్యాత్మం। అధ్వర్యుః। ఇడాపాత్రే
ఉపస్తీర్య। మనునా దృష్టాం ఘృతవదీం మిత్రావరుణసమీరితాం। ద
క్షిణార్ధాదసంభిందన్నవద్యాం మ్యేకతోముఖాం। హవిర్భ్యో దక్షి
ణార్ధాత్ప్రథమమవదానమవద్యతి। సంభేదాద్వితీయం। పూర్వా
ర్ధాచ్చ యజమానభాగమణు మివదీర్ఘంతమాజ్యేన సంతర్ప్య। ధృ
నాయా ఉపోహంతి। యజమానః। సురూపవర్షవర్ణ ఏహీమాన్

ద్రాందుర్యాగ్ అభ్యేహిమామను వ్రతాన్యేశీర్ పాణి మృశ్యమిడ
హ్యాదితఏహిసరస్వత్యేహి రంతిరసిరమతిరసి సూనర్యసిజుష్టేజుష్టింతే
శియోపహూత ఉపహవం తేశీయ । అవదీయమానామిడా మనుమం
త్రయతే అభిఘార్యేడాగ్ హోతుః ప్రదాయాపివా ప్రాశీమిడాము
పోహ్వ । దక్షిణతఆసీనస్సవ్యేన హోతురంగుళీ పర్వణీఅనక్తి ఉప
స్పృష్టోదకాయ। అధ్వర్యుః ప్రథమముపదానముపద్యతి । సవ్యయగ్
హోతా ఉత్తర మోష్ఠం ద్వావిపరీతం । తేపాదుపస్తాభిఘారణే భవతః॥
ఉపహూయమానామన్వారభేతేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ సప్తదేవగ

వ్యేమేమంత్రాః॥భూయస్యేహి।శ్రేయస్యేహిపసీయస్యేహి। చిత్తఏ
హి।దక్షిణఏహి ఇడఏహి।సూనృతఏహి।ఇడాయాఉపాగ్ శూపహావేస
ప్తదేవగస్ప్రజపతి । చిదసి।మనాసి। ధీరసి । రంతిః । రమతిః । సూ
నుః। సూనరీ। ఉచ్చైరుపహూవీసప్తమనుష్యగహీః। దేవీద్రైవైరభిమానివర్త
ర్ధ్వగ్ ప్యోనాసోగ్నేనఘృతేనమానసముక్షిత। నమఇదముపదంభిషగృ
షిర్బ్రహ్మా యద్దదేసముద్రాదుదచం నివసృచావాగగేరి విప్రస్యతిష్ఠ
తిశృంగేభిర్దశభిర్దశ ఇతిచోపహూయమానాయాం। వాయవిడాతే
మాతావాయో। హోతార మీక్షమాణో వాయుం మనసాధ్యా
యేత్ । దైవ్యా అధ్వర్యవ ఉపహూతా ఇత్యభిజ్ఞాయ । ఉపహూతః
పశుమానసానీత్యధ్వర్యుర్జపతి। ఉపహూతోయంయజమానఇత్యభి
జ్ఞాయ । ఏతమేవమంత్రం యజమానః। సామేనత్యా శీరస్య యజ్ఞ
స్యభూయాదశేడ తామన సాతచ్ఛకేయం యజ్ఞోదివగ్ రోహతు య
జ్ఞోదివంగచ్ఛతు యోదేవయానః పంథాస్తేనయజ్ఞో దేవాగ్ అప్యేత్వ
స్మాస్వింద్రఇంద్రియం దధాత్వస్మాన్రాయ ఉత యజ్ఞాస్సచంతామస్మా
సుసంత్వాశిషస్సానః ప్రియాసుపతిఘాత్తిర్మ ఘోసీజుష్టిరసిజుషస్వనో
జుష్టానోసిజుష్టింతేగ మేయం। ఆశీర్మ ఊర్జముతసుప్రజాస్త్వ మిషంద
ధాతుద్రవిణగ్ సవర్చసం। సంజయన్క్షేత్రాణి సహసాహమింద్రకృ
ణ్వానోఅన్యాగ్ అధరాన్ త్సపత్నాన్ । ఆశీష్షజపతి । ఇడాయాం

ణాం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం । ఉపహూతా । ఇడా
ధేనుస్సహవత్సాన ఆగాదూర్జందుహానా పయసా ప్రపీనా । సానో అ
న్నేనహవిషోదకోభిర్దాధృస్మాగ్ ఆగాత్ । భక్షాయ హ్రియమా
ణాయాముక్తః । ఉపహూతః పశుమానసాని । ఇత్యధ్వర్యుర్యజపతి ।
ఇడే భాగం జుషస్వనో జిన్వగా జిన్వార్వతః । తస్యాస్తే భక్షివాణస్యా
మనర్వాత్మన స్సర్వగణాః । యజమానపంచమా ఇడాం ప్రాశ్యాచ
మ్య । వాగ్యతా ఆసతా ఆమార్జనాత్ । మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం
విచ్ఛిన్నంయజ్ఞగ్ం సమిమందధాతు । బృహస్పతిస్తనుతా మిమన్నోవి
శ్వేదేవా ఇహమాదయంతాం । అద్భిరంతర్వేది ప్రస్తరేమార్జయం
తే । ఆగ్నేయం పురోడాశంచతుర్ధాకృత్వా బర్హిషదం కరోతి । య
జమానః । బ్రధ్నపిన్వస్వదదతో మే మా క్షాయి కుర్వతో మే మోప
దసద్దిశాంక్లుప్తిరసి దిశో మే కల్పం తాంకల్పం తాం మే దిశో దైవీశ్చమా
నుషీశ్చ । అహోరాత్రే మే కల్పేతాం అర్ధమాసా మే కల్పంతాం మా
సా మే కల్పంతాం ఋతవో మే కల్పంతాగ్ం సంవత్సరో మే కల్పతాం క్లుప్తి
రసి కల్పతాం మే । బర్హిషి పురోడాశమాసన్నమభిమృశతి । అథైనం
ప్రతిదిశం వ్యూహతి । ఆశానాం త్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్యో అమృతే
భ్య ఇదం భూతస్యాధ్యక్షేభ్యో విధేమ హవిషా వయం బ్రధ్నపాహి భజ
తాం భాగీ భాగం మా భాగోభక్త నిరభాగం భజామః । అపస్పిన్వౌష
ధీర్జిన్వ ద్విపాత్పాహి చతుష్పాదవ దివో వృష్టిమేరయ । బ్రాహ్మణా
నామిదగ్ం హవిస్సోమ్యానాగ్ం సోమపీథినాం । నిర్భక్తో బ్రాహ్మణో నే
హ బ్రాహ్మణస్యాస్తి । ఇదం బ్రహ్మణః । ఇదగ్ం హోతుః । ఇదమధ్వ
ర్యోః । ఇదం యజమానస్య । ఇత్యృత్విగ్యజమానభాగం నిర్దిశ
తి । ఉపహూతో ద్యౌః పితోప మాం ద్యౌః పితా హ్వయత్వగ్నిరాగ్నీధ్రా
దాయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయోపహూతా పృథివీ మాతోప
మాం మాతా పృథివీ హ్వయతామగ్నిరాగ్నీధ్రాదాయుషే వర్చసే
జీవాత్వై పుణ్యాయ । ఇదమగ్నేః । అగ్నీధ్రభాగస్యాంతే శేష [illegible]

ష్టమగ్నీధే। షడవత్తగ్ం సంపాదయతి । ఉపస్తరణావదానాభిఘారణా
సద్విర్ద్విరాగ్నీధ్రభాగస్య । ద్విరుపస్తృణాతిద్విరాదధాతి ద్విరభిఘా
రయతి । అగ్నేరాగ్నీధ్రమస్య గ్నేశ్యామిత్రిమసి నమస్తే అస్తుమా
మాహిగ్ంసీః। ఆగ్నీధ్రో భక్షయతి। వేదేనబ్రహ్మయజమానా భాగం
పరిహరతి। పృథక్పాత్రాభ్యామితరయోః । స్రువేణహోతుః। జు
హ్వాధ్వర్యోః। పృథివ్యై భాగోసీతి హోతా భక్షయతి। అంతరిక్షస్య
భాగోసీత్యధ్వర్యుః। దక్షిణాగ్నావన్వాహార్యం మహాంతం బృహం
తమపరిమితమోదనం పచతి క్షీరే భవతీత్యేకే। తమభిఘార్యానభిఘా
ర్యవోద్వాస్యాంతర్వేద్యాసాద్య। బ్రహ్మన్బ్రహ్మాసి బ్రాహ్మణేత్వా
పశ్యతాత్యమామాహిగ్ంసీరహుతో మహ్యగ్ంశివో భవ। బ్రహ్మాభి

మృశతి। యజమానః । బ్రహ్మిన్వస్వ దదతో మే మాక్షాయి కుర్వ
తో మేనోపదస త్ప్రజాపతేర్భాగోస్యూర్జస్వాన్పయస్వాన్ప్రాణాపా
నౌ మే పాహిసమానవ్యానౌ మేపాహ్యుదానవ్యానౌ మే పాహ్య
క్షితోస్యక్షిత్యైత్వామామేక్షేష్ఠా అముత్రాముష్మింల్లోకే। ఇదమగ్
స్థాల్యమృతస్య పూర్ణాసహస్రధారముత్సే అక్షీయమాణః। సదాధా
రపృథివీమంతరిక్షం దివంచ తేనౌదనేనాతితరాణిమృత్యుం। అంతర్వే
ద్యన్వాహార్యమాసన్నమభిమృశతి। అధ్వర్యుః । దక్షిణసద్భ్య ఉప
హర్తవై । సంప్రేష్యతి । ఏ బ్రాహ్మణా ఉత్తరతస్తా యజమాన
ఆహ । దక్షిణతఏత । ఇత తేభ్యోన్వాహార్యం దదాతి । బ్రాహ్మణా అ
యంవఓదనో యథాభాగం ప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తేసప్తదశ కృత్వో
పాన్య। —ı— ఓందేవస్యత్వా + పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణా
మి॥ రాజాత్వావరుణోనయతు దేవిదక్షిణే బ్రహ్మణ ఓదనం తేనామృత
త్వమశ్యాంవయోదాత్రే మయోమహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే క ఇదం
కస్మాఅదాత్కామః కామాయ కామో దాతా కామః ప్రతిగ్రహీ
తా కామగ్ం సముద్రమావిశ కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి కామైతత్తే
ఏషా తే కామ దక్షిణోత్తానస్త్వాంగిరసః ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉత్తరతః పరీ

తేతియజమానస్య హవిష్యతి । అస్కన్నమద్య హవిష్కృదేహీతి దాస్యన్ప్ర
హ్మప్రస్థానాయ మనస్సమిధ ... త్రీన్పరిధీన్ త్రీంశ్చాగ్నీన్ సకృ
త్సకృత్సమ్మృజ్య । ... దేవసవితరేతత్తే ప్రాహ
తత్ప్రచసువప్రచయజబృహస్పతిర్బ్రహ్మా బృహస్పతేయజ్ఞం గోపాయ సయజ్ఞ
పతింపాహి సమాంపాహి। ఓంప్రతిష్ఠ। అనుజ్ఞాతః ప్రాణాన్ ఆగ్నీ
ధ్రస్యఅనూయాజేభ్యః సమిధమాదధాతి । ఏషా తే అగ్నే సమిత్తయా
వర్ధస్వచాప్యాయస్వ వర్ధతాంచ తే యజ్ఞపతిరాచప్యాయతాం వర్ధి
షీమహిచవయమాచప్యాశిషీమహి స్వాహా। యజమానోఽప్యేతే స్తా
వాధీయమానాం। అగ్నయఇదం। యం తే అగ్న ఆవృశ్చామ్యహం వా
క్షిపితశ్చరన్। ప్రజాంచతస్య మూలంచనీచైర్దేవానివృశ్చత అగ్నే
యోనోఽభిదాసతి సమానోయశ్చనిష్ట్యః। ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో
మాతస్యోచ్ఛేషికించన। యోమాంద్వేష్టి జాతవేదో యం చాహంద్వే
ష్మియశ్చమాం। సర్వాగ్ంస్తానగ్నే సం దహ యాగ్ంశ్చాహం ద్వేష్మి
యేచమాం। ఆహితాయామగ్నిం పూర్వవదక్షిత్పరిధీగ్ంశ్చాగ్నీంశ్చ
సకృత్సకృత్సమ్మృజ్య। అగ్నే వాజజిద్వాజంత్వా సస్రివాగ్ంసం వాజం
జిగివాగ్ంసం వాజజితం వాజజిత్యాయై సంమార్జ్మ్యగ్నిమ
న్నాదమన్నాద్యాయాదధే। సకృదగ్నిం ప్రాంచం । ఇధ్మసన్నహనా
న్యద్భిస్సగ్ంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । విక్రృతాప్రత్యగ్గేల్యగః। యో
భూతానామధిపతీరుద్రస్తంతిచరో వృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్ం
సీరేతదస్తు హుతంతవస్వాహా। భూతానామధిపతయే రుద్రాయతంతి
చరాయేదం। అపఉపస్పృశ్య। వేదిర్బర్హిశ్శృతగ్ం హవిరిధ్మః పరిధ
యస్స్రుచః। ఆజ్యం యజ్ఞఋచోయజుర్యాజ్యాశ్చవషట్కారాస్సంమే
సన్నతయోను మంత్రామిధ్మసంనహనే హుతే। సంమార్గానుహు
తా। సత్ప్రహోతారం వదేత్పురస్తాదనూయాజానాముపక్షి
ద్వా। సుహహవిర్హోతా। సత్యహవిర్హోతా। సత్యహవి
ర్ధ్వసు। అచ్యుతపాజాఅగ్నిత్। అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృ

ష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । సత్వ
మోపభృతం జుహ్వామాసీయ । జుహూపభృతావధ్వర్యురాదాయదక్షి
ణాసక్త్యవతిక్రాంతః పూర్వేణాగ్నిం సంస్పృశ్య ప్రతిచత్రీననూయాజా
యజతి । ప్రథమం పూర్వార్ధే జుహ్వాభిజుహోతి మధ్యే ద్వితీయం ప్రాం
చముత్తమం స్థాపయం స్వతిరానను సంభిద్య । దేవాన్యజేతి ప్రథమ
సంప్రేష్యతి యజయజేతితరాన్ । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ ।
దేవాన్యజ । దేవాయబర్హిషేగ్నయ ఇదం । బర్హిషోహం దేవ
యజ్యయా ప్రజావాన్ భూయాసం । ఆ-య । అ-ట్ । యజ । దేవా
యనరాశంసాయాగ్నయ ఇదం । నరాశంసస్యాహం దేవయజ్యయా
పశుమాన్ భూయాసం । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌషట్ । యజ ।

దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహం దేవయజ్య
యాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్యాయతనే
స్రుచౌ సాదయిత్వా । వాజవతీభ్యాం వ్యూహతి వ్యూహ్య వాజవత్యౌ జప
తి । వాజస్య మా ప్రసవేనోద్గ్రాభేణోదగ్రభీత్ । దక్షిణేనహస్తేనో
త్తానేన సప్రస్తరాం జుహూముద్యచ్ఛతి । అథా సపత్నాన్ ఇంద్రో మే
నిగ్రాభేణాధరాన్ అకః । సవ్యేనోపభృతం నియచ్ఛతి । ఉద్గ్రాభంచ ।
దక్షిణేన జుహూముద్యచ్ఛతి । నిగ్రాభంచ । తేనైవోపభృతం నియ
చ్ఛతి । బ్రహ్మ దేవా అవీవృధన్ । దక్షిణేన ప్రాచీం జుహూం ప్రోహతి ।
అథా సపత్నానింద్రాగ్నీ మే విషూచీనాన్ వ్యస్యతాం । సవ్యేనోపభృ
తం ప్రతీచీం బహిర్వేదిసిరసి త్వా । హస్తాభ్యాముపఉపస్పృశ్య । ఉ
త్తరే ప్రోక్ష్య । ఏనామభ్యుదాహృత్య । జుహ్వా పరిధీనన క్తి । వసు
భ్యస్త్వా । మధ్యమం పరిధిం । వసుభ్య ఇదం । వసూందేవా యజ్ఞేనా
పిప్రేం । రుద్రేభ్యస్త్వా । దక్షిణం । రుద్రేభ్య ఇదం । రుద్రాందేవా
యజ్ఞేనాపిప్రేం । అపఉపస్పృశ్య । ఆదిత్యేభ్యస్త్వా । ఉత్తరం । ఆది
త్యేభ్య ఇదం । ఆదిత్యాన్దేవాన్ యజ్ఞేనాపిప్రేం । పరిధీనజ్యమానాన్ ।
ప్రస్తరే జుహ్వాగ్రం నాదయతి । సంజానాథాం ద్యావాపృథివీ మిత్రా

వరుణో త్వా వృష్ట్యావతాం । విధృతిభ్యాం ప్రస్తరముపాదాయ బర్హి
షి తూష్ణీం విధృతీ అపిసృజ్య । స్రుక్షు ప్రస్తరమనక్తి । అక్తగ్ం రిహాణా
వియంతు వయః । జుహ్వామగ్రమనక్తి । ప్రజాం యోనిం మా నిర్మృ
క్షం । ఉపభృతి మధ్యమం । ఆప్యాయంతామాప ఓషధయః । ధ్రువా
యాం మూలం । ఏవం త్రిః । యజమానః । సమఙ్క్తాం బర్హిర్హవి
షా ఘృతేన । సమాదిత్యైర్వసుభిస్సమ్మరుద్భిః । సమింద్రేణ విశ్వేభి
ర్దేవేభిరఙ్క్తాం దివ్యం నభో గచ్ఛతు యత్స్వాహా । ప్రస్తరముజ్జమా
నం । ఆయుషే త్వా । అక్తస్య తృణముపాదాయ । పరిజ్ఞాతం నిధా
య । దక్షిణోత్తరాభ్యాం పాణిభ్యాగ్ం సహ శాఖయా ప్రస్తరం గృ
హీత్వా । జుహ్వాం ప్రతిష్ఠాప్యాసీనః । ఆ3శ్రా3వయ । అస్తు శ్రౌషట్

ఇషితా దైవ్యా హోతారో భద్రవాచ్యాయ ప్రేషితో మానుషస్సూ
క్తవాకాయ సూక్తా బ్రూహి । సంప్రేష్యతి । అనూచ్యమానే సూక్త
వాకే । మరుతాం పృషతయస్స్థ దివం గచ్ఛత తతో నో వృష్టిమేరయ । సహ
శాఖయా ప్రస్తరమాహవనీయే ప్రహరతి । యజమానః । అగ్నయ
ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యా
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
ప్రజాపతయ ఇదం । అగ్నీషోమాభ్యామిదం । అగ్నీషోమయోరహము
జ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రాయ వైమృధాయేదం । ఇంద్రస్య వైమృధ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతో హముజ్జితిమనూజ్జేషం । దర్శే । అ
గ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమ
స్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూ
జ్జేషం । మహేంద్రాయేదం । మహేంద్రస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతో
హముజ్జితిమనూజ్జేషం । యదా చాస్య హోతా నామ గృహ్ణీయాద
థ బ్రూయాత్ । ఏమా అగ్మన్నాశిషో దోహకామా ఇంద్రవంతో వనా

మహేంద్రుక్షీసుహిం గ్రజామిషం । సోమేసత్యాశీర్దేవాన్గమ్యాజ్జుష్టాజ్జుష్ట
తరా పణ్యాత్పణ్యతరా ఆరేడ తాముననా దేవాన్గమ్యాదిత్యాశీర్దేవాన్గచ్ఛ
తు యజ్ఞో మా అగచ్ఛతు పరమేశ్వర ప్రసాదో మాం అగచ్ఛతు । — 2
అన్వయః । అగ్నిర్గమయతు । రోహితేన త్వాగ్నిర్దేవతాం గమయతు ।
అగ్నయ ఇదం । హరిభ్యాం త్వా । ఇంద్రో దేవతాం గమయతు ।
ఇంద్రాయేదం । ఏతశేన త్వా సూర్యో దేవతాం గమయ
తు । సూర్యాయేదం । అగ్నీధ్రాత్ప్రస్తరం ప్రహ్రియమాణం తిరం
జలి నాగ్నీధ్రో విష్వంచం । ప్రస్తరమూర్ధ్వము ద్యాతి । అద్ధైనమా
హాగ్నీధ్రః సంవదస్వ । అగానగ్నిదిత్యాహ్వర్యుః । అగన్నిత్యాగ్నీధ్ర
శ్రావయేదిత్యధ్వర్యుశ్శ్రౌషడిత్యాగ్నీధ్రః । యత్ప్రస్తరాత్తృణము

పాత్తం తదను ప్రహరతి । తనుభ్య ఇదం । దివః శిల్పో వతతః పృథివ్యా అ
ద్యుద్ధతః । తేనా సహస్రకాండేనద్విషంతగ్ం శోచయామసి । ద్విష
న్మే బహుశోచతోష ధే మోఆహాగ్ం శుచం । తృణే ప్రహ్రియమా
ణే । ఏతదేతత్ త్రిరంగుళ్యా సిద్ధ్యై । అయుష్పా అగ్నే స్యాయుర్మే పా
హి చక్షుష్పా అగ్నేసి చక్షుర్మే పాహి । అగ్నిమభిమంత్ర్య । ధ్రువాసి ।
అంతర్వేది పృథివీమభిమృశతి । మధ్యమం పరిధి మన్వారభ్య । స్వాగా
ద్దైవ్యాహోతృభ్యస్స్వస్తిర్మానుషేభ్యశ్శంయోర్బ్రూహి । సంప్రే
ష్యతి । అనూచ్యమానే శంయువాకే । పరిధీనాహవనీయే ప్రహరతి ।
యం పరిధిం పర్యధత్థా అగ్నే దేవపణిభిర్వీయమాణః । తం త ఏతమను
జోషం భరామి నేదేష త్వదపచేతయాతై । మధ్యమం పరిధింప్రహరతి ।
య జ్ఞ స్య పా థ ఉ ప స మి తం । ఇతి శ్రాప్రహరన్ । ఉత్తరార్ధ్య
స్యాగ్రముంగారేషూపోహతి । వితేముంచామి రశనా విరశ్మీన్ వియో
క్త్రాణ్యూసి పరిచర్తనాని । ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చభద్రం ప్రణో
బ్రూతా ద్భాగధాం దేవతాసు । పరిధిషు విముచ్యమానేషు । విశ్వే
శ్వయుహూనా యేదం । విష్ణోశ్శంయోరహం దేవ యజ్యయా యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం । యజ్ఞనమస్తే యజ్ఞనమోనమశ్చతేయజ్ఞ । శివే

సమేసంతిష్ఠస్వసౌ్యనేన మేసంతిష్ఠస్వసుభూతే సమేసంతిష్ఠస్వబ్రహ్మ
వర్చసేనమేసంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యర్ధిమనుసంతిష్ఠస్వోపతేయజ్ఞ నమఉ
పతే...నమఃపరిధిర్విమోచనే యజమానంకరోతి. ఇతిపరిధీన్ప్రహృత్య
జుహ్వాముపభృతోగ్రమవధాయ। సగ్ంస్రావేణాభిజుహోతి। సగ్ం
స్రావభాగాస్థేషాబృహంతః ప్రస్తరేష్ఠాబర్హిషదశ్చ దేవాఇమాం
వాచమభివిశ్వేగృణంత ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వగ్ంస్వాహా।
వసుభ్యోరుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సగ్ంస్రావ భాగేభ్యఇదం । ఇష్టోయ
జ్ఞోభృగుభిర్ద్రవిణోదాయతిభిరాశీర్దావసుభిరాశీర్వాగ్ అథర్వభిస్త
స్యమేష్టస్యవీతస్య ద్రవిణేహాగమేస్సగ్స్రావగ్ హుతే మన్వంత్రయ
తే। అత్రైవర్త్విజో హవిశ్శేషాన్భక్షయంతి। ఉష్ణేనవారిణా అజ్యతే

పాన్పరిక్షాళ్య । స్రుస్రువేజుహూపభృతా వధ్వర్యురాదత్తే। వేదగ్
హోతా। స్ఫ్యమాజ్యస్థాలీ ముదకమండలం చాగ్నీధ్రః। అగ్నీధ్రః
ప్రథమాః పత్నీస్సంయాజయిష్యంతః పరిత్యం చోయంత్యగ్రేణ గార్
హపత్యం దక్షిణేనాధ్వర్యుః ప్రతిపద్యతే। ఉత్తరేణేతరా। —3—
అగ్నేర్వామపన్నగృహస్య సదసిసాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీ
సుమ్నే మాధత్తం । కస్తంభ్యాగ్ స్రుచౌ సాదయిత్వా।
ధురిధుర్యౌపాతం। యుగధురా ప్రోహతి । అపరేణగార్హ
పత్యమూర్ధ్వజ్ఞురాసీనాధ్వా నేనోపాగ్ శువాపత్నీం సంయాజయంతి
దక్షిణోధ్వర్యురుత్తరఆగ్నీ ధ్రోమధ్యే హోతా । వేదముపభృతం
కృత్వా । జుహ్వాంచతుర్గృహీతం గృహీత్వా । ఏకం । సోమాయా
నుబ్రూహి । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి । ఆశ్రావయ । అస్తుశ్రౌ
షట్ । సోమంయజ । సోమాయేదం । సోమస్యాహం దేవయజ్య
యాసురేతారేతోధిషీయా । ఏకం । త్వష్ట్రేనుబ్రూహి । ఆ = య।
అ = ట్। త్వష్టారంయజ త్వష్టఇదం॥ త్వష్టురాహం దేవయజ్య
యాపశూనాగ్ రూపంపుషేయం । ఏకం । రాకాయాఅనుబ్రూ
హి । ఆ = య । అ = ట్ । రాకాంయజ । రాకాయాఇదం । రా

కాయా అహం దేవ యజ్యయా ప్రజావాన్భూయాసం । రాకాయా అహం దేవయజ్యయా ప్రజావతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । సినీవాల్యా అనుబ్రూహి । ఆ – య । అ – ట్ । సినీవాలీం యజ । సినీవాల్యా ఇదం । సినీవాల్యా అహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం । పశుమతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఏకం । కుహ్వా అనుబ్రూహి । ఆ – య । అ – ట్ । కుహూం యజ । కుహ్వా ఇదం । కుహ్వా అహం దేవయజ్యయా పుష్టిమాన్పశుమాన్భూయాసం । పుష్టిమతీ పశుమతీ భూయాసమితి పత్నీ । ఆహవనీయతః పరిశ్రితే దేవపత్నీ రపరిశ్రితే వా । ఏకం । దేవానాం పత్నీభ్యోనుబ్రూహి । అ – య । అ – ట్ । దేవానాం పత్నీర్యజ । దేవానాం పత్నీభ్య ఇదం । ఏకం । అగ్నయే గృహపతయేనుబ్రూహి । అ – య । అ – ట్ । అగ్నిం గృహపతిం యజ । అగ్నయే గృహపతయ ఇదం । దేవానాం పత్నీ రగ్నిర్గృహపతిర్యజ్ఞస్య మిథునం తయోరహం దేవ యజ్యయా మిథునేన ప్రభూయాసం । — 4 — స్రువేణ పూర్వవద్ధో తురంగుళి పర్వాణీ అసక్తి । ఉపస్పృష్ట్యోదకాయ । హోతృహస్తే చతురఆజ్యబిందూనిడామవద్యతి । షడగ్నీధః । ఉపహూయమానా మన్వారభంతేధ్వర్యురాగ్నీధ్రః పత్నీ చ । ఉపహూతాం ప్రాశ్నంత్యో హోతాగ్నీధ్రశ్చ । యజమానః । ఇడాహ్వానమనువస్తాం ఘృతేనయస్యాః పదేపునతే దేవయంతః । వైశ్వానరీ శక్వరీ దావృధానోపయజ్ఞమస్థిత వైశ్వదేవీ । ఆజ్యేండాం । అత్ర స్రువేణ సంపత్నీ యుంజుహోతి । పత్న్యన్వారబ్ధాయాం । సంపత్నీ పత్యాసుకృతేన గచ్ఛతాం యజ్ఞస్యయుక్తౌ ధుర్యావభూతాం । సంజానానౌ విజహతా మరాతీర్దివి జ్యోతి రజరమారభేతాగ్ స్వాహా । దివిజ్యోతిషే పరమాత్మన ఇదం । అంతర్వేది వేదంనిధాయాభిమృశతి । యజమానః । వేదోసి విత్తిరసి పాప్మనో వ్యావృత్తిం నిదేయ కర్మాసి కరుణమసి క్రియాసగ్ం సనిరసి సనితాసి సనేయం ఘృతవంతం కులాయినగ్ం రాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం వేదోదదాతు

పాజినం । అధ్వర్యుః । దక్షిణాగ్నౌవిధ్నప్రపశ్చా నాస్యభ్యాదాయ ।
పిష్టలేపఫలీకరణహోమౌ జుహోతి । ఫలీకరణహోమం పూర్వ
మేతస్మాద్విపరీతం చతుర్గృహీతఆజ్యే ఫలీకరణానోప్య । అగ్నేదబ్ధా
యోఽశీతతనోపాహిమాద్యదివః పాహిప్రసిత్త్యై పాహిదురిష్ట్యై పాహిదు
రద్మన్యై పాహిదుశ్చరితాదవిషన్నః పితుంకృణుసుషదాయోనిస్స్వా
హా । అగ్నయేదబ్ధాయవే అశీతతనవఇదం । యాసరస్వతీ విశోభగీ
నాతస్యాంమేరాస్వతస్యాస్తే భక్తినానో భూయాస్మఫలీకరణ హోమ
మేహాంతేముఖ విమృష్టే । ఏవంపిష్టలేపాన్ । ఉలూఖలేముసలేయ
చ్ఛూర్పఆశ్లేష దృషదియత్కపాలే । అవప్రుషో విప్రుషస్సంయ
జామిపిశ్వేదేవాహవిరిదంజుషంతాం । యజ్ఞేయావిప్రుషస్సంతిబర్హి
రగ్నౌతాస్సర్వాస్స్విష్టా సుహుతాజుహోమిస్వాహా । విశ్వేభ్యోదేవే
భ్యఇదం । జుహ్వాంత్రిర్గృహీతం గృహీత్వా । యాసరస్వతీవిశోభగీ
నాతస్యైస్వాహా । సరస్వత్యైవిశోభగీనాయాఇదం । యాసరస్వతీవే
శభగీనాతస్యైస్వాహా । సరస్వత్యైవేశభగీనాయాఇదం । ఇంద్రోపా
నస్యకేహామనసో వేశాన్కురు । సుమనసస్సజాతాం స్వాహా । ఇం
ద్రాయసుమనసఇదం । ఇమంవిష్యామివరుణస్య పాశం యమబధ్నీత
సవితాసుకేతః । ధాతుశ్చయోనౌసుకృతస్య లోకేస్యోనంమేసహప
త్యాకరోమి । పత్నీంయోక్త్రంవిముంచతి । పత్న్యస్సయోక్త్రంజ
లౌతూష్ణీం పూర్ణపాత్రమానయత్యధ్వర్యుః । సమాయుషాసంప్రజ
యాసమగ్నేవర్చసాపునః । సంపత్నీపత్యాహంగచ్ఛే సమాత్మాతను
వామమ । ఆసీయ్యమానేపత్నీజపతి । సీనీయ్యముఖంవిమృజ్యోత్తిష్ఠ
తి । తూష్ణీంపుష్టిమతీపశుమతీ ప్రజావతీగృహమేధినీ భూయాసం ।
యథితమాహావనాయంగత్వా జుహ్వాస్రువేణవాసర్వప్రాయశ్చిత్తాని
జుహోతి । అస్యామిష్టౌసర్వప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । — 5 — బ్ర
హ్మప్రతిష్ఠామనసోబ్రహ్మవాచో బ్రహ్మయజ్ఞానాగ్ హవిషామాజ్య
స్య । అతిరిక్తం కర్మణోయచ్చహీనంయజ్ఞః పర్వాణిప్రతిరన్నేతికల్ప

యన్థ్స్వాహాకృతాహుతి రేతు దేవాన్థ్స్వాహా । బ్రహ్మణ ఇదం । ఆ
శ్రావితమత్యాశ్రావితం వషట్కృతమత్యనూక్తం చ యజ్ఞే । అతిరిక్తం
కర్మణో యచ్చ హీనం యజ్ఞః పర్వాణి ప్రతిరన్నేతి కల్పయం న్థ్స్వాహా
కృతాహుతి రేతు దేవాన్థ్స్వాహా । యజ్ఞాయేదం । యద్వో దేవా అతి
పాతయాని వాచా చ ప్రయుతం దేవ హేడనం । అరాయో అస్మాగ్ం అ
భిదుచ్ఛునాయతేన్య త్రాస్మన్మరుతస్తన్నిధేతన స్వాహా । మరుద్భ్య ఇ
దం । తతం మ ఆవస్తదు తా యతే పునస్స్వాదిష్ఠా ధీతిరుచథాయ శస్య
తే । అయగ్ం సముద్ర ఉత విశ్వభేషజ స్వాహాకృతస్య సముతృప్ణుతర్భ
వ స్వాహా । ఋభుభ్య ఇదం । ఉద్వయం - రుత్తమగ్ం స్వాహా । సూర్యా
యేదం । ఉదుత్యం - సూర్యగ్ం స్వాహా । సూర్యాయేదం । చిత్రం దే
వానాం - తద్థ్సుమశ్చ స్వాహా । సూర్యాయేదం । ఇమం మే వరుణ -
లాచకే స్వాహా । వరుణాయేదం । తత్త్వాయామి - ప్రమోషీః స్వా
హా । వరుణాయేదం । త్వన్నో అగ్నే - ప్రముముగ్ధ్యస్మత్థ్స్వాహా । అ
గ్నీవరుణాభ్యామిదం । సత్వన్నో అగ్నే - సుహవో న ఏధి స్వాహా ।
అగ్నీవరుణాభ్యామిదం । త్వమగ్నే అయాసి - భేషజగ్ం స్వాహా । అ
యసే గ్నయ ఇదం । ప్రజాపతే న త్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా
బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్ం స్యామ పత
యో రయీణాగ్ం స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం । ఇష్టేభ్యస్స్వాహా । ఇ
ష్టేభ్య ఇదం । వషడనిష్టేభ్యస్స్వాహా । వషడనిష్టేభ్య ఇదం । భేష
జం దురిష్ట్యై స్వాహా । భేషజం దురిష్ట్యా ఇదం । నిష్కృత్యై స్వాహా ।
నిష్కృత్యా ఇదం । దౌరార్ధ్యై స్వాహా । దౌరార్ధ్యా ఇదం । దైవీభ్య
స్తనూభ్యస్స్వాహా । దైవీభ్యస్తనూభ్య ఇదం । ఋద్ధ్యై స్వాహా । ఋ
ధ్యా ఇదం । సమృద్ధ్యై స్వాహా । సమృధ్యా ఇదం । అయాశ్చాగ్నేస్య
నభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమయా అసి । అయసా మనసా ధృతో యసా హ
వ్యమూహిషే. యా నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా । అయసే గ్నయ ఇదం ।

యదస్మిన్ యజ్ఞాంతరగామమంత్రతః కర్మణో వా । అనయాహుత్యా
తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా ఆతృప్యంతాం తృప్యతే స్వాహా ।
దేవేభ్య ఇదం । అజ్ఞాతమనాజ్ఞాతమనుష్ఠితం చ మతం చ యత్ । జాతవే
దస్త్వం ధేహిత్వగ్ం హి వేత్థయథాతథగ్ స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస
ఇదం । యదకర యన్నాకర్మ యదత్య రేచి యన్నాత్యరేచి । అగ్ని
ష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా ।
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యదస్య కర్మణో త్యరీరిచం
యద్వాన్యూనమిహాకరం । అగ్నిష్టత్స్విష్టకృద్విద్వాన్సర్వగ్ం స్విష్టగ్ం
సుహుతం కరోతు స్వాహా । అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । యత ఇంద్ర భ
యామహే తతో నో అభయం కృధి । మఘవన్ ఛగ్ధి తవ తన్న ఊతయే వి
ద్విషో విమృధో జహి స్వాహా । ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం । స్వస్తిదా
విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధో వశీ । వృషేంద్రః పుర ఏతు నస్స్వస్తిదా అ
భయంకర స్వాహా । ఇంద్రాయ అభయంకరాయేదం । ఆభిర్గీర్భిర్య
దతో న ఊన మాప్యాయయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో
మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠ భాజో అధ తే స్యామ స్వాహా । ఇంద్రా
య హరివత ఇదం । అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు ।
అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ స్వాహా । అగ్నయ ఇ
దం । పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసంమితః । అగ్నే తదస్యక
ల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్ స్వాహా । అగ్నయ ఇదం । యత్పాక
త్రా మనసా దీనదక్షా న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్ర
తువిద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి స్వాహా । అగ్నయ
ఇదం । యద్విద్వాగ్ంసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః । అగ్నిర్మా తస్మా
దేనసః శ్రద్ధా దేవీ చ ముంచతాగ్ం స్వాహా । అగ్నయే శ్రద్ధాభ్యామిదం ।
అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంతరః పూర్వో అస్మిన్నిషద్య । సన్వన్ త్సన్
నిగ్ం సునిముచా నిముంచ ధేహ్యస్మాసు ద్రవిణం జాతవేదో యచ్ఛ భ
ద్రగ్ం స్వాహా । అగ్నయే జాతవేదస ఇదం । యే తే శతం వరుణ యే సహ

ప్రియజ్ఞియాః పాశా వితతాః పురస్తాత్। తేభ్యోన ఇంద్రస్సవితోత విష్ణుర్విశ్వేదేవా ముంచంతు మరుతస్స్వస్త్యా స్వాహా। వరుణాయేంద్రాయ సవిత్రే విష్ణవే విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో మరుద్భ్య ఇదం। యో భూతానా మధిపతి ర్రుద్ర స్తంతిచరో వృషా। పశూనస్మాకం మాహిగ్ంసీ రేతదస్తు హుతంతవ స్వాహా। భూతానా మధిపతయే రుద్రాయ తంతిచరాయేదం। అప ఉపస్పృశ్య। ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టా పూర్తే సగ్ంసృజేథామయంచ। పునః కృణ్వగ్స్త్వా పితరం యువాన మన్వాతాగ్ంసీత్వయి తంతుమేతగ్ం స్వాహా। అగ్నయే తంతుమత ఇదం। ఉదుత్తమం వరుణపాశమస్మదవాధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ। అథావయమాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా। వరుణాయేదం।

భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం। భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం। సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదం। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం। అస్యామిష్టౌ వత్యుక్త్యా యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భూస్స్వాహా। గార్హపత్యే। అగ్నయ ఇదం। అస్యామిష్టౌ యజుష్టో యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భువస్స్వాహా। దక్షిణాగ్నౌ। వాయవ ఇదం। అస్యామిష్టౌ సర్వతో యజ్ఞభ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। సువస్స్వాహా॥ ఆహవనీయే సూర్యాయేదం॥ అస్యామిష్టావగ్నీనాం మధ్యేంతరాగమనదోష నిర్హరణార్థం పథికృద్వైశ్వానరేష్టిస్థానే స్రువాహుతీ హోష్యామి। అగ్నయే పథికృతే స్వాహా। అగ్నయే పథికృత ఇదం। అగ్నయే వైశ్వానరాయ స్వాహా। అగ్నయే వైశ్వానరాయేదం। అస్యామిష్టౌ ఋత్విగ్భిర్మయా చాపశబ్దోచ్చారణ దోషనిర్హరణార్థం సారస్వతేష్టిస్థానే స్రువాహుతీ హోష్యామి। సరస్వత్యై స్వాహా। సరస్వత్యా ఇదం। సరస్వతే స్వాహా। సరస్వత ఇదం। అస్యామిష్టౌ కర్మసంపూర్త్యర్థం విష్ణుముద్దిశ్య స్రువాహుతిం హోష్యామి। విష్ణవే స్వాహా। శ్రీమహావిష్ణవ ఇదం। పూర్వవద్ధ్రువా ఘృతమాప్యాయ్య। ఆప్యాయతాం - అస్మిన్ అంతర్వేద్యాం [illegible]

ధృవయా సమిష్టయజుర్జుహోతి। మధ్యమే స్వాహా కారే బర్హి
రనుప్రహరతి । బర్హిర్ధృవాయా అధస్తాత్కృత్వా । దేవాగాతువి
దో గాతుం విత్వాగాతుమితమనస్పత ఇమన్నో దేవ దేవేషు యజ్ఞగ్ం
స్వాహా వాచస్వాహావాతేధాస్వాహా । దేవేభ్యో గాతువిద్భ్యో యజ్ఞా
యపరమాత్మన ఇదం। వసుర్యజ్ఞో వసుమాన్ యజ్ఞస్తస్య మా యజ్ఞస్య
వసోర్వసుమతో వస్వాగచ్ఛతు పరమేశ్వర ప్రసాదో మామాగచ్ఛతు। య
జ్ఞో మామాగచ్ఛతు। సమిష్టయజుర్హోతం తూదియజమానః ప్రవసేత్ ।
ప్రజాపతే ర్విభాన్నామలోకస్తస్మిగ్ం స్త్వాదధామి సహయజమా
నేన। ధ్రువాయాం యజమానభాగమవధాయ। సమిష్టయజుషా సహ
జుహుయాద్గాతువిద ఇత్యాది। అభిస్తృణీహి పరిధేహి వేదింజా

మింమాహిగ్ంసీరముయాశయానా హోతృషదనాహరితా స్సువర్ణా
నిష్కా ఇమేయజమానస్య బ్రధ్నే । హోతృషదనై ర్వేది ముప
స్తీర్య । కో వో యునక్తి స వో విముంచతు । అంతర్వేది ప్రణీతా ఆసా
ద్య విముంచతి। అంతర్వేది ప్రణీతా స్వధ్వర్యు స్సంతతముదక ధారాగ్ం
స్రావయంతి యజమానో మంత్రాం జపతి । సదసి సన్మే భూయాస్సర్వ
మసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణమసి పూర్ణం మే భూయా అక్షితమసి మా
మేక్షేష్ఠాః । ఆసీయమానాయాం జపతి । యేన దేవాః పవిత్రేణ । ఆ
త్మానం పునతే సదా । తేన సహస్రధారేణ । పావమాన్యః పునంతు
మా । ప్రాజాపత్యం పవిత్రం । శతోద్యామగ్ం హిరణ్మయం । తేన బ్ర
హ్మవిదో వయం । పూతం బ్రహ్మ పునీమహే । ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా
పునాతు। సోమస్స్వస్త్యా వరుణస్సమీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణా
భిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు। ప్రాచ్యాం దిశి దే
వా ఋత్విజో మార్జయంతాం। దక్షిణాయాం దిశి మాసాః పితరో మా
ర్జయంతాం । ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతాం । ఉదీ
చ్యాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతాం । ఊర్ధ్వా
యాం దిశి యజ్ఞస్సంవత్సరో యజ్ఞపతిర్మార్జయంతాం। విష్ణోర్వ్యధాని

గంవ్యృత్సిచ్య। సాముద్రంవః ప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత
అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః శేషమంత
ర్వేదినినీయ । యదప్సు తే సరస్వతిగోష్వశ్వేషుయన్మధు । తేనమే
వాజినీవతి ముఖమంగ్ధి సరస్వతి । యా సరస్వతీ వై శంభల్యా తస్యాం
మే రాస్వ తస్యాస్తే భక్షీయ తస్యాస్తే భూయిష్ఠభాజో భూయాస్మ
ముఖంవిమృష్టే। ఏష వై దర్శపూర్ణమాసయోరవభృథః । యందే
వా మనుష్యేషూపవేషమధారయన్। యేఅస్మదపచేతసస్తానస్మభ్య
మిహాకురు । ఉపవేషోపవిడ్ఢినః ప్రజాంపుష్టిమథోధనం ద్విపదోనశ్చ
తుష్పదోధ్రువానసనుగాన్కురు । పురస్తాత్ప్రత్యంచ ముత్కరఉపవే
షగ్ స్థవిరత ఉపగూహతి । చతుష్పదీయమృక్। యానిఘర్మేకపా
లాన్యుపచిన్వంతి వేధసః। పూష్ణస్తాన్యపివ్రత ఇంద్రవాయూవిముం
చతాం। ఉభౌకపాల విమోచనంజపతి । సంఖ్యాయో ద్వాసయతి
యజమానస్య గోపీథాయ। అత్రాధ్వర్యోః కర్మసమాప్తిః। బ్రహ్మ
ణోభాగోసి బ్రహ్మభాగంపాశ్ఛ్నతి। అయాడగ్నిర్జాతవేదా అంత
రఃపూర్వోఅస్మిన్నిషద్య । సన్వం సన్నిగ్ సువిముచావి ముంచధే
హ్యస్మాసుద్రవిణం జాతవేదోయచ్ఛ భద్రంప్రణోయచ్ఛ్యభి పస్యో
అస్మాన్నన్నన్నస్సృజ సుమత్యా వాజవత్యా। ఆహవనీయ ముపస్థాయ।
యధేతం ప్రతిప్రాక్రామత్యేవంవిహిత మిష్టిపశుబ ధానాం బ్రహ్మ
త్వంబ్రహ్మత్వ । యజమానో దక్షిణో వేద్యం తేదక్షిణేనపదా చతు
రోవిష్ణుక్రమాన్ప్రాచఃక్రామతి। —5— విష్ణోఃక్రమోస్యభిమాతి
హాగాయత్రేణ ఛందసా పృథివీమను విక్రమే నిర్భక్తస్స
యంద్విష్మః । విష్ణోః క్రమోస్యభిమాతిహా త్రైష్టుభేన ఛం
దసాంతరిక్ష మను విక్రమే నిర్భక్తస్సయంద్విష్మః । విష్ణోఃక్ర
మోస్యరాతీయతో హంతా జాగతేనఛందసా దివమను విక్రమేనిర్భ
క్తస్సయంద్విష్మః । విష్ణోఃక్రమోసిశత్రూయతోహంతానుష్టుభేన
ఛందసా దిశోనువిక్రమే నిర్భక్తస్సయంద్విష్మః । అగ్నినాదేవేనపృత

వాజయామి గాయత్రేణఛందసా త్రివృతా స్తోమేన రథంతరేణ సా
మ్నావషట్కారేణ వజ్రేణ పూర్వజాన్భ్రాతృవ్యానధరాన్పాదయా
మ్యవైనాన్బాధే ప్రత్యేనాన్నుదే౽స్మిన్క్షయే౽స్మిన్భూమిలోకే యో౽స్మా
న్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రామామి । ఇం
ద్రేణదేవేనపృతనాజయామి త్రైష్టుభేంఛందసాపంచదశేనస్తోమేనబృ
హతా సామ్నా వషట్కారేణవజ్రేణ సహజాన్భ్రాతృవ్యానధరా
న్పాదయామ్యవైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదే౽స్మిన్క్షయే౽స్మిన్భూమిలోకే
యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణాత్యేనాన్క్రా
మామి । విశ్వేభిర్దేవేభిఃపృతనాజయామి జాగతేనఛందసాసప్తదశే
నస్తోమేనవామదేవ్యేనసామ్నా వషట్కారేణవజ్రేణ పరజాన్భ్రా
తృవ్యానధరాన్పాదయామ్యవైనాన్బాధేప్రత్యేనాన్నుదే౽స్మిన్క్షయే
౽స్మిన్భూమిలోకే యో౽స్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయంద్విష్మోవిష్ణోః క్రమేణా
త్యేనాన్క్రామామి । యేదేవాయజ్ఞహనః పృథివ్యామధ్యాసతే ।
అగ్నిర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యేదేవాయజ్ఞము
షః పృథివ్యామధ్యాసతే । అగ్నిర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృ
తో వయం । ఆగన్మమిత్రావరుణావరేణ్యారాత్రీణాం భాగోయువయోర్యోఅ
స్తి । నాకంగృహ్ణానాస్సుకృతస్య లోకేతృతీయేపృష్ఠేఅధిరోచనేది
వః । యేదేవాయజ్ఞహనో౽న్తరిక్షే౽ధ్యాసతే । వాయుర్మాతేభ్యో
రక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యేదేవాయజ్ఞముషో౽న్తరిక్షే౽ధ్యా
సతే । వాయుర్మాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యాస్తే
రాత్రీస్సవితర్దేవయానీరన్తరాద్యావాపృథివీవియంతి । గృహైశ్చన
స్సర్వైఃప్రజయాన్వగ్రేసువోరుహాణాస్తరతారజాంసి । యేదేవాయ
జ్ఞహనోదివ్యధ్యాసతే । సూర్యోమాతేభ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృ
తో వయం । యేదేవాయజ్ఞముషోదివ్యధ్యాసతే । సూర్యోమాతే
భ్యోరక్షతుగచ్ఛేమ సుకృతో వయం । యేనేంద్రాయసమభరః ప

యాం స్తృస్సునహావిహా జాతవేదః । తేనాగ్నేత్వముతవర్ధయేమగ్
సజాతానాగ్ శ్రైష్ఠ్య ఆధేహ్యేనం । అథాదిత్యముపతిష్ఠతే । అగ
స్మసువస్సువరగస్మ సందృశి స్తేరూభిః స్తియ శ్రేణిప స్తసిన్న తేనరూపా
కీసుభూరసిశ్రేష్ఠోరశ్మీనామాయుర్దా అస్యాయుర్మేధేహి ధేహివ
ర్చోమేధా అసివర్చోమయిధేహి రకు మహోహిపాపాప్మనాం । భ్రాతృ
వ్యమాభ్యోదిగ్భ్యశ్శైదివోస్మాదం తరిక్షాదస్యైపృథివ్యై అస్మా
దన్నాద్యాయన్నిర్భజామి నిర్భక్తస్సయంద్వేష్మః । సంజ్యోతిషాభూ
మ । ఉద్వయం తద్యమిత్రమహః । సపత్నాన్మేఅనీనశః । దివైనాన్ విద్యు
తాజహి । నిమ్రోచన్నధరాన్కృధి । ఉద్యంన్నద్యవినోభజహి । పి
తా పుత్రేభ్యోయథాదీర్ఘాయుత్వస్యహేశిషే । తస్యానోధేహిసూ

ర్య । ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః । ఆరోహన్నుత్తరాందివం । హృద్రో
గంమమసూర్య । హరిమాణంచనాశయ । శుకేషుమేహరిమాణం ।
రోపణాకాసుదధ్మసి । అథోహారిద్రవేషుమే । హరిమాణంనిదధ్మసి ।
ఉదగాదయమాదిత్యః । విశ్వేనసహాసహా । ద్విషంతంమమరంధ
యన్ । మోఅహంద్విషతోరధం । యోనశ్చపాదశపతః । యశ్చన
శ్శపతశ్శపాత్ । ఉషాశ్చతస్మైనిమ్రుక్చ । సర్వంపాప్మగ్ సమూహతాం ।
ఐంద్రీమావృతమాన్వావర్తే । ప్రదక్షిణమావర్తతే । పుణ్యాభవంతు
యాలక్ష్మీః పరాభవంతుయాఃపాపి । ఇత్యుక్త్వాపునరావర్తతే । స
మహంప్రజయాసం మయాప్రజాసమఃపాగ్ రాయస్పోషేణసంమ
యారాయస్పోషః । ఇతిచ । సమిద్ధోఅగ్నేదీదిహిసమేద్ధాతే అగ్నే
దీద్యాసం । ఆహవనీయముపసమింధే । వసుమాన్ యజ్ఞోవసీయా
న్భూయాసం । ఆహవనీయముపతిష్ఠతే । యోనస్సపత్నోయోర
ణోమర్తోభిదాసతిదేవాః ఇద్మస్యేవప్రక్షాయతో మామతస్యోచ్ఛేషికిం
చన । ఇతిచ । అగ్నిపావమాన్యావిమేకుచా । అగ్నిపావమానీభ్యాం
గార్హాపత్యముపతిష్ఠతే । అగ్నఆయూగ్ంషిపవసఆసువోర్జమిషం
చనః । ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అగ్నేపవస్వస్వపా అస్మేవర్చస్సు

వీర్యం । గార్హపత్యముపసమింధే । దధంశ్చోనగరయుంపుయి । అ
గ్నే గృహపతే సుగృహపతి రహం త్వయా గృహపతి నా భూయాసగ్ం
సుగృహపతిర్మయా త్వం గృహపతినా భూయాః । శతగ్ం హిమాంతా
మాశిషమాశాస్తే । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే జ్యోతిష్మతీ మాశిషమాశా
స్తే । జ్యోతిషితంత వేత్వా యజ్ఞేశ్వరశర్మన్నను మాతన్వస్తినోద్దైవ్యాం।
స్తంతుమామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాధామ్నో మాభిచ్ఛి మామాను
షాత్ అగ్నే వహ్నే స్వదితస్న స్తనయోపితుం పచ। శంతో కాయతను వే
జ్యోనః । దక్షిణాగ్నిముపసమింధే । పునర్గార్హపత్యముపతిష్ఠతి ।
జ్యోతిషితం తవే త్వా యజ్ఞేశ్వరశర్మం ననుమాతన్వచ్ఛిం నోద్దివ్యస్తం
తుమామనుష్యశ్ఛేది దివ్యాధామ్నో మాచిచిమామానుషాత్ ।
జ్యోతిషితం తవే ప్రతిపుతం మంత్రావృత్తిః । వేదముపస ఆదా
యాంతర్వేద్యాసినోతి మోహాం జపతి । యే దేవా యజ్ఞహాన ఇత్యాది
సజాతానాన్ శ్రేష్ఠ్యా ఆదిహ్యానమిత్యంతం । కస్త్వాయునక్తి స త్వావి
ముంచతు । వ్రతంవిసృజేత్ । అగ్నే వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం త
న్మేరాధి । వాయో వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । ఆ
దిత్య వ్రతపతే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి । వ్రతానాం వ్రతప
తే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి। యజ్ఞో బభూవ స ఆబభూవ స ప్రజ
జ్ఞే సవావృధే । స దేవానామధిపతిర్బభూవ సో అస్మాగ్ం అధిపతీన్క
రోతు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాం । ప్రాఙ్ముదేత్య గోమతి—జప
తి। ఇగో మాంగ్ అగ్నే విమాంగ్ అశ్వీ యజ్ఞో నృవత్సఖా సదమిదం ప్రమృ
ష్యః। ఇడా వాగ్ వేషా అసురప్రజావాం దీయున్ రయిం పృథుబుధ్నస్స
భావాన్ । సంయజ్ఞపతిరాశిషా । యజమానభాగం ప్రాశ్నాతి । ఇ
దగ్ం హవిః । ప్రాతర్దోహం । దధిక్రావ్ణో ఇతి దధి । యజ్ఞశ్చమ
ఉపచమఆయుశ్చ మే బలంచ మే యజ్ఞావోమే సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞస్విష్టో మే
సంతిష్ఠస్వ యజ్ఞారిష్టో మే సంతిష్ఠస్వ । దర్శపూర్ణమాసాభ్యాగ్ం హో
ష్యేన పశునా వేష్ట్వా జపతి । పృష్టిగసిస్వ పృష్ఠ్య మసా స్నాన హృశాగ్స్యత్స

ముపాగాం । అపఉపస్పృశ్య । బ్రాహ్మణాగ్ స్తర్పయిత్వా । అగ్నే సమిత్యాదిప్రదక్షిణంకుర్యాత్ ॥ హరిః ఓం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ॥

ఆ ధా న ప న్న మ్.

హరిఃఓం । పూర్వేద్యుఃప్రాతరౌపాసనగ్ హుత్వా ॥ దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణఃపవిత్రపాణిః పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య । దేశకాలౌసంకీర్త్యసర్వకర్మభ్యః । పూర్వగ్ సోమేనయక్ష్యమాణో గ్నీనాధాస్యే । సర్వక్రత్వర్థం । యైరస్మ్యధికృతోయాగ్ శ్చతేష్వామిప్రయోక్తుమితిసంకల్ప్య । అయజ్ఞత్వాన్నవిద్యేత్ । అస్మిన్ న్నాధానేఅగ్నీనాధాస్యే । ప్రథమాధానేఅధ్వర్యుంత్వా మహంవృణే । వృతోస్మికరిష్యామి । బ్రహ్మాణంత్వామహంవృణే ॥ హోతారంత్వామహంవృణే । అగ్నీధంత్వామహంవృణే । వృతోస్మికరిష్యామి । ఏవంబ్రహ్మాదీనాంవరణం । ప్రథమాధానేఅధ్వర్యుర్వైశ్వానర సూక్తంజపతి । వైశ్వానరోనఊత్యా ప్రయాతు పరావతః అగ్నిరుక్థేన వాహసా । ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిం । అజస్రంఘర్మమీమహే । వైశ్వానరస్యదగ్ సనాభ్యోబృహదరిణా దేకస్య ప్వస్యయాకవిః । ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్ని ర్ద్యావా పృథివీభూరిరేతసా । పృష్టోదివిపృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాంపృష్టోవిశ్వా ఓషధీరావివేశ । వైశ్వానరస్సహసా పృష్టోఅగ్నిస్సనోది వాసరిషః పాతునక్తం । జాతోయదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశున్నగోపా ఇర్యః పరిజ్మా । వైశ్వానరబ్రహ్మణేవిందగాతుంయూయంపాతస్వస్తిభిస్సదా నః । త్వమగ్నేశోచిషాశోశుచాన ఆరోదసీ అపృణాజాయమానః । త్వం దేవాగ్ అభిశస్తేర ముంచోవైశ్వానర జాతవేదోమహిత్వా । అస్మాకమగ్నే మఘవత్సుధారయా నామిక్షత్రమజరగ్ సువీర్యం । వయంజయేమశతినగ్ సహస్రిణం వైశ్వానరవాజమగ్నే తవోతిభిః ॥ వైశ్వానరస్య సుమతౌస్యామరాజాహి కంభువనానామభిశ్రీః । ఇతోజాతోవిశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరోయతతే సూర్యేణ । అధ్వర్యుః ॥

యోఽశ్వత్థశ్శమీగర్భ ఆరురోహ త్వే సచా । తం తే హరామి బ్రహ్మ
ణా యజ్ఞియైః కేతుభిస్సహ । శమీగర్భస్యాశ్వత్థ స్యారణీ ఆహరతి ।
అశ్వశమీగర్భ స్యేతి వాజసనేయకం । అశ్వత్థాద్ధవ్య వాహాద్ధి జాతా
మగ్నే స్తనూం యజ్ఞియాగ్ం సంభరామి । శాంతియోనిగ్ం శమీగర్భ
మగ్నే యే ప్రజనయితవ ఆయుర్మయి ధేహ్యాయు ర్యజమానే । యుగ
పదరణీ అభిమంత్ర్య స ప్తపార్థివాత్సంభారానాహరత్యే పంపాసస్ప
త్యాన్ । పంచపంచవాభూయసో వా పార్థివాన్సంభారాన్త్సంభరేదితి
వాజసనేయకం । వైశ్వానరస్య రూపం పృథివ్యాం పరిస్రసా । స్యోన
మావిశంతు నః । సికతాః । యదిదం దివో యదదః పృథివ్యాస్సంజజ్ఞా
నే రోదసీ సంబభూవతుః । ఊషాన్కృష్ణమవతు కృష్ణ మూషా ఇహా
భయోర్యజ్ఞియమాగమిష్టాః । ఊషాన్ । ఊతీః కుర్వాణో యత్పృథివీ
మచరో గుహాకార మాఖురూపం ప్రతీత్య । తత్తేన్యక్తమిహ సంభరం
తశ్శతం జీవేమ శరదస్సవీరాః । ఆఖుకరీషం । ఊర్జం పృథివ్యా రసమాభ
రంతశ్శతం జీవేమ శరదః పురూచీః । వంమ్రీభిరనువిత్తం గుహాసు
శ్రోత్రం త ఉర్వ్య బధిరా భవామః । వల్మీకవపాం । ప్రజాపతిసృష్టా
నాం ప్రజానాం క్షుధోపహత్యై సువితన్నో అస్తు । ఉపప్రభిన్నమిష
మూర్జం ప్రజాభ్య స్సూదం గృహేభ్యో రసమాభరామి । సూదం ।
యస్య రూపం బిభ్రదిమామవిందద్గుహా ప్రవిష్టాగ్ం సరిరస్య మధ్యే । త
స్యేదం విహతమాభరంతోఽచ్ఛంబట్కారమస్యాం విధేమ । వరాహవి
హతం । యాభిరద్రుగ్ం హజ్జగతః ప్రతిష్ఠా ముర్వీమిమాం విస్వజనస్య భ
ర్త్రీం । తా నశ్శివాశ్శర్కరాస్సంతు సర్వాః । శర్కరాః । అగ్నే రే
తశ్చంద్రగ్ం హిరణ్యమద్భ్యస్సంభూతమమృతం ప్రజాసు । తత్సంభరం
న్నుత్తరతో నిధాయాతి ప్రయచ్ఛం దురితిం తరేయం । త్రీణి హిరణ్యశ
కలాన్ని ధాయ । ఇత్యష్టౌ పార్థివాస్తూష్ణీం త్రీణి రజతశకలాని నిధాయ ।
యది పంచౌదుంబరాణి లోహశకలాని పంచమో భవతి । అశ్వోరూ
పం కృత్వా యదశ్వత్థే తిష్ఠన్సం వత్సరం దేవేభ్యో నిలాయ । తత్తేన్యక్త

మిహాసంభరం తేన్వతం జీవేమశరదస్సపీరాః । ఆశ్వత్థం । ఊర్జః పృథి
వ్యాఅధ్యాహ్నితోసివసస్పతేః త [illegible] । త్వయా అవయ మిష
మూర్జం [illegible] దేశు । ఔదుంబరమ్
గాయత్రియాహి [illegible] తృతీయస్యై దివో
ధి । సోయం [illegible] మాముస్సమపీధ స్యావరు
ణ్ణ్యై । దేవానాం బ్రహ్మవాదం వదతాం యదుపాశృణోస్సుశ్రవావై
శ్రుతోసి । తతోమామావిశతు బ్రహ్మవర్చసం తత్సంభరస్తదవరుం
ధీయసా [illegible] । ఏతాభ్యాం పాలాశపర్ణం । యయా తేసృష్టస్యా
గ్నేర్ హేతిమశమయత్ప్రజాపతిః । తామిమాం ప్రహాహేయశమినాగ్
శాంత్యై హరామ్యహం । శమీం । యత్తేసృష్టస్య యతో వికంకతం
భా ఆర్ఛజ్జాతవేదః । తయాభాసానం మితఉరున్నోలోక మనుప్రభా
హి । వైకంకతం । యత్తేతాం తస్యహృదయ మాచ్ఛిందం జాతవేదో
మరుతోద్భిస్తమయిత్వా । ఏతత్తేతదశనే సంభరామి సాత్మాఅగ్నేస
హృదయోభవేహ । అశనిహతస్య వృక్షస్య శకలం । యత్పర్యపశ్య
త్సరిరస్యమధ్యఉర్వీ మపశ్యజ్జగతః ప్రతిష్ఠామ్ । తత్పుష్కరస్యాయత
నాద్ధిజాతంపర్ణంపృథివ్యాః ప్రథనగ్ంహరామి । పుష్కరపర్ణమేకం ।
సంభారాంతూష్ణీమేకస్మిన్పాత్రే సంభృత్య । యం త్వా సమభరంజా
తవేదోయథాశరీరం భూతేషున్యక్తం । ససంభృతస్సీదశివః ప్రజాభ్య
ఉరున్నోలోకమనునేషివిద్వాన్ । సంభృత్య నిదధాతి । తతో నాందీ
ముఖం । మాతృశ్రాద్ధంతుపూర్వంస్యాత్ పితౄణాంతదనంతరం ।
తతోమాతామహానాంచ వృద్ధౌశ్రాద్ధత్రియం స్మృతం । అగూరర
ణోర్హరణాది యంత్వాశ్రాద్ధం భవేన్నాందీముఖాభిధానం । ఉద్ధ
స్యమానంవపనం నిధానం బ్రహ్మౌదనాగ్నేరశనం చతుర్థ్యేః ఉద్ధ
స్యమానమనస్యఅమేధ్యమకునాస్నానం యజమానస్యాహంతు । శివా
నస్సంతుప్రదిశశ్చ తస్రశ్శన్నోమాతా పృథివీతోకసాతా । ప్రాచీన
ప్రవణం దేవయజనముద్ధత్యాపశ్చపస్పృశ్య । శన్నోదేవీరభిష్టయఇతి

శోభవంతు పీతయే । శంయోరభిస్రవంతు నః । అద్భిరవోక్ష్య । తస్మి
న్నుదీచీనవగ్ంశగ్ంశరణం కరోతి తస్యాగ్రేణ మధ్యమవగ్ంశం గార్హప
త్యాయతనం భవతి । తస్మాత్ప్రాచీనమష్టాసు ప్రక్రమేషు బ్రాహ్మణ
స్యాహవనీయాయతనమేకాదశసు రాజన్యస్య ద్వాదశసు వైశ్య
స్య చతుర్విగ్ంశత్యామపరిమితే యావదా వా చక్షుషా మన్య
తే తస్మాన్నాతిదూరమాధేయ ఇతి సర్వేషామవిశేషేణ శ్రూయతే ద
క్షిణతః పురస్తాద్వా తృతీయదేశే గార్హపత్యస్య నేదీయసి దక్షిణా
గ్నేరాయతనమన్యదాహవనీయాగారమన్యద్గార్హపత్యస్యాగ్రే
ణాహవనీయగ్ం సభాయాగ్ం సభ్యగ్ం సంపూర్వేణావసథ ఆవసథ్యః ।
ప్రాచీం విశ్చిత్య తత్పశ్చాత్సమధ్యాత్సప్తాంగులేన తు । సూత్రేణ భ్రమయే

ద్గార్హపత్యాయతనముచ్యతే । తద్బహిః ప్రాక్ప్రదాన్యష్టౌ గత్వా
తు చతురశ్రకం ద్విసప్తాంగులమానేన కుర్యాదాహవనీయకం
ప్రత్యగ్నేః ప్రాక్ప్రదం గత్వా దక్షిణేన పదద్వయం । అంగుల్యేకోనవిం
శత్యా మండలార్ధం తు దక్షిణా । చతుష్షష్ట్యంగులం తిర్యక్ప్రత్యగ్నేః పు
రతో భవేత్ । పశ్చాదాహవనీయస్య చతుస్సార్ధ్యాంగులం భవేత్ ।
పార్శ్వే సన్నమయేద్ద్విజాన్ద్వ్యంగులాధికసూత్రతః । వేద్యాయతనని
ర్మాణం ద్విత్రిమేఖలకం క్రమాత్ । కేశశ్మశ్రువపతే నఖాని నికృంతతే
స్నాత్వైవం పత్నీ ... వర్జం క్షౌమే వసానౌ జాయాపతీ అగ్నిమాదధీ
యాతాం తే దక్షిణాకాలే పర్యవదత్తో పరాహ్ణే ప్రవృత్తే సూర్యా
భావనాదగ్నిమాహృత్య । అపరేణాగార్హపత్యం బ్రాహ్మణాదనిక
మాథ ధాత్యుపాసనం వా సర్వం నిర్మథ్యం వా । ప్రాచీః పూర్వాముద
క్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్ । తతో దీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమా
రంభమాలిఖేత్ । అపాకరోభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిముత్థిప్యచ్యతే
ప్రోక్షణతోయశేషం । ప్రాక్తోయమన్యం నిదధాతు దర్వ్యాయధాబ
హిస్సాచ్చ పరిస్తరాణాం । ప్రాక్తోయనిధానాంతమగ్నిప్రతిష్ఠాపన
మగ్నిమలంకృత్య పరిస్తరణం । తతో జాయాపత్యోరోభ్యజనగ్ం సాయ

హూప సనహోమేషు తేవ రేణ బ్రాహ్మౌదనికంలోహితే చర్మణ్యా
నడుహే ప్రాచీనగ్రీవముత్తరలోమ్ని ప్రాచ కేవానిశాయాం బ్రహ్మౌ
దనంచతుశ్శరావంనిర్వపతి । దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బా
హుభ్యాంపూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణేప్రాణాయజుష్టంనిర్వపామి ।
దేవస్యత్వా= పూష్ణోహస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేపానా యజుష్టంనిర్వపామి।
దేవస్యత్వా — పూష్ణోహస్తాభ్యాం బ్రహ్మణేవ్యానాయజుష్టంనిర్వ
పామి । దేవస్యత్వా— హస్తాభ్యాంబ్రహ్మణేజుష్టంనిర్వపామి । తూ
ష్ణీంవాసర్వాణితూష్ణీమవహత్య చతృష్పాదపాత్రేషువ చతిలప్రక్షా
ళయతినప్రస్రావయతినగాలయతి క్షీరేభవతిశ్యే కేజీవతండులమివ
శ్రిపయతీ తివిజ్ఞాయతే ॥ ఉద్వాస్యాపాసనదర్వ్యాబ్రహ్మౌదనాదు

ద్ధృత్య । ప్రవేధసేకవయే మేధ్యాయవచోవందారు వృషభాయవృ
ష్ణే । యతోభయమభయంతన్నో అస్త్వవదేవాన్ యజేహేడ్యాం
థాన్స్వాహా । ప్రవేధసేబ్రహ్మణఇదం । పృథగ్ధరణాదియాజమానంయ
జమానశ్చతుర్ధాబ్రహ్మౌదనాదుద్ధృత్య । ప్రభూతేనసర్పిషోపసిచ్య
శర్షంనసుచ్ఛిందగ్ శ్చతురుభ్యఆర్ షేయేభ్యఋత్విగ్భ్య ఉపో
హాత్యపాత్రాః పృథమేపిండాభవంత్య ప్రతిహతాఃపాణయోర్ధ్వర్యుర్గృ
హీతపిండ ఏవఅథబ్రహ్మౌదనశేషగ్ సంకృష్యతస్మిన్నాజ్య శేష
మాసీయతస్మిగ్ శ్చిత్రియస్యాశ్వత్థస్యతిస్రస్త్రిస్రస్సమిధా ఆర్ద్రా
సపలాశాః ప్రాదేశ మాత్ర్యస్త్రిభిగవత్యః । ఫలవత్యోవివ త్తయతి । చి
త్రియాదశ్వత్థాత్సంభృతాబృహత్య శ్శరీరమభిసగ్ స్కృతాస్థ । ప్ర
జాపతినాయజ్ఞముఖేనసంమితా స్తిస్రిస్త్రివృద్భిర్మిథునాప్రజాత్యై।
చరుశేషేలోడఇత్వాధాద ధాతిఘృతవతీభిరాగ్నే యీభిర్గాయత్రీభి
ర్బ్రాహ్మణస్యత్రిష్టుగ్భిరాజన్యస్య జగతీభిర్వైశ్యస్య । సమిధాగ్నిం
దువస్యతఘృతైర్బోధయతాతిథిం । అస్మిన్ హవ్యాజుహోతన । అ
గ్నయఇదం । ఉపత్వాగ్నేహవిష్మతీర్ఘృతాచీర్యంతుహర్యత । జుష
స్వసమిధోమమ । అగ్నయఇదం । తంత్వాసమిద్భిరంగిరోఘృతేన

వర్ధయామసి। బర్హిష్మచ్ఛాయవిష్ణ్య । అగ్నయ ఇదం । సమిత్స్వతి
ప్రావత్థ్సతరీర్దధాతి । అధ్వర్యోఽతిప్రావత్థ్సతరీస్తే దదామి । ప్రతిగృ
హ్ణామి । ప్రాశ్నంతి బ్రాహ్మణా ఓదనం । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానం వ
రందదాతి ప్రాశిత వంతో బ్రాహ్మణాస్సమానం వోవరం దదామి ।
ప్రతిగృహ్ణామి । అధ్వర్యోః । ప్రజా అగ్నే సంవాసయాశాశ్చ పశుభి
స్సహ । రాష్ట్రాణ్యస్మా ఆధేహి యాన్యాసన్త్సవితుస్సవే । ఉత్తరేణ
గార్హపత్యాయతనం కల్మాషమజం బధ్నాత్యథ యజమానో వ్రత
ముపైతి వాచం చ యచ్ఛతి । అనృతాత్సత్యముపైమి మానుషాద్దైవ్య
ముపైమి । వ్రతముపైతి । దైవీం వాచం యచ్ఛామి । వాచం చ య
చ్ఛతి । వీణాతూణవేనైనమేతాగ్ం రాత్రిం యజమానం జాగరయం
త్యపి వా న జాగర్తి న వాచం చ యచ్ఛతి । శల్కైరేతాగ్ం రాత్రిమేతమ
గ్నిమింధానా ఆస్తే । శల్కైరగ్నిమింధాన ఉభౌ లోకౌ సనేమహం । ఉభ
యోర్లోకయోర్ఋధ్వాతి మృత్యుం తరామ్యహం । ప్రతిశల్కం మం
త్రావృత్తిః । తస్మిన్నుపవ్యుష మరణీ నిష్టపతి । జాతవేదో భువనస్య రేత
ఇహ సించ తపసో యజ్జనిష్యతే । అగ్నిమశ్వత్థాదధి హవ్యవాహగ్ం శ
మీగర్భాజ్జనయన్ యో మయోభూః । అయం తే యోనిర్ఋత్వియో
యతో జాతో అరోచథాః । తం జానన్నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధ
యా రయిం । ఏతాభ్యామరణీ నిష్టప్యాగ్ని మనుగమయ్యాథ సంస్కరోతి।
అగ్నిరక్షాగ్ంసి సేధతి శుక్రశోచిరమర్త్యః । శుచిః పావక ఈడ్యః॥ అ
రణీ అభిమంత్ర్య । దోహ్యా చ తే దుగ్ధభృచ్చోర్వీ తే తే భాగధేయం ప్ర
యచ్ఛామి । యజమానాయ ప్రయచ్ఛతి । మహీ విశ్పత్నీ సదనే ఋత
స్యార్వాచీ ఏతం ధరుణే రయీణాం । అంతర్వత్నీ జన్యం జాతవేదసమ
ధ్వరాణాం జనయథః పురోగాం । అరణీ ఆహ్రియమాణే యజమానః
ప్రతీక్షతే । ఆరోహతం దశతగ్ం శక్వరీర్మమర్తేనాగ్న ఆయుషా వర్చ
సా సహ । జ్యోగ్జీవంత ఉత్తరాముత్తరాగ్ం సమాం దర్శమహం పూ
ర్ణమాసం యజ్ఞం యథా యజై । అరణీ హస్తద్వయేన ప్రతిగృహ్య ।

ఋత్వియవతీస్థోఽగ్నిరేతసౌ గర్భం దధాథాం తే వామహం దదే । తత్స
త్యం యద్వీరం బిభృథో వీరం జనయిష్యథః । తే మత్ప్రాతః ప్రజనిష్యే
థే తే మా ప్రజాతే ప్రజనయిష్యథః । ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన
సువర్గే లోకే । ప్రతిగృహ్యాభిమన్త్రయతే యజమానః । మయి గృ
హ్ణామ్యగ్రే అగ్నిగ్ం రాయస్పోషాయ సుప్రజాస్త్వాయ సువీర్యాయ ।
మయి ప్రజాం మయి వర్చో దధామ్యరిష్టాస్స్యామ తనువా సువీరాః ।
యో నో అగ్నిః పితరో హృత్స్వన్తరమర్త్యో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । తమా
త్మన్పరిగృహ్ణీమహే వయం । మా సో అస్మాగ్ం అవహాయ పరాగాత్ ।
ఉభౌ జపతః । అపేత వీత వి చ సర్పతాతో యేఽత్ర స్థ పురాణా యే చ నూత

నాః । అదాదిదం యమోఽవసానం పృథివ్యాః అక్రన్నిమం పితరో లోక
మస్మై । గార్హపత్యాయతనముద్ధత్యావ ఉపస్పృశ్య । శన్నో దే
వీరభిష్టయ ఆపో భవన్తు పీతయే । శం యోరభిస్రవన్తు నః । అద్భిరవో
క్ష్య । ఏవం దక్షిణాగ్నేరాహవనీయస్య సభ్యావసథ్యయోశ్చైవము
ను పూర్వాణ్యత్రైవ వ్రత ఊర్ధ్వం కర్మాణి క్రియన్తే । సికతానామర్ధం
ద్వైధం విభజ్యార్ధం గార్హపత్యాయతనే నివపత్యర్ధం దక్షిణాగ్నేశ్శి
ష్టార్ధమాహవనీయస్యైతేనైవ కల్పేన సర్వాన్సార్ధిపాన్సంభారాన్ని
వపతి । అగ్నేర్భస్మాస్యగ్నేః పురీషమసి । సికతా నివపతి । సంజ్ఞాన
మసి కామధరణం మయి తే కామధరణం భూయాత్ । యదదశ్చన్ద్ర
మసి కృష్ణం । తదిహాస్తు । ఊషాన్నివపన్మనసా ధ్యాయతి । ఉదేహ్య
గ్నే అధిమాతుః పృథివ్యా విశ ఆవిశ మహతస్సధస్థాత్ । ఆఖుం త్వా
యో దధికే దేవయన్తో హవ్యవాహం భువనస్య గోపాం ఆఖుకరీషం ।
యత్పృథివ్యా అనామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిరగ్నయే దద
దాత్తస్మిన్నాధీయతామయం గార్హపత్యాయతనే వాల్మీకవపాం ని
వపతి । యదన్తరిక్షస్యానామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచాం । తదగ్ని
రగ్నయే దదాత్తస్మిన్నాధీయతామయం । దక్షిణాగ్న్యాయతనే వాల్మీ
కవపాం నివపతి । యద్దివోనామృతగ్ం సంబభూవ త్వే సచా । తదగ్నిర

గ్నయదదాత్తిస్మిన్నాధేయతామయం । ఆహవనీయాయతనేవాల్మి
కవపాంనివపతి । ఉత్సమ్ముద్రాస్మధుమాగ్ ఊర్మిరాగాదిత్సమ్మార్జ్య
యుప్రతరాందధానః । అమిాచమెనుఘ వానోపయం వనుమూర్గంము
ధుమత్త్సంభరేను । సూర్ధం । ఇయత్యగ్రఆసీః । వరాహావిహాతం । అ
దోదేవీప్రథమానా పృథగ్యద్దేవైర్న్యస్తావ్య నర్పోమహిత్వా । అ
దృగ్ హాధాశ్సర్కరాభిస్త్రి విష్ణవ్యజయోలోకాన్ప్రదిశశ్చతస్రః । పా
ప్మన్ । శర్కరాః । ద్వేష్యంచ మనసాధ్యాయతి । ఋతగ్ స్తృణాబు
పురీషంపృథివ్యాన్ముతేధ్యగ్ని మాదధేన త్యేధ్యగ్ని మాదధే । నిప
పనక్రమెణాయతనేషు సంభరాననువ్యాహరతి । స యావప్రియా స్త
నువస్సం ప్రియాహృదయానివః । ఆత్మానో అస్తు సంప్రియాస్సం ప్రి

యా స్తనువో మమ । సంవస్సృజామి హృదయానిసగ్ సృష్టం మనో అ
స్తువసగ్ సృష్టః ప్రాణో అస్తువః । నానస్వత్వాదగ్ సృజ్యనితావద్వి
భజ్యనివపతి । ఇతః ప్రథమంజజ్ఞెఅగ్ని స్వాద్యోనెరధి జాతవేదాః । స
గాయత్రియాత్రిష్టు భాజగత్యాదేవేభ్యోహవ్యం వహతుప్రజానన్ ।
నివపతి । యాస్తెశివా స్తనువోజాతవేదో యాఅంతరిక్షేదివియాఃపృథి
వ్యాం । తాభిస్సం భూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహహవ్య
గ్నే । గార్హపత్యాయతనె సౌవర్ణగ్ హిరణ్య శకలము త్తరతస్సం
భారేషూపాస్యతి । చంద్రమగ్నించంద్రరథగ్ హరిత్వచం వైశ్వానర
మప్సుషదగ్ సువర్విదం । విగాహంతూర్ణిం తవిషీభిరావృతంభూర్ణిందే
వాసఇహాసుశ్రియందధుః । ఉపాత్తమనుమంత్రయతే । ద్వేష్యాయర
జతంప్రయచ్ఛతి । పాప్మనెరజతం । దక్షిణస్యాందిశిరజతశకలం నిర
స్యాపఉపస్పృశ్య । ఏవగ్ సర్వేషూపాస్యకరోతి బ్రాహ్మణాదనికా
ద్బ్రహ్మపోహ్యతస్మించ్ఛమీ గర్భాదగ్నింమంథత్యుద్వక్ష్యన్సరశ్మిముద
శహాస్త్రారణీసమవదధాతి । చిత్తిస్స్రుక్ । చిత్తమాజ్యం । వాగ్వే
దిః । ఆధీతంబర్హిః । కేతోఅగ్నిః । విజ్ఞాతమగ్నిః । వాక్పతిర్హో
తా । మనఉపవక్తా । ప్రాణోహవిః । సామాధ్వర్యుః । సహాగ్నేగ్ని.

నాజాయస్వ సహరయ్యా సహపుష్ట్యా సహప్రజయా సహ పశుభిస్స
హ బ్రహ్మవర్చసేన । ఏతేన సమం మంథనం కరోత్యుపసృష్ట్యశ్చాగ్నిం
ధూంధతిబలవతి జాతే। యజమానః। ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం
దేవేభ్యో హవ్యం వహ నః ప్రజానన్ । ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు
ధేహ్యజస్రో దీదిహి నో దురోణే । నిర్వర్త్యమానమను మంత్రయతే
యజమానః । అత్ర చతుర్హోతౄన్ యజమానం వాచయతి । చి
త్తిః పృథివ్యగ్నిస్సూర్యం తే చక్షుర్మహాహవిర్హోతా । చిత్తిస్స్రుక్-
హామాధ్వర్యుః । పృథివీ హోతా । ద్యౌరధ్వర్యుః । రుద్రోఽగ్నీత్ ।
బృహస్పతిరుపవక్తా । సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం పృ
ష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా । అంగైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ం శరీరైః । మహా
హవిర్హోతా । సత్యహవిరధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా అగ్నీత్ । అ
చ్యుతమనా ఉపవక్తా । అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభి
గరౌ । అయాస్య ఉద్గాతా । అజనన్నగ్నిః పూర్వః పూర్వేభ్యః పవమా
నశ్శుచిః పావక ఈడ్యః । జాతమభిమంత్రయతే జాతే యజమానో వ
రం దదాతి । అధ్వర్యో వరం తే దదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । జాతం యజ
మానోఽభిప్రాణితి ప్రజాపతేస్త్వా ప్రాణేనాభిప్రాణిమి పూష్ణః పోషేణ
మహ్యం దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే
వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ । ఉపర్యగ్నేరుచ్ఛ్వసతి । అజీజనన్నమృ
తం మర్త్యాసోఽస్రేమాణం తరణిం వీడుజంభం । దశస్వసారో అగ్రువస్స
మీచీః పుమాగ్ంసం జాతమభిసగ్ం రభంతాం । జాతమధ్వర్యురంజలి
నా ప్రతిగృహ్య। సమ్రాడసి విరాడసి సారస్వతౌ త్వోత్సౌ సమింధా
తామన్నాదం త్వాన్నపత్యాయ । ఉపసమిధ్య। అథైనం ప్రాంచముద్ధృ
త్యాసీసన్నస్యేషాం మంత్రాణా మంతేన యథాన్యాధానేన ప్రథమ
యా వ్యాహృత్యా ద్వాభ్యాం వా ప్రథమాభ్యాం చ సర్వ రాజ్ఞీభ్యాం
ప్రథమేన చ సుర్మశిరసా । వ్యాహృతీస్సర్వరాజ్ఞీ సుర్మశిరాగ్ం సీతిస
స్త్వేష్వాధానేషు యజమానోఽను మంత్రయతే । అత్రాప్యన్వారంభో

ఆయుంయజమానపత్న్యోః । అంగిరసాంత్వా దేవానాంవ్రతపతేవ్రతే
నాదధామి । భూః । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం
మహిత్వా । ఉపస్థే తేదేవ్యదితేఽగ్ని మన్నాదమన్నాద్యాయాదధే ।
ఆయంగౌఃపృశ్నిరక్రమీద సనన్మాతరంపునః । పితరంచప్రయంత్
సువః । ఘర్మశ్శిరస్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । ఛ
ర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ । సయజమానః । యాస్తే శివాస్తనువో
జాతవేదోయా అంతరిక్ష ఉతపార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయసగణస్స
జోషాహిరణ్యయోనిర్వహహవ్యమగ్నే । ప్రాణంత్వామృత ఆదధా
మ్యన్నాదమన్నాద్యాయ గోప్తారంగుప్త్యై । దివస్త్వావీర్యేణపృథి
వ్యైమహిమ్నా । అంతరిక్షస్యపోషేణ పశూనాంతేజసాసర్వపశు
మాదధే । అగ్నేగృహపతేహేబుధ్నియః । పరివద్యుదివః పృథివ్యాః
పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథివ్యాస్త్వామూర్ధన్ స్థా
దయామియజ్ఞియోలోకే యోనౌ అగ్నే నిష్ట్యోయోవిష్ట్యోభి దాసతీదమ
హంతంత్వయాభినిదధామి । గార్హపత్యాయతనే సంభారేషునిదధా
తి । సుగార్హపత్యోవిదహం నరాతీరుషస్ శ్రేయసీః శ్రేయసీర్దధత్ ।
అగ్నే సపత్నాన్ అపబాధమానో రాయస్పోషమిషమూర్జమస్మాసు
ధేహి । ఆధీయమానమనుమంత్రయతేయజమానః । ఘర్మశిరాన్
సిచైనమాధ్వర్యుర్వాచయతి । ఘర్మశ్శిరస్తదయమగ్నిః । సంప్రియః ప
శుభిర్భువత్ । ఛర్దిస్తోకాయతనయాయయచ్ఛ । వాతః ప్రాణస్తద
యమగ్నిః । సంప్రియఃపశుభిర్భువత్ । స్వదితంతోకాయతనయాయ
పితుంపచ । అర్కశ్చక్షుస్తదసౌ సూర్యస్తదయమగ్నిః । సంప్రియః
పశుభిర్భువత్ । యత్తేశుక్రశుక్రంవర్చశ్శుక్రాతనూః । శుక్రంజ్యోతి
రజస్రం । తేనమేదీదిహి తేనత్వాదధే । అగ్నినాగ్నే బ్రహ్మణా । అథశ
మావహేహావః । సర్వౌషధీరాజ్యమిశ్రాః కృత్వాజహ్వాజుహోతి ।
ఆసీనః । యాతే అగ్నే పశుషుపవ మానాప్రియాతనూర్యాపృథివ్యాం
యాగ్నౌయారథంతరే । యాగాయత్రేచ్ఛందసితాంతయేతే నాప

యజేస్వాహా । అగ్నేః పవమానాయై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే పావకా ప్రియా తనూ రన్తరిక్షే యా వాయౌ యా వామదేవ్యే । యా త్రైష్టుభం ఛందసి తాం తస్ తేనావయజే స్వాహా । అగ్నేః పావకాయై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । యా తే అగ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూ ర్యా దివి యాదిత్యే యా బృహతి । యా జాగతే ఛందసి తాం తస్ తేనావయజే స్వాహా । అగ్నేశ్శుచ్యై ప్రియాయై తన్వా ఇదం । సమిధ ఆధత్తా తీత్యేకే । సర్వత్రాహితమగ్నిగ్ం శమనహోమాత్పూర్వం నస్పృశేత్ । అర్థోదితే సూర్య ఆహవనీయమాదధాత్యుదితే బ్రహ్మవర్చసకామస్యాగారే పత్న్యై ప్రణయనీయమాశ్వత్థ మిధ్మమాదీపయతి సికతాశ్చోపయ మనీరుపకల్పయతే తముద్యచ్ఛతి । ఓజసే బలాయ

త్వోద్యచ్ఛే వృషణే శుష్మాయాయుషే వర్చసే । సపత్నతూరసి వృత్రతూర్య స్తే దేవేషు మహిమా సువర్గః । యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః పుష్టిర్యా తే మనుష్యేషు పప్రథే । తయా నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి దివః పృథివ్యాః పర్యన్తరిక్షాత్ । వాతాత్పశుభ్యో అధ్యోషధీభ్యో యత్ర యత్ర జాతవేద స్సంబభూథ । తతో నో అగ్నే జుషమాణ ఏహి । ఉదుత్వా విశ్వే దేవా అగ్నే భరంతు చిత్తిభిః । సనో భవ శివతమస్సుప్రతీకో విభావసుః । ఏతాభిస్తిసృభిరుపరి చాగ్ని ముద్యచ్ఛత్యుద్యత ఉపయమనం ధార యత్యథాశ్వస్య దక్షిణే కర్ణే నిహితముఖం యజమాన మగ్ని తనూర్వాచయతి । యా వాజిన గ్నే పశుషు పవమానా ప్రియా తనూస్తామావహ । యా వాజిన గ్నే రప్సు పావకా ప్రియా తనూస్తామావహ । యా వాజిన గ్నే సూర్యే శుచిః ప్రియా తనూస్తామావహ । ధారయత్యే వాగ్ని మథాగ్నీ ద్రోలాకేకమగ్ని మాహృత్యేషధిత్వా గార్హపత్యో ర్ధ్వగ్ం రాసీనో దక్షిణాగ్ని మాదధాతి ద్వితీయయా వ్యాహృత్యాతిసృభిస్సర్పరాజ్ఞీ భిర్ద్వితీయేనేవ చతుర్గృహీతం శిరసా । అత్రా ప్యన్వారంభోయం యజమానపత్న్యోః । అంగిరసాంత్వా దేవానాం వ్రతపతే వ్రతేనా దధామి । భువః । భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణా

తరిక్షంమహిత్వా। ఉపస్థే తే దేవ్యదితేఽగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాద
ధే। ఆయంగౌః పృశ్నిరక్రమీదసనన్మాతరంపునః। పితరంచప్ర
యం త్సువః। త్రింశద్ధామవిరాజతి వాక్పతంగాయశ్రియే।
ప్రత్యస్యవహద్ద్యుభిః। వాతః ప్రాణస్తదయమగ్నిః। సంప్రియః పశు
భిర్భువత్। స్వదితంతోకాయతనయాయపితుంపచ। నయజమానః
యాస్తే శివాస్తనువో జాతవేదో యా అంతరిక్ష ఉత పృథివ్యాః। తాభి
స్సంభూయసగణస్సజోషా హిరణ్యయోనిర్వహహవ్యమగ్నే।
వ్యానంత్వామృత ఆదధామ్యన్నాదమన్నాద్యాయగోప్తారంగుప్త్యై
దివస్త్వా వీర్యేణ పృథివ్యై మహిమ్నా। అంతరిక్షస్య పోషేణప
శూనాంతేజసా సర్వపశుమాదధే। అగ్నేన్నపామయో భువస్సు
శేవదిః। పృథివ్యాః పర్యంతరిక్షాల్లోకం విందయజమానాయ పృథి
వ్యాస్త్వామూర్ధంత్వాసాదయామియజ్ఞియే లోకే యోనో అగ్నే నిష్ట్యో యో
నిష్ట్యో బిదాసతీదమహంతంత్వయాభినిదధామి। దక్షిణాగ్నియాయతన
సేసంభారేషునిదధాతి। పూర్వవచ్ఛమనహోమః। ఆగ్నీధ్రప్రవర్జ
హోతి। వామదేవ్యమభిగాయత ఉద్ధ్రియమాణే। ప్రాచీమనుప్రది
శంప్రేహివిద్వానగ్నే రగ్నే పురో అగ్నే ర్భవేహ। విశ్వా ఆశా దీద్యా
నో విభాహ్యూర్జం నో ధేహి ద్విపదే చతుష్పదే। విక్రిమస్వమ
హాగ్ అసివేదిషన్మానుషేభ్యః। త్రిషు లోకేషు జాగృహి ప్రజయా చ
ధనేనచ। ఇమా ఉమాముపతిష్ఠంతు రాయ ఆభిః ప్రజాభిరిహా సంవ
సేయ। ఇహో ఇడా తిష్ఠతు విశ్వరూపీ మధ్యే వసోర్దిదిహి జాతవే
దః। ప్రాంచో శ్వ ప్రథమా అభిపరివ్రజంతి। దక్షిణాశో బర్హిష్మరథగ్
రథచక్రం వ్యావర్తయతి యావచ్ఛక్రం త్రిః పరివర్తతే షట్కృత్వో
దేవ్యస్య। జానుదఘ్నం ధారయమాణః స్తృతీయమధ్వనోగ్నింగ్ హరతి
నాభిదఘ్నం ద్వితీయమాస్యదఘ్నం తృతీయం నశకర్ణదఘ్నముద్యగ్య
హ్నోతి యద్యుద్గృహ్యానిగృహ్ణీయాన్ముఖేన సంమాయాదధ్యాన్నాగ్ని
ఘ్నాదిత్యంచ వ్యవేయాదక్షిణతః పరిగృహ్య హరత్యగ్రాగ్రే యజమా

శ్వోవసీయం దదాతి । అధ్వర్యో వరం తే దదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । అథాగ్నే
హిరణ్యం నిధాయ । వాజోసి బిభ్రత్ప్రతిష్ఠా సంక్రమణః । అతిక్రామతి
క్రాంతిరసి సర్వం । అభిష్ఠాస్యాద్విశ్వాః పృతనా అరాతీః । తదగ్నిరాహ
తదుసోమ ఆహ । బృహస్పతిస్సవితా తన్మ ఆహ పూషామాధాత్సుకృ
తస్య లోకే । దక్షిణేన పదోత్తరతస్సంభారాన్ క్రమయతి । యథాహిత
స్యాగ్నేరంగారా అభ్యవవర్తేరన్ ఇతి ప్రదక్షిణమావర్తయిత్వా । యద
క్రందః ప్రథమం జాయమాన ఉద్యన్త్సముద్రాదుత వా పురీషాత్ ।
శ్యేనస్య పక్షా హరిణస్య బాహూ ఉపస్తుతం జనిమ తత్తే అర్వన్ । పు
నరేవాక్రమయతి । ప్రాఙ్ముఖస్యాశ్వస్యాథ యజమానశ్శివా జపతి ।
యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । విరాట్చ స్వరాట్చ । తే మా విశతాం తే

మా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । సమ్రాట్చాభిభూశ్చ । తే
మా విశతాం తే మా జిన్వతాం యే తే అగ్నే శివే తనువౌ విభూశ్చ పరిభూ
శ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వతాం । యే తే అగ్నే శివే తనువౌ । ప్రభ్వీ చ
ప్రభూతిశ్చ । తే మా విశతాం తే మా జిన్వతాం । యాస్తే అగ్నే శివాస్తను
వః । తాభిస్త్వాదధే । యాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । క్షుచ్చ తృష్ణా చ ।
అస్నుక్చానాహుతిశ్చ అశనయా చ పిపాసా చ । సేదిశ్చామతిశ్చ ।
ఏతాస్తే అగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిః పామ్నం గచ్ఛ । యోఽస్మాన్
ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః స్నిక్చ స్నీహితిశ్చ స్నీహితిశ్చ । ఉష్ణా
చ శీతా చ । ఉగ్రా చ భీమా చ । సదామ్నీ సేదిరనిరా । ఏతాస్తే అగ్నే
ఘోరాస్తనువః । తాభిః పామ్నం గచ్ఛ । యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి । యం చ
వయం ద్విష్మః । ఇతి శత్రుపరాభవతి । యదిదం దివో యదదః । పృథి
వ్యాస్సంవిదానే రోదసీ సంబభూవతుః । తయోః పృష్ఠే సీదతు జాత
వేదాశ్శంభూః ప్రజాభ్యస్తనువే స్యోనః । అగ్నిమభిమంత్ర్య । పుర
స్తాత్ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్నాహవనీయమాదధాతి । సర్వాభిర్వ్యాహృతి
భిస్సర్వాభిస్సర్పరాజ్ఞీభిస్తృతీయేన చ ఘర్మశిరసా । అత్రాశ్వస్యారంభో
ప్యుం యజమాన పశ్యేః । అంగిరసాం త్వా దేవానాం వ్రతేప తేవా

శేనోపతిష్ఠామి । భూర్భువస్సువః భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరి
క్షంమహిత్వా...వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః । అర్కచ్చక్షుస్తదసౌ సూర్య
స్తదయమగ్నిః । సంప్రియః పశుభిర్భువత్ । యత్తేశుక్రశుక్రం వర్చ
శ్శుక్రాతనూశ్శుక్రం జ్యోతిరజస్రం। తేనమేదీదిహి, తేనత్వాదధేగ్ని
నాగ్నే బ్రహ్మణా । సయజమానః । యాస్తేశివాస్తనువో జాతవేదో
యాఅంతరిక్షఉతపార్థివీర్యాః । తాభిస్సంభూయసగణస్సజోషాహిర
ణ్యయోనిర్వహ హవ్యమగ్నే అపానంత్వా మృత ఆదధామ్యన్నా
దమన్నా ద్యాయగోప్తారం గుప్త్యై । దివస్త్వా వీర్యేణపృథివ్యై
మహిమ్నా । అంతరిక్షస్యపోషేణపశూనాం తేజసా సర్వపశుమాద
ధే । అగ్నేసంమ్రాడిషేకపాదాహవనీయదివః— తంత్వాయాభిస్సదధా
మి । ఆహవనీయాయతనేసంభారేషునిదధాతి । యజమానస్వాతయ
తసఉపవిశ్య । ఆనశేన్యానశేసర్వమాయుర్వ్యానశే । అహంత్వద
స్మిమదసిత్వమేతన్మమాసియోనిస్తవయోనిరస్మి । మమైవసన్వహ
హవ్యాన్యగ్నేపుత్రః పిత్రేలోకకృజ్జాతవేదః । ఆధీయమానమనుమం
త్రయతేయజమానః । పూర్వవచ్ఛమనహోమః । తిస్రస్త్రిసఆశ్వ
త్థస్స మి ధ ఏ కైక స్మిన్ న్నా ద ధా త్యా హ వ నీ యే వా తి
స్రః । అ గ్న ఆ యూ గ్ షి ప వస ఆ సు వో ర్జ మి షం చ నః।
ఆరేబాధస్వదుచ్ఛునాం । అ గ్న యే ప వ మా నా యే దం । అ
గ్నేపవస్వ స్వపాఅస్మేవర్చస్సువీర్యం । దధత్పోషగ్ రయింమయి ।
అగ్నయేపవమానాయేదం । అగ్నిర్ఋషిః పవమానః పాంచజన్యః
పురోహితః । తమీమహేమహాగయం । అగ్నయేపవమానాయే
దం । శమీమయ్యో ఘృతాన్వక్తాస్తిసృభిస్త్రిస్రపఏకైకస్మిన్నాద ధా
త్యాహవనీయేవాతిస్రః । సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ ఉదారదుపాగ్
శునాసమమృతత్వమానట్ । ఘృతస్యనామగుహ్యం యదస్తిజిహ్వా
దేవానామమృతస్యనాభిః । ఆదిత్యాత్మనేబ్రహ్మణఇదం। వయంనామ
ప్రబ్రవామాఘృతేనాస్మిన్యజ్ఞేధారయామానమోభిః । ఉపబ్రహ్మా

వచ్ఛన్న్యమానంచతుశ్రుంగోవమీ...రవతత్ । యజ్ఞాత్మనేబ్రహ్మణఇదం । చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదా ద్వేశీర్ష పెసప్తహస్తాసోఅస్య । త్రిధాబద్ధోవృషభో రోరవీతిమహాదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ । దేవాత్మనేబ్రహ్మణఇదం । ఏవంహానావృత్తీ యాన్సమిధోఘృతాన్యక్త్వావ । ప్రెద్ధో అగ్నేదీదిహిపురో నోజస్రయాసూర్మ్యాయవిష్ట । తాగ్ంశస్వంతఉపయంతి వాజాః । ఔదుంబరీగ్ం సమిధమాదధాతి । అగ్నయఇదం । విధేమతేపరమేజన్మంనగ్నే విధేమస్తోమైరవరేసధస్థే । యస్మాద్యోనేరుదారిథాయజేతం ప్రత్వేహవీగ్ంషిజుహురేసమింద్ధేనేకశతీ । అగ్నయఇదం । తాగ్ం సవితుర్వరేణ్యస్యచిత్రామాహంవృణేసుమతిం విశ్వజన్యాం । యామస్యకణ్వోఅదుహత్ప్రపీనాగ్ం సహస్రధారాం పయసామహీంగాం । శమీమయీం । సవిత్రఇదం । తతస్తూష్ణీం మగ్నిహోత్రం జుహోత్యపివాద్వాదశగృహీతేనసుచంపూరయిత్వా । ప్రజాపతింమనసాధ్యాయ జుహోతి । సాగ్నిహోత్రస్యస్థానేభవతి । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అగ్నయజమానో ఘోరాజపతి । యాస్తేఅగ్నే ఘోరా స్తనువః । తాభిఃపాప్మానంగచ్ఛ । యాస్తేఅగ్నే ఘోరా స్తనువః । క్షుచ్చతృష్ణాచ । అస్తున్నాచానాహుతిశ్చ । అశనయాచపిపాసాచ । సేదిశ్చామతిశ్చ । ఏతాస్తేఅగ్నే ఘోరాస్తనువః । తాభిఃపాప్మానంగచ్ఛ । యోస్మాన్ద్వేష్టి । యంచవయాంద్విష్మః । స్త్రిక్చ - ద్విష్మః । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూరయిత్వా । సప్తతేఅగ్నేసమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్తర్ంషయస్సప్తధామప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి । సప్తయోనీరాపృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యాపూర్ణాహుతింజుహోతి। అగ్నయేసప్తవతఇదం। హుతాయాంయజమానోవరందత్వాశివాజపతి । యేతేఅగ్నేశివేతనువౌ - తాభిస్త్వాదధే। శివాజపాంతమగ్న్యాధేయగ్ం శివాజపం తెవిజ్ఞాత ప్రాయశ్చిత్తాని యద్యగ్న్యాధేయేసూర్యోహావిస్యాదుద్వయం తమసస్పర్యు దుత్యం చిత్రందేవానామిత్యే

హుతీర్జుహుయాత్ । అనాజ్ఞాతంపురుషసంమితో యత్పాకత్రా త్వం
నో అగ్నే సత్వంనో అగ్న ఆభిర్గీర్భిరిదంవిష్ణుర్వ్యా హృతీర్వ్యస్తాస
మస్తాశ్చజుహుయాత్ । అస్మిన్నాధానేయజుర్భ్రేష ప్రాయశ్చిత్తంక
రిష్యే । భువస్స్వాహా । దక్షిణాగ్నౌ వాయవఇదం । అస్మిన్నాధానే
సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే । ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా। ఆహవనీయే
ప్రజాపతయఇదం । జుహ్వాగ్ సకృద్గృహీత్వా । యేఅగ్నయోదివో
యేపృథివ్యాస్స మాగచ్ఛంతీషమూర్జందుహానాః । తేఅస్మాఅగ్న
యోద్రవిణం । ధత్తేస్తృప్తా ఆహుతి భాజోభూత్వాయశాలాకం
పునరస్తంపరేతస్వాహా । అగ్నిభ్యఇదం । అథవిరాట్క్రమైర్యజమా
నఉపతిష్ఠతే । అథర్వాపితుంమే గోపాయాన్నం ప్రాణేనసంమ్మితంత్వ
యాగ్ స్త్వాఇషమూర్జంమదం తోరాయస్పోషేణసమిషామదేమ । అ
న్వాహార్యపచనం॥ నర్యప్రజాంమేగోపాయ మూలంలోకస్యసంతతిం।
ఆత్మనో హృదయాన్నిర్మితాం తేపరిదదామ్యహం । గార్హపత్యం ।
శగ్గ్‌స్యపశూన్మే గోపాయవిశ్వరూపంధనంవసు। గృహాణాంపుష్టిమా
నందంతాగ్ స్తేపరిదదామ్యహం । ఆహవనీయం । పంచదాగ్నీన్వ్య
క్రామద్విరాట్సృష్టా ప్రజాపతేః । ఊర్ధ్వారోహద్రోహిణీయోనిర
గ్నేఃప్రతిష్ఠితిః । సర్వాన్ । ఇత్యాధానమ్‌సమాప్తం.

అథ పావమానేష్టిః.

అపరేణగార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః ప
త్న్యాసహప్రాణానాయమ్య । సంకల్పంకరోతి । ఆద్యావేతిపక్షమా
త్రిత్యపావమానాద్యాదీన్త్రీణిహవీగ్ ష్యైంద్రాగ్నఆదిత్యేచాగ్నేయే
నసహసమాన తంత్రేణకుర్యాం । నిష్ట్యాయత్స్యే । పత్నీ । కుర్వతీ
ష్ట్యాయత్స్యే। విద్యుదసి । అద్యయజ్ఞాయ । ఇమామూర్జం పంచద
శీం । ఐష్ణగ్ హవిః । అంతరాగ్నీ ఇత్యాది । ఐంద్రాగ్నస్యముఖ్యత్వా
దమావాస్యంతంత్రం । అన్వాధాయ వ్రతపవేశః । సప్తదశసామిధే

న్యః । అదిత్యైరాస్నాసి । యత్కృష్ణోరూపం కృత్వాప్రవిశ స్త్వంప వనస్పతీన్ । తతస్త్వంత్రయోనిగ్ శతిధా సంభరామిసుసంభృతా । దేవపురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । అశ్వత్థొనిదధాతి । ఇధ్మప్రవ్రశ్చనానిని దధాతి । వేదంకృత్వా వేదిః । త్వయా॰వేదిమిత్యాది । యేనకేనది త్యాప్తేనోపవేష కరణములు కృత్యపరి స్తరణం । దేవాదేవేషుకర్మ ణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే । త్రిచత్వారిగ్ శత్పాలానిస్థాలీస్స్య శ్చద్వంద్వమన్వా హార్యస్థాలీవర్జమితరాణిప్రకృతినత్ । పవిత్రకర్ణాదీ నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్న యేజుష్టంనిర్వ పామ్యగ్న యేపవమానా యజుష్టం నిర్వపామ్యగ్న యేపావకాయజు ష్టంనిర్వపామ్యగ్న యేశుచ యేజుష్టంనిర్వపామీంద్రాగ్ని భ్యాంజుష్టంని ర్వపామ్యదిత్యైజుష్టం నిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది ః అదిత్యా స్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నే హవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నే పవమానహవ్యగ్ రక్ష స్వాగ్నే పావకహవ్యగ్ రక్షస్వాగ్నే శుచేహవ్యగ్ రక్షస్వేంద్రాగ్నీహ వ్యగ్ రక్షే థామతిథేహవ్యగ్ రక్షస్వశశూకాయామిత్యాది । ప్రోక్షి తాన్యేత్యంతంకృత్వా । క్లుప్తిసామనసీభ్యామగ్నీన్ । యజమానఉప తిష్ఠతే । క్లుప్తిసామనస్యావిమేబుచా । కల్పేతాం ద్యావాపృథివీక ల్పం తామాశఓషధీః కల్పంతామగ్నయః పృథగ్జ్మమజ్యైష్ఠ్యాయస వ్రతాఃయెగ్నయస్సమనసోం తరాద్యావాపృథివీవాసంతికావృతూఅ భికల్పమానా ఇంద్రమివ దేవాఅభిసంవిశంతు । బ్రహ్మన్ప్రోక్షిస్యా మీత్యాది । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్న యేవోజుష్టంప్రో క్షామ్యగ్న యేపవమానాయవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్న యేపావకాయ వోజుష్టం ప్రోక్షామ్యగ్న యే శుచయేవోజుష్టం ప్రోక్షామీంద్రాగ్ని భ్యాంవోజుష్టం ప్రోక్షామ్యదిత్యై వోజుష్టం ప్రోక్షామి । కృష్ణాజినా దానంది । ఉత్కోత్రిన్నినీయ । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం । ఇదమ గ్నేరగ్నేఃపవమానస్యాగ్నేః । పావకస్యాగ్నేశ్శుచేరింద్రాగ్నియోః। పురోడాశార్థాన్ । ఇదమదిత్యాః । చర్వర్థాన్ । కృష్ణాజినాదానా

తి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయే జుష్టమధివపామ్యగ్న
యేపవమానాయజుష్ట మధివపామ్యగ్నయే పావకాయజుష్టమధివపా
మ్యగ్నయేశుచయేజుష్ట మధివపామీంద్రాగ్నిభ్యాం జుష్టమధివపా
మిధాన్యమసీత్యాది । కపాలానాముపధాన కాలేచతుర్ణామష్టావుప
ధాయఐంద్రాగ్నస్యాష్టా వుపధాయతూష్ణీంప్రతీతి । కపాలానాముప
ధానకాలేప్రథమేన కపాలమంత్రేణ చరుస్థాలీముపదధాతి । ధ్రువో
సీతిమంత్రగ్ సన్నమతి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మగ్నయేజు
ష్టగ్ సంవపామ్యగ్నయే పవమానాయజుష్టగ్ స పపామ్యగ్నయేపా
వకాయజుష్టగ్ సంవపామ్యగ్నయేశుచయేజుష్టగ్ సంవపామీంద్రా
గ్నిభ్యాజుష్టగ్ సంవపామి । తూష్ణీగ్ సర్వం । పిష్టానాముత్ప
వన కాలేతండు లానుత్పునాతి । స్థాల్యాం ఘృతమాసిచ్య । దే
వో వ స్స వి తో త్పు నా తు ... అ చ్ఛి ద్రే ణ ప వి త్రే ణ.।
వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః। మఖస్యశిరోసి । యథాభాగంవ్యావర్తధ్వం।
త్రేః । యథాభాగంవ్యావర్తేథాం। ఇదమగ్నేశ్శుచేః । ఇదమింద్రా
గ్నియోః । ఇదమహాగ్ సేనాయా ఇత్యాది । ఘర్మోసివిశ్వాయుః। అ
ధిశ్రయణకాలే। అధిశ్రయణమంత్రేణతండులానావపతి। ప్రథనాదిపు
రోడాశానాం । అంతరితగ్ రక్షఇతిసర్వేషాం । ఆభ్యలేపంనినీయ।
తూష్ణీగ్ స్ఫ్యమాదాయ । బ్రహ్మన్నుత్తరమిత్యాది । ఉద్వాసనకా
లే । ఆప్యాయతాంఘృతయోనిః । తేజసాగ్నయేజుష్టమభిఘారయా
మి । ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపవమానాయజుష్టమభిఘార
యామి । ఆప్యాయతాం — తేజసాగ్నయేపావకాయ జుష్టమభిఘార
యామి । ఆప్యాయతాం = తేజసాగ్నయేశుచయే జుష్టమభిఘార
యామి । తూష్ణీమైంద్రాగ్నం । ఆప్యాయతాం— తేజసాదిత్యైజుష్ట
మభిఘారయామి । స్యోనంతఇత్యాది । అగ్నేర్భువనస్యేతిచరోరుద్వా
సనం । ప్రియేణేత్యాసాదనం । యజ్ఞోసీతిపంచకృత్వః । అయంయ
జ్ఞో యోనః కనీయోమమాగ్నే పంచహోతా । వేదినిధానాది। ఆజ్య

భాగాభ్యాం ప్రచర్య । అగ్నయేఽనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిం యజ । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం । అగ్నయే పవమానాయాఽనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిం పవమానం యజ । అగ్నయే పవమానాయేదం । అగ్నేః పవమానస్యాహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం । అగ్నయే పావకాయానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిం పావకం యజ । అగ్నయే పావకాయేదం । అగ్నేః పావక స్యాహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం । అగ్నయే శుచయేఽనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అగ్నిగ్ం శుచిం యజ । అగ్నయే శుచయ ఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహం దేవయజ్యయాన్నాదో భూయాసం । ఇంద్రాగ్నిభ్యామనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । ఇంద్రాగ్నీ యజ । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదో భూయాసం । అదిత్యా అనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । అస్తు శ్రౌషట్ । అదితిం యజ । అదిత్యా ఇదం । అదిత్యా అహం దేవయజ్యయా ప్రజయా చ పశుభిశ్చ జనిషీయ । ప్రత్యాక్రమ్య నపార్వణ స్థాలీపాకానిష్టాన్ హుత్వా । స్విష్టకృదాది । ఇంద్రాగ్నివర్జితానాం విరుజప్రాశిత్రం । చతుర్ధాకరణం చ । చతుర్ధాకర్ణకాల ఆదిత్యం బ్రహ్మణే పరిహరతి । తం చత్వార ఆర్షేయాః ప్రాశ్నంతి । ప్రాశితవద్భ్యస్సమానం వరం దదాతి । ప్రాశితవంతో బ్రాహ్మణాస్సమానం వో వరం దదామి । ప్రతిగృహ్ణామి । ఆగ్నేయస్య దక్షిణాకాల ఆధానదక్షిణాం దదాతి । అగ్నీత్ । అజం పూర్ణపాత్రముపబర్హణగ్ం సార్వసూత్రం తే దదామి । బ్రహ్మన్ । వహీనమశ్వం తే దదామి । హోతః । సవత్సాం ధేనుం తే దదామి । అధ్వర్యో అనడ్వాహం తే దదామి । బ్రాహ్మణాః । వాసో మిథునా గావో నవం చ రథం గాం చ వో దదామి । అయజ్ఞత్వాన్న ప్రతిగ్రహమంత్రాః । హవిశ్శేషద్వ్యాసనాదినూక్తవాకే । అగ్నయ ఇదం । అగ్నే

థహాముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం। సోమస్యాహముజ్జితిమనూ
జ్జేషం । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అగ్నయే
పవమానాయేదం । అగ్నేః పవమానస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం। అ
గ్నయేపావకాయేదం । అగ్నేః పావకస్యాహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అ
గ్నయేశుచయ ఇదం । అగ్నేశ్శుచేరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । ఇంద్రా
గ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహముజ్జితిమనూజ్జేషం । అదిత్యా
ఇదం । అదిత్యా అహముజ్జితిమనూజ్జేషం । దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం।
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోహముజ్జితిమనూజ్జేషం ।
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇదం । యజ్ఞోపభూవయజ్ఞశంచ మవర్జమిష్టిస్స
మాప్యతే। హరిః ఓం తత్సత్ — పావమానేష్టిస్సమాప్తః.

అథ పశుపన్నమ్.

హరిః ఓం । ప్రావృషి పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతర
గ్నిహోత్రం హుత్వా పరేణ గార్హపత్యం దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్
ధారయమాణః పవిత్రపాణిః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య సంక
ల్పం కరోతి । పశుబంధమారప్స్యే । తేన సంవత్సరే సంవత్సరే ప్రా
వృషి యక్ష్యే । ఇత్యారంభసంకల్పః । పునః ప్రాణానాయమ్య । ఐం
ద్రాగ్నేన నిరూఢపశుబంధేన యక్ష్యే । తేన పరమేశ్వరం ప్రీణయాని।
సమారోప్య దేవయజనం గత్వా మథిత్వా పావకరోహ్యాయతనే నిధా
య । విద్యుదసి విద్య మే పాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి । మమాస్మి
న్నిరూఢపశుబంధే అధ్వర్యుం త్వామహం వృణే । వృతోస్మి కరిష్యామి।
బ్రహ్మాణం త్వామహం వృణే । హోతారం త్వామహం వృణే। అగ్నీ
ధం త్వామహం వృణే । ప్రతిప్రస్థాతారం త్వా మహం వృణే । ప్రశా
స్తారం త్వామహం వృణే । వృతోస్మి కరిష్యామి । తతోధ్వర్యురాహవనీ

యజ్ఞంవిహృత్య । జుహ్వాగ్ంసకృద్గృహీత్వా। ఇత్యుపాగ్ంశు । సూ-
ర్యం తేచక్షుః । వాతంప్రాణః । ద్యాంపృష్ఠం । అంతరిక్షమాత్మా।
అంగైర్యజ్ఞం । పృథివీగ్ంశరీరైః । వాచస్పతేచ్ఛిద్రయావాచా। అ
చ్ఛిద్రయాజుహ్వా। దివిదేవావృధగ్ం హోత్రామేరయస్వస్వాహా।
పశ్చోత్తారంమనసానుద్రుత్య హవిస్యోసగ్రిహాగ్ంహుత్వా । వా
చస్పతయేబ్రహ్మణ ఇదం । తమగ్నిం పరిత్యజ్యాగ్నావైష్ణవేష్టిః వి
హరణాది । అద్యయజ్ఞాయ । ఇమామూర్జగ్ంపంచదశీం । ఆగ్నావై
ష్ణవగ్ంహవిః । అంతరాగ్నీత్యాదిపౌర్ణమాసంతంత్రం । బర్హి
రాహృత్యవ్రతప్రవేశః । పంచదశ నామిధేన్యః । త్వయావేదిమిత్యా
ది యేన కేన చిత్కాష్ఠే నోపవేషకరణమలంకృత్యపరిస్తరణం
దేవాదేవేషుకర్మణేవాం । పాత్రప్రయోగకాలే ఏకాదశకపాలా
సన్నప్రశ్చద్వంద్వమన్వాహార్య స్థాలీవర్జ మితరాణి ప్రకృతివత్ । పవి
త్రకరణాదినిర్వాపకాలే దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నావిష్ణు
భ్యాంజుష్టం నిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది । అదిత్యాస్త్వోపస్థే
సాదయామ్యగ్నావిష్ణూహవ్యగ్ంరక్షేథాం । సమాకాయామిత్యాది।
దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నావిష్ణుభ్యాం వోజుష్టం ప్రో
క్షామి । కృష్ణాజినాదానాది । దేవస్యత్వా ... పూష్ణోహస్తాభ్యామ
గ్నావిష్ణుభ్యాం జుష్టమధివపామి । ధాన్యమసీత్యాది । కపాలానా
ముపధానకాలే ష్టావుపధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా...పూష్ణో
హస్తాభ్యామగ్నావిష్ణుభ్యాం జుష్టగ్ంసంవపామి । ఉద్వాసనకాలే
తూష్ణీమభిఘారణం । ప్రియేణేత్యాసాదనం । అయంయజ్ఞో సమా
గ్నేచతుర్హోతా । వేదనిధానాది । ఆజ్యభాగాభ్యాం ప్రచర్య।
అగ్నావిష్ణుభ్యామనుబ్రూహి । ఆ 3 శ్రా 3 వయ । అస్తుశ్రౌషట్।
అగ్నావిష్ణూయజ । అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణ్వోరహందేవ
యజ్యయావృత్రహాభూయాసం । పరిత్యక్రమ్యేన పార్వణ హో
మానాదిష్టాగ్ంహుత్వా । స్విష్టకృదాదినవిరుజ్యప్రాశిత్రంనచతుర్ధా

కరణాని చ దక్షిణా । యజమానభాగం పరిహృత్య హావిశ్శేషో ద్వా
సనాదిసూక్తవాకే । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహముజ్జితి మనూజ్జే
షం । సోమాయేదం । సోమస్యాహముజ్జితి మనూజ్జేషం
అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం । అగ్నావిష్ణో రహముజ్జితి మనూజ్జేషం
దేవేభ్య ఆజ్యపేభ్య ఇత్యాది। యజ్ఞశంచమవృష్టి వజ్రమిష్టిస్సమా
ప్యతే ॥— సర్వేషామగ్నీనాంధారణమిష్టేరన్వాధానార్థత్వాత్ ।
ఇష్ట్యంతే శాఖాహరణం । ఇషేత్వా । ఊర్జేత్వా । ఇమాంప్రాచీం ।
తూష్ణీంప్లక్షశాఖాం । పయస్వతీరోషధయ ఇత్యాద్యాదిత్యోపస్థా
నాంతే । ధారయత్యాహవనీయం । ఉరువిష్ణోవిక్రమ స్వోరుక్షయా

యనఃకృధి । ఘృతంఘృతయోనేపిబ ప్రప్రయజ్ఞ పతింతిరస్వాహా ।
స్రువేణాహవనీయె యూపాహుతింజుహోతి । విష్ణవ ఇదం । స్రువ
మాజ్యశేషగ్గ్ స్వధితించాధ్వర్యురాదత్తే । తతశ్శ స్త్రింయత్రయూప
స్తద్యంతి అధ్వర్యుర్బ్రహ్మాయజమానాః । అత్యన్యానగాం నాన్యాను
పాగామర్వాక్త్వాపరైర విదంపరోపరైః । యూపమభిమంత్రయతే ।
తంత్వాజుషే వైష్ణవం దేవయజ్యాయై । యూపముపస్పృశతి । దేవ
స్త్వా సవితామధ్వానక్తు । స్రువేణప్రదక్షిణగ్ం సర్వతోమూలంపర్య
ణక్తి । ఓషధేత్రాయస్వైనం । ఊర్ధ్వాగ్రందర్భ మంతర్ధాయ । స్వధి
తేమైనగ్ం హిగ్ంసీః । స్వధితినా పరిహరతి । అథైనంపరిథమపరాపాతి
నగ్ంశకలమాహరతి।గుల్ఫదఘ్నే వృశ్చేజ్జానుదఘ్నే నక్షసంగం వా। దివ
మగ్రేణమాలేఖీః అంతరిక్షంమధ్యేనమాహిగ్ంసీః।పృథివ్యాసంభవ।ప్రా
చంపాతయత్యుదంచంప్రాంచముదంచంవా। వనస్పతేశతవల్శోవిరో
హస్వాహా। ఆవ్రశ్చనేస్రువేణైవజుహోతి। వనస్పతయ ఇదం। సహ
స్రవల్శావివయగ్ం రుహేమ। ఆత్మానం ప్రత్యభిమృశ్యాప ఉపస్పృ
శ్య। యంత్వాయగ్ం స్వధితిస్తేతిజానః ప్రణినాయ మహతే సౌభగా
య। అన్వగ్రిమద్గాగ్ంచ్ఛినత్తి। అప ఉపస్పృశ్య। ఏకంద్వేత్రీణిచత్వారి
వా। అచ్ఛిన్నో రాయస్సువీరః। అగ్రంపరివాసయతి। అప ఉపస్పృశ్య।

మూలతో౽రత్నీ యూపమష్టాశ్రిం కరోత్యగ్రాచ్చషాలం । పృథమా
త్రిమష్టాశ్రిమధ్యే సన్నతగ్ స్వరుమథమంథనగ్ శకలంచాదత్తే। రథ
మాత్రీనిరూఢపశుబంధస్య వేదిః । అష్టాశీతిశతమీషా తిర్యగక్షశ్చతు
శ్శతం। షడశీతిర్యుగంచాస్య సరథశ్చారణ ఉచ్యత ఇతి రథపరిమాణం।
అరత్నిభిర్వా చతుర్భిః పశ్చాత్ ।షడ్భిః ప్రాచీ త్రిభిః పురస్తాత్ । షడరత్ని
త్రిరథ్యస్యార్ధ్యబ్దేన తు నిలాంఛనం। అరత్నిద్వయేన శ్రోణీశేష్యాత్రాస్థా
రత్నావథాంసకౌ। మిమాయ వేదిం ఖలుశుల్బమానతస్త్వయా పరిగ్రా
హ విపర్యయస్త్వహ । తాం వేదిం కృత్వా । దర్శపూర్ణమాసవత్స్త
న్నమనవజ్ఞంత్యే యా వేదిమిత్యాదివిపరీతపరిగ్రహః । ఋతమసి । య
జ్ఞస్య త్వా । ఋతసదనమసి । ఋతశ్రీరసి । అపారరుమదేవయజనమి

త్యాది । ప్రాగుత్తరాత్పరిగ్రహాత్కృత్వాపరేణ యూపావటదేశం ప
దమాత్రగ్ సంచరమవశిష్య । వేద్యాముత్తరవేదిం దశపదాగు సోమే
కరోత్యగ్న్యాసీం పురస్తాదిత్యేకే తాం యుగేన యజమానస్య వా పదై
ర్విమాయ శమ్యయా పరిమిమీతే । శమ్యామాత్రీనిరూఢపశుబంధ
స్యోత్తరవేదిః । శమ్యాం పురస్తాదుదగగ్రాం నిధాయ స్ఫ్యేనోదీచీమ
ధ్యః తరమపరిలిఖతి వివిత్తాయనీమసి । అపఉపస్పృశ్య । ఏవం దక్షి
ణతః ప్రాచీం । తిక్తాయనీమసి । ప్రసవ్య షేత్య పశ్చాదుదీచీం । అవ
తాన్నాధితం । ఉత్తరతః ప్రాచీం । అవతాన్నావ్యధితం । ఉత్తరస్మి
ద్వేద్యగ్ సాదుదక్స్రక్రమే చాత్వాలః । తముత్తరవేదివత్తూష్ణీంగ్ శస్య
శమ్యయా పరిమిమిత్య । దేవస్య త్వా - పూష్ణో హస్తాభ్యామాదదే౽భ్రి
సి నారిరసి । అభ్రిమాదాయ । పరిలిఖితగ్ రక్షః పరిలిఖితా అరాతయ ఇ
దమహగ్ రక్షసో గ్రీవా అపికృంతామి యో౽స్మాన్ ద్వేష్టి యంచ వ
యం ద్విష్మ ఇదమస్య గ్రీవా । అపికృంత్యామి । త్రిః ప్రదక్షిణం పరిలిఖి
తతూష్ణీం జానుదఘ్నం త్రివితస్తిం వా ఖాతో౽త్రోత్తరవేద్యర్థో న్వాగ్ సూ
మహరతి । విదేరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరో యో౽స్యాం పృథివ్యా
మస్యాయుషా నామ్నేహి యత్తే౽నాధృష్టం నామ యజ్ఞియం తేన త్వా

దధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ంహీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవేద్యాంనివ
పతి । విదేరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరో యోఽస్యాం పృథి
వ్యామస్యాయుషా నామ్నేహి యత్తేనాధృష్టం నామయజ్ఞియం తేన
త్వాదధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ంహీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవేద్యాం
నివపతి । విదేరగ్నిర్నభో నామాగ్నే అంగిరో యస్తృతీయస్యాం - తే
నత్వాదధే । హరతి । ఆసీనః । సిగ్ంహీరసిమహిషీరసి । ఉత్తరవే
ద్యాంన్నివపతి । తూష్ణీంచతుర్థగ్ం హృత్వా । సిగ్ంహీరసిమహిషీ
రసి । ఉరుప్రథస్వోరుతే యజ్ఞపతిః ప్రథతాం । న్యుప్తం ప్రథయ
తి । ధ్రువాసి । శమ్యయా పరిమర్దయతి । దేవేభ్యః కల్పస్వ । అభి
మంత్రియ । దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ ।
సికతాభిరవకీర్య । ప్రోక్షణీశేషముత్తరత ఉత్తరవేద్యై నినీయ । ఆ
పో రిప్రం నిర్వహత । స్ఫ్యేనోదీచీమేకస్యాం నిస్సార్య । బ్రహ్మద్రప్స
స్పిబతు సోమ్యం మధ్వాయుర్దధద్యజ్ఞపతావవిహ్రుతం । వాతజూతో
యో అభిరక్షతుత్మనా । ప్రజాః పిపర్తి బహుధా విరాజతి । ఉత్తరవే
ద్యా అంతాన్కల్పయతి । సమ్యగ్విత్యకే । తూష్ణీంచాత్వాలాత్పాగ్
సూనాహృత్య । అథాస్యా మధ్యే ప్రాదేశమాత్రీం గోపదమాత్రీం
శ్వశఫమాత్రీం వోత్తరనాభిం చతురస్రాం కృత్వా । చతుశ్శిఖండేయు
పతీకసీనెఘృతప్రతీకే భువనస్య మధ్యే తయోర్దేనా అధిసంవసంత ఉత్త
మె నాక ఇహమాదయంతాం । ఉభేఅభిమంత్రియ । అగ్నిహోత్రహ
వణ్యాముపఆసీయ ఇంద్రఘోషస్త్వావసుభిః పురస్తాత్పాతు । పురస్తాం
ప్రత్యఙ్ముఖస్తిష్ఠన్ప్రోక్షతి । మనోజవాస్త్వాపితృభిర్దక్షిణతః పాతుదక్షి
ణత ఉదఙ్ముఖః । ప్రసవ్యమేత్య । ప్రచేతాస్త్వారుద్రైః పశ్చాత్పాతు ।
పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । విశ్వకర్మాత్వాదిత్యైరుత్తరతః పాతు । ఉత్తర
తో దక్షిణాముఖః । పునః ప్రసవ్య మేత్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః । త్వష్టా
త్వా రూపైరుపరిష్టాత్పాతు । మధ్యం । ప్రోక్షణీశేషం దక్షిణత ఉత్తరవే
ద్యై నినయేత్ । శుచా త్వా ర్పయామి పాప్మన్ ఆ పా రిప్రం

సర్వహుత । పూర్వవదేకస్ఫ్య దక్షిణతో నిస్సార్య । జుహ్వాంకంచ
గృహీతం గృహీత్వా । సర్వత్రహిరణ్యముపాస్యం దక్షిణయోరుత్తర
వేదిముత్తరనాభిం వా వ్యాఘారయతి । సిగ్ంహీరసి సపత్నసాహీ స్వా
హా. । దక్షిణమగ్ంసం । సిగ్ంహీరసి సుప్రజావనిస్స్వాహా । ఉత్తరాగ్.
శ్రోణిం సింగ్ హీరసి రాయస్పోషవనిస్స్వాహా । దక్షిణాగ్ శ్రోణిం ।
సింగ్ హీరస్యాదిత్యవనిస్స్వాహా । ఉత్తరమగ్ంసం । సిగ్ంహీరస్యావ
హ దేవాం దేవయతే యజమానాయ స్వాహా । మధ్యం పంచానాము
త్తరవేద్యా ఇతి త్యాగః । భూతేభ్యస్త్వా । స్రుచముద్గృహ్య । పౌతు
ద్రవైః పరిధిభిరుత్తరవేదిం పరిదధాతి । ఔదుంబరైర్వా । విశ్వాయు
రసి పృథివీం దృగ్ంహ । మధ్యమం । ధ్రువక్షిదస్యంతరిక్షం దృగ్ంహ ।
దక్షిణం । అచ్యుతక్షిదసి దివం దృగ్ంహ । ఉత్తరం । అగ్నేర్భస్మాస్య
గ్నేః పురీషమసి । ఉత్తరవేద్యాగ్ం సంభారాన్నివపతి । గుగ్గులుసుగం
ధితేజనగ్గ్ శ్వేతామూర్ణాస్తుకాం పెత్వ స్యాంతరాశృంగే యాలూన
స్యాలూనపూర్వస్య వా । వ్యాఘారణప్రభృతి సంభారనివపనాంతము
త్తరవేద్యాముపర్యగ్నౌ ధార్య మాణపకేనమామనంతి । ప్రోక్షాం
తాన్యౌదుంబరశాఖాభిః ప్లక్షశాఖాభిర్వా ప్రచ్ఛాద్యవసతి ।
యద్యసద్యస్కాలః పశుర్భవత్యాహవనీయే ప్రణయనీయమిధ్మమా
దీప్యసికతాభిరుపయమ్య । అగ్నయే ప్రణీయమానాయానుబ్రూహి ।
ఉద్యమ్యాగ్నిమాహవనీయ ఉద్యత హోమం జుహోతి । యత్తే పావ
క చక్షుషా కచ్చిదాగః పూర్వో యత్తే సన్నపరో భవాసి । ఘృతేనత్వం
తన్వం వర్ధయస్వ మామాహిగ్ంసీరధగతం పురస్తాత్స్వాహా । ఆపా
దానభూతాయాగ్నయ ఇదం । ప్రథమాయాం త్రిరనూక్తాయా ము
పయమనీభిరుపయమ్యాహరతి । ఊర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమి
తి హూతురభిజ్ఞాయ । ఆగ్నే బాధస్వ విమృధో నుదస్వ పామీవా
అపరక్షాగ్ంసి సేధ । అస్మాత్సముద్రాద్బృహతో దివో నో పాం భూ
మానముపనస్సృదేహ । యజ్ఞప్రతితిష్ఠ సుమతౌ సుశేవా ఆ త్వావ

సూనిపురుధావిశంతు । దీక్షణమాయుర్యజమానాయకృణ్వంత ధా
మ్యతేనజరితారమంజీధిహాయజ్ఞః ప్రత్యస్థాత్సంభారేష్వగ్నిం ప్రతి
ష్ఠాప్య । అగ్నేః పురీషమసి । ఉత్తరత ఉపయమనీర్న్యస్య । మను
ష్వత్త్వానిధీమహి మనుష్వత్సమిధీమహి । అగ్నే మనుష్వదంగిరో దే
వాందేవాయతేయజ । ఉపసమిధ్య । ద్వాదశగృహీతేనస్రుచంపూ
రయిత్వా । సప్తతే అగ్నే సమిధస్సప్తజిహ్వాస్సప్తర్షయస్సప్తధా
మప్రియాణి । సప్తహోత్రాస్సప్తధాత్వాయజంతి సప్తయోనీరా
పృణస్వాఘృతేనస్వాహా । సప్తవత్యైపూర్ణాహుతింజుహోతి । అ
గ్నయే సప్తవత ఇదం । అథచతస్రోతిముక్తీర్జుహోతి । సకృద్గృహీ
తేనాజ్యేన । అగ్నిర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్నైనం యజ్ఞహనోవిదం దేవే
భ్యో యజ్ఞం ప్రబ్రూతాత్ప్రయజ్ఞపతింతిరస్వాహా । అగ్నయ ఇదం।
వాయుర్యజ్ఞంనయతుప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । వాయవ ఇదం।
ఆదిత్యోయజ్ఞంనయతుప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । ఆదిత్యాయే
దం । విష్ణుర్యజ్ఞంనయతు ప్రజానన్మైనం — తిరస్వాహా । విష్ణవ ఇ
ద । అగ్నిర్వాయురాదిత్యో విష్ణుర్యజ్ఞన్నయతుప్రజానన్ । ఏవమప
శుదంధస్యాహవనీయో యతః ప్రణయతి సగార్హపత్యః । ప్రణీతే
చేదగ్నిం హోతరిశాల ఏతస్మిన్నేవాగ్నౌ హోత్రంజుహుయాద్దేవమ
న్యత్రేప్రక్రాంతేతంత్ర ఇధ్మాబర్హిరాహరతి । ఉత్తరేణగార్హప
త్యమిత్యాది । ఆశ్వవాలః ప్రస్తర ఐక్షవీవిధృతీకార్ష్మర్యమయాః
పరిధయః । అదిత్యైరాస్నాసి । యత్కృష్ణోరూపంకృత్వా ప్రావి
శస్త్వంవనస్పతీన్ । తతస్త్వాంత్రయోవింశతిధా సంభరామి సుసంభృ
తా । త్రీన్పరిధీన్ తిస్రస్సమిధః — సుసంభృతా । కృష్ణోస్యాఖరేష్ఠో
దేవపురశ్చరసఘ్యాసంత్వా । సన్నహ్యతి । వేద్మప్రవశ్చనసిధానం
సత్యేమావేదిం । అంతర్వేదిశాఖాయా ఇత్యాదినప్రవల్కః । పశు
ర్గ్రాహ్యంకరోతుమే । సమూహంత్యక్షిగారముపలింపంతీత్యాది । న
వాంపశుకుంభీయావచ్ఛర్కరం గోమయేనానులిప్తాభవతి । ఇమాన్త

ర్ణంచపరిస్తృణీతదేవాదవేషకర్మణేవాం। పాత్రప్రయోగకాలే। స్వ్యమగ్నిహూత్రహవణీముపరతః। స్రువస్వధితో స్ఫ్యశ్చజుహూద్వయస్యద్వద్వం ధ్రువాయాఉపభృద్వయస్య స్థాల్యౌచ వేదేన సహప్రయోజ్యే వేషేణ సార్ధంసమవత్తధానీం। ప్లక్షస్య శాఖావ్రాదయా రక్షూల్వపాత్రశణ్యౌచ తథాపశూకా। శాఖాపవిత్రేణ సహప్రయోజ్యేదండేనసార్ధంరశనే ప్రయోజ్యే। యూపేన సార్ధతుయవాః ప్రయోజ్యేదర్భా ప్రయోజ్యాశకలైశ్చసార్ధం। యూష్ణస్యలౌక్యస్యఘృతస్యపాత్రే వేదాగ్రయోక్త్రే ప్యరణిద్వయంచ। దర్భాన్వరుం చాప్యధిమంథనంచ క్రమేణయోజ్యాః పురతోపవర్గాః। పవిత్రకరణాది। బ్రహ్మవరణం। భూపతే। అహంభూపతిః। ఉపవిష్టే బ్రహ్మణి। యజమానవాచంయచ్ఛ। సంవిశంతాం। అగ్నిగ్ంహోతారం। శస్త్వాయునక్తి సత్వాయునక్తు। అనాపధేకర్మణి యజ్ఞయోగః పాత్రాభిమర్శో త్తరకాల ఇష్టః। పాత్రాబహుత్వేపిచ సంవిశంతాం। శుంధధ్వమేతే యజుషీఅనూహ్యే। అగ్నిహోత్రహవణ్యామ పఆనీయపూర్వవదుత్పూయాభిమంత్ర్య। బ్రహ్మన్ప్రోక్షిష్యామి। బ్రహ్మన్ప్రోక్షయజ్ఞం। తూష్ణీం ఓం ప్రోక్ష శుంధధ్వమిత్యాది। ప్రోక్షణీశేషమమగ్రేణ గార్హపత్యంనిధాయ। తూష్ణీగ్ స్ఫ్యనూయ। బ్రహ్మన్నుత్తర మిత్యాది విపరీతపరిగ్రహః వసవస్త్వాపరిగృహ్ణంతు। యజ్ఞస్యత్వా। రుద్రాస్త్వా। ఆదిత్యాస్త్వా। ధాఅసీత్యాది। ప్రోక్షణీరాసాదయెధ్మాబర్హి రుపసాదయ స్రువంచస్వధితించ స్రువశ్చసంమృడ్ఢిపత్నీగ్ సన్నహ్యాజ్యేనదధ్నా దేహి। ప్రోక్షణీరభిపూర్వేత్యాది। స్రుచాగ్ సంమార్జనకాలే స్రువగ్ సంమృజ్య। గోష్ఠంమానిర్మృక్షం। తస్యావృత్యాస్వధితిం। జుహూగ్ సంమృజ్య। వాచంప్రాణాం జుహూవద్వసాహోమహవనీం। ఉపభృతగ్ సంమృజ్య। చక్షుశ్రోత్రం। ఉపభృద్వ త్స్రువ ధాజ్యధానీం। ప్రజాంయోనిమిత్యాది। పోషావాంబిలేపిమ్యతు। అదితిష్టో ఛ్చిద్రపత్రే। మహీనాంపయోసి

ఆజ్యస్థాల్యామాజ్యం నిరూప్య। మహీనాంపయోసి। దధిస్థాల్యాం దధిని
ర్వపతి।అధిశ్రయణవర్జం దధనిక్రియతే। తేజసిస్థస్తేజోనుప్రేహింతి।అ
గ్నిస్తే తేజో మావినైత్। ఆహవనీయమధిశ్రిత్య। అగ్నేర్జిహ్వాస్థస్సుభు
వో దేవానాం ధామ్నే ధామ్నే దేవేభ్యో యజుషే యజుషే భవత।ఆ
జ్యం దధిస్థస్సత్యే స్థస్సత్యాయుర్ధృత్యై స్థో హవిష్యే స్థో వైశ్వానరే వైశ్వ
దేవేఉత్పూతశుష్మే సత్యౌజసౌ సహోసి స్థస్సహ మానె స్థస్సహ ధా
మరాతీ స్సహే ధామరాతీయతస్సహే ధాం పృతనాస్సహే ధాం పృత
న్యతః। సహస్రవీర్యే స్థస్తేమా జిన్వత మాజ్యస్యాజ్యం తథ్నో దధిస్థస్స
త్యస్యస త్యే స్థస్సత్యాయుషీ స్థస్సత్యశుష్మే స్థస్సత్యేన వామభిఘార
యామి తయోర్వాం భక్షీయ। శుక్రమసి। జ్యోతిరసి। తేజోసి। ఆజ్య
ముత్పూయ। తేనైవ దధి చోత్పునాత్యప శ్రోత్పునాతి। అద్భిరా
జ్యం దధ్యాజ్యేన దధ్నాప స్సవ్యుత్పునీత సవితుః పవిత్రైః।
తా దె వీ శ్శ క్వ రీ శ్శ క్వ రా భ్యా మిమం యజ్ఞమవత స్సంవి
దానాః। ఆజ్యగ్రహణకాలె చతుర్జుహ్వాం గృహ్ణాతి। శుక్రంత్వా
శు క్రా యాం జ్యో తి స్త్వా జ్యో తి ష్య ర్చి షి పం చా నాం
త్వా వాతానాం। చతుర్జుహ్వాంగృహ్ణాతి। పంచానాంత్వా దిశాం పం
చానాం త్వా పంచజనానాం పంచానాం త్వా సలిలానాం పంచానాం
త్వా పృష్ఠానాం। చతురుపభృతి। దధసిబహ్వాజ్యమానీయ। మహీ
నాంపయోసి విశ్వేషాం దేవానాం తనూరృధ్యాసమద్య పృషతీనాం
గ్రహం పృషతీనాం గ్రహోసి విష్ణోర్ హృదయమస్యేకమిష విష్ణుస్త్వా
నువిచక్రమె భూతిర్దధ్నా ఘృతెన వర్ధతాం తస్య మేష్టస్య వీతస్య ద్రవిణ
మాగమ్యాజ్జ్యోతిరసి వైశ్వానరం పృశ్నియై దుగ్ధం। పంచగృహీతః
పృషదాజ్యం। జ్యోతిరసి విశ్వరూపం విశ్వేషాం దేవానాగ్ం సమిదితి
వా। సుప్రజాస్త్వాయత్వా। రాయస్పోషాయత్వా। బ్రహ్మవర్చసా
యత్వా। భూరస్మాకం। చతుర్ధ్రువాయాం। ఆపో దేవీరిత్యాది। సా
దనకాలఆజ్యానిసాదయతి। ఉపభృదసి ఘృతాచీ మన్నా। ఆవాహ

ఖాధ । ఉపభృద్వత్సప్రియ వభాజ్యధానీం । ఋషభాస్థశ్యాక్వశాఘృ
తాచీనాగ్ సూనామ్నా । ప్రియేణనామ్నా ప్రియేసదసిసీదతం । స్యోనా
మాసీదతగ్ సుషదా పృథివ్యాం ప్రథయిష్ప్రజయా పశుభిస్సువర్గేంలోకే
ది: సీదతం పృథివ్యాః । అంతరిక్షే హైము తన్గోభూరయోసమాధ రేమత్వప
త్నాః । ఇమా స్రువస్స్వధతీఅభిజి .. ఘృతా హోమాంచ్ఛతక్రతురాచ్ఛం
దనానుష్టుభేన । సర్వాయుజ్ఞస్యసమనంజ్యో విష్ణాబార్హస్ప త్యేన
శర్మణా త్రైష్ట్యేన । ఇమేస్థా ప్యాఘృతస్వధధ్నః పూర్ణేచ్ఛిన్న పయసా
శతధారావృత్తా । మాదుతేనశర్మణా దైవ్యేన । ఏతా అసదంనిత్యాది।
అయంయజ్ఞోమమాగ్నేపంచహోతా । పూర్వవదాజ్యాన్యభిమం

త్ర్య । అగ్రేణాహవనీయం యూపావటంపరిలిఖతి । అర్ధమంత ర్వేత్య
ర్ధం బహిర్వేది। పూర్వవదభ్రేరాదానం । దేవస్యత్వా - పూర్ణోహస్తా
భ్యామాదదేభ్రిరసినారిరసి । అభ్రిమాదాయ। పరిలిఖితగ్ రక్షః పరి
లిఖితా అరాతయః - అపిక్రంతామి । త్రిః ప్రదక్షిణం పరిలిఖ్యాథఖ
నతి । యథానావిరుపరం భవిష్యతీత్యగ్రేణాపటం ప్రాచంయూపం
నిధాయ । యత్తేశిక్వః పరావధీత్తస్మాహస్తేనవాశ్య । ఆప స్తద్గ్న
ర్వాంజీవలాశ్ను ధంతు శుచయశ్శుచిం । యూపం ప్రక్షాల్యాద్భిన
యవమతీభిః ప్రోక్షతి । పృధివ్యైత్వా । మూలంప్రోక్షతి । అంతరి
క్షాయత్వా మధ్య । దివేత్వా। అగ్రం। ప్రాచీనావీతే। శుంధంతాంలో
కాః పితృషదనాః । ప్రోక్షణీ శేషం నయత్యవనీయ । యజ్ఞోపవీత్యేవ ఉప
స్పృశ్య। యవోసియవయాస్మద్ద్వేషోయవయారాతీః। యవమనాస్య
పునః ప్రాచీనావీతీ పితృణాగ్ సదనమసి । అగ్రంచీనాగ్రేణ బర్హిషావ
స్తీర్య। యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య । స్వావేశోస్యగ్రేగానేతౄణాంవస్పతి
రధితాస్థాస్యతితస్యవిత్తాత్ । ప్రథమపరాపాతిన్ గ్ శకలమవాస్య।
ఘృతేనద్యావాపృథివీ ఆపృణేథాగ్ స్వాహా । స్రువేణశకలే హుత్వా
ద్యావాపృథివీభ్యాం మిదం । యూపాయాజ్యమానా యానుబ్రూ
హి । అభ్యైనమసగ్ స్కృతేనాజ్యేన యజమానోగ్రతశకలేనా నక్తి।

ఐంద్రమసి । అధ్వర్యుస్స్రగ్గ్ స్రుశేచషాలమక్త్వా । సుపిప్పలాభ్య
స్త్వౌషధీభ్యః । ప్రతిముచ్య । దేవస్త్వా సవితా మధ్వానక్తు । స్రువేణ
సంతతమవచ్ఛిదంనగ్నిష్ఠా మశ్రిమనక్త్యా పరాఞ్చస్స్వ తో యూపగ్
సంమృశతి । రశనాందేశేత్రిః । ఆంజనాదియూపం యజమానోన్వారభ్య
జత్యాపరివ్యయణాత్ । యూపాయోచ్ఛ్రీయమాణాయానుబ్రూ
హి । ఉద్దివగ్ స్తభానాంతరిక్షం పృణపృథివీముపరేణదృగ్ంహ । ఉ
చ్ఛ్రియతి । తే తే ధామాన్యుశ్మసీగ మధ్యే గావో యత్ర భూరిశృగా
అయాసః । అత్రాహ తదురుగాయస్య విష్ణోః పరమం పదమవభా
తి భూరేః । అవటేవదధాతి । విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత య
తో వ్రతాని పస్పశే । ఇంద్రస్య యుజ్యస్సఖా । తద్వి
ష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యంతి సూరయః । దివీవచక్షురాతతం ।
ద్వాభ్యామాహవనీయాగ్నిష్ఠాగ్ సంమినోతి । బ్రహ్మవని త్వా
క్షత్రవనిగ్ సుప్రజావనిగ్ రాయస్పోషవనింపర్యూహామి । పరిదక్షి
ణాపాగ్ సుభిః పర్యూహ్య । బ్రహ్మదృగ్ంహ క్షత్రం దృగ్ంహ ప్రి
జాందృగ్ంహ । రాయస్పోషం దృగ్ంహ । మైత్రావరుణదండేన స
మం భూమిపరిదృగ్ంహణం కృత్వా । ఉన్నంభయపృథివీంభింధీదంది
వ్యంనభః । ఉద్నో దివ్యస్య నో దేహి ఈశానో విసృజాదృతిం । అద్భిః పరి
షించతి । దర్భమయీం రశనాం భవతో ద్విగుణాద్వ్యామ్యాయూపమాపశు
రశనాత్రిగుణాత్రివ్యాయామాయూపస్య । దేవస్యత్వా—పూష్ణో
హస్తాభ్యామాదదే । యూపరశనామాదాయ । విష్ణోః కర్మాణిప
శ్యతయతో వ్రతానిపస్పశే । ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా । సరశనేనపా
ణినాయూపమున్మార్ష్టి । తద్విష్ణోః ప—రాతతం । అగ్రం ప్రేక్షతే ।
యూపాయపరివీయమాణాయానుబ్రూహి । పరివీరసిపరిత్వాదైవీర్వి
శోవ్యయంతాంపరీమగ్ం రాయస్పోషో యజమానంమనుష్యాః । నాభి
దఘ్నే రశనయా త్రిః ప్రదక్షిణం యూపంపరివ్యయతి మధ్యదేశేనా ।
అంతంతిస్యపరివేష్ట్య । ఆశిమతస్థవిమత్ప్రవీయు । దివస్సూనురసి । స్వ

కుమాదాయ । అం త రి క్ష స్య త్వా సా నా వ వ గు హా మి।
ఉతరేణాగ్నిస్థాంమ ధ్య మే ర శ నే గు హే వ మూ హ తి । ఉత్త
మేసక్వేషువా । ద్వయోరధరయోరితి వాజసవేయకం । అథపశు
ప్రాయశ్చిత్తాని। అస్మిన్పశౌకూటాదిదోషనిర్హరణార్థం తదుక్తప్రా
యశ్చిత్తానికరిష్యే । కూటకర్ణకాణఖండవండశ్లోణ సప్తశఫవర్జం య
ద్యంగహీనస్య దంగతో వా పిరుజ్య। అథైకేషాం వైష్ణవీమాగ్నావై
ష్ణవీం। సారస్వతీబార్హస్పత్యమితిహుత్వా పర్యోజయేత్ । యో
పంన్నదమలంతత్పసూనా మితివిజ్ఞాయతే । ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రే
ధాని దధేపదం । సమూఢమస్యపాగ్ సురేస్వాహా । విష్ణవఇదం ।
అగ్నావిష్ణూసజోషసేమావర్ధంతు వాంగిరః । ద్యుమ్నైర్వాజేభిరాగ
తగ్ స్వాహా। అగ్నావిష్ణుభ్యామిదం। ప్రణోదేవీసరస్వతీ వాభిర్వాజనీవతీ
ధీనామవిత్ర్యవతుస్వాహా । సరస్వత్యాఇదం । బృహస్పతెఅతియద
ర్యోఅర్హాద్యుమద్విభాతి క్రతుమజ్జనేషు । యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్రి
జాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రగ్ స్వాహా । బృహస్పతయఇదం।
అథపశుగ్ స్తపయంతి । అధ్వర్యుర్బ్రహ్మా । యజమానాస్తపన
శస్తారః । అధ్వర్యో దేవతాహ వింవదానార్ధ మైంద్రాగ్నం పశు
ముపాకురు । ఇషేత్వా । ఇషేత్వా బర్హిషీఆదత్తే ఉపవీరసీప్లక్ష.
శాఖాం ఉపోదేవాం దైవీర్విశఃప్రాగుర్వహ్నీరుశిజో బృహస్పతేధార
యావసూనిహవ్యాతెస్వదంతాం దేవత్వష్టర్వసురణ్వ రెవతీరమధ్వం
ప్రజావతేర్జాయమానాః ప్రజాజాతాశ్చయాఇమాః । తస్మైప్రతిప్ర
వెదయచికిత్వాగ్ అనుమన్యతాం । ఇమంపశుంపశు పతేతేఅద్యబ
ధ్నామగ్నేసుకృతస్యమధ్యే । అనుమన్యస్వసుయజాయజామజుష్టం
దేవానామిదమస్తు హవ్యమింద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజుష్టముపాకరోమి ।
పురస్తాత్ప్రత్యంచం పశుముపాకరోతి । ఉపాకర్ణదర్భాన్ప్రజ్ఞాతాన్ని
ధాయ । ఉపాకృత్యపంచజుహోతి । ఉపాకృతాపావ్య వపావసాగ్ని
శలాకాభిహోమాః పరివప్యయూపాః చపాలసంజ్ఞప్త యదస్యపా

ర్వ్యాలనంసృత్వాజ్య భవతాసమత్య । ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతి
పూర్వే ప్రాణమంగేభ్యః పర్యాచరంతం । సువర్గం యాహి పథిభిర్దేవ
యానైరోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైస్స్వాహా । పశవ ఇదం । యేషామీ
శే పశుపతిః పశూనాం చతుష్పదాముత చ ద్విపదాం । నిష్క్రీతోఽయం
యజ్ఞియం భాగమేతు రాయస్పోషా యజమానస్య సంతు స్వాహా । పశు
పతయ ఇదం । యే బధ్యమానమనుబధ్యమానా అభ్యైక్షంత మనసా చ
క్షుషా చ । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ప్రజయా సంవిదానస్స్వా
హా । అగ్నయ ఇదం । య ఆరణ్యాః పశవో విశ్వరూపా విరూపాస్సంతో బ
హుధైకరూపాః । వాయుస్తాగ్ం అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః ప్రజాపతిః ప్రజ
యా సంవిదానస్స్వాహా । వాయవ ఇదం । ప్రముంచమానా భువనస్య
రేతో గాతుం ధత్త యజమానాయ దేవాః । ఉపాకృతగ్ం శశమానం
యదస్థాజ్జీవం దేవానామప్యేతు పాథస్స్వాహా । దేవేభ్య ఇదం । పంచ
హుత్వాగ్నిం మథతి । అగ్నేర్జనిత్రమసి । అధిమంథనగ్ం శకలం నిదధా
తి । వృషణౌ స్థః । ప్రాంచౌ దర్భౌ । ఉర్వశ్యసి । అధరారణిమాద
త్తే । పురూరవాః । ఉత్తరారణిం । దేవో వాగ్ సవితా మధ్వానక్తు ।
ఆజ్యస్థాల్యా ఆజ్యేన బిలే అక్త్వా । ఘృతేనాక్తే వృషణం దధాథాం ।
ఉభే అభిమంత్ర్య । ఆయురసి । సమవధాయ । అగ్నయే మథ్యమా
నాయానుబ్రూహి । ప్రథమాయాం త్రిరనూక్తాయాం । త్రిః ప్రదక్షి
ణమగ్నిం మంథతి । గాయత్రం ఛందోఽనుప్రజాయస్వ । ప్రథమం ।
త్రైష్టుభం ఛందోఽనుప్రజాయస్వ । ద్వితీయం । జాగతం ఛందోఽనుప్రజా
యస్వ । తృతీయం । తతో యథా ప్రాశుం మంథతి । యది మథ్యమా
నో న జాయేత । రక్షోఘ్నీరనుబ్రూయాత్ । జాతే అగ్నౌ జాతాయా
నుబ్రూహి । ప్రవరన్ ప్రహ్రియమాణాయానుబ్రూహి । భవతన్న
స్సమనసౌ సమోకసావరేపసౌ । మా యజ్ఞగ్ం హిగ్ంసిష్టం మా యజ్ఞప
తిం జాతవేదసౌ శివౌ భవతమద్య నః । అగ్రేణోత్తరం పరిధిమాహవనీ
యే ప్రహరతి సంధినా వా । అగ్నావగ్నిశ్చరతి ప్రవిష్ట ఋషీణాం పు

త్రో౽ధిరాజఏషః । స్వాహాకృత్యబ్రహ్మణా తే జుహోమిమా౽జే
హానాంమిథుయాకర్భాగధేయగ్ం స్వాహా । ప్రహృత్యస్రువేణాభిజు
హోతి । ప్రవిష్టాయాగ్నయఇదం । సావిత్రేణరశనామాదాయ।
దేవస్యత్వా– పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే । పశురశనామాదాయ।
పశోర్దక్షిణేబాహావాకరిని యోగ్యముత్కృష్య । ఋతస్యత్వాదేవ
హవిః పాశేనారభే । దక్షిణస్యార్ధశిరసి । పాశేగాత్రుణయాప్రతిముచ్య।
ధర్షామానుషానింద్రాగ్నిభ్యాం త్వాజుష్టంనియునజ్మి । ఉత్తరతో
యూపస్యనియునక్తిదక్షిణతైకాదశినాత్ । అద్భ్యస్త్వౌషధీభ్యః ప్రో
క్షామీంద్రాగ్నిభ్యాంత్వాజుష్టం ప్రోక్షామి । ప్రోక్షతి । అపాంపే
రురసి । పాయయతి । యదినపిబేత్। నవాఉవేతస్రియసఇతిమంత్రే
ణబలాత్కారేణపాయయతి । స్వాత్తంచిత్సదేవగ్ం హవ్యమాపోదే
వీస్వదతైనం । ఉపరిష్టాదధస్తాత్సర్వతశ్చప్రోక్ష్య। అయంవేదఇత్యా
దివేదంనిధాయ । సామిధేనీభ్యః ప్రతిపద్యతే । స్రుచ్యమాఘార్య
ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాంపశుగ్ం సమనక్తి । సంతే ప్రాణో వాయునాగచ్ఛ
తాం । శిరసి । సంయజత్రైరంగాని । ద్వేః । అగ్ం సోచ్ఛలయోః। సం
యజ్ఞపతిరాశిషా । దక్షిణస్యాగ్ంశ్రోణ్యాం । మఖస్యశిరోసీత్యాది
ధృవాసమంజనాదికర్మప్రతిపద్యతే । సమానమాప్రవరాద్దైవంచ
మానుషంచహోతారౌవృత్వాపునరాశ్రావ్యమైత్రావరుణం వృణీ
తే। మిత్రావరుణౌ ప్రశాస్తారౌ ప్రశాస్తాత్ । ప్రశాస్త్రశర్మామా
నుషః । ఘృతవతశబ్దయిత్యాదిఃష్ఠతి పశావేకాదశప్రయాజాన్యు
జతి । సమిద్భ్యః ప్రేష్యేతి । ప్రథమగ్ం సంప్రేష్యతి । ప్రేష్యప్రేష్యే
తీతరాన్ చతుర్థాష్టమయోః ప్రతిసమానీయదశమైకాదశాయా
ఆజ్యమవశినష్టి । తానుయజమానః ప్రాకృతైర్గాదితశ్చతుర్భిశ్చతురో
నుమంత్ర్య । చతుర్థస్యానుమంత్రేణదురః ప్రభృతీంస్త్రీనుత్తమే
న శేషం । పృథివీహోతా । సమిద్భ్యోగ్నయఇదం । వసంతమృ
తూనాం । ఏకోమమైకాదస్య । ఆత్రేయవయ । పైప్ప్య । తనూన

షాత్తేష్ఠయఇదం। గ్రీష్మమృతూనాం । ద్వ్యామమద్యేతస్య । ఆశ్రావయ । ప్రేష్య । ఇళోభ్యో౽గ్నయఇదం । వర్షామృతూనాం।
త్రయోమమతిస్రస్తస్య । అద్ధమాపభృతంజుహ్వామాసీయ । ఆశ్రావయ । ప్రేష్య । బర్హిషేఽగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం।
చత్వారోమమ। శరదంచత్వారి । ఆశ్రావయ। ప్రేష్య। దురోభ్యో౽గ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చత్వారోమమ । ఆశ్రావయ।
ప్రేష్య । ఉషాసానక్తాభ్యామగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చత్వారోమమ । ఆశ్రావయ । ప్రేష్య। దైవ్యాభ్యాగ్ంహోతృభ్యామగ్నయఇదం । శరదమృతూనాం । చత్వారోమమ । సర్వమాపభృతంజుహ్వామాసీయ । ఆశ్రావయ । ప్రేష్య । తిసృభ్యో౽గ్నయ

ఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించనయోస్మాంద్వేష్టియంచవయంద్విష్మః । ఆశ్రావయ । ప్రేష్య। త్వష్ట్రేఽగ్నయఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించన। ఆశ్రావయ । ప్రేష్య । వనస్పతయేఽగ్నయఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమనతస్యకించన । ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాస్వరుస్వధితీఅనక్తి । త్రిస్వరుగ్ం సకృత్స్వధితేరస్యతరాంధారాగ్ం స్వరుమంతర్ధాయ। స్వధితినాపశుగ్ంసమనక్తి । ఘృతేనాక్తౌపశుంత్రాయేథాం । శిరసి । నవాస్వధితినాస్వరుణైవాక్తయాశ్రుతస్యావద్యతి। పశుమితరయావిశాస్తి । పునస్స్వరుముపగూహ్య । శమితేస్వధితింప్రయచ్ఛంనాహ । శమితరేషాతేశ్రీస్సృష్టాస్తు । ఆయతనేస్రుచౌసాదయిత్వా । పర్యగ్నయేక్రియమాణాయానుబ్రూహి । ఆహవనీయాదుల్ముకమాదాయాగ్నీధ్రః । పరివాజపతిః కవిరగ్నిర్హవ్యాన్యక్రమీత్ । దధద్రత్నానిదాశుషే । త్రిః ప్రదక్షిణంపర్యగ్నికరోతిపశుం । పర్యగ్నౌక్రియమాణే పావ్యానిజుహోతి । ఏకంద్వేత్రీణిచత్వారివా । ప్రజానంతః ప్రతిగృహ్ణంతిపూర్వేప్రాణమంగేభ్యః పర్యాచరంతం। సువర్గంయాహిపథిభిర్దేవయానై ఓషధీషుప్రతితిష్ఠా శ

రీరైస్వాహా।పశవఇదం। పశుపతేఃపశవో విరూపాస్సదృశాఉత। తేషాం
యంప్రవిశేదేవాన్త్సగ్గ్ స్వరాడనుమన్యతాగ్ం స్వాహా। పశుపతయఇదం।
శమిత్రాప శౌవిముచ్యమానే । యెబధ్యమానమనుబధ్య మానా అ
భ్యైక్షంతమనసాచక్షుషాచ । అగ్నిస్తాగ్ం అగ్రేప్రముమోక్తుదేవః ప్ర
జాపతిః ప్రజయాసంవిదానస్స్వాహా । అగ్నయఇదం। గృహీత్వాసిధా
య । రేవతీర్యజ్ఞపతిం ప్రియధావిశత। వపాశ్రపణీభ్యాం పశుమన్వా
రభేతేధ్వర్యుర్యజమానశ్చ । అతిశాంతివయ। ఉపప్రేష్య । హోతర్
హవ్యాదేవేభ్యః । ప్రాస్మాఅగ్నింభరతస్తృణీతబర్ హిరితిహో
తురభిజ్ఞాయ।ఆహవనీయాదుల్ముకమాదాయాగ్నీధ్రః పూర్వః ప్రతిపద్య
తే।శమితాపశుంనయంతి। ఉరోరంతరిక్షసజూర్దేవేనవాతేనాస్యహవి
షస్త్మనాయజసమస్యతనువాభవవర్ షీయోవర్ షీయసియజ్ఞేయజ్ఞ
పతిం ధాః। అంతరంచాత్వాలోత్కరావుదంచం పశుంనయంతి ।
ప్రతిప్రస్థాతా । ప్రముంచమానాభువనస్య రేతో గాతుంధత్తయజ
మానాయదేవాః। ఉపాకృతగ్ం శశమానంయదస్థాజ్జీవం దేవానామ
ప్యేతుపాథస్స్వాహా । దేవేభ్యఇదం। నానాప్రాణో యజమానస్యప
శునాయజ్ఞోదేవేభిస్సహ దేవయానః । జీవం దేవానామప్యేతుపాథ
స్సత్యాస్సంతుయజమానస్యకామాః। అధ్వర్యుర్యజపతి। ఊవధ్యగోహం
పార్థివం ఖనతాదితిహోతురభిజ్ఞాయ । ఊవధ్య గోహం ప్రతిప్ర
స్థాతాఖనతి ।అభిపర్యగ్నికృతేదేశ ఉల్ముకం నిదధాతిసశామిత్రః ।తం
దక్షిణేనపర్యేత్యంచంపశుమవస్థాప్యపృథివ్యాస్సంపృచఃపాహి। తస్యా
ధస్తాద్బర్హిరుపాస్యతి । ఉపాకరణయోరన్యతరస్తస్మింస్తృణంజ్ఞపయ
తి । ప్రత్యక్శిరసముదీచీనపాదమమాయుం కృణ్వంతగ్ం సంజ్ఞపయత ।
ఉక్త్వాపరాఙావర్తతే ధ్వర్యుర్యజమానః । స్వర్విదసిస్వర్విత్త్వాస్వర్
హిస్వర్మహ్యగ్గ్ స్వః పశుభ్యో లోకవిదసిలోకం విత్త్వాలోకమిహిలో
కంమహ్యంలోకంపశుభ్యోగాతువిదసిగాతుంవిత్త్వాగాతుమిహిగాతుం
మహ్యంగాతుంపశుభ్యోనాథ విదసినాథం విత్త్వానాథ మిహినాథం

మహ్యంనాధంపశుభ్యః । నవాఉవేతన్మ్రియసేనరిష్యసి దేవాగ్ ఇదేషి
పథిభిస్సుగేభిః । యత్రయంతి సుకృతోనాపి దుష్కృతస్తత్ర త్వాదే
వస్సవితాదధాతు । ఆశానాంత్వాశాపాలేభ్యశ్చతుర్భ్యః అమృతే
భ్యఇదంభూతస్యాధ్యక్షే భ్యోవిధేమహవిషావయం। విశ్వాఆశామధు
నాసగ్ సృజామ్యనమీవాఆపఓషధయోభవంతు । అయంయజమా
నోమృధోవ్యస్యతామగృభీతాః పశవస్సంతుసర్వే ఉత్క్రాన్తపరాఙ్గావ
ర్తతే। యజమానః। నానాప్రాణోయజమానస్య పశునాయజ్ఞోదేవే
భిస్సహదేవయానః । జీవందేవానామప్యేతుపాథస్సత్యాస్సంతుయజ
మానస్యకామాః । అధ్వర్యుర్యజపతి ।యాసామూధశ్చతుర్బిలంమధోః
పూర్ణంఘృతస్యచ । తానస్సంతుప యస్వతీరస్మిన్గోష్ఠేవయోవృధః।

ఇహాపశవో విశ్వరూపారమంతామస్మిన్ యజ్ఞేవిశ్వవిదో ఘృతాచీః।
అగ్నింకులాయమభిసంవిశానాఅస్మాగ్ అవంతుపయసాఘృతేన ।
పృషదాజ్యం ద్వయమవేక్షమాణౌ వాగ్యతావాసాతే ధ్వర్యుర్యజ
మానశ్చ । ఇంద్రస్యభాగస్సువితేదధాతనేమం యజ్ఞంయజమానంచ
సూరౌ యోనోద్వేష్ట్యనుతగ్ రవస్వానాగసో యజమానస్య వీరాః।
వాశ్యమానేవేక్షేతే । అథపశుప్రాయశ్చిత్తాని । అస్మిన్పశౌనా
శాదిదోషనిర్హరణార్థం తదుక్తప్రాయశ్చిత్తానికరిష్యే । యదస్యపా
రేరజసశ్శుక్రం జ్యోతిరజాయత । తన్నఃపర్షదతిద్విషోగ్నే వైశ్వా
నర। స్వాహా।అగ్నయేవైశ్వానరాయేదం । యస్మాద్భీషావాశిష్ఠా స్త
తోనోఅభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమో రుద్రాయ
మీఢుషేస్వాహా। రుద్రాయమీఢుష ఇదం। యఇదమకస్తస్మై నమ
స్తస్మైస్వాహా । రుద్రాయమీఢుష ఇదం। అపఉపస్పృశ్య। యదస్య
పారే। యస్మాద్భీషాన్యషదః। యఇదమకః । యదస్యపారే ! య[illegible]స్మా
ద్భీషావెపిష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాపలా
ఇష్ఠాః । యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషాసమజ్ఞాస్థాః ।
యఇదమకః । యదస్యపారే । యస్మాద్భీషానిమేహాసి । యదస్యపా

కి । యస్మాద్భీషా శకృత్కరోషి । వాశిన్యసదవేపిష్ఠాః పలాసమః
మశకృత్ । ఆదిత్యదస్య నస్తానాయ ఇదంపాత్యయోర్గ్వయోః య
తపశుర్మాయుమకృత శరో వా పద్భిరాహతే । అగ్నిర్మాతస్మా దేనసో వి
శ్వాన్ముంచ త్వగ్వాసస్వాహా । సంజ్ఞపై సంజ్ఞప్త హేహా మంజు
పాతి । అగ్నయ ఇదం । సంజ్ఞప్త హేహా మేతుపాలు తే ప్రతాప్యేనప్ల
క్షశాఖేతుపపాశ్రిపశ్వోఽష్టప్త మిత్యాహావసీయ ఏవముఖాభిషే క్రీ
ప్రతిపత్న్యనర్వా । నిష్టప్తగ్ం రక్షో నిష్టప్తో ఘుశగ్ంసః । శమితార ఉపే
తనయజ్ఞం దేవేభిరిన్వితం । పాశాత్పశుం ప్రముంచతు ।
బంధాద్యజ్ఞపతిం పరి । పపాశ్రపణీభ్యాం పశుముష్టై
తోధ్వర్యుర్యజమానశ్చ పశోః పాశం ప్రముంచతు । అదితిః
పాశంప్రముమోక్త్వేతన్నమః పశుభ్యః పశుపతయే కరోమి । సంవేష్ట్య
రశనాంగ్రీవాసు నిధాయ । ఏకశూలయోపస్పృజ్య చాత్వాల ఉదస్యతి ।

అరాతీయంతమధరంకరోమి । తతః ప్రతిప్రస్తాతా పత్నీ ముదానయతి
నమస్త ఆతాన । పత్న్యేదిత్యముపతిష్ఠతే । అనర్వాప్రేహి ఘృతస్య
కుల్యామనుసహ ప్రజయా సహ రాయస్పోషేణ । ప్రాచీముదాన
యతి । ఆపో దేవీశ్శుద్ధాయు వశ్శుద్ధా యూయం దేవాగ్ం ఊఢ్వగ్ంశు
ద్ధావయంపరివిష్టాః పరివేష్టారో వో భూయాస్మ చాత్వాలే పత్న్య
పోపమృశతి । ఋత్విజో యజమానశ్చ పత్నీత్యేకే । అద్భిః పశోస్స
ర్వాప్రాణానాప్యాయయతి । సర్వాణ్యంగాన్యధ్వర్యురభిషించతి । ప
త్న్యాప్యాయయత్యేతద్వా విపరీతం । వాక్త ఆప్యాయతాం । శమ
ద్భ్యః । వాచం । ప్రాణస్త ఆప్యాయతాం । శమద్భ్యః । ప్రాణం ।
చక్షుస్త ఆప్యాయతాం । శమద్భ్యః । చక్షుషీ । శ్రోత్రం త ఆప్యాయతాం ।
శమద్భ్యః । శ్రోత్రే యా తే ప్రాణాంచ్ఛుగ్జగామ యా చక్షుర్యా శ్రో
త్రం యత్తే క్రూరం యదాసితం తత్త ఆప్యాయతాం తత్త ఏతేన శుంధ
తాం । శమద్భ్యః । హృదయదేశం । నాభిస్త ఆప్యాయతాం శమద్భ్యః
నాభిం । పాయుస్త ఆప్యాయతాం శమద్భ్యః । గుదం । మేఢ్రం తత్త

ప్యాయతాంశమధ్వ్యః శృధ్రాశ్శమిత్రాః । తూష్ణీంపాదాన్యకృత్య । శ
మధ్వ్యః। పాదాన్ । శమోషధీభ్యశ్శంపృథివ్యై శమహోభ్యాం
భూమ్యాగ్ం శమంసనీయ్య । ఓషధే త్రాయస్వైనం ఉపాకరణయో
రవశిష్టం దక్షిణేన నాభిమంతర్ధాయ స్వధితే మైనగ్ం హిగ్ంసీః ।
స్వధితినా పార్శ్వత స్తిర్యగాచ్ఛ్యతి। అపఉపస్పృశ్య। బర్హిషోగ్రగ్ం స
వ్యేనపాణినాదత్తే। అథమధ్యంయతఆచ్ఛ్యతి। తదుభయతో లోహితేనా
క్త్వా రక్షసాంభాగోసి। ఉత్తరమపరమవాంతరదేశంవా నిరస్యాపఉప
స్పృశ్య। రక్షోభ్యఇదంఅ। ద్వైనైత్యవ్యేనపదాభితిష్ఠతి। ఆవపాయాదర్
శనాత్ । ఇదమహగ్ం రక్షోవబాధే । ఇదమహగ్ం రక్షోధమంత
మోనయామి యోస్మాన్ద్వేష్టి యంచవయంద్విష్మ ఇదమేనమధమం
తమోనయామి । ఇషేత్వా । వపామున్ఖిద్య । ఘృతేనద్యావాపృథి
వీప్రోర్ణ్వాథాం । వపయాద్విశూలాంపరిచ్ఛాద్య । ఊర్జేత్వా । తని
ష్ఠెంతతపకశూలయోపతృణత్తి । దేవేభ్యఃకల్పస్వ । అభిమంత్ర్యం।
దేవేభ్యశ్శుంధస్వ । అద్భిరవోక్ష్య । దేవేభ్యశ్శుంభస్వ । స్వధితినా
వపాంనిమృజ్య । అచ్ఛిన్నోరాయస్సువీర ఇందాగ్నిభ్యాం త్వాజు
ష్టాముత్క్రంతామి । ఉత్క్రంతతి । అపఉపస్పృశ్య । ముష్టినాశ
మితావపోద్ధరణమపిధాయాస్తే ఆవపాయాహోమాత్ । ప్రత్యు
ష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరాతయః । శామిత్రేవ
పాంప్రతితప్య । నమస్సూర్యస్యసందృశే । ఆదిత్యముపస్థాయ । ఉ
ర్వంతరిక్షమన్విహి । అభిప్రవ్రజతి। ఉల్ముకైకదేశమాదాయాగ్నీధ్రః
పూర్వః ప్రతిపద్యతే । నవాప్రశపణీపునరన్వారభతేయజమానః । ఉ
ల్ముకైకదేశమాహవనీయే ప్రత్యపిస్సృజతి । నిర్దగ్ధగ్ం రక్షోనిర్దగ్ధా అ
రాతయః । ఆహవనీయస్యాంతిమేంగారేవపాం నికూడ్య । అంతరా
యూపమాహవనీయంచదక్షిణాతిహృత్య । ప్రతిప్రస్థాతే పరియచ్ఛ
తి । తాందక్షిణతఆసీనః । ప్రతిప్రస్థాతాహవనీయే శ్రపయతి । వా
యోర్విహిస్తోకానాం । బర్హిషోగ్రమథస్థాద్వపాయా ఉపాస్యతి ।

త్వాము శేదధిరే హవ్యవాహగ్ం ఘృతంకర్తారముతయజ్ఞియంచ । అ
గ్నే సదక్షస్సతనుర్ హిం భూత్వాథహవ్యంజాతవేదోజుషస్వస్వాహా ।
స్రువేణవపామభిజుహోతి । జాతవేదస ఇదం । ప్రాదుర్భూతేషుస్తో
కేషుస్తోకేభ్యోనుబ్రూహి । అలోహినీగ్ం సుశృతాంకృత్వా । య
స్తఆత్మాపశుషుప్రవిష్టః । దృగ్ం హగాదృగ్ం హ । సుపిప్పలాఓషధీః
కృధి । దక్షిణస్యాం వేదిశ్రోణ్యాంబర్హిషి ప్లక్షశాఖాయాంవపాశ్ర
పణీభ్యాగ్ం సహాసాద్య । శ్రయుతాద్వేషాగ్ంసి । వపాశ్రపణీప్రహృ
త్యతూష్ణీం నిధాయ । ఇదమింద్రియమయం యజ్ఞోమనూగ్నే పంచ
హోతా । ఘృతవతీశబ్దే జుహూపభృతావాదాయదక్షిణాసకృదతి
క్రాంతః । ఆశ్రావయ । స్వాహాకృతీభ్యః ప్రేష్య । పృథివీహోతా । స్వాహా
కారాయాగ్నయ ఇదం । హేమంతశిశిరావృతూనాం । పంచమమన
తస్యకించన । ప్రత్యాక్రమ్య । శేషేణస్రువామభిఘార్య । పృషదా
జ్యద్వయమిత్యభిఘారయతి । అథవపాంనోపభృతం । ఆజ్యభాగౌయజ
తి । ఆప్యాయతాం । త్రిః । అగ్నయఆజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆప్యా
యతాందక్షిణాతిక్రమ్యఆశ్రావయ । అగ్నయఆజ్యస్యప్రేష్య ।
అగ్నయ ఇదం । అగ్నినాయజ్ఞశ్చక్షుష్మానగ్నేరహం దేవయజ్యయా
చక్షుష్మాన్భూయాసం । ప్రత్యాక్రమ్య । పూర్వవదవద్యంత్సంప్రే
ష్యతి । సోమాయాజ్యస్యానుబ్రూహి । ఆశ్రావయ । సోమా
యాజ్యస్యప్రేష్య । సోమాయేదం । సోమేనయజ్ఞశ్చక్షుష్మాన్త్సోమ
స్యాహం దేవయజ్యయా చక్షుష్మాన్భూయాసం । ఆప్యాయంతాం ।
స్వాహాదేవేభ్యః । పూర్వంపరివప్యగ్ం హుత్వా । దేవేభ్య ఇదం । అ
గ్నిర్హోతా । ఆప్యాయతాంజుహ్వాముపస్తీర్య । స్రువేణహిరణ్యశ
కలమవదాయ కృత్స్నాంవపాగ్ంస్రువేణతూష్ణీం మవదాయ । హిర
ణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభిఘారయతి । ఇం
ద్రాగ్నిభ్యాంఛాగస్యవపాయామెదసోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్యవపాయామేదసః ప్రేష్య । జాతవేదోవప

యాగచ్ఛదేవాంత్వగ్ం హిహోతా ప్రథమోబభూథ । ఘృతేనత్వం
తనువోవర్ధ యస్వస్వాహాకృతగ్ం హవిరదంతుదేవాస్వాహా । వష
ట్కృతేజుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం
దేవయజ్యయాజేమానం మహిమానం గమేయం । పరిత్యాక్రమ్య ।
ఆప్యాయంతాం । దేవేభ్యస్వాహా । ఉత్తరంపరివప్యగ్ం హుత్వా । దే
వేభ్యఇదం । స్రువేణవపోద్ధరణమభిఘారయతి। ఉత్తరత స్తిష్ఠన్ప్రతిప్ర
స్థాతాఽహవనీయేవ పాత్రిపణీం ప్రహరతి । స్వాహోర్ధ్వనభసంమారు
తంగచ్ఛతం । ఊర్ధ్వనభసేమారుతాయేదం । అథనేష్ఠ్వర్యుస్స్రగ్సాం
వేనాభిజుహోతిజుహ్వాన । స్వాహా । ప్రజాపతయఇదం । అత్రయ
జమానోవరందదాత్యనడ్వాహం । తిస్రోవాధేను

స్త్రిస్రోవాదక్షిణాః బ్రహ్మస్రష్టాసి । బ్రధ్నపిన్వస్వ
త్యాది । సహస్రధారఉత్సోఅక్షీయమాణః । సదాధారపృథివీమం
తరిక్షందివంచతేనానడుహాతి తరాణిమృత్యుం । దక్షిణాసద్భ్య ఉపహ
ర్త్రవై । దక్షిణతపతద్బ్రహ్మణాః । అయంవోనడ్వాసహిగ్ం సంత్రో
యథాభాగంప్రతిగృహ్ణీధ్వం । తేసత్తదశకృత్వోవాన్య । ఓం ఓం ।
దేవస్యత్వా - రుద్రాయగామితి ప్రతిగ్రహః । ఉత్తరతఃపరీతేతియజ
మానస్సంప్రేష్యతి । సముత్క్రమ్యసహపత్నీకాః పంచభిశ్చాత్వా
లేమార్జయంతే । హుత్వాయాంవపాయాం మార్జయిత్వా । ఆపోహి
ష్ఠామయోభువః... ఆపోజనయథాచనః । ఇదమాపః ప్రవహతావ
ద్యంచమలంచయత్ । యద్వాభిదుద్రోహాయద్వాశేపే అభిరు
ణాం । ఆపోమాతస్మాదేన సోదురితాత్పాంతు విశ్వతః । నిర్మామం
చామిశపథా నిర్మావరుణాదధి । నిర్మాయమస్య పడ్బిశాద్ధసర్వస్మా
ద్దేవకిల్బిషాదధోమనుష్య కిల్బిషాత్ । పశుపురోడాశస్య పాత్రసగ్సా
దనాదికర్మప్రతిపద్యతే । వ్రీహిమయంపశు పురోడాశం నిర్వపతి।
ఏకాదశపురోడాశకజాలానిశూర్పాచ ద్వంద్వమితిరాణి ప్రకృతివత్
పురతఃప్రాశిత్రిహరణం మేక్షణం మదం త్యగ్ధముపవేష ము

త్వవనార్థంచ । నబ్రహ్మవరణం। యజమానవాచంయచ్ఛ । సంవిశేం
తామిత్యాది నిర్వాపకాలే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మిం
ద్రాగ్నిభ్యాంజుష్టంనిర్వపామి । ఇదందేవానామిత్యాది అదిత్యాస్త్వ
క్స్థేందమూమింద్రాగ్నిహవ్యగ్ రక్షేధాం । సహూకాయూమిత్యా
ది। దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం వోజుష్టంప్రో
క్షామి। శు ధధ్వమిత్యాది । సర్వాభిరద్భిః ప్రోక్షణం । కృష్ణాజినా
గానాది । హవిష్కృతావాచం విసృజ్యపశుంవిశాస్తి । హృదయం
జిహ్వావక్షోయకృద్వృక్కౌ । సవ్యందోరుభయపార్శ్వే దక్షిణాశ్రోణీ
గుదతృతీయమితి ద్వైవతాని। దక్షిణందోస్సవ్యాశ్రోణీగ్గుద తృతీయమితి
సౌష్టకృతాని । క్లోమానంప్లీహానం పురీతతుం వనిష్టుమధ్యద్ధింమె
దోజాఘనీమిత్యుద్ధదతి । గుదంమానిర్లైషీర్వనిష్టుం మానిర్లైషీరితి
సంప్రైష్యతి। మావిపర్యాస్తఇత్యద్ధ్యోధపతి । హృదయశూలగ్ శాఖా
పవిత్రముపవేషం కుంభీంచ । సిష్టస్తగ్ రక్షోసిష్టప్తోఘుశగ్సః శామి
త్రేప్రతితప్య । ధృష్టిరసిబ్రహ్మయచ్ఛ । ఉపవేషమాహాయ । నిరూ
ఢంజన్యాంభయం నిరూఢాస్సేనాఅభీత్వరీః । శామిత్రాదుదీచోంగా
రాన్నిరూహ్య । నభహిః మాతరిశ్వనోఘుర్మ్యోసి। భృగూణాం మంగిర
సాంతపసాతప్యస్వ। వసూనాంపవిత్రమసి । దేవస్త్వాసవితాపునాతు।
వసోఃపవిత్రేణ శతధారేణసుపువా । ఇకాదశకృత్వః । ఉదకపవిత్రే
కుంభ్యాంపశుమవధాయ శూలేప్రణీక్ష్య । హృదయగ్ం శామిత్రే
శ్రపయతి । అవరక్షోదివస్సపత్నమిత్యాది అవహననాది కర్మప్రతి
పద్యతే । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్నిభ్యాం జుష్ట
మధ్వపామి । ధాన్యమసీత్యాది। కపాలానాముపధానకాలే ష్టావుప
ధాయతూష్ణీంత్రీణి । దేవస్యత్వా - పూష్ణోహస్తాభ్యా మింద్రాగ్ని
భ్యాంజుష్టగ్ంసంవపామి । పిష్టాన్యుత్పూయానాహ యజుషోత్పూ
య। సృవేణాద్భ్య ఇత్యాది। ఆప్యలేప బర్హిషి నినీయ్య । ఘృతా
శ్లేహ్యగ్నిస్త్వాహ్వాయతి దేవయజ్యాయై ప్రాశిత్రమాదాయ। ప్రత్యు

ష్టగ్ం రక్షః పరిత్యక్తా అరాతయః అనిశితమసి సపత్నక్షయణః। రూ
పంపణాం పశూనాం। అగ్నేస్త్వా తేజిష్ఠేన। దివశ్శిల్పః। అయం ప్రా
ణశ్చాపానశ్చ ప్రస్తరేణవితేత్యభిసృజ్య। ఉద్వాసనకాలే తూష్ణీ
మభిఘారణం ప్రియేణేత్యాసాదనం। అయంయజ్ఞోమమాగ్నే పంచ
హోతా పుపః పంచహోతా శృతేనాపశో। జుహ్వాముపస్తీర్యే
త్యాది। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్యానుబ్రూహి। ఆ 3 శ్రా 3
వయ। ఇంద్రాగ్నిభ్యాం పురోడాశస్యప్రేష్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం।
ఇంద్రాగ్నియోరహందేవయజ్యయేంద్రియావ్యన్నాదో భూయా
సం। ప్రత్యాక్రమ్యన పార్వణహోమానానాష్ఠాః। జుహ్వాముప
స్తీర్యేత్యాది। అగ్నయేనుబ్రూహి ః ఆ 3 శ్రా 3 వయ। అగ్న
యేప్రేష్య। అగ్నయ ఇదం। అగ్నేరహందేవయజ్యయాయుష్మాన్
యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాంగమేయం। ప్రత్యాక్రమ్య। ప్రస్తరాదన్యత్ర స్రుచో
స్సాదనం। నన్యైశ్వానరేహవిః। నవిముజ్య ప్రాశిత్రం। నయజమాన
భాగమిడాంతన్సంతిష్ఠతే। ఉపహూతాం మైత్రావరుణ షష్ఠాంభక్ష
యిత్వా। పూర్వవత్ప్రస్తరే మార్జయిత్వా। స్రువేణపృషదాజ్య
స్యోపహత్య। వేదేనోపయమ్య। శ్రీః పృచ్ఛతి। శృతగ్ంహవీ3 శ్శమి
తః। శృతం। పూషామాపశుపాః పాతు ప్రథమభిప్రజతి। శృతగ్ంహవీ
3శ్శమితః। శృతం। పూషామాధిపాః పాతు। అధాన్ ద్వితీయం।
శృతగ్ంహవీ 3 శ్శమితః। శృతం। పూషామాధిపాః పాతు। కుం
భీంపాత్యత్రృతీయం। శూలాత్ప్రవృహ్య హృదయం కుంభ్యామవ
ధాయ। సంతేమనసామనః ప్రాణేన ప్రాణోజుష్టందేవేభ్యో హవ్యం
ఘృతవత్స్వాహేంద్రాగ్నిభ్యాంత్వా జుష్టమభిఘారయామి। పృ
షదాజ్యేన హృదయమభిఘారయతి। ఉత్తరతః పరిక్రమ్యాజ్యేన
పశుం। యస్త ఆత్మా పశుషు ప్రవిష్టః। స్వాహాహ్మనో వ
ధిష్యై। ఉద్యంతమూష్మాణ మనుమంత్రయతే। ద్యుగ్ హాగా ద్యుగ్ హా।
ఘసుగ్ హారం న్యాగ్వ్యోహృదయ శూలం ధారయత్యనుపస్పృశ

న్నాత్మానమితరాగ్ శ్చాతరాఘూప మాహవనీయం చ దక్షిణాతి
హృత్య । పంచహోత్రాప ధోతారివా । దక్షిణస్యాం వెదిశ్రోణ్యా
మాసాద్య । ఇమానీంద్రియాణ్య మృతానివీర్యాణ్యేభిరింద్రాయ పశ
వోచికిత్సన్ । తైర్దైవా అవతోషవామి హెమమూర్జం యశస్సహౌ
జస్సనెయగ్ శృతాసిమయి శ్రయంతాం । అయంయజ్ఞోమమాగ్న
పంచహోతా పునః పంచహోతా । చతస్రుషూపస్తృణీతే । జు
హ్వాఽపభృతోర్ధ్వ సాహోమహావన్యాగ్ సమవత్తధాన్యామితి । జు
హ్వాంపభృతోర్ధ్రువా ఉపస్తీర్య ఇతరయోస్థాలిగతేనాజ్యేనజుహూప
భృతోర్హిరణ్యశకలమవధాయ । హృదయాద్వృక్కాభ్యాంచ మే
దోగృహీత్వాస్వత్రనిధాయ । హృదయశ్యాగ్రేవద్యతి । మాభిర్మా
సంవిక్థాః । బర్హిషిప్లక్షశాఖాయా మవదానాన్యవద్యేత్థ్సంప్రెష్య
తి । మనోతాయైహవిషోవదీయ మానస్యాను బ్రూహి । అథద్వితీ
యం । అథజిహ్వాయా అథవక్షసః । యథాకామితరెషాం యథో
ద్ధృతందైవతానాం ద్విర్ద్విరవదాయ । జుహ్వాందైవతాన్యవధాత్యుప
భృసౌవిష్టకృతాని సకృత్సకృత్ । గుదంత్రేధా విభజ్య । స్థవిమ
దుపయడ్భ్యోనిధాయ । మధ్యమంద్వేధం విభజ్య । దైవతేష్వవద
ధాత్యణిమత్స్విష్టకృతేషు । గుదమవధాయ ప్రత్యభిఘార్య । యద
వదానాసితేవద్యన్ । త్రైధామెధోవద్యతి । ద్విభాగగ్ స్రుచో స్తృతీ
యగ్ సమవత్తధాన్యామితి । యూపే మేదోవధాయ । మేదసాస్రుచౌ
ప్రోర్ణుత్యహిరణ్యశకలముపరిష్టాత్కృత్వా । ఆప్యాయతాం । అభి
ఘారయతి । సమవత్తధాన్యాగ్ పృడాద్యాసీడామవద్యతి । వనిష్ఠుగ్ం
సత్తుమధోభ్య నాపనిష్టోస్సత్త మాదనస్థిభిరిడాం వర్ధయంతి । క్లో
మానంప్లీహానం పురీతతుమిత్యన్వవధాయ । యూష్ణోపసిచ్యాభిఘార
యతి । అపాం త్వౌషధీనాగ్ రసంగృహ్ణామి । వసాహోమహావన్యాం
వసాహోమం గృహ్ణాతి । స్వధితినానవ్యేన ధారాంఛినత్తి । హస్త
మూరఖషపస్పృశ్య । తూష్ణీమభిఘార్య । శిరస్యగ్నిస్త్వా శ్రీణాత్వ

వనస్పతరిణన్ । పార్శ్వేనవపాహోమం ప్రచరతి । వాతస్య త్వా
ధ్రజ్యై పూష్ణోరగ్ంహ్యా అపామోషధీనాగ్ం రోహిష్యై । తేనైవాభి
ఘారయా । స్వధితినా వాం ప్రయౌతి స్వధితినాపిదధాతీత్యేకే । అథయ
న్నక్షిగ్ణోవద్యతి । నాగ్ం సయోర్ణాముఖస్య సాపరసక్థ్యోరనవదాని
యానితానిశ్రృత్రేస్నం నిధాయసకిమ్మృశతి । ఐంద్రః ప్రాణో అంగే అం
గేనిదేధ్యదైంద్రోపానో అంగే అంగేవిభోభువద్దేవ త్వష్టర్భూరితేసగ్ం
సమేతువిషురూపాయత్సలక్ష్మాణో భవథదేవత్రా యంతమవసేసఖా
యోనుత్వామాతాపితరోమదంతు । సమ్మృశతి । అథహవిషా ప్రచర
తి । ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్య హవిషోనుబ్రూహి । ఆశ్రావయ ।
ఇంద్రాగ్నిభ్యాం ఛాగస్య హవిషః ప్రేష్య । యాజ్యాయార్ధర్చే । ప్ర
తిప్రస్థాతా వసాహోమం జుహోతి । ఘృతం ఘృతపావానః పిబత
వసాం వసపావానః పిబతాంతరిక్షస్య హవిరసి స్వాహా త్వాంతరిక్షాయ
స్వాహా । అంతరిక్షాయేదం । ఉద్రేకేణ దిశః ప్రదిశ ఇతి ప్రతిదిశం జు
హోతి మధ్యే పంచమేన ప్రాంచముత్తమగ్ం సగ్గస్థాప్య । నమోది
గ్భ్య ఇత్యుపతిష్ఠతే దిశః స్వాహా । దిగ్భ్య ఇదం । ప్రదిశః స్వాహా । ప్రది
గ్భ్య ఇదం । ఆదిశః స్వాహా । ఆదిగ్భ్య ఇదం । విదిశః స్వాహా । విదిగ్భ్య ఇ
దం । ఉద్దిశః స్వాహా । ఉద్దిగ్భ్య ఇదం । స్వాహా దిగ్భ్యః । దిగ్భ్య ఇదం । న
మో దిగ్భ్యః । ఉపతిష్ఠతే వషట్కృతే జుహోతి । ఇంద్రాగ్నిభ్యా
మిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహం దేవయజ్యయా జేమానం మహిమానం
గమేయం । ప్రత్యాక్రమ్య । నారిష్ఠహోమాస్తు వనస్పతేః ప్రాక్ ।
దశతేతనువ ఇత్యాది । నారిష్ఠాగ్ం హుత్వా । జుహ్వాముపస్తీర్య । స
కృత్పృషదాజ్యస్యోపహత్య ద్విరభిఘార్య । వనస్పతయేనుబ్రూహి ।
ఆశ్రావయ । వనస్పతయే ప్రేష్య । వనస్పతయ ఇదం । వనస్పతేర
హం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్రతిష్ఠాం గమేయం । తత్రస్థవ
వ । ఉపర్యాహవనీయే జుహ్వా పృషదాజ్యాని పర్యస్యం నాహ । అ
గ్నయే స్విష్టకృతేనుబ్రూహి । అగ్నయే స్విష్టకృతే ప్రేష్య । అగ్నయే

స్విష్టకృద్భాగం। అన్యే స్విష్టకృత ఇడాం దేవయజ్యయా యష్టాని యజ్ఞస్య
ప్రతిష్ఠాం గమేయం ప్రతిష్ఠాంప్రతిష్ఠాహాస్యాన్ ఆపియా। మైత్రావరుణేః
పి॥ అయుత స్వధా నాసాదయిత్వా। అగ్నీధా యాః సర్వదా సమోక్షస
మానుమంత్రి। పర్యాయజనాద్య వాంత్ర్యాదా వావద్యతి। మేదసా స్రు
చ్య। మేదసా ఘూరయతి। ఉపహూతాం మైత్రావరుణః ప్రత్యాభజ్ఞ
యతి। ప్రతిప్రస్థాతా సన్తనుః। వనిష్ఠుమగ్నీధే। పడవత్తమగ్నౌ
సంపాదయత్యగ్నీద్వహోత్రే సారవమూర్జ్జనాం తే। అగ్నీదౌప
యజానంగారానాహరోపయష్టురుపసీద। బ్రహ్మన్ప్రస్థాస్యామస్సమి
ధమాదాయాగ్నీత్పరిధీగ్ శ్చాగ్నించ సకృత్సకృత్సమ్మృడ్ఢి। ఆగ్నీధ్రౌ
పయజానం గారానాహరతి। హౌత్రీయ ఉపయజతి। శామిత్రా

నిరూహ పశుబంధ ఉత్తరస్యాం వేదిశ్రోణ్యాం గుదకాండమేకాదశధా
తిర్యక్ఛిత్త్వా। అసంభిందన్న పర్యావర్తయన్ననూయాజానాం వష
ట్కృతే వషట్కృత ఏకైకం గుదకాండం ప్రతిప్రస్థాతా హస్తేనైవజు
హోతి। సముద్రం గచ్ఛ స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రం। బ్రహ్మ।
దేవ సవితరేతత్తేత్యాది। అధ్వర్యుః। పృషదాజ్యాజ్జుహ్వామానీయ।
పృషదాజ్యాని ముఖభృతంకృత్వా తేనైకాదశానూయాజానుప
జతి దేవేభ్యః ప్రేష్యేతి ప్రథమం సంప్రేష్యతి। ప్రేష్య ప్రేష్యేతిత
రాన్ తాన్ యజమానః ప్రాకృతైరను మంత్రయతే గంధమేనాం
శ్చక్షుర్వోదవా చ। ద్వితీయేన వాగ్వనస్పతేరుత్తమేన శేషముత్తర
యోర్వ్యాఘారే షూభౌ హోతార చోదయ శ్రద్ధ్వర్యు ర్మైత్రావరు
ణాన్ప్రయజయ జేతి। దేవాయః బర్హిం షేగ్నయ ఇదం। సముద్రాదేదం।
బర్హిషోహం దేవయజ్య యాప్రజావాన్భూయాసం। దేభ్యో దేవ్యా
ర్భ్యోగ్నయ ఇదం। అంతరిక్షాయేదం। ద్వారామహం దేవయజ్యయా ప్ర
జావాన్భూయాస। ఉషాభ్యా ముషాసానక్తాభ్యామగ్నయ ఇదం। దే
యసపిర్ఇదం। ఉషాసానక్తయోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూ
యాసం। జోష్ట్రీభ్యాం జోష్ట్రీభ్యామగ్నయ ఇదం। హోత్రాభ్యా

మిదం । దైవ్యయోర్హోత్రోరహం దేవయజ్యయా ప్రజావాన్భూ
యాసం । దేవీభ్యో ఊర్జాహుతిభ్యామగ్నయ ఇదం । మిత్రావరుణాభ్యా
మిదం। ఊర్జాహుత్యోరహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం।
వైనిశ్యాంశహోతృభ్యామగ్నయ ఇదం।సోమాయేదం।దైవ్యోర్హో
త్రోరహం దేవయజ్యయా పశుమాన్భూయాస దేవీభ్యస్తిసృభ్యస్తి
సృభ్యోఽగ్నయ ఇదం।యజ్ఞాయేదం। తిసృణాంతిసృణాం దేవీనామహం దే
వయజ్యయా పశుమాన్భూయాసం। దేవాయనరాశంసాయాగ్నయ
ఇదం । ఛందోభ్య ఇదం । నరాశంసస్యాహం దేవయజ్యయా పశు
మాన్భూయాసం । దేవాయవనస్పతయేఽగ్నయ ఇదం । ద్యావాపృథివీ
భ్యామిదం । వనస్పతేరహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన ప్ర
తిష్ఠాంగమేయం । దేవాయబర్హిషే వారితీనామగ్నయ ఇదం । వభ
సేదివ్యాయేదం । బర్హిషో వారితీనామహం దేవయజ్యయా ప్రజావా
న్భూయాసం । దేవాయాగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం । అగ్నయే వైశ్వాన
రాయేదం । అగ్నేస్స్విష్టకృతోఽహం దేవయజ్యయాయుష్మాన్ యజ్ఞేన
ప్రతిష్ఠాంగమేయం । ప్రతిప్రస్థాతా సర్వాణిపాత్రాణ్యద్భ్యస్త్వౌష
ధీభ్యః । బర్హిషి లేపం నిమృజ్య । మనో మే
హార్దియచ్ఛతనూంత్వచంపుత్రంనప్తారమశీయ । జపతి । అధ్వర్యుః ।
ప్రత్యాక్రమ్యజుహ్వాగ్ం స్రువమవధాయానూయాజాం తేజహోతా
తి । ద్యాంతేధూమోగచ్ఛత్వం తరిక్షమర్చిః । పృథివీం భస్మనాపృ
ణస్వస్వాహా। స్రువవఇదం। ఆహుతస్స్రుచౌసాదయిత్వా । వాజవతీ
భ్యామిత్యాది । జుహూం దక్షయష్ట్యోపభృద్వ్యయస్య । ఉద్యమనాదివ
రిధ్యం ఐనం జుహ్వైవ । అక్తగ్ం రిహాణా ఇత్యావృత్తిః । సమానమూత్ర
త్యాశ్రావణాద్యూక్తవాక్ప్రేషోనుమ్రిక్రయుతే । తంమైత్రావరుణో
యాదగ్ని మద్యహూతారమవృణీతేతి । అగ్నయ ఇదం । అగ్నేరహ
ముజ్జితిమనూజ్జేషం । సోమాయేదం । సోమస్యాహం ఉ—షం । ఇం
ద్రాగ్నిభ్యామిదం । ఇంద్రాగ్నియోరహము జ్జితిమనూజ్జేషం । వస

స్పతయఇదం । వనసకితేరహామ్యాజ్జితిం । దేవేభ్యఆజ్యపేభ్యఇత్యాది ।
ధ్రువావ్యజ్ఞచత్రస్ఫుధ్నస్సృ[illegible]ససః । పరిధీనభిజుహోతి ।
అగ్నేర్వోపన్న గృహాస్య సదసి సాదయామి సుమ్నాయ సుమ్నినీస్సు
మ్మే సుధత్త । ధురిసుత్యాహుత । తత్కిజేన। విహారంజాఘనీగ్ హృ
త్వా । తాయాంపత్నీ స్సంయాజయంత్యా జ్యేనసోమ స్త్వష్టారాకావి
ష్ణు । ఉత్తానాయైహాఘన్యై దేవానాంపత్నీ భ్యోవద్యతి । నీచ్యాగ్న
యే గృహపతయే । ఉత్తానాయైహ్వాత్రేడామవద్యతి । నీచ్యాగ్న
ధే । తాంపత్న్యైప్రయచ్ఛతి । తాగ్ సాధ్వర్యవేన్నత్రైవ ప్రాశ్నాత్య
ణాయ । బాహుభాగం శమిత్రే వగంస్త్రాహ్మణాయ । నమిష్టలేపఫ
లీకరణహోమావా । యానరస్వతీఇత్యాది । నప్రూర్ణపాత్రనినయనం ।

తూష్ణీంపృష్టిమతీశశుమ తీప్రజా పతిగృహమేధినీ భూయాసం । ఆయు
ధేతమాహావసీయమిత్యాది । ప్రాయశ్చిత్తాం[illegible] । యజ్ఞయజ్ఞంగచ్ఛేతి
త్రీణిసమిష్టయజూగ్ంషిజుహోతి । యజ్ఞయజ్ఞంగచ్ఛయజ్ఞపతింగ
చ్ఛస్వాంయోనింగచ్ఛస్వా[illegible] । యజ్ఞాయేదం । ఏష తేయజ్ఞో
యజ్ఞపతే సహసూక్తవాకస్సువీరస్స్వాహా। యజ్ఞపతయఇదం । దేవా
గాతువిదఇత్యాది । అభిస్తృణీహి । ప్రణీతానినయనం యందేవామ
నుష్యేషు । యానిఘర్మేఅనుపస్పృశన్ కృదయశరాలముదప్పగేత్యా
సంచరేపడఉపవినీయ । శుష్కాగ్రద్రిహ్యోస్సం ధావుద్వాసయతి । శుగ
సితంపాప్మానమభిశోచయోస్మాన్ ద్వేష్టియంచ వయంద్విష్మః । సుమి
త్రాఃఆపఓషధయస్సంతుదుర్మిత్రాస్తస్మైభూయాసుర్యోస్మాన్ద్వేష్టి
యంచవయంద్విష్మః । తస్మిగ్ శ్చాత్వా తేసహపత్నీ కామాగ్ంయం తే।
ధామ్నోధాన్నో రాజన్నితో వరుణనోముంచ యదాపోఅఘ్నియావ
రుణేతిశపామహేతతో వరుణనోముంచ । ఉదుత్తమం వరుణపాశమ
స్మదవాధమం విమధ్యమగ్ శ్రథాయ । అథావయ మాదిత్యవ్రతేత
వానాగసోఅదితయేస్యామ ఆదిత్యముపస్థాయ । ఏధోస్యేధిషీమహి।
సమిదసి । తేజోసితేజోమయిధేహి । ఆహవనీయే సమిధఆధాయ ।

అపోఅద్యా న్వచారిషగ్ం రసేనసమస్పృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ అగ్న
ఆగమంతంమానగ్ సగ్ంజవర్చసా । ఉపక్షత్వం తే । బ్రహ్మ । అయా
డగ్నిరిత్యాది । యజమానో విష్ణుక్రమాదిగోమజ్జపాంతే! నమస్వ
రుభ్యస్సన్నాన్మావగాత । వశ్చాద్దఘ్వాన్నంభూయాసం । శృంగాణి
వెచ్ఛృంగిణాగ్ సందదృశిరె । చషాలవంతస్స్వరవః పృథివ్యాతేడే
వాసస్వరవస్స్థిణాగ్ సః । నమస్సఖిభ్యస్సంన్నాన్మావగాత । ఆశా
సానస్సువీర్యగ్ం రాయస్పోషగ్ం స్వశ్వియం । బృహస్పతినారాయో
స్వగాకృతో మహ్యంయజమానాయతిష్ఠ । యూపముపస్థాయ । య
జ్ఞశంచమథితిజపతి । వృష్టిరసివృశ్చమేపాప్మాన మృతాత్సత్యముపా
గాం । బ్రాహ్మణాగ్ స్తర్పయిత్వై । అగ్నేనయేత్యాది । ప్రాజహి
తగ్ సమారోప్య దెవయజనంగచ్ఛతి ।సమాప్తోనిరూఢపశుబంధః ।
హరిః । ఓంతత్సత్ । శ్రీ బ్రహ్మార్పణమస్తు.

శ్రౌతకాండే ఆధానపంచక స్సమాప్తః.

యాజుష శ్రౌత స్మార్తానుక్రమణికాయాం

ప్రథమ భాగ స్సమాప్తః

గుంటూరునివాసులైన బ్రహ్మశ్రీ వ్యాకరణం ప్రసాదశాస్త్రిగారిసహాయముచేత నీఆధా
నపంచకం యిందుముద్రింపఁబడినది వారివంశమును పరమేశ్వరుఁడురక్షించుగాత.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ద్వితీయభాగప్రారంభః.

అథ ద్వితీయభాగ ప్రారంభః.

అథ నవగ్రహారాధనమ్.

మధ్యేవర్తులమండలమాదిత్యాయ । ఆగ్నేయ్యాంచతురశ్రగ్ం
సోమాయ । దక్షిణేత్రికోణమంగారకాయ । ఈశాన్యాంబాణాకారం
బుధాయ । ఉత్తరేదీర్ఘచతురశ్రంబృహస్పతయే । ప్రాక్పంచకోణగ్ం
శుక్రాయ । పశ్చిమేధనురాకారగ్ంశనైశ్చరాయ । నైరృత్యాంశూర్పా
కారంరాహవే । వాయువ్యాంధ్వజాకారంకేతవే । అర్కసమిధమాది
త్యాయ । పాలాశగ్ంసోమాయ । ఖాదిరమంగారకాయ । అపామార్గం
బుధాయ । అశ్వత్థంబృహస్పతయే । ఔదుంబరగ్ంశుక్రాయ । శమీగ్ం
శనైశ్చరాయ । రాహవేదూర్వాః । కేతవేకుశాః ॥ ఆ(సత్యేనా)కృష్ణే
నాగ్నిందూతం కద్రుద్రాయేత్యాదిత్యాయ ॥ ఆప్యాయ స్వాప్పుమే
గౌరీమిమాయేతి సోమాయ ॥ అగ్నిర్మూర్ధా స్యోనా పృథివి క్షే
త్రస్యపతినావయ మిత్యంగారకాయ ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నేదంవిష్ణుస్సహ
స్రశీర్షా పురుషఇతిబుధాయ ॥ బృహస్పతేబ్రహ్మజజ్ఞాన మింద్రంవోవి
శ్వతస్పరీతి బృహస్పతయే ॥ శుక్రం తేఅన్య దింద్రాణీంద్ర మరుత్వ
శ్శుక్రాయ ॥ శమగ్నిరగ్నిభిః ప్రజాపతేనేతిశనైశ్చరాయ ॥ కయా

నక్షత్ర ఆయం గార్న్మో అస్తున క్షత్ర్యభిరామే॥ కేతుం కృణ్వ
న్నచిత్రతే ప్రిత్రం బ్రహ్మతద్వాహామి॥ కేతవే॥

గృహస్య ఈశానదిగ్భాగే గ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ నూతన
వస్త్రద్వయేన మంటపద్వయమాసాద్య॥తస్యోపరి యథాశక్తికందు
లాన్నిక్షిప్య। తత్రతామ్రసిర్మితకలశద్వయం నిధాయ। తంత్రపంచ
పల్లవానినారికేళాదిఫలపుష్పాదికలశేనిధాయ॥నూతనవస్త్రేణావేష్ట్య॥

నక్షత్రప్రతిమ- సువర్ణము.
సూర్యప్రతిమ- సువర్ణము.
చంద్రప్రతిమ- వెండి.

(ఈమూడు ప్రతిమలుమాత్రము న
వగ్రహారాధనమునకు ముఖ్యముగా నుం
డవలయును)

ఆచమ్య-ఏవంగుణ...శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం
నవానాం గ్రహాణాంమధ్యే యేయే గ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాం
గ్రహాణాంఅనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయే గ్రహాః శుభస్థానేషు స్థితాః
తేషాం గ్రహాణాం అత్యంతశుభఫలావాప్త్యర్థంఅపమృత్యుపరిహార
ద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదినవగ్రహదే
వతా ఉద్దిశ్య...ప్రీత్యర్థం నవగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం నవగ్రహ
మంటపారాధనాఖ్యం కర్మకరిష్యే। తదంగత్వేన ప్రతిమాశోధనంకరి
ష్యే॥శ్లో॥దధిసర్పిర్మధుక్షీరైః శర్కరేణఫలైస్సహ। పంచామృతేనంప్రక్ష
ల్యతప్రతిమాం శోధయేత్తతః॥ మంత్రః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తేవి
శ్వతస్సోమవృష్ణియం భవావాజస్య సంగథే॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అకారి
షం జిష్ణోరశ్వస్యవాజినః। సురభినోముఖా కరత్ప్రణ ఆయూగంషి
తారిషత్॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవోవః సవితోత్పునాత్వ
చ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః॥ మధువాతా ఋతాయ
తేమధుక్షరంతి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధునక్త

తోషసి మధుమత్పార్థివగ్ంరజః। మధుద్యౌరస్తునఃపితా। మధుమాన్నోవనస్పతిర్మధుమాగ్ంఅస్తు సూర్యః। మాధ్వీర్గావోభవంతునః॥ తాశ్శర్కరాఅభవన్ తచ్ఛర్కరాణాగ్ం శర్కరత్వం వజ్రో వైశర్కరాఃపశురగ్నిర్యచ్ఛర్కరాభిరగ్నిం పరిమినోతి వజ్రేణైవాస్మైపశూన్పరిగృహ్ణాతి తస్మాద్వజ్రేణపశవః పరిగృహీతాస్తస్మాత్స్థేయానస్థేయసే నోపహరతే త్రిసప్తాభిః పశుకామస్య॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణాయ చక్షసే। యోవశ్శివతమోరసస్తస్యభాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః। తస్మాఅరంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ। ఆపోజనయథా చనః॥ ఇతి పంచామృతేన శుద్ధోదకేన ప్రక్షాళ్య॥ ఓం గణానాంత్వా...సాదనం॥ గణాధిపతిమా—మి॥ ... పూర్వోక్తప్రకారేణ నక్షత్రేశా మధిదేవతాం ప్రత్యధిదేవతా మావాహ్య॥ ...

శ్లో॥ సూర్యారిష్టేతుసంప్రాప్తే సూర్యపూజాంచకారయేత్।
సూర్యధ్యానంప్రవక్ష్యామి ఆత్మపీడోపశాంతయే॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్యమంత్రస్య। హిరణ్యస్తూపఋషిః। సవితాదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే సూర్యగ్రహారాధనేవినియోగః॥

శ్లో॥ వేదీమధ్యే లలితమలేకర్ణికాయాంరథస్థ।స్సప్తాశ్వోఽరో ఽరుణరుచివపుస్సప్తరజ్జుర్ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణేకాశ్యపాఖ్యేప్రసూతః। కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖఃపద్మహస్తః॥ ప్రత్యాసనఃపద్మకరోద్విబాహుః పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః। దివాకరోలోకవపుఃకిరీటీ। మయిప్రసాదంవిదధాతుదేవః॥ ఆకృష్ణేనరజసా

వర్తమానోనినేశయన్నమృతంమర్త్యంచ । హిరణ్యయేనసవితారథే
నాదేవోయాతిభువనానిపశ్యన్॥ ఓంభూర్భువస్సువః । సూర్యగ్రహే
హాగచ్ఛ।సూర్యగ్రహం రక్తవర్ణం రక్తగంధం రక్తపుష్పం రక్తమా
ల్యాంబరధరంరక్తచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూ
ఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం ప్రాఙ్ముఖంపద్మాసనస్థం।ద్విభుజం।సప్తా
శ్వం।సప్తరజ్జుంకళింగదేశాధిపతిం । కాశ్యపసగోత్రం ప్రభవసంవత్సర
మాఘశుక్లసప్తమ్యాంకృత్తికానక్షత్రేజాతంసింహరాశ్యధిపతిం । భా
నువారప్రయుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనంపత్నీపుత్రపరివారసమేతంగ్ర
హమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేమధ్యే వర్తులాకారమండలేసూ
ర్యగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ అగ్నిందూతంవృ
ణీమహేహోతారంవిశ్వవేదసం।అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుం। సూర్యగ్రహా
ధిదేవతాంఅగ్నింసాంగంసాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివా
రసమేతంసూర్యగ్రహస్యదక్షిణతః అగ్నిమావాహయామి స్థాపయా
మిపూజయామి॥ కద్రుద్రాయ ప్రచేతసేమీఢుష్టమాయతవ్యసే। వో
చేమశంతమగ్ంహృదే। సూర్యగ్రహప్రత్యధిదేవతాంరుద్రం సాంగం
సాయుధంసవాహనంసశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతంసూర్యగ్రహ
స్యోత్తరతఃరుద్రమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ చంద్రార్చిష్టే తుసంప్రాప్తేచంద్రపూజాంచ కారయేత్ ।
చంద్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి మనఃపీడోపశాంతయే॥

ఋ॥ ఆప్యాయస్వేత్యస్యమంత్రస్య । గౌతమఋషిః । చంద్రోదేవ
తా । గాయత్రీచ్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహి
తచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేచంద్రగ్రహారాధనేవినియోగః॥ ఆగ్నేయ
భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజః। ప్రత్యఙ్ముఖస్థ
శ్చతురశ్రపీఠేగదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేతవ

పుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరో ద్విబాహుః। చంద్రోఽమృతాత్మా వరదః కిరీటీ శ్రేయాంసి మహ్యం విదధాతు దేవః॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమవృష్ణియం। భవా వాజస్య సంగథే। ఓంభూర్భువస్సువః చంద్రగ్రహేమాగచ్ఛ। చంద్రగ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం శ్వేతమాల్యాంబరధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుం ప్రదక్షిణీకుర్వాణం దశాశ్వరథవాహనం ప్రత్యఙ్ముఖం ద్విభుజం,దండధరం, యామునదేశాధిపతిం।ఆత్రేయసగోత్రం సౌమ్యసంవత్సరే కార్తికమాసే శుక్లపక్షే దశమ్యాం ఉత్తరాభాద్రానక్షత్రేజాతం కర్కటకరాశ్యధిపతిమ్ ఇందుంనానరప్రయుక్తంకిరీటినంసుఖాసీనంపత్నీపుత్త్రపరివారసమేతంగ్రహమండలేప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణేసూర్యగ్రహాన్యాఽగ్నేయదిగ్భాగే సమచతురశ్రమండలేచంద్రగ్రహమావాహయామిస్థాపయామిపూజయామి॥ అప్సుమేసోమో అబ్రవీ దంతర్విశ్వాని భేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువ మాపశ్చ విశ్వభేషజీః॥ చంద్రగ్రహాధిదేవతా అపః సాంగాః సాయుధాః సవాహనాః సశక్తిపుత్త్ర పరివారసమేతాః చంద్రగ్రహస్య దక్షిణతః అపః ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ గౌరీ మిమాయ సలిలాని తక్షత్యేకపదీ ద్విపదీ సాచతుష్పదీ। అష్టాపదీ నవపదీ బభూవుషీ। సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమన్। చంద్రగ్రహ ప్రత్యధిదేవతాంగౌరీంసాంగాంసాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్త్రపరివారసమేతాం చంద్రగ్రహస్యోత్తరతః గౌరీమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

శ్లో॥ కుజార్తిప్తేతు సంప్రాప్తే కుజపూజాంచ కారయేత్।
కుజధ్యానం ప్రవక్ష్యామి రోగపీడోపశాంతయేత్॥

౩॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్య మన్త్రస్య। విరూపఋషిః। అంగారక
గ్రహో దేవతా। త్రిష్టుప్ఛన్దః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి
దేవతాసహితాంగారకగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే అంగారకగ్రహారాధ
నే వినియోగః॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్చశూలీ వరప్రదోయా
మ్యముఖోఽతిరక్తః। కుజస్త్వవన్తీవిషయస్త్రికోణస్తస్మిన్ భర
ద్వాజకులేప్రసూతః॥ రక్తాంబరోరక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో
మేషగమోగదాభృత్। ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీసదా
మమస్యాద్వరదఃప్రశాన్తః॥ ఓం అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్ప
తిః పృథివ్యా అయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసి జిన్వతి। ఓంభూ....
వః। అంగారకగ్రహేహాగచ్ఛ। అంగారకగ్రహం రక్తవర్ణం
రక్తగంధం రక్తపుష్పం। రక్తమాల్యాంబరధరం రక్తచ్ఛత్రధ్వ
జరథపతాకాదిశోభితం। దివ్యరథ సమారూఢం। మేరుం ప్రదక్షిణీ
కుర్వాణం। మేష వాహనం దక్షిణాభిముఖం। చతుర్భుజం। గదాశూలశ
క్తిధరం। అవన్తిదేశాధిపతిం। భారద్వాజసగోత్రం రాక్షసనామసంవత్స
రే ఆషాఢమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం మృగశీర్షానక్షత్రే జాతం। మే
షవృశ్చికరాశ్యధిపతిం। భౌమవాసరప్రియుక్తం। కిరీటినం సుఖాసీనం
పత్నీపుత్రపరివారసమేతం। గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూ
ర్యగ్రహస్యదక్షిణదిగ్భాగే త్రికోణాకారమండలే అంగారకగ్రహమావా
హయామి స్థాపయామి పూజయామి। స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివే
శనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః। అంగారకగ్రహాధిదేవతాం పృథివీంసాం
గాం సాయుధాం సవాహనాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం అంగారక
గ్రహస్య దక్షిణతః పృథివీమా ... మి॥ క్షేత్రస్యపతినా వయ
గ్ం హితేనేవ జయామసి గామశ్వం పోషయిత్న్వా సనోమృడాతీదృ
శే॥ అంగారకగ్రహప్రత్యధిదేవతాం క్షేత్రపాలకం సాంగం సాయు

థంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమేతం। అంగారక గ్రహస్యోత్తరతః క్షేత్రపాలక మావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥

శ్లో॥ బుధార్తిక్షేతు సంప్రాప్తే బుధపూజాంచ కారయేత్ ।
బుధధ్యానం ప్రవక్ష్యామి బుద్ధిపీడోపశాంతయే॥

ర॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్యమన్త్రస్య నారాయణఋషిః। బుధగ్రహో దేవతా త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితబుధగ్రహప్రసాద సిద్ధ్యర్థే బుధగ్రహారాధనే వినియోగః॥ శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖోమాగధజో హరిస్థశ్చాత్రేయ గోత్రశ్శర మండలస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాధరోఙ్గస్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుఃకిరీటీ చతుర్భుజో దండధరశ్చ సౌమ్యః । చర్మాసిధృతోసోమసుతస్సుమేరు స్సింహాధిరూఢో వరదోబుధశ్చ॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేన మిష్టాపూర్తే సగంసృజేథా మయంచ। పునఃకృణ్వగ్గ్ స్త్వాపితరంయువాన మన్వాతాగంస్త్వయితంతుమేతం॥ ఓంభూ- వః॥ బుధగ్రహేహాగచ్ఛ। బుధగ్రహం పీతవర్ణం పీతగంధం పీతపుష్పం పీతమాల్యాంబరధరం పీతచ్ఛత్ర ధ్వజరథ పతాకాదిశోభితం దివ్యరథసమారూఢం మేరుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం।సింహవాహనం।ఉదఙ్ముఖం।మగధదేశాధిపతిం।చతుర్భుజం । ఖడ్గచర్మాంబరధరం।ఆత్రేయసగోత్రం । అంగీరసనామసంవత్సరేమార్గశీర్షమాసేశుక్లపక్షే సప్తమ్యాం పూర్వాభాద్రానక్షత్రేజాతం। కన్యామిథునరాశ్యాధిపతిం। సౌమ్యవానరప్రయుక్తం। కిరీటినంసుఖాసీనం। పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యేశానదిగ్భాగే బాణాకారమండలే బుధగ్రహ మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం। సమూఢమస్య పాగంసురే । బుధగ్రహాధిదేవతాం విష్ణుం సాంగం

సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివారసమేతం బుధగ్రహ
స్యదక్షిణతః విష్ణుమావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ సహ
స్రశీర్షా + ద్దశాంగులం ॥ బుధగ్రహ ప్రత్యధిదైవతం నారాయ
ణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ పుత్రపరివార సమే
తంబుధగ్రహస్య ఉత్తరతః నారాయణమావాహయామి ...మి॥

శ్లో॥ గుర్వరిష్టే తు సంప్రాప్తే గురుపూజాంచకారయేత్।
గురుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పుత్రపీడోపశాంతయే॥

గు॥ బృహస్పతే అతియదర్యో త్యస్య మన్త్రస్య! గృత్సమ
దఋషిః । బృహస్పతిగ్రహో దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః । యజమాన
స్యాధిదేవతాప్రత్యధిదేవతాసహితబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేబృ
హస్పతిగ్రహారాధనేవినియోగః ॥శ్లో॥ సౌమ్యేసుదీర్ఘేచతురశ్రపీఠేరథే
ఙ్గిరాః పూర్వముఖస్వభావః । దండాక్షమాలా జలపాత్రధారీసింధ్వా
ఖ్యదేశేవరదస్సురేశః । కనకాంబరః కనకవపుః కిరీటీచతుర్భుజో దేవగు
రుః ప్రశాంతః । తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్షసూత్రాద్వరదో
స్తుమహ్యం॥ బృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతిక్రతుమజ్జ
నేషు । యద్దీదయచ్ఛవస ఋత ప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణం ధేహిచిత్రం॥
ఓంభూర్భువస్సువః । బృహస్పతి గ్రహేహాగచ్ఛ । బృహస్పతి గ్ర
హం కనకవర్ణం కనకగంధం కనకపుష్పం కనకమాల్యాం బరధరం
కనకచ్ఛత్ర ధ్వజరథపతాకాది శోభితం దివ్యరథసమారూఢం । మే
రుంప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం । చతుర్భు
జం । దణ్డాక్ష మాలాధారిణం । సింధుద్వీపదేశాధిపతిం అంగీరస
గోత్రం । ధాత సంవత్సర వైశాఖమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాంభ
రణీనక్షత్రేజాతం।ధనుర్మీనరాశ్యధిపతిం గురువారప్రయుక్తం।కిరీటినం
సుఖాసీనం । పత్నీపుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవిష్టమస్మి

న్నధికరణే సూర్యగ్రహస్యోత్తరదిగ్భాగే దీర్ఘచతురశ్రమండలేబృహ
స్పతిగ్రహం సమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ బ్రహ్మజ
జ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచోవేన ఆవః । సబుధ్నియా
ఉపమా అస్యవిష్ఠాస్సతశ్చయోనిమసతశ్చవివః ॥ బృహస్పతిగ్రహా
ధిదైవతం బ్రహ్మాణం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీ
పుత్రపరివారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య దక్షిణతః బ్రహ్మాణమావా
హయామిస్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రంవో విశ్వతస్పరి హవా
మహే జనేభ్యః । అస్మాకమస్తుకేవలః ॥ బృహస్పతిగ్రహ ప్రత్యధి
దైవతం ఇంద్రంసాంగం సాయుధంసవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరి
వారసమేతం బృహస్పతిగ్రహస్య ఉత్తరతః ఇంద్రమావాహయామి
స్థాపయామి పూజయామి॥ (అథశుక్రగ్రహారాధనమ్)

శ్లో॥ శుక్రాద్రిష్టేతు సంప్రాప్తే శుక్రపూజాంచ కారయేత్ ।
శుక్రధ్యానం ప్రవక్ష్యామి పత్నీపీడోప శాంతయే॥

ఓ॥ శుక్రంతే అన్యదిత్యస్య మన్త్రస్య । భరద్వాజఋషిః ।
శుక్రగ్రహో దేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్య
ధిదేవతాసహిత శుక్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శుక్రగ్రహారాధనే విని
యోగః। శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భోజకటప్రదేశ స్సభార్గవః పూర్వ
ముఖస్స్వభావః । సపంచకోణశరథాధిరూఢో దండాక్షమాలా వర
దాంబుపాత్రః॥ శ్వేతాంబరశ్శ్వేత వపుః కిరీటీచతుర్భుజో దైత్యగు
రుః ప్రశాన్తః । తథాసిదండంచకమండలుంచ తథాక్ష సూత్రాద్వర
దోఽస్తుమహ్యం॥ శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపే అహ
నీద్యౌరివాసి । విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూష
న్నిహరాతి రస్తు॥ ఓంభూర్భువస్సువః। శుక్రగ్రహేహాగచ్ఛ। శుక్ర

గ్రహం శ్వేతవర్ణం శ్వేతగంధం శ్వేతపుష్పం । శ్వేతమాల్యాంబర
ధరం శ్వేతచ్ఛత్రధ్వజ రథపతాకాది శోభితం। దివ్యరథసమారూఢం
మేరు ప్రదక్షిణీకుర్వాణం పూర్వాభిముఖం పద్మాసనస్థం చతుర్భు
జందండాక్షమాలా జటావల్కలధారిణం కాంభోజదేశాధిపతిం। భా
ర్గవసగోత్రం । పార్థివసంవత్సరే శ్రావణమాసే శుక్లపక్షే ద్వాద
శ్యాం జ్యేష్ఠానక్షత్రే జాతం తులావృషభరాశ్యధిపతిం భృగువారప్ర
యుక్తం కిరీటినం సుఖాసీనం పుత్రపరివారసమేతం గ్రహమండలే ప్రవి
ష్టమస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య ప్రాగ్భాగే పంచకోణాకారమండలే
శుక్రగ్రహమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రాణీమహా
సునారిషుసుపత్నీమహామశ్రవం । నహ్యస్యా అపరంచన జరసామరతే
పతిః॥ శుక్రగ్రహాధిదేవతామింద్రాణీం సాంగాం సాయుధాం సవాహ
నాం సశక్తిపుత్రపరివారసమేతాం శుక్రగ్రహస్య దక్షిణతః ఇంద్రాణీ
మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ ఇంద్రమరుత్వ ఇహ పాహి
సోమం యథా శార్యాతే అపిబః సుతస్య । తవ ప్రణీతీ తవ శూరశర్మన్నా
వివాసంతి కవయస్సుయజ్ఞాః॥ శుక్రగ్రహప్రత్యధిదైవతం ఇంద్రమరు
త్వంతం సాంగం సాయుధం సవాహనం సశక్తిపత్నీపుత్రపరివారసమే
తం శుక్రగ్రహస్యోత్తరతః ఇంద్రమరుత్వంత మా... మి॥

శ్లో॥ శన్యరిష్టే తు సంప్రాప్తే శనిపూజాం చ కారయేత్ ।
శనిధ్యానం ప్రవక్ష్యామి ప్రాణపీడోపశాంతయే॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మన్త్రస్య । ఇళింబిళిఋషిః । శనై
శ్చరగ్రహో దేవతా । ఉష్ణిక్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధి
దేవతాసహిత శనైశ్చరగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే శనైశ్చరగ్రహారాధనే విని
యోగః॥ శ్లో॥ చాపాసనో గృధ్రరథస్సునీలః ప్రత్యఙ్ముఖః కాశ్యపజః ప్ర
తీచ్యాం । సశూలచాపేషువరప్రదశ్చ సౌరాష్ట్రదేశప్రభవశ్చ శౌరిః

తేభ్యస్త్వా స్వాహాభ్యో నమః॥ రాహుగ్రహప్రత్యధిదేవతం సర్పం సాంగం
...... రాహుగ్రహస్య ఉత్తరతః సర్పమావాహయామి స్థాప + మి॥
శ్లో॥ కేతోర్నిమిత్తే తు సంప్రాప్తే కేతుపూజాంచ కారయేత్ ।
కేతుధ్యానం ప్రవక్ష్యామి జ్ఞానవిజ్ఞానశాంతయే॥

శ్లో॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్య మంత్రస్య మధుచ్ఛంద ఋషిః -
కేతుగణో దేవతా - గాయత్రీఛందః॥ యజమానస్యార్థే దేవతా ప్రత్య
ధిదేవతాసహిత కేతుగణప్రసాదసిద్ధ్యర్థే కేతుగణారాధనే వినియోగః॥
శ్లో॥ ధ్వజాసనో జైమినిగోత్రజోఽన్తర్వేదీషు దేశేషు విచిత్రవర్ణః॥
యామ్యాననో వాయుదిశి ప్రఖడ్గశ్చర్మాసి భిక్షాప్తసుతశ్చ కేతుః॥
ధూమ్రో ద్విబాహుర్వరదో గదాభృద్గృధ్రాసనస్థో వికృతాననశ్చ।
కిరీటకేయూరవిభూషితాంగస్సదాస్తు మే కేతుగణః ప్రశాంతః॥ ఓం
కేతుం కృణ్వన్న కేతవే పేశో మర్యా అపేశసే। సముషద్భిరజాయ
థాః॥ ఓం భూర్భువస్సువః- కేతుగణేహాగచ్ఛ - కేతుగణం- చిత్రవ
ర్ణం- చిత్రగంధం చిత్రపుష్పం- చిత్రమాల్యాంబరధరం - చిత్రచ్ఛ
త్రధ్వజరథపతాకాదిశోభితం- దివ్యరథసమారూఢం - మేరుమప్రద
క్షిణీకుర్వాణం- ధ్వజాసనస్థం- దక్షిణాభిముఖం - అంతర్వేదిదేశాధి
పతిం- ద్విబాహుం- గదాధరం- జైమినిగోత్రం రాక్షస సంవత్సరే
చైత్రమాసే కృష్ణపక్షే చతుర్దశ్యాం రేవతీనక్షత్రే జాతం ఇందువారే
కర్కటకరాశి ప్రయుక్తం - సింహాసనాసీనం- గ్రహమండలే ప్రవిష్ట
మస్మిన్నధికరణే సూర్యగ్రహస్య వాయవ్యదిగ్భాగే ధ్వజాకారమండ
లే కేతుగణమావాహయామి స్థాప + మి॥ సచిత్రచిత్రం చితయంత
మస్మే చిత్రక్షత్రం చిత్రతమం వయోధాం। చంద్రం రయిం పురువీరం
బృహంతం చంద్రచంద్రాభిర్గృణతే యువస్వ॥ కేతుగణాధి దేవతం చి
త్రగుప్తం సాంగం + సమేత కేతుగణస్య దక్షిణతః చిత్రగుప్తమా

వాహయామి స్థా + మి॥ బ్రహ్మాదేవానాంపదవీః కవీనామృషిర్విప్రా
ణాంమహిషో మృగాణాం। శ్యేనోగృధ్రాణాగ్ స్వధితిర్వనా నాగ్ం
సోమః పవిత్రమత్యేతి రేభన్॥ దైకేతుగణప్రత్యధిదైవతం బ్రహ్మాణం—
సాంగం + సమేతం కేతుగణస్యోత్తరతః బ్రహ్మాణ ...మి ॥

అథ ఉపగ్రహాః

ఓం జాతవేదసేసునవామ సోమమరాతీ యతోనిదహాతి వే
దః। సనఃపర్షదతిదుర్గాణి విశ్వానావేవ సింధుం దురితాత్యగ్నిః॥
దుర్గామావాహయామి స్థాపయామిపూజయామి॥ ...... ఓం గణా
నాంత్వాగణపతిగ్ం హవామహే కవింకవీనాముపమశ్రవస్తమం।
జ్యేష్ఠరాజంబ్రహ్మణాం బ్రహ్మణస్పత ఆనశ్శృణ్వ న్నూతిభిస్సీదసా
దనం॥ గణపతి మా + మి॥ ... క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవ
జయామసి। గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే ॥ క్షేత్రపా
లకమా + మి॥ ... స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృ
షేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః। అభయంకర మా +
మి॥ ... ఇంద్రంవోవిశ్వతస్పరిహవామహేజనేభ్యః। అస్మాకమస్తు
కేవలః॥ ఇంద్రంలోకపాలకమావా + మి॥ ... అగ్నిందూతంవృణీమ
హేహోతారం విశ్వవేదసమ్। అస్యయజ్ఞస్యసుక్రతుమ్॥ అగ్నింలోక
పాలకమా + మి ॥ యమాయసోమగ్ం సునుతయమాయ జుహు
తాహవిః। యమగ్ం హయజ్ఞోగచ్ఛ త్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥

యమంలోకపా + మి॥ ... మోషుణః పరా పరా నిర్ఋతిర్
దుర్హణా [illegible] తృష్ణయాసహ ॥ నిర్ఋతింలోకపా + మి॥
ఇమంమే [illegible] చ మృడయ । త్వామవస్యు
రాచకే [illegible] వరుణంలోకపాలక + మి॥ ... తవవాయువృతస్పతే త్వ
ష్టుర్జామాతరద్భుత । అవాంస్యావృణీమహే॥ వాయుంలోక + మి॥
...సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమోవీరంకర్మణ్యం
దదాతు । సాదన్యంవిదథ్యగ్ం సభేయం । పితుశ్శ్రవణం యోదదాశ
దస్మై॥ కుబేరం లోక + మి॥...తమీశానం జగత స్తస్థుష స్పతిం
ధియంజిన్వ మవసేహూమహేవయం । పూషానోయథావేదసామస
ద్వృధేరక్షితా పాయురదబ్ధ స్స్వస్తయే॥ ఈశానంలోక + మి॥...
ఊర్ధ్వ ఊషుణ ఊతయే తిష్ఠాదేవోన సవితా । ఊర్ధ్వో వాజస్య
సనితాయదంజిభి । ర్వాఘద్భిర్విహ్వయామహే॥ ఊర్ధ్వపురుషమా
+ మి॥...స్యోనాపృథివిభవానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్ర
థాః॥ పృథివీమా × మి॥... వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీహ్యస్మాన్స్వావేశో
అనమీవో భవానః । యత్త్వేమహే ప్రతితన్నో జుషస్వ శం నవధి
ద్విపదేశం చతుష్పదే॥ వాస్తుపురుషమా + మి॥బ్రహ్మదేవానాం +
రేభన్॥ బ్రహ్మాణమా + మి॥...ప్రణోదేవీసరస్వతీవాజేభిర్వాజినీవతీ
ధీనా మవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీ మా + మి॥...ఇదంవిష్ణు + సురే॥విష్ణు
మా + మి॥...సక్తుమివ తితఉనా పునంతో యత్ర ధీరా మనసావాచ

మక్రత। అత్రాసఖాయ స్సఖ్యానిజానతే భద్రైషాం లక్ష్మీర్నిహితా ధివాచి॥లక్ష్మీమా + మి॥...కద్రుద్రాయ ప్రచేతసే + హృదే॥రుద్ర మా + మి॥...గౌరీమిమాయసలిలా + వ్యామణ॥ గౌరీమా + మి॥ ...క్షానాశిశుర్మహీనాం।హిన్వస్త్వృతస్యదీధితింవిశ్వాపరిప్రియా।భు వదధద్వితా। ఆదిత్ప్రత్నస్య రేతసోజ్యోతిఃపశ్యంతివాసరం। పరోయ దిధ్యతేదివా॥అశ్వినీదేవతామా + మి॥ ...ఏషోఉషాఅపూర్వ్యావ్యుచ్ఛ తిప్రియాదివః। స్తుషేవామశ్వినాబృహత్॥ అశ్వినీదేవతామా + మి॥...సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్ త్రివృత్తే శిరోగాయత్రం చక్షుః స్తోమ ఆత్మాసామతేతనూర్వామదేవ్యం। బృహద్రథంతరే పక్షౌ యజ్ఞాయ జ్ఞియంపుచ్ఛంఛందాగ్ంస్యంగాని ధిష్ణియాశ్శఫాయజూగ్ంషినామ సుపర్ణోఽసిగరుత్మాన్దివంగచ్ఛసువః పత ॥ గరుడమావా + మి॥ ...ధన్వనాగాధన్వనా జింజయే మధన్వనా తీవ్రాస్సమదోజయేమ। ధనుశ్శత్రో రపకామం కృణోతుధన్వనాసర్వాః ప్రదిశో జయేమ। ధన్వంతరిమా + మి॥ ముంచామిత్వాహ విషాజీవ నాయకమజ్ఞాత యక్ష్మాదుతరాజయక్ష్మాత్। గ్రాహిర్జగ్రాహ యదిన్నైతదేనం తస్యా ఇంద్రాగ్నీప్రముముక్తమేనమ్॥ ఇంద్రాగ్నీ ఆ-మి॥...యదిక్షితాయు ర్యదివా పరేతోయది మృత్యోరంతికం నీతఏవ। తమాహరామి నిరృతేరుపస్థాదస్పార్షమేనం శతశారదాయ ॥ నిరృతిమా-మి॥... సంసృష్టంధనముభయం। సమాకృతమస్మభ్యం। ధత్తాంవరుణశ్చ

మన్యుః। భియందధానా హృదయేషు శత్రవః పరాజితాసో అపనిల యంతాం॥శత్రుఫలమా + మి॥...దూరమస్మచ్ఛత్రవో యంతుభీతాః తదింద్రాగ్నీకృణుతాంతద్విశాఖే । తన్నో దేవా అనుమదంతు యజ్ఞం। పశ్చాత్పురస్తాదభయంన్నో అస్తు । నక్షత్రాణా మధిపత్నీ విశాఖే। శ్రేష్ఠావింద్రాగ్నీ భువనస్యగోపౌ। విషూచశ్శత్రూనప బాధమానా। అపక్షుధం నుదతా మరాతిం॥ విశాఖానక్షత్రమా——మి॥

అస్యశ్రీత్ర్యంబకస్తోత్రమహామన్త్రస్య। మైత్రావరుణ పుత్రో వసిష్ఠ ఋషిః । అనుష్టుప్ఛందః । శ్రీమృత్యుంజయత్ర్యంబక రుద్రో దేవతా । దేవదేవ్యా ప్రణవో బీజశక్తిః । అత్రమూలమంత్రేణ కర శుద్ధింకృత్వా । ప్రణవం కరతలయోర్విన్యస్య । వ్యాహృత్యాది మ న్త్రపాదచతుష్టయం కరయో రంగుష్ఠాదికనిష్ఠ కాంత మంగులీషువిన్య స్య।తతస్సర్వేణ వ్యాపకన్యాసంకృత్వా దేహాంగన్యాస మారభేత్। ఓంభూ + వః॥ అంగుష్ఠాభ్యాంనమః । త్ర్యంబకంయజామహే । తర్జ। సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। మధ్య । ఉర్వారుకమివ బంధనాత్ । అనా। మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్ । కని। ఓంభూ + వః । త్ర్యంబకం + తాత్। కర। త్ర్యంబకమితిశిరసి । యజామహ ఇతిలలాటే । సు గంధిమితి × ముఖే। పుష్టివర్ధనమితి హృదయే। ఉర్వారుకమితికుక్షౌ। ఇవేతినాభౌ। బంధనాదితికట్యాం। మృత్యోరిత్యూరుద్వయే । ముక్షీ యేతిజానుద్వయే। మేతిజంఘుద్వయే। అమృతాదితిపాదద్వయే।ఏవం దేహాంగన్యాసంకృత్వా షడంగన్యాసమారభేత్॥ ఓంనమోభగవతే త్ర్యంబకాయ శూలపాణయేస్వాహా । హృద ॥ ఓం నమోభగవతే రుద్రాయామితమూర్తయేమాం ... జీవశిరసే స్వాహా। శిరసే। ఓంన + తేనీలకంఠాయ చంద్రశిరసేజటినేస్వాహా। శిఖా।ఓంన + తే।త్రి పురాంతకాయ హ్రాంహ్రీం। కవ। ఓంన + తే।త్రిలోచనాయఋగ్యజు

స్నమాథర్వణమూర్తయే। నేత్రే॥ ఓంనమోభగవతే రుద్రాయాగ్ని త్రయాయజ్వల స్వజ్వలస్వమాం రక్షరక్షఅఘోర, అస్త్రాయఫట్॥ భూర్భువస్సువరోమితిదిగ్బంధః॥ ధ్యానం ॥ తతశ్చంద్రమండలోపరిబద్ధపద్మాసనం చంద్రవర్ణంస్రవదమృత పూర్ణచంద్రికళాధరం॥ యోగముద్రాక్షమాలా బద్ధాదరహస్తద్వయం ధృతామృత పూర్ణకనక కలశోత్తరకరద్వయం సోమసూర్యాగ్ని త్రిలోచనం బద్ధపింగజటాజూటంనాగయజ్ఞోపవీతినం నాగాభరణభూషితం వ్యాఘ్రచర్మాంబరధరంభక్తానుకంపనంభస్మానులేపనం శ్రీరుద్రంధ్యాత్వా స్నేహపూర్ణేన మనసాపూర్వోక్తమార్గేణార్ఘ్యయిత్వాశరణం వ్రజేత్ ॥ త్ర్యంబక మహాదేవత్రాహిమాం శరణాగతం। జన్మమృత్యుజరారోగైః పీడితంకర్మబంధనైః॥ తావక స్త్వద్గతప్రాణ స్త్వచ్చిత్తోహం సదామృడ। ఇతివిజ్ఞాప్యదేవేశం జపేన్మంత్రం త్రియంబకమ్ ॥ యోసౌవజ్రధరో దేవ ఆదిత్యానాంప్రభుర్మతః।సహస్రనయనశ్చంద్రగ్రహపీడాం వ్యపోహతు॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ త్ర్యంబకం యజామహే సు + మామృతాత్ ॥మృత్యుంజయత్ర్యంబక మావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥ అపమృత్యుమపత్యుధమప్రేశ్యపథం జహి । అథానో అగ్న ఆవహరాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం। యేతే సహస్ర + + మృత్యవే స్వాహా॥మమసర్వాపమృత్యుర్నశ్యతుఆయుర్వర్ధతాం॥ శ్లో॥ అచ్యుతఃకల్పవృక్షశ్చఅనంతః కామధేనవః। చింతామణిస్తుగోవిందో నామత్రయ ముదాహృతం॥ అచ్యుతాయనమః॥ అనంతాయనమః॥ గోవిందాయనమః॥ ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥ తతస్సర్వోపచారైః ప్రపూజయేత్ ॥ ఇతినవగ్రహారాధనం సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహజపమ్.

ఆచమ్య...ర్థం నవగ్రహజపంకరిష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య) ఆదౌఅఖండ

దీపారాధనం కరిష్యే తతః దీపారాధనం గణాధిపతిపూజాంచకృత్వా॥

౧॥ ఆకృష్ణేనేత్యస్య మంత్రస్య। హిరణ్యస్తూప ఋషిః॥సవితా దేవతా।త్రిష్టుప్ఛందః యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతాసహిత సూర్యగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం సూర్యగ్రహజపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ పద్మాసనస్థ లలితకమలకర్ణికాయాంరథస్థ స్సప్తాశ్వోఽరుణరుచివపుస్స ద్విబాహుః। గోత్రేరమ్యేబహువిధగుణేకాశ్యపాఖ్యేప్రసూతః। కాళింగాఖ్యేవిషయజనితః ప్రాఙ్ముఖః పద్మహస్తః॥ పద్మాసనః పద్మకరోద్విబాహుః। పద్మద్యుతిస్సప్తతురంగవాహః। దివాకరోలోకవపుః కిరీటీ మయిప్రసాదం విదధాతు దేవః॥ మంత్రః॥ ఆకృష్ణేన రజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతంమర్త్యంచ।హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతిభువనానిపశ్యన్॥ అగ్నిందూతంవృణీమహే హోతారం విశ్వవేదసం అస్యయజ్ఞస్య సుక్రతుం। కద్రుద్రాయప్రచేతసే మీఢుష్టమాయతవ్యసే। వోచేమశంతమగ్ంహృదే॥

౨॥ ఆప్యాయ స్వేత్యస్యమంత్రస్య। గౌతమఋషిః। చంద్రో దేవతా। గాయత్రీఛందః। యజమానస్యాధిదేవతా ప్రత్యధిదేవతా సహితచంద్రగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థంచంద్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ఆగ్నేయ భాగేసరథో దశాశ్వశ్చాత్రేయజో యామునదేశజశ్చ। ప్రత్యఙ్ముఖస్థశ్చతురశ్రపీఠే గదాధరాంగో హిమవత్స్వభావః॥ శ్వేతాంబర శ్శ్వేతవపుః కిరీటీ శ్వేతద్యుతి ర్దండధరోద్విబాహుః। చంద్రోఽమృతాత్మావరదః కిరీటీ శ్రియోఽసిమహ్యాం విదధాతు దేవః॥ మంత్రః॥ ఆప్యా...దే॥ అప్సుమే సోమోఅబ్రవీదంతర్విశ్వానిభేషజా। అగ్నించవిశ్వశంభువమాపశ్చ విశ్వభేషజీః॥ గౌరీమిమాయ సలిలాని

తత్క్ష స్యేకపదీ ద్విపదీసా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీబభూవుషీ॥ సహస్రాక్షరా పరమేవ్యోమన్॥

3॥ అగ్నిర్మూర్ధేత్యస్యమంత్రస్య। విరూపఋషిః । అంగారక గ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్యాధిదేవతాప్రత్యధి దేవతాసహితాంగారక గ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం అంగారక గ్రహజపం కరిష్యే॥ శ్లో॥ యామ్యేగదాశక్తిధరశ్శూలీ వరప్రదో యామ్యముఖోఽతిరిక్తః । కుజస్త్వవంతివిషయస్త్రికోణ స్తస్మిన్ భరద్వాజ కులేప్రసూతః ॥ రక్తాంబరోరక్తవపుః కిరీటీ చతుర్భుజో మేషగమో గదాభృత్ । ధరాసుతశ్శక్తిధరశ్చశూలీ సదామమస్యాద్వరదః ప్రశాన్తః॥ మంత్రః॥ అగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం। అపాగ్ం రేతాగ్ంసిజిన్వతి ॥ స్యోనా పృథివిభవానృక్షరానివేశనీ। యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । క్షేత్రస్యపతినావయగ్ం హితేనేవజయామసి । గామశ్వం పోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే ॥

4॥ ఉద్బుధ్యస్వేత్యస్య మన్త్రస్య నారాయణఋషిః । బుధ గ్రహోదేవతాత్రిష్టుప్ఛందః । యజమాన స్యాధిదేవతా ప్రత్యధి దేవతాసహిత బుధగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థం.........జపంకరిష్యే॥

శ్లో॥ ఉదఙ్ముఖోమాగధజోవారిస్థశ్చాత్రేయగోత్రశ్శరమండలస్థః । సఖడ్గచర్మోరుగదాదరోఙ్క స్త్వీశానభాగే వరదస్సుపీతః॥ పీతాంబరః పీతవపుః కిరీటీచతుర్భుజోదండధరశ్చసౌమ్యః । చర్మాసిధృత్సోమసుతస్సుమేరుస్సింహాధిరూఢోవరదోబుధశ్చ॥ మంత్రః॥ ఉద్బుధ్య... మేతం॥ ఇదంవిష్ణు...సురే ॥ సహస్రశీర్షా...గులం ॥

5॥ బృహస్పతే అతియదర్యేత్యస్య మన్త్రస్య । గృత్సమద ఋషిః । బృహస్పతిగ్రహోదేవతా । త్రిష్టుప్ఛందః । యజమానస్య ...ర్థంబృహస్పతిగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ సౌమ్యేమదీర్ఘే...మహ్యాం॥

మంత్రః॥ బృహస్పతే...చిత్రం॥ బ్రహ్మజ...విపః॥ఇంద్రస్తో...కేవలః॥

౬॥ శుక్రంతేఅన్యదిత్యస్యమన్త్రస్య। భరద్వాజఋషిః।శుక్రగ్రహోదేవతా। త్రిష్టుప్ఛందః। యజమా...ర్థంశుక్రగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రాచ్యాంభృగుర్భో...మహ్యం॥ మం॥శుక్రంతేఅన్య...రస్తు॥ ఇంద్రాణీమా...పతిః॥ ఇంద్రమరుత్వ...యజ్ఞాః॥

౭॥ శమగ్నిరగ్నిభిరిత్యస్య మన్త్రస్య। ఇళింమిళిఋషిః। శనైశ్చరగ్రహోదేవతా। ఉష్ణిక్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంశనైశ్చరగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ చాపాసనోగృ...గామీ॥ మం॥ శమగ్నిర...థః॥ యమాయసో...కృతః॥ ప్రజాపతేనత్వదే...రయీణాం॥

౮॥ కయానశ్చిత్రేత్యస్యమంత్రస్యవామదేవఋషిః। రాహుగ్రహోదేవతా। గాయత్రీచ్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంరాహుగ్రహజపంకరిష్యే॥శ్లో॥ పైఠీనసోబర్బర ...మహ్యం॥మం॥ కయానశ్చి...వృతా॥ ఆయంగౌః పృ...వః॥ నమోఅస్తు...నమః॥

౯॥ కేతుంకృణ్వన్నిత్యస్యమంత్రస్య।మధుచ్ఛందఋషిః। కేతుగ్రహోదేవతా। గాయత్రీచ్ఛందః। యజమానస్య...ర్థంకేతుగ్రహజపంకరిష్యే॥ శ్లో॥ ధ్వజాసనో...ప్రశాంతః॥ మం॥ కేతుంకృణ్వ...యథాః॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్వ॥ బ్రహ్మదేవానాం...రేభన్॥

జాతవేదసే-అనుమంత్రము మొదలు అపమృత్యు మంత్రములవఱకును, నవగ్రహశాంతులలో జూడఁదగును. గ్రంథవిస్తరభయమువలన వ్రాయనైతిని. సం॥ లు॥

అథ నవగ్రహజపసంఖ్యా మతర్పణాదిః

శ్లో॥ అయుతంచసహస్రంచషట్ఛతంద్విసహస్రకం। చతుఃపంచసహస్రేణ త్రిశతందిననిర్ణయః॥

తా॥ రవికి ౧౦ వేలు, చంద్రునకు వేయి, కుజునకు ౬ నూరులు, బుధునకు ౨ వేలు, గురునకు ౪ వేలు, శుక్రునకు ౫ వేలు, శనికి 300 మున్నూరు. ఈప్రకారము దినము ౧-కి జపసంఖ్య ఈప్రకారము ౪౦ దినములుగాని లేక తదర్ధముగాని యథాశక్తిగ్రహజపము చేయించవలయును

శ్లో॥ జపసంఖ్యా దశాంశేన తర్పణం కారయేత్సుధీః।
తద్దశాంశేన తు జుహుయాద్దశాంశం బ్రహ్మభోజనమ్ ॥

తా॥ పైన చెప్పబడిన జపసంఖ్యలో పదవభాగము తర్పణము ఆసంఖ్యలో దశాంశము హోమము, ఆసంఖ్యలో దశాంశము బ్రాహ్మణభోజనము.

శ్లో॥ గ్రహాణాం నవధాన్యాని సద్విప్రాయ నివేదయేత్ । గ్రహదోషం నిహంత్యాశు గార్గేయ వచనం తథా॥ అపిచ॥ అరిష్టశాంత్యర్థం అరిష్టగ్రహమంత్రం జపేత్సుధీః। మహాసౌరవిధానేన మండలం బ్రాహ్మణేన చ। అరుణోక్త ప్రకారేణ చార్కమారాధయేత్సుధీః ॥ పూర్వజన్మకృతం పాపం వ్యాధిరూపేణ బాధతే। తచ్ఛాంతి రౌషధైర్దానైర్జపహోమార్చనాదిభిః ॥ ఇతినవగ్రహజపహోమసంఖ్యావిషయస్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహతర్పణమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం యజమానస్య శరీరే వర్తమానవర్తిష్యమాణ వాతపిత్త శ్లేష్మకఫోద్భవ నానాకారణ నిమిత్తజ్వరక్షయ పాండు కుష్ఠు శూలాఽతి సారధాతుక్షయ వ్రణమేహభగంధరాదినానామేహ సమస్తామయ నిదాన హేతుర్భూత దురితక్షయద్వారా క్షిప్రమేవాయురారోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వక ఆదిత్యాదినవగ్రహదేవతా ... ప్రీత్యర్థం యవసహితక్షీరతర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ బ్రాహ్మణైః కార్యమ్॥ నక్షత్రాది నవగ్రహమంత్రములన్నియు ఈగ్రంథములో ముందే వ్రాయబడి యున్నందున నిచ్చట వేయ్యనైతిని॥ ఇతినవగ్రహ తర్పణమ్ సమాప్తమ్.

అథ నవగ్రహహోమః.

ఆదౌగణపతిపూజాంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ...నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాదీనాం నవానాంగ్రహాణాం మధ్యే యేయేగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణా మనుకూలత్వసిద్ధ్యర్థం యేయేగ్రహాఃశుభస్థానేషుస్థితాః తేషాంగ్రహాణామత్యంత శుభఫలావాప్త్యర్థంఅపమృత్యు పరిహారద్వారా ఆయుష్యాభివృద్ధ్య

ర్థం నక్షత్ర పూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహ దేవతా ఉద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్యచరువ్రీహిభిః చతుర్విధ హోమం కరిష్యే॥ ఆదౌ గణపతిపూజాం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాం కుర్యాత్ —తతః అగ్నింధనాది పూర్వోక్తప్రకారేణ పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ హోమార్థం। ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి- అథాజ్యభాగౌ స్రుచా జుహోతి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం (నమమ) ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం (నమమ) సమంపూర్వేణ- మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి॥ తతః యథోపదేశం పరిధానాహుతీర్హుత్వా॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - * చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ ఆదౌ విధి ప్రకారేణ నక్షత్రహోమం కుర్యాత్॥ అధిదేవతాప్రత్యధి దేవతా సహితమాద్యంతయోః నక్షత్రహోమం సమాపయేత్॥ అథనవగ్రహహోమం కుర్యాత్॥ ఆకృష్ణేన... నిపశ్యన్ స్వాహా॥ సూర్యగ్రహాయేదం॥ అగ్నిం దూతం... సుక్రతుగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ కద్రుద్రాయ... హృదే స్వాహా॥ రుద్రాయేదం॥ ఆప్యాయస్వ... సంగథే స్వాహా॥ చంద్రగ్రహాయేదం॥ అప్సు మే... భేషజీ స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదం॥ గౌరీమిమాయ... పరమే వ్యోమన్ స్వాహా। గౌర్యా ఇదం (నమమ) అగ్నిర్మూర్ధా... జిన్వతి స్వాహా॥ అంగారకగ్రహాయేదం॥ స్యోనా పృథివి... సప్రథా స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదం॥ క్షేత్రస్య పతి... దృశే స్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే... మేతగ్ం స్వాహా॥ బుధగ్రహాయేదం॥ ఇదం విష్ణు... సురే స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం॥ సహస్రశీర్షా...

* (జమదగ్నివత్సయోః స్త్రిరవదానమ్)

ద్దశాంగులగ్ స్వాహా॥ నారాయణాయేదం॥ బృహస్పతే...చిత్రగ్ స్వాహా॥ బృహస్పతిగ్రహాయేదం॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం...వివస్స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదం॥ ఇంద్రంవోవిశ్వ...కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ శుక్రంతే అన్య...రస్తుస్వాహా॥ శుక్రగ్రహాయేదం॥

ఇంద్రాణీమాసు... పతిస్స్వాహా॥ ఇంద్రాణ్యా ఇదం॥ ఇంద్ర మరుత్వ...యజ్ఞాస్స్వాహా॥ ఇంద్రమరుత్వతఇదం॥ శమగ్నిరగ్నిభిస్క... సిద్ధస్స్వాహా॥ శనైశ్చరగ్రహాయేదం॥ యమాయ...అరంకృతస్స్వాహా॥ యమాయేదం॥ ప్రజాపతే...రయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ కయానశ్చిత్రశచిష్ఠయావృతా స్వాహా॥ రాహుగ్రహాయేదం॥ ఆయంగాః...ప్రియంత్సువస్స్వాహా॥ గవఇదం॥ నమోఅస్తు...సర్పేభ్యోనమస్స్వాహా॥ సర్పేభ్య ఇదం॥ కేతుంకృణ్వ...రజాయథాస్స్వాహా॥ కేతుగణాయేదం॥ సచిత్రచిత్రం...దువస్వస్స్వాహా॥ చిత్రగుప్తాయేదం॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్త్స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదం॥ ఇంద్రంవో... కేవలస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయలోకపాలకాయేదం॥ అగ్నిం దూతం ... సుక్రతుగ్ స్వాహా॥ అగ్నయేలోకపాలకాయేదం॥ యమాయ... అరంకృతస్వాహా॥ యమాయలోక... యేదం॥ మ్సుషుణః పరా... సహాస్వాహా॥ నిరృతయేలోక... యేదం॥ ఇమంమే...రాచకేస్వాహా॥ వరుణాయలోక... యేదం॥ తవవాయు... వృణీమహే స్వాహా॥ వాయవేలోక... యేదం॥ సోమోధేనుగ్ం...తస్మైస్వా

హా॥ కుబేరాయలోక... యేదం॥ తమీశానం...స్వస్తయేస్వాహా॥
ఈశానాయలోకపాలకాయేదం॥ జాతవేదసే...త్యగ్నిస్స్వాహా॥ దు
ర్గాయాఇదం॥ గణానాంత్వా...సాదనగ్‌స్వాహా॥ గణపతయఇదం॥ క్షే
త్రస్య... దృశేస్వాహా॥ క్షేత్రపాలకాయేదం॥ యతఇంద్ర... విమృ
ధోజహిస్వాహా॥ అభయంకరాయేదం॥ వాస్తోష్పతే ... చతుష్పదే
స్వాహా ॥ వాస్తుపురుషాయేదం ॥ త్ర్యంబకం ... మమామృతాత్
స్వాహా॥ మృత్యుంజయాయేదం॥ గంధద్వారాం... శ్రియంస్వాహా॥
శ్రియాఇదం॥ హవ్యవాహమభిమాతిషాహం। రక్షోహణం పృత
నాసుజిష్ణుం - జ్యోతిష్మంతం దీద్యతంపురంధిం। అగ్నిగ్ స్విష్టకృత
మాహువేమ- స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి- విశ్వాదేవ పృతనా అభి
ష్య- ఉరున్నఃపంథాం ప్రదిశన్విభాహి జ్యోతిష్మద్ధేహ్యజరన్న ఆ
యుస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనాన్య
ద్భిస్సగ్‌స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచరాయేదం - అప
ఉపస్పృశ్య అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జ
యాది హోమం కరిష్యే॥ శ్లో॥ ప్రథమాఘార హోమశ్చప్రథా
నాహుత్యనంతరం యద్ధోతవ్యంతుతత్సర్వం స్రువేణోక్తం కపర్దినా॥
తతఃజయాది హోమం పూర్ణాహుతించ కుర్యాత్॥

ఇతి నవగ్రహహోమస్సమాప్తః.

అథ నవగ్రహదానాని.

రవికి కెంపు, చంద్రునకు మంచిముత్యము, కుజునకు పగ
డము, బుధునకు మరకతము, గురునకు పుష్యరాగము, శుక్రునకు
వజ్రం,శనికినీలంరాహువునకుగోమేధికము, కేతువునకు వైడూర్యము,

సూర్యునకు గోధుమలు, చంద్రునకు తండులములు, కుజునకుకందులు, బుధునకు పెసలు, గురునకు సెనగలు, శుక్రునకు బొబ్బర్లు, శనికి నలలు తండులములు, రాహువునకు మినుములు, కేతువునకు ఉలవలు, త్ర్యంబకమునకు తండులములు, మృత్యుంజయునకు తండులములు, శ్రీమహావిష్ణువునకు ధాన్యము, అపమృత్యువునకు ప్రత్తిమే కుతండులములు, నామత్రయమునకు తండులములు బ్రిహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులకు తాంబూలసహిత ఫలదానము, ఈప్రకారము నవగ్రహదానములు బ్రాహ్మణులకు ఇవ్వవలయును. (ముందుగాచేయు నక్షత్రములకుతండులములుబంగారము)

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం... ప్రీత్యర్థమ్ ఉత్తరానక్షత్రప్రథమచరణె జాతస్యకుమారస్య తిథివారనక్షత్రవర్జ్యాది సకలారిష్టనివృత్తిద్వారా జాయాపత్యోశ్శిశోశ్చ త్రియాణాం ఆయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థం నక్షత్రపూర్వకాదిత్యాది నవగ్రహదేవతా ఉద్దిశ్య... ప్రీత్యర్థంతత్తద్ధాన్యదానాదికం కరిష్యే॥ తతః ప్రత్యేకం బ్రాహ్మణపూజాంకరిష్యే॥ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్యబ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనమ్॥సుఖాసనమ్॥ ఇదం పాద్యమ్॥సుపాద్యం॥శ్లో॥నమోఽస్త్వనంతాయసహస్రమూర్తయే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశాశ్వతే సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ అయంగంధః॥ సుగంధః॥అలంకారార్థాఇమేఅక్షతాః॥సంత్వక్షతాః॥సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ఓంభూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజలేనసంప్రోక్ష్య॥ నక్షత్రమంత్రాణ్యపఠిత్వాఅస్మై బ్రాహ్మణాయ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే + గోత్రాయ + బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రేశ్రీమాన్ + గోత్రః + య్యదాతాధర్మపత్నీసమేతోఽహం మమసకలారిష్టనివృత్త్యర్థం...నక్షత్రప్రీతయే శ్వేతతండులాన్ తుభ్యమహంసంప్రదదేనమమ॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే। అశ్వినోర్బాహుభ్యాంపూ

ష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥ గృహ్ణీయాత్ ॥ ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం
దక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ ॥ ఇతిదక్షిణాందద్యాత్॥

తాంబూలఫలదానంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ శతమానంభవ
తిశతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

సూర్యస్య॥ ఆకృష్ణేనరజసావర్తమానో నివేశయన్నమృతం
మర్త్యంచ । హిరణ్యయేన సవితారథేనాదేవో యాతి భువనాని
పశ్యన్ ॥ + సూర్యగ్రహప్రీతయే గోధూమాంస్తుభ్య + నమమ॥

చంద్రస్య॥ ఆప్యాయస్వసమేతుతే విశ్వతస్సోమవృష్ణియంభ
వావాజస్యసంగథే॥ + చంద్రగ్రహప్రీతయే శ్వేతతండులాంస్తుభ్య
మహం + నమమ॥

కుజస్య॥ ఓంఅగ్నిర్మూర్ధాదివః కకుత్పతిః పృథివ్యాఅయం-
అపాగ్ంరేతాగ్ంసి జిన్వతి॥ + అంగారక గ్రహప్రీతయే ఆఢకాంస్తు
భ్యమహం + నమమ॥

బుధస్య॥ ఓం ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తే
సగ్ంసృజేథా మయంచ। పునఃకృణ్వగ్గ్‌స్త్వాపితరం యువానమన్వా
తాగ్ంసీత్వయి తంతుమేతం ॥ + బుధగ్రహప్రీతయే ముద్గాంస్తు
భ్యమహం + నమమ॥

బృహస్పతేః॥ ఓంబృహస్పతే అతియదర్యో అర్హాద్ద్యుమద్విభాతి
క్రతుమజ్జనేషు-యద్దీదయచ్ఛవసర్తప్రజాతతదస్మాసుద్రవిణంధేహి
చిత్రం॥ + బృహస్పతిగ్రహప్రీతయే చణకాంస్తుభ్యమహం + నమ॥

శుక్రస్య॥ ఓంశ్శుక్రంతే అన్యద్యజతంతే అన్యద్విషురూపేఅహ

సీద్వారివాసి। విశ్వాహిమాయా అవసిస్వధావో భద్రాతేపూషన్నిహ రాతిరస్తు॥ × శుక్రగ్రహప్రీతయే రాజమాషాంస్తు + నమమ॥

శనైశ్చరస్య॥ ఓంశమగ్నిరగ్నిభిస్కర చ్ఛన్న స్తపతుసూర్యః॥ శంవాతోవాత్వరపాఅపస్రిధః॥ + శనైశ్చరగ్రహ ప్రీతయే-తిలతండులాంస్తుభ్యమహం + నమమ॥

రాహోః॥ ఓం కయానశ్చిత్ర అభువదూతీసదావృధస్సఖా।క యూశచిష్ఠయావృతా॥ + రాహుగ్రహప్రీతయే మాషాంస్తు...మ॥

కేతోః॥ ఓం కేతుంకృణ్వన్న కేతవేపేశో మర్యాఅపేశసే-సముషద్భిరజాయథాః॥ కేతుగణప్రీతయేకుళుత్థాన్ తుభ్యమహం...మ॥

త్రయంబకస్య॥ + త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయ మామృతాత్॥త్ర్యంబకప్రీతయే శ్వేతండులాన్ తుభ్యమహం + నమమ॥... మృత్యుంజయస్య॥ మంత్రః॥ త్ర్యంబకమంత్రంపఠిత్వా॥ శ్వేతతండులాన్ తుభ్య + నమమ॥... శ్రీమహావిష్ణోః॥ + ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదంసమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥ + శ్రీమహావిష్ణుప్రీతయేధాన్యంమహం + నమమ॥...అపమృత్యుమపక్షుధమపైతశపథంజహి। అథానోఅగ్న ఆవహరాయస్పోషగ్ం సహస్రిణం -యేతేసహస్రమయుతంపాశామృత్యో మర్త్యాయ హంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయాసర్వానవయ జామహే॥ మృత్యవేస్వాహామృత్యవే స్వాహా॥ మనసర్వాప మృత్యుర్నశ్యతు ఆయుర్వర్ధతాం॥ + అపమృత్యుప్రీ

తయేలాయః ఖండశార్కాసలవణదానంతుభ్యమహం + సమమ!...
అథనామత్రయప్రీతయే. తండులదానందద్యాత్॥శ్లో॥ తాంబూలంశ్రీ
కరం భద్రం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మకం। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివఃమేస్యా దత
శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥శ్లో॥ ఫలంసునోరథఫలం ప్రదదాతిసదాన్యాం॥
పుత్రపౌత్రాభివృద్ధ్యర్థం మతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయ
ణప్రీత్యర్థం ఇదం ఫలం సతాంబూలం సదక్షిణాకంతుభ్యమహం సంప్ర
దదేనమమ॥ ఏవం + స్థంమంటపదేవతానాం పునఃపూజాంకరిష్యే॥ఛ
త్రింధారయామి॥ చామరంవీజయామి॥ నృత్యందర్శయామి॥గీతంశ్రా
వయామి॥ వాద్యం ఘోషయామి॥ ఆందోళికాంఆరోపయామి॥ అశ్వా
నారోపయామి॥ గజానారోపయామి॥ సమస్తరాజోప...మి॥అనయా
పూజయా + భవంతు॥ మంటపదేవతాః యథాస్థానంప్రతిష్ఠాపయా
మి॥ అథస్వర్ణస్వర్చిత వస్త్రప్రతిమా మంటపదానంకరిష్యే॥ పూర్వో
క్తమేవ బ్రాహ్మణమభ్యర్చ్య॥ తతఃమంటపదానందద్యాత్॥ బ్రాహ్మ
ణేభ్యోఋత్విగ్భ్య దక్షిణాందద్యాత్॥ నవగ్రహమఖాభి షేకజపాది
బ్రాహ్మణేభ్యో యథాశక్తి దక్షిణాందద్యాత్॥

అథ నవగ్రహ స్తోత్రమ్.

రవిఃఅస్యశ్రీసూర్యకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య -కణ్వఋషిః - అను
ష్టుప్ఛందః - శ్రీసూర్యనారాయణో దేవతా - మమసూర్యనారాయణ-
ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే-జపేవినియోగః॥ ధ్యానమ్॥ దేవాసురవరైర్వంద్యంగ్రి
హైశ్చపరిసేవితమ్। ధ్యాయేత్పరేశం వర్ణాభం శ్రీసూర్యకవచంస
దా॥ అధునాసంప్రవక్ష్యామి కవచంసర్వకామదమ్। ఇదంతుకవచం
బుధ్వావిచరేద్వీరభైరవః॥ ఘృణిఃపాతుశిరోదేశం సూర్యఃపాతులలా
టకమ్। ఆదిత్యోలోచనేపాతు శ్రుతీపాతుదివాకరః। ఘ్రాణంపాతు
సదా భానుః ముఖంపాతుసదారవిః॥ జిహ్వాం పాతుజగన్నేత్రః కంఠం
పాతువిభావసుః॥ స్కంధౌ గ్రహపతిఃపాతు భుజౌ పాతుప్రభాకరః॥క
రావుష్ణకరఃపాతు హృదయం పాతు భానుమాన్। మధ్యంపాతుచస

ప్రాశోవ్వనాభిం పాతునభోమణిః॥ ద్వాదశాత్మా కటిం పాతు సవితా పాతు సక్థినీ। ఊరూ పాతు సురశ్రేష్ఠో జానునీ పాతు భాస్కరః। జంఘే మే పాతు మార్తాండో గుల్ఫౌ పాతు త్విషాంపతిః॥ పాదౌ దినమణిః పాతు పాతు మిత్రోఽఖిలం వపుః। య ఇదం సూర్యకవచం పురుషార్థప్రదం నృణామ్॥ సంతతం ప్రాతరుత్థాయ పఠేన్నియతమానసః స సు రాజామపి శ్లాఘ్యః శ్లాఘ్యో బుద్ధిమతామపి॥ సర్వకామమవాప్నోతి సూర్యసాయుజ్యమాప్నుయాత్। గ్రహరోగభయాత్పాపాన్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః॥ ఆదిత్యకవచం పుణ్యమభేద్యం వజ్రసన్నిభం। సర్వరోగభయాదిభ్యో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః॥ సంవత్సరముపాసిత్వా సామ్రాజ్యపదవీం లభేత్। అనేకరత్నసంయుక్తం స్వర్ణాభరణభూషితమ్॥ కల్పవృక్షసమాకీర్ణం కదంబకుసుమప్రభం। అశేషరోగశాంత్యర్థం ధ్యాయేదాదిత్యమండలమ్॥ ఇతి సూర్యకవచం సమాప్తమ్.

(చంద్రః) అస్య శ్రీ చంద్రకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- గౌతమఋషిః- అనుష్టుప్ఛందః- సోమో దేవతా మమ సోమప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపే వినియోగః॥ ధ్యానం॥ సోమం చతుర్భుజం దేవం కేయూరమకుటోజ్జ్వలం। వాసుదేవస్య నయనం శంకరస్య చ భూషణమ్॥ ఏవం ధ్యాత్వా జపేన్నిత్యం సర్వాభీష్టప్రదాయకమ్॥ శశధరః శిరః పాతు పాతు ఫాలం కళానిధిః। చక్షుషీ చంద్రమాః పాతు శ్రుతీ పాతు కళాత్మకః॥ ఘ్రాణం తు పాకరః పాతు ముఖం కుముదబాంధవః। సోమః కరౌ చ మే పాతు స్కంధౌ పాతు సుధాత్మకః। వక్షో జైవాతృకః పాతు మధ్యం పాతు నిశాకరః॥ కటిం తు పాకరః పాతు ఊరూ శశధరోఽవతు। మృగాంకో జానునీ పాతు జంఘే పాతు ద్విజాధిపః॥ పాదౌ హిమకరః పాతు పాతు చంద్రోఽఖిలం వపుః। ఏతద్ధి కవచం పుణ్యం భుక్తిముక్తిప్రదాయకమ్॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపి సర్వత్ర విజయీ భవేత్॥ ఇతి శ్రీబ్రహ్మవైవర్తే- దక్షిణఖండే- చంద్రకవచం సమాప్తమ్.

(కుజః) అస్య శ్రీ అంగారక కవచస్తోత్రమహామంత్రస్య విరూపఋ

షిః-అనుష్టుప్ఛందః- మమఅంగారకప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ నమామ్యంగారకందేవం రక్తాంగంవరభూషణం। జానుస్థహా మహాస్తాభ్యం సాభయేతరపాణినం ॥ చతుర్భుజంమేషవాహంవరదం చధరాసుతమ్॥ అంగారకః శిరోరక్షేత్ ముఖంవైధరణీసుతః॥ కర్ణౌ రక్తాంబరఃపాతు నేత్రేమేరక్తలోచనః నాసికాంమేశక్తిధరః। ఓష్ఠం మేపాతుభూమిజః। భుజౌచరక్తమాలేచహస్తౌశక్తిధరస్తథా। చతుర్భుజోమేహృదయం కుక్షింరోగాపహారకః। కటింమేభూమిజఃపాతు ఊరూపాతుగదాధరః। జానుజంఘేకుజఃపాతు పాదౌభౌమఃస్సదావతు। సర్వాణియానిచాంగాని పాతుమేమేషవాహనః ॥ యఇదం కవచంనిత్యం సర్వశత్రువినాశనమ్। భూతప్రేతపిశాచానాం నాశనంసర్వసిద్ధిదం। సర్వరోగహరంచైవ సర్వసంపత్ప్రదంశుభం। భుక్తిముక్తికరంన్రూణాం సర్వసౌభాగ్యవర్ధనం॥ ఋణబాధవిమోక్షంచ సత్యమేవనసంశయః॥ స్తోత్రపాఠస్తుకర్తవ్యో దేవస్యాగ్రేమహద్యుతేః। రక్తగంధైశ్చపుష్పైశ్చధూపదీపగుడోదనైః। మంగళంపూజయిత్వాతుమంగళేహానిసర్వదా। బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాతు చతురోద్వాదశాష్టవా। అనేనవిధినాయస్తు కృత్వావ్రతమనుత్తమం। నచైనంవేధయంతీహవృశ్చికా ద్యుగ్రజంతవః। తమోమిహిరసంబాధాత్ మార్తాండస్యోదయేయథా। విలయంయాంతి పాపానిశతజన్మార్జితాన్యపి। ఆయురారోగ్యమైశ్వర్యం ప్రదదాతినసంశయః నృణాం॥ ఇతిమార్కండేయపురాణే- కాశీఖండే- మార్కండేయ సనత్కుమారసంవాదే- అంగారకకవచం-సమాప్తమ్.

అథ బుధకవచప్రారంభః.

(బుధః)అస్యశ్రీబుధకవచ స్తోత్రమహామంత్రస్య- కాత్యాయనఋషిః అనుష్టుప్ఛందః-బుధోదేవతా-మమబుధగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ బుధపుస్తకహస్తశ్చ కుంకుమస్యసమద్యుతిః। పీ

తాంబరధరస్రగ్వీ పీతమాల్యానులేపనః ॥ బుధఃపాతుశిరోదేశం సౌమ్యఃపాతుచఫాలకం । నేత్రేజ్ఞానమయః పాతు శ్రుతేపాతువిధోస్సుతః॥ ఘ్రాణంగంధధరఃపాతు భుజౌ పుస్తకభూషితః। మధ్యంపాతుసురారాధ్యః పాతునాభింఖగేశ్వరః॥ కటింకలాత్మజఃపాతు ఊరూపాతుసురేశ్వరః। జానునీరోహిణీసూనుః పాతుజంఘేఫలప్రదః॥ పాదౌబాణాసనఃపాతు పాతుసౌమ్యోఖిలంవపుః। ఏతద్ధికవచంపుణ్యం సర్వోపద్రవనాశనం॥ సర్వరోగప్రశమనం సర్వదుఃఖనివారణం । ఆయురారోగ్యఫలదం పుత్రపౌత్రఫలప్రదం॥ యః పఠేచ్ఛృణుయాద్వాపిశ్రావయేద్వాసమాహితః॥సర్వాన్ కామానవాప్నోతి దీర్ఘమాయుశ్చవిందతి॥ ఇతిశ్రీస్కాందపురాణే ఉత్తరఖండే-బుధకవచం సమాప్తమ్.

అథ బృహస్పతి కవచప్రారంభః.

(గురుః) అస్యశ్రీ బృహస్పతికవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - ఈశ్వరఋషిఃఅనుష్టుప్ఛందః బృహస్పతిర్దేవతా -మమబృహస్పతిగ్రహప్రసాదసిద్ధ్యర్థేజపేవినియోగః॥ ధ్యానం॥ అభీష్టఫలదందేవంసర్వజ్ఞంసురపూజితం । సర్వకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం ప్రణమామిగురుంసదా॥ బృహస్పతిశ్శిరఃపాతులలాటంపాతుమేగురుః। కర్ణౌసురగురుఃపాతు నేత్రేమేభీష్టదాయకః॥ నాసాంపాతుసురాచార్యోజిహ్వాంమేవేదపారగః । ముఖంమేపాతుసర్వజ్ఞోభుజౌపాతు శుభప్రదః । కరౌవజ్రధరఃపాతు వక్షోమేపాతుగీష్పతిః స్తనౌమేపాతువాగీశః కుక్షింమేశుభలక్షణః। నాభింమేపాతునీతిజ్ఞః కటింమేపాతుసర్వగః॥ ఊరూమేపాతు పుణ్యాత్మాజంఘేమేజ్ఞానదఃప్రభుః । పాదౌమేపాతు విశ్వాత్మాసర్వాంగం సర్వదాగురుః॥ ఇత్యేతత్కవచందివ్యం త్రిసంధ్యంయఃపఠేన్నరః । సర్వాన్కామానవాప్నోతి సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥ ఇతివామనపురాణే బృహస్పతికవచం సమాప్తమ్.

అథశుక్రకవచ ప్రారంభః.

(శుక్రః)అస్యశ్రీశుక్రకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య -భరద్వాజఋషిః-

అనుష్టుప్ఛన్దః శుక్రో దేవతా మమశుక్రగ్రహ ప్రసాదసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం ॥ మృణాళకుందేందుపయోజసుప్రభం సితాంబరం స్నిగ్ధపరాతుమాలినం। సమస్తశాస్త్రశ్రుతితత్త్వదర్శినం ధ్యాయేత్కవిం వాంఛితకస్యసిద్ధయే ॥ శిరో మే భార్గవః పాతు ఫాలం పాతు గ్రహాధిపః। నేత్రే దైత్యగురుః పాతు శ్రోత్రే శ్రీచందనద్యుతిః॥ కావ్యో మే నా... పాతు వదనం దైత్యవందితః। రసనాముశనాః పాతు కంఠం శ్రీకంఠభక్తిమాన్॥ భుజౌ తేజోనిధిః పాతు వక్షో యోగవిదాం వరః॥ అ...మాలాధరో రక్షేత్కుక్షిం మే శాస్త్రపారగః॥ కటిం మే పాతు విశ్వాత్మా సక్థినీ సర్వపూజితః। జానునీ భృగుజః పాతు జంఘే మే దేవతావరః। గుల్ఫౌ గుణనిధిః పాతు పాదౌ మే పాండురాంబరః॥ సర్వాణ్యంగాని మే పాతు శుక్రః కవిరహర్నిశం॥ ఇదం తు కవచం దివ్యం పఠంతి శ్రద్ధయాన్వితాః న తేషాం జాయతే పీడా భార్గవస్య ప్రసాదతః॥ ఇతి శ్రీస్కాన్దపురాణే - శుక్రకవచం ॥ సమాప్తమ్.

అథ శనైశ్చరకవచ ప్రారంభః.

(శని॥)అస్య శ్రీశనైశ్చరకవచ మహామంత్రస్య - కాశ్యపఋషిః అనుష్టుప్ఛన్దః॥ శనైశ్చరో దేవతా - శంబీజం - నంశక్తిః - మంకీలకం శనైశ్చరకృతపీడా పరిహారార్థే జపే వినియోగః - శనైశ్చరాయ - అంగుష్ఠాభ్యాంనమః - మందగతయే తర్జనీభ్యాంనమః - అధోక్షజాయ మధ్యమాభ్యాంనమః - సౌరయే అనామికాభ్యాంనమః - శుష్కోదరాయ కనిష్ఠికాభ్యాంనమః - ఛాయాత్మజాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాంనమః - శనైశ్చరాయ హృదయాయనమః॥ మందగతయే శిరసే స్వాహా। అధోక్షజాయ శిఖాయై వషట్॥ శుష్కోదరాయ కవచాయ హుం। ఛాయాత్మజాయ నేత్రత్రయాయ వౌషట్ - శనైశ్చరాయ అస్త్రాయ ఫట్ - భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బంధః॥ ధ్యానం॥ నీలద్యుతిశ్శూలధరః కిరీటీ గృధ్రస్థితశ్శూలధరో ధనుష్మాన్। చతుర్భుజస్సూర్యసుతః ప్రశాంతస్సదాస్తు మహ్యంవరమందగామీ ॥ ౧ ॥ కృష్ణాంబరధరం దేవం ద్విభుజం గృధ్రసంస్థితం।

సర్వపీడాహరం నృణాంధ్యాయేత్ గ్రహగణోత్తమం॥ ౨ ॥ శనైశ్చ
రశ్శిరోరక్షేన్ముఖం భక్తార్తిభంజనః । కర్ణౌకృష్ణాంబరః పాతు నేత్రేస
ర్వభయంకరః ॥౩॥ కృష్ణాంగో నాసికాం రక్షేత్కంఠంమేశితికంఠకః ।
భుజౌమేసుభుజః పాతు హస్తౌనీలోత్పలప్రభః॥౪॥ పాతుమేహృదయం
కృష్ణఃకుక్షింశుష్కోదరస్తథా । కటింమేవికటః పాతుసక్థినీఘోరరూ
పవాన్ ॥౫॥ జానునీపాతుదీర్ఘోమేజంఘేమే మంగళప్రదః । గుల్ఫౌగు
ణాకరఃపాతు పాదౌమేపంగుపాదకః॥ ౬ ॥ సర్వాణ్యపిమమాంగానిపా
తుభాస్కరనందనః॥ యఇదంకవచం దివ్యం సర్వపీడాహరంనృణాం ।
పఠతిశ్రద్ధయాయుక్తో సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్ ॥౭॥ తిలధాన్యే
చసంస్థాప్యయంత్రంలోహవినిర్మితం । కృష్ణగంధాక్షతైఃపుష్పైరర్చయే
న్మూలమంత్రతః॥౮॥ కృష్ణవస్త్రయుతం దద్యాచ్ఛ్రియాయకుటుం
బినే । ప్రీతశ్శనైశ్చరస్తస్య సర్వబాధాం వ్యపోహతి ॥ ౯ ॥ దద్యా
త్సర్వసమృద్ధించ పుత్రపౌత్రాదిసంతతిం । ఆయుష్యం దీర్ఘమారో
గ్యంసర్వత్రవిజయందిశేత్ ॥౧౦॥

ఇతిదశరథరాజవిరచితం - శనైశ్చరకవచం, సమాప్తమ్.

అథ రాహుకవచప్రారంభః.

అస్యశ్రీరాహుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య- చంద్రఋషిః అను
ష్టుప్ఛందః రాహుర్దేవతా- మమసర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥
ధ్యానం॥ ప్రణమామి సదారాహుంసర్పాకారం కిరీటినమ్ ॥ సైంహి
కేయంకరాళాస్యం భక్తానామభయప్రదమ్। । నీలాంబరః శిరఃపాతు
లలాటం లోకవందితః చక్షుషీపాతుమేరాహుః శ్రోత్రేత్వర్ధశరీర
వాన్॥ నాసికాంమేకరాళాస్య శ్శూలపాణిర్ముఖంమమ। జిహ్వాంమే
సింహికాసూనుః కంఠంమే కంఠనాశనః ॥ భుజగేశోభుజౌపాతు నీల
మాల్యాంబరఃకరౌమమ। పాతువక్షస్తమోమూర్తిః పాతుకుక్షింవిధుంతుదః।
కటింమేవికటఃపాతు ఊరూమేసురపూజితః। స్వర్భానుర్జానునీపాతు
జంఘేమేపాతుచాప్యహిః॥ గుల్ఫౌగ్రహాధిపఃపాతు పాతుమేఘషణా

కృతిః ॥ సర్వాణ్యంగాని మే పాతు నీలచందనభూషితః ॥ రాహో రిదంకవచ మీప్సితసిద్ధిదం యో భక్త్యా పఠత్యనుదినంనియతశ్శుచిస్సన్। ప్రాప్నోతి కీర్తిమతులాం శ్రియమృద్ధిమాయురారోగ్యమాత్మవిజయిత్వమహిప్రసాదాత్ ॥ ఇతిశ్రీస్కాందేశంకర సంహితాయాం రాహుకవచం సమాప్తమ్.

కేతుకవచ ప్రారంభః.

అస్యశ్రీ కేతుకవచస్తోత్ర మహామంత్రస్య - పురందరఋషిః అనుష్టుప్ఛందః - కేతుర్దేవతామమసర్వాభీష్టసిద్ధ్యర్థే జపేవినియోగః॥ ధ్యానం ॥ కేతుంకరాళవదనం చిత్రవర్ణంకిరీటినం । ప్రణమామి సదా కేతుం ధ్వజాకారంగ్రహేశ్వరం చిత్రవర్ణశ్శిరఃపాతు ఫాలంమే ధూమ్రవర్ణకః। పాతునేత్రేపింగళాక్షః శ్రోత్రేమేరక్తలోచనః। ఘ్రాణంపాతుసువర్ణాభః చుబుకంసింహికాసుతః। పాతుకంఠంచ మే కేతుస్స్కంధౌపాతుగ్రహాధిపః॥ బాహూపాత్వసురశ్రేష్ఠః కుక్షింపాతు మహోరగః । భీమాత్మామేకటింపాతు మధ్యం పాతుమహాసురః । ఊరూపాతు మహాశీర్షోజానునీతీవ్రకోపనః । పాతుపాదౌచమేక్రూరః సర్వాంగంనరపీడకః॥ యఇదంకవచం దివ్యం సర్వరోగ వినాశనమ్। సర్వశత్రుపరిశమనం ధారయేత్సస్మృతో నరః॥

ఇతినవగ్రహ స్తోత్రం సంపూర్ణమ్.

అథనవగ్రహాష్టక ప్రారంభః.

శ్లో॥ భాస్వాన్కాశ్యప గోత్రజో ఉరుణరుచి ర్యస్సింహపో ఉర్కస్సమిత్ । షట్త్రిస్థో దశగశ్శుభ శ్శశిగురూ భౌమస్సుఖాయ స్సదా । శత్రూమందసితౌ కళింగజనపశ్చాగ్నీశ్వరౌ దేవతే । మధ్యే వర్తులపూర్వదిగ్దినకరః కుర్యాత్సదామంగళమ్॥ ౧ ॥ శ్లో॥ చంద్రః కర్కటకప్రభు స్సితనిభ శ్చాత్రేయగోత్రోద్భవ శ్చాగ్నేయశ్చతురశ్ర వారుణముఖశ్చాపో ఉమాధీశ్వరః । షట్సప్తాగ్ని దశైకగశ్శు

భకరోనారిక్షధారాప్రియః స్వామీ యామునపః పలాశసమి
ధఃకుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ భౌమోదక్షిణ దిక్త్రికోణసిల
యోవింధ్యేశ్వరః ఖాదిరస్స్వామీవృశ్చికమేషయోస్సుగురుశ్చార్క
శ్శశీసౌహృదః। జ్ఞోరిష్షట్త్రిఫలప్రదశ్చవసుధాపుత్త్రో ఽర్యమాందేవ
తాభారద్వాజకులోద్భవో ఽరుణరుచిఃకుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౩॥
శ్లో॥ సౌమ్యః పీతఉదఙ్ముఖ స్సమిధపామార్గో ఽత్రిగోత్రోద్భవో।
బాణేశానదిశస్సుహృద్రవిసితౌ వైరీంమురన్యేసమాః। కన్యాయుగ్మ
పతిర్దశాష్టకచతుష్షణ్ణేత్రగః శోభనోవిష్ణుర్దైవ్యభగదైవతో మగధపః
కుర్యాత్సదా మంగళమ్॥ ౪॥ శ్లో॥ జీవశ్చాఙ్గిరగోత్ర ఉత్తరముఖో దీ
ర్ఘోత్తరాశాస్థితః। పీతో ఽశ్వత్థసమిత్పురందరగురుః కోదణ్డమీ
నాధిపః। సూర్యేన్దుక్షితిజప్రియోబుధసితౌ శత్రూసమస్సూర్యజః॥
సప్తాఙ్కద్వికపఞ్చగస్తుశుభదఃకుర్యాత్సదా మంగళమ్॥౫॥ శ్లో॥ శు
క్రోభార్గవగోత్రజస్సితనిభః పూర్వాముఖః పూర్వాదిక్పాఞ్చాలస్థోవృ
షపస్తులాధిప మహారాష్ట్రాధిపౌదుమ్బరః। ఇన్ద్రాణీ మఘవాచసా
ఖ్యరవిజౌమిత్రేఽర్కచన్ద్రౌరిపూ షడ్భభృద్దశపఞ్జితో భృగుసుతఃకు
ర్యాత్సదా మంగళమ్॥౬॥ శ్లో॥ మన్దఃకృష్ణనిభస్తు పశ్చిమముఖస్సౌరా
ష్ట్రిపఃకాశ్యపోనక్రేశో ఘటపస్సుహృద్బుధ భృగుర్వైరీద్వినత్రాసు
తః। స్థానం పశ్చిమదిక్ప్రజా పతియమౌదేవౌధనుస్త్వాసనం। షట్త్రి
స్థశ్శుభకృచ్ఛనీరవిసుతః కుర్యాత్సదామంగళమ్॥ శ్లో॥ రాహుస్సిం
హళదేశపోసిబుబుతిః కృష్ణాఙ్గశూర్పాసనో। యః పైఠీనసిగోత్రజో
ఽస్యతుసమిద్దూర్వాముఖందక్షిణం। యస్సర్పో ఽప్యధిదైవతంనిర్
ఋతిః ప్రత్యాఖ్యదేవస్సదా। షట్త్రిస్థశ్శుభకృచ్చ సింహికసుతఃకు
ర్యాత్సదామంగళమ్॥ శ్లో॥ కేతుర్జైమినిగోత్రజః కుశసమిద్వాయ
వ్యకోణేస్థిత। శ్చిత్రాఙ్కధ్వజలాఞ్ఛనోహి భగవాన్యోదక్షిణాశా
ముఖః। బ్రహ్మాచైవతుచిత్రగుప్తఅధిపః ప్రత్యాధిదేవస్సదా। షట్త్రి
శ్శుభకృచ్చబర్బరపతిః కుర్యాత్సదామంగళమ్॥౯॥

అథ మంగళాష్టకాని.

శ్లో॥ ప్రహ్లాదాంబుర పాప శోకజలధే రుత్తారయిత్రైన్నగమాంశా।
బాహ్యే తఃపఃపూర్ణతాం ప్రకటయన్ స్తంభాద్విభిద్యన్ బలాత్।
హేమాక్షాగ్రజమాంజఘూన నఖైర్దైత్యమంగళాన్యాంఘ్రిభిః। శ్రీమాన్
శ్రీనిధిరీప్సితో నగపతిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౧॥ సోమేశాబ్జభవా
ద్యదిక్పతిముఖై ర్దేవైర్వసిష్ఠాదిభి ర్బ్రహ్మర్షిన్ పరివర్తై స్సనారద ము
ఖై ర్దేవర్షిభిస్సేవితే। ఆసీనోరమయాభువా సహమహా వైకుంఠహి
కేసుంటపే శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౨॥ శ్లో॥ యత్పాదాబ్జమరంద
బిందుసదృశీ గంగాజగత్పావనీ యన్నామస్మరణ దదాతిసకలానా
మాన్నృణామన్వహమ్। ... భవసాగరైకతరణి స్సోయం జగ
న్నాయక శ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౩॥ శ్లో॥ కల్యాణైకనికేతన స్సుజని
తాకల్యాణసంధాయకః। కల్యాణప్రదకీర్తనో గుణనిధిః కల్యాణక
ల్యాణదః। కల్యాణాదిసమానసార విభవః కల్యాణ సారాత్మక శ్శ్రీ
మా... మంగళమ్॥ ౪॥ అన్యోన్యాభినవాంకుతార్పణవిధౌ శృంగార
భంగ్యావహాం। లక్ష్మీవీక్షణ నైఖరీ మనుభవన్ తత్పాణిసంగోత్సవే।
సానందం స్మరపారవశ్య పిసునం రోమాంచముద్వేలయన్ శ్రీమా ...
మంగళమ్॥ ౫॥ లక్ష్మీదత్తవరాం పుళింద తనయాం లావణ్యసారాత్మి
కాం। సంరక్తాం సుమమంజరీం కరుణయా జగ్రాహ లీలాస్పదః। సర్వజ్ఞః
పృథితశ్చిరంతనమునిస్సు బ్రహ్మచారీతియ శ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥
౬॥ సత్యాసత్యవివేచనైకకుశల స్సత్యప్రియ స్సత్యవాక్సత్యజ్ఞాన సు
ఖాత్మక స్సుఖకర స్సత్యావతారోహరిః। సత్యైః కేవలజన్మయోగతజనా
సత్యాపహాస్సర్వదా శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ రాజీవాయతలోచనః
పరిలసద్రాజీవమిత్రప్రభః। రాజీవాంఘ్రిరజోవిధూతనృజిన బ్ర
హ్మర్షిరాజిస్సదా। రాజీవైకనికేతనా ముఖలసద్రాజీవ పుష్పంధ
యశ్శ్రీమాన్ ... మంగళమ్॥ ౮॥ శ్లో॥ ఇత్యేతద్వరమంగళాష్టకమి
దంలక్ష్మీనృసింహాస్పదః। కల్యాణోత్సవవేదికా సుఖతదేవధ్యావర

స్వ[illegible] మాంగల్యం సుతసంపదం సువిమలాం కీర్తించ దత్వావిభు
[illegible] శ్రీపతిభూరిశ్వోనరహరిః కుర్యాజ్జగన్మంగళమ్॥ ౯॥

అథ లగ్నాష్టకాని.

శ్లో॥ లక్ష్మీర్యస్య పరిగ్రహః కమలభూస్సూనుర్గరుత్మాన్రథః।
పౌత్రశ్చంద్రవిభూషణస్సురగురుశ్శేషశ్చ శయ్యాసనమ్। బ్రహ్మాండం వర
మందిరం సురగణాయస్య ప్రభోస్సేవకాః। స త్రైలోక్యకుటుంబ పోషణ
పరః కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౧॥ బ్రహ్మావాయుగిరీశ శేషగరుడా దేవేం
ద్రకామాగురుః। చంద్రార్కౌ వరుణానలౌ మనుయమౌ విత్తేశవిఘ్నే
శ్వరౌ। నాసత్యౌ నిరృతిర్మరుద్గణయుతాః పర్జన్య మిత్రాదయస్సస్త్రీ
కాస్సుర పుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదా మంగళం॥ ౨॥ విశ్వామి
త్రపరాశరౌర్వభృగవోఽగస్త్యః పులస్త్యః క్రతుః। శ్రీమానత్రిమరీ
చికౌత్సపురవశ్శక్తిర్వసిష్ఠోఽఙ్గిరాః। మాండవ్యో జమదగ్ని గౌతమభర
ద్వాజాదయస్తాపసాస్సస్త్రీకామునిపుంగవాః ప్రతిదినం కుర్యాత్సదా
మంగళం॥ ౩॥ మాంధాతా నహుషాంబరీషసగరా రాజాపృథుర్హైహయః
శ్రీమాన్ ధర్మసుతో నలో దశరథో రామో యయాతిర్యదుః। ఇక్ష్వాకు
శ్చ విభీషణశ్చ భరతశ్చోత్తానపాదధ్రువా। ఇత్యేతే భువిభూభుజః ప్రతి
దినం కుర్యాత్సదా మంగళం ॥ ౪ ॥ అశ్వత్థో బదరీచ చందనతరుర్మం
దారకల్పద్రుమౌ। జంబూనింబకదంబచూతసరళావృక్షాశ్చ యేక్షీరి
ణః। సర్వేతే ఫలమిశ్రితం వనచయం చైత్రభ్రాజితం భ్రాజితం। రమ్యం చై
త్రరథం సునందనవనం కుర్వంతు నో మంగళం ॥౫॥ గౌరీ శ్రీరదితిశ్చ క
ద్రువినతే జ్యోతిస్తు పూర్ణావతీ। సావిత్రీచ సరస్వతీచ సురభిస్సత్య వ్ర
తారుంధతీ। స్వాహా జాంబవతీ చ రుక్మభగినీ దుస్స్వప్న విధ్వంసినీ వే
లా చాంబునిధేస్సమీరసహితా కుర్యాత్సదా మంగళం॥౬॥ ఆదిత్యాది
నవగ్రహాశ్శుభఫలా మేషాదయో రాశయః। నక్షత్రాణి సయోగ
కాశ్చ తిథయ స్తద్దేవతా స్తద్గణాః। మాసాబ్దా ఋతవ స్తథైవ దివసా
స్సంధ్యాదయో రాత్రయః। సర్వేస్థావరజంగమాః ప్రతిదినం కుర్యా

త్సదా మంగళం॥ ౭॥ గంగాసింధుసరస్వతీచయమునా గోదావరీ నర్మదా। కృష్ణాభీమరథీచ ఫల్గుసరయూశ్శ్రీగండకీగోమతీ। కావేరీ కపిలాప్రయాగ విరజా వేత్రావతీత్యాదయో। నద్యశ్శ్రీహరిపాదపంకజభవాః కుర్వంతు వాం మంగళం॥౮॥

శ్లో॥ లక్ష్మీశో భువనత్రయే నివసతో దేవాన్ మనుష్యోరగాన్ సంస్థాతుం కరుణానిధిః కరుణయా మార్తాండవంశే యయా। కౌసల్యా నిజగర్భసంభవభృతే జన్మన్యసాధారణే జాతశ్శ్రీరఘునాయకస్య జననం దేయాదిదం మంగళం॥౧॥ వైదేహీవదనాభిలాషణయుతం కామాసకామంకృతం। విఖ్యాతం భువనత్రయం హరధనుర్భగ్నీకృతం లీలయా। విశ్వామిత్రపరాశరాది మునిభిస్తత్సన్నిధానాంచితం। సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదం మంగళం॥ ౨॥ ఉత్ఫుల్లామలనీలవారిజదళశ్యామోన్నతం కోమలం। పార్వత్యాచ మహేశ్వరేణచ శిరశ్శ్లాఘీకృతం సర్వదా। శాపాత్త్రిర్వరగౌతమస్య వనితా శైలా సుశీలాకృతా। దంపత్యోరిహ వామభాగవనితం దేయాదిదం మంగళం॥౩॥ శ్రీరామం జనకాత్మజా సురగురుం ప్రత్యఙ్ముఖం ప్రాఙ్ముఖం। దోర్భ్యామంజలి మంచితైశ్చ వనితామాపూర్య ముక్తాఫలైః। నానారత్నవిరాజమాన కలశైరానీయతం సాగరాత్। సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదం మంగళం॥౪॥ కల్యాణం కమనీయకోమలకరై రాదాత్తతారోపణం। కన్యాదానపురస్సరం సురగురోర్విప్రాశిషానుగ్రహం। బాహ్వోః కంకణబంధనం ధృతగుణం మాంగల్యసూత్రాన్వితం। సీతారాఘవయోర్వివాహసమయే దేయాదిదం మంగళం॥౫॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే తేంఘ్రియుగం స్మరామి॥౬॥ శ్రీరామపత్నీ జనకస్య పుత్రీ సీతాంగనా సుందరకోమలాంగీ। శ్రీవిష్ణుపత్నీ భువనైకమాతా వధూవరాభ్యాం వరదా భవంతు॥

శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం। కుర్యా ద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనమ్ ॥ అపసర్పంతు యే భూతా యే భూతా భూమిసంస్థితాః। యే భూతా విఘ్నకర్తార స్తే నశ్యంతు శివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు॥ భూతపిశాచాః... సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... శుభతిథౌ॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న పరివారసమేత శ్రీరామచంద్ర దేవతాముద్దిశ్య ... ప్రీత్యర్థం సంభవద్భిర్ద్రవ్యైః సంభవద్భిరుపచారైః సంభవతా నియమేన పురుషసూక్తవిధానేన యావచ్ఛక్తి ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజాం కరిష్యే॥ అస్య శ్రీపురుషసూక్త మహామంత్రస్య నారాయణ ఋషిః గాయత్రీ ఛందః శ్రీపురుషోత్తమో దేవతా శ్రీనారాయణారాధనే వినియోగః॥ ఓమ్ నారాయణాయ అంగుష్ఠాభ్యాం నమః ఓం మాధవాయ తర్జనీభ్యాం నమః ఓం హృషీకేశాయ మధ్యమాభ్యాం నమః॥ ఓం జనార్దనాయ అనామికాభ్యాం నమః ఓం శ్రీవిష్ణవే కనిష్ఠికాభ్యాం నమః

ఓం పురుషోత్తమాయ కరతలకరపృష్ఠాభ్యాం నమః ఇతి కరన్యాసః॥ అథాంగన్యాసమారభేత్॥ మూర్ధ్ని కేశవాయ నమః॥ లలాటే నారాయణాయ నమః॥ కర్ణయోః మాధవాయ నమః॥ నేత్రయోః గోవిందాయ నమః ఘ్రాణే విష్ణవే నమః॥ ముఖే మధుసూదనాయ నమః॥ కంఠే త్రివిక్రమాయ నమః॥ భుజయోః వామనాయ నమః॥ హృది శ్రీధరాయ నమః॥ నాభౌ హృషీకేశాయ నమః॥ కట్యాం పద్మనాభాయ నమః॥ పాదయోః దామోదరాయ నమః॥ కవచమ్॥ శ్లో॥ పురస్తాత్కేశవః పాతు చక్రీ జాంబూనదప్రభః। పశ్చాన్నారాయణ శ్శంఖీ నీలజీమూత సన్నిభః॥ ఊర్ధ్వమిందీవరశ్యామో మాధవోఽవ్యాద్గదాధరః। గోవిందో దక్షిణే పార్శ్వే ధన్వీ చంద్రప్రభో మహాన్॥ ఉత్తరే హలభృద్విష్ణుః పద్మకింజల్కసన్నిభః। ఆగ్నేయ్యామరవిందాభో ముసలీ మధుసూదనః త్రివిక్రమః ఖడ్గపాణిర్నైరృత్యాం జ్వలనప్రభః॥ వాయవ్యాం వామనో వజ్రీ తరుణాదిత్యదీప్తిమాన్। ఈశాన్యాం పుండరీకాక్షః శ్రీధరః స్తు

సాయుధః । విద్యుత్ప్రభోహృషీకేశో హ్యధస్తాద్దిశిముద్గరీ॥ హృత్పద్మే పద్మనాభో మేసహస్రార్క సమప్రభః । సర్వాయుధస్సర్వశక్తిస్సర్వజ్ఞస్సర్వతోముఖః॥ ఇంద్రగోపకసంకాశః పాశహస్తోఽపరాజితః । స బాహ్యాభ్యంతరందేవో వ్యాప్యదామోదరస్థ్సితః॥ ఏవంసర్వత్రనిశ్ఛిద్రం నామద్వాదశపంజరం । ప్రవిష్టోఽహంనమేకించిద్భయమస్తికదాచన॥

అథాంగన్యాసః॥ వామహస్తే । ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః।సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమిం విశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం॥దక్షిణహస్తే॥ పురుషఏవేదగ్ంసర్వం। యద్భూతంయచ్చభవ్యం। ఉతామృతత్వస్యేశానః। యదన్నేనాతిరోహతి॥ వామపాదే॥ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్శ్చపూరుషః। పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని । త్రిపాదస్యామృతందివి॥ దక్షిణపాదే॥ త్రిపాదూర్ధ్వఉదైత్పురుషః। పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతోవిష్వఙ్వ్యక్రామత్। సాశనానశనేఅభి॥ వామజంఘే ॥ తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధిపూరుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథో పురః॥ దక్షిణజంఘే ॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ మతన్వత। వసంతోఅస్యాసీదాజ్యం। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ గుహ్యే॥ సప్తాఽస్యాసన్ పరిధయః। త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః। దేవాయద్యజ్ఞం తన్వానాః। అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥ నాభౌ ॥ తంయజ్ఞం బర్హిషిప్రౌక్షన్ పురుషంజాతమగ్రతః॥ తేనదేవాఅయజన్త। సాధ్యాఋషయశ్చయే॥ హృది॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। సంభృతం పృషదాజ్యం । పశూ

గ్ స్తాగ్ శ్చక్రే వాయవ్యాన్। ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చ యే॥ కంఠే॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే । ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్। యజుస్తస్మాదజాయత॥ వామబాహౌ ॥ తస్మాదశ్వా అజాయన్త। యే కేచోభయాదతః। గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః॥ దక్షిణబాహౌ॥ యత్పురుషం వ్యదధుః। కతిధా వ్యకల్పయన్।ముఖంకిమస్య కౌ బాహూ। కావూరూ పాదావుచ్యేతే॥ ముఖే॥ బ్రాహ్మణోఽస్యముఖమాసీత్। బాహూ రాజన్యః కృతః। ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ంశూద్రో అజాయత। వామకర్ణే॥ చంద్రమా మనసో జాతః। చక్షోస్సూర్యో అజాయత! ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ! ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥ దక్షిణకర్ణే ॥ నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం। శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత ॥ పద్భ్యాంభూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥ నాసనేత్రే॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాన్తం। ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే। సర్వాణి రూపాణి విచిత్య ధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్ యదాఽఽస్తే॥ దక్షిణనేత్రే॥ ధాతాపురస్తాద్యముదాజహార। శక్రః ప్రవిద్వాన్ ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి। నాఽన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే॥... శిరసి॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయ జన్తదేవాః। తానిధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకం మహిమానస్సచంతే। యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సన్తి దేవాః॥ అతోదేవాఅవంతు

న్నోయన్నో విష్ణుర్విచక్రమే । పృథివ్యాస్సప్తధామభిః ॥ హృదయాయనమః॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ం సురే॥ శిరసేస్వాహా॥ త్రీణిపదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః। అతోధర్మాణి ధారయన్॥ శిఖాయైవషట్॥ విష్ణోః కర్మాణి పశ్యత యతో వ్రతానిపస్పశే। ఇంద్రస్యయుజ్యస్సఖా॥ కవచాయహుమ్॥ తద్విష్ణోః పరమం పదగ్ం సదా పశ్యంతిసూరయః। దివీవచక్షురాతతం॥ నేత్రత్రయాయవౌషట్॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాంసస్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమం పదం॥ అస్త్రాయఫట్॥ ఓంభూర్భువస్సువరో మితిదిగ్బంధః॥

ధ్యానమ్॥ శ్లో॥ గోక్షీరాభం పుండరీకాయతాక్షం చక్రాబ్జాద్యైర్భూషణైర్భూషితాంగం । శ్రీభూమిభ్యాం మర్చితే యోగపీఠే యస్తం దేవం పూజయే త్పౌరుషేణ ॥ శ్లో॥ యోజపేత్పౌరుషం సూక్తం త్రివారం తుదినేదినే। పారాయణఫలం తస్య వేదానాం వై సహస్రశః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థాని కరైస్స్పృష్టాని తేరవే। తేనసత్యేన మేదేవతీర్థం దేహిదివాకర॥ సూర్యమండలా దంకుశముద్రయాతీర్థాన్యావాహ్య॥ శ్లో॥ యాన్యన్యానిశేషు జమూనిసద్యస్సర్వాంగసంధిషు। కుక్షౌసముద్రాశ్చత్వార స్తస్మైయోగాత్మనేనమః॥ తతఃకలశపూజాంకరిష్యే॥ శ్లో॥ కలశస్యముఖే...సమాశ్రితాః ॥ ఓమ్భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ ఇతిగాయత్ర్యాత్రివారమభిమంత్ర్య॥ ప్రణవేనదశవారానభిమంత్ర్య॥ శంఖచక్రయోనిసురభిముద్రాః ప్రదర్శ్య॥ అస్త్రేణదశదిగ్బంధః॥ కూర్మముద్రయా కలశోదకం ప్రచ్ఛాద్య॥ కలశోదకేనశంఖమాపూర్య॥ శంఖేగంధపుష్పాక్షతాన్నిక్షిప్య॥ తతః శంఖపూజాంకరిష్యే॥

శంఖపీఠే బ్రహ్మాణ మావాహయామి॥ శంఖమధ్యే ఆదిత్య మావాహయామి॥ శంఖహృదయే చంద్రమావాహయామి॥ శంఖాగ్రే గంగాం సరస్వతీం ఆవాహయామి॥ శంఖేహ స్తంభస్పార్శ్య ॥ శ్లో॥ శంఖంచంద్రార్క—దైవత్యంవరుణం చాధిదైవతః పృష్ఠే ప్రజాతిం విన్ద్యాదగ్రే గంగాసరస్వతీ॥ పృథివ్యాంయానితీర్థానివాసు దేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతి సర్వాణితస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్ ॥ త్వంపురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునా విధృతః కరే । సర్వదేవహితార్థాయ పాంచజన్యః నమోఽస్తుతే ॥ గర్భాదైత్యాదిభూతానాంవిదీర్యంతే సహస్రశః । తవనాదేనపాతాళే పాంచజన్యనమోఽస్తుతే ॥ దర్శనేనాపిశంఖస్యస్పర్శనేన తుసర్వతః ।విలయంయాంతిపాపానిహిమవద్భాస్కరోదయే॥స్తుత్వా శంఖంకరేధృత్వామంత్రైరేభిస్తు వైష్ణవైః । పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్య చాజ్ఞయా । శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖంప్రపూజయేత్ । అనేనమంత్రేణదేవోపకరణానిసంప్రోక్ష్య॥ పూజాద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య—దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య॥ పునశ్శంఖం పూరయిత్వా॥తతఃపీఠార్చనం కుర్యాత్॥ ఆధారశక్త్యైనమః॥ మూలప్రకృత్యై నమః। మత్స్యాయ నమః। కూర్మాయ నమః। అనంతాయ నమః। శేషాయ నమః। -గరుడాయ నమః। ప్రాగ్ద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। దక్షిణద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః। చండాయ నమః। ప్రచండాయనమః। పశ్చిమద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః। జయాయనమః। విజయాయనమః। ఉత్తరద్వారే -ద్వారశ్రియైనమః।బలాయనమః।ప్రబలాయనమః।-చిచ్ఛక్త్యైనమః।మాయాశక్త్యైనమః।గంగాయైనమః।యమునాయైనమః।దిగ్గజేభ్యోనమః। కేసరేభ్యోనమః। తన్మధ్యే శ్వేతద్వీపాయనమః। శ్వేతద్వీపమధ్యే వేదికాయైనమః। వేదికామధ్యేకల్పవృక్షాయనమః। కల్పవృక్షస్యాధస్తాద్రత్నసింహాసనాయనమః। తన్మధ్యే శ్రీరామ చంద్రాత్మనేనమః॥ ధ్యానమ్ శ్లో॥ శాన్తాకారంభుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం విశ్వాకారంగగనసదృశంమేఘవర్ణం శుభాంగం । లక్ష్మీకాన్తం కమలనయనంయో

గిహ్యాద్ధ్యానగమ్యం వందేవిష్ణుం భవభయహరం సర్వలోకైకనాథం॥ సహస్రశీర్షేత్యావాహనమ్॥ సహస్రశీర్షాపురుషః । సహస్రాక్షస్సహస్రపాత్ । సభూమింవిశ్వతోవృత్వా। అత్యతిష్ఠద్దశాంగులమ్॥ శ్లో॥ జ్యోతిశ్శాన్తంసర్వలోకాంతరస్థమోంకారాఖ్యంయోగిహ్యాద్ధ్యానగమ్యం। సాంగంశక్తింసాయుధం భక్తసేవ్యం । సర్వాకారం విష్ణుమావాహయామి॥ హనుమత్సీతాలక్ష్మణ శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణేనమః॥ ఆవాహనంసమర్పయామి॥ పురుషఏవేదమిత్యాసనమ్॥ పురుషఏవేదగ్ం సర్వం । యద్భూతంయచ్చ భవ్యం । ఉతామృతత్వస్యేశానః । యదన్నే నాతిరోహతి॥ శ్లో॥ కల్పద్రుమమూలేమణివేదిమధ్యే సింహాసనంస్వర్ణమయంసురత్నం । విచిత్రవస్త్రావృతమచ్యుతప్రభో। గృహాణలక్ష్మీధరణీసమన్విత॥ ఆసనం॥ ఏతావానస్యేతిపాద్యం॥ ఏతావానస్యమహిమా । అతోజ్యాయాగ్ శ్చపూరుషః । పాదోఽస్యవిశ్వాభూతాని। త్రిపాదస్యామృతందివి॥ శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ స్సర్వదేవానామధిక స్సర్వకామదః । మయానివేదితంతుభ్యం సంగృహాణసుపాద్యకమ్ ॥ పాద్యం॥ త్రిపాదూర్ధ్వఇత్యర్ఘ్యమ్॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః ।పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ । సాశనానశనేఅభి॥ శ్లో॥ గంగాజలంసమానీతం సువర్ణకలశేస్థితం ।అర్ఘ్యంగృహాణభగవన్ కాలరూపనమోఽస్తుతే॥ అర్ఘ్యం॥ తస్మాద్విరాడిత్యాచమనమ్॥ తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజోఅధిపూరుషః । సజాతోఅత్యరిచ్యత । పశ్చాద్భూమిమథోపురః ॥ శ్లో॥ జనార్దనాయదేవాయసమస్తజగదాత్మనే । నిర్మలజ్ఞాన రూపాయదత్తం శుభాచమనీయకమ్ ॥ ఆచమనీయమ్

యాస్సుపేణేతిమధుపర్కం॥ యత్పురుషేణ హవిషా । దేవాయజ్ఞ
మతన్వత । వసన్తో అస్యాసీదాజ్యమ్। గ్రీష్మఇధ్మశ్శరద్ధవిః॥ శ్లో॥ మ
ధ్వాజ్యదధిసంయుక్తం స్వర్ణపాత్రే ప్రతిష్ఠితం । మధుపర్కం గృహా
ణాత్వం లక్ష్మీకాంత నమోఽస్తుతే॥ మధుపర్కం॥ సప్తాస్యాసన్నితి స్నా
నమ్॥ సప్తాస్యాసన్పరిధయః । త్రిస్సప్తసమిధఃకృతాః । దేవాయద్య
జ్ఞంతన్వానాః । అబధ్నన్పురుషం పశుమ్॥ శ్లో॥ తీర్థోదకైః కాంచనకుం
భసంస్థైస్సువాసితైర్దేవ కృపారసార్ద్రైః । మయార్పితం స్నానవిధింగృ
హాణపాదాబ్జనిష్ఠ్యూతనదీప్రవాహా॥ స్నానమ్॥ తంయజ్ఞమితివస్త్రమ్॥
తంయజ్ఞంబర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషంజాతమగ్రతః । తేనదేవా అ
యజన్త సాధ్యాఋషయశ్చయే॥ శ్లో॥ స్వర్ణాంచలం స్వర్ణవిచిత్రశోభితం
కౌశేయయుగ్మం పరికల్పితంమయా। దామోదరప్రావరణం గృహాణ
మాయాచలప్రాకృతదివ్యరూప॥ వస్త్రం॥ తస్మాద్యజ్ఞాదితి యజ్ఞోపవీ
తమ్॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్। పశూగ్ం
స్తాగ్శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆరణ్యాన్గ్రామ్యాశ్చయే॥ శ్లో॥ సువ
ర్ణతంతూద్భవయజ్ఞసూత్రం ముక్తాఫలస్యూతమనేకరత్నమ్। గృహాణ
తత్వత్కృత ముత్తరీయం స్వకర్మసూత్రం ధరణీనమోఽస్తు॥ తస్మా
ద్యజ్ఞాదితిగంధం॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః। ఋచస్సామాని జజ్ఞిరే।
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత॥ శ్లో॥ కస్తూరి
కాకర్దమచందనాని కాశ్మీరసంయోజితగంధసారైః। విలేపనంస్వీకురు
దేవదేవ శ్రీదేవివక్షోజవిలేపనాంగ॥ గంధం॥ తస్మాదశ్వాఇతిపుష్పమ్॥
తస్మాదశ్వాఅజాయంత । యేకేచోభయాదతః । గావోహజజ్ఞిరేత

ష్యాత్ । తస్మాజ్జాతా అజావయః॥ శ్లో॥ చామంతికావకుళచంపకపాటలా బ్జపున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పైః। బిల్వప్రవాళ తులసీదళమల్లికాభి స్త్వాంపూజయామిజగదీశ్వర వాసుదేవ॥ శ్లో॥ ఆరామపుష్పాణిమనోహ రాణిజలాశయస్థాని సుపల్లవాని । సువర్ణపుష్పాణి మయార్పితానిగృ హాణశ్రీవత్సధర ప్రసీద॥ శ్లో॥ కరవీరైర్జాజికుసుమైశ్చం పకైర్వకుళై శ్శుభైః। శతపత్రైశ్చకల్హారైరర్చయేత్పురుషోత్తమమ్॥ పుష్పం॥ శ్లో॥ కేయూరకటకేచైవ హస్తేచిత్రాంగుళీయకం । మాణిక్యోల్లాసి మకు టంకుండలే హారశోభితమ్॥ శ్లో॥ నాభౌనాయకరత్నంచ నూపురా పాదపద్మయోః । అంగుళీముద్రికాశ్చైవ గృహ్యన్తా మస్మదర్పితాః॥ ఆభరణం॥ అథశ్రీరామాద్యష్టోత్తర శతనామావళి పూజాంకరిష్యే॥ యథాశక్తిపుష్పాణిపూజయేత్ ॥ యత్పురుషమితిధూపం ॥ యత్పు రుషంవ్యదధుః। కతిధావ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్యకౌబాహూ। కా వూరూపాదావుచ్యేతే॥ శ్లో॥ శ్రీఖండలాఘూరస కుందదివ్య కర్పూర కాలాగరుచందనాని। ఖచోరకృష్ణాగరుదేవదారు మాచీయుతాన్యేన జపూతికాశ్చ॥ ధూపం॥ బ్రాహ్మణో౽స్యముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యఃకృతః।ఊరూతదస్యయద్వైశ్యః। పద్భ్యాగ్ం శూద్రో అజా యత॥శ్లో॥ సూర్యేందుకోటిప్రభవాసుదేవ। దీపావళీగోఘృతవర్తియు క్తం।స్వమాయయాంధీకృతసర్వలోకజ్ఞానప్రదీపంకురు తేనమో౽స్తు॥ దీపం॥ చంద్రమామనసేతినైవేద్యమ్॥ చంద్రమామనసోజాతః।చక్షోః సూర్యోఅజాయత।ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ।ప్రాణాద్వాయురజాయత ఓమ్భూర్భువస్సువః...త్॥సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి। అమృతమస్తు॥ అమృతోపస్తరణమసి॥శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగణ ఖచితేగోఘృ

తాక్షాసుపక్వాః భక్ష్యాన్భోజ్యాంశ్చ లేహ్యాన్ సపరిమితరసాన్ చోష్యమన్నం నిధాయ । నానాశాకైరుపేతం దధిమధుసగుడక్షీరపానీయయుక్తం తాంబూలంచాపి విష్ణోః ప్రతిదివసమహం మానసే కల్పయామి॥ ఓం ప్రాణాయస్వాహా...ఓం సమానాయస్వాహా॥ నాభ్యా ఆసీదితి తాంబూలమ్॥ నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం । శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత । పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరైర్నాగవల్లీదళైర్యుతం । ముక్తాచూర్ణసమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్॥ తాంబూలం॥ వేదాహమేతమితి నీరాజనమ్॥ వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తుపారే । సర్వాణిరూపాణి విచిత్యధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్యదాస్తే ॥ సర్వప్రజాం మేగోపాయ । అమృతత్వాయ జీవసే జాతాం జనిష్యమాణాంచ। అమృతేసత్యే ప్రతిష్ఠితాం । అథర్వపితుం మేగోపాయ। రసమన్నమిహాయుషే । అదబ్ధాయోఽశీతతనో । అవిషంనః పితుంకృణు । శగ్గ్ స్య పశూన్మేగోపాయ । ద్విపాద్యోచతుష్పదః। అష్టాశఫాశ్చయ ఇహాగ్నే । యేచైకశఫా ఆశుగాః । సప్రథసభాం మేగోపాయ। యేచసభ్యాస్సభాసదః । తానింద్రియావతః కురు। సర్వమాయురుపాసతాం।అహే బుధ్నియమంత్రం మేగోపాయ। యమృషయస్త్రైవిదావిదుః। ఋచస్సామాని యజూగ్ంషి । సాహిశ్రీరమృతాసతాం । మానోహిగ్ంసీ జ్ఞాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్। అబిభ్రదగ్న ఆగహి శ్రియా మాపరిపాతయ । సమ్రాజంచ విరాజం

చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రిస్యయా ముఖేతయామ్నాసగ్ం
[illegible]రుసి॥ సంతతశ్రీరస్తు॥ సమస్తమంగళాని భవంతు॥ నిత్యశ్రీరస్తు-
[illegible] గళానిభవంతు॥ ధాతాపురస్తాదితి మంత్రపుష్పమ్ । ధాతా
[illegible]స్త్యముదాజహార । శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రదిశశ్చతస్రః। తమేవం
[illegible]మృత ఇహ భవతి । నాన్యః పన్థా అయనాయ విద్యతే ॥ సహస్ర
[illegible] విశ్వాక్షం...అస్తుసదాశివోమ్॥ శ్రీరామచంద్ర...నమః॥
[illegible]ంత్రపుష్పం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ యానికానిచపాపాని
[illegible]చ । తానితానివినశ్యంతి ప్రదక్షిణపదేపదే॥ పా
[illegible] పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః త్రాహిమాం
[illegible] దేవ శరణాగతవత్సల॥ అన్యథాశరణంనాస్తిత్వమేవ శరణం
[illegible] తస్మాత్కారుణ్యభావేన రక్షరక్షజనార్దన॥ శ్రీరామ...నమః॥
ఆత్మప్రదక్షిణ...మి॥ ఛత్రంసమర్పయామి। చామరంసమర్పయామి॥
గీతంసమర్ప(శ్రావ)యామి। నృత్యంసమర్పయామి । నాట్యం సమర్ప
యామి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి ॥ శ్లో॥ యస్యస్మృ
త్యాచ నామోక్త్యాతపఃపూజాక్రియాదిషు । న్యూనం సంపూర్ణతాం
యాతిసద్యోవందేజనార్దనమ్। మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం
జనార్దన। యత్పూజితంమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే ॥ అనేన ...
మస్తు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయ... దేవాః॥ యథాస్థాన ముద్వాసయామి.

పురుషసూక్తవిధాన దేవతార్చనమ్ సమాప్తమ్.

అథ మంత్రపుష్పమ్.

ఓమ్॥ సహస్రశీర్షం దేవంవిశ్వాక్షం విశ్వశంభువమ్।విశ్వం
నారాయణం దేవమక్షరంపరమంపదమ్। విశ్వతః పరమాన్నిత్యంవి
శ్వంనారాయణగ్ంహరిమ్। విశ్వమెవేదంపురుషస్తద్విశ్వముపజీవతి।

పతింవిశ్వస్యాత్మేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ంశివ మచ్యుతమ్। నారాయణం మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం పరాయణమ్। నారాయణపరోజ్యోతిరాత్మానారాయణఃపరః। నారాయణపరం బ్రహ్మతత్త్వం నారాయణః పరః।నారాయణపరోధ్యాతాధ్యానంనారాయణఃపరః। యచ్చకించి జ్జగత్సర్వందృశ్యతేశ్రూయతేఽపివా ॥ అన్తర్బహిశ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణస్థితః। అనన్తమవ్యయం కవిగ్ం సముద్రేఽన్తం విశ్వశమ్భువమ్।పద్మకోశప్రతీకాశగ్ంహృదయంచాప్యధోముఖమ్। అధోనిష్ట్యా వితస్త్యాన్తే నాభ్యాముపరి తిష్ఠతి। జ్వాలమాలాకులం భాతీవిశ్వస్యాయతనం మహత్। సన్తతగ్ంశిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశ సన్నిభమ్। తస్యాన్తే సుషిరగ్ంసూక్ష్మంతస్మిన్ సర్వంప్రతిష్ఠితమ్। తస్య మధ్యేమహానగ్నిర్విశ్వార్చిర్విశ్వతోముఖః। సోఽగ్రభుగ్విభజ న్తిష్ఠన్నాహార మజరఃకవిః। తిర్యగూర్ధ్వ మధశ్శాయీరశ్మ యస్తస్యసన్తతా। సన్తాపయతిస్వందేహ మాపాదతలమస్తకః। తస్య మధ్యే వహ్నిశిఖా అణీయోర్ధ్వావ్యవస్థితః। నీలతోయదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవభాస్వరా।నీవారశూకవత్తన్వీపీతా భాస్వత్యణూపమా। తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యేపరమాత్మావ్యవస్థితః। సబ్రహ్మసశివస్సహరి స్సేన్ద్రస్సోఽక్షరః పరమస్స్వరాట్ ॥ రాజాధిరాజాయప్రసహ్యసాహినే। నమోవయంవైశ్రవణాయ కుర్మహే। సమేకామాన్కామకామాయ మహ్యం ॥ కామేశ్వరోవైశ్రవణోదదాతు। కుబేరాయ

వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః॥ ఓం తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః॥
ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం । ఓం తత్పురోర్నమః ।
అన్తశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వం యజ్ఞస్త్వం
వషట్కారస్త్వమిన్ద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం
ప్రజాపతిః । త్వం తదాప ఆపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ భూర్భువ
స్సువరోమ్॥ ఈశానస్సర్వవిద్యానామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మ
ధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్రహ్మా శివో మే అస్తు సదాశివోమ్॥ యోఽ
పాం పుష్పం వేద । పుష్పవాన్ ప్రజావాన్ పశుమాన్ భవతి । చన్ద్రమా
వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవా...న్భవతి ॥ య ఏవం వేద । యోఽపా
మాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। అగ్నిర్వా అపామాయతనమ్।
ఆయతనవాన్భవతి । యోఽగ్నేరాయతనం వేద । ఆయతనవాన్భవతి।
ఆపో వా అగ్నేరాయతనమ్ । ఆయతనవాన్భవతి । య ఏవం వేద ।
యోఽపామాయతనం వేద। ఆయతనవాన్భవతి। వాయుర్వా అపామా
యతనమ్। ఆయ...తి। యో వాయోరాయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో
వై వాయోరాయతనమ్। ఆయ...తి। య ఏవం వేద। యోఽపామాయ
తనం వేద । ఆయ...తి। అసౌ వై తపన్నపామాయతనం। ఆయ...తి।
యోఽముష్య తపత ఆయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో వా అముష్య
తపత ఆయతనమ్ । ఆయ...తి। య ఏవం వేద । యోఽపామాయత
నం వేద । ఆయ...తి। చన్ద్రమా వా అపామాయతనమ్ । ఆయ...తి।

యశ్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద । ఆయ...తి। ఆపో వై చన్ద్రమస ఆయతనమ్ । ఆయ...తి। య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద। ఆయ...తి। నక్షత్రాణి వా అపామాయతనమ్। ఆయ...తి। యో నక్షత్రాణా మాయతనం వేద। ఆయ...తి। ఆపో వై నక్షత్రాణామాయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి। పర్జన్యో వా అపామాయతనమ్। ఆయ...తి। యః పర్జన్యస్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై పర్జన్యస్యాయతనమ్। ఆయ...తి। య ఏవం వేద । యోఽపామాయతనం వేద । ఆయ...తి। సంవత్సరో వా అపా మాయతనమ్ । ఆయ...తి । యస్సంవత్సరస్యాయతనం వేద । ఆయ...తి । ఆపో వై సంవత్సరస్యాయతనమ్ । ఆయ...తి । య ఏవం వేద । యోఽప్సు నావం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి । కింతద్విష్ణోర్బలమాహుః । కా దీప్తిః కిం పరాయణం । ఏకో యద్ధారయద్దేవః । రేజతీ రోదసీ ఉభే। వాతాద్విష్ణోర్బల మాహుః । అక్షరా ద్దీప్తిరుచ్యతే । త్రిపదాద్ధారయద్దేవః । యద్విష్ణోరేకముత్తమం॥ రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్య సాహినే । నమో వయం వైశ్రవణాయ కుర్మహే । స మే కామాన్ కామకామాయ మహ్యం । కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ । మహారాజాయ నమః॥ ఓం తద్బ్రహ్మ । ఓం తద్వాయుః । ఓం తదాత్మా । ఓం తత్సత్యం । ఓం తత్సర్వం । ఓం తత్పురోర్నమః ॥ అంత శ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూ

త్రిషు । త్వం యజ్ఞ స్త్వం వషట్కార స్త్వ మింద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః । త్వంతదాప ఆపో జ్యోతీరసో౽మృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ ఈశాన స్సర్వవిద్యానామీశ్వర స్సర్వభూతానాం। బ్రహ్మాధిపతిర్ బ్రహ్మణో౽ధిపతిర్ బ్రహ్మశివో మే అస్తుసదాశివోమ్॥ తద్విష్ణోః పరమంపదగ్ం సదాపశ్యన్తిసూరయః । దివీవచక్షురాతతం॥ తద్విప్రాసో విపన్యవో జాగృవాగ్ం స్సమింధతే విష్ణోర్యత్పరమంపదం॥ నారాయణాయ విద్మహే వాసుదేవాయధీమహి । తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్॥ ఋతగ్ం సత్యం పరం బ్రహ్మపురుషం కృష్ణపింగలం ఊర్ధ్వరేతం విరూపాక్షం విశ్వరూపాయవైనమోనమః॥

లక్ష్మీం క్షీరసముద్రరాజతనయాం శ్రీరంగధామేశ్వరీమ్ । దాసీభూతసమస్తదేవవనితాం లోకైకదీపాంకురామ్ । శ్రీమన్మందకటాక్షలబ్ధవిభవబ్రహ్మేంద్ర గంగాధరామ్ । త్వాం త్రైలోక్య కుటుంబినీం సరసిజాం వందే ముకుందప్రియామ్॥ సిద్ధలక్ష్మీర్మోక్షలక్ష్మీర్జయలక్ష్మీస్సరస్వతీ । శ్రీర్లక్ష్మీర్వరలక్ష్మీశ్చ ప్రసన్నా మమ సర్వదా॥ వరాంకుశౌ పాశమభీతిముద్రాం కరైర్వహంతీం కమలాసనస్థామ్ । బాలార్కకోటిప్రతిభాం త్రినేత్రాం భజేహ మంబాం జగదీశ్వరీం తామ్॥ సర్వమంగళమాంగళ్యే శివే సర్వార్థసాధికే । శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవినారాయణినమో౽స్తుతే॥ మంత్రపుష్పం సమాప్తమ్. చీ॥ ల॥

అథ పంచాయతనపూజా.

శివ, విష్ణు, రవి, గణేశ, అంబికాః పంచదేవతాః ॥శ్లో॥ ఆగమార్థంతు దేవానాం గమనార్థంతు రక్షసాం । కుర్యాద్ఘంటారవంతత్ర దేవతాహ్వానలాంఛనం॥ అపసర్పంతు యేభూతా యేభూతాభూమి

నానిరాః। యేభూతావిఘ్నకర్తా రస్తేనశ్యంతుశివాజ్ఞయా॥ ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థంబోధాయనోక్తసూత్రప్రకారేణ ఆవాహనాద్యంగదేవతా సహిత మహాదేవపరిచర్యాం కరిష్యే॥ తదంగకలశారాధనంకరిష్యే॥ కలశంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య ॥శ్లో॥ కలశస్యముఖేవిష్ణుః...సమాశితాః ॥ ఇతికలశే దశకళాత్మనే వహ్నిమండలాయనమః। మధ్యే ద్వాదశకళాత్మనే సూర్యమండలాయనమః। ఆధారేషోడశకళాత్మనే చంద్రమండలాయనమః॥ బ్రహ్మాండోదరతీర్థానికరైస్స్పృష్టానితేరవే। తేనసత్యేనమేదేవతీర్థం దేహిదివాకర ॥ ఇత్యం కుశముద్రయా తీర్థాన్యాకృష్య॥ ఆకలశేషుధావతి...వస్సువరాష్టభిః॥శ్లో॥గంగేచయమునేకృష్ణేగోదావరిసరస్వతి। నర్మదేసింధుకావేరి జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ ప్రణవేన దశవారానభిమంత్ర్య గాయత్రీం త్రివారం జపేత్। ఓంభూర్భువస్సువః... త్॥ అత్రగాయత్రీసావిత్రీ శాంతిపుష్టి కరీశ్వరీ ఆయాంతుకలశపూజార్థం (మమ) దురితక్షయకారకాః। కలశోదకేన శంఖమాపూర్య। శంఖంప్రక్షాళ్య। పునశ్శంఖంపూరయిత్వా ॥ శంఖపీఠే బ్రహ్మాణమావాహయామి। శంఖమూలే ఆదిత్యమావాహయామి। శంఖమధ్యే చంద్రమావాహయామి। శంఖాగ్రేగంగాం సరస్వతీంచావాహయామి। శంఖంగంధపుష్పాక్షతైరభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ త్వం పురాసాగరోత్పన్నో విష్ణునావిధృతఃకరే। సర్వదేవహితార్థాయపాంచజన్యనమోఽస్తుతే॥శంఖంచంద్రార్క దైవత్యం వరుణంచాధి దైవతం। పృష్ఠేప్రజాపతింవిద్యాదగ్రేగంగాసరస్వతీం॥ పృథివ్యాంయానితీర్థాని వాసుదేవస్యచాజ్ఞయా। శంఖేతిష్ఠంతిసర్వాణితస్మాచ్ఛంఖం ప్రపూజయేత్॥ అథశంఖోదకేన పూజాద్రవ్యాణి దేవమాత్మానంచ సంప్రోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య। పునః ద్వాదశవారంపూరయిత్వా స్థాపయిత్వా। తతః పీఠార్చనం కుర్యాత్। ప్రాగ్ద్వారే ద్వారశ్రియైనమః। ధాత్రేనమః। విధాత్రేనమః। చిచ్ఛక్త్యైనమః। మాయాశక్త్యైనమః।

క్రియాశక్త్యైనమః । దుర్గాయైనమః । గణపతయేనమః క్షేత్రపాల
కాయనమః। తన్మధ్యే వాస్తుపురుషాయనమః । దక్షిణద్వారే ద్వార
శ్రియైనమః। పశ్చిమద్వారేద్వారశ్రియైనమః॥ ఉత్తరద్వారేద్వారశ్రి
యైనమః। తదుపరిపృథివ్యైనమః । తన్మధ్యేద్వాదశకళాత్మనే చంద్ర
మండలాధిపతయే రుద్రాయనమః । సంసత్త్వాయనమః । రంరజసేన
మః।తంతమసేనమఃఅంఆత్మనేనమఃపంపరమాత్మనేనమః।సర్వాధారపీ
ఠశక్తిభ్యోనమః।అర్హైనంగంధాక్షతపత్రపుష్పధూపదీపనైవేద్యతాం
బూలైరభ్యర్చ్య॥అథప్రాణప్రతిష్ఠాపనంకుర్యాత్॥ఓమ్ అసునీతేపునర
స్మాసు...మువహ్వాయతే। స్థిరోభవ।వరదోభవ॥ ఓమ్ భూః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఓమ్ భువః మహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓగ్ం
సువఃమహాదేవ మావాహయామి ॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః మహాదేవ
మావాహయామి ॥ ఆహూతుభగవాన్ మహాదేవః ఇతిపుష్పోదకేన
ఆవాహ్య। స్వాగతమాగతంభగవతే మహాదేవాయ ఇతిస్వాగతమా
పృచ్ఛ్య। ఏతదాసనముక్లుప్తమత్రాస్తాం భగవాన్ మహాదేవఃఇత్యా
సనందద్యాత్॥ భగవన్ ఉయంకూర్చోదర్భమయః త్రివృత్ హారిత్వ
సువర్ణస్తంజుషస్వేతి కూర్చంప్రయచ్ఛతి। పూర్వతః బ్రహ్మణేకల
యామి॥ విఘ్నవేకల్పయామి॥ దక్షిణతః స్కందాయకల్పయామి।వినా
యకాయకల్పయామి॥ పశ్చిమతః శూలాయకల్పయామి । మహాకా
లాయకల్పయామి॥ ఉత్తరతఃఉమాయైకల్పయామి॥ నందికేశ్వరాయ
కల్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥భగవతేమహాదేవాయపాదయోఃపా
ద్యంసమర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయహస్త
యోరర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ సోదకక
లశేనసహోదిత్యందర్శయిత్వా। సావిత్ర్యాపాత్రమభిమంత్ర్య।పాత్రం
త్రిఃప్రక్షాళ్య॥అపఆనీయ। ఓమితిపవిత్రేణ సహోదిత్యందర్శయేత్॥
ఓమితి(వ్యాహృతిభిః)నిర్మాల్య మపోహ్య॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువః

తి తిసృభిః హిరణ్యవర్ణాఇతిచతసృభిఃపవమానస్సువర్జనఇత్యనువాకేన పురుషసూక్తేనచ అభిషేకంకుర్యాత్ ॥ (కేచిత్) నమకం చమకం పురుషసూక్తం తత్రైవచఇత్యాదిపఠంతి ॥ ఓంనమస్తే రుద్ర... ...ఆయుర్వర్ధతామ్॥ హరిః ఓం అగ్నావిష్ణూసజోషసేమా వర్ధంతు.. శ్శోభాయైపితరోఽనుమదంతు ॥ ఆపోహిష్ఠా...చనః ॥ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయఃపావకా...నిధత్త॥ పవమానస్సువర్జనః...జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు ॥ ఓంసహస్రశీర్షాపురుషః... శంచతుష్పదే ॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః ॥ ఓంభూర్భువస్సువఃభగవతేమహాదేవాయశుద్ధోదకస్నానంసమర్పయామిస్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయంసమర్పయామి॥ భవందేవంతర్పయామి॥ శర్వందేవంతర్పయామి॥ ఈశానందేవంతర్పయామి॥ పశుపతిందేవంతర్పయామి॥ రుద్రందేవంతర్పయామి॥ ఉగ్రందేవంతర్పయామి॥ భీమందేవంతర్పయామి॥ మహాంతందేవంతర్పయామి॥ భవస్యదేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ శర్వస్యదేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ ఈశానస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ పశుపతేర్దేవస్యపత్నీంతర్పయామి॥ ॥ రుద్రస్యదేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఉగ్రస్య దేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ భీమస్య దేవస్యపత్నీంతర్పయామి ॥ మహతోదేవస్య పత్నీంతర్పయామి॥ ఓంభూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయ వస్త్రయుగ్మంసమర్పయామి॥ వస్త్రధారణానంతరం ఆచమనీయం...మి యజ్ఞోపవీతం... తేజః॥ యజ్ఞోపవీతం...మి॥ నమస్తేరుద్రమన్యవ...మ్రుత తేనమః॥ శ్రీగంధం...మి॥ ఈశానంత్వా భువనానామభిశ్రియం। స్తోమ్యగ్నఉరుకృతగ్ం సువీరం। హవిర్జుషాణస్సపత్నాగ్ం అభిభూరసి। జహి శత్రూగ్ం రపమృధోనుదస్వ॥ అలంకరణార్థంఅక్షతాన్...మి॥

సహస్రాణిసహస్రశో యే రుద్రా అధిభూమ్యాం। తేషాగ్ంసహస్రయో
జనేఽవధన్వాని తన్మసి ॥ పుష్పాణి...మి॥ ఓంభవాయదేవాయనమః॥
ఓం శర్వాయదేవాయనమః॥ఓం ఈశానాయ దేవాయనమః॥ఓంపశుప
తయేదేవాయనమః। ఓంరుద్రాయ దేవాయనమః। ఓంఉగ్రాయదేవా
యనమః। ఓం భీమాయదేవాయనమః। ఓం మహతేదేవాయనమః॥
అథశివాష్టోత్తరశతనామపూజాంకుర్యాత్ ॥ నానావిధపరిమళపత్రి
పుష్పాక్షతాన్ సమర్పయామి॥ధూరసి ధూర్వ...ధూర్వామః॥ఓంభూ
ర్భు...ధూపమాఘ్రాపయామి॥ఉద్దీప్యస్వ జాత...దిశోదిశ॥ఓంభూర్భు
...దీపం దర్శయామి॥ధూపదీపానంతరంశుద్ధాచమనీయంసమర్పయా
మి॥ ఓం భూర్భువస్సువః...త్॥ సత్యంత్వర్తేన పరిషించామి। అమృత
మస్తు। అమృతోపస్తరణమసి॥ దేవస్యత్వా సవితుః...పూష్ణోహస్తా
భ్యాం॥ ఓం భూర్భువస్సువః భగవతేమహాదేవాయనమః। జుష్టంచరుం
నివేదయామి ॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా...... సమానాయస్వాహా॥
మధ్యేమధ్యేపానీయంసమర్పయామి॥ శ్లో॥ సౌవర్ణస్థాలిమధ్యేమణిగ
ణఖచితే గోఘృతాక్తాన్ సుపక్వాన్ । భక్ష్యాన్ భోజ్యాంశ్చలేహ్యాన
పరిమితరసాన్ చోష్యమన్నంనిధాయ। నానాశాకైరుపేతం దధిమధు
సగుడక్షీరపానీయయుక్తం। తాంబూలంచాపి విష్ణోఃప్రతిదివసమహం
మానసేకల్పయామి॥ రాజాన్నం మధురాన్వితాత్తమృదులంమాణిక్య
పాత్రేస్థితం।హింగూజీరకసన్మరీచిమిళితైశ్శాకైరనేకైశ్శుభైః॥సాకంస
మ్యగ్గుపాపసూపసహితైస్సద్యోఘృతేనాప్లుతైః॥శ్రీమృత్యుంజయపా
ర్వతీప్రియవిభో సాపోశనంభుజ్యతాం॥ఓంసద్యోజాతముఖాయస్వాహా॥
ఓం వామదేవముఖాయస్వాహా। ఓం అఘోరముఖాయస్వాహా। ఓం

తత్పురుషముఖాయస్వాహా। ఓం ఈశానముఖాయస్వాహా। ఓం పర బ్రహ్మణేస్వాహా॥ ఓంప్రాణాయస్వాహా ... సమానాయ స్వాహా॥ అమృతాపిధానమసి। ఉత్తరాపోశనంసమర్పయామి॥ హస్తౌప్రక్షాళయామి। పాదౌప్రక్షాళయామి॥ శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి॥ శ్లో॥ పూగీఫలైస్సకర్పూరై ర్నాగవల్లీదళైర్యుతం। ముక్తాచూర్ణ సమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతామ్ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ భగవతే మహాదేవాయనమః తాంబూలం సమర్పయామి ॥ సర్వ్యప్రజాంమేగోపాయ। అమృతత్వాయజీవసే ...... మ్రానగంస్పృజామసి॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥భగవతే మహాదేవాయనమః। ఆనందనీరాజనమ్ సమర్పయామి॥ అథ కర్పూరనీరాజనమ్ ॥ హిరణ్యపాత్రం మధోః పూర్ణందధాతి। మధవ్యోఽసానీతి। ఏకధా బ్రహ్మణ ఉపహరతి। ఏకధైవ యజమాన ఆయుస్తేజో దధాతి। సామ్రాజ్యం భోజ్యం। స్వారాజ్యంవైరాజ్యం। పారమేష్ఠిగంరాజ్యం। మహారాజ్య మాధిపత్యం॥ అయగ్‍ం సముద్రపర్యాయై స్యాత్సార్వభౌమా స్సార్వాయుషా। ధాదాపరార్ధాత్పృథివీ సముద్రపర్యంతాయా ఏకరాడితి। యశస్కరం బలవంతం ప్రభుత్వం। త్వమేవరాజ్యాధిపతి ర్భవాః సంకీర్ణ నాగాశ్వపతి ర్నరాణాం। సుమంగల్యంసతతం దీర్ఘమాయుః ... కర్పూరనీరాజనం సమర్పయామి ॥ సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షంవిశ్వశంభువం ... ఓంభూర్భువస్సువః భగవతే మహాదేవాయనమః। సువర్ణదివ్యమంత్రపుష్పంసమర్పయామి॥శ్లో॥ యానికాని

చపాపాని... రక్ష రక్షమహేశ్వర॥ ...అన్న్యపదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ ఛత్త్రం సమర్పయామి॥ చామర.... మి॥ గీతంస... మి॥ నృత్యం స... మి॥ నాట్యం స... మి॥ సమస్తరాజోపచారాన్ సమర్పయామి॥ సమస్తదేవోపచారాన్ సమర్పయామి॥ తత్పురుషాయవిద్మహే... ప్రచోదయాత్॥ ఇతిజపంకుర్యాత్॥ తదుపరిశంఖనైవేద్యంకుర్యాత్॥యస్యస్మృత్యాచ... పరిపూర్ణంతదస్తుతేఅనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూజయాభగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీపరమేశ్వరస్సుప్రీణాతు॥యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత...దేవాః॥ ఓం భూః మహాదేవముద్వాసయామి॥ ఓంభువఃమహాదేవముద్వాసయామి॥ఓగ్ం సువఃమహా...మి॥ఓం భూర్భువస్సువః॥శ్లో॥...ప్రయాతుభగవాన్ ఈశస్సర్వదేవ నమస్కృతః। అనేన హవిషాతృప్తః పునరాగమనాయచ॥ శ్లో॥శంఖమధ్యేస్థితం తోయం భ్రామితం కేశవోపరి అంగలగ్నంమనుష్యాణాం బ్రహ్మ హత్యాయుతందహేత్॥సాలగ్రామశిలా వారి పాపహారివిశేషతః॥ ఆజన్మ కృతపాపానాంప్రాయశ్చిత్తందినేదినే॥శ్లో॥అకాలమృత్యు హరణం సర్వవ్యాధినివారణం। సమస్తపాపక్షయకరం విష్ణుపాదోదకంపిబ॥

అథశంఖతీర్థస్వీకరణవిధిః.

చతుర్గుణీకృతవస్త్రే పాణింనిధాయ తే నాదాశంఖతీర్థంశిరసిధారయేత్॥న్యాసః॥శంఖస్థంప్రోక్షయేద్దేహంపుత్త్రమిత్రపరిగ్రహం।వస్త్రం చతుర్గుణీకృత్య పాణౌపాణింనిధాయచ॥ పవిత్రంవిష్ణుపాదాంబు శ్రీః పిబేచ్చిందుసన్నిభం। సాలగ్రామశిలాతీర్థం హస్తేనైవ పిబేత్సుధీః॥ సాలగ్రామ శిలా తీర్థ పపీత్వా యస్తుమస్తకే। ప్రక్షేపణం ప్రకుర్వీత బ్రహ్మహాసనిగద్యతే॥ సాలగ్రామ... పిబ॥ ఇతిమంత్రంసముచ్చార్య సర్వదుష్టగ్రహాపహం। తులసీమిశ్రితంతీర్థం శిరసాఘ్రాణాచ ధారయేత్॥ స్వకృత దేవతార్చనవిషయేతుఉద్ధరి

త్యాదినా పాత్రాంతరేణ ప్రా...యోగిని విశేషః ॥ విష్ణోః పాదోదకం పీతం
కోటిహత్యాఘనాశనమ్ । తదేవాష్టగుణం పాపం భూమౌ బిందునిపాతనే॥
సాలగ్రామశిలాతీర్థం యః పిబేత్ ... । తస్యజన్మకృతం పా
పం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆదిత్యమంబికాంవిష్ణుం గణనాథం మహేశ్వరం।
బ్రాహ్మణాః పూజయేన్నిత్యం పంచపూజాపరాయణాః॥ ఈశే విష్ణౌ ...
రోవహ్నిదేశే సామ్యే ... రాజః । మధ్యే ... లు ...
పూజనీయా పంచాంగోదయం పూజితోదయంచిదాత్మా॥

ఇతిపంచాయతనపూజా సమాప్తా.

అథశివాష్టోత్తరశతనామావళిః.

ఓం శివాయనమః
మహేశ్వరాయనమః
శంభవేనమః
పినాకినేనమః
శశిశేఖరాయనమః
వామదేవాయనమః
విరూపాక్షాయనమః
కపర్దినేనమః
నీలలోహితాయనమః
శంకరాయనమః
శూలపాణయేనమః
ఖట్వాంగినేనమః
విష్ణువల్లభాయనమః
శిపివిష్టాయనమః
అంబికానాథాయనమః
౧౦ శ్రీకంఠాయనమః
భక్తవత్సలాయనమః
భవాయనమః

శర్వాయనమః
త్రిలోకేశాయనమః ౨౦
శితికంఠాయనమః
శివప్రియాయనమః
ఉగ్రాయనమః
కపాలినేనమః
కామారయేనమః
అంధకాసురసూదనాయన
గంగాధరాయనమః
లలాటాక్షాయనమః
కాలకాలాయనమః
కృపానిధయేనమః ౩౦
భీమాయనమః
పరశుహస్తాయనమః
మృగపాణయేనమః
జటాధరాయనమః
కైలాసవాసినేనమః
కవచినేనమః
కఠోరాయనమః
త్రిపురాంతకాయనమః
వృషాంకాయనమః
వృషభారూఢాయనమః ౪౦
భస్మోద్ధూళితవిగ్రహాయన
సామప్రియాయనమః
స్వరమయాయ
త్రయీమూర్తయే
అనీశ్వరాయ
సర్వజ్ఞాయనమః
పరమాత్మనేనమః
సోమసూర్యాగ్నిలోచనా

హవిషేనమః
యజ్ఞమయాయనమః ౫౦
సోమాయ
పంచవక్త్రాయ
సదాశివాయ
విశ్వేశ్వరాయ
వీరభద్రాయనమః
గణనాథాయనమః
ప్రజాపతయేనమః
హిరణ్యరేతసేనమః
దుర్ధర్షాయనమః
గిరీశాయనమః ౬౦
గిరిశాయనమః
అనఘాయనమః
భుజంగభూషణాయనమః
భర్గాయనమః
గిరిధన్వనేనమః
గిరిప్రియాయనమః
కృత్తివాసనేనమః
పురారాతయేనమః
భగవతేనమః
ప్రమథాధిపాయ ౭౦
మృత్యుంజయాయ
సూక్ష్మతనవే
జగద్వ్యాపినే
జగద్గురవే
వ్యోమకేశాయ
మహాసేనజనకాయ
చారువిక్రమాయ
రుద్రాయ

భూతపతయే
స్థాణవే ౮౦
అహిర్బుధ్న్యాయ
దిగంబరాయ
అష్టమూర్తయేనమః
అనేకాత్మనేనమః
సాత్వికాయనమః
శుద్ధవిగ్రహాయనమః
శాశ్వతాయనమః
ఖండపరశవేనమః
అజాయనమః
పాశవిమోచనాయన ౯౦
మృడాయనమః
పశుపతయేనమః
దేవాయనమః
మహాదేవాయనమః
అవ్యయాయనమః
హరయేనమః
పూషదంతభిదేనమః
అవ్యగ్రాయనమః
దక్షాధ్వరహరాయనమః
హరాయనమః ౧౦౦
భగనేత్రభిదేనమః
అవ్యక్తాయనమః
సహస్రాక్షాయనమః
సహస్రపదేనమః
అపవర్గప్రదాయనమః
అనంతాయనమః
తారకాయనమః
పరమేశ్వరాయనమః ౧౦౮

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే, విద్యుదసివిద్యమేపాప్మానమృతాత్సత్యముపైమి॥ హస్తావవనిజ్య- త్రిరాచామేత్ - ద్విః పరిమృజ్య- సకృదుపస్పృశ్య-యత్సవ్యంపాణింపాదౌప్రోక్షతి శిరశ్చక్షుషీనాసికేశ్రోత్రేహృదయమాలభ్య, దక్షిణోత్తరౌపాణీపాదౌకృత్వాసపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యతేఓమ్-ఋచోఅక్షరేపరమేవ్యోమన్ - యస్మిన్దేవాఅధివిశ్వేనిషేదుః। యస్తన్న వేదకిమృచా కరిష్యతి- య ఇత్తద్విదుస్త ఇమేసమాసతే॥ ఏవంత్రిః॥ ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓంభువః భర్గోదేవస్య ధీమహి- ఓగ్ంసువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూఃతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి॥ ఓంభువఃధియోయోనఃప్రచోదయాత్॥ ౨॥ ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహిధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥3॥ (పరోరజసిసావదోమ్) శ్రీగురుభ్యో నమః హరిఃఓమ్॥ఇషేత్వోర్జేత్వావాయవస్థోపాయవస్థ దేవోవస్సవితాప్రార్పయతుశ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియాదేవభాగమూర్జస్వతీఃపయస్వతీఃప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మామావస్తేన ఈశతమాఘశగ్ంసో రుద్రస్యహేతిః పరివో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌస్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్పాహి॥ హరిఃఓమ్॥ బ్రహ్మసంధత్తంతన్మేజిన్వతం। క్షత్రగ్ం సంధత్తంతన్మేజిన్వతం। ఇషగ్ంసంధత్తం తాంమే జిన్వతం। ఊర్జగ్ం సంధత్తంతాంమే

జిన్వతం। రయిగ్ం సంధత్తం తాంమేజిన్వతం। పుష్టిగ్ం సంధత్తతాం మేజిన్వతం। ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాంమేజినతం। పశూన్థ్సంధత్తం తాన్మేజిన్వతం। స్తుతోఽసిజనధాః। దేవాస్త్వాశుక్రపాః ప్రణయంతు। సువీరాఃప్రజాఃప్రజనయన్పరీహి॥ హరిఃఓం॥ నమోబ్రహ్మణేధారణం మేఅస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసంకర్ణయో శ్శ్రుతంమా చ్యోఢ్వంమమాముష్యఓమ్। ఋతంతపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తప శ్శాంతం తపోదమస్తప శ్శమస్తపోదానం తపో యజ్ఞం తపోభూ ర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥యథావృక్షస్యస పుష్పితస్య దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణోదూరాద్గంధోవాతియ థాసిధారాంకర్తేఽవహితా మవక్రామేయద్యువేయువేహవావిహ్వ యిష్యామికర్తం పతిష్యామీత్యేవ మమృతాదాత్మానంజుగుప్సేత్। ...ఓమ్శాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ అహంవృక్షస్య రేరివా। కీర్తిఃపృష్ఠంగిరేరివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవస్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం। సుమేధా అమృతోక్షితః।ఇతిత్రిశంకోర్వేదానువచనమ్॥ (ఋగ్వేదః) అగ్నిమీళేపురోహితం।యజ్ఞస్యదేవ మృత్విజం। హోతారంరత్న ధాతమమ్॥(సామ) అగ్నఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే నిహోతాసత్సిబర్హిషి॥ (అథర్వణః)శం నోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥

అథాతోధర్మజిజ్ఞాసా॥అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా॥అథాతోధర్మ

పూర్ణమాసావ్యాఖ్యాస్త్యమః॥ వృద్ధిరాద్యైచ్ - ఓంనమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః। నమోవాచే నమో వాచస్పతయేనమో విష్ణవేబృహతేకరోమి॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తిశ్శాన్తిః॥ఓంమ్భూర్భువస్సువ స్సత్యంతపశ్శ్రద్ధాయాం జుహోమి॥ వృష్టిరసి వృశ్చమేపాప్మానమృతా త్సత్యముపాగామ్॥

అథ దేవర్షిపితృతర్పణమ్.

స్మృత్యాచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ + ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మయజ్ఞాంగ దేవర్షిపిత్రా నుద్దిశ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షిపితృతర్పణంకరిష్యే॥బ్రహ్మాదయో యేదేవాఃతాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాగ్ స్తర్పయామి। సర్వాః దేవపత్నీ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపుత్రాగ్ స్తర్పయామి।సర్వాన్ దేవపౌత్రాగ్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాగ్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః॥ తానృషీగ్ స్త...మి౨॥సర్వానృషీగ్...మి౨॥సర్వాన్ ఋషిగ...మి॥౨॥ సర్వాఃఋషి పత్నీ స్త + మి౨॥సర్వానృషిపుత్రాగ్ స్త + మి౨॥సర్వానృషిపౌత్రాగ్ స్త + మి౨॥భూర్ ఋషీగ్ స్త...మి౨॥భువర్ ఋషీగ్ స్తర్పయామితర్ప...మి౨॥సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి౨॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీగ్ స్త...యామి॥అథకాండర్షితర్పణం॥ప్రజాపతింకాండఋషింతర్పయామితర్పయామి॥ సోమంకాండఋషిం...మి౨॥ అగ్నింకాండఋషితర్ప...మి౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీగ్ స్త...మి౨॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి౨॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం + తర్పయామి౨॥ సదసస్పతిం + తర్పయామి॥౨॥ ప్రాచీనావీతీ॥ సోమః పి

తృషూ౯ యమోఽఙ్గిరస్వానగ్నిష్వాత్తాఽగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యేపితరః॥ తా౯ పితౄగ్ స్వధా నమ స్తర్పయామి తర్పయామి తర్పయామి ॥ సర్వా౯ పితౄగ్ స్తర్పయామి...మి॥3॥ సర్వా౯ పితృగణాగ్ స్త + మి॥3॥ సర్వాఃపితృపత్నీ స్త...మి॥3॥సర్వా౯ పితృపుత్రాగ్ స్త...మి 3॥సర్వా౯ పితృపౌత్రాగ్ స్త...మి3॥భూఃపితౄగ్ స్త...మి3॥ భువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥సువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ భూర్భువస్సువఃపితౄగ్ స్త...మి॥3॥ అనేనబ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షిపితృతర్పణేన భగవా౯ త్సర్వాత్మకః...వతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య॥

బ్రహ్మయజ్ఞ స్సమాప్తః. అథ నిత్యపితృతర్పణమ్.

శ్లో॥ ఆదౌపితా తథా మాతా సాపత్నీ జననీ తథా ! మాతామహ స్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీత్వనంతరమ్ ॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితా భగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః॥ పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా। శ్వశురస్స్యాలకశ్చైవ శ్వశ్రూశ్చ గురురిక్థినః॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, తల్లి, పితామహి, ప్రపితామహి, పిదప సవతితల్లి, మాతామహాదిత్రయము, మాతామహీత్రయము, తనభార్య, కొమారుడు, భ్రాతలు, పినతండ్రి, పెత్తండ్రులు మేనమామ, అతనిభార్య, కూతురు, తోబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, భావమరదులు, కోడలు మామ, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్క తల్లి, గురువు, రిక్థి, వీరలకు తర్పణ మొనర్ప వలయును.

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం—ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄనుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థ మస్మత్పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దక్షిణాభిముఖః- ప్రాచీనావీతీ॥ సవ్యంజాన్వాచ్య॥

అస్మత్పితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ అస్మత్పితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధాన + మి3॥మాతరం + గోత్రాం + దాం॥స్వధానమ స్తర్పయామి3॥పితామహీం + గోత్రాం

+ దాం స్వధానమ స్తర్పయామి3॥ ప్రపితామహీం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3॥సపత్నీమాతరం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3॥మాతామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ మాతుఃపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధా + మి3॥ మాతుఃప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి3॥ మాతామహీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3 ॥ మాతుః పితామహీం... గోత్రాం... దాంస్వధా + మి3॥ మాతుః ప్రపితామహీం...గోత్రాం...దాంస్వధా + మి3॥ఆత్మపత్నీం...గోత్రాం + దాంస్వధానమ స్తర్పయామి3॥ సుతం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భ్రాతరం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ పితృవ్యం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ మాతు

లం ... గోత్రం ... శర్మాణం సపత్నీకం స్వధా + మి3॥ దుహితరం ... గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ భగినీం ...గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ దౌహిత్రం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ భాగినేయకం... గోత్రం ... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ పితృభగినీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3॥ మాతృభగినీం... గోత్రాం ... దాంస్వధానమ + మి3॥ జామాతరం...గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భావుకం... గోత్రం...శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ స్నుషాం...గోత్రాం...దాం స్వధానమ + మి3 ॥ శ్వశురం...గోత్రం.. శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ స్యాలకం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి॥శ్వశ్రూం... గోత్రాం...దాంస్వధానమ + మి 3 ॥ గురుం...గోత్రం... శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥ రిక్థినం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి3॥

ఏవం తర్పణంకుర్యాత్ ॥ యేకేచాఽస్మత్కులేజాతాఅపుత్రా గోత్రిణోమృతాః। తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥ స్త్రీతర్పణే—దాయీనాం ఇతి కేచిత్పాఠః॥ ఏవం నిత్యపితృతర్పణమ్.

సూ॥ నిత్యో ధార్యో౽నుగతో మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహార్య ఉపవాసశ్చాన్యతరస్య భార్యాయాః పత్యుర్వాఽనుగతేఽపి హోత్రయాజుహుయాన్నోపవసేత్॥ ఆప॥ గృ॥ ఖం౫॥

(ఔపాసనాగ్ని) నిత్యమయినది. ధరింపఁదగినది (ఆత్మయందారోపణ జేయఁదగినది) (ఆయగ్ని) చల్లారినయెడల మథింపఁదగినది లేక వేదాధ్యయనసంపన్నుని యొక్క గృహమువలన దీసికొనిరాఁదగినది భార్యకయినను భర్తకయినను (సాయంప్రాతఃకాలములలో * నొక్క కాలమందుపవాసము. లేక చల్లారినప్పుడు ఉత్తరమంత్రముచేత (అయాశ్చ అనుమంత్రముచేత హోమము జేసినయెడ ఉపవాసము జేయనక్కరలేదు.

* ప్రాతఃకాలమందగ్ని చల్లారినయెడల సాయంకాలమునఁ ఱకు నుపవాసము, సాయంకాలమున చల్లారినయెడల పరదినంబున మధ్యాహ్నమునఁ ఱకునుపవాసము. ఆ యుపవాసము దంపతులిద్దఱును జేయవలసినదని కొందరిమతము; దంపతులలోనొక్కరు మాత్రమే జేయవలసినదని కొందరిమతము.

సూ॥ చతుర్థీహోమాదుపర్యౌపాసనాగ్నావనుగతేఽయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనోజ్యోతిర్జుషతామితి చాషడ్రాత్రాదత ఊర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్త్రిస్తంతుమతీ స్తంతుంతన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, త్రయస్త్రింగంశత్తంతవ, ఇతిచప్రాణాయామశతం చావింశతిరాత్రాదుపవాసంచాత్రింశతి రాత్రాదత ఊర్ధ్వమాషష్టిరాత్రాత్త్రిరాత్రముపవసేదత ఊర్ధ్వమాసంవత్సరాత్ప్రాజాపత్యంవిహితమత ఊర్ధ్వంకాలబహుత్వే దోషగురుత్వమేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణిభవంతి॥ ఇతిశాట్యాయనః॥

అగ్నిప్రాయశ్చిత్తహోమాః.

మహావ్యాహృతీః- మనోజ్యోతి-ర్యదస్మిన్-త్రయస్త్రింగంశత్తంతుంతన్వన్- ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే- ఉదుత్తమం- ఉద్వయం- ఉదుత్యం- చిత్రందేవానాం, మగ్నేభ్యావర్తి, న్నగ్నే అంగిరశ్శతం- పునరూర్జా- సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీరితి॥

తా॥ వివాహశేషహోమము తరువాత ఔపాసనాగ్ని చల్లారితే మూడురోజుల పర్యంతము (హోమము లేనియెడ) "అయాశ్చాగ్నే" అనుమంత్రముచేత (హోమము జేయవలసినది) ఏడవరోజుపర్యంతము లేనియెడ "మనోజ్యోతిర్జుషతాం" అనుమంత్రముచేత (హోమము జేయవలసినది (అటుపిమ్మట పండ్రెండవరోజు పర్యంతము (లేని

యెడ) మూడుతంతుమతీబుక్కులు అనగా "తంతుంతన్వన్ రజసోభానుమన్విహి" "త్వన్నో అగ్నే" "సత్వన్నో అగ్నే" యను మూడుమంత్రములచేత హోమము జేయవలసినది) ఇరువదవ రోజుపర్యంతము (లేనియెడ)నూఱు మార్లు ప్రాణాయామమున్ను తంతుమతీ బుక్కుల చేహోమమును జేయవలసినది) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపవాసమున్ను తంతుమతీబుక్కులచే హోమమున్ను జేయవలసినది.

అటుపిమ్మట అఱువదవరోజు పర్యంతము మూడురోజు లుపవాసము జేయ వలసినది. అటుపిమ్మటసంవత్సరపర్యంతము ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము చెప్పఁబడినది. అటు పిమ్మటకాలవిస్తారముజరిగినయెడల దోషవిస్తారము, దోషములు గొప్పవయిన యెడల ప్రాయశ్చిత్తములుగొప్పవగుచున్నవి. (దోషములు) స్వల్పమయినయెడల ప్రాయశ్చి త్తములు) స్వల్పములగుచున్నవి దోషములువిస్తారమైనయెడల పైనవ్రాసిన అగ్నిసం ధానప్రాయశ్చిత్తహోమములును జేయవలెను.

ఔపాసనప్రయోగః.

దర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః పత్న్యాసహ ప్రాణా నాయమ్య సంకల్పంకరోతి॥ఆచమ్య......ఏవంగుణ......శుభతిథౌమ మధర్మపత్నీ సమేతస్య......ప్రీత్యర్థమనుగతమగ్నింపునస్సంధాస్యే॥ (విచ్ఛిన్నసంధానార్థమితి కేచిత్పఠంతి) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరి ష్యే॥యత్రాగ్నిఃస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యా ముల్లిఖ్య॥ తత్రప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రోరే ఖాలిఖిత్వా॥ అద్భిరవోక్ష్య॥ శేషముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరోమి త్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ॥ చత్వారిశృంగాత్ర యోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్త హస్తాసోఅస్య॥ త్రిధాబద్ధో వృషభోరో రవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ॥ (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి)

సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదన స్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః। స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీంవామేస్వధాం తథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనంవామైర్ఘృతపాత్రంతు ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం

గారవర్ణం మహాజనమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వ
కామదమ్ । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష
హి దేవః ప్రదిశోనుసర్వాః పూర్వోహిజాతస్సఉగర్భే అన్తః॥ సవిజాయ
మానస్సజనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖా
గ్నే మమాఽభిముఖో భవ। సుముఖో భవ।సుప్రసన్నో భవ।వరదో భవ॥
యథోక్త జిహ్వయా హవి ర్గృహాణ ॥ ఓంభూర్భువస్సువః । ఓం
తత్సవితు ర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్ర
చోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయేనమః॥
హుతవహాయనమః॥ హుతాశనేనమః॥ కృష్ణవర్త్మనేనమః॥ దేవము
ఖాయనమః॥ సప్తజిహ్వాయనమః ॥ వైశ్వానరాయనమః ॥ జాతవేద
సేనమః॥ ప్రాగాదిదర్భైరగ్నింపరిస్తృణాతి ॥ పురస్తాత్॥ దక్షిణతః॥
పశ్చాత్॥ ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నింప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్త్సంస్తీర్య।
ద్వంద్వంన్యంచిపాత్రాణి ప్రయునక్తి॥ దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణస్రు
వావితి॥ సమానాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥
అద్భిరనుమృజ్య ॥ ప్రోక్షణపాత్రేనిధాయ ॥ ప్రోక్ష్య ॥ తస్యామప
ఆనీయ ॥ హస్తయోరంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా॥
ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ ॥ సపవిత్రేణపాణినా పాత్రాణిసంస్పృశ్య॥ పా
త్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా ॥ త్రిః ప్రోక్ష్య ॥ ప్రోక్షణశేషం దక్షిణతో
నిధాయ ॥ తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ ॥ ఆజ్యం విలాప్య॥
అపరేణాగ్నింపవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యంనిరూప్య।
ఉదీచోఽంగారా న్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాదర్భేణావ
ద్యోత్య। ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్యప్రత్యస్య । ఆజ్యే ప్రాస్య।
అపఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్నికృత్వా॥ ఉదగుద్వాస్య ॥ అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం

ప్రోగుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రహృత్య। ప్రాగగ్రమగ్నా
హవిత్రే)ఽనుప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భాగ్రైస్సం
మృజ్య। పునఃప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ। దర్భా
నద్భి స్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥ అదితేఽనుమన్యస్వ॥ అను
మతేఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వతేఽనుమన్యస్వ॥ దేవసవితః ప్రసువ।
ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాప
తయ ఇదం నమమ॥ ... అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చసత్యమిత్త్వమ
యా అసి। అయసా మనసా ధృతోఽయసాహవ్య మూహిషేఽయా
నో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం నమమ॥ సర్వప్రా
యశ్చిత్తం కరిష్యే॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం
నమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః...ప్రాసావీః॥ పునః ప్రాణానాయమ్య...
ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సప్తహోతా
రం హోష్యామి॥ అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రసువ॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి,
చత్వారి, మహోహావిర్హోతా। సత్యహావిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్
అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ
అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతేహృద్విధే నామన్। విధేమ తే నామ।
విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమం పాత్। మా దైవ్యస్తం
తుశ్ఛేదిమానుష్యః। నమో దివే। నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్ప
తయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥...భూర్భువస్సు
వస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః...ప్రాసావీః

అథప్రాతరౌపాసనమ్॥ ఆచమ్య...ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్...
గోత్రః...నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం-శ్రీమతః...గోత్రస్య
+ నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైః హోష్యామి॥
ఇతి సంకల్ప్య ॥ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా త్రయోఽస్యపా
దా ద్వేశీర్షే సప్త హస్తాసోఽస్య... విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మ
మాఽభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రస...వరదోభవ యథోక్తజిహ్వా
యాహావిర్గృహాణ॥ ఓం భూర్భువస్సువః ॥ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥ సోదకేన పాణినా ప్ర
దక్షిణమగ్నింపరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య॥ అగ్నయేనమః - హుతవ
హాయనమః- హుతాశినేనమః- కృష్ణవర్త్మనేనమః- దేవముఖాయన
మః- సప్తజిహ్వాయనమః- వైశ్వానరాయనమః - జాతవేదసేనమః॥
ఇత్యలంకృత్య॥ పరిషేచనమ్- అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽను
మన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ॥ ఇతిసమంతం
పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయస్వాహా। సూర్యాయేదంనమమ॥ ఇతిమధ్యే
ఽగ్నౌజుహోతి॥......అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృ
తఇదం నమమ॥ అగ్నే రుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి॥ ఓంఓంశుభతి
థౌ॥ ఆహుతిసంసర్గప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతిహోమంకరిష్యే॥ య
త్రవేత్థవనస్పతే దేవానాం గుహ్యానామాని। తత్రహవ్యానిగామయ
స్వాహా॥ వనస్పతయఇదంనమమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + దేవసవితః
ప్రాసావీః॥ ఉపస్థానమ్॥ అగ్నేత్వన్నో అంతమః॥ ఉతత్రాతా శివోభవ

వసూంధ్య॥ త్వంత్వాగ్నే దిష్టనీదివః । సుమ్నాయస్త్వాన మీమహే సఖ
భ్యాః వసుస్త్వగ్నిర్వసుశ్రవాః అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమగ్ం రయిందాః । సనో
బోధిశ్రుధీహవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్॥ హూయుపాగ్న
గ్న్యర్థంఅనాజ్ఞా తత్రియమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞా
తంయజ్ఞస్యక్రియతేమిథు। అగ్నేతదస్యకల్పయత్వగ్ం హివేత్థయథా
తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞోయజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నేతదస్య
కల్పయత్వగ్ం హివేత్థయథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసాదీనదక్షా
నయజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్
యజిష్ఠోదేవాగ్ం ఋతుశోయజాతి ॥ అనేన ప్రాతరౌపాసన హో
మేనభగవాన్ త్సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞే
శ్వరార్పణమస్తు। శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాంమేధాంయశఃప్రజ్ఞాం విద్యాంబు
ద్ధింశ్రియంబలం। ఆయుష్యంతేజఆరోగ్యం దేహిమేహవ్యవాహన॥ య

స్యస్మృత్యాచనామోక్త్యా తపోహోమక్రియాదిషు। న్యూనంసంపూ
ర్ణతాం యాతిసద్యోవం దేతమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం
భక్తిహీనంహుతాశన। యద్ధుతంతుమయాదేవ పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥
...గోత్రముచ్చార్య॥ చతు + అహంభోఅభివాదయే॥ [illegible]ప్రహూతాసు
తృప్తిభృద్వృద్ధవృష్టియుం త్రిష్టుభౌజస్స్వభి శమ్యుగ్రవీరంఇంద్రస్తోమేన
పంచదశేనమధ్యమిదం వాతేనసగరేణరక్ష॥ (ఈమంత్రముకొంవరకుకొం
డుచెప్పవచ్చును) అథప్రదక్షిణంకుర్యాత్॥ నమస్తే గార్హపత్యాయ న
మస్తేదక్షిణాగ్నయే । నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యైనమోనమః
కాండద్వయోపపాద్యాయకర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపా
యయజ్ఞేశాయ నమోనమః ॥ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిందమాధవానంత[illegible]

కేశవ! కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే॥ అహంపురస్తాదహ

మునస్తాదహం జ్యోతిషావితమోవవార। యదన్తరిక్షం తదుమేపితా

భూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్స

మానానాం ॥ బ్రాహ్మణాశీరాగ్రహీకర్తవ్యః॥ (అగ్నిని ఆత్మారోపణముచే

యునప్పుడు) యాతేఅగ్నేయజ్ఞియాతనూస్తయేహ్యా రోహాత్మానం।

అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యాపురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞ

మాసీదస్వాం యోనింజాతవేదో భువ ఆజాయమానస్సక్షయఏహి॥

ఇత్యౌపాసనమ్॥(సాయమౌపాసనమ్-అనిసాయంకాలమునసంకల్పింప వలయును)

అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదంనమమ॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥

అగ్నయేస్విష్టకృతఇదంనమమ॥ ఇతిహుత్వా॥

సమిదాధానమ్.

ఏవం...ర్థంప్రాతరౌపాసనంసమిదాధాన పూర్వకంతండులైర్హోష్యామి॥

ఉపావరోహజాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యోహవ్యంవహనః ప్రజానన్।

ఆయుఃప్రజాగ్ం రయిమస్మాసుదేహ్యజస్రోదీదిహినో దురోణే॥

సమిదారోపణమ్.

ఆచమ్య ...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనాగ్నిం సమిధ్యారోపయి

ష్యే। అయంతేయోనిర్ఋత్వియోయతో జాతోఅరోచథాః। తం

జానన్నగ్నఆరోహాథానో వర్ధయారయిమ్ ॥

(ఎచ్చటికైనను వెళ్లవలసినయెడల ఔపాసనానంతరమున సమిదారోపణ సం కల్పముసంకల్పించి, అయంతే, అనుమంత్రమును చెప్పి సమిత్తును అగ్నియందుంచిఅగ్ర భాగమునకొంచెము కాల్చి ఆసమిత్తును దర్భనుచుట్టి జాగ్రత్తగా దాచి మరల ఔపాసన

మనేసికొనుసమయమునందు సమిదాధాన సంకల్పపూర్వకముగ, ఉపాకగోహ, అను మంత్రముతో అగ్నియందు సమిత్తునుంచి ఔపాసనము చేసికొనవలయును.)

సస్వరఆబ్దికప్రయోగః.

స్నాత్వాచమ్య॥ పవిత్రవంతః పరివాజమాసత ఇతి మంత్రేణ పవిత్రధారణమ్॥(౧)పవిత్రవంతః పరివాజమాసతే పితైషాంప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం। మహస్సముద్రం వరుణ స్తిరోదధే। ధీరాఇచ్ఛేకు ర్ధరుణేష్వారభం। పవిత్రంతే వితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః॥ అతప్తతనూర్నతదామో అశ్నుతే। శృతాస ఇద్వహంత స్తత్సమాశత॥ హస్తావవనిజ్య॥ త్రిరాచామేత్॥ ద్విః పరిమృజ్య। సకృదుపస్పృశ్య। యత్సవ్యం పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి శిర శ్చక్షుషీనాసికే శ్రోత్రేహృదయ మాలభ్య॥ ఓంభూః ఓంభువః ఓగ్ం సువః...పుణ్యతిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరీకమృతాహాఖ్యాన్నశ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ (కురుష్వ)(౨)శ్లో॥ సమస్త సంపత్సముపాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపార సంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్త తీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో। రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధి హరం నృణాం మృత్యు దారిద్ర్య నాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం॥ విప్రౌఘ దర్శనాత్సద్యః క్షీయంతే పాపరాశయః। వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనాదచ్యుతం పదం॥ (3) మం॥ యావతీర్వై దేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మా ద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్య

ద్విర్వేదిత్వే నమస్కృత్యా న్మాన్ స్త్రీల. కీర్తయే ద్దేవతా స్సర్వదేవతాః ప్రీణాతి॥

యజమానస్య పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం (మమ యోగ్యకాలో భూయాత్) అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ కాలస్సమయోగ్యకాలోఽస్తు॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు సర్వపాకాస్సుచ యోగ్యా భవంతు॥ (ర) దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ । నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమో నమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ప్రియతాం భగవాన్ శః పరమాత్మా సదాశివః॥ ఓం భూః ఓం భువః... బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ (గ) తిథిర్విష్ణుస్తథా వారో నక్షత్రం విష్ణురేవచ । యోగశ్చకరణం చైవ సర్వం విష్ణుమయం జగత్॥ శ్రీగోవింద గోవింద.. ఏవంగుణ... పుణ్యతిథౌ

...పితుః ప్రాతిసాంవత్సరీక మృతహాఖ్యా| ...మాతుః ప్రాతిసాంవత్సరీక మృతహాన్న శ్రాద్ధే... పితృపితామహ ప్రపితామహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేమాతృపితామహీ ప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం... శర్మణాం... దాంహీనాం... గోత్రాణాం... దాం

సవ్యం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాంచ (ప్రా...తీ) పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవమద్యకరిష్యే॥ (కురుష్వ)... పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరీక మృతహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం భవిష్యతీతిత్రి॥ భవిష్యతి॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ...పితృపితామహప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం... శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥

{ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం పదాయినాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానేఆహవనీయార్థేభవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ }

౬॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భి
శ్చ । (త్వయా) మయాచశ్రాద్ధకర్మణి ॥ తతః గృహాంగణే గోమయస
హితేన గోమూత్రేణ ఉదక్ప్లవంచ మండలంక్రమేణోదీచ్యాందక్షి
ణస్యాం దిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీనావీతినాచ గోమయేనానులిప్త
యాంభువికర్తవ్యం ॥(సవ్యం)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాం
దేవానాం పాద్యస్థానే సాక్షతా ఇమేకుశాః ॥పుష్పసహితా ఇమే అక్ష
తాః॥అయంగంధః॥ఇమేకుశాఃసకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥(ప్రాచీనవీతి

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాంశర్మణాం	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం

వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానే సతిలా ఇమేకుశాః । పుష్పస
హితా ఇమేతిలాః । అయంగంధః । అలంకరణార్థా ఇమేకుశాఃసక లా
రాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః
స్వాగతం ॥సుస్వాగతం ॥ పురూరవ...దేవానాంపాద్యస్థానే ఇదమాస
నం ॥సుఖాసనం॥ శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే శంయోరభి
స్రవంతునః ॥పురూరవార్ద్రవ...దేవాః ఇదంవః పాద్యం ॥సుపాద్యం॥
పవిత్రంవిసృజ్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవస్సవితోత్పు
నాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రంవిత
తంపురాణం యేనపూతస్తరతిదుష్కృతాని । తేనపవిత్రేణ శుద్ధేన
పూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం
జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ ॥ అమృతస్య
ధారాబహుధా దోహమానం చరణంనో లోకే సుధితాం దధాతు
౧౦॥నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ।జగద్ధితాయ
కృష్ణాయగోవిందాయ నమోనమః ॥ పవిత్రం ధృత్వా ॥విప్రపాదౌ

దకం శిరసి ధృత్వా॥ పునఃపాద్యం॥౧౧ ॥మయి మహిమా మయియ
శ్లో మయీంద్రియం వీర్యం ॥ (సవ్యేన)

పితృపితామహప్రపితామహాః...	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః
స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥	స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥
ప్రాచీనావీతీపితృపితామహప్రపితామహా నామిదమాసనం॥సుఖాసనం	ప్రాచీనావీతీమాతృపితామహీప్రపితామహీ నామిదమాసనంసుఖాసనం॥

శంనో + స్రవంతునః ॥ ౧౨॥

పితృపితామహప్రపితామహాః...గో	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గో
త్రాః...శర్మాణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః	త్రాః,దాయ్యః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

ఇదంవఃపాద్యం॥౧౩॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవ స్సవితో
త్పునాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ (సవ్యం) ౧౪॥
చరణంపవిత్రం వితతం పురాణం। యేనపూత స్తరతిదుష్కృతాని। తేన
పవిత్రేణశుద్ధేనపూతా అతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వార
మర్చిమత్పవిత్రంజ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ । అమృతస్య
ధారా బహుధాదోహమానం చరణం నోలోకే సుధితాం దధాతు॥
౧౫॥నమోబ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ। జగద్ధితాయ
కృష్ణాయగోవిందాయనమోనమః॥పవిత్రంధృత్వా॥ ప్రాచీనావీతీ॥ వి
ప్రపాదోదకంశిరసిధృత్వా॥పునఃపాద్యం॥౧౬॥శ్లో॥యదీచ్ఛసిమహారా
జన్ సర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపాదవినిర్ముక్తతోయం శిరసిధారయే॥
౧౭॥ మయిమహిమా మయియశ్లో మయీంద్రియం వీర్యం॥ సవ్యేన
కర్తాస్వయంచపాదౌప్రక్షాళ్య॥ ఈశాన్యముఖ ఉపవిశ్యాచమ్య॥ వి
శ్వేదేవాఃప్రాఙ్ముఖాః॥ పితర ఉదఙ్ముఖాః॥ ఆచమ్య॥ పుణ్యాహ వాచన

స౦త్యాని శ్వేదేవాః॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయం వో విష్టరః॥ అత్రోపవిశంతు భవంతః॥ అత్రోపవిశామః॥ *ప్రా...తీ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయం వో విష్టరః। అత్రోపవిశంతు భవంతః॥ అత్రోపవిశామః॥ ఓమ్ ఓమ్ ఓమ్ అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ..పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ।పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహే శ్రాద్ధే। భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే॥ ♦ (సవ్యం)కురుష్వ॥ ప్రా.. తీ॥ అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా యే క్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాం గతం మనః। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః। అసుంయ ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తేనోఽవంతు పితరో హవేషు॥ ఇతికూర్చేనావోక్ష్య। ఉద్ధృత్య। తిలాన్ వికిరేత్। తూష్ణీంవర్తులాకారమండలత్రయంకృత్వా॥ (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనావోక్ష్య॥ తతశ్చతురశ్ర మండలం కృత్వా। గాయత్ర్యా చాన్నాదిద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య॥౧౮॥ఓంభూర్భువస్సువః...దయాత్॥ ౧౯॥అపవిత్రఃపవిత్రో వా సర్వావస్థాంగతోఽపి వా।యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షంసబాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అన్నాదిపాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య॥

శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశతః కాలతశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ ఇతివదేత్॥ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతు॥ ఇతిప్రతివదంతి॥౨౦॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధభూమౌగయాంధ్యాత్వా

---

*ఆసనస్తుదావిప్రః మంత్రముచ్చార్య తేయది। త్రయస్తేనరకంయాంతికర్తాభోక్తాతథాపితా॥

♦(శ్లో॥ ప్రథమాబ్దేపంచదర్భైప్రత్యబ్దే సప్తభిస్తథాతీర్థేమహాలయే చైవ నవదర్భైస్తుకూర్చకః॥

ధ్యాత్వా దేవం జనార్దనం (గదాధరం) తాభ్యాం చైవ నమస్కృత్య తత
శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానా
మిదమాసనం॥ సుఖాసనం॥ హస్తోదకం దత్వా ॥ విశ్వేదేవస్త్వై వేక్షణః
క్రియతాం ॥ ఓంతథా ॥ ప్రాప్నువంతు భవంతః ॥ ప్రాప్నవామః॥ తతః
ప్రాదక్షిణ్యేన దర్భైస్సహ అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య॥ ఉత్తానే ప్రోక్ష్య । ఉద్ధృ
త్య । యవానవకీర్య । ఉదకమాపూర్య॥ ౨౧॥ శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతు పీతయే । శంయోరభిస్రవంతు నః ॥ ౨౨॥ యవోఽసి ధాన్య
రాజో వా వారుణో మధుసంయుతః । నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్ర
మృషిభిస్స్మృతమ్ ॥ (యవాన్ క్షిప్త్వా) అర్ఘ్యపాత్రయోః అమీ
గంధాః । పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః॥ అయం కుశః ॥ అయం కుశః ॥
కూర్చోదకేన అష్టా...అస్తు॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జుష్టం గృహ్ణామి ॥
అత్రచ విశ్వేభ్యో...మి॥ వః పాత్రే సంపన్నే । సుసంపన్నే । స్వాహార్ఘ్యాః
స్వాహార్ఘ్యాః సంత్వర్ఘ్యాః॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్
భవత్స్వావాహయిష్యే॥ ఆవాహయ॥ ౨౩॥ విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతా
మ ఇమగ్ం హవం । ఏదం బర్హిర్నిషీదత॥ విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం
హవం మే యే అంతరిక్షే య ఉప ద్యవిష్ఠ। యే అగ్ని జిహ్వా ఉత వా యజత్రా
ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషి మాదయధ్వం॥ ౨౪॥ ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా
విశ్వేదేవా మహాబలాః । యే హ్యత్ర విహితాః శ్రాద్ధే సావధానా భవం
తు తే॥ సావధానాస్స్మః॥ బ్రాహ్మణహస్తే కూర్చనాశః ప్రదాయ
హస్తే శుద్ధోదకం దర్భాన్నినీయ॥ ౨౫॥ యా దివ్యా ఆపః పయసా సం
బభూవుర్యా అంతరిక్ష ఉత పార్థివీర్యాః॥ హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆ

పశ్యేగ్ ప్రోష్యనాథవంతు ॥ పురూరవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవో౽ర్ఘ్యం । అస్త్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ ౨౬॥యాద్రివ్యాఅష్టః ...భవంతు॥ ఆర్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవో౽ర్ఘ్యం అస్త్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ అర్ఘ్యపాత్రద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్॥ అర్చనంకుర్యాత్॥ ౨౭॥అర్చత్రపార్చత్రప్రియమేధాసో అర్చతార్చంతు పుత్రకాఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత।అర్చత్రపార్చత॥౨౮॥గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం తామిహో౽పహ్వయేశ్రియమ్॥పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః। అమీవో౽గంధాః॥సుగంధాః॥౨౯॥ఆయనే తేపరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః । హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాఃఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥౩౦॥ధూరసిధూర్వధూర్వంతంధూర్వతంయో౽స్మాన్ధూర్వతితంధూర్వయంవయం ధూర్వామః॥ పురూర... దేవాః॥అయంవో౽ధూపః॥సుధూపః॥ ॥౩౧॥ఉద్దీప్యస్వజాతవేదో౽పఘ్నన్నిర్‌ఋతింమమ।పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనంచదిశో౽దిశ॥పురూరవా...దేవాః॥అయంవో౽జ్యోతిఃసుజ్యోతిః౩౨॥యువాసువాసాఃపరివీతఆగాత్సఉశ్రేయాన్ భవతి జాయమానః । తంధీరాసఃకవయఉన్నయంతిస్వాధియో మనసా దేవయంతః ॥ పురూరవా ...దేవాఃఅంతః పరివరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థమలంకరణార్థ మిదం వో౽వాసః॥ సువాసః॥ తదభావేసాతుతాఇమేకుశాః॥ సుకుశాః॥ అర్చనంసంపూర్ణం॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి

భవంతో బ్రువంతు॥ అస్తుసంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా (ప్రాచీనావీతీ) పిత్రాద్యర్చనం (మాత్రాద్యర్చనం) కరిష్యే (సవ్యం) తతః ప్రాచీనావీతీ॥

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం... వసురుద్రాదిత్యరూపాణామిదమాసనం + హస్తోదకందత్వా	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం=గోత్రిణాం= దాయానాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం + సుఖాసనం + దత్వా

పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే క్షణః క్రియతామ్। ఓమ్తథా। ప్రాప్నోతుభవాన్। ప్రాప్నవాని॥ (తతోదక్షిణాగ్రేషుదర్భేషుదక్షిణాపవర్గతయా) అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ఉత్తానాని పోక్ష్య। ఉద్ధృత్యతిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య॥ 33॥ శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు పీతయే। శంయోరభి స్రవంతునః॥ 34॥ తిలోఽసిసోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవ స్స్వధయైహి॥ తిలోఽసి...ఏహి॥

పితరం=గోత్రం=శర్మాణం=వసురూపం ఇమాన్లోకాన్ప్రీణయాహి వస్స్వధానమః పితామహం=గోత్రం శర్మాణం= రుద్రరూపంఇమాన్=నమః॥ ప్రపితామహం=గోత్రం శర్మాణం ఆదిత్యరూపం= ఇమాన్=నమః॥	మాతరం=గోత్రాం దాయాం వసురూపాంఇమా + నమః॥ పితామహీం - గోత్రాం-దాయాం-రుద్రరూపాం ...నమః ప్రపితామహీం-గోత్రాందాయాం- ఆదిత్యరూపాం + నమః॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయంగంధః ఇమానిపుష్పాణి। అయంకుశః... కుశః॥ కూర్చోదకేనఅస్తా...అస్తు॥

పితృభ్యోజుష్టం గృహ్ణామి। పితామహాయతే= మి।ప్రపితామహాయతే=మి॥	మాత్రేతే జుష్టం గృహ్ణామి। పితామహ్యైతే...మి॥ప్రపితామహ్యై...మి॥

వః పాత్రాణిసంపన్నాని॥ సుసంపన్నాని॥ స్వధార్ఘ్యస్స్వధార్ఘ్యాస్సంత్వర్ఘ్యాః॥

పితృపితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్ శర్మణః వసురుద్రాదిత్యరూపాన్	మాతృపితామహీప్రపితామహీఃగోత్రాః + దాయాఃవసురుద్రాదిత్యరూపాః

భవతాస్వాహాయిష్యే॥ 35॥ ఆవాహాయ॥ ఉశంతస్త్వాహ

వామహఉశంతస్త్వానిధీమహి । ఉశన్నుశతఆవహ । పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్ యజ్ఞేస్వధయామదంత్వధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మాన్॥ ఇత్యావాహ్య॥ సావధానాభవంతు। సావధానాస్స్మః॥ హస్తేశుద్ధోదకందర్భభిన్నసియు॥

యాదివ్యాఆపః... తు- పితః - గోత్ర శర్మన్- వసురూప- ఇదంతే అర్ఘ్యం. అస్త్వర్ఘ్యంతతశ్శుద్ధోదకః। యాదివ్యా ...తు। పితామహ- గోత్ర- శర్మన్-రుద్రరూప + దకమ్॥ యాదివ్యా...తు ప్రపితామహ- గోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప ...దకమ్॥

యాదివ్యాఆపః ... తు॥ మాతః-గోత్రే- దాయి- వసురూపే + దకమ్॥ పితామహి + గోత్రే + దాయి + రుద్రరూపే + దకమ్॥ ప్రపితామహి- గోత్రే + దాయి + ఆదిత్యరూపే + దకమ్॥

అర్ఘ్యపాత్రాణి॥ అన్యత్రనిదధ్యాత్ ॥ అర్చనం॥ ౩౬॥ అర్చతప్రార్చత...ప్రార్చత॥ గంధద్వారాందురా...శ్రియమ్॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అమీవోగంధాః॥ సుగంధాః॥ ౩౭॥ ఆయనే తేపరా...ఇమే॥ ఇమాని పుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసిధూర్వ...ధూర్వామః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవోధూపః॥ సుధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వజా...దిశ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవోజ్యోతిఃసుజ్యోతిః॥ యువాసువాసాః...యంతః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అంతః ప్రావణార్థంబహిఃప్రావరణార్థంవఃఆచ్ఛాదనార్థంఅలంకరణార్థం వస్త్రం... నమమ॥ సువాసః॥ తదభావే సతిలాఇమేకుశాః। సుకుశాః॥ అర్చనం సంపూర్ణం ॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥

అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్రమండలోద్వర్తనం కరిష్యే॥ కురుష్వ॥...ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...పుణ్యతిథౌ (ప్రా)...తీ) పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమ్యాశావహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే భవదనుజ్ఞయా అన్నసంస్కారార్థ మగ్నౌకరణం కరిష్యే॥ (సవ్యం)।కురుష్వ॥ అన్న మగ్నావధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। అన్నంచతుర్ధా విభజ్య। ఈశాన్యభాగేఅభిఘార్య।ప్రా...తీ॥ తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ మేక్షణేనోపస్తీర్య। తేనావదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ (సవ్యం) ఓమ్ సోమాయ పితృపీతాయ స్వధానమః। అర్ధంజుహోతి॥సోమాయ పితృపీతాయేదంనమమ॥ శేషంపాత్రాంతరేనిధాయ।ప్రా...తీ॥మేక్షణేనోపస్తీర్య। తేనావదాయాభిఘార్య।హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ (సవ్యం)యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధానమః॥ అర్ధంజుహోతి శేషంపాత్రాంతరేనిధాయ॥ యమాయాంగిరస్వతేపితృమతేయఇదంనమమ॥ హోమద్వయోచ్ఛిష్టమాదాయానుపస్తరణాభిఘారణేనజుహోతి॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయస్వధానమః॥అగ్నయేకవ్యవాహనాయే + మ॥(ప్రా...తీ)తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ మేక్షణమగ్నౌప్రహరతి॥ (సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యంత...అహంభో అభివాదయే॥ప్రాచీనావీతీ। పితృస్థానస్య హస్తోదకందత్వా।భోజనపాత్రేష్వభిఘార్య॥వాయవ్యభాగమాదాయ।స్వధేయంస్వధేయం॥3అస్తుస్వధా॥ పునరభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకందత్వా॥ ఆస్వధేత్యాశ్రావయతి। అస్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి స్వధానమఇతి వషట్కరోతి। స్వధాకారోహి పితౄణామ్॥ సవ్యేనవిశ్వేదేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా॥పాత్రే అభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకం దత్వా ప్రాణానాయమ్య॥ పూర్వోక్తఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః (మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరిక...శ్రాద్ధే అన్నశుద్ధ్యర్థం అన్నసూక్త మంత్రపఠనం కరి

ష్యే॥ సవ్యం॥ కురుష్వ॥ బ్రాహ్మణాస్సహా ఆశ్రావయిష్యే॥ ఆశ్రా
వయ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ
ఓషధీభ్యః । నమోవాచేనమో వాచస్పతయే నమోవిష్ణవే బృ
హతే కరోమి। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ ఏవంత్రిః॥ అన్న సూక్తం
జపిత్వా ॥ భోజన పాత్రేషు పాకద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ అభి
ఘార్య॥ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥హస్తోదకందత్వా॥ దేవసవితః ప్రసువః
పృథివీతే పాత్రంద్యౌరపిధానంబ్రహ్మణ స్త్వాముఖే జుహోమి
బ్రాహ్మణానాంత్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసిమై
షాం క్షేష్ఠాం అముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా
నిదధే పదం। సమూఢమస్య పాగ్ంసురే। స్వాహా(విశ్వేదేవహ స్త
మంగుష్ఠ రహితంగృహీత్వా) శ్రీవిష్ణోహవ్యం రక్షస్వ। పురూరవార్ద్ర
వసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా। ఇదంవోహవ్యం సపరికరం। విశ్వేదేవాదేవ
తేద మన్నం హవ్యంబ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తందాస్య
మానం చా తృప్తే స్తత్సర్వంగయాయాం శ్రాద్ధదాతారో భోక్తా। అ
న్నంబ్రహ్మా। అహంచబ్రహ్మా। భోక్తాచబ్రహ్మా। సౌవర్ణమిదంపాత్రం
అక్షయ్యవటచ్ఛాయేయం। పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యఃఇదమన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమానం అక్షయ
తృప్త్యర్థం యథాభాగం హవ్యంతత్సత్ ॥ స్వాహానమమ॥ గయా
యాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్తతీర్థేషు దత్తమ స్త్వితిభవంతో బ్రువం
+ స్తు॥ యేదేవాద్దివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థాఽప్సుమదో
మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ ॥
అప్రదక్షిణం ప్రసువ॥ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ

స్త్వా ముఖే జుహోమి బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాపానయోర్జు
హోమ్యక్షిత మసిమైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే॥
ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాగ్ంసురే॥

స్వధా శ్రీవిష్ణోః కవ్యం రక్షస్వ॥ ...
...పితృపితామహప్రపితామహాః...గో
త్రాః...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూ
పాః ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం। పితృపితా
మహప్రపితామహాః ...గోత్రాః ...శ
ర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితృదే
వాదేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యా
హవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తే
స్తృప్త్యర్థం గయాయాం భూర్గదాధరో భోక్తా
అన్నం బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్ర
హ్మ రాజతమిదం పాత్రం అక్షయ్యవట
చ్ఛాయేయం పితృపితామహప్రపితామ
హేభ్యః ...గోత్రేభ్యః ...శర్మభ్యో వ
సురుద్రాదిత్య రూపేభ్యః॥

స్వధా శ్రీవిష్ణోః కవ్యం రక్షస్వ॥......
మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః ...గో
త్రాః ... దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూ
పాః ఏతద్వః కవ్యం సపరికరం। మాతృపితా
మహీప్రపితామహ్యః ...గోత్రాః ...దా
య్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః మాతృదే
వాదేవతేదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యా
హవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తే
స్తృప్త్యర్థం గయాయాం భూర్గదాధరో భోక్తా
అన్నం బ్రహ్మ అహంచ బ్రహ్మభోక్తా చ బ్ర
హ్మ రాజతమిదం పాత్రం అక్షయ్యవట
చ్ఛాయేయం మాతృపితామహీప్రపితామ
హీభ్యః...గోత్రాభ్యః ... దాయీభ్యః
వసురుద్రాదిత్యరూపాభ్యః॥

ఇదమన్న మమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం
తత్సత్ స్వధా నమః॥ గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...దత్తమస్తు॥ యే
చేహ పితరో యేచ నేహ యాగ్ంశ్చ విద్మయాగ్ం ఉచ న ప్రవిద్మ। అగ్నే
త్వం వేత్థ యతి తే జాతవేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషస్వ॥ ఓంఓం
మంత్రతంత్రవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరి
ష్యే॥ గాయత్రీమంత్రజపం కేచిత్ నకుర్వంతి॥ శ్లో॥ సప్తవ్యాధా దశా
ర్ణేషు మృగాః కాలాంజనే గిరౌ। చక్రవాకాశ్శరద్వీపే హంసాస్సరసి మా
నసే॥ యేస్మజాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితా దీర్ఘ
మధ్వానం యూయం తేభ్యోవసీదత॥ అమూర్తానాంచ మూర్తానాం పి

తౄణాం దీప్తతేజసామ్। నమస్యామిసదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగ చక్షుషామ్। చతుర్భిశ్చచతుర్భిశ్చద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ। హూయ తేచపునర్ద్వాభ్యాంస మేవిష్ణుః ప్రసీదతు॥ బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి ర్బ్రహ్మాగ్నౌబ్రహ్మణాహుతం। బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ సమాధినా। యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరి రీశ్వరోత్ర॥ తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యోరక్షాంస్యశేషాణ్యసు రాశ్చసర్వే॥ త్వాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజంతిచ యజ్వనః॥ హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్॥ కర్తా క్రియాణాంస

సఇజ్యతే క్రతుః। సఏవ తత్కర్మఫలంచ యచ్ఛతి। స్రుగాదియ త్సాధన మప్యశేషం। హరేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్తమస్తి॥ గయా యాంధర్మపృష్ఠేచ సదసిబ్రహ్మణస్తథా। గయాశీర్షే వటే చైవపిత్రా ణాందత్తమక్షయం॥ దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రక్రియాభోక్తృహవిస్స్థ లద్రవ్యాదిభ్యస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవం తో బ్రువంతు॥ సర్వంన్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు॥ ఈశాన

విష్ణుకమలాసనకార్తికేయ వహ్నిత్రయార్క రజనీశ గణేశ్వరాణాం సభ్యావసథ్యదధికర్బాముతంగజానాం క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్య పానాం। పాదాన్నమామిసతతంపితృముక్తిహేతూన్॥ (ధారాదత్తం)

(గయగయగయ) అస్మిన్వర్తమానవ్యావహారిక చాంద్రమానేన...సం వత్సరే...అయనే... ఋతౌ...మాసే...పక్షే...తిథౌ... వాసరే శ్రీవి ష్ణునక్షత్రే...పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)

పితుః - ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేపితృపితామహప్రపితామహాన్ - గోత్రాన్ - శర్మణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాన్	మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేమాతృపితామహీప్రపితామహీః... గోత్రాః-దాయాః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాన్ విశ్వాన్ దేవాన్...ఉద్దిశ్య మయాక్రియమాణే నానేన

పితుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేన పితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతాషాం	మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేన మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం - గోత్రాణాం-దాయీనాం= వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతాసాం

గయాన్న శ్రాద్ధేనైవ అక్షయాతృప్తిర్భూత్వా పితౄణాం(మాతౄణాం) పునరావృత్తిరహిత శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥(ఇతి సంకల్ప్య యవతిలోదక ముత్సృజేత్)పునరావృత్తిరహిత శాశ్వత...రస్తు॥ సర్వం సగుణ మస్తు ॥ యథా కాలద త్తమస్తు॥ నమో దేవేభ్యః॥ స్వధా పితృభ్యః॥ఓం తద్బ్రహ్మ॥ఓం తద్వాయుః॥ ఓం తదాత్మా ఓం తత్సత్యం ఓం తత్సర్వం॥ఓం తత్పురోర్నమః॥అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వం యజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వ మింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః ॥ త్వం తదాప ఆపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్ ॥ శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి ॥ శ్రద్ధాయా మపానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । శ్రద్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి । శ్రద్ధాయా ముదానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టోఽమృతం జుహోమి ॥ బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువా + భవంతునః ॥ యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్ ॥ సత్యం త్వర్తేన పరిషించామి॥ హస్తోదకం దత్వా ॥ అథపిండస్థానే॥ ఓం భూర్భువస్సువః...త్ ॥ సత్యం త్వం...మి॥ ప్రాచీనావీతీ॥ హస్తోదకం దత్వా॥

పితృభ్యః అమృతమస్తు   మాతృభ్యః అమృతమస్తు

దేవేభ్యః అమృతమస్తు॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ ఇదంభూర్గయాపదే
బ్రాహ్మణాగదాధరాః పితృరూపీ (మాతృరూపీ) శ్రీజనార్దనః ప్రీయతాం
తత్సర్వబ్రహ్మార్పణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాం ప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి
శివోమావిశాప్రదాహాయప్రాణాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానేని...
అపానాయస్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానేని...వ్యానాయ స్వాహా॥ శ్ర
ద్ధాయా ముదానేని...ఉదానాయ స్వాహా ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమా
నేని...సమానాయ స్వాహా ॥ బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ ॥
ఇతిప్రాణాహుతి మంత్రాన్ పఠేత్ ॥ యథాసుఖం జుషధ్వమ్॥ ఇతిక
ర్తృవాక్యం ॥జుషామహే॥ కలౌకలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మ
సంభవాన్ । సర్వాన్ హరతిచిత్తస్థో భగవాన్దేవకీసుతః ।మంత్రమధ్యే
క్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియతే కర్మత
త్కర్మసఫలంభవేత్ । అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యం చైవానపే
క్షితం । ఉపవిశ్య సుఖేనైవభోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః॥ మక్షికాశ్రయా
ద్వాస్వర్ణాన్యంతౌరిప్తమస్తి । యద్ధస్తయోశ్శుచితుర్యన్నభేష్టుసర్వా
తాత్రేఅపిద్రేవేష్వస్తు॥ మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు॥ విద్యమానపదార్థే
షుయద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం । యన్నరోచతేతత్త్యాజ్యం । సుఖేనమా
నేనభోక్తవ్యమ్॥ తతః రాక్షసనిర్హరణార్థం బ్రాహ్మణభోజనపర్యంతం
అధిశ్రవణమన్త్రపఠనం కరిష్యే॥ మహాజనైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే॥ఆ
శ్రావయ॥ (నాచికేతాంతము) వఱకధిశ్రవణమంత్రపాఠమునందు జూడవలయును

ఓంభూర్భువస్సువ...త్॥ మధు వాతా ఋతాయతే మధుక్షరం
తిసింధవః । మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః । మధు నక్తముతోషసి । మ
ధుమత్పార్థివగ్ం రజః । మధుద్యౌరస్తు నః పితా । మధుమాన్నో

వసన్పతిస్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతు నః ।
అతుస్నమీమదంతహ్య వ ప్రియా అధూషతఅస్తోషతస్వభానవోవిప్రా
నవిష్ఠయామతీ । యోజాన్విన్ద్రతేహరీ॥ మయాకృతం శ్రాద్ధంసంప
న్నం । సుసంపన్నం॥ మధు-మధు-మధు (ప్రా...తీ)

పితృపితామహా ప్రపితామహాః మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

తృప్యస్వతృప్యస్వ । తృప్తాస్మః॥ అసంస్కృతప్రమీతాయే
త్యాగినోయేయాఃకులస్త్రియః । దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్య
శ్చపైతృకమ్॥ పరిషిచ్య॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వే
దేవాః తృప్యధ్వ ॥ తృప్తాస్మః ॥ అసోమపాశ్చ యే దేవా । యజ్ఞ
భాగవివర్జితాః । తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికం॥
పరిషిచ్య ॥ ప్రా...తి ॥ దేవపితృమధ్యేప్రోక్ష్య । దక్షిణాగ్రాన్ తిల
దర్భానాస్తీర్య । తేషు తిలోదకంనినీయ ॥ యేఅగ్నిదగ్ధాయేఽనగ్ని
దగ్ధాయేవాజాతాఃకులేమమ। భూమౌదత్తేనపిండేన తృప్తాయాంతు
పరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత
మృతేభ్యః అయంవికిరపిండ స్స్వధానమః॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధా
శ్చమార్జయంతామ్॥ ఏతద్వస్తిలోదకమ్॥ భుక్తపాత్రోచ్ఛిష్టభాగో్భ్య
ఽన్నందీయతామ్॥ శ్లో॥ యజమానకులే జాతాదాసా దాస్యోఽన్న
కాంక్షిణః । తేన త్వేతృప్తి మాయాంతు మయాదత్తేన భూతలే॥
అమృతాపిధాన మసి॥ ఇత్యుత్తరాపోశనం దత్వా॥ శ్రద్ధాయాంప్రా
ణేనివిశ్యాఽమృతగ్ంహుతమ్ । ప్రాణమన్నే నాప్యాయస్వ ॥ శ్రద్ధా
యామపానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । అపానమన్నేనా ప్యాయస్వ॥
శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । వ్యానమన్నే నాప్యా

యస్వ॥ శ్రద్ధాయాముదానేనివిశ్యా మృతగ్ం హుతమ్। ఉదానమ
న్నే నాప్యాయస్వ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేనివిశ్యా మృతగ్ం హు
తమ్। సమానమన్నే నాప్యాయస్వ। అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగు
ష్ఠంచసమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వభుక్॥ రౌ
రవేపుణ్యనిలయేపద్మార్బుదనివాసినామ్। అర్థినాముదకం దత్తమక్ష
య్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రాణానాయమ్య।ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌప్రా ..తీ॥
పితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక
పిండప్రదానంకరిష్యే॥ (కురుష్వ) అగ్నౌకరణే, చతుర్థభాగ మన్నం
భాండేపితృశేషమన్నంచ,పాత్రేనిధాయ॥పి డత్రయంకృత్వా॥ దక్షిణ
భాగేసోమయేనానులిప్య॥ అపాంమేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివ
మస్తుమే। ఆచ్ఛేత్తాసోమారిష్టం జీవానిశ్చరద శ్చకమ్॥ అద్భిస్తత్తి।
అప ఉపస్పృశ్య। అద్భిరవోక్ష్య॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి
పిశాచా వేదిషదః। (ఇతిభూమిముల్లిఖ్య) అపఉపస్పృశ్య॥

శుంధంతాంపితరః॥శుంధంతాం పితామహాః॥ శుంధంతాంప్రపితామహాః	శుంధంతాంమాతరః॥శుంధంతాం పితామహ్యః। శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః।

ఆయంతుపితరో మనోజవసః। సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణా
మృదుస్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్। అస్మిన్ త్సీదంతు మేపితర
స్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాః శ్చానుగైస్సహ॥ దర్భానాస్తీర్య॥

మార్జయంతాం పితరః। మార్జయంతాం పితామహాః। మార్జయంతాం ప్రపితామహాః	మార్జయంతాం మాతరః మార్జయంతాం పితామహ్యః। మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః॥

ఇతి తిలోదకం నినీయ॥ సవ్యాజాన్వాచ్య॥

ఏతత్తేపితః గోత్రశర్మన్ వసురూప యేచత్వామను। పిత్రేగోత్రాయ శర్మణే వసురూపాయ యేచత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయం పిండః తస్మైతేస్వధానమః గయాయాందత్తమస్తు॥	మాతః గోత్రేదాయి వసురూపేయాశ్చత్వామను। మాత్రేగోత్రాయై దాయ్యై వసురూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాఽయంపిండః తస్యైతేస్వధానమః గయాయాం దత్తమస్తు॥
పితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప పితామహాయగోత్రాయశర్మణే రుద్రరూపాయ...స్తు॥ ప్రపితామహగోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప...ప్రపితామహాయ గోత్రాయశర్మణేఆదిత్యరూపాయ + దత్తమస్తు॥	పితామహిగోత్రేదాయి రుద్రరూపే ...పితామహ్యై గోత్రాయై దాయ్యైరుద్రరూపాయై...స్తు॥ ప్రపితామహిగోత్రేదాయిఆదిత్యరూపే ప్రపితామహ్యైగోత్రాయై దాయ్యై ఆదిత్య రూపాయై... దత్తమస్తు॥

యన్మే మాతా ప్రమమాద యచ్చచారాననువ్రతమ్।
తన్మే రేతః పితా వృఙ్క్తామాభురన్యోఽపపద్యతామ్॥

పితృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్య...నమః। ప్రపితామహేభ్య...నమః	మాతృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా నమః పితామహీభ్య...నమః। ప్రపితామహీభ్య...నమః॥

అత్ర పితరో యథాభాగం మందధ్వమ్ (ఇత్యుక్త్వా) అమీమదంత పితరోఽతీతృపంత పితరోఽమీమృజంత పితరః। పరేత పితరస్సోమ్యాః॥ యే సమానా స్సమనసః। పితరో యమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస్స్వధానమః। యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్॥ యే సజాతా స్సమనసః॥ జీవా జీవేషు మామకాః। తేషాగ్ం శ్రీర్మయి కల్పతామ్। అస్మిన్ లోకే

స్థితగ్ంసమాః॥ పరేత్య పితరః । అపోఽయాచమ్య॥

మార్జయంతాం పితరః మార్జయంతాం పితామహాః । మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

ఏతత్తే అస్మత్పితః + గోత్ర + శర్మన్ వసురూప ఆఙ్క్ష్వ । పితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప ఆఙ్క్ష్వ । ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప ఆఙ్క్ష్వ । ఏవం అభ్యఙ్క్ష్వ

ఆఙ్క్ష్వాభ్యఙ్క్ష్వ పితరః।

ఏతాని వః పితరో వాసాగ్స్యతో నోఽన్యత్పితరో మా యోష్ట । పితామహా మా యోష్ట । ప్రపితామహా మా యోష్ట ।

మార్జయంతాం మాతరః । మార్జయంతాం పితామహ్యః । మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః ।

మాతః గోత్రే దాయి వసురూపే ఆఙ్క్ష్వ । పితామహి గోత్రే దాయి రుద్రరూపే ఆఙ్క్ష్వ । ప్రపితామహి గోత్రే దాయి ఆదిత్యరూపే ఆఙ్క్ష్వ । ఏవం అభ్యఙ్క్ష్వ

ఆఙ్క్ష్వాభ్యఙ్క్ష్వ పితరః

ఏతాని వః మాతరో వాసాగ్స్యతో నోఽన్యన్మాతరో మా యోష్ట । పితామహ్యో మా యోష్ట । ప్రపితామహ్యో మా యోష్ట

నమస్కారాపతే మంత్రాః॥ ఇతి వాససో దశాం ఛిత్త్వా పిండేషు నిదధాతి॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతం పయః కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్ తృప్యత। తృప్యత తృప్యత ॥ఉదక పాత్రం శేషా ముపరినిషిచ్య॥

నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితర శ్శుష్మాయ నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితర స్స్వధాయై నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏతస్మిన్ లోకే స్థ యుష్మాగ్ స్తేఽను యేఽస్మిన్ లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మిన్ లోకే స్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్థ యేఽస్మిన్ లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమ్ ॥ గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ॥ పుత్రాన్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్ం

నచేతుహి ॥ యదన్తరిక్షం పృథివీముతద్యాం యన్మాతరం పితరంవా
జిహిగ్ంసిమ॥ అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా
యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్॥ ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేతశూరా
యమస్య పన్థా మనవేతా పురాణమ్। దత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ
భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు। ప్రవాహణీయమృకు
పరేత పితరస్సోమ్యాసో గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః। అథా పితౄన్
త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదన్తి॥ మనో న్వా
హువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాంచ మన్మభిః। ఆనఏతు
మనః పునః క్రత్వేదక్షాయ జీవసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥ ఉపవీతీ॥
తులాభివృద్ధ్యర్థం పిండపార్వణపూజాం కరిష్యే॥ పిండపితృదేవతాభ్యో
నమః॥ దర్భపవిత్రకుశతిలయవాంక్షతాన్ సమర్పయామి॥ ధూపం పరిక
ల్పయామి॥ దీపం దర్శయామి॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమ
ర్పయామి॥ తతః పిండనైవేద్యం కుర్యాత్॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యా
త్॥ గయగయ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవం...తిథౌ ప్రా...తీ

పితుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేపిత్రు
పితామహప్రపితామహాన్ గోత్రాన్, శ
ర్మణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాన్

మాతుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేమా
తృపితామహీ ప్రపితామహీః- గోత్రాః,
దాయీః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

సవ్యమ్। పురూర...వానుద్దిశ్య మయాకృతేనానేన

పితుః ప్రతిసాం వత్సరికమ్...శ్రాద్ధ
యతిలోదక పిండప్రదానేనపితృపితామ
ప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం శర్మణాం
-వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతేషాం

మాతుః ప్రతిసాం...పిండప్రదానేన
మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం- గో
త్రాణాం-దాయీనాం-వసురుద్రాదిత్య
రూపాణాం-ఏతాసాం

మాతామహాదీనాంపిండాః గయాపిండసదృశా భవంత్వితి భవంతో బ్రువం
తు॥ గయాపిండసదృశా భవంతు॥ పిండానుద్వాసయిష్యే॥ ఉద్వాసయ॥

(స న్యాస) అయోధ్యా మథురా మాయా కాశీ కాంచీ హ్యవంతికా। పురీ ద్వారవతీ చైవ స ప్తైతా మోక్షదాయకాః ॥ అహం కాశీం గమిష్యామి తత్రైవ నివసా మ్యహమ్ । ఇతి బ్రువాణస్యతస్య కాశీవాసఫలం లభేత్॥ శమీపత్రప్రమాణేన పిండం దద్యాద్గయాశి రే। ఉద్ధరేత్స ప్త గోత్రాణాం కుల మేకోత్తరంశతమ్॥ పిండస్థానేషా శివ మస్తు। పుష్టి రస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్న మస్తు। ఆయుష్య మస్తు। ఆరోగ్య మస్తు। ఇతిజలం ప్రోక్ష్య ॥ స్వ స్తిశోభనగం హారః॥ స్వస్థానే వాసః॥

అథ ఔపాసనదేశం గచ్ఛతి॥ యద్గంతరి క్షం పృథివీముతద్యాం...మ న్త్రేణ సమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్ని ముపతిష్ఠతే॥ సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌ ప్రహరేత్॥ అథ ఆశీమాంతం విశ్వేదేవస్థానే, పితృస్థానే (మాతృస్థానే) హస్తోదకం దత్వా॥ దర్భాన్ దద్యాత్॥ దేవాః పితరః పితరో దేవాః॥ (మాతరః మాతరో దేవాః) దేవతా పితృ (మాతృ) ప్రసాదేనఅస్మద్గోత్రం వర్ధతామ్ ॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్ ॥ విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు

పితృపితామహ ప్రపితామహ ప్రసా దోఽస్తు	మాతృపితామహీ ప్రపితామహీ ప్రసా దోఽస్తు

దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహిస్వస్తి॥ భోజనపాత్రా ణ్యుచ్చాలయిష్యే॥ ఉచ్చాలయ॥ పురూరవార్ద్రవస జ్ఞక విశ్వేదేవాః మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త్వక్ష య్యోదకమ్। ప్రా...తి॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః	మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదక మస్త్వితి బ్రూత అస్త్వక్షయ్యో దకమ్ ॥ స్వాహాం వాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచ యిష్యే। వాచ్యతామ్॥ ఋచేత్వారుచేత్వా సమిత్స్రవంతి సరితోనధే నాః॥ అంతర్హృదామనసా పూయమానాః॥ ఘృతస్యధారా అభిచా కశీమి। హిరణ్యయో వేతసోమధ్య ఆసామ్। తస్మిన్‌సుపర్ణోమధుకృ

తుక్లాయీఆభజన్నాస్తేమధుద్దేవతాభ్యః। తస్యాస్తేహరయస్సప్తతీశేస్స్వధాందుహానాఅమృతస్యధారామ్ ఇతికూర్చగ్రంధిం విస్రస్య। ప్రా...తీ॥

పితృభ్యఃపితామహేభ్యఃప్రపితామహేభ్య స్స్వధోచ్యతామ్

మాతృభ్యః పితామహీభ్యః ప్రపితామహీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్

అస్తుస్వధా। (భూమౌజలం సించేత్) సంపద్యంతామ్॥ సంపద్యంతామ్। ప్రీయంతాంవిశ్వే దేవాః ॥ పితౄణాం (మాతౄణాం) వల్లభంయస్మాద్ధర్మ్యం దోస్యశివస్యచ। రజితం పాహినస్తస్మాద్దుఃఖసంసారసాగరాత్ ॥ ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాఃపాంతు ॥ పాంతుదక్షిణాః ॥ వాజేవాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః। అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తాయాతపథిభిర్దేవయానైః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ఉత్తిష్ఠతపితరః అనుఉత్తిష్ఠంతునవ్యేనవిశ్వేదేవా ॥ ప్రదక్షిణమ్ ॥ ఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదేద్యావాపృథివీవిశ్వశంభూ। ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమోఅమృతత్వాయగమ్యాత్॥

ఏవంకర్తావదేత్
దాతారోనోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవనః।
శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్
బహుదేయంచనోఽస్తు॥
అన్నంచనోబహుభవేత్
అతిథీంశ్చలభేమహి॥
యాచితారశ్చనస్సంతు
మాచయాచిష్మకంచన॥

ఏవంబ్రాహ్మణావదేయుః
దాతారోవోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవవః।
శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్
బహుదేయంచవోఽస్తు
అన్నంచవోబహుభవేత్
అతిథీంశ్చలభధ్వమ్
యాచితారశ్చవస్సంతు
మాచయాచిష్వంకంచన॥

సత్యాస్తా ఆశిషస్సంతు ॥ సంత్వాశిషః ॥ పవిత్రం విసృజ్య ॥ అన్నశేషైః కిం క్రియతామ్। ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామ్॥ స్వాదుషగ్ంసదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః। చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా। పూషానః పాతు దురితా దృతావృధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత॥ ఆశీర్వాదః ఇహైవ స్తం మావియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। క్రీడంతౌ పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానౌ స్వే గృహే। సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్య జిత్యై సర్వమేవ తేనాప్నోతి సర్వం జయతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుః ప్రజాం ధనం విద్యాం స్వర్గం మోక్షం సుఖానిచ। ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం ప్రీతా నృణాం పితామహాః॥ ప్రార్థనా॥ అద్య మే సఫలం జన్మ భవత్పాదాభివందనాత్। అద్య మే వంశజాస్సర్వే యాతా వోఽనుగ్రహాద్దివమ్॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః। తత్ క్లేశజాతం చిత్తేషు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ। సర్వం క్షమ॥ సర్వం సంపూర్ణమ్। ప్రా...తీ పితుః(మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం మయాచరితం యథోక్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ యథోక్తమస్తు। ఆసీమాంతమనువ్రజే॥ అనువ్రజ॥ కయా నశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా। వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూతదమ

శ్రాద్ధాంగతర్పణంసద్యస్తృప్తికుర్వంతి ॥ ఇతి

అథాన్నసూక్తమ్.

శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృధివ్యై
నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ సహ వై దేవానాంచా
సురాణాంచ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్ం సువర్గంలోకమేష్యామో
వయమేష్యామ ఇతి తేఽసురాః సన్నహ్య సహైవాచరన్ బ్రహ్మ
చర్యేణ తపసైవ దేవాస్తేఽసురాఅముహ్యగ్ంస్తేన ప్రాజానగ్ంస్తే పరా
భవగ్ంస్తేన సువర్గం లోకమాయన్ప్రసృతేన వై యజ్ఞేన దేవాః సువర్గం
లోకమాయన్ప్రసృతేనాసురాన్పరాభావయన్ ॥ ప్రసృతో హ వై
యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోఽప్రసృతోఽనుపవీతినో యత్కించ బ్రాహ్మణో
యజ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ తత్తస్మాద్యజ్ఞోపవీత్యేవాధీయీత
యాజయేద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యా అజినం వాసో వా దక్షిణత
ఉపవీయ దక్షిణం బాహుముద్ధరతేఽవధత్తే సవ్యమితి యజ్ఞోపవీతమే

గాయత్ర్యాభి మన్త్రితే నామ్బ సా శామ్యన్తి తదు హవా ఏతే బ్ర
హ్మవాదినః పూర్వాభిముఖాస్సన్ధ్యాయాంగాయత్ర్యాభిమన్త్రితా ఆప
ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తి తా ఆపో వజ్రీ భూత్వా తాని రక్షాంసి మన్దే
హారుణే ద్వీపే ప్రక్షిపన్తి యత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన పాప్మా
నమవధూన్వన్తి ఉద్యన్తమస్తం యన్తమాదిత్యమభిధ్యాయ
న్కుర్వన్బ్రాహ్మణో విద్వాన్త్సకలం భద్రమశ్నుతేఽసావాదిత్యో
బ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మాప్యేతి య ఏవం వేద॥ ౩ అహమస్మి ప్రథమ
జా ఋతస్య। పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నాభిః। యో మా దదాతి స
ఇదేవమావాః। అహమన్నమన్నమదన్తమద్మి। పూర్వమగ్నేరపి
దహత్యన్నమ్। యత్తో హాసాతే అహముత్తరేషు। వ్యాత్తమస్య పశ
వస్సుజమ్భమ్। పశ్యన్తి ధీరాః ప్రచరన్తి పాకాః। జహామ్యన్యం న జహా
మ్యన్యమ్। అహమన్నం వశమిచ్ఛరామి॥ సమానమర్థం పర్యేమి
భుఞ్జత్। కో మామన్నం మనుష్యో దయేత। పరాకే అన్నం నిహిత

న్లోకఃప్రతతః । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్యతే
యత్పరోప్యతే । శతతమీసాతనూర్మే బభూవ । మహాన్త్స్థాచరుమాస
కృద్ధుర్ధేన కప్రా । దివఞ్చపృశ్ఞిఞ్చ పృథివీఞ్చ సాకమ్। తత్సమ్పిబన్తో
నమినన్తి వేధసః। నైతద్భూయో భవతి నో కనీయః ॥ అన్నం ప్రాణ
మన్న మపానమాహుః । అన్నం మృత్యుం తము జీవాతు మాహుః।
అన్నం బ్రహ్మాణో జరసం వదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజా
నామ్। మోఘమన్నం విన్దతే అప్రచేతాః । సత్యం బ్రవీమి వధ ఇత్స
తస్య । నార్యమణం పుష్యతి నో సఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి
కేవలాదీ । అహం మేఘః స్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదన్త్యహ
మద్మ్యన్యాన్। అహగ్ం సదమృతో భవామి। మదాదిత్యా అధిసర్వే
తపన్తి । కిగ్ం స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ం స్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్ం
స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్ం స్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వ చిత్తి
రశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలావిరాసీత్పిలిప్పిలా ।
కస్విదేకాకీ చరతి క ఉస్విజ్జాయతే పునః । కిగ్ం స్విద్ధిమస్య భేషజం కిగ్ం
స్విదావపనమ్మహత్ । సూర్య ఏకాకీ చరతి చన్ద్రమా జాయతే పునః
అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్। భూమిరావపనమ్మహత్। పృచ్ఛామి త్వా పర
మన్తం పృథివ్యాః । పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమ్ । పృచ్ఛామి
త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ।
వేదిమాహుః పరమన్తం పృథివ్యా యజ్ఞమాహుర్భువనస్య నాభిమ్।

సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతః। బ్రహ్మైవ వాచః పరమం వ్యోమ॥ ఇతి చతుర్థోఽనువాకః॥ తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే। యోఽశ్వమేధేన యజతే। హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వదతః। తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। దక్షిణతో బ్రహ్మా భవతి। దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా। బార్హస్పత్యో వై బ్రహ్మా। బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి। తస్మాద్దక్షిణోఽర్ధో బ్రహ్మవర్చసితరః। ఉత్తరతో హోతా భవతి। ఉత్తరత ఆయతనో వై హోతా। ఆగ్నేయో వై హోతా। తేజో వా అగ్నిః। తేజ ఏవాస్యోత్తరతో దధాతి। తస్మాదుత్తరోఽర్ధస్తేజస్వితరః। యూపమభితో వదతః। యజమానదేవత్యో వై యూపః। యజమానమేవ తేజసా చ బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। కిగ్ స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ। ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః। దివమేవ వృష్టిమవరున్ధే॥ కిగ్ స్విదాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ। అశ్వో వై బృహద్వయః। అశ్వమేవావరున్ధే॥ కిగ్ స్విదాసీత్పిశంగిలేత్యాహ। రాత్రిర్వై పిశంగిలా। రాత్రిమేవావరున్ధే॥ కిగ్ స్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ। శ్రీర్వై పిలిప్పిలా। అన్నాద్యమేవావరున్ధే॥ కస్స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ। అసౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి। తేజ ఏవావరున్ధే॥ క ఉస్విజ్జాయతే పునరిత్యాహ। చన్ద్రమా వై జాయతే పునః। ఆయురేవావరున్ధే॥ కిగ్ స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ। అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజమ్। బ్రహ్మ

వర్చసమేవావదన్తే॥ కిగ్ంస్విదావపనమ్మహదిత్యాహ। అయం వై లోక ఆవపనమ్మహత్। అస్మిన్హ్యేవం లోకే ప్రతిష్ఠః॥ పృచ్ఛామిత్వా పరమన్తమ్పృథివ్యా ఇత్యాహ। వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః। వేదిమేవావదన్తే॥ పృచ్ఛామిత్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ। యజ్ఞో వై భువనస్య నాభిః। యజ్ఞమేవావదన్తే॥ పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ। సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః। సోమపీథమేవావదన్తే॥ పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ। బ్రహ్మ వై వాచః పరమం వ్యోమ। బ్రహ్మవర్చసమేవావదన్తే॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢానడ్వానాశుస్సప్తిః పురంధిర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాస్య యజమానస్య వీరో జాయతాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః కల్పతామ్॥ ఆ బ్రహ్మన్బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామిత్యాహ। బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి। తస్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత॥ అస్మిన్రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతామిత్యాహ। రాజన్య ఏవ శౌర్యం మహిమానం దధాతి। తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథోఽజాయత। దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ। ధేన్వామేవ పయో దధాతి। తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత॥ వోఢానడ్వానిత్యాహ।

అనడుహ్యేవ వీర్యం దధాతి । తస్మాత్పురా వోఢాఽనడ్వానజాయత ॥
ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవ జవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽఽశుర
శ్వోఽజాయత ॥ పురంధిర్యోషేత్యాహ । యోషిత్యేవ రూపం దధాతి ।
తస్మాత్స్త్రీ యువతిః ప్రియా భావుకా । జిష్ణూ రథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ
వై తత్ర జిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । స
భేయో యువేత్యాహ । యో వై పూర్వవయసీ । స సభేయో యువా ।
తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావుకః ॥ ఆఽస్య యజమానస్య వీరో జా
యతామిత్యాహ । ఆ హ వై తత్ర యజమానస్య వీరో జాయతే । య
త్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే ॥ నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షత్విత్యా
హ ॥ నికామే నికామే హ వై తత్ర పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞే
న యజన్తే ॥ ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తామిత్యాహ । ఫలిన్యో హ
వై తత్రౌషధయః పచ్యన్తే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే ॥ యోగక్షే
మో నః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షే
మః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే ॥ అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే ।
యాః కాశ్చ పృథివీగ్ శ్రితాః । అథో అన్నేనైవ జీవన్తి । అథైనదపి
యన్త్యన్తతః । అన్నగ్ంహి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధ
ముచ్యతే । సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాస
తే । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే ।
అన్నాద్భూతాని జాయన్తే । జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే । అద్యతేఽత్తి చ

భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యత ఇతి । తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయాత్ । అన్యోఽన్తర ఆత్మా ప్రాణమయః । తేనైష పూర్ణః । స వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుష విధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః ॥ తస్య ప్రాణ ఏవ శిరః । వ్యానో దక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరః పక్షః ॥ ఆకాశ ఆత్మా । పృథివీపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ సహనావవతు...ఓం శాంతిః శాంతిః ॥ ఇత్యన్నసూక్తం సమాప్తమ్. చూ॥ ల॥

పట్పవిత్రధారణ విషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచే విసర్జయేత్ । పాదశౌచే తు యేదర్భా విష్టరాం తే విసర్జయేత్ ॥ విష్టరాం తే తు యేదర్భా వికిరాం తే విసర్జయేత్ । వికిరాం తే తు యేదర్భా పీఠంధ తే విసర్జయేత్ ॥ పీఠంధ తే తు యేదర్భా ఆసీమాం తే విసర్జయేత్ । ఆసీమాం తే తు యేదర్భాః పరేహాని విసర్జయేత్ ॥ ఇతి శ్రాద్ధే పట్పవిత్ర ధారణం కేషాంచిన్మతమ్ ॥

ఇతి పట్పవిత్ర విషయ స్సమాప్తః.

విశ్వేదేవ నిర్ణయః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యా వైశ్వదేవకౌ । నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ జ్ఞాతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ । హేమశ్రాద్ధే ధనురుచీ తీర్థే ధురివిలోచనౌ । ఏకోద్దిష్టే రుద్రస జ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయ స్సమాప్తః.

మహాలయ ప్రకరణమ్.

పిత్రాణాం పశ్చిమే భాగే మాతృపిండం యథాక్రమమ్ । మాతామహశ్చ తత్పూర్వం ఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరమ్ । సుత భ్రాతృ పితృవ్యాశ్చ మాతా పిత్రోశ్చ మధ్యమే । మాతామహ మహీమధ్యే మాతులాస్సహ భార్యకాః ॥ దుహిత్రాదితతోఽన్యేషాం శేషం దత్తేనశో విధిః ॥

పుంపిండానామతః స్త్రీణాంతత్పుత్రం నముపస్థితమ్ । అంగుష్ఠపరిమాణాతు గోత్రమన్యం నసంస్పృశేత । నిరాశాః పితరోయాంతి విపరీతోభవేద్యది॥ ఏవంగుణ...పుణ్యాతిథౌపితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాంశర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ।మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం వసు...ణాం। సపత్నీమాతుః గోత్రాయాఃదాయ్యాః రూపాయాః । మాతామహమాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీ మాతుఃపితామహీ మాతుఃప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం... పాణాం । ఆత్మపత్న్యాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః॥ వసురూపాయాః।సుతస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।భ్రాతుః...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।పితృవ్యస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య। మాతులస్య గోత్రస్యశర్మణఃవసురూపస్య। దుహితుః...గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। ఆత్మభగిన్యాఃగోత్రాయాః...పాయాః। దౌహిత్రస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య। భాగినేయకస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య। పితృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। మాతృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। జామాతుఃగోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య । భావుకస్య గోత్రస్య...స్య।స్నుషాయాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః । శ్వశురస్య గోత్రస్య శర్మణః వసురూపస్య। శ్వశ్ర్వాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః । స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య । స్వామినః । గురోః । రిక్థినః।ధురివిలోచనసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాందేవానాంచకన్యాగతే సవితరి ఆషాఢ్యాదిపంచమాపరపక్షే కర్తవ్య సకృన్మహాలయాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషాసహైవ మద్య కరిష్యే ఇతిసంకల్పవిశేషః॥అత్రమాసశ్రాద్ధవత్ కేచిత్కుర్వంతి॥తీర్థశ్రాద్ధాదిసర్వమప్యేవమేవ।సపిండీకరణానుమాసికో నాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతిసాంవత్స

రికాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని। ఇతరాణిసర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండషట్కయుక్తాని।

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం...పుణ్యతిథౌ పితుఃపితౄణా మక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ సమస్త...ప్రీణాతి॥ పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి...స్తు॥ కాలశ్చ ముఖ్యకాలోఽస్తు...శివః॥ ఓంభూః...పుణ్యతిథౌప్రా...తీ - పితుః పితౄణాం...ర్థం పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాంశర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం గో...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహానాం గో...ణాం సపత్నీకానాం ధనురుచిసంజ్ఞికానాం విశ్వేషాం దేవానాంచమకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధంహిరణ్యద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మ దనుజ్ఞయా సద్యైవ మద్యకరిష్యే॥ ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసాదః కర్తణీయః॥ అస్తుకరణీయః॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...ణాం సపత్నీ కానాం స్థానే...కరణీయః। మాతామహమాతుఃపితామహ... ణాంసపత్నీకానాంస్థానే...కరణీయః॥ అక్రోధనై...తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్యతత్ శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్॥ ఆచమ్య ఏవం...తిథౌపితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్య శ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే॥ కురుష్వ॥ అపహతా...పితరోహవేషు।పితృస్థానేమాతామహస్థానే తూష్ణీంమండలత్రయం కృత్వా॥ సవ్యమ్॥విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనాప్రోక్ష్య చతురశ్రమండలం కృత్వాతతఃహిరణ్యద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య॥ ఓంభూర్భువస్సువః...శ్రాద్ధయోగ్యాభవం

స్వస్తిభవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా... ప్రవర్తయే పరివర్తయ॥ ధనురుచిసం...నామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ ॥ విశ్వేదేవస్థానే వేక్షణః క్రియతామ్॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతు భవాన్ । ప్రాప్నవాని ॥ గంధద్వారాం...శ్రియమ్॥ధనరు...వః । అమీవోగంధాః॥ సుగంధాః । ఆయనే...మే పుష్పార్థాఇమే అక్షతాః॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసి...ర్వామః ॥ ధనురు...వః । అయంవోధూపః । సుధూపః ఉద్దీప్య...దిశోదిశ॥ ధను...వః । అయంవోజ్యోతిః సుజ్యోతిః ।యువాసు...తః॥ అంతః...నమమ । సువాసః । తదభావే సాక్షతాఇమే కుశాఃసుకుశాః । అర్చనం సం...రస్తు॥ భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చనంకరిష్యే ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...సపత్నీకానామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్॥ పితృపితా...ణాం సపత్నీకానాం సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్య శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ఓంతథా । ప్రాప్నువంతు...ప్రాప్నవాని॥ తతఃపూర్వోక్తప్రకారేణగంధాదిసర్వంకుర్యాత్॥ తతః మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ మాతామహమాతుః...

ణాంసపత్నీకానా మిద మాసనమ్ ॥ సుఖాసనమ్॥ సంక్రమణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామ్ । ఓంతథాసర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్ ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే । ఏతస్థానేషుహిరణ్యంనిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీ...స్వాహా। శ్రీవిష్ణోహిరణ్యంరక్షస్వ । ధనురు...వా ఇదం వోహిరణ్యంహవ్యంధను...వా దేవతాఇదంవోహిరణ్యం హవ్యం బ్రాహ్మణస్వాహా...చ్ఛాయేయం ధను...భ్యః ఇదంహిరణ్యం హవ్యం తత్సత్ । స్వాహానమమ । గయాయాం...దత్తమస్తు ॥ యేదేవా ... జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీనావీతీ। దేవసవితః ప్రసువ।పృథివీ తే.. స్వధా।శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ।పితృపితా...సపత్నీకాః ఇదంవోహిరణ్యం పితృపితా...సపత్నీకా యూపాదేవా దేవతాఇదం హిరణ్యంకవ్యం బ్రాహ్మ...హిరణ్యం కవ్యం తత్సత్ । స్వధా...దత్తమస్తు॥ యేచేహా...సుకృతంజుషస్వ । దేవసవితః

ప్రసువ। పృథివీతే...సురే। మాతామహ మాతుః ...త్రికాణ్ఇదం హిరణ్యాంకవ్యం మాతామ ...కారూపాదేవా దేవ తేదం హిరణ్యాం కవ్యం బ్రా...దత్తమస్తు। యేచేహ...జుషస్వ॥ దశగాయత్రీ మంత్ర జపంకుర్యాత్॥ సప్తవ్యాధా... సతతం పిత్రుము క్తిహేతూన్॥ గయ గయ। ఏవం...పుణ్యతిథౌపితుః పిత్రూణాం అక్షయ...ర్థం సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేపిత్రు...రూపాన్ సపత్నీకాన్। మాతా మహ...రూపాన్సపత్నీకాన్। ధనురుచి......దేవా నుద్దిశ్యమయా క్రియమాణహిరణ్యశ్రాద్ధేన-పిత్రుపితా...సపత్నీకానాంమాతామహ ...సపత్నీకానాంఏతేషాం పితానాంగయహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవఅక్షయా తృప్తిర్భూత్వాపునరావృత్తింహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకే సత్యనివాససిద్ధి ...బుధ్యవంతు।పునరా...రస్తు॥సర్వంసగు...తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥హి రణ్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

సంకల్పశ్రాద్ధమ్.

శ్లో॥ ఆవాహనార్ఘ్యదానేచ అగ్నౌకరణమేవచ। పిండస్వధాని నయనేసంకల్పే పంచవర్జయేత్॥ అంగానిపిత్రుయజ్ఞస్య యదాకర్తుం నశక్నుయాత్। సంకల్పశ్రాద్ధ మేవాసౌకుర్యాదర్ఘ్యాది వర్జితమితి॥ అత్యన్తాగ్నేస్తుపి డ్రోక్తిస్తస్మాత్సం కల్ప్య భోజయేత్॥ సంకల్పంతు యదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్। నావాహనాగ్నౌకరణే పిండాంశ్చైవ నదాపయేదితి। ఉచ్ఛిష్టపిండోపి నదాతవ్యః॥ సంక ల్పంతు యదాశ్రాద్ధంసకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్। వికిరశ్చనదాతవ్య ఇతి స్మృత్యంతరాత్॥ ఇతిసంకల్పశ్రాద్ధం సమాప్తం.

పురుషాణాంసర్వప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః

ఆదౌక్షౌరంకృత్వాస్నాత్వాచమ్య గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ అత్రః సంకల్పః మమ సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః ... కరిష్యే॥

దశద్వాదశవిప్రాన్ పరిషద ముపేత్యస్నాత్వాఽఽచమ్య ప్రాణానాయమ్యైవం... ప్రీత్యర్థం అముక గోత్రస్య అముక నామధేయస్యమ మజన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతంబాల్యయౌవన కౌమారవృద్ధత్వేషుజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసుమనోవాక్కాయ కర్మేంద్రియ వ్యాపారైః రహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ మయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణా మవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాంరహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంమహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశికరూపాతిపాతకానాంమహాపాతకసమ రూపానుపాతకానా ముపపాతకానాం సంకలీకరణానాంమలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణామవకీర్ణకానాంఅ

జ్ఞానతస్సకృత్కృతానామజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞానత శ్చాత్యంతాభ్యస్తానా జ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తానా మజ్ఞానతో జ్ఞాన తశ్చచిరకాలభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తంపరిషదుపస్థానపూర్వకం శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాచరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। స్వశాఖయాసంకల్పపురస్సరంమృత్తికాస్నానంవిధాయ। సంకల్పపురస్సరంపరిషదుపస్థానంకుర్యాత్॥శ్లో॥ నివేదయితుకామోఽహం పాపంపరిషది స్వకమ్। స్నానం శరీరశుద్ధ్యర్థంకరిష్యఇతికీర్తయేత్ ॥ షర్షదః ప్రాగుపస్థానాత్పశ్చాత్సాయంతనే

పివా । సంకల్ప్య త్రయమామ్నాత ప్రాయశ్చిత్తం చికీర్షతః॥ కేచన వ్రత గ్రహణాత్పూర్వేద్యుస్స్నాయాహ్నే పరిషదుపస్థానం కార్యమితి వదంతి । యజమానః ఆర్ద్రవాసాః పరిషదం ప్రతి ప్రదక్షిణీకృత్య పరిషద్దక్షిణాంగృహీత్వా దండవత్ప్రణమ్య విజ్ఞాపయేత్ ॥ విజ్ఞాపన ప్రకారః । అశేషే హే పరిషన్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణయ మయా సమర్పితామిమాం శ్రీపరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మాముద్ధర । అముకగోత్రస్య నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మయా కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్ట రూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాం మహాపాతకాదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానామజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోఽభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానామజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తముపదిశేతి విజ్ఞాప్య పునః ప్రణమేత్ । తతస్త్రీన్ పంచ వా విధాయకాన్ వృణుయాత్ ।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తే విధాయకం త్వామహం వృణే।తతోఽనువాదక వరణమ్।అస్మిన్ప్రాయశ్చిత్తేఽనువాదకం త్వామహం వృణే।ఇత్యనువదంతం వృణుయాత్ । విధాయకానువాదః హే విద్వన్ అశేషే హే పరిషదముకగోత్రస్య నామధేయస్య...జన్మాభ్యాసా జ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సర్వేషాం పాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం

మఘ్నాశీతి పడబ్ధకృచ్ఛ్రరూపం ఉత్తమ స్యాపనోదకం మధ్యమస్యద్వి
గుణితం అధమస్య త్రిగుణితం ఏవం చత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక
త్రిసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మక ప్రాయశ్చిత్త మపనోదకం భ
వతి॥ ఇదం నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం యజమానస్యోపదిశే ద్యేకం విపశ్చి
తం నియోజయేత్ । పరిషదపి విప్రాపితానాం నిమిత్తానా మపనోద
కం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం అధికార సామర్థ్య భేదాత్ ॥ నాతూ ద్వాదశకృచ్ఛ్ర ప్ర
త్యామ్నాయ రూపేణవా నిర్ణయే దథ నిర్ణీతం షణ్ణ ణీతిపడబ్ధ
కృచ్ఛ్రరూపం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం నా తూద్వాదశకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ
మశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూ
త ధేను దానాదికం వా ఽ స్యోపదిశే ద్యేకం విపశ్చితం నియోజయేత్ ॥
అనువాదప్రకారః ॥ సోపివి శేష సం భావనాం సంప్రాప్య ॥ శ్లో॥ మ
న్త్రం ప్రాప్తిసా ర్యోపదేష్టా ప్రాణాయామపురస్సరమ్ । ఉక్త్వాయానువదే
ద్దేవభాషయా పఙ్క్తి దీరితమ్ । ప్రాయశ్చిత్తం ప్రాఙ్ముఖస్సన్ త్రివా
రం చ పునః పునః । ప్రాయశ్చిత్తం బ్రాహ్మణస్యనా తూదుపదిశేద్బు
ధః । అంతరా బ్రాహ్మణం కృత్వా క్షత్రియవైశ్య ద్రజన్మనామ్ ॥ ఇ
తి న్యాయే నానువదేత్ । అనువాదః । హే గోత్రనామధేయ అశేషే

హే పరిష త్త్వదీయాం విజ్ఞాపనా మాకర్ణ్య త్వయా సమర్పితాం పరిషద్ద
క్షిణాం యథో క్తదక్షిణాం బహువ స్వీకృత్య త్వదుక్తనిమిత్తానాం సర్వే
షాం పాపానా మపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్త మఖండమేక నిర్ణయా
స్మన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తం తవో పదిశేతపిధాయకముఖేన మాం ప్రేషి
తవతీ । అహముపదిశామి । సావధాన స్సమాకర్ణయ ॥ హే
గోత్రనామధేయ తవజన్మాభ్యాస జన్మప్రభృ త్యేతత్క్షణ పర్యంతం
త్వయాకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం
ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాదిదే
శిక రూపాతి పాతకానాం మహాపాతక సమరూపానుపాతకానా ముప
పాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానా మపాత్రీకరణానాం జాతి

భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం
మహాపాతకానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూపమహాపాతకవ్రతాతిదేశి
కరూపాతిపాతకానాం మహాపాతకసమరూపానుపాతకానాముపపా
తకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్కృతా
నాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞాన
తోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానామజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిర
కాలాభ్యస్తానాం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపా
నామపనోదకం ప్రాయశ్చిత్తం షడ్గుణిత షడబ్దకృచ్ఛ్ర రూపమ
శీత్యధికసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం నిర్ణీతమ్ । ఏతదు
త్తమాధికారిణః । మధ్యమస్యైతదేవద్విగుణితం షష్ట్యుత్తరశతాధికద్వి
సహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకమ్।
అధమస్యైతదేవత్రిగుణితం చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్ర
సంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి ।
ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తం త్వంనాఽఽచ్చర్యాయాం సమర్థశ్చేత్తథాకు
రు । అసమర్థోఽహమితిబ్రూయాః దశ మార్గశ్చేచ్ఛక్య ప్రత్యా
మ్నాయేనాచార ప్రత్యామ్నాయానాహ । ప్రాజాపత్యే పవాన
ధేనుదానాయుత గాయత్రీ మంత్రజపప్రాణాయామ శతద్వయ తిల
హోమసహస్రసగ్ంహితామాత్ర వేదపారాయణ సముద్రగానదీ
స్నానద్వాదశ బ్రాహ్మణభోజనాదీన్ సమానప్రత్యామ్నాయుపరా
ణి । ఏతేషు చికీర్షావశాత్ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయరూపై
ర్మహానదీ మృత్తికాస్నానైః షడ్గుణితషడబ్దకృచ్ఛ్రరూపంసర్వప్రాయశ్చి
త్తంప్రాచోదీచ్యాంగసహితం సంపూర్ణంకురు । పూతోభవిష్యసి ।
మహానద్యాం ప్రసిద్ధదేవతా సన్నిధానేనైకంస్నానం షట్కృచ్ఛ్రఫల
దమిత్యుక్తమ్ । మధ్యమస్యషష్ట్యుత్తర శతాధికద్విసహస్ర సంఖ్యాక

ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయభూతాని మహానదీమృత్తికాస్నా
నానిభవంతి । అథమస్యచత్వారింశ దుత్తరద్విశతాధిక త్రిసహస్ర
సంఖ్యాక ప్రాజాపత్య కృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయ భూతానిమహానదీమృ
త్తికాస్నానాని భవంతి । అనేనయజమానేన గోత్రేణ నామధేయేనా
స్మిన్ షణ్ణవతి షడబ్దకృచ్ఛ్రరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం అశీత్యధికసహా
స్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయ భూతైస్స్నానవిద్య
నుష్ఠితతత్సంఖ్యాక మహానదీమృత్తికాస్నానైః ప్రాచ్యోదీచ్యాంగస
హితేనసంపూర్ణమనుష్ఠితేసతి । హేగోత్రనామధేయతవజన్మాభ్యాసా
జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం అనేకకృతేభ్యః ప్రకాశకృతమహాపా
తకచతుష్టయవ్యతిరిక్తేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకాతిదిష్టరూ
పమహాపాతక ప్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమ
రూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్య స్సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణే
భ్యః అపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరేభ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్య కృ
తేభ్యో మహాపాతకేభ్యో మహాపాతకాతి దిష్టరూప మహాపాతక ప్ర
తాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యో మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్య
స్సంకలీకరణేభ్యో మలినీకరణేభ్యో ఽపాత్రీకరణేభ్యో జాతిభ్రంశకరే
భ్యః ప్రకీర్ణకేభ్యః అజ్ఞానతో ఽభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతః సకృత్కృతే
భ్యః జ్ఞానతోఽభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యన్తాభ్యస్తేభ్యః అ
జ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చనిరంతరాభ్యస్తేభ్యః అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చచిరకాలా
భ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తో
భూయాసువిముక్తోభూయాః ఇత్యుచ్చైర్వదేత్ । పరిషదుచ్చైస్తథాస్త్వి
త్యేకవాక్యేనానువదేత్ । పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య తాంబూల
దక్షిణాదికందద్యాత్ । యజమానః ప్రాణానాయమ్య । మమజన్మా
భ్యాసాదిత్యాది సర్వేషాం పాపానా మపనోదకం పరిషదుపదిష్ట ప్రా
యశ్చిత్తంచత్వారింశదుత్తరద్విజతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
పత్యకృచ్ఛ్రాత్మకం ప్రాచ్యోదీచ్యాంగసహితం పరిషదుపదిష్టప్రత్యా

మ్నాయ రూపేణాచరిష్యే । మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త
సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య బ్రాహ్మణ
మభ్యర్చ్య॥ శ్లో॥ యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వ
రూపధరో దేవః ప్రీయతామనయా గవా ॥ గవామంగేషు తిష్ఠంతి భువ
నాని చతుర్దశ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మే స్యాదత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే।
అస్మై బ్రాహ్మణాయ విష్ణురూపాయ స్వర్ణశృంగీం రౌప్యఖురాం
తామ్రపృష్ఠాం కాంస్యదోహాం వస్త్రాలంకార సంయుక్తాం పయ
స్వినీమిమాం గాం తుభ్యమహం సంప్రదదే న మమేతి దత్త్వా తతో దశ
దానాని దద్యాత్ । ప్రాణానాయమ్య । తస్య తస్య ప్రాయశ్చిత్తస్య
ప్రాచ్యాంగ వపనం కరిష్యే । ఇతిసంకల్ప్య ॥ శ్లో॥ మేరుమందరతు
ల్యాని పాపాని వివిధాని చ। కేశాన్యాశ్రిత్య తిష్ఠంతి తస్మాత్కేశాన్వపా
మ్యహమ్॥ జంఘోరువక్షఃకక్షాసు లోమాని భుజయోః క్రమాత్। కు
క్షిలోమవర్జం శ్మశ్రు కేశాంశ్చ వాపయేత్। క్రమేణ పాణిపాదస్య నఖా
ని చ నికృంతయేత్। కేశానాం వపనం నాస్తి నారీణాం వ్రతసత్రయోః।
మహాదోషేషు సర్వేషు ఛేదయే దంగుళిద్వయమ్ । పాదయోశ్చైవ
పాణ్యోశ్చ కుర్యాన్నఖనికృంతనమ్। వ్రతి ద్వైగుణ్యమాచరే త్కేశా
న్రక్షితుం చేద్వ్రతీ। తథాపి లోమవపనం కారయేన్నఖకృంతనమ్ । అనేన
క్రమేణ వపనం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ రాజా వా రాజపుత్రో వా బ్రాహ్మణో
వా బహుశ్రుతః । కేశానాం వపనం హిత్వా ప్రాయశ్చిత్తం సమాప
యేత్। కేశానాం రక్షణార్థాయ ద్విగుణం వ్రతమాచరేత్ । ద్విగుణే
వ్రతఆదిష్టే దక్షిణా ద్విగుణా భవేత్ ।ఏతన్మహాపాతకవ్యతిరిక్తవిషయమ్॥
శ్లో॥ విద్వద్విప్రనృపస్త్రీణాం నేష్యతే కేశవాపనమ్ । ఋతే
మహాపాతకినో గోహంతుశ్చావకీర్ణినః । ఇతివచనాత్ । సర్వప్రాయ
శ్చిత్తాంతర మహాపాతకానాం ప్రకాశకృతగోహననదోషస్యావకీర్ణినో
దోష స్యాపనోదకమ్ । తతస్సర్వప్రాయశ్చిత్తస్థలే సర్వేషాం వపనం
కర్తవ్యం । వపనం కృత్వా స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...ప్రీ

త్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావ
నం కరిష్యే ॥ శ్లో॥ ఆయుర్బలం యశోవర్చః ప్రజాః పశువసూనిచ ।
బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచ మేధాంచ త్వన్నో దేహి వనస్పతే॥ ఇతిమంత్రేణదం
తకాష్ఠమాదాయ దంతధావనం కృత్వా స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య ।
ఏవం...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్తాంగ దశ
విధస్నానాని కరిష్యే॥ శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతః
పరమ్ । స్నాత్వా తదుక్తవిధినా చాఘమర్షణమాచరేత్॥ అగ్నిరస్మి
జన్మనా జాతవేదా ఘృతంమే చక్షురమృతం మఆసన్ । అర్కస్త్రి
ధాతూరజసో విమానో ఽజస్రో ఘర్మో హవిరస్మి నామ । ఇతి భస్మ
స్నానమ్ । గంధద్వారామితి గోమయస్నానమ్ । స్యోనాపృథివీభ
వానృక్షరానివేశనీ । యచ్ఛానశ్శర్మసప్రథాః । ఇతిమృత్తికాస్నాన
మ్ । ఆపోహిష్ఠా మయోభువ ఇతి వారిణా స్నానమ్ । గాయత్ర్యా
గోమూత్రమ్ । గంధద్వారామితి గోమయమ్ । ఆప్యాయస్వేతి క్షీర
మ్ । దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి దధి । శుక్రమసీత్యాజ్యమ్ । దేవస్య త్వా
సవితుః ...హస్తాభ్యాంగ్ సరస్వత్యై వాచో 'యంతుర్యంత్రేణాగ్నే
స్త్వా సామ్రాజ్యేనాభిషించామీంద్రస్య బృహస్పతేస్త్వా సామ్రాజ్యే
నాభిషించామి । ఇతికుశోదకస్నానం హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే
తీర్థం మే దేహి యాచితః । యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ
ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతమ్ । తన్న
ఇంద్రో వరుణో బృహస్పతిస్సవితా చ పునంతు పునః పునః॥ నమోఽ
గ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై
నమోఽద్భ్యః॥ యదపాం క్రూరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగ
చ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానా ద్యచ్చ ఉగ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో
వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు । సోఽహమపాపో విరజో నిర్ము
క్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారుహ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ ।
యశ్చాప్సు వరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః॥ ఇమం మే గంగే యమునే సరస

స్వాతి శుతుద్రిస్తోమగ్ం సచతాపరుష్ణియా। అసిక్నియా మరుద్వృధే
వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యాసుషోమయా। ఋతంచ సత్యంచాభీద్ధాత్త
పసోఽధ్యజాయత। తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః।
సముద్రాదర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత। అహో రాత్రాణి విదధ
ద్విశ్వస్యమిషతో వశీ। సూర్యాచంద్రమసౌ ధాతా యథాపూర్వ మ
కల్పయత్। దివంచపృథివీంచాంతరిక్ష మథో సువః। యత్పృథివ్యా
గ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ। ఇమాగ్ం స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘ
మర్షణః। పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః। ఏషభూ
తస్యమధ్యే భువనస్యగోప్తా। ఏషపుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యో
ర్హిరణ్మయమ్। ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రితగ్ం సువః।
సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి। ఇత్యఘమర్షణస్నానమ్॥ ఏవంస్నాత్వాఽ
చమ్యపూతోఽహమస్మీత్యాత్మానంధ్యాయేత్। అథ। పంచగవ్య
విధిః। శ్లో॥ కృష్ణాయా ఆహరేన్మూత్రం రక్తాయా గోమయం తథా।
పీతాయాస్తుపయశ్చైవ శ్వేతాయా ఆహరేద్దధి। కపిలాయా ఘృతం
చేతిగవాం వర్ణాః ప్రకీర్తితాః। పలమేకంతు గోమూత్రం అంగుష్ఠా
ర్ధంతు గోమయమ్॥ క్షీరం సప్తపలం గ్రాహ్యం దధిచత్రిపలం
తథా। ఘృత మేకపలం గ్రాహ్యం పలమేకం కుశోదకమ్।
గోమూత్రంగోమయంక్షీరం దధిసర్పిః కుశోదకమ్। పంచగవ్యమితి
ప్రోక్తమృషిభి ర్గౌతమాదిభిః। గాయత్ర్యాగృహ్యతే మూత్రం గం
ధమంత్రేణ గోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి మంత్రేణ క్షీరం గ్రాహ్య
మనంతరమ్। దధిమంత్రేణసంగ్రాహ్యం దధిచాజ్యం తతః పరమ్।
శుక్రమసీతియజుషా దేవస్యత్వా కుశోదకమ్। అనేనవిధినా పంచగ
వ్యంతత్తామ్రపాత్రకే। మేళయిత్వా కుశాగ్రైస్తు త్రిరావృత్యవిశో
ధయేత్। ప్రాశయే త్స్పృశయే ద్వాతుస్నాపయే త్ప్రీణయేతు।
నారాయణేతి మంత్రేణస్త్రీణాం ప్రాశన మిష్యతే। ఇత్యేతదృషిణా
ప్రోక్తం భరద్వాజేనధీమతా॥ భస్మగోమయమృద్వారి పంచగవ్య

ను లేపనైః । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్ । షలాప
కర్షణం కార్యం బాహ్యశౌచ ప్రసిద్ధయే॥ ప్రాణానాయమ్య । ఏవం...
తిథౌ పరిష దుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన శాలాగ్ని హోమం
కరిష్యే। చతుష్పాత్ర ప్రయోగః। పూర్వోత్తర పరిషేచనేన భూస్స్వాహా।
భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా । మంత్రోక్త దేవ
తాః। ప్రాణానాయమ్య । ఏవం ..ప్రీత్యర్థం మమ సమస్త పాపక్షయార్థం
పరిషదుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్త ప్రాచ్యాంగత్వేన పంచగవ్య హోమం కరి
ష్యే । ఇరావతీదం విష్ణుః మానవస్తోకేన గంపతీ। అగ్నయే చైవ సోమాయ
ఇంద్రాయ స్వాహా అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా ॥ ప్రాశనం కరిష్యే

పంచగవ్యం ప్రాశ్య । ఆచమ్య। యత్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి
మామకే । ప్రాశనం పంచగవ్యస్య దహత్యగ్నిరివేంధనమ్। ప్రాణా
నాయమ్య । ఏవం ...ప్రీత్యర్థం మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్త
ప్రాచ్యాంగత్వేన దశప్రాశనాని కరిష్యే। అగ్నిరస్మీతి భస్మప్రాశనమ్
గంధద్వారామితి గోమయప్రాశనమ్। స్యోనాపృథివీతి మృత్ప్రాశనమ్।
ఆపోహిష్ఠేతి వారి ప్రాశనమ్। గాయత్ర్యా గోమూత్రమ్। గంధద్వారా
మితి గోమయమ్। ఆప్యాయస్వేతి క్షీరమ్ । దధిక్రావ్ణ ఇతి దధిప్రాశ
నమ్ । దేవస్యత్వేతి కుశోదకప్రాశనమ్ । అథతృతీయ సంకల్పః। ఏవం
...పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం పరిషదుపదిష్ట ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ప్రాయ
శ్చిత్తం కృత్వా । ప్రాణానాయమ్య। పరిషదుపదిష్ట సర్వప్రాయశ్చిత్త
స్యోదీచ్యాంగత్వేన శాలాగ్నిహోమం కరిష్యే॥ చతుష్పాత్రప్రయో
గః । పూర్వోత్తరపరిషేచనేన భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా సువస్స్వా
హా । భూర్భువస్సువస్స్వాహా। మంత్రోక్తదేవతాః । మయా ఆచరిత
ప్రాయశ్చిత్తస్యోదీచ్యాంగత్వేన దశదానానికరిష్యే॥ శ్లో॥ గవామం
గేషు తిష్ఠంతి భువనానిచతుర్దశ । యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదత
శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే। సర్వసస్యాశ్రయా భూమిర్వరాహేణ సము
ద్ధృతా । అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । తిలాః

పాపహారానిత్యం విష్ణోర్దేహసముద్భవాః । పాపంహరంతు మేతిళ్రా మత శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే । హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే । కామధేనోస్స ముద్భూతం సర్వక్రతుషుసంస్థితమ్ । దేవానామాజ్య మాహారమత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా రక్షణం పరమ్। దేహాలంకరణం వస్త్రమతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే॥ ధన్యాకరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివంమే స్యాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇక్షుకాండసముద్భూతో గుడోమధు విరాజితః । యస్మాత్తస్మా...ప్రయచ్ఛమే॥ పితృప్రీతికరంత్వం హిరాప్యచంద్రసముద్భవే। త్వద్దానాదిహచాముత్ర శ్రేయస్స్యాద్రజతంమమ ॥ రసానామగ్రతః శ్రేష్ఠం లవణ బలవర్ధనమ్ । యస్మాత్తస్మా...మే ॥ గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ। రౌప్యంలవణమిత్యాహు ర్దశదానానిపండితాః ॥ ఏవమేవసర్వత్రకృఛ్రాది ప్రాయశ్చిత్తేషు ప్రాచ్యోదీచ్యాంగకలాపః కర్తవ్యః.

అథ మృత్తికాస్నానమ్.

అథాతో మృత్తికాస్నానవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామో బ్రహ్మచారిగృహస్థ వానప్రస్థ పరివ్రాజకానా మశ్వక్రాంతే సహస్ర పరమాదేవీతిభూమిం దూర్వామభిమంత్ర్య।అశ్వక్రాంతేరథక్రాంతేవిష్ణుక్రాంతే వసుంధరా । శిరసా ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాంపదేపదే॥ సహస్ర పరమా దేవీశతమూలాశతాంకురా । సర్వగ్ంహరతుమేపాపందూర్వాదుస్స్వప్ననాశనీ। ఉద్ధృతాసీతి నదీతీరేలోష్టమాదాయ। ఉద్ధృతాసివరాహేణ కృష్ణేనశతబాహునా । కాండాత్కాండాదితి ద్వాభ్యాం దూర్వా మాదాయ । కాండాత్కాండా త్ప్రరోహంతీ పరుషః పరుషఃపరి । ఏవా నోదూర్వే ప్రతను సహస్రేణశతేనచ। యాశతేన ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి । తస్యాస్తే దేవిష్టకే విధేమ హవిషావయమ్। మృత్తికేహనమేపాపంయన్మయాదుష్కృతంకృతమ్।

మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా మృత్తికే దేహిమేపు
ష్టిం త్వయిసర్వం ప్రతిష్ఠితమ్ । మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మేనిర్ణు
దమృత్తికే। తయాహతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాంగతిమ్॥ యతఇం
ద్రస్వస్తిదా స్వస్తినఇంద్రస్త్రాతారమింద్ర మాపాంతమన్యుః పరంమృ
త్యో ఇతిప్రతిమంత్రం ప్రతిదిశం లోష్టముత్సృజ్య।యతఇంద్రభయా
మహే తతోనోఅభయం కృధి । మఘవన్ ఛగ్ధితవతన్న ఊతయేవి
ద్విషోవిమృధోజహి॥ స్వస్తిదా విశస్పతిర్వృత్రహా విమృధోవశీ। వృ
షేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదా అభయంకరః।స్వస్తినఇంద్రో వృద్ధశ్ర
వాః। స్వస్తినః పూషావిశ్వవేదాః।స్వస్తినస్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిస్స్వస్తినో
బృహస్పతిర్దధాతు। త్రాతారమింద్ర మవితారమింద్రగ్ం హవేహవే
సుహవగ్ం శూరమింద్రమ్॥ హువేనుశక్రం పురుహూతమింద్రగ్గ్ స్వ
స్తినో మఘవా ధాత్వింద్రః । ఆపాంతమన్యుస్తృపల ప్రభర్మా ధు
నిశ్శిమీవాన్ ఛరుమాగ్ం ఋజీషీ । సోమోవిశ్వాన్యతసావ
నానినార్వాగింద్రం ప్రతి మానాని దేభుః। పరం మృత్యో అనుప
రేహి పంథామ్ యస్తేస్వ ఇతరో దేవయానాత్।చక్షుష్మతే శృణ్వ
తే తే బ్రవీమి మానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోత వీరాన్। గంధద్వారా
మితి లోష్టమాదాయ। గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాంకరీ
షిణీమ్।ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్।
ఉదుత్యం జాతవేద సమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా। ఉదుత్యంజాత
వేదసం దేవం వహంతి కేతవః। దృశేవిశ్వాయ సూర్యమ్। శ్రీర్మే
భజత్వ లక్ష్మీర్మే నశ్యత్వితిశిరః ప్రదక్షిణీకృత్య । శ్రీర్మేభజతు। అల
క్ష్మీర్మేనశ్యతు । సహస్రశీర్షేతి శిర ఆలిప్య। సహస్రశీర్షా పురుషః
సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ।సభూమిం విశ్వతో వృత్వాఽత్యతిష్ఠద్ద
శాంగులమ్। విష్ణుముఖాఇతిముఖమ్ । విష్ణుముఖావైదేవా ఛందోభి
రిమాన్ లోకానసప జయ్యమభ్యజయన్।ఓజో గ్రీవాభిరితిగ్రీవామ్।ఓ
జో గ్రీవాభిర్నిరృతి।మస్థభిరింద్రగ్గ్ంస్వపసావహేనరుద్రస్యవిచలస్కం

ధోఽహ్నో రాత్రయోర్ద్వితీయోఽర్ధమాసానాం తృతీయో మాసాం చతుర్థ ఋతూనాం పంచమస్సంవత్సరస్య షష్ఠః। మహాగ్ం ఇంద్రో వజ్రబాహురితి బాహూ। మహాగ్ం ఇంద్రో వజ్రబాహుష్షోడశీ శర్మయచ్ఛతు। స్వస్తి నో మఘవా కరోతు హంతు పాప్మానం యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి। సోమానగ్ం స్వరణమితి కక్షౌ। సోమానగ్ం స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే। కక్షీవంతం య ఔశిజమ్। శరీరం యజ్ఞశమలమితి శరీరమ్। శరీరం యజ్ఞశమలం కుసీదం తస్మిన్ సీదతు యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి। నాభిస్తే చిత్రమితి నాభిమ్। నాభిస్తే చిత్రం మమ విజ్ఞానమ్ పాయుర్మేఽపచితిర్భసత్। ఆపాంతమన్యురితి కటిమ్। ఆపాంతమన్యుస్తృపలప్రభర్మా ధునిశ్శిమీవాంఛరుమాగ్ం ఋజీషీ। సోమో విశ్వాన్యతసావనాని నార్వాగింద్రం ప్రతిమానాని దేభుః। విష్ణో రరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి విష్ణోశ్శ్నప్త్రే స్థో విష్ణోస్స్యూరసి విష్ణోర్ధ్రువమసి వైష్ణవమసి విష్ణవే త్వా। వరుణస్య స్కంభనమసీతి మేఢ్రమ్। వరుణస్య స్కంభనమసి వరుణస్య స్కంభసర్జనమస్యున్ముక్తో వరుణస్య పాశః। ఆనందనందావిత్యండౌ। ఆనందనందావాండౌ మే। భగస్స్యో భాగ్యం పసః। ఊర్వోరోజ ఇత్యూరూ। ఊర్వోరోజోఽరిష్టా విశ్వాన్యంగాని తనూః। తనువా మే సహనమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః। ఊరూ అరత్నీ జానునీ ఇతి జానునీ। ఊరూ అరత్నీ జానునీ। విశో మేఽంగాని సర్వతః। జంఘాభ్యామితి జంఘే। జంఘాభ్యాం పద్భ్యాం ధర్మోఽస్మి। విశి రాజా ప్రతిష్ఠితః। చరణం పవిత్రమితి చరణే। చరణం పవిత్రం వితతం పురాణమ్ యేన పూతస్తరతి దుష్కృతాని। తేన పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి పాప్మానమరాతిం తరేమ। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమ ఇతి ద్వాభ్యాం పాదౌ। ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధే పదమ్। సమూఢమస్య పాగ్ం సురే। త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః। ధర్మాణి ధారయన్। సజోషా ఇంద్రేతి శేషం దూర్వాసహితం లోష్టగ్ం శిరసి నిధాయ। సజోషా ఇంద్ర సగణో మరుద్భిస్సోమం పిబ వృత్రహా శూర విద్వాన్। జహి శత్రూగ్ం రప మృధో నుద

స్వధాభయంకృణుహి విశ్వతోనః ॥ హిరణ్యశృంగమితి తీర్థం గ
త్వా ॥ హిరణ్యశృంగం వరుణం ప్రపద్యే తీర్థం మే దేహి యాచితః । య
న్మయా భుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః । యన్మే మనసా
వాచా కర్మణా వా దుష్కృతం కృతమ్ । తన్న ఇంద్రో వరుణో బృహ
స్పతిస్సవితా చ పునంతు పునః పునః । సుమిత్రా న ఆప ఇత్యాత్మానమభి
షించేత్ । సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సంతు । ఉదకాంజలిమాదాయ
లోష్టదేశే నినీయ । దుర్మిత్రా స్తస్మాయితి ప్రథమమ్ । యోఽస్మాన్
ద్వేష్టీతి ద్వితీయమ్ । యం చ వయం ద్విష్మ ఇతి తృతీయమ్ । దుర్మిత్రా
స్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్మః । ఆపోహి
ష్ఠేతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమానస్సువర్జన ఇత్యేతే
నానువాకేన చ మార్జయిత్వా । ఆపోహిష్ఠా మయోభువః ... ఆపో జన
యథా చ నః । హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకా యాసు జాతః ... విధ
త్రే । పవమానస్సువర్జనః ... జాతవేదా మోర్జయంత్వా పునాతు ॥ న
మోఽగ్నయేఽప్సుమత ఇతి నమస్కృత్య । నమోఽగ్నయేఽప్సుమ
తే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః ।
యదపాం క్రూరమిత్యద్భిస్త్రిరాప్లుత్య । యదపాం క్రూరం యదమే
ధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛతాత్ । అత్యాశనాదతీపానాద్యచ్చ ఉ
గ్రాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో వరుణో రాజా పాణినా హ్యవమర్శతు । సో
ఽహమపాపో విరజో నిర్ముక్తో ముక్తకిల్బిషః । నాకస్య పృష్ఠమారు
హ్య గచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ । యశ్చాప్సు వరుణస్స పునాత్వఘమర్
షణః । ఇమం మే గంగ ఇత్యపోఽభిమంత్ర్య । ఇమం మే గంగే యమునే స
రస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా । అసిక్నియా మరుద్వృధే
వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా సుషోమయా । ఋతం చ సత్యం చేత్యఘ
మర్షణసూక్తేనాప్సు వగాహేత । ఋతం చ సత్యం చాభీద్ధాత్తపసో
ఽధ్యజాయత । తతో రాత్రిరజాయత తతస్సముద్రో అర్ణవః । సముద్రా
దర్ణవాదధి సంవత్సరో అజాయత । అహోరాత్రాణి విదధద్విశ్వస్య

మిమతోవశీ । సూర్యా చంద్ర మసౌధాతాయథా పూర్వమకల్ప యత్ । దివంచపృథివీం చాంతరిక్షమథోసువః । యత్పృథివ్యాగ్ం రజస్స్వమాంతరిక్షేవిరోదసీ । ఇమాగ్ స్తదాపోవరుణః పునాత్వఘ మర్షణః । పునంతువసవః పునాతువరుణః పునాత్వఘమర్షణః । ఏమభూతస్య మధ్యేభువనస్య గోప్తా । ఏష పుణ్యకృతాం లోకానేష మృత్యోర్హిరణ్మయమ్ । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం సగ్ంశ్రి తగ్ంసువః । సనస్సువస్సగ్ంశిశాధి । అర్ద్రంజ్వలతీత్యాచమ్య । అ ర్ద్రంజ్వలతిజ్యోతి రహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతి బ్రహ్మాహమస్మి । యో ఽహమస్మిబ్రహ్మాహమస్మి । అహమస్మిబ్రహ్మాహ మస్మి । అహమేవాహంమాం జుహోమిస్వాహా । అకార్యకారీతి పునస్స్నాత్వా । అకార్యకార్య వకీర్ణీ స్తేనో భ్రూణహా గురుతల్పగః । వరుణోఽపామ ఘమర్షణ స్తస్మాత్పాపాత్ప్రముచ్యతే । రజస్య పాపాపనోదనా ర్థంపునస్స్నాయాత్ । రజోభూమి స్త్వమాగ్ం రోదయస్వప్రవదం తిధీరాః । పునంతుఋషయః పునంతువసవః పునాతువరుణఃపునాత్వ ఘమర్షణః । ఆక్రాంత్సముద్రఇతిజపేత్ । అక్రాంత్సముద్రః ప్రథ మేవిధర్మం జనయన్ప్రజాభువనస్యరాజా । వృషాపవిత్రే అధిసానోఅ వ్యేబృహత్సోమోవావృధే సువానఇందుః॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవం

...త్యర్థంమయాకృత మృత్తికాస్నానాంగత్వేన దేవర్షిపితౄనుద్ది శ్యదేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షి పితృతర్పణం కరిష్యే । దేవాదీం స్తర్పయేత్॥ శుచీవోహవ్యేతి ధౌతవస్త్రమద్భిః ప్రోక్ష్య । శుచీవో ...పావకాః । దేవస్యత్వేతి వస్త్రమాదాయ । దేవస్యత్వా...దదే। అవధూతమిత్యవధూయ । అవధూతగ్ం రక్షోవధూతా అరాతయః। ఉదుత్యంజాతవేదసమిత్యాదిత్యాయ దర్శయిత్వా। ఉదుత్యం...సూ ర్యమ్ । ఆవహంతీతి పరిధాయ । ఆవహంతీవితన్వానా...లోమశాం పశుభిస్సహస్వాహా । తతోద్విరాచమ్య । ఉత్క్రామంతుభూతపిశా చాఃయేభూతాశ్చనిశాచరాః । ఏతేషామవిరోధేన బ్రహ్మకర్మసమా

రక్షే । ఇతిదర్భాసనం ప్రతిష్ఠాప్య । ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా । అష్టోత్తరశతగాయత్రీజప కృత్వా । ద్వాదశసూర్యనమస్కారా నశ్వత్థ ప్రదక్షిణానిచకృత్వా (అశ్వత్థప్రదక్షిణమంత్రః) ॥శ్లో॥ మూలతో బ్రహ్మరూపాయమధ్యతో విష్ణురూపిణే । అగ్రతశ్శివరూపాయ వృక్షరాజాయ తేనమః । ఇతి వ్రతాద్బ్రాహ్మణః పూతో భవతి । బ్రహ్మహత్యా గోవధగురుతల్పగమనస్వర్ణస్తేయ సురాపానాది ప్రణాశన మితివిజ్ఞాయతే । ధ్యాత్వాదేవం నారాయణం ప్రపద్యేతఇత్యాహభగవాన్బోధాయనః॥ఇతిస్మృతిరత్నమహోదధికృతవ్రాత్రికాస్నానప్రయోగః

(బ్రాహ్మణసభ)

సభవారు.

అనువాదకులు

విధాయకులు

దోషి

పరిపాలకుండు

స్త్రీప్రాయశ్చిత్తమ్.

అత్రాదా విధవా ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః.

స్నాత్వా॥ పూర్వోక్త...తిథౌ అముకగోత్రాయాః అముక నామధేయాయాః జన్మాభ్యాసాది జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణపర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహారక్షణ మలిన వస్త్రధారణ కేశధారణదేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్ప పరిమళాది ద్రవ్యధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే తులసీతీర్థ రాహిత్య తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జన పాపకర్మనిరీక్షణరహసి పరపురుషభాషణ నానావిధ దుష్కర్మయుక్త మాతాపిత్రాదిదూషణశ్వశురాదీనాం శుశ్రూషా రాహిత్య సదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణ గురుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రయ గోవిక్రయరసద్రవ్యాదివిక్రయ శిశుహనన గోహననపరద్రవ్యాపహారణమిత్రద్రోహ భోజనసమయే పంక్తిభేదన ఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణ చిత్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణరాహిత్యఉచ్ఛిష్టభక్షణ అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధ దుష్కర్మయుక్తపాపానాంబాల్య యౌవనకౌమార వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కాయేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ స్వయంకృతానాం ప్రకాశకృతమహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాం ప్రకాశకృతానాం మహాపాతకాతిదిష్టరూప మహాపాతక వ్రతాఽతి దేశికరూపాతి పాతకానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక సమరూపానుపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతానాం మహాపాతకానాంరహస్యకృతమహాపాతకాతి దిష్టరూపమహాపాతక వ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకానాం రహస్యకృతమహాపాతక సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపా

తకానాంసంకలీకరణానాం మలినీకరణానాం అపాత్రీకరణానాం జాతి
భ్రంశకరాణాం అపకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం ఏవం బహూనాంబ
హువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం అజ్ఞానస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞాన
తోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞా
నతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్య
స్తానాంఅజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చచిరకాలాభ్యస్తానాంబహూనాం బహువిధా
నాంసర్వేషాంపాపానాం సమస్తదోషపరిహారణార్థం సర్వప్రాయశ్చి
త్తం నిశ్చిత్య (ఉపదిశేత్) మామనుగృహ్ణాతు భవంతః॥ ఇతి॥ పరిష
దుపస్థానపూర్వకం శక్తిప్రత్యామ్నాయ రూపేణాఽఽచరిష్యే॥
పరిదక్షిణాంగృహీత్వా॥ త్రిఃప్రదక్షిణీకృత్య॥ సమస్త - పదం॥ ఇతి
పఠిత్వా॥ పరిషద్దక్షిణాన్నిధాయ॥ విజ్ఞాపయేత్॥ అశేషే హే పరిష
న్మదీయాం విజ్ఞాపనామాకర్ణ్య మయా సమర్పితాం ఇమాంపరిషద్దక్షి
ణాంయథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్యమాముద్ధర, హే గోత్రాయాః నామ
ధేయాయాః జన్మాభ్యాసాదిజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావి
తానాంపాపానాం అస్నానభోజన రాత్రిభోజన తాంబూలచర్వణ
పర్యుషితాన్నభోజన ప్రపాజలపాన దేహరక్షణ మలినవస్త్రధారణ కేశ
ధారణదేహాలంకరణ పుణ్యతీర్థరాహిత్య గంధపుష్పపరిమళాది ద్రవ్య
ధారణ కాంస్యపాత్రభోజన ఏకాదశ్యుపవాస రాహిత్య బృందావనే
తులసీతీర్థరాహిత్య। తిష్ఠన్మూత్రవిసర్జనపాకకర్మపరీక్షణ రహసిపరపు
రుషభాషణనానావిధదుష్కర్మయుక్తమాతాపిత్రాదిదూషణ శ్వశు
రాదీనాం శుశ్రూష రాహిత్యసదాపరదూషణ దేవబ్రాహ్మణగు
రుతిరస్కార పరస్త్రీదోషనిరూపణ ఆత్మవిక్రియ గోవిక్రయ రస
ద్రవ్యాదివిక్రియ శిశుహననగోహనన పరద్రవ్యాపహారణ మిత్రద్రో
హ, భోజనసమయే పంక్తిభేదనఖట్వాదిశయన మంగళసూత్రధారణచి
త్రపుష్పధారణ నారాయణాది పుణ్యస్మరణ రాహిత్యఉచ్ఛిష్టభక్షణ
అభక్ష్యభక్షణాది నానావిధదుష్కర్మయుక్త పాపానాంబాల్యయౌ

వనకౌమారవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కా-
యేంద్రియవ్యాపారైః రహసిప్రకాశేచ జ్ఞానతః అజ్ఞానతశ్చకృత్యాయా
కృతానాం ప్రకాశకృత మహాపాతక చతుష్టయవ్యతిరిక్తానాంప్రకాశ
కృతానాంమహాపాతకాది ద్విష్టరూపమహాపాతక ప్రతాదిదేశికరూ
పాతిపాతకానాంప్రకాశకృత మహాపాతకసమరూపాను పాతకానాం
ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీకరణానాంఅపాత్రీకరణానాం
జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాం ప్రకీర్ణకానాం రహస్యకృతా
నాం మహాపాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతకాదిద్విష్టరూప మహా
పాతకప్రతాదిదేశికరూపాతి పాతకానాం రహస్యకృత మహాపాతక
సమరూపాతిపాతకానాం ఉపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మలినీ

కరణానాంఅపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరాణాం అవకీర్ణకానాంప్ర
కీర్ణకానాం ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం
అజ్ఞానతస్సకృత్కృతానాం అజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాంజ్ఞానతస్సకృత్కృతా
నాంజ్ఞానతోఽభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాత్యంతాభ్యస్తానాం అ
జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ నిరంతరాభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చ చిరకా
లాభ్యస్తానాం బహూనాంబహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాంప్రి
త్యేకంప్రతినిమిత్తం ప్రతిపదోక్తంప్రాయశ్చిత్తం కర్తుంఅశక్తత్వాదే
తేషాం పాపానా మపనోదకం ఏవమఖండం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ని
ణేయ్య అథసర్వప్రాయశ్చిత్తే సప్తపంచత్రయోవాసీతి న్యాయేన
యథాశక్తి విధాయకాన్ యోజ్యాః॥

(సర్వప్రాయశ్చిత్తమందు సభవారితో విశదముగాఁ దెలియ
పర్చుటకొఱకు ౭-౫-౩ శక్తికొలఁదివిధాయకులను వరింపవలయును.
అథవిధాయక వరణంకరిష్యే॥ అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను
ష్ఠానేభవద్భిర్విధాతృత్వేభవితవ్యం॥ ఇతిఅశేష సభ్యాభవంతో పిత
థైవాంగీకృత్యమాం రక్షంతు॥ (విధాయకులనుసభ్యులనియువలయును)
అథఅనువాదకవరణం కరిష్యే। అస్మిన్ చికీర్షితే సర్వప్రాయశ్చిత్తాను

స్థానేఅనునాదకః త్వే భవతాభవితవ్యం ఇత్యశేష సభ్యానుజ్ఞయాథ వానపిత త్వేనాంగీకృత్యమూంరతు॥ (అనువాదకునికి దర్భపీయవలయును) (అథపరిషద్వాక్యం) సభవారు యజమానురాలి నిమిత్తమైనిర్ణయించినప్రాయశ్చిత్తమును యజమానురాలికిఁజెప్పుఁడనిసభవారువిధాయకులతోఁ జెప్పవలయును.

అథవిధాయకాః ప్రాఙ్ముఖాస్సంతః॥ (విధాయకులు తూర్పుముఖముగా నుండవలయును) సముత్థాయానువాదక మిదంవదేయుః॥ (విధాయకులు నిలఁబడి యనువాదకునితో స్త్రీకిఁజెప్పఁబోవుప్రకారముఁ జెప్పవలయును. త్వయావిజ్ఞాపితానాం పాపానాం అపనోదకప్రాయశ్చిత్తం నిర్ణీయ్య॥ ప్రాయశ్చిత్తమును వినుఁడు. ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తమునకు మరణాంతిప్రాయశ్చిత్తము, ద్వాదశాబ్దవతాదిప్రాయశ్చిత్తము, కృచ్ఛ్రచాంద్రాయణోపవాసాదిప్రాయశ్చిత్తము, దేవబ్రాహ్మణపూజాది ప్రాయశ్చిత్తము, ధర్మకార్యాకరణ ప్రాయశ్చిత్తముఁగోమూత్రయావకాహారప్రాయశ్చిత్తము కృష్ణాస్నానాది పుణ్యక్షేత్రస్నానము, రుద్రాభిషేకము, వేదపారాయణము, క్షురకర్మము బ్రాహ్మణ సమారాధనము దేవతాప్రీతి దేవతాప్రదక్షిణముషోడశ మహాదానములు దశదానములు, మొదలగునవి

ఇవన్నియు నాచరింపవలయును. తద్దోషములు పరిహారమగును. పిమ్మట అనువాదకుఁడుయజమానురాలితోఁ చెప్పవలయును.

తతః అనువాదకో మితిభ్రాన్త్యాత్ ఇతిక...॥

పిమ్మట (కర్త) అనువాదకునితో ఇట్లుగాఁజెప్పవలయును.

అయ్యా నన్ను రక్షింపవలయును. తాము సెలవిచ్చిన ఆప్రాయశ్చిత్తములన్నియును విటిని నేను అనుష్ఠానలను జీవరాలునుఆ ప్రాయశ్చిత్తములను నూఱు సం॥ నేనుజీవించియుండినను జరుపలేను. నాకు జీవితము సరిపోవుచుండను. గనుక నన్ను రక్షించినాకుకృతార్థత కలుగునట్లు తాము నాకుఁదగినప్రాయశ్చిత్తమును అనుగ్రహిం

పుడని తామువిధాయకులతో చెప్పితిరినాను అని కర్తఅనువాద కునితో చెప్పవలయును. అనంతరమాదు విధాయకులతో అనువాదకుడు ఆచిన్నది అనుగ్రహరాలని విజ్ఞాపనంబుచేయవలయును.

అథ విధాయకానుజ్ఞా అనుజ్ఞాస్తుతే తత్ప్రాయశ్చిత్తం సంపూర్ణంకురు॥ తిన్యథా॥ కృచ్ఛకర్మ పంచగవ్యప్రాశన వేదపారాయణ సింధుస్నాన ప్రాజాపత్యపవాస అష్టోత్తరశత బ్రాహ్మణభోజన ప్రాచ్యోదీచ్యా గగోదాన షోడశమహాదాన దశదానవిశేషదాన సహితం సంపూర్ణంకురు॥ పూర్వాతాభవ। గోత్రాయాః నామధేయాయాః తవజన్మాభ్యాజన్మప్రభృత్యేత క్షణపర్యంతం త్వయాకృతేభ్యః ప్రకాశకృతేభ్యః మహాపాతకేభ్యః మహాపాతకవ్యతిరిక్తేభ్యః మపాతకాది ఉప్తరూపాతి పాతకేభ్యః మహాపాతకవ్రతాతిదేశిక రూపాతిపాతకేభ్యః మహాపాతక సమరూపానుపాతకేభ్యః ఉపపాతకేభ్యః సంకలీకరణేభ్యః మలినీకరణేభ్య అపాత్రీకరణేభ్యః జాతిభ్రంశకరేభ్య ప్రకీర్ణకేభ్యః రహస్యకృతేభ్యః అజ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః అజ్ఞానతోభ్యస్తేభ్యః జ్ఞానతస్సకృత్కృతేభ్యః జ్ఞానతోభ్యస్తేభ్య అజ్ఞానతశ్చఅత్యంతాభ్యస్తేభ్యః నిరంతరాభ్యస్తేభ్యః చిరకాలాభ్యస్తేభ్యః బహుభ్యో బహువిధేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యోముక్తో భూయావిముక్తోభూయాః॥ ఇతివదేత్॥ ఇత్యనుగృహ్ణంతుభవంతః॥ సాశుద్ధాభవతి॥ పునఃవదేత్॥ అనువాదకుండు ఆచిన్నదానితో సభవారు ఆజ్ఞయిచ్చిప్రకారము పాయశ్చిత్తమును నీవు ఆచరింపవలసినది నీవు అట్లు కేసెదవేని జన్మప్రభృతి ఏతావత్పర్యంతః జ్ఞానకృత అజ్ఞానకృత సమస్త పాపములనుండియు విముక్తురాలవగుదువు, అనిఆచిన్నదానితో అనువాదకుడు చెప్పవలయును.

(పిమ్మట) పరిషదంగంధాక్షతైరలంకృత్య॥ తాంబూలదక్షిణాది కందద్యాత్॥ (అథవచనం) సువాసినీలకువచనముకూడను, విధవలకు ముఖ్యముగా ఆచరింపవలయును.

ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తప్రాచ్యాంగ వపనంకరిష్యే॥ శ్లో॥ యానికాని
చపాపాని బ్రహ్మహత్యాసమానిచ । కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠంతి తస్మాత్కే-
శాన్ వపామ్యహం॥ స్నాత్వా॥ మమయాఆచరిష్యమాణ సర్వప్రాయ
శ్చిత్తాంగత్వేన దంతధావనంకరిష్యే॥ ఆయుర్బలమితి దంతశుద్ధిం కృ
త్వా॥ పుణ్యోదకేనస్నానంకృత్వా॥ రుద్రాయనమః ఇతిభస్మధారణం
కృత్వా॥(అథదశవిధస్నానాని) శ్లో॥ భస్మగోమయ మృద్వారిపంచగ
వ్యానులేపనైః । మలాపకర్షణంకార్యం బాహ్యశౌచాపనుత్తయే ।
భస్మగోమయ మృద్వారి పంచగవ్యైస్తతఃపరం । గోమూత్రంగోమ
యంక్షీరందధిసర్పిఃకుశోదకం॥మమసమస్తపాపక్షయార్థందశవిధస్నా
నమహం కరిష్యే॥శ్లో॥ మృన్మేహరకృతంపాపం । మృన్మేభవశుభప్ర
దా । మూర్ధ్నిత్వల్లేపనాద్దేవి । పరమాస్తుగతిర్మమ॥ ఆదౌమృత్తికా
స్నానంకృత్వా॥ భస్మస్నానం । మత్తికే బ్రహ్మరూపేత్వం । మత్తి
కేవిష్ణురూపిణి । సుకృతందుష్కృతంచైవ । మాంప్రాపయపరాం
గతిం ॥ అథ గోమయస్నానం ॥ గంధద్వారాం దురా ...
యం॥ మృత్తికాస్నానం॥ స్యోనాపృథివి...సప్రథాః॥ వారిస్నానం॥ ఆ
పోహిష్ఠామయో — యథాచనః॥ గోమూత్రస్నానం॥ ఓంభూర్భువ
స్సుః...యాత్॥ గోమయస్నానం॥ గంధర్వారాం - శ్రియం॥ క్షీరస్నా
నం॥ ఆప్యాయస్వ...సంగథే॥ దధిస్నానం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో...తారిషత్॥
ఆజ్యస్నానం॥ శుక్రమసి ... సారశ్మిభిః॥ కుశోదక స్నానం॥ దేవస్య
త్వాసవితుః ప్రసవేశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యాగ్ం సరస్వ
త్యైవాచోయంతుర్యంత్రేణాగ్నేస్త్వా సామ్రాజ్యే నాభిషించామి॥
తతఃఅఘమర్షణ స్నానం కరిష్యే॥ ఋతంచసత్యంచా భీద్ధాత్తపసోధ్య
జాయత । తతోరాత్రిరజాయతతతస్సముద్రోఅర్ణవః — ద్యావాపృథి
వ్యోర్విహిరణ్మయగ్ం ... ... స్వగంశిశాధి॥ ఇత్యఘమర్షణస్నా
నంకుర్యాత్॥ పూర్వోక్త-శుభతిథౌమయాఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చి
త్తస్యప్రాచ్యాంగత్వేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తి

హిరణ్యేనకరిష్యే॥ సర్వప్రాయశ్చిత్త కాలమందు కొన్ని దేశములయం
దు నాందీశ్రాద్ధము స్త్రీలచేత జరిపించుటయే లేదు. ఆశ్రాద్ధముచేయ
కపోయినను శక్తికలది శ్రీవిష్ణుప్రీతిగా హిరణ్యదానము మాత్రముత
ప్పక జరిపవలయును. ఏవంగుణ + శ్రీమహావిష్ణుముద్దిశ్య + ప్రీత్య
ర్థంయథాశక్తిహిరణ్యదానంకరిష్యే॥ అథహిరణ్యదానం కుర్యాత్॥

ప్రాచ్యాంగ గోదానమ్.

ఏవంగుణ + ప్రీత్యర్థం మయా ఆచర్యమాణ సర్వప్రాయశ్చిత్త
సాద్గుణ్యార్థం ప్రాచ్యాంగగోదానంకరిష్యే॥ ప్రతిగ్రహీతారంబ్రాహ్మ
ణమభ్యర్చ్య॥ శ్రీమహా విష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఉభాభ్యామి
దంపాద్యం॥ నమోస్త్వ నంతాయసహస్ర మూర్తయె సహస్రపాదా
క్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే సహస్రకో
టియుగధారిణే నమః॥ అయం వో గంధః అలంకారార్థా.. మను॥శ్లో॥
యజ్ఞసాధనభూతాయా విశ్వస్యాఘప్రణాశినీ। విశ్వరూపధరో దేవః
ప్రీయతామనయాగవా॥ గవామంగేషుతిష్ఠంతిభువనానిచతుర్దశ। య
స్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాదతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ అస్మైబ్రాహ్మ
ణాయశ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ యజుశ్శాఖాధ్యాయినే -గోత్రాయ
\+ బ్రాహ్మణాయ ప్రతిగ్రహీత్రే + గోత్రవత్యాః + నామధేయవ
త్యాఃఅహం॥ స్వర్ణశృంగాం రౌప్యఖురాం। తామ్రపృష్ఠాం కాంస్య
దోహాళాం। వస్త్రాలంకారసంయుతాం। పయస్వినీమిమాంగాం సవ
త్సాంసదక్షిణాకాంసతాంబూలాంశ్రీమహావిష్ణుప్రీతింకామయమానః
(తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ ఇత్యుదకపూర్వందద్యాత్॥ దేవ
స్యత్వాసవితుః + ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజాత్వావరుణో నయతుదేవిదక్షి
ణేరుద్రాయగాం। తేనామృతత్వమశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు॥ గోదాన
సాద్గుణ్యార్థందక్షిణాం + నమమ॥ తదంగదశదానాని కరిష్యే॥శ్లో॥గో
భూతిలహిరణ్యాజ్యవాసోధాన్య గుడానిచరౌప్యం లవణమిత్యాహుర్దశ
దానాఃప్రకీర్తితాః॥ ఇతిదశదానానికృత్వాతతః ప్రాచ్యాంగశాలాగ్ని

కా...మం స్త్రీణాం నకర్తవ్యం॥ అథపంచగవ్య ప్రాశనమ్॥ ఆచమ్య...
...ఏవంగుణ......ప్రీత్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనాఖ్యం
కర్మకరిష్యమాణః + పుణ్యాహావాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణాధిపతి
పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహావాచనంచ కృత్వా॥రు
ద్రాభిషేకార్థం ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥ శరీరశుద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత
యాణి దద్యాత్॥ అథపంచగవ్యవిధిః॥ శ్లో॥ గోమూత్రం స్థాపయే
త్పూర్వే। గోమయందక్షిణేన్యసేత్॥ క్షీరంతుపశ్చిమేస్థాప్యం। దధ
చైవోత్తరేణతు॥ ఘృతపాత్రం తథాగ్నేయ్యాం మైశాన్యాంతుకుశో
దకమ్॥ స్థాప్య పశ్చాదేకపాత్రే తతస్సంతా సాని యోజయేత్॥ బ్ర
హ్మకూర్చోద హేతస్సర్వం ప్రదీప్తాగ్ని రివేందనమ్। పవిత్రంత్రిలోకే
షు దేవతాభిరధిష్ఠితమ్॥ ఓంభూర్భువస్సువః + ప్రచోదయాత్॥
ఇతి గోమూత్రం॥ గంధ ద్వారాం ......శ్రియం॥ ఇతి గోమయం,
ఆప్యాయస్వ......సంగథే॥ ఇతిక్షీరం॥ దధిక్రావ్ణ్ణో అ......తా
రిషత్॥ ఇతిదధి॥ శుక్ర మసి......రశ్మిభిః॥ ఇతిఆజ్యం॥ దేవస్యత్వా
......సించామి॥ ఇతికుశోదకమ్॥ నిధాయ॥ ఓమ్ఇతిబ్రహ్మకూర్చేన
త్రిరాలోడ్య॥ నారాయణనారాయణ॥ ఏవంగుణ...ర్థం సమసమస్త
పాపక్షయార్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం పంచగవ్యప్రాశనం కరిష్యే॥శ్లో॥ య
త్త్వగస్థిగతం పాపం దేహేతిష్ఠతి మామకే। ప్రాశనం పంచగవ్యస్య
దహాత్యగ్నిరివేంధనమ్॥ గోమూత్రం గోమయం క్షీరందధిసర్పిఃకుశో
దకం॥నిర్దిష్టే పంచగవ్యంతు పవిత్రం కాయశోధనమ్॥ ఇత్యుక్త్వా॥
నారాయణ ఇతి మంత్రేణ పంచగవ్యం సర్వం పిబేత్॥ ఆచమ్యసూ
ర్యావలోకనం కుర్యాత్॥ పంచగవ్యప్రాశనంవిప్రద్వారా కార్యం॥
పునః కృచ్ఛ్రత్రయాత్మక ప్రాయశ్చిత్తం కుర్యాత్॥ కృచ్ఛ్రత్రయాణి
బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఆచమ్య......ర్థంప్రాయశ్చిత్తోదీచ్యాంగ
గోదానం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గోదానంకృత్వా॥ తతఃయథాశక్తి

మహాదానాని బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఇతి ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగ
స్సమాప్తః॥

అథ సుమంగలీప్రాయశ్చిత్తమ్.

స్నాత్వాఽచమ్య...ఏవం ... ర్థం మమజన్మాభ్యాసాజ్జన్మ
ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం సమస్త
పాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వే
న తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం ... పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌగణపతి
మభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచయిత్వా॥ ఆచమ్య...ర్థం మమజన్మాభ్యా
సాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం సంభావితానాం పాపానాం
సమస్తపాపక్షయార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ పరిషద్దక్షిణాం
గృహీత్వా॥ సమస్త సంపత్స ... పదం॥ మమజన్మాభ్యా సాజ్జన్మ
ప్రభృత్యేతత్క్షణ పర్యంతం మధ్యవర్తినికాలేసంభావితానాం పాపా
నాం స్వార్థక్రియాపరత్వ హీనజాతి పరపురుష సహవాస, దేవబ్రా
హ్మణదూషణ, గురుతిరస్కార, ఆత్మవిక్రయ, రసద్రవ్యాదివిక్రయ,
పతివంచన నిరాకరణ, పరదూషణ, పరస్త్రీదోషనిరూపణ, సదాదు
ర్భాషణ, అన్యగృహవాస, సదాకోపస్వభావ, శిశుహనన, గోహనన,
పరద్రవ్యాపహారణ, మిత్రద్రోహ, భర్తృశ్వశురశిశ్రూషరాహిత్య
భర్తరిదేశాంతరగతే దేహాలంకరణ, కన్యావిక్రయ, విశ్వాసఘాతుక,
విషదాయకత్వ, పఙ్క్తిభేదన శిశువధ, దేశత్యాగ, అజ్ఞానకృతసమస్త
పాపానాం మహాపాతకానాం, ఉపపాతకానాం, సంకలీకరణానాం,
మలినీకరణానాం, అపాత్రీకరణానాం, జాతిభ్రంశకరాణాం, అవకీర్ణ
కానాం, ప్రకీర్ణకానాం, రహస్యకృతానాం, మహాపాతకానాం, రహ
స్యకృత మహాపాతక సమరూపాఽతిపాతకానాం, ఉపపాతకానాం,
ఏవం బహూనాం బహువిధానాం సర్వేషాం పాపానాం మపనోదకం
యథాశక్తి ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్యఉపదిశంతు, మామనుగృహ్ణంతు
భవంతః॥ అనుగృహాణ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కర్తుం ... బ్రువంతు॥
అధికారసంపదస్తు॥ తక్కినప్రయోగ మంతయు విధవాప్రాయశ్చిత్తే

ములో నున్న ప్రకారమే జరుపుకొనవలయును. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వ్రాయబడదు॥ పంచగవ్యాహోమము స్త్రీలకు వైకల్పికము.

ఇతిసువాసినీ ప్రాయశ్చిత్తప్రయోగ స్సమాప్తః॥

—వపనవిధి.—

శ్లో॥ సర్వాన్కేశాంత్సముద్ధృత్య ఛేదయేదంగుళద్వయం। ఏవం నారీకుమారీణాం శిరసో ముండనంస్మృతమ్॥ తా॥ సువాసినీస్త్రీలకును కన్యలకును ప్రాయశ్చిత్తమందు వపనము చేయించవలసి వచ్చినపుడు వెండ్రుకల నన్నిటినెత్తికట్టిరెండంగుళములు మాత్రము కత్తిరించవలెను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం

ద్వితీయభాగ స్సమాప్తః.

అథ తృతీయభాగ ప్రారంభః.

ఉ ప న ప్ర యో గః.

అథాదౌ అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమ్.

శ్లో॥ యశ్మినో నామరూపాభ్యాం + సర్వేభ్యో మహాజనే భ్యోనమః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః + నామ ధేయః శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం (శ్వః) చౌలోపనయనాభ్యాం కర్మ భ్యాగ్ంసగ్ంస్కరిష్యమాణః పూర్వేద్యుః ఇమం కుమారం జాతకర్మనా మకరణాన్నప్రాశనాంకురారోపణచౌలోపనయనాఖ్యైః కర్మభిస్స గ్ంస్కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ...ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవా చనం చ సమాపయేత్॥ ...జాతాదికర్మణాముక్తకాలానుష్ఠానాభావా త్ప్రాయశ్చిత్తముచ్యతే॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్యా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అనుపనీత ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తిపరి మద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఆత్మపరిదక్షిణత్రయం కృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంప త్సమవాప్తిహేతవస్సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః॥ అపారసంసార సముద్రసేతవః పునంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాం తసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః సమస్తతీర్థాంబుప విత్రమూర్తయో రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధి హరం నౄణాం మృత్యుదారిద్ర్యనాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజమ్॥ అశేషే హే పరిషస్మదీయాం విజ్ఞాపనామవధార్యమ యాసమర్పితాం ఇమాం పరిపక్వదక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివస్వీకృత్య॥ మమ కుమారస్య జన్మాభ్యాసాద (జన్మప్రభృతి) చౌలోపనయన ప

ర్భాశయమధ్యే సంభావితానాం పాపానాం సవర్ణాసవర్ణ ధాత్రీజన
యుక్త పరిభృత్యనేక స్తన్యపాననిజస్తన్యపాన సహభోజనో
చ్ఛిష్టభోజన పర్యుషితాన్నభోజన-విపసనాన్నపాన- సజాతీయ విజా
తీయసహచర క్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన తిష్ఠన్మూత్ర పురీషోత్సర్జనా
దీనాం తత్తత్కాలే శౌచాభావప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషాణామప
నోదనార్థం పూర్వపూర్వకర్మాతి క్రమణదోషపరిహారణార్థం ఉత్తరోత్త
రకర్మద్విజాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం చతుర్వర్గం శత్యక్షరమం
త్రోచ్చారణద్విజాశ్రమాధికార యోగ్యతాఫలసిద్ధ్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనా
రాయణముద్దిశ్య+ప్రీత్యర్థం ఇమాం సౌవర్ణం శాస్త్రీయాం పరిషద్దక్షి
ణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య- మామనుగృహ్ణంతు భవంతః॥
అస్యకుమారస్య × కౌండిన్యస గోత్రోద్భవస్య × నామధేయస్య
దంతజననప్రభృత్యుపనయన శుభలగ్నపర్యంతం సంభావితేభ్యః పా
పేభ్యోఽయం కుమారో విముక్తోభూయాత్ విముక్తోభూయాత్॥ ఉప
నయనాధికార సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥ ఉపనయనా...స్తు॥

అద్యస్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థం శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥
స్వర్ణం పవిత్రమమల స్వర్ణం పాపప్రణాశనం। స్వర్ణం హి శంకరం యస్మా
దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే॥ అస్మై బ్రాహ్మణాయ- శ్రీమహావిష్ణుస్వరూ
పాయ- శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం యథాశ
క్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥ శ్లో॥ ధాన్యం కరోసి దాతార
మిహలోకే పరత్ర చ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేఽస్త్వతశ్శాంతిం ప్ర
యచ్ఛమే॥ శ్రీవిష్ణుప్రీత్యర్థం ధాన్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం- నమమ॥
శ్లో॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం దేవానామాజ్య
మాహారమతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థం ఆజ్యకృ
చ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ శ్లో॥ హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమ
బీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ఇదం

కృచ్ఛ్రత్రయప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం +నమమ॥ పభ్
స్సన్నిధౌ ఆజ్యభక్షణ కృచ్ఛ్రత్రయ కరణాత్ సర్వాత్మకశ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీ
తోవరదో భూత్వామమకుమారస్య శరీరశుద్ధిం కుర్యాదితి భవంతో
బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥   అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తం సమాప్తమ్.

అథ పాహిత్రయోదశహోమః.

ఆచమ్య × శుభతిథౌ మమ కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం జాతకర్మాదీనాం తత్తత్కాలేషు తత్తత్కర్మాకరణ ప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ స్రువేణచతుర్గృహీతమాజ్యంగృహీత్వా॥ ఓం పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహివిశ్వత స్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా। విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ భూరగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహతే చ స్వాహా॥ అగ్నయే చ పృథివ్యై చ మహత ఇదం॥ భువో వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహతే చ స్వాహా॥ వాయవే చాంతరిక్షాయ చ మహత ఇదం। సువరాదిత్యాయ చ దివే చ మహతే చ స్వాహా॥ ఆదిత్యాయ చ దివే చ మహత ఇదం॥ భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యశ్చ దిగ్భ్యశ్చ మహతే చ స్వాహా॥ చంద్రమసే చ నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదం॥ పాహి నో అగ్న ఏనసే స్వాహా॥ పాహినో అగ్న ఏనస ఇదం॥ పాహినో విశ్వవేదసే స్వాహా॥ పాహినో విశ్వవేదస ఇదం॥ యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞం

పాహిపభావసవఇదం॥ సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహి
శతక్రతవఇదం॥ పాహినో అగ్న ఏకయా-పాహ్యుతద్వితీయయా।పా
హ్యూర్జం తృతీయయా। పాహిగీర్భి శ్చతసృభిర్వసో స్వాహా॥ వసవ
ఇదం॥ పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా। పునర్నః పాహి
విశ్వతస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ
ధారయా।విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం(నమమ)॥
సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ
ఇదం(నమమ) అదితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషే
చనంకుర్యాత్॥ అనేన పాహిత్రయోదశహోమేన భగవాన్ సర్వా
త్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరః సుప్రీణాతు। మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిర
స్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిరస్తు॥
పాహిత్రయోదశహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

సూత్రం. ౧॥ జాతంవాత్సప్రేణాభిమృశ్య॥
౨॥ ఉత్తరేణ యజుషోపస్థఆధాయ॥

అథజాతకర్మప్రయోగః.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ-మమకుమారస్యాయుష్యా
భివృద్ధ్యర్థం జాతేన కర్మణా సగ్గ్ స్కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య దివస్పరీత్య
నువాకేన కుమారమభిమృశ్య॥ (జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశ్య దివస్పరి
త్యాదిభిః) (దివస్పరి-పరిశబ్దః-పంచవ్యాఖ్యానువాదీఅయుంజాతవేదాః

దివస్పరి ప్రథమం జజ్ఞే అగ్ని రస్మద్ద్వితీయం పరిజాతవేదాః।
తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధాన ఏనం జరతే స్వాధీః। విద్మా
తే అగ్నే త్రేధా త్రయాణి విద్మా తేసధ్మవిభృతం పురుత్రా।విద్మా

తేనా మ పరమం గుహా యద్విద్మా తముత్సం యత ఆజగంథ । సముద్రే
త్వానృమణా అప్స్వంతర్నృచక్షా ఈధే దివో అగ్న ఊధన్ । తృతీయే
త్వారజసి తస్థివాగ్ంస మృతస్య యోనా మహిషా అహిన్వన్ ।అక్రంద
దగ్ని స్తనయన్నివ ద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యో
జజ్ఞానో విహీ మిద్ధో అఖ్య దా రోదసీ భా నునా భాత్యంతః । ఉశి
క్పావకో అరతిస్సుమేధా మర్త్యేష్వగ్ని రమృతో నిధాయి॥ ఇయర్తి
ధూమమరుషం భరిభ్రదుచ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్ । విశ్వస్య
కేతు ర్భువనస్య గర్భ ఆరోదసీ అపృణాజ్జాయమానః । వీడుంచిదద్రి
మభినత్పరాయం జనా యదగ్ని మయజంత పంచ । శ్రీణా ముదారో
ధరుణో రయీణాం మనీషాణాం ప్రార్పణస్సోమగోపాః । వసో స్సూను
స్సహసో అప్సు రాజా విభాత్యగ్ర ఉషసా మిధానః । యస్తే అద్యకృణవ
ద్భద్రశోచే ఽపూపం దేవఘృతవంతమగ్నే । ప్రతం నయ ప్రతరాం
వస్యోఅచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తం యవిష్ఠ । ఆతం భజ సౌశ్రవసే
ష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజశస్యమానే । ప్రియస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా
భవాత్యుజ్జాతేన భినద దుజ్జనిత్వైః । త్వామగ్నే యజమానా అను
ద్యూన్ । విశ్వావసూని దధిరే వార్యాణి । త్వయా సహ ద్రవిణమిచ్ఛ
మానా వ్రజం గోమంత ముశిజో వివవ్రుః । దృశానో రుక్మ ఉర్వ్యా
వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః । అగ్ని రమృతో అభవ
ద్వయోభిర్య దేనం ద్యౌరజనయ త్సు రేతాః॥ అస్మిన్నహామితి(పిత్ర)

యజుషాంక ఉపవేశ్య॥ అస్మిన్నహగ్ంసహస్రం పుష్యాస్మ్యేధమానా
స్స్వే వశే॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య। అంగాదంగాత్సంభ
వసి హృదయాదధిజాయసే। ఆత్మా వై పుత్రనామాసి స జీవ శరదశ్శతం।
అశ్మా భవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్తృతం భవ। పశూనాం త్వా హింకారే
ణాభిజిఘ్రామి (రోహిణ) (శ్రీసుబ్బయ్యశర్మన్) తాభ్యామేవ మూర్ధ
న్యవఘ్రాణం। అంగాదంగాత్సంభవసి + జిఘ్రామి॥ (రోహిణ) తాభ్యా
మేవ దక్షిణే కర్ణే జపం చ కృత్వా॥ అంగాదంగాత్సంభవసి + (రోహిణ)
నక్షత్రనామ చ నిదిశ్యేతి॥ తద్రహస్యం భవతి॥ ...దర్భేణ సౌవర్ణం
నిష్టర్క్యం గ్రంథిం బధ్నాతి॥ తేన ఘృతయుక్తం మధు మేధాంత ఇతి
భ్రాజో దధాత్విత్యం తేన కుమారం ప్రాశయేత్॥ మేధాం తే దేవ
స్సవితా మేధాం దేవీ సరస్వతీ। మేధాం తే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం
పుష్కరస్రజా। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్నిస్తేజో ద
ధాతు। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయీంద్ర ఇంద్రియం దధా
తు। త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు॥
(భ్రాజో దధాత్విత్యం తేన కుమారం ప్రాశయేత్) క్షేత్రియై త్వేతి పం
చభిస్స్నగ్గ్ స్నాపయిత్వా॥ క్షేత్రియై త్వా నిరృత్యై త్వా ద్రుహో ముం
చామి వరుణస్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే
ద్యావా పృథివీ ఉభే ఇమే। శం తే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావా పృ
థివీ సహౌషధీభిః। శమంతరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః

ప్రదిశో భవంతు । యా దైవీశ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో
విచష్టే । తాసాం త్వా జరస ఆదధామి ప్రయక్ష్మ ఏతు నిర్ఋతిం
పరాచైః। అమోహమియమస్మిన్నాస్తాదనప్రాతః ప్రజాః పాశస్త్వాన్ బు
న్ధ్యో దమోచి । అహా అవర్తి మవిదత్స్యోన మప్యభూ ద్భద్రే
సుకృతస్య లోకే। సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దేవా అముంచ
న్నసృజన్వ్యేనసః। ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామిశగ్ంసాద్ద్రుహో
ముంచామి వరుణస్య పాశాత్॥ వ్యాహృతిభిరోంకారచతుర్థాభిః పృష
దాజ్యం కాగ్ంసేన సకృత్కుమారం ప్రాశయేత్ ॥ భూస్స్వాహేతి
చతుర్భిర్విధాయ। భూస్స్వాహా। భువస్స్వాహా। సువస్స్వాహా। ఓగ్ం
స్వాహా। అద్భిశ్శేషగ్ంసగ్ం సృజ్యాగోష్ఠే నినయేత్। మా తే కుమార
మితిమాతురంక ఆధాయ । మా తే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేను
రత్యాసారిణీ। ప్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా స్వే గృహే॥ అయం
కుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణగ్ స్తనం ప్రతిధాప్య ॥ అయం కుమారో
జరాం ధయతు దీర్ఘమాయుః । యస్మై త్వగ్ స్తన ప్రప్యాయాయు
ర్వర్చో యశో బలం ॥ యద్భూమేరితి ద్వాభ్యాం పృథివీమభిమంత్ర్య ॥
యద్భూమేర్హృదయం దివి చంద్రమసి శ్రితం। తదుర్వి పశ్యం మాహం
పౌత్రమఘగ్ం రుదం । యత్తే సుసీమే హృదయం వేదాహం త
త్ప్రజాపతౌ । వేదామ తస్య తేన యం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం।
నామయతీతి యః పాత్ర సన్నిహితః కుమారముపస్పృశ్య। నామ

యత్తినరుదతి యత్రత్వయం వనామసియత్ర చాభిమృశామసి ॥ ఆప
స్సుప్తేష్వితికుమారస్య శిరస్సమీపే ఉదకుంభం నిధాయ ॥ ఆపస్సుప్తే
షుజాగ్రతరక్షాంసి నిరితో నుదధ్వం ॥ తత్రాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్య
పరిషిచ్య-సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానం జలినా సకృదవదాయ తూష్ణీం
జుహుయా దయంకలిభితి స్వాహాంతేఽష్టౌ ప్రతిమంత్రం తిచ్ఛేకం
పునస్స్వాహాకారపూర్వం ద్విర్జుహుయాత్ ॥ ఏవంగుణ + శుభతిథా
మముకుమారస్య యుష్మాభివృద్ధ్యర్థం అనయోర్బాల సూతికయో
శ్చండాలాదిపిశాచేభ్యోరక్షణార్థం ఫలీకరణహోమం కరిష్యే ॥ అయం
కలింపతయంతగ్గ్ శ్వానమివోద్వృద్ధం । అజాంవాశితామివ మరుతః ప
ర్యాధ్వగ్ స్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ స్వాహా- మరుద్భ్య ఇదం ॥ స్వాహా
మరుద్భ్య ఇదం ॥ (ఏవంసర్వత్ర) శండేరథశ్శండికేర ఉలూఖలః । చ్యవనో
నశ్యతాదితస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ అయశ్శండో మర్క ఉపవీర
ఉలూఖలః । చ్యవనో నశ్యతాదితస్స్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ కేశినీ
శ్శ్వలోమినీః ఖజాపో ఽజోపకాశినీః । అపేత నశ్యతాదితస్స్వాహా ॥ మరు
ద్భ్య ఇదం ॥ మిశ్రవాససః కౌబేరకా రక్షోరాజేన ప్రేషితాః । గ్రామగ్ం
సజానయో గచ్ఛంతీచ్ఛంతో ఽపరిదాకృతాన్ స్వాహా ॥ మరుద్భ్య
ఇదం ॥ ఏతాన్ ఘ్నతైతాన్ గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః । తా
నగ్నిః పర్యసరత్తానింద్ర స్తాన్బృహస్పతిః । తానహం వేద బ్రాహ్మణః
ప్రమృశతః కూటదంతాన్ వికేశాన్ లంబనస్తనాన్ స్వాహా ॥ మరుద్భ్య
ఇదం ॥ నక్తంచారిణ ఉరస్పేశాన్ చ్ఛూలహస్తాన్ కపాలపాన్ । పూర్వ

ఏషాం ప్రితే త్స్యచ్చ క్రోశ్యావ్య క్షణాకః । మాతా జఘన్యా సర్పతి గ్రామే విధుర మిచ్ఛన్తీ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం॥ నిశీథచారిణీస్వసా సన్ధినా ప్రేక్షతే కులం। యాస్స్వపన్తం బోధయతి యస్యై విజాతా యామనః । తాసాం త్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హృదయం యకృత్ । అగ్నే అక్షీణి నిర్దహ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం ॥ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం । స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం॥ ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవంతూష్ణీ మగ్నావావప తేతి॥ అద్రితేఽన్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాణాపీః॥ అనేనఫలీకరణహోమేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకః...అస్యకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అస్యకుమార + రస్తు॥

జాతకర్మప్రయోగస్సమాప్తః.

శ్లో॥ అయంకలింపతిశండ అముశండయితిక్రమః। కేశినీమిశ్రవాసోపి ఏతాన్ఘ్నసతతఃపరం । నక్తంచారీనిశీథంచ ఫలీకరణవిధీయ్యతే॥

, జాతకర్మవిధిః.

జాతకర్మప్రకరణే॥ ధర్మశాస్త్రప్రమాణానివక్ష్యతే॥శ్లో॥ జాతే పుత్రేపితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే। జాతకర్మతతఃకుర్యాచ్ఛ్రాద్ధమభ్యుదయంతథః॥ కాలవ్యతిక్రమేణైవ మేధాజనకమిష్యతే । వ్యతిక్రమేపిదాతవ్యం స్నానదానవిధిక్రియా। గర్భాధానేవివాహేచసవనేజాతకర్మణి।నామోపాకర్మస్నాతేషు ప్రవేశేచసమాపనే॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేదంతే వాచయేదాశిషస్తతః! సీమంతోన్నయనంచైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః॥ ఉపనీతేచగోదానే త్వాదావేవవిశేషతః । సూతకాంతేవివాహాంతే స్నాతాంతేప్రథమార్తవే।పుంసివ్రతోపనిష్క్రామంతేపుణ్యాహంతువిధీయతే॥ నామాదినాందీకరణం పుణ్యాహంద్విజభోజనం । రక్షాబంధనమన్నాది చౌలాన్యంకురమేవచ। కామ్యేషుక్రియమాణేషు బహూనామథయాద్వయోః॥ రక్షాంకురాసకృన్నాందీహో

మాస్త్రైవ పృథక్పృథక్ ॥ జాతనామవ్రతస్నానప్రవేశేషునకౌతుకం।
నాఙ్కురం పుంసవాద్యానాం పుణ్యాహం సర్వకర్మసు॥ నామకర్మచ జా
తేష్టిం యథాకాలసమాచరేత్ । అతిపాతేచకుర్వీత ప్రశస్తేమాసిపు
ణ్యభే॥ యస్యాః క్రియాయాస్సంప్రోక్తః కాలోమాసైర్దినైరపి। తస్యాం
సమాసదోషోస్తియూథత్వంజీవశుక్రయోః ॥ ఇతివచనంతత్కాలవిష
యందర్శ్యాభావేద్విజాభావే ప్రవాసే పుత్రజన్మని। ఆమశ్రాద్ధంప్రకు
ర్వీతమాతాపిత్రోః క్షయాద్భృతే॥ అతః పక్వాన్నశ్రాద్ధం జాతకర్మనిషిద్ధం॥
జాతేకుమారే తదహః కామంకుర్యాత్ప్రతిగ్రహం। హిరణ్యధాన్యగోవా
సస్తిలాన్నగుడసర్పిషాం ॥ తత్ర సర్వం ప్రతిగ్రాహ్యం కృతాన్నంతువిసర్జ
యేత్। భక్షయిత్వాతుతన్మోహాద్ద్విజశ్చాంద్రాయణంచరేత్ ॥ అశౌ
చేతుసముత్పన్నే పుత్రజన్మయదాభవేత్ । కర్తుస్తాత్కాలికీశుద్ధిః పూ
ర్వాశౌచేనశుద్ధ్యతి॥ పుత్రజన్మనియాత్రాయాం శర్వర్యాం దత్తమ
క్షయం ॥ ఋణమస్మిన్సన్నయతి అమృతత్వంచగచ్ఛతి । పితాపుత్ర
స్యజాతస్యపశ్యేచ్చేజ్జీవతోముఖమ్॥ కించ। జ్యోతిస్సారే॥

శ్లో॥ జాతకేనామకేచైవ అన్నప్రాశనచౌలయోః ।
ఉపనయనేవివాహేచ పత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే ॥

దర్పణే॥ శ్లో॥ పుత్రేజాతేపితుస్స్నానం సచేలంతువిధీయతే।
యావన్నచ్ఛిద్యతేనాళం తావన్నాప్నోతిసూతకం। ఛిన్నేనాళేతతః
పశ్చాత్సూతకంతు విధీయతే॥...సర్షపాన్ఫలీకరణమిశ్రానంజలినాఽ
స్మిన్నేవాగ్నౌవాగ్యతాఆవపతేతి। ఏవమహరహరానిర్దశతాయాః। ఏవ
మహరహః ప్రవిష్టే ప్రవిష్టఇత్యాదిరానిర్దశతాయాః। అయంకలిమిత్యై
తైర్మంత్రైస్తుతదహరేవ। ఆజన్మమర్యాదాయాం। తేనదశమేఽహని
రాత్రౌక్షిపంతి ॥ శ్లో॥ ఏకాదశేప్రతిష్ఠాప్యజాతకాగ్నిం యథావిధి ।
ప్రాణాయామేనచాగూర్య పశ్చాజ్జాతాభిమర్శనమ్॥

జాతకర్మవిధిస్సమాప్తః.

జాతాదిసూతకే కర్తవ్య నిబంధనాని.

శ్లో॥ జాతాదిపంచమే షష్ఠేనిశిగే బలిముహాగేత్ । అర్చయే దష్ట దిక్పాలాన్ గీతవాదిత్రనిస్వనైః॥ కృత్వాజాగరణం దీపైః సూక్తైశ్శాంతైశ్చ పాఠకైః। ద్వారేద్వితీయభాగేచ వస్త్రైశ్చపిష్టకజ్జలైః । ప్రథమేదివసేషష్ఠేదశమే చైవసర్వథా । త్రిష్వాశౌచం నకుర్వీతసూతకేపుత్రజన్మని । దద్యాత్తుప్రథమేదానం షష్ఠేవా పంచమేపివా । దశమే బలిదానంస్యాదన్నదానంతథైవచ ॥

తా॥ పుట్టినదినము మొదలుకొని ౫-౬-వ దినముయొక్క రాత్రియందు బలిని వేయవలయును. గీతవాద్యత్రనిస్వనములచే నష్టదిక్పాలకు బూజింపవలయును. దీపములచేతను, సూక్తములచేతను, శాంతిపాఠములచేతను, జాగరణము చేయవలయును, ద్వారముయొక్క ద్వితీయభాగమునందు వస్త్రములు పిష్టకజ్జములచేత ప్రథమదివసమందును షష్ఠదినమందును ౧౦ దివసమునందును, ఏకప్రకారములుగ రచియింపవలయును. పుత్రజన్మాశౌచము ౧-౬-౫ దివసములందు లేదు. అనగా ప్రథమదివసమునందు దానము ను జేయవలయును. అట్లు సేయుటకు వలనుపడనియెడల ౫-౬ దినములందయినను జేయవలయును. ౧౦ దినంబున బలిదానముచేయవలయును. ఏకాదశాహ్ని శుచిర్భూత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేదితి ప్రయోగసారేచోక్తం. ౧౧ దినంబున పుణ్యాహవాచనము జరిపించి బ్రాహ్మణులను భోజనముచే తృప్తిపఱుచవలయునని ప్రయోగసారము,

అథపత్నీకుమారోపవేశనమ్.

ప్రయోగపారిజాతే॥ శ్లో॥ సంస్కార్యః పురుషోవాపి స్త్రీవా దక్షిణతో భవేత్ ।సంస్కారకస్తుసర్వత్రతిష్ఠేదుత్తరతస్సదా। స్మృత్యంతరే॥ జాతకేనామకేచైవహ్యన్నప్రాశనకర్మణి । నిష్క్రమేచైవచౌలే చపత్నీపుత్రస్తుదక్షిణే। గర్భాధానేపుంసవనే సీమంతోన్నయనేతథా। వధూప్రవేశనేచైవ పునస్సంధానఏవచ। పూజనేమధుపర్కస్యకన్యాదానేతథైవచ । కర్మస్వేతేషువై భార్యా దక్షిణతూపవేశయేత్ । కన్యాపుత్రవివాహేచగోదానేవ్రతబంధనే। ఆశీర్వాదేఽభిషేకేచపత్నీతూత్తరతో భవేత్ ।వాపీకూపతటాకానాం ప్రతిష్ఠానాంమహోత్సవే। వ్రతాద్యాశాంతికేచైవ పత్నీస్యాదుత్తరేసదా । శాంతికేషుచ

సర్వేషు ప్రతిష్ఠోద్యాపనేషుచ । వామే తూపవిశేత్పత్నీ వ్యాఘ్రస్య వచనం యథా॥

తా॥ సంస్కరింపఁదగినది పురుషుఁడైనను స్త్రీయైనను, దక్షిణభాగమునందుం డవలయును. సంస్కారయిఁడు ఉత్తరదిక్కునుండవలయునని ప్రయోగ పారిజాతమునం దుఁజెప్పఁబడియె. స్మృత్యంతరమందుజాతకర్మ, నామకరణము, అన్నప్రాశనము, నిష్క్రమణము, చౌలము, అనుకర్మలయందు పత్నీపుత్రులు దక్షిణభాగమునందుండవలయును. గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము, వధూప్రవేశము, పునస్సంధానము, మధుపర్కపూజనము, కన్యాదానము లనియెడికర్మలయందు దక్షిణదిక్కున భార్యనుగూర్చుండఁబెట్టవలయును. కన్యాపుత్రులవివాహమునందును, గోదానము నందును, వ్రతబంధనమునందును, ఆశీర్వాదమునందును, అభిషేకమునందును, భార్యఉత్తరదిక్కునందుండవలయును. వాపీకూపతటాకములయొక్కయు, తత్ప్రతిష్ఠలయొక్కయు, మహోత్సవమునందును, వ్రతదినమందును, శాంతికవ్రతమునందును, భార్యఉత్తరమునందుండవలయును. స్వాదిధములగు శాంతికమందును, ప్రతిష్ఠోద్యాపనములయందును, భార్య వామభాగమునందు గూర్చుండవలయునని చెప్పఁబడియె.

ఇతి పత్నీకుమారోపవేశనమ్ సమాప్తమ్. చే॥ ల॥

అథ నామకరణమ్.

ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కుమారస్య సద్వ్యవహారార్థం నామధాస్యావహే॥ తతోఽభ్యుదయం పుణ్యాహంచకురాత్ । కాంస్యపాత్రే తండులాన్నిధాయ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సభాసకలసత్పురుషమధ్యే నామప్రకటనసిద్ధ్యర్థం మాసనామ్నా - నక్షత్రనామ్నా - వ్యావహారికనామ్నాచ సంస్కరిష్యావహే॥

అథ మాసనామాని.

చైత్రమాసే	కృష్ణః	ఆశ్వయుజమాసే	ఉపేంద్రః
వైశాఖమాసే	అనంతః	కార్తికమాసే	యజ్ఞపురుషః
జ్యేష్ఠమాసే	అచ్యుతః	మార్గశీర్షమాసే	వాసుదేవః
ఆషాఢమాసే	చక్రీ	పుష్యమాసే	హరిః
శ్రావణమాసే	వైకుంఠః	మాఘమాసే	గోవిందః
భాద్రపదమాసే	జనార్దనః	ఫాల్గునమాసే	పుండరీకాక్షః

స్త్రీవిషయః.		స్త్రీవిషయః.	
చైత్రే	భూదేవీ.	ఆశ్వయుజే	చంద్రావతీ.
వైశాఖే	కల్యాణీ.	కార్తికే	లక్ష్మీః.
జ్యేష్ఠే	సత్యభామా.	మార్గశీర్షే	వాగ్దేవీ.
ఆషాఢే	పుణ్యావతీ.	పుష్యే	పద్మావతీ.
శ్రావణే	రూపిణీ.	మాఘే	శ్రీదేవీ.
భాద్రపదే	ఇందుమతీ.	ఫాల్గునే	సావిత్రీ.

అథనక్షత్రనామసంబుద్ధ్యా నిర్దిశతి-కథం.

శ్లో॥ రోరేమమృజ్యేచిషు వృద్ధిరాదావ్ప్రోష్ఠా త్వేచ వాంత్యశ్రవ శాశ్వయుక్షు । శేషేషునారోస్త్వఃకపరస్స్వరోంత్యస్స్వాపోర్వరదీర్ఘస్సవిసర్గ ఇష్టః॥ రౌహిణః - రైవతః - మాఘః - మార్గశీర్షః - ప్రోష్ఠా త్వేచ - పూర్వప్రోష్ఠపాదః - ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః - వాంత్యశ్రవశాశ్వయుక్షు - ఆపభరణః - ఆపభరణః - శ్రవణః - శ్రావణః - శతభిషక్ - శాతభిషజః - అశ్వయుక్ - ఆశ్వయుజః - శేషేషున - కృత్తికః - తిష్యః - ఫల్గునః - హస్తః - విశాఖః - అనూరాధః - శ్రవిష్ఠః-ఆరోస్త్వః కపరస్స్వరోంత్యః - ఆర్ద్రకః - మూలకః స్వాపోర్వరదీర్ఘ స్సవిసర్గ ఇష్టః - స్వాతిః - పునర్వసుః - సర్వేషాంనక్షత్రనామ్నామ్.

అథవ్యావహారికనామసు. ద్వ్యక్షరం చతురక్షరంవా నామ పూర్వమాఖ్యాతోత్తరం దీర్ఘాభిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంత రంతస్థం - అపివా యస్మిన్ త్స్వాత్స్యుపసర్గ స్స్యాత్తద్ధి ప్రతిష్ఠిత మితిహి బ్రాహ్మణమ్॥అయుజాక్షరంకుమార్యాఃఅవిషమాక్షరం కుమారస్య॥ ఉత్తరోపరః॥ సువర్ణేనత్రిరేఖాః లిఖిత్వా(ఉత్తరసమాప్తిః) స్త్రీపుంనామ్నో రాద్యంతయోః శ్రీకారంలిఖిత్వా-అథమాసనామనక్షత్రనామవ్యావహారికనామానిచలిఖిత్వా॥ వ్యావహారనామసమాక్షరంపుంసః॥ అసమాక్షరంస్త్రియః॥ ఓంఅసుసీత్తైపునర్దస్మ + + + ము

హస్వాయ తే॥ స్థిరో భవ-వరదో భవ-సుముఖో భవ-సుప్రసన్నో భవ-స్థి
రాసనం కురు। నామత్రయదేవతాభ్యో నమః ధ్యానాదిషోడశోపచా
రైరభ్యర్చ్య। అంగాదంగాదితిద్వాభ్యామభిమంత్ర్య।మూర్ధన్యవఘ్రా
ణం। అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధిజాయసే (వేదో వై)పుత్త్ర
నామాసి సజీవశ్శరదశ్శతం। అశ్మాభవ పరశుర్భవహిరణ్యమస్తృతం
భవ।పశూనాంత్వాహింకారేణాభిజిఘ్రామి + శర్మన్॥ ఏవముత్తరా
భ్యాం మూర్ధన్యం వఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా త్సంభవసి + అభిజిఘ్రా
మి + శర్మన్॥ మాసనామ్నా శ్రీకృష్ణ నామాసి దీర్ఘాయుర్భవ। నక్షత్ర
నామ్నా రైవతో ఽసి దీర్ఘాయుర్భవ। వ్యావహారికనామ్నా శ్రీనివాసో ఽ
సి దీర్ఘాయుర్భవ॥ ఇతిమాతాపితరౌ తత్తదుపర్యక్షతాన్ ఛ్ఛిశోశ్శిరసి
నిక్షిప్య। దీర్ఘాయుష్మాన్ భవ॥ అగ్నిరాయుష్మా నితిపంచమంత్రాన్
దక్షిణకర్ణే జపేత్॥ అగ్నిరాయుష్మాం త్స వనస్పతిభి రాయుష్మాన్
తేనత్వాయు షాయుష్మం తం కరోమి॥౧॥ సోమ ఆయుష్మాన్ త్సఓష
ధీభి రాయుష్మాన్ తేనత్వాయు షాయుష్మంతం కరోమి॥ ౨ ॥ యజ్ఞ
ఆయుష్మాంత్సదక్షిణాభి రాయుష్మాన్ తేనత్వాయుషాయుష్మంతంకరో
మి॥౩॥ బ్రహ్మాయుష్మత్తద్బ్రాహ్మణై రాయుష్మత్తేన త్వాయు షాయు
ష్మంతంకరోమి॥౪॥ దేవా ఆయుష్మంతస్తేఽమృతేన పితర ఆయుష్మంత
స్తేనత్వాయుషాయుష్మంతం కరోమి॥ (ఘృతన్నిష్పిబత్వాయుర్వైఘృ
తమమృతగ్ం హిరణ్యామమృతా ద్దేవాయుర్నిష్పిబతి.)

శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యే

వేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ అనేన నామ్నా వర్ధస్వ నామకరణాంగత్వేన సద్య
స్సాకలహిరణ్యాఽభ్యుదయికం బ్రాహ్మణాన్ భోజయిష్యే॥ బ్రాహ్మ
ణభోజనప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్ర
దదే న మమ॥ దక్షిణాం వరః॥ అథాశీర్వాదః॥ తతః కర్మణః పుణ్యాహం
కుర్యాత్॥ ...సద్యస్స్నాద్దాత్మనస్సంభూతాసి స జీవశ్శరదశ్శతమితీయ
జుషా-బ్రాహ్మణైస్త్రీభిశ్చ రమాశీర్వచనం కారయేత్॥...శ్లో॥ నామా
దినాందీకరణం పుణ్యాహం ద్విజభోజనం। రక్షాబంధనమన్నాదిచౌలా
ద్యంకురమేవ చ॥...మదనరత్నే బృహస్పతిః శ్లో॥ ద్వాదశే దశమే వా
పి జన్మతోఽపి త్రయోదశే। షోడశే వింశతౌ చైవ ద్వాత్రింశే వ
ర్ణతః క్రమాత్॥ నారదీయే॥ సూతకాంతే నామకర్మ విధేయం స్వకులో
చితం। నామపూర్వం తు బాలస్య మంగళం సుసమాహితైః॥ తత్రైవ
గార్గ్యః॥ మాసనామగురోర్నామ మదద్యాద్బాలస్య వై పితా॥ శంఖః॥ కు
లదేవతా నక్షత్రసంబంధం పితా నామ కుర్యాత్॥ శ్లో॥ పుణ్యాహవా
చనే నామ్ని మధ్యమే స్వస్తివాచనే। సూక్త్వా బాలక నామాని స్తేష్వ
స్తీత్యన్యత్సమం భవేత్॥ నామకరణం సమాప్తమ్.

అథాన్నప్రాశనమ్.

షష్ఠే మాస్యన్నప్రాశనేన కర్మణా సగ్స్కరిష్యామీతి సంకల్ప్య ప్రా
ణానాయమ్య ఏవం...శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య మమ కుమారస్యా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణం కుమారమన్నప్రాశనే న కర్మ
ణా సగ్స్కరిష్యే॥ అన్నప్రాశనాంగత్వేన కర్మాదౌ రక్షార్థం రక్షాబం
ధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యో నమః॥ ధ్యానావాహనాదిషోడ
శోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ బృహత్సామ క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణి
యం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం
వాతేన సగరేణ రక్ష॥ రక్షాబంధన ముహూర్తః + అస్తు॥ పటో రేవం

రక్షాబంధనం కర్తవ్యమ్॥ నవోనవో భవతీతి నవతంతు ధారణం కుర్యా
త్॥ ఓం భూః॥ + శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం తూ
ష్ణీం మాచమునాధికార యోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం నవతంతు ధారణం కరిష్యే॥
నవతంతు దేవతాభ్యో నమః। ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం
సమర్పయామి॥ నవోనవో భవతి జాయమానోఽహ్నాం కేతురుషసామే
త్యగ్రే। భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమా
యుః॥ నవతంతు ధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ అన్నప్రాశ
నాంగత్వేన కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥ కర్మణః పుణ్యాహం కృ
త్వా॥ దధిమధుఘృతోదనాని సగ్ంసృజ్య భూరపామితి చతసృభిః సకృ
త్కుమారం ప్రాశయేత్॥ ఓం భూరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయా
మి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సన్త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సన్తు + శ
ర్మణే। భువోఽపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధ
యస్సం త్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సంతు + శర్మణే॥ సువరపాం
త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సంత్వన
మీవాస్త ఆప ఓషధయస్సంతు॥ + శర్మణే॥ భూర్భువస్సువరపాం
త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సంత్వన
మీవాస్త ఆప ఓషధయస్సంతు॥ + శర్మణే॥ ముఖం శోధయేత్॥
తైత్తిరీయేణ మార్గం సేనేత్యేకే॥ అన్నప్రాశన ముహూర్తస్సుము
హూర్తోఽస్తు॥ ఇత్యన్నప్రాశనమ్ సమాప్తమ్.

అథ చౌలప్రకరణమ్.

శ్లో॥ తృతీయేవత్సరేచౌలం కుర్వీతహ్యుత్తరాయణే। శుక్లపక్షే శుభాహ్నేతుకృత్వాభ్యుదయికంతతః॥(జన్మనోఽథతృతీయేవర్షే చౌలం పునర్వస్వోః)ఓం భూః + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం చూడాకర్మణా సంస్కరిష్యే॥ చూడాకర్మణాఽంగత్వేన కర్మాదౌరక్షాబంధనం కరిష్యే॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం। త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥

బ్రాహ్మణానాం భోజనముపాయనవ, త్సీమంతవదగ్నేరుపసమాధానాది, పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ జలద్వయం కుశాన్ యవాన్ శలాలుదర్భపుంజిలాన్ శకృచ్ఛలల్యాసీన్ క్షిపేత్సహైవ చౌలకర్మణి॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితిచతసృభిః యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతసృభిఃప్రతిమంత్రమష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ ఓంభూర్భువస్సువరోం + ఓంచత్వారిశృంగాత్రయో ...... షట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధేసోమాయేదంనమమ॥ ఏకం-ద్వే- త్రీణి-చత్వారి॥ ధాతా దదాతునోరయి మీశానోజగతస్పతిః। సనఃపూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతాప్రజాయాఉతరాయఈశేధాతేదంవిశ్వం భువనంజజాన। ధాతాపుత్రంయజమానాయదాతా తస్మాఉహవ్యం ఘృతవద్విధేమస్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా దదాతునోరయింప్రాచీం జీవాతుమక్షితాం। వయందేవస్యధీమహి

సునుతిగ్ంసత్యరాధస్సస్వాహా॥ ధాత్రఇదంనమమ॥ ధాతా దదాతు
దాశుషే వసూని ప్రజాకామాయ మీఢుషే దురోణే। తస్మై దేవా
అమృతాస్సం వ్యయంతాం విశ్వేదేవాసో అదితిస్సజోషాః స్వాహా॥
ధాత్ర ఇదంనమమ॥ యస్త్వాహృదా కీరిణా మన్యమానో మర్త్యం
మర్త్యో జోహవీమి। జాతవేదో యశో అస్మాసుధేహి ప్రజాభిరగ్నే
అమృతత్వ మశ్యాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం నమమ॥
యస్మైత్వగ్ం సుకృతే జాతవేద ఉలోక మగ్నే కృణవ స్యోనం।
అశ్వినగ్ంసపుత్రిణంవీరవంతం గోమంతగ్ం రయిన్నశతే స్వస్తిస్వా
హా॥ అగ్నయే జాతవేదసఇదంనమమ॥ త్వేసుపుత్రశవసోఽవృత్ర
న్కామకాతయః॥ నత్వామింద్రాతిరిచ్యతేస్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రి
ణఇదంనమమ॥ ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాదనీథేనీథే మఘవానగ్ం
సుతాసః। యదీగ్ంసబాధఃపితరన్నపుత్రాస్సమానదక్షా అవసేహవం
తేస్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదంనమమ॥ అగ్నయఇదంనమమ॥
రుద్రాయ తంతిచరా యేదంనమమ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా
సిద్ధ్యర్థమృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదా
యఓంచిత్తంచస్వాహా + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే + నమమ॥
అపరేణాగ్నిం కుమారంప్రాచీముపవేశ్య॥ త్రేణ్యాశలల్యాత్రిభిర్దర్భ
పుంజీలైశ్సలాలుగ్లప్సే నేతితూష్ణీం కేశాన్నినీయయుగమిణ శిఖానిద
ధాతి। యథావైషాం కులధర్మ స్స్యాదవంగ్ం సగ్ం సర్జనాద్యాకే
శనిధానాత్సమానం॥ ఉష్ణేనవాయవయితి యజుషాఉష్ణాశ్శీతా స్స్వప

ఆనీయ ॥ ఉష్ణేన వాయవుదకేనేహ్యదితిః కేశాన్వపతు ॥ ఉష్ణోదకం
శీతోదకంనినీయ। ఆప ఉన్దన్త్వితికుమారస్యశిరఉనత్తి॥ఆపఉన్దన్తు
జీవసేదీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। జ్యోక్చసూర్యందృశే। యేనావప
దితిచతసృభిః ప్రతిమన్త్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతి॥ యేనావపత్స
వితాక్షురేణసోమస్యరాజ్ఞో వరుణస్యవిద్వాన్। తేన బ్రహ్మాణోవప
తేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదముం సుబ్రహ్మణ్య శర్మా॥
ఇతి పూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ త్రీన్ త్రీన్దర్భానన్తర్ధాయ॥ యత్క్షురేణేతిప్రథమవ
పనం మాతానుమన్త్రయతే। యత్క్షురేణ మర్చయతాసుపేశసా
వప్త్రావపసి కేశాన్। శున్ధి శిరో మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః। తేన
తేవపామి + శర్మన్॥ యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చా
యుషేఽవపత్। తేనాస్యాయుషేవప సౌశ్లోక్యాయస్వస్తయే॥ఇతి
దక్షిణతోవపతి। తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య
పునఃత్రీన్ త్రీన్దర్భానన్తర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరాత్ర్యాయం
జ్యోక్చపశ్యాతిసూర్యం। తేనాస్యాయుషే వప సౌశ్లోక్యాయస్వస్త
యే॥ ఇతిపశ్చిమతో వపతి॥ తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప
ఉపస్పృశ్య॥ పునః త్రీన్ త్రీన్దర్భానన్తర్ధాయ॥ యేనపూషాబృహ
స్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్। తేనతేవపామి + శర్మన్నా
యుషా వర్చసా యథాజ్యోక్సుమనాఅసాః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥
తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ఉష్ణాయకేశో

సిత్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వానిదధాతి॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వప
ణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా సోమో అగ్నిః । తేభ్యో నిధానం బహు
ధాఽన్వవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ అపస్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్య నిద
ధాతి॥ తేన త్ర్యహం కర్మనివృత్తిశ్చైలవత్కుర్యాత్ । కర్ణరంధ్రకృ
త్వా। తతో బ్రహ్మణే వరం దదాతి॥ సంవత్సరం గోదానవ్రతమేక ఉప
దిశంత్యేతావన్నా నా సర్వాన్ కేశాన్ వాపయత్యుదకోపస్పర్శనమి
తి॥ శ్లో॥ సూనోర్మాతరి గర్భిణ్యాం చూడాకర్మ నకారయేత్ । పంచ
మాసా దధః కుర్యాత ఊర్ధ్వం నకారయేత్॥ ఛందోగాః॥ శ్లో॥ వ
స్త్రే క్షురం సమాధాయ దీక్షామధ్యే నిధాయచ । చతుర్థదివసాదూ
ర్ధ్వం నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి॥

చౌలప్రయోగస్సమాప్తః.

అథమాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయః.

జ్యోతిస్సారే॥ శ్లో॥ ఉద్వాహే వ్రతచూడాసు మాతా యస్య రజ
స్వలా । తదాన మంగళం కార్యం శుద్ధే కార్యం శుభేప్సుభిః । ప్రారం
భాత్ప్రాగ్వివాహస్య మాతా యది రజస్వలా । నిఃవృత్తిస్తేన కర్తవ్యా
సహసా శ్రుతి చోదనాత్ । నాందీశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాన్మాతా యది రజ
స్వలా । మౌంజీబంధం నకుర్వీత గార్గ్యస్య వచనం యథా॥

తా॥ వివాహమునందును, వ్రతచూడకర్మలయందును, తల్లి రజస్వలయయ్యేనేని అంతటితో నామంగళ కార్యమును జాలింపవలయును. వివాహకృత్యప్రారంభమునకు బూర్వమందు తల్లి రజస్వల యయ్యేనేని అంతటితో నాశుభకృత్యమును జాలింపవలయును, నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యేనేని యుపనయనమును జేయఁగూడదని గర్గమునివరుఁడు జ్యోతిస్సారమునందుఁ జెప్పెను.

ప్రయోగసారావళ్యామ్॥ గర్గః॥ శ్లో॥ మాతృణాం భోజనాత్పూ
ర్వం యస్య మాతా స్పృశా యది। తదా కర్మ నకుర్వీత యదికుర్యాన్ని
రర్థకమ్॥ శౌనకః ॥ వృద్ధిశ్రాద్ధే కృతే పశ్చాద్యదో మాతా రజస్వలా।
తదా కర్మ న కుర్వీత యావద్భోజనసంగతా॥

తా॥ మాతృభోజనమునకుఁ బూర్వమునందు తల్లిరజస్వల యయ్యెనేని యంతటితో కర్మను జాలింపవలయును, అట్లుగాక చేసినయెడల నిష్ఫలమగునని గర్గాచార్యుఁడు చెప్పెను ఇదిగాక వృద్ధిశ్రాద్ధమును జేసినపిమ్మట కట్టువగులు తల్లిరజస్వలయయ్యెనేని యంతటితో నుపనయనమును జాలింపవలయునని శౌనకుఁడు చెప్పెను.

షట్త్రింశన్మతే॥ శ్లో॥ మాత్రా సహైవ భుంజీత ఊర్ధ్వం మాతా రజస్వలా। ప్రతిబంధో౽త్ర కశ్చిత్స్యాదిత్యాహ భగవాన్యమః॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే యస్మాత్ మాతా రజస్వలా। కన్యాదానం పితా కుర్యాదిత్యాంగిరసభాషితం॥ నాందీశ్రాద్ధే కృతే యస్య భవేద్భార్యా రజస్వలా। వివాహేనైవ దోషస్స్యాద్దోషస్స్యాన్మౌంజిబంధనే॥

తా॥ నాందీశ్రాద్ధానంతరమందు తల్లి రజస్వల యయ్యెనేని వివాహమును మాత్రము చేయవచ్చునని యర్థము, ఉపనయనమును జేయఁగూడదనియును, షట్త్రింశన్మతమునందును జెప్పఁబడియున్నది.

శ్లో॥ మాత్రా సహైవ భుంజీయాద్వివాహే భార్యయా సహ।
మాత్రా సహైవ భుంజీయాచ్చౌలమౌనేక భోజనే॥

తా॥ ఉపనయనమునందు తల్లితోఁగూడ భుజింపవలయును, వివాహమునందు భార్యతోఁగూడ భుజింపవలయును. చౌలమునందు తల్లితోఁగూడ భోజనమును జేయవలె.

మాతరి రజస్వలాయాం నిర్ణయస్సమాప్తః.

అథోపనయనమ్.

సూత్రమ్॥౧॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః.
గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీత.
గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం.
వసంతో గ్రీష్మశ్శరదిత్యృతవో వర్ణానుపూర్వ్యేణ.
౨॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా. ప్రయోగః

అథ ఏతావంతం కాలమనాశ్రమిణో౽స్యకుమారస్య ౽శ్రౌతాధికారసిద్ధ్యర్థ మధ్యయనసంపాదనార్థ మాయుస్తేజోయశశ్శ్రీపుష్టికామ్యాభివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగసకలవేదాధ్యయనాధ్యాపనతత్ప్రతిపాదనార్థం చతుర్విగ్ంశత్యక్షరమంత్రోచ్చారణ ద్విజాశ్రమ సం॥ సుఖాసనమ్॥ ఇదం పాద్యం॥ సుపాద్యం॥ శ్లో॥ నమో౽స్త్వనంతాయ

మాధికారయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంఇమం + గోత్రం + శర్మాణంకుమార
ముపనేష్యే॥ (ఇతిసంకల్ప్య)ఉపనయనం వసంతేఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥
కాపీనాచ్ఛన్నం కృతశౌచంకుమారం దక్షిణత ఉపవేశ్య-స్వయము
త్తరతఆసీనః ప్రాణానాయమ్య॥ + ఓంభూః + + శుభతిథౌమమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగత్వేనకర్మాద్యారక్షా
ర్థంరక్షాబంధనంకరిష్యే॥ రక్షాబంధనదేవతాభ్యోనమః। ధ్యానావా
హనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ విశ్వేత్తా తేసవనేషు
ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే। పారావంతంయు
త్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్శరభాయర్షిబంధవే॥ రక్షాబంధన
ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం + శుభతి
థౌమమకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యకర్మాను
ష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థం పరమపవిత్ర యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥
యజ్ఞోపవీతదేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారైరభ్య
ర్చ్య॥ ....సుజనాః యజ్ఞోపవీతంస్పృశేయుః॥ ఆచమ్య॥ కేశవా
యనమః + శ్రీకృష్ణాయనమః॥యజ్ఞోపవీతంపరమంపవిత్రంప్రజాపతే
ర్యత్సహజం పురస్తాత్। ఆయుష్యమగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం య
జ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥ పునఃఆచమ్య॥ కేశవా...నమః॥ ధ్రువం
తేరాజావరుణోధ్రువందేవోబృహస్పతిఃధ్రువంతఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ + తిః॥

అథనాందీసమారాధనంకుర్యాత్ ।ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థంమమ
కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థమ్ ఉపనయనాంగభూతం నాందీశోభ
నదేవతాప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనంకరిష్యే॥ తదంగత్వేనబ్రాహ్మ
ణపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్యఇదమాసన
సహస్రమూర్తయేసహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవేసహస్రనామ్నేపు

రుపాయశాశ్వతే సహస్రకోటీయుగధారిణేనమః॥ శ్రీమహా + అయం వోగంధః॥సుగంధః॥ గంధానాం శోభనమస్తు॥ వస్త్రాదికందద్యాత్ ॥ ఏవంబ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ నాందీశోభన దేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు॥ అమృతోప స్తరణమసి॥ ఏతత్ఫలం నాందీశోభన దేవతా స్సుప్రీతో + భవంతు॥ మాత్రా సహ కుమారం భోజయేత్॥ ఆచమ్య॥ పరిషేచనాపోశనప్రాణాహుతిసహితం క్షారలవణవర్జం కుమారం భోజయిత్వా॥ (లఘుభోజనం)శ్లో॥ కుమారలగ్న కాలేతుమాత్రాచసహభోజనం।సప్రాణాహుతిమౌనంచ గురుర్లాణవకం వదేత్॥ స్నాత్వాచమ్య॥ కుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం కర్మణఃపుణ్యాహంకుర్యాత్ ॥ ఓంకర్మణఃపుణ్యాహం భవంతో బ్రువం త్విత్యాది పత్నీమార్జనాంతం కుర్యాత్ ॥

[వటుప్రాత్రయోగమునందు ఇధ్మము ౨౦ సమిధలుండవలయును శ్రౌతమునకు ౨౧ ఉండవలయును]

శ్లో॥కుమారభుక్తికాలేతు గాయత్రీంసముదీరయన్। ఆచార్యస్స్వయమేవాన్నం ప్రోక్షయేదిగౌతమః॥

ఉష్ణేవ వాయవితి యజుషా । ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వపఆసీయ॥ ఉష్ణేనవాయవుదకేనేహ్యాదితిః కేశాన్ వపతు ॥ ఉష్ణోదకంశీతోదకన్నినీయ॥ క్రియ॥ ఈమంత్రమునుజెప్పి ఉష్ణోదకమును శీతోదకముతోచేర్చి

ఆప ఉందంత్వితికుమారస్యశిర ఉనత్తి॥ ఆపఉందంతు + జీవ్యేక్షసూర్యంద్రుశే॥ యేనావపదితిచతసృభిఃప్రతిమంత్రంప్రదక్షిణం ప్రణిదిశం ప్రవపతి॥

పిమ్మట వటునియొక్క శిరస్సును తడపవలయును.

యే నావప త్సవితా + సుబ్బయ్యశ్శర్మన్ సాక్షోక్యాయస్స్వస్తయే॥ ఇతిపూర్వతో వపతి॥ తాన్ కేశాన్ చ్ఛకృత్పిండే నిధాయ॥ అప్పడుపస్పృశ్య॥త్రీన్ స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥యత్క్షురేణేతిప్రథమవ

వంతం మాతా ఽనుమంత్రయతే॥

పిమ్మట మూడుదర్భలను మధ్యనుంచుకొని ఈమంత్రముచే
వటునిశిరస్సుయొక్క పూర్వభాగమునందువపనమును జే
యవలయును.

యత్క్షురేణమర్చ్చయతా + ప్రవమోషీః॥ తేన తేవపామి + శర్మణ

వటునకు దక్షిణమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారి గానివపనము
ను జేయుచున్న ఆచార్యునిమంత్రముచే అభిమంత్రించవలెను।

యేన పూషాబృహస్పతే... స్వస్తయే॥ఇతి దక్షిణతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట మంత్రమునుజెప్పి వటుని శిరోదక్షిణ భాగమునవప
నమును జేయవలయును.

తాన్కేశాన్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥అపఉపస్పృశ్య॥పునస్త్రీన్ త్రీన్ దర్భా
నంతర్ధాయ॥ యేనభూయశ్చరా + స్వస్తయే॥ ఇతి పశ్చిమతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచే పశ్చిమ భాగమునందు వపనముజేసి

తాన్కేశాచ్ఛకృత్పిండేనిధాయ।అపఉపస్పృశ్య॥పునస్త్రీన్ త్రీన్దర్భా
నంతర్ధాయ॥ యేన పూషాబృహస్పతే + తేన తేవపామి + శర్మణా
యుష్మా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసాః॥ ఇత్యుత్తరతో వపతి॥

తా॥ పిమ్మట ఈమంత్రముచేనుత్తరభాగమునవపనముజేసి

తాన్కేశా న్ఛకృత్పిండేనిధాయ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా
నితౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వానిదధాతి॥

తా॥ దక్షిణపార్శ్వమున గూర్చున్న తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని
యెద్దుపేడచే చేయబడినపేడఱోతియందుయవలనుంచి కేశములనుంచి
ఈమంత్రముచే మేడిచెట్టుగాని దర్భస్తంభ మందుగాని విడువవల
యునునట్టు

ఉప్త్వాయకేశాన్ వరుణస్యరాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితాసోమో అగ్నిః

తేభ్యో విధానం బస్తూ ధాన్యవిందన్నంతరా ద్యావాపృథివీ ఉరుస్సవః॥ సురం త్రపత్రాశ్మనిదధాతి॥ అథకుమారం స్నాపయిత్వా! స్నాతిమగ్నే రుపసమాధానాదిపాత్ర ప్రయోగకాలే॥ పాత్రప్రయోగే తుకుశాం బుకూర్చవస్త్రాశ్మదండాజినమేఖలాశ్చ । దైవ్యాని పాత్రాణి సియుజ్య కుశాన్ సంజీతచామూపి సహోపనేతా॥

తరువాత స్నానమును జేయించి అగ్న్యుపసమాధానాదికర్మను జేసి అందుపాత్రాసాదనకాలమునందు దేవపాత్రల నాసాదించిన తరువాత ఈ యుపనయనకర్మయందు ౧ దర్భలు, ౨ ఉదకము, 3 కూర్చ, ౪ వస్త్రము, ౫ సన్నికల్లు, ౬ దండము, ౭ అజినము, ౮ మేఖలము, ఈవస్తువులుగూడ నాసాదించి ఆజ్యభాగాంతరకర్మను జేయవలయును.

అగ్నిమిద్ధ్వా॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా + వట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆఘారావాఘారయతిదర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీం॥ ఇంద్రాయేదం । ఏకం - ద్వే - త్రీణి - చత్వారి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం । ఏకం + చత్వారి । సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ తతః కుమార మాయుర్దా ఇతి పాలాశీం సమిధ ముత్తర యాధాప్య॥ మం॥ ఆయుర్దా దేవజరసంగృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే । ఘృతం పిబన్నమృతం చారుగవ్యం పితేవపుత్రం జరసేనయేమమ్। ఆథేహి॥ అగ్నయ ఇదం (నమమ(అథఉత్తరే ణాగ్నిం దక్షిణేన పదాతిష్ఠేత్యశ్మానమాస్థాపయ! ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మేవత్వగ్ స్థిరో భవ । అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥

కుమారస్యైవ హోమకర్తృత్వం నతుమంత్రోచ్చారణం స్వాహాకారః॥ ఆథేహీతి బ్రూయాత్ ॥ శ్లో॥ స్వాహాకారో నచాయుర్దా ఇత్యత్ర సమిధాహృతౌ । ఆథేహీత్యేవ మంత్రాంతేవటు మానావదేత్తదా॥

రేవతీస్త్వేతిద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ ఓంభూః + శుభ తిథౌ అస్యకుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శీతవాతోష్ణాప శమన ద్వారాదేహాలంకరణార్థం నూతనవస్త్ర మౌంజ్యజినదండధారణం కరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య॥ రేవతీస్త్వావ్యక్ష్ణ న్కృత్తికాశ్చాకృన్తగ్ స్త్వా। ధియోఽవయన్నవగ్నా అవృంజన్త్సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్॥ దేవీర్దేవాయ పరిధీసవిత్రే మహత్తదాసా మభవ న్మహిత్వనమ్॥ యాఅకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య॥ యాఅకృన్త న్నవయన్ యా అతన్వత యా శ్చదేవీ రంతా నభితోఽదదంత। తాస్త్వా దేవీర్జర సే సంవ్యయం త్వాయుష్మా నిదం పరిధత్స్వవాసః॥ పరిధత్త ధత్తవాస సైనగ్ం శతాయుషం కృణుతదీర్ఘమాయుః।బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ ద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వ వాసో భవా కృష్టీనామభిశ స్తిపావా॥

(శ్లో॥ అశ్మని స్థాపితో యేన వాసోఽపిపరిధాయచ। మేఖలామజినం చైవ యావదశ్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ మౌంజ్యజినావస్థాపన ప్రోక్షణోత్థాప నానితు। సమంత్రిమేతా న్యాచార్యః పూర్వంకృత్వాథ వాచయేత్) శతంచజీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చపోష ముపసంవ్య యస్వ। పరిహితం పరీద మిత్యను మంత్రయతే॥ పరీదం వాసో అధిధా స్స్వస్తయేఽభూ రాపీనా మభిశ స్తిపావా। శతంచజీవ శరదః పురూచీర్వసూని చారో విభజాసిజీవన్॥ ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం పరివీయ వాచయేత్॥ఇయం దుర్భక్తాత్పరిబా

థమానా శర్మవరూథంపునతీన ఆగాత్।ప్రాణాపానాభ్యాం బలమా
భరంతీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయం॥ఋతస్య గోప్త్రీ
తపసః పరస్వీఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః। సానస్సమంతమను
పరీహి భద్రయా భర్తారస్తే మేఖలే మారిషామ॥ అజినం మిత్రస్యే
త్యక్షిప్య వాచయేత్॥ మిత్రస్య చక్షుర్ధరుణం బలీయ స్తేజోయశ
స్వీస్థంవిరగ్ం సమిద్ధమ్। అనాహనస్యంవసనం జరిష్ణు పరీదంవాజ్య
జినం దధేఽహమ్॥ తేషాంగంత్రేత్యవస్థాప్య॥ అగ్ంత్రా సమగన్మహి
ప్రసుమృత్యుంయుయోతన। అరిష్టా స్సంచరేమహి స్వస్తి చరతాది
హాస్వస్త్యాగృహేభ్యః॥ఉదకాంజలిమన్యాంజలావానీయ తాభిస్సము
ద్రా దితిత్రిః ప్రోక్ష్య॥ వాచయేత్॥సముద్రా దూర్మి ర్మధుమాగ్ం
ఉదారదుపాగ్ంశునా సమమృతత్వమశ్యామ్। ఇమేను తేరశ్మయ
స్సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః
స్సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితరో నఆయన్॥ అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః
కుమారస్యసకృద్దక్షిణహస్తం గృహీత్వా॥అగ్నిష్టేహస్తమగ్రభీత్॥
సోమస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ సవితా తేహస్తమగ్రభీత్॥ సరస్వతీ తే
హస్తమగ్రభీత్॥ పూషాతేహస్తమగ్రభీత్। బృహస్పతిస్తేహస్తమ
గ్రభీత్॥ ఆర్యమాతే హస్తమగ్రభీత్॥ అగ్ంశుస్తేహస్తమగ్రభీత్॥
భగస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్తేహస్తమగ్రభీత్॥ మిత్రస్త్వమసి
ధర్మణాఽగ్ని రాచార్యస్తవ॥అగ్నయే త్వేతిప్రమంత్రందేవతాభ్యో

మాయత్వా పరిదదామి సుబ్బయ్యశర్మణ ॥ సవిత్రేత్వాపరిదదామి
సుబ్బయ్య శర్మణ ॥ సరస్వత్యైత్వా పరిదదామి + శర్మణ । మృ
త్యవేత్వా పరిదదామి + శర్మణ ॥ యమాయ త్వాపరిదదామి +
శర్మణ ॥ గదాయత్వాపరిదదామి + శర్మణ ॥ అంతకాయ త్వాపరి
దదామి + శర్మణ ॥ అద్భ్యస్త్వా పరిదదామి × శర్మణ ॥ ఓషధీ
భ్యస్త్వాపరిదదామి + శర్మణ ॥ పృథివ్యైత్వాసవైశ్వానరాయైపరిద
దామి సుబ్బయ్యశర్మణ ॥ తతిస్సుముహూర్తే॥ స్వస్త్యస్తాశీతి సహ
స్రాణాంద్విజగురుదైవత్యానాం + + స్సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సు
ప్రసన్నావరదాభవంతు॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవఉపనయేఽసౌ ॥
సుప్రజాఇతి దక్షిణే కర్ణేజపతి॥ సుప్రజాఃప్రజయాభూయాస్సువీరో
వీరైస్సువర్చావర్చసాసుపోషః పోషైః। బ్రహ్మచర్యమిత్యాదిప్రసూ
తమిత్యంతం॥ శ్లో॥ అంతేతుసర్వ మంత్రాణాం హ స్తగ్రహణమిష్య
తే । దేవతాభ్యః పరిదానంరక్షణాయ పృథక్పృథక్॥ కుమార
ఆహ॥ బ్రహ్మచర్య మాగాముపమానయస్వదేవేన సవిత్రాప్రసూ
తః॥ కోనామాసీతిగురుణోక్తే॥ ఆచార్యః కోనామాసి॥ కుమారస్స్వ
నామోక్త్వా సుబ్బయ్యశర్మ నామాస్మి॥ కస్యబ్రహ్మచార్యసి॥ సుబ్బ
య్యశర్మణ॥ ప్రాణస్యబ్రహ్మచార్యస్మి॥ సుబ్బయ్యశర్మైష తేదేవసూ
ర్యబ్రహ్మచారీతం గోపాయ సమామృతైష తే సూర్యపుత్రస్సదీర్ఘా
యు స్సమామృత । యాగస్త్వస్మిన్గ్నిత్వాయుస్సూర్యశ్చంద్రమా

ఆపో౽నుప్రచరంతి తాగ్ స్వస్తిమనుసంచర సుబ్రయ్యోశర్మన్। అధ్వ
నామితి కుమారం వాచయతి॥ అధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పా
రమశీయ॥ సుబ్రయ్యోశర్మన్॥ అథ యోగాదీన్ నవమం త్రీన్ వాచ
యన్॥ ద్వితీయచతుర్థౌ స్వయం బ్రువన్॥ ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యా
హుతీః కుమారేణ హావయిత్వా॥ శ్లో॥ యోగాదీన్వాచయన్నేవకు
మారం హావయేత్తథా। ద్వితీయచతుర్థౌ బ్రూయా దాచార్యో జుహు
యాత్॥ ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ కుమారో జుహోతి॥ యోగే
యోగే తవస్తరం వాజే వాజే హవామహే। సఖాయ ఇంద్రమూతయే
స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం (నమమ) తత-ఆచార్యః॥ ఇమమగ్న ఆయు
షే వర్చసే కృధి ప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమరాజన్। మాతేవాస్మా
అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వేదేవా జరదష్టిర్యథా౽సత్స్వాహా॥ అగ్నివ
రుణసోమాదితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ ఇతి కుమారః। శతమిన్ను శ
రదో అంతి దేవా యత్రా నశ్చక్రా జరసం తనూనాం పుత్రాసో యత్ర
పితరో భవంతి మానో మధ్యా రీరిషతాయుర్గంతోః స్వాహా॥ దేవేభ్య
ఇదం॥ తత ఆచార్యః॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్ర
తరాం కృణోతు। ఇంద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వ
సుభిరాదధాతు స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమరుదాదిత్యవసుభ్య ఇదం॥ కుమా
రః॥ మే [illegible] మంగిరసో మేధాగ్ం సప్తర్షయో దధుః మే
ధాం మ [illegible] ప్రజాపతిర్మేధామగ్నిర్దధాతు మే స్వాహా॥ అంగిరస
ఋషి ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం॥ అప్సరాసు చ యా మేధా గంధర్వేషు చ

యద్వశః । దైవీయామానుషీ మేథా సా ... ...స్వాహా॥ మేధాదేవ్యా ఇదం॥ ఇమం మే వరుణశ్రుధీహవ మద్యాచ మృడయ త్వామవస్యు రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥ తత్త్వాయామి బ్రహ్మణావందమాన స్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః । అహేడమానో వరుణేహబోధ్యురుశగ్ంస మానఆయుః ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదం । త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవయాసిసీష్ఠాః । యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ం సిప్రముముగ్ధ్యస్మథ్స్వాహా । అగ్నీవరుణాభ్యామిదం ॥ సత్వన్నో అగ్నే వమోభవోతీ నేదిష్ఠోఅస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ । అవయక్ష్వనోవరుణగ్ం రరాణోవీహి మృడీకగ్ం సుహవోనఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయాసన్మనసాహితః । అయాసన్ హవ్యమూహిషేఽయానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా । అయసేఽగ్నయ ఇదం (సమిధమాదాయ । హుత్వా । అగ్నయ ఇదం । సన్నహనం-రుద్రాయతంతిచరాయేదం ॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ । ఓంచిత్తంచ స్వాహా + + + జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే । అపరేణాగ్నిముదగ గ్రంకూర్చంనిదధాతి । తస్మిన్ గురూరాష్ట్రభృదసీతియజుషోపవిశతి॥ ౧ ॥ రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం । ఆచార్యః పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙాసీనః కుమారో దక్షిణేన పాణినా గురోః దక్షిణంపాదమన్వారభ్యాహ ॥ శ్లో ॥ ఆచార్యాయవటుఃకూర్చాదవ్యాద గ్రముదగ్యథా ।

తథానిధాయ తస్మాచ్ఛిష్టభృద్యజుషా గురుః । సావిత్రీం భో
అనుబ్రూహీతి బ్రూయాత్ । తస్మా అన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛోర్ధ
ర్ఛశః । తత స్సర్వాం వ్యాహృతీర్వ్యాహృతాః పాదాదిష్వ న్తేషు వా తథార్ధ
ర్ఛశో ఉత్తమాం కృత్స్నయాం దద్యాత్ ॥౨॥ ఓం భూః తత్సవితుర్వ

౧॥ అగ్నికి పశ్చిమదిక్కున బర్హిస్సును వేసిదానియందు నాచార్యుడు తాష్టి
భృదయను మంత్రమును జెప్పి ప్రాఙ్ముఖుడుగా కూర్చుండవలెను,

౨॥ వటుడు ఆచార్యునిముందు ప్రత్యఙ్ముఖుడుగా కూర్చునితనదక్షిణహస్తముచే
నాచార్యుని దక్షిణపాదమును గ్రహించి ఈదిగువ వ్రాయఁబడు ఓంభూః అనుమంత్ర
ములను, ఉపదేశపూర్వకముగా పఠింపఁదగును.

రేణ్యం-ఓం భువః-భర్గో దేవస్య ధీమహి ॥ ఓగ్ంసువః ధియో యో
నః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూః ॥ తత్సవితుర్వరేణ్యంభర్గో దేవస్యధీమ
హి ॥ ఓంభువః ధియో యోనః ప్రచో దయాత్ ॥ ఓగ్ంసువః తత్సవితు
ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యోనః ప్రచోదయాత్ ॥౩॥

గాయత్ర్యుపదేశముహూర్త + స్సుముహూర్తోఽస్తు ॥ స్వము త్తర
మోష్ఠం శ్యావాంతపర్యంత ముపస్పృశ్యాచామేత్ । అవృధమసౌసా
మ్య ప్రాణన్వ మ్మే గోపాయ ॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ఇతికర్ణాయుగపత్కరా
భ్యాముపస్పృశ్యాచామేత్ ॥౪॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థః ॥ సుశ్రవ ఇతిపాలాశం
దండం దక్షిణేన హస్తేనాదత్తే ॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ ఆచార్యవటోః
ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం సర్వభయనివృత్త్యర్థం పాలాశదం
డధారణం కరిష్యే ॥ సుశ్రవ స్సుశ్రవసంమాకురుయథాత్వగ్ంసుశ్ర
వస్సుశ్రవా అస్యేవ మహాగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథా
త్వగ్ం సుశ్రవ స్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపోఽస్యేవమహం బ్రాహ్మ

ణానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్॥౫॥ తతః స్మృతంచమ ఇత్యే

3॥ ఈ ప్రకారము ఆచార్యుడు వటువునకు గాయత్రీమంత్రోపదేశమును జేయవలయును
4॥ వటుడు అవ్రుధ అను మంత్రమునుచ్చరించి ఊర్ధ్వోష్ఠమును స్పృశించుకొనవలయును
5॥ వటువు బ్రహ్మణ ఆణీస్థః అను మంత్రమునుచ్చరించి కర్ణములను స్పృశించుకొనవలయును

వం వటుం వాచయతి॥౬॥ స్మృతం చ మేఽస్మృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। నిందా చ మేఽనిందా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్గ్ శ్రద్ధా చ మేఽశ్రద్ధా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। విద్యా చ మేఽవిద్యా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్గ్ శ్రుతం చ మేఽశ్రుతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతగ్ం। సత్యం చ మేఽనృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। తపశ్చ మేఽతపశ్చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। వ్రతం చ మేఽవ్రతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతం। యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం। యదగ్నేస్సేన్ద్రస్య సప్రజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాప్సరస్కస్య యన్మ ఆత్మని వ్రతం తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసమ్। గురో వరం తే దదామీతి గురవే వటుర్వరం గాం దద్యాత్॥ ౭॥ గురుస్స్వస్తి దశకృత్వోఽపాస్య। దేవస్య త్వేతి గాం ప్రతిగృహ్ణాతు। రుద్రాయ గామితి మంత్రస్నానః। దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే రుద్రాయ గాం తేనామృతత్వమశ్యాం + ప్రతిగృహ్ణాతు। ఉదాయుషే త్యేనమ్ ఉత్థాప్య వాచయతి। ఉదాయుషా స్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ం అను। తచ్చక్షు

రితి సూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటుగాదిత్య ముపస్థాయ తచ్చక్షుర్దే-

౧॥ సుశ్రియను మంత్రము వటునిచే జెప్పించి దండమును గ్రహింపదగును.

౨॥ వటునిచే నీమంత్రములను జెప్పించవలెను,

వహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమశరదశ్శతం జీవేమశరద

శ్శతం నందామ శరదశ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ శరద

శ్శతగ్ం-శృణవామశరదశ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతాస్స్యామ

శరదశ్శతంజ్యోక్చసూర్యందృశే॥యస్మిన్భూతమితికుమారస్యదక్షిణ

హస్తంగృహీత్వా।యస్మిన్భూతంచభవ్యంచ సర్వేలోకాస్సమాహి

తాః। తేన గృహ్ణామి త్వా మహంమహ్యంగృహ్ణామి త్వా మహంప్రజా

పతినాత్వామహ్యం గృహ్ణామిసుబ్బయ్యశర్మన్॥

అథాగ్ని కార్యమ్.

ఈఅగ్ని కార్యమునకు సంకల్పము చేసిన పిమ్మటఅగ్నికిఅష్టదిక్కుల యందు-అ

రిసెల-చక్కిరాలు-శక్తికొలది సమర్పించవలెను-ఇదిలోకాచారముగా సర్వత్రజరు

గుచుండెను.

అగ్నింపరిత్యేతిపరిమృజ్య-పరిషిచ్య॥ఆచమ్య + ఏవంగుణ +

శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః × నామధేయోఽహంమమోపాత్తదురితక్షయ

ద్వారాశ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థంఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంప్రాత

రగ్నికార్యంసమిదాధానం కరిష్యే॥ పరిత్వాఽగ్నే పరిమృజా మ్యా

యుషా చధనేనచ।సుప్రజాః ప్రజయాభూయాసగ్ంసువీరోవీరైస్సు

వర్చావర్చసా సుపోషః పోషైః స్సుగృహోగృహైస్సుపతిః పత్యా

సుమేధామేధయాసుబ్రహ్మబ్రహ్మచారిభిః॥పరిమృజ్యాఽలంకృత్య॥అది

తేఽనుమన్యస్వఅనుమతేఽనుమన్యస్వ-సరస్వతేఽనుమన్యస్వదేవస

విత్తః ప్రసువ॥ అథసమిధ మాదాయ॥ అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే-యథాత్వమగ్నే సమిధాసమిధ్యసఏవంమామా యుషావర్చసాసన్యామేధయా ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా ద్యేనసమేధయస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ ఏధో౽స్యేధిషీమహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సమిదసిసమేధిషీమహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ తేజో౽ సితేజోమయిధేహిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ అపోఅద్యాన్వచారిషగ్ంర సేనసమసృక్ష్మహి। పయస్వాగ్ం అగ్నఆగమంతంమాసగ్ం సృజవ ర్చసాస్వాహా అగ్నయఇదం॥ సంమా౽గ్నే వర్చసాసృజప్రజయాచధనే నచస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ విద్యున్మేఅస్యదేవా ఇంద్రోవిద్యాత్సహర్ షిభిస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం॥ అగ్నయేబృహతేనాకాయస్వాహా॥ అగ్న యే బృహతేనాకాయేదం॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం స్వాహా॥ ద్యావా పృథివీభ్యామిదం। ఏషాతే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వ చాప్యాయస్వ చతయా౽హం వర్ధమానోభూయాసమాప్యాయ మానశ్చస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ యోమా౽గ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగం చికీర్ష త్యభాగమగ్నేతం కురుమామగ్నే భాగినం కురుస్వాహా॥ అగ్నయఇ దం॥ సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్గ్స్వాహా॥ అగ్న యఇదం॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇ దం॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదం॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాప తయఇదం॥ అదితే౽న్వమగ్గ్ స్థాః + ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తర పరిషేచ

సంకృత్వా। (అగ్న్యుపస్థానం) యత్తే అగ్నే తేజస్తేనాఽహం తేజస్వీ
భూయాసం యత్తే అగ్నే వర్చస్తేనాఽహం వర్చస్వీ భూయాసం య
త్తే అగ్నే హరస్తేనాఽహగ్ం హరస్వీ భూయాసం॥ మయి మేధాం మ
యి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మ
యీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో
భ్రాజో దధాతు॥ మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మా
నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానో రుద్ర భామితో వధీర్హవిష్మన్తో నమ
సా విధేమ తే। త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం యద్దే
వానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం॥ భస్మనా శిరోలలాట వ
క్షస్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్ ॥ మేధావీ భూయాసం తేజస్వీ భూ
యాసం వర్చస్వీ భూయాసం - బ్రహ్మవర్చస్వీ భూయాసం - ఆయు
ష్మాన్ భూయాసం అన్నాదో భూయాసం యశస్వీ భూయాసం సర్వస
మృద్ధో భూయాసం-పురస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్ర
హ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః॥ ఘృతేన త్వం తనువం వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు
యజమానస్య కామాస్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం॥ స్వస్తి
శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమాయుష్యం
తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా
తపోయజ్ఞక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే త
మచ్యుతం॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధు
తంతు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥ చతుస్సాగర + అభివాదయే।

అగ్నికార్యం సమాప్తమ్.

తతో గురుర్మాతరమన్యాంశ్చ వృద్ధాన్నమస్కృత్య - భిక్షాం యాచయేత్॥ తతో గురుర్బ్రహ్మచార్యసీతి । బాఢమేవం కరోమీతి వటుః బ్రూయాత్ ॥ ఆచార్యః-బ్రహ్మచార్యసి। కుమారః॥ బాఢం కామచార వాదభక్షణ కామోంభవామి, ఆచార్యః॥ఆపోశాన,కుమారః॥ బాఢమశ్నామి, ఆచార్యః॥కర్మకురు,కుమారః బాఢంకరోమి॥ ఆచార్యఃమాసుషుప్థాః-కుమారః॥ బాఢం దివానస్వపామి,ఆచార్యః।భిక్షాచర్యంచర,కుమారః॥ బాఢంచరామి,ఆచార్యః, ఆచార్యాధీనో భవ॥ కుమారః, బాఢం భవామి॥

అథ భిక్షాక్రమః.

ఆదౌ మాతృనమస్కారం కుర్యాత్। చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు ॥ భవతీభిక్షాందేహీతి స్త్రియంయాచయేత్। భవాన్భిక్షాందదాత్వితి పురుషం యాచయేత్॥

యస్యత ఇతిపూర్వపరిషేచనం వటురాదిత్య ముపస్థాయ॥యస్యతేప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తం త్వా విశ్వే అవంతు దేవాః। తం త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమానమనుజాయంతాంబహవస్సుజాతమ్॥ ఆశీర్వాదః॥ శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్నాసూర్య మభ్యసేత్ । సూర్యేఽస్తశిఖరం ప్రాప్తే సాయంసంధ్యాముపక్రమేత్ । అగ్నికార్యంతతఃకుర్యాత్సంధ్యయోరుభయోరపి । తతోభివాదయేద్వృద్ధా నసావహమితిబ్రువన్ ॥ సగ్ంశాసనాంతే భిక్షాచరణా-అథాస్మలరిక్తం పాత్రంప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమేవాగ్రేభిక్షస్వేతిబోధాయనగృహ్యాత్॥ శ్లో॥ బ్రహ్మచార్యస్య పోశానేత్యనుశిష్యవటుంగురుః। బాఢమిత్యేవసర్వత్రప్రతిబ్రూయాత్తతోవటుః।ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోపలక్షితం।బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాంభిక్షాచర్యంయథాక్రమం॥ వాసశ్చతుర్థీమృత్తరయాదత్తేఽస్యతర్పిధాప్య॥

(ఉపనయనప్రయోగస్సమాప్తః.)

హారః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమన్యస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశేవర్షేఽగ్ని
దానోవాస్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య
మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యంకర్మకరిష్య
మాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + మహాజనైస్సహ
స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం
శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ పుణ్యా
హం వాచయిత్వా॥ ఆచమ్య + మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం
ఇమం + శర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥
తదంగమాభ్యుదయికంకరిష్యే॥ ఆభ్యుదయికంకుర్యాత్॥ బ్రాహ్మణా
న్సంభోజయేత్॥ ఆచమ్య + ఏవం × మమకుమారస్యాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతసిద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతహోమంకరిష్యే॥ తదంగ
మగ్నిప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది॥ తతఃపాత్రప్రయో
గంకుర్యాత్॥ శ్లో॥ పాత్రప్రయోగేఖలు యోజనీయో గోదానకర్మణ్య
పిచౌలవత్తు। నగ్నకపుంజీలశలల్యాఇష్టాఅత్రార్థలుప్తాహిభవంతియస్మా
త్॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధేకుమారేధాతాదదాతు

నోరయిమితి చతస్రో యస్త్వా హృదా కీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యా
హుతీర్జుహ్యాత్॥ ధాతా దదాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః సనః
పూర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం॥ ధాతా ప్రజాయా + వద్విధేమ
స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ ధాతా దదాతు × సత్యరాధసస్స్వాహా॥ ధాత్ర
ఇదం॥ ధాతా దదాతు × అదితిస్సజోషాస్స్వాహా॥ ధాత్రఇదం॥ య
స్త్వాహృదా × తత్త్వమశ్యాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥
యస్త్వాగ్ంస్సుకృతే × స్వస్తిస్స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదస ఇదం॥ త్వే
సుపుత్రశవసో × వీరిచ్యతేస్స్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం॥ ఉక్షత్కే

సోమ...హావంతే స్వాహా॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥
రుద్రాయ తంతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమాన్ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ
మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ సువేణాజ్య మాదాయ॥
ఓం చిత్తంచస్వాహా॥ × × × జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమ
నః॥ తతః శిఖామాత్ర మవశిష్య సర్వాన్ కేశాన్ వాపయిత్వా॥ స్నాత్వా
ఉచమ్య బ్రాహ్మణా వరం దదాతి॥ అగ్నిగోదానమ్.

షోడశే వర్షే అగ్నిగోదానో వా స్యాత్ ॥ ప్రాణానాయ
మ్య ఏవంగుణ × ప్రీత్యర్థం ఇమంసుబ్రహ్మణ్యశర్మాణం కుమారం గోదా
నాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అథమగ్న్యాది ప్రయో
గం కుర్యాత్ ॥ అగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే అగ్నయే
కాండర్షయేస్వాహా ॥ అగ్నయేకాండర్షయ ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం...జ
యాది హోమంకరిష్యే॥ జయాదిప్రతిపద్యతే॥ పరిషేచనాంతం కృ
త్వా॥ సంవత్సరం గోదానవ్రత మేకఉపరిశిం త్యైతావన్నానసర్వా
న్ కేశాన్ వాపయిత్యుదకోపస్పర్శన మితి ఛందోగాః । ఆచార్యా
యవరం దదాతి । పూర్వవత్కేశవపనమ్॥

అథ పాలాశప్రయోగః.

చతుర్థేఽహని పూర్వాహ్ణే స్నాత్వా ఆచమ్య సంధ్యావందనా
దికం కృత్వా॥ పాలాశవృక్షప్రదేశే అలంకృత్య॥ ప్రాచీముదీచీం వా దిశ
ముపనిష్క్రమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం + సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో న
మః॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభి
వృద్ధ్యర్థం మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశకర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగ
త్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ
నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ అథ
గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగు
ణ + శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం మేధాజననసి
ద్ధ్యర్థం పాలాశాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ పాలాశవృక్షమూలే అలంకృత్య॥ తే

ద్వ్యృతుమాత్రే తత్రత్రీణ్యుదగపవర్గాణి స్థండిలాని కల్పయిత్వా
తత్ర నూతనవస్త్రాణి నిధాయ। తేషు యథాక్రమ మావాహ్య ॥ యః
శ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః। ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ।
స మేంద్రో మేధయా స్పృణోతు। అమృతస్య దేవ ధారణో భూ
యాసం। శరీరం మే విచర్షణం। జిహ్వా మే మధుమత్తమా। కర్ణా
భ్యాం భూరి విశ్రువం। బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః। శ్రుతం
మే గోపాయ॥ (ఇతి ప్రథమస్థండిలే) ప్రణవ మావాహయామి స్థాప
యామి పూజయామి॥ శ్రద్ధయాఽగ్నిః సమిధ్యతే। శ్రద్ధయా విందతే
హవిః॥ శ్రద్ధాం భగస్య మూర్ధని। వచసా వేదయామసి। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే ద
దతః। ప్రియగ్ం శ్రద్ధే దిదాసతః॥ ప్రియం భోజేషు యజ్వసు। ఇదం మ ఉదితం
కృధి। యథా దేవా అసురేషు। శ్రద్ధాముగ్రేషు చక్రిరే। ఏవం భోజేషు య
జ్వసు। అస్మాకముదితం కృధి। శ్రద్ధాం దేవా యజమానాః। వాయుగోపా
ఉపాసతే। శ్రద్ధాగ్ం హృదయ్యయాఽఽకూత్యా। శ్రద్ధయా హూయతే హ
విః। శ్రద్ధాం ప్రాతర్హవామహే। శ్రద్ధాం మధ్యందినం పరి। శ్రద్ధాగ్ం
సూర్యస్య నిమ్రుచి। శ్రద్ధే శ్రద్ధాపయేహ మా। శ్రద్ధా దేవానధివస్తే। శ్ర
ద్ధా విశ్వమిదం జగత్। శ్రద్ధాం కామస్య మాతరం। హవిషా వర్ధయామసి॥
(ఇతి ద్వితీయస్థండిలే) శ్రద్ధామావాహయామి॥ మేధా దేవీ జుషమాణా
న ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రా సుమనస్యమానా। త్వయా జుష్టా నుదమానా దు
రుక్తాన్బృహద్వదేమ విదథే సువీరాః। త్వయా జుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వ

యాబ్రహ్మగతశ్రీరుత త్వయాభ్యాయాజుష్టాచిత్రంవిదం తే వసు సానో జుష స్వద్రవిణోనమేధే । మేధాంమఇంద్రోదధాతుమేధాం దేవీసరస్వతీ। మేధాం మెఅశ్వినౌ ఉభావాధత్తాం పుష్కరస్రజా । అప్సరసుచ యామేధాగంధర్వేషుచయన్మనః । దైవీంమేధా సరస్వతీ మామంమేధాస్సురభిర్జుషతాగ్ం స్వాహా । ఆమాం మేధా సురభిర్విశ్వరూపాహిరణ్యవర్ణాజగతీ జగమ్యా । ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానాసామాం మేధాసుప్రతీకాజుషంతామ్ । మయిమేధాం + సూర్యోభ్రాజోదధాతు॥ (తృతీయస్థ డిలే) మేధామావాహయామి॥

అశ్వత్థేవోనిషదనం పర్ణేవోవసతిః కృతా । గోభాజఇత్కిలాసథ యత్సన వథపూరుషం॥ అశ్వత్థనారాయణ మావాహయామి... మి॥ తతః ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకా నావాహ్య॥ విధిప్రకారేణ ఆవాహనంకుర్యాత్॥ ప్రణవశ్రద్ధామేధా దేవతాభ్యోనమః॥ ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలక దేవతాభ్యోనమః । ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ సమంతాదగ్నిమపూపైః పరిశ్రిత్య॥ ఆచమ్య + ఏవం గుణ + శుభతిథౌమమకుమారస్య మేధాజననసిద్ధ్యర్థం పాలాశహోమంకరిష్యే॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ అగ్నింధనాద్యాజ్యభాగాంతపర్యంతంకుర్యాత్॥ (అత్రవటుపాత్రప్రయోగః)చతుర్భిఃపంచభిఃమధ్యేకేనచత్వారీత్యుక్త్వా॥ చతస్రోద్వాభ్యాం చతుర్భిరేకేన ప్రతిమంత్రమేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారగోంహోవయిత్వా॥

యశ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపః - ఛందోభ్యోఽధ్యమృతాత్సంబభూవ-సమేంద్రో మేధయాస్పృణోతు-అమృతస్య దేవధారిణో భూయాసగ్ం స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శరీరంమేవిచర్షణం-జిహ్వామే

మధుమత్తిమా-కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం-బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా పిహితః-శ్రుతం మే గోపాయ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం-ఆవహంతీ వితన్వానా-కుర్వాణా చీరమాత్మనః-వాసాంసి మమ గావశ్చ-అన్నపానే చ సర్వదా-తతో మే శ్రియమావహ-లోమశాం పశుభిస్సహ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ యశో జనేఽసాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ శ్రేయాన్ వస్యసోఽసాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తం త్వా భగ ప్రవిశాని స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ సమా భగ ప్రవిశ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ తస్మిన్ త్సహస్రశాఖే-నిభగాహం త్వయి మృజే స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ యథాపః ప్రవతా యంతి-యథా మాసా అహర్జరం-ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః ధాతరాయంతు సర్వతస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం॥ ప్రతివేశోఽసి ప్రమా భాహి ప్రమా పద్యస్వ స్వాహా-ఛందోభ్య ఇదం॥ అగ్నయ ఇదం॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదం॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే। స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా + + జయాదిబలిష్టవిసర్జనాంతే-అపరేణాగ్నిం వటుర్వస్త్రమేఖలాజినదండాగ్‌శ్చ పాలాశేష్యాప్య-అన్యాని నూతనవస్త్రాణి ధారయేత్॥ శ్లో॥ మేఖలా మజినం దండం పాలాశాగ్రే వినిక్షిపేత్। తదా న్యో గురవే దద్యాత్ ద్వటురన్యాని ధారయేత్॥ స్రువ ఇతి మంత్రేణాన్యద్దండమాదాయ॥ రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య॥ యా అకృంతన్నవయన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య చ స్య॥ ఆచార్యః-పరీదమితి పరిహితం కుమారమభిమంత్రయతే॥ ఇయం దురుక్తాదితి ద్వాభ్యాం మేఖలాం ధారయిత్వా త్రిమధురే

ణాన్ భోజయిత్వా సహాచార్యో గృహమాగచ్ఛేదితి ॥శ్లో॥
సంత్యజ్య మేఖలాదీని బ్రహ్మసూత్రం వినా బటుః। సర్వం పలాశే నిక్షిప్య
నాన్యాన్యాని ధారయేత్ ॥ మేఖలా వసాజినం దండ ముపవీతం కమండ
లుః। అప్సు ప్రాస్య వినష్టాని గృహీత్వాఽన్యాని పూర్వవత్। నవమం మే
ఖలాదండం భైక్షం చర్యవ్రతాని చ। నివర్తంతే ద్విజాతీనాం పునస్సంస్కా
రకర్మణి॥ బ్రాహ్మణానాం శ్రాద్ధః. ఉపనీతస్య ధర్మా ఉపదిష్టాః॥ హరిః ఓమ్
తత్సత్. పాలాశప్రయోగస్సమాప్తః

ఉపాకర్మప్రకరణమ్.

గృహ్యసూత్రే॥ ఉపాకరణే సమాపనే చ ఋషిర్యః ప్రజ్ఞాయతే
సదస్పతిర్ద్వితీయః ఓషధీషు ప్రాదుర్భూతేషు శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం
శిష్యైస్సహాచార్యః నదీం తటాకం వా గత్వా॥ కేశశ్మశ్రు[illegible]మనఖాని
వాపయిత్వా-మృత్తికాస్నానం వారుణస్నానం కృత్వా॥ సంధ్యావందనా
దికం కుర్యాత్॥ ప్రాగ్దేశే గోమయేనాఽనులిప్య॥ రంగవల్ల్యాదిభిరలం
కృత్య॥ నూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య॥ తస్యోపరి యథోక్తం తం
డులాన్నిధాయ॥ ఆదావుపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య॥ అథ
ప్రయోగః॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివర్ణం చతుర్భుజం ప్రసన్నవద
నం ధ్యాయేత్సర్వవిఘ్నోపశాంతయే॥ తదేవలగ్నం సుదినం తదేవ...స
ర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య...శుభతిథౌ శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్య
ర్థం శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యాం అధీతానాం ఛందసాం సవీర్యత్వాయ
అధ్యాయోపాకర్మాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ
శుద్ధ్యర్థం-స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య ॥ ఆదౌ నిర్వి
ఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతి
పూజాం కృత్వా॥ తతః పుణ్యా[illegible]॥ ఆచమ్య.. శ్రీత్యర్థం బ్ర
హ్మచర్య [illegible] యోదక[illegible]హోమం కరి
ష్యే ॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనాది సర్వం కృ
త్వా॥ అత్ర చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ పా

హిత్రయోదశాహుతిహోమంకుర్యాత్ ॥ తతఃఅగ్నికార్యంసమాపయేత్ ।
అగ్నికార్యపూర్వముక్తం ॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదినవ
ర్షిపూజాంకరిష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతిం కాండర్షిమావాహ
యామి॥ సోమంకాండర్షిమావాహయామి॥ అగ్నింకాండర్షిమావాహ
యామి॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండర్షీనావాహయామి॥ సాగ్ంహితీర్దే
వతా ఉపనిషద ఆవాహయామి॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహ
యామి॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషదఆవాహయామి॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వ
యంభువమావాహయామి॥ సదసస్పతిమావాహయామి॥ ఉపవీతీ॥ ప్రా
జాపత్యాదికాండర్షి దేవతాభ్యోనమః । ధ్యానాదిషోడశోపచారైర
భ్యర్చ్య॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాది కాండర్షి తర్పణంకరి
ష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ ప్రజాపతింకాండర్షిం తర్పయామి...మి॥ ౩॥ సో
మంకాండ...మి॥ ౩॥ అగ్నింకాండ...మి॥ ౩॥ విశ్వాన్ దేవాన్కాండ
ర్షీగ్ స్త...మి॥ ౩॥ సాగ్ంహితీర్దేవతాఉపనిషద స్త...మి॥ ౩॥ యాజ్ఞి
కీర్దేవతాఉపనిషద స్త... మి॥ ౩॥ వారుణీర్దేవతాఉపనిషద స్త...మి॥
౩॥ బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంత...మి॥ ౩॥ సదసస్పతింత...మి॥ ౩॥ అనేన
ప్రాజాపత్యాదికాండర్షితర్పణేనభగవాన్ సర్వాత్మకస్సుప్రీణాతు ।ఏ
తత్ఫలంశ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య...ఏవ గుణ...శుభతిథౌ శ్రీ
పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం(అస్యాం)శ్రావణ్యాంపౌర్ణమాస్యామధీతానాం
ఛందసాంసవీర్యత్వాయఅధ్యాయోపాకర్మహోమాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥

తదంగత్వేనఅగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖ నాద్య
గ్ని ప్రతిష్ఠాపనాది పరిషేచనాంతం కృత్వా ॥ అత్రపటిత్రప్రయో
గః ॥ అన్వారబ్ధేష్వం తేనాసిషు నవాజ్యాహుతీర్జుహోతి॥ సవ్యోని
వీతినః ॥ ప్రజాపతయే కాండర్షయేస్వాహా ॥ ప్రజాపతయేకాండ
ర్షయఇదం ॥ సోమాయ కాండర్షయేస్వాహా॥ సోమాయకాండ
ర్షయఇదం॥ అగ్నయే కాండర్షయేస్వాహా॥ అగ్నయేకాండర్ష
యఇదం॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవే

భ్యః కాండఋషిభ్య ఇదం॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞి
కీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువే
స్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువ ఇదం॥ సదసస్పతయేస్వాహా॥ సదస
స్పతయ ఇదం॥ఉపవీతీ॥ సదసస్పతి మద్భుతం ప్రియమింద్రస్య కామ్యం
సనిం మేధా మయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం॥ ఆచమ్య॥
ప్రీత్యర్థం అధీతానాం ఛందసాగ్ంసవీర్యత్వాయ అధ్యాయోపాక
ర్మాంగత్వేన మమ శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాఫల
సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీతధారణంచ కరిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య॥
బ్రాహ్మణముఖ్యశ్చేత్ యజ్ఞోపవీతం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ ॥తతః
ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రంప్రజాపతేర్యత్సహజంపుర
స్తాత్ । ఆయుష్య * మగ్ర్యంప్రతిముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతంబల
మస్తుతేజః॥ఇత్యేకం ధృత్వా ఆచమ్య॥ ఆచార్యప్రముఖాదర్భేష్వా
సీనాదర్భాన్ధారయమాణా వేదస్యాద్యాంశ్చతురోఽనువాకానధీయీ
రన॥ హరిః॥ ఓమ్॥ఇషే త్వోర్జే త్వా వాయవ స్థోపాయవస్థ దేవో
వస్సవితా ప్రార్పయతు శ్రేష్ఠతమాయ కర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్ని
యా దేవభాగ మూర్జస్వతీః పయస్వతీః ప్రజావతీ రనమీవా అయ
క్ష్మామావస్తేన ఈశత మాఘశగ్ంసోరుద్రస్య హేతిః పరివోవృణ
క్తుధ్రువా అస్మిన్గోపతౌ స్యాత బహ్వీ ర్యజమానస్య పశూన్ పాహి॥౧॥

* ముగ్ర్యం ప్రతిముంచ.

ఇషే త్రిచత్వారిగ్ంశత్ ॥ యజ్ఞస్య ఘోషదసి ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్ర
త్యుష్టా అరాతయః ప్రేయమగాద్ధిషణా బర్హిరచ్ఛ మనునా కృతా
స్వధయా వితష్టాత ఆవహంతి కవయః పురస్తాద్దేవేభ్యో జుష్టమిహ బర్
హిరాసదే దేవానాం పరిషూతమసి వర్షవృద్ధమసి దేవబర్హిర్మా త్వా
న్వఙ్మా తిర్యక్పర్వ తే రాధ్యాసమాచ్ఛేత్తా తే మా రిషం దేవబర్హిశ్శ
తవల్శం విరోహ సహస్రవల్శాః ॥ ౨ ॥

వివయగ్ం రుహేమ పృథివ్యా స్సంపృచః పాహి సుసంభృతా
త్వా సంభరామ్యదిత్యై రాస్నాఽసీంద్రాణ్యై సన్నహనం పూషా తే
గ్రంథిం గ్రథ్నాతు స తే మాఽఽస్థాదింద్రస్య త్వా బాహుభ్యాముద్యచ్ఛే
బృహస్పతేర్మూర్ధ్నా హరామ్యుర్వంతరిక్షమన్విహి దేవంగమమసి ॥ 3 ॥
సహస్రవల్శా అష్టాత్రిగ్ంశచ్చ ॥ శుంధధ్వం దైవ్యాయ కర్మణే దేవ
యజ్యాయై మాతరిశ్వనో ఘర్మోఽసి ద్యౌరసి పృథివ్యసి విశ్వధాయా అసి
పరమేణ ధామ్నా దృగ్ంహస్వ మా హ్వార్వసూనాం పవిత్రమసి శతధా
రం వసూనాం పవిత్రమసి సహస్రధారగ్ం హుతస్తోకో హుతో ద్రప్
సోఽగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సా వి
శ్వాయు స్సా విశ్వవ్యచా స్సా విశ్వకర్మా సంపృచ్యధ్వ మృతావరీరూ
ర్మిణీర్మధుమత్తమా మంద్రా ధనస్య సాతయే సోమేన త్వాఽఽతనచ్మీం
ద్రాయ దధి విష్ణో హవ్యగ్ం రక్షస్వ ॥ ౪ ॥ సోమేనాష్టౌ చ ॥ కర్మణే వాం
దేవేభ్యశ్శకేయం వేషాయ త్వా ప్రత్యుష్టగ్ం రక్షః ప్రత్యుష్టా అరా

తస్మైధూరసి ధూర్వధూర్వంతంధూర్వతం యోఽస్మాన్ధూర్వతితం ధూర్వయంవయం ధూర్వామస్త్వం దేవానామసి సస్నితమం పప్రిత మంజుష్టతమం వహ్నితమం దేవహూతమ మహ్రుత మసిహవిర్ధానం దృగ్ంహస్వ మాహ్వార్మిత్రస్యత్వాచక్షుషా ప్రేక్షే మాభేర్మాసం విక్థామాత్వా॥౫॥ హిగ్ంసిషముురువాతాయ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాంపూష్ణోహస్తాభ్యామగ్నయేజుష్టంనిర్వపామ్యగ్నీషోమాభ్యామిదం దేవానా మిదమున స్సహ స్ఫాత్యైత్వా నారాత్యైసువరభి విఖ్యేషం వైశ్వానరం జ్యోతిర్దృగ్ంహంతాందుర్యాద్యావాపృథివ్యో రుర్వంతరిక్షమన్విహ్యదిత్యాస్త్వోపస్థేసాదయామ్యగ్నేహవ్యగ్ం రక్షస్వ॥ మాత్వాషట్చత్వారిగ్ంశచ్చ॥

అథవేదాదీన్ జుహుయాత్ - ఇషేత్వోర్జేత్వా...కర్మణే స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ అగ్నిమీళే...రత్నధాతమం స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ అగ్నఆయాహి...బర్హిషిస్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ శన్నో దేవీరభిష్టయ...రభిస్రవంతునస్స్వాహా॥ ఛందోభ్యఇదం॥ తతఃయజ్ఞోపవీత గ్రంథింవిస్రస్య ఆజ్యేనాక్త్వాస్రుచి నిధాయ॥ యజ్ఞోపవీతం... బలమస్తుతేజస్స్వాహా ॥ అగ్నయే పరమాత్మన ఇదం ॥ అథబ్రహ్మ యజ్ఞం కుర్యాత్॥   ఉపాకర్మప్రకరణం సమాప్తమ్.

అథ విరజాహోమః.

ప్రాణానాయమ్య...ప్రీత్యర్థం సంవత్సరకృతదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం విరజాహోమం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ తిలాన్జుహోమి

త్యాది పంచవిగ్ంశతి మంత్రైః తిలాజ్యసమిత్స్రుక్సుభిః హస్తేనజు
హోతి, అగ్నింప్రజ్వాల్య॥ తిలాంజ్యు హోమిసర సాగ్ రసపిష్టాన్నాధార
మమచిత్తే రమన్తుస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ గావోహిరణ్యం ధనమన్నపా
నగ్ంసర్వేషాగ్ంశ్రియైస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ శ్రియంచలక్ష్మీంచపు
ష్టించకీర్తించానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రితామ్। శ్రద్ధామే
ధే ప్రజాస్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ తిలాఃకృష్ణాస్తిలాశ్శ్వే
తాస్తిలా స్సౌమ్యావశానుగాః। తిలాః పునన్తుమే పాపం యత్కించి
ద్దురితం మయిస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ చోరస్యాన్నం నవశ్రాద్ధం బ్ర
హ్మహాగురుతల్పగః। గోస్తేయగ్ంసురాపానం భ్రూణహత్యా తిలా
శ్శాన్తిగ్ంశమయన్తుస్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ శ్రీశ్చలక్ష్మీశ్చ పుష్టి
శ్చకీర్తిం చానృణ్యతామ్। బ్రహ్మణ్యంబహుపుత్రతామ్। శ్రద్ధా
మేధే ప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సందదాతు స్వాహా॥ శ్రియా ఇదం॥ ప్రాణా
పానవ్యానోదాన సమానామే శుధ్యన్తాం జ్యోతి రహం విరజావి
పాప్మాభూయాసగ్ స్వాహా॥ ప్రాణాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ వాఙ్మనశ్చ
క్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వాఘ్రాణరేతో బుద్ధ్యాకూతిస్సంకల్పామే శుధ్యన్తాంజ్యో
తిరహంవిరజావిపాప్మా భూయాసగ్ స్వాహా॥ వాగాదిభ్యో దేవతాభ్య
ఇదం॥ త్వక్చర్మమాగ్ంసరుధిర మేదోమజ్జాస్నాయవోఽస్థీని మేశుధ్య
న్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ త్వగాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ శిరఃపాణి
పాదపార్శ్వపృష్ఠోరూదరజఙ్ఘశిశ్నోపస్థపాయవో మేశుధ్యన్తాం జ్యో

తిరహంవిరజా...స్వాహా॥ శిరఆదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఉత్తిష్ఠపురుష హరితపిఙ్గలలోహితాక్షి దేహి దేహి దదాపయితా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహంవిరజా...స్వాహా॥ ఉత్తిష్ఠాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ పృథివ్యాపస్తేజో వాయురాకాశా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పృథివ్యాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ శబ్దస్పర్శరూపరసగన్ధా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ శబ్దాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ మనోవాక్కాయకర్మాణి మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ మానసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అవ్యక్తభావైరహంకారైర్జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ అవ్యక్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ ఆత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ ఆత్మన ఇదం॥ అన్తరాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...హా॥ అన్తరాత్మన ఇదం॥ పరమాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం...స్వాహా॥ పరమాత్మన ఇదం॥ క్షుధే స్వాహా॥ క్షుధ ఇదం॥ క్షుత్పిపాసాయ స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాయేదం॥ వివిట్యై స్వాహా॥ వివిట్యా ఇదం॥ ఋగ్విధానాయ స్వాహా॥ ఋగ్విధానాయేదం॥ కషోత్కాయ స్వాహా॥ కషోత్కాయేదం॥ క్షుత్పిపాసామలాం జ్యేష్ఠామలక్ష్మీర్నాశయామ్యహమ్। అభూతిమసమృద్ధిం చ సర్వాన్నిర్ణుద మే పాప్మానగ్ం స్వాహా॥ క్షుత్పిపాసాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ అన్నమయప్రాణమయ మనోమయవిజ్ఞానమయమానన్దమయమాత్మా మే శుధ్యన్తాం జ్యోతిరహం... స్వాహా॥ అన్నమయాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥ సమిధమిధ్మసన్నహనంచాగ్నౌ

ప్రహారతి॥ అగ్న యఇదం॥ రుద్రాయఇదంతిచరాయేదం॥ అస్యకర్మణః హోమమధ్యేమన్త్రతన్త్రస్వరవర్ణక్రియాలోపదోషప్రాయశ్చిత్తార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమం కరిష్యే॥ జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్‌చిత్తంచస్వాహా...జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతబ్రహ్మత్వదక్షిణాం...నమమ॥ అనేనవిరజాహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ అథ నవర్షిదేవతాభ్యోనమః॥ పునఃపూజాంకరిష్యే॥ పునఃపూజాంకృత్వా॥ అనయాపూజయా ప్రజాపత్యాదికాండర్షిదేవతాస్సుప్రీతాస్సుప్రసన్నావరదాభవంతు॥ యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంత దేవాస్తానిధర్మాణిప్రథమాన్యాసన్। తేహనాకంమహిమానస్సచంతే యత్రపూర్వే సాధ్యాస్సంతిదేవాః॥ ఇతిపుష్పాంజలీందత్వా॥ ఋషీనుద్వాస్య॥ ఆచార్యంవస్త్రాదిభిరలంకృత్య॥ యథావిధసంపూజ్య॥ మారుతమసీత్యనువాక చతుష్టయం జపిత్వా॥ స్వగృహంగచ్ఛేత్॥ విరజాహోమస్సమాప్తః.

అథ ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్.

శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామనేన ప్రకారేణకుర్యాత్। తైష్యాంపౌర్ణమాస్యా ముత్సర్గః॥ ప్రాణానాయమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌఅధ్యయన సంపాదనార్థంఅధ్యాయోత్సర్జనంకరిష్యే॥ అదితశ్చగతురనువాకాధ్యయనంవినాసర్వంపూర్వవత్కుర్యాత్॥ శ్లో॥ ఉపక్రమోత్సర్జనయోస్తథైవ ఆచార్యఆప్లుత్యమహాపగాసు। స తర్పయేద్వార్యంజలిభిర్మునీంస్తానేభ్యస్తు హోమ్యాన్ సదసస్పతించ। కేంద్వగ్నివిశ్వాంశ్చనిమత్స్వయంభుం హుత్వాముఖాం తేనదసస్పతించ। అద్యానువాకాం శ్చపుగోఽపరాహ్ణేనధీయతేతత్రతనోజయాది। చతుర్థధా నేష్వభిలేషుకర్మసుపరిధానకత్వాచ్చరుణాముఖాహుతిః॥ఉత్సర్జనోపాకరణప్రతేషుష్యు తేన కార్యాగ్నిముఖాహుతిస్స్యాత్। అవాహనాసనేపాద్యమర్ఘ్యమాచమనీయకం। స్నానవస్త్రోపవీతాని త్వర్చనంతు

దనంతరం। గంధఃపుష్పంతథాధూపదీపౌ నైవేద్యమేవచ। తాంబూ
లంచతతోదద్యా ద్విజవత్తర్పయేదృషీ౯। అర్ఘ్యంజలిభిరేతా స్తుత
త్వానత్వావిసర్జయేత్। ఋషీణామర్చనం సర్వైః కర్తవ్యంహిసపీతినా॥

ఉపాకర్మోత్సర్జనమ్ సమాప్తమ్.

అథ వేదవ్రతప్రకరణమ్.

అథవేదవ్రతానాముదగయనాదికాలః॥ శ్లో॥ అథోదగయనాద్యు
క్త కాలే వేదవ్రతానిచ। స్నానాదిద్విజభుక్త్యంతం కర్మతంత్రం పృథ
క్పృథక్। నభవేన్ముఖ్యకాలస్స్యాత్తదా సంకల్ప ఇష్యతే। శ్రావణ్యాం
వైకతంత్రేణకుర్యా ద్వ్రతచతుష్టయం। వేదవ్రతేషుచైతేషు విధివ
త్పూజయేదృషీ౯। వార్యంజలిభిరేవైతా౯ పూజాంతేతర్పయేద్వ్రతీ।
యస్మిన్వ్రతేచతుర్ష్వేషు తర్పణేచోదితాశ్చతే। ఋషయః కీర్తితా
స్తేహామేయేచైవ మునిసత్తమాః॥ ప్రాజాపత్యాదిసూక్తైశ్చ చతుర్భి
ర్విధివత్క్రమాత్। శాకల్యస్యాచతత్రాపి హుత్వాచైవషడాహుతీః।
సదసస్పతిమంత్రేణ స్విష్టకృజ్జుహుయాత్తతః। సదసస్పతిర్ద్వితీయఇతి
సూత్రాచ్చతుర్ష్వపి। సమాప్యవిధివత్తంత్రతంత్రశేషం యథాక్రమం। అధ్యా
పయేచ్ఛవిధివత్తత్తత్కాండమథాపరం। ఉత్సర్జనంవత్సరాంతఏవమేవ
హికారయేత్। షణ్మాసేవాథమాసేవా పక్షేవాథపరేహని। తత్తదు
త్సర్జనంకుర్యాద్విధ్యుక్తేనైవమార్గతః। శ్రావణ్యాం ప్రోష్ఠపద్యాంవా
వైశాఖ్యాంవాథవాద్విజః। అసన్నే దాప్రహా అగ్నౌ అశదిస్వయమే
వచ। ఏకతంత్రేణవాకుర్యా ద్వేదవ్రతచతుష్టయం। గోదానాదీని
కర్మాణి వినాహత్వాపూర్వవాసరే। ఏకతంత్రేణవాకుర్యాదితివేదవిదో
విదుః॥ వటోశ్చకేశవపనం వ్రతేషూత్సర్జనేషుచ। వదంతికేచిత్సమ్యా
ఖ్యవ్రతవేతరేషున॥

అథ ప్రాజాపత్యవ్రతమ్.

ప్రకృత మనుసరామః॥ అథ ప్రాజాపత్యవ్రతే సదాంగవపన
పూర్వకంస్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణసహాప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణ..

శుభతిథౌ, శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఇమంశిష్యం । ప్రాజాపత్యవ్రతేన స
గ్గ్ స్కరిష్యే॥ తతః ఋషిపూజాంకృత్వా॥ షడృషీగ్ స్తర్పయేత్ ॥నివీ
తీభూత్వా॥ప్రజాపతింకాండర్షింతర్పయామి॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉ
పనిషదస్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి। వారుణీ
ర్దేవతా ఉపనిషదస్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయా
మి।సదసస్పతిం తర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా। ఉపవీతీ। ఆచమ్య +
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ । శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ప్రాజాపత్యాదిహోమం కరిష్యే॥స్థండిలోల్లేఖనాదిసర్వంకుర్యాత్ ॥తత్రవట్వాత్రప్రయోగః॥

అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ంహుత్వాఽన్వారబ్ధేవ్రతిని జుహోతి- ప్రజాపతయే కాండర్షయే స్వాహా॥ ప్రజాపతయే కాండర్షయ ఇదం॥ ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా॥ప్రజాపతయ ఇదం॥రయీణాం పతింయజతం బృహంతమస్మిన్భరే నృతమం వాజసాతౌ। ప్రజాపతింప్రథమజామృతస్య యజామ దేవమధినో బ్రవీతు స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ప్రజాపతే త్వంనిధిపాః పురాణో దేవానాంపితా జనితా ప్రజానాం।పతిర్విశ్వస్య జగతః పరస్పాః హవిర్నో దేవవిహవే జుషస్వ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥తత్రైమేలోకాః ప్రదిశో దిశశ్చ పరావతో నివత ఉద్వతశ్చ ప్రజాపతే విశ్వసృజ్జీవధన్య ఇదన్నో దేవ ప్రతిహర్య హవ్యగ్గ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥ ప్రజాపతిం ప్రథమం యజ్ఞియానాం దేవానామగ్రే యజతం యజధ్వం। సనో దదాతు ద్రవిణగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషం

విష్ణుత్తు నాభిమస్మైస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ యోత్రాయ ఈశేశ
తదాయ ఉక్ష్యోయః పశూనాగ్ం రక్షితా విష్ఠితానాం ప్రజాపతిః
ప్రథమజా ఋతస్య సహస్రధామా జుషతాగ్ం హవిర్నస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయఇదం ॥ సూక్తేన ప్రత్యృచం షడాజ్యాహుతీర్జుహోతి ॥
సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥ సాగ్ంహితీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య
స్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం॥ వారుణీభ్యో
దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్యఉపనిషద్భ్య
ఇదం॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువేస్వాహా॥ బ్రహ్మణేస్వయంభువఇదం॥ సదస
స్పతిమద్భుతం ప్రియమిన్ద్రస్య కామ్యం। సనిం మేధామయాసిషగ్ స్వా
హా॥ సదసస్పతయఇదం ॥ తతః ప్రత్యృక్షాయ। ఆగ్నే వ్రతపతే కాండఋషి
భ్య ప్రాజాపత్యంవ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। వాయో
వ్రతపతే కాండ...తాం। ఆదిత్య వ్రతపతే కాండ...తాం। వ్రతానాంవ్ర
తపతే ఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యవ్రతం...రాధ్యతాం॥ అగ్నిపురోగాశ్చత
స్రో దేవతా ఉపతిష్ఠతే॥ జయాది హోమం కుర్యాత్ ॥ స్విష్టకృతగ్ం
హుత్వా దర్వ్యా పరిధీనక్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావంచకృత్వా॥
అనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్॥
తదంగభూత మాభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం వాచయేత్॥ సమా
పనేప్యేవమేవ ప్రయోగః ॥ సంవత్సరే పర్యవేతే॥

ప్రాజాపత్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థమిమంశిష్యం ప్రాజాపత్యవ్రతో
త్సర్జనేన కర్మణా సగ్ంస్కరిష్యే ॥ పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమ

స్వ-ఉపస్థానమంత్రేషు-అగ్నే వ్రతపతే కాండఋషిభ్యః ప్రాజాపత్యే వ్రతమచారిషం తదశకం తన్మేరాధి-వాయో వ్రతపతే కాండ...రాధి-ఆదిత్య వ్రతపతే కాండ...రాధి। వ్రతానాం వ్రతపతే కాండ...రాధి...పూర్వవదుపతిష్ఠతే- శేషం పూర్వవత్-ఆభ్యుదయికం-కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ ...... అథ సౌమ్యవ్రతమ్.

అథ సౌమ్యవ్రతం వక్ష్యతే। ఉదగయనే పర్వణి పూర్వపక్షే శుభనక్షత్రే పూర్వాహ్ణే కేశశ్మశ్రు వాపయిత్వా। తతః ఆచార్యశ్శిష్యేణ సహ స్నాత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మపత్నీ సమేతో ఉపామి మంశిష్యం సౌమ్యవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా షడృషీన్ స్తరయేత్। నివీతీభూత్వా। సోమంకాండర్షింతర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువం తర్పయామి। సదసస్పతింతర్పయామి। ఏవంతర్పయిత్వా। ఉపవీతీ॥ తతో ఉపరాహ్ణే ప్రాచీమ దీచీంవా దిశముపనిష్క్రమ్య। అరణ్యే ఉచ్ఛ్రిదిర్దర్శే ఉగ్నే రుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ంహుత్వా ఉన్వారబ్ధే వ్రతినిజుహోతి। సోమాయ కాండర్షయే స్వాహా॥ సోమాయ కాండర్షయ ఇదం। సోమోధేనుమితి సూక్తేన షడ్జ్యాహుతీర్జుహోతి। సోమోధేనుగ్ం సోమో అర్వంత మాశుగ్ం సోమోవీరం కర్మణ్యందదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితృశ్రవణం యో దదాశదస్మై స్వాహా॥ సోమాయేదం। అషాఢంయుత్సు పృతనాసు పప్రిగ్ం సువర్షామప్స్వాం వృజనస్యగోపామ్। భరేషుజాగ్ం సుక్షితిగ్ం సుశ్రవసం జయంతం త్వామనుమదేమ సోమస్వాహా॥ సోమాయేదం। త్వగ్ం సోమ క్రతుభిస్సుక్రతుర్భూస్త్వం దక్షైస్సుదక్షో వి

శ్వవేదాః । త్వంవృషా వృషత్వేభిర్మహిత్వా ద్యుమ్నేభిర్ద్యుమ్న్య
భవో నృచక్షాస్స్వాహా ॥ సోమాయేదం । యాతే ధామాని హ
విషా యజంతి తాతే విశ్వా పరిభూరస్తు యజ్ఞం । గయస్ఫానః ప్రత
రణస్సువీరో వీరహా ప్రచరాసోమ దుర్యాన్స్వాహా ॥ సోమాయేదం ॥
త్వమిమా ఓషధీస్సోమ విశ్వాస్త్వమపో అజనయస్త్వంగాః । త్వ
మాతతంథోర్వంతరిక్షం త్వం జ్యోతిషా వితమోవవర్థ స్వాహా ॥ సోమా
యేదం । యాతేధామాని దివి యాపృథివ్యాం యాపర్వతేష్వోషధీ
ష్వప్సు । తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ సోమ ప్రతి
హవ్యాగృభాయ స్వాహా ॥ సోమాయేదం । సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య
ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥ సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం ।
యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతా
భ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా ॥
వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । బ్రహ్మణే స్వయంభువే స్వా
హా ॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం । సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమింద్రస్య
కామ్యం । సనిం మేధామయాసిషగ్ం స్వాహా ॥ సదసస్పతయ ఇదం । ఉదం
తీరుపస్పృశ్య ప్రథమే నానుషంగే వ శాంతిం కృత్వా । నమో వాచే యాచా
చోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచే నమో నమో వాచే నమో
వాచస్పతయే నమ ఋషిభ్యో మంత్రకృద్భ్యో మంత్రపతిభ్యో మామా
మృషయో మంత్రకృతో మంత్రపతయః పరాదుర్మాహమృషీన్మంత్ర

కృతో మంత్రకృతీస్పరాదాం వైశ్వదేవీంవాచముద్యాసగ్ం శివామద స్తాం జుష్టాందేవేభ్యశ్శర్మమేద్యౌశ్శర్మపృథివీశర్మవిశ్వమిదం జగత్। శర్మ చంద్రశ్చ సూర్యశ్చ శర్మబ్రహ్మప్రజాపతీ।భూతంవదిష్యే భువనం వదిష్యే తేజోవదిష్యే యశోవదిష్యే తపోవదిష్యే బ్రహ్మవదిష్యే సత్యంవదిష్యే తస్మాఅహమిదముపస్తరణముప స్తృణఉప స్తరణంమే ప్రజాయైపశూనాం భూయా దుప స్తరణమహంప్రజాయైపశూనాం భూయాసం। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మాపాతంప్రాణాపానౌమామా హాసిష్టంమధు మనిష్యేమధు జనిష్యే మధు వక్ష్యామిమధువదిష్యామి మధుమతీం దేవేభ్యోవాచముద్యాసగ్ంశుశ్రూషేణ్యాంమనుష్యేభ్య స్తంమాదేవా అవంతుశోభాయైపితరోనుమదంతు।ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥ చతస్రఔదుంబరీస్సమిధోఘృతాక్తాఅభ్యాదధాతి।ఓం పృథివీ సమిత్। తామగ్నిస్సమింధే। సాగ్నిగ్ంసమింధే। తామహగ్ం సమింధే। సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా। వర్చసాశ్రియా।యశసా బ్రహ్మవర్చసేన।అన్నాద్యేన సమింతాగ్ స్వాహా॥అగ్నయఇదం।అంతరిక్షగ్ంసమిత్। తాంవాయుస్సమింధే। సావాయుగ్ంసమింధే। తామహగ్ంసమింధే।సామాసమిద్ధా। ఆయుషా తేజసా।వర్చసా శ్రియా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేనసమింతాగ్ స్వాహా॥వాయవఇదం।ద్యౌస్సమిత్।తామాదిత్యస్సమింధే। సాదిత్యగ్ంసమింధే।తామహగ్ం సమింధే సామాసమిద్ధా ఆయుషా తేజసా।వర్చసాశ్రియా।యశసా

బ్రహ్మవర్చసేన। అన్నాద్యేన సమిద్ధాగ్ స్వాహా ॥ ఆదిత్యాయేదం।
ప్రాజాపత్యా మేఽసమిదసి సపత్నక్షయణీ। భ్రాతృవ్యహా మేఽసి
స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం ॥ అథ దేవతోపస్థానమ్ అగ్నే వ్రతపతే కాం
ద్రర్షిభ్య స్సౌమ్యవ్రతం చరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మే రాధ్యతామ్।
వాయో వ్రతపతే కాం...తామ్। ఆదిత్య వ్రతపతే కాం ద్రర్షిభ్య స్సౌ
మ్య + తాం। వ్రతానాం వ్రతపతే కాం ద్రర్షిభ్య స్సౌమ్య + తాం। ఉ
పస్థాయ ॥ శుక్రీయమంత్ర బ్రాహ్మణానువాకానాం ప్రథమపదాన్యభి
వ్యాహృత్య వాచయిత్వాచార్యః। నమః। యుంజతే। వృష్ణః। బ్రహ్మణ।
బ్రహ్మణ। దశ ఆహుత్యై। దేవస్య। సముద్రాయ। ఇషే। ఘర్మః। దేవాః।
సావిత్రం। పరిశ్రితే। బ్రహ్మణ। అగ్నిశ్శిరః। దేవస్య। విశ్వే। ఘర్మః। ప్ర
జాపతిం। ప్రజాపతిః। సవితా। యుంజతే సవితే తిత్రయ। జయాది ప్రతిప
ద్యతే సౌవిష్టకృత గ్ంహుత్వా దర్వ్యా పరిధీనక్తి। పరిధీన్ ప్రహృత్య।
సగ్గ్రావం చకృత్వాఽనాజ్ఞాత మిత్యాది పరిషేచనాంతకృత్వా మ
దంతీ రుపస్పృశ్యోత్తరే ణానువాకేన శాంతిం కుర్యాత్ ॥

శంనో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శంనస్తపతు సూర్యః। అ
హాని శం భవంతు నశ్శగ్ం రాత్రీః ప్రతిధీయతాం। శముషా నో వ్యు
చ్ఛతు శమాదిత్య ఉదేతు నః। శివా నశ్శంతమా భవ సుమృడీకా స
రస్వతి। మాతే వ్యోమ సందృశి। ఇడాయై వాస్త్వసి వాస్తుమ ద్వా
స్తుమంతో భూయాస్మ మా వాస్తోశ్ఛిత్స్మహ్యవాస్తు స్స భూయా
ద్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మః। ప్రతిష్ఠాసి ప్రతిష్ఠావంతో

భూమాంస్మై మా ప్రతిష్ఠా గా శ్శిభగస్యాస్మై ప్రతిష్ఠ సన్న భూయాద్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ఆ వాత వాహి భేషజం వి వాత వాహి యద్రపః। త్వగ్ంహి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత ఈయసే। ద్వావిమౌ వాతౌ వాత ఆ సింధోరా పరావతః। దక్షం మే అన్య ఆ వాతు పరాన్యో వాతు యద్రపః।యదదో వాత తే గృహే మృతస్య నిధిర్హితః। తతో నో దేహి జీవసే తతో నో ధేహి భేషజం । తతో నో మహ ఆవహ వాత ఆ వాతు భేషజం।శంభూర్మయోభూర్నో హృదే ప్రణ ఆయూగ్ంషి తారిషత్। ఇంద్రస్య గృహోఽసి తం త్వా ప్రపద్యే సగుస్సాశ్వః। సహ యన్మే అస్తి తేన। భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూర్భువస్సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యేఽనార్తాం దేవతాం ప్రపద్యేఽశ్మానమాఖణం ప్రపద్యే ప్రజాపతేర్బ్రహ్మకోశం బ్రహ్మ ప్రపద్య ఓం ప్రపద్యే। అంతరిక్షం మ ఉర్వంతరం బృహదగ్నయః పర్వతాశ్చ యయా వాతః స్వస్త్యా స్వస్తిమాంతయా స్వస్త్యా స్వస్తిమానసాని। ప్రాణాపానౌ మృత్యోర్మా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హాసిష్టం మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు। ద్యుభిరక్తుభిః పరిపాతమస్మానరిష్టేభిరశ్వినా సౌభగేభిః। తన్నో మిత్రో వరుణో మామహంతామదితిస్సింధుః పృథివీ ఉత ద్యౌః। కయా నశ్చిత్ర ఆ భువదూతీ సదా

వృధస్సఖా। కస్యా శచి యాన్నతా। కస్వాసత్యో మదానాంమగ్ం హిష్ఠోమత్సదంధసః। న్నృతాచి ద్దాయుజైవసు। అభీఘణాస్సఖీనా మవి తాజరీత్రాణా శతం భవాస్యూతిభిః। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం ప్రియమేధా ఋషయో నాధమానాః॥ అపధ్వాంత మూర్ణుహి పూర్ధి చక్షుర్ముముగ్ధ్యస్మాన్నిధ యేవబద్ధాన్ । శంనోదేవీ రభిష్టయఆపో భవంతు పీతయే శంయోరభిస్రవంతునః । ఈశానావార్యాణాంక్షయంతీశ్చర్‌షణీనాం । అపోయాచామిభేషజం । సుమిత్రానఆపఓషధయస్సంతు దుర్మిత్రా స్తస్మై భూయాసు ర్యోఽస్మాన్ద్వేష్టి యంచ వయంద్విష్మః । ఆపోహిష్ఠా మయోభువస్తానఊర్జే దధాతన । మహేరణాయచక్షసే॥ యోవశ్శివతమో రసస్తస్య భాజయతేహనః । ఉశతీరివమాతరః॥తస్మాఅరంగమామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ ।ఆపో జనయథాచనః । పృథివీశాంతా సాగ్నినా శాంతా సామేశాంతా శుచగ్ంశమయతు । అంతరిక్షగ్ం శాంతం తద్వాయునా శాంతంతన్మే శాంతగ్ంశుచగ్ంశమయతు । ద్యౌశ్శాంతా సాదిత్యేన శాంతానామే శాంతాశుచగ్ం శమయతు । పృథివీశాంతి రంతరిక్షగ్ం శాంతిర్ద్యౌ శ్శాంతిర్దిశశ్శాంతిర వాంతరదిశా శ్శాంతిరగ్ని శ్శాంతిర్వాయుశ్శాంతిరాదిత్య శ్శాంతిశ్చంద్రమా శ్శాంతిర్నక్షత్రాణి శాంతి రాపశ్శాంతిరోషధయ శ్శాంతి ర్వనస్పతయ శ్శాంతిర్గౌ శ్శాంతిరజా శాంతి రశ్వ శ్శాంతిః పురుష శ్శాంతిర్బ్రహ్మ శాంతిర్బ్రాహ్మణశ్శాంతిశ్శాంతి

రేవ శాంతి శ్శాంతిర్మఅస్తుశాంతిః। తయాహాగ్ంశాంత్యాసర్వశాం
త్యా మహ్యాం ద్విపదే చతుష్పదేచ శాంతిం కరోమిశాంతిర్మఅస్తు
శాంతిః। ఏహశ్రీ శ్చహ్రీశ్చ ధృతిశ్చతపో మేధాప్రతిష్ఠాశ్రద్ధా
సత్యం ధర్మశ్చైతాని మోత్తిష్ఠంత మనూత్తిష్ఠంతు మామాగ్ శ్రీ
శ్చ హ్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మే ధా ప్ర తిష్ఠా శ్ర ద్ధా స త్యం
ధర్మశ్చైతానిమా మాహాసిషుః। ఉదాయుషా స్వాయు షోదోషధీ
నాగ్ంరసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మేణోదస్థామమృతాగ్ంఅను। తచ్చక్షు
ర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమ శరదశ్శతం। జీవేమ
శరదశ్శతం నందామశరద శ్శతం మోదామ శరదశ్శతంభవామ
శరద శ్శతగ్ం శృణవామశరద శ్శతంప్రబ్రవామశరదశ్శతమజీతా
స్స్యామ శరదశ్శతంజ్యోక్చసూర్య దృశే। యఉదగాన్మహతో౽
ర్ణవాద్విభ్రాజమానస్సరిరస్య మధ్యాత్సమావృషభో లోహితాక్ష
స్సూర్యోవిపశ్చిన్మనసా పునాతు। బ్రహ్మణశ్శ్చతన్యసి బ్రహ్మణఆణీ
ష్ఠోబ్రహ్మణ ఆవపనమసి ధార్తి తేయంపృథివీబ్రహ్మణామహీధార్తిత
మేనేన మహదంతరిక్షం దివందాధార పృథిగ్ంసదేవాంయదహం
వేదతదహం ధారయాణిమామ ద్వేదో౽ధివిస్రసత్ । మేధామనీ
షేమావిశతాగ్ం సమీచీభూతస్య భవ్యస్యా వరుద్ధ్యైసర్వమాయు
రయాణి సర్వమాయు రయాణి। ఆభిర్గీర్భి ర్యదతో... తేప్యామబ్రి
హ్మ ప్రావాదిష్మత న్నోమామాహాసీత్॥ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥

చక్షుషీ సమ్మీల్యాగ్నిగృహ మాగచ్ఛేత్। అథ తేనైవానసా ప్రదక్షిణగ్ం
సముఖం శిరో వేష్టయిత్వాఽ స్తమితే గ్రామం ప్రపాదయతి। వాగ్యత
ఏతాం రాత్రిం తిష్ఠత్యస్తేవా। శ్వోభూతే పూర్వోక్తలక్షణేఽచ్ఛది
ర్దర్శేఽగ్ని ముపసమాధాయ యాథాస్యపట్టయమభిదర్శయతి। సప్తత
యమిత్యేకే। అగ్నిమాదిత్య ముదకుమ్భ మశ్మానంవత్స మాకాశం
హిరణ్యం సప్తతయమపి వా ఆదిత స్త్రీణి దర్శయిత్వా యథోపపాద
మితరాణి। అత్రైత ద్వ్యాసోగుర వేపరందత్త్వా।వయసుప్పర్ణా ఉపసేదు
రింద్రం-బ్రహ్మా ప్రాణాదిష్మణిన్నో మహాసీత్॥ ఆభ్యుదయికం కర్మ
ణః పుణ్యాహవాచనం కుర్యాత్॥ సమాపనేఽప్యేవమేవప్రయోగః

అథ సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరేపర్యవేతే।ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌధర్మపత్నీ
సమేతోఽహామిమం శిష్యం సౌమ్యవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ంస్కరిష్యే। పూ
ర్వవత్స్నానంతర్పణం హేమామశ్చమదంతీ రుపస్పృశ్య ప్రథమేనా
నువాకేన శాంతిం కృత్వా।ఓంనమోవాచేయాచోదితా + శ్రోభార్యై
క్షితగోఽనుమదంతు॥ ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః। చతస్రఔదుంబరీస్స
మిధోఘృతాన్వక్తాఅభ్యాదధాతి।ద్యౌస్సమిత్।తామాదిత్యస్సమింధే.
అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా। ఆదిత్యాయేదం॥అంతరిక్షగ్ంసమిత్
అన్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా॥అంతరిక్షాయేదం।పృథివీసమిత్।అ
న్నాద్యేనసమింత్తాగ్ స్వాహా।అగ్నయఇదం।ప్రాజాపత్యామ + స్వా
హా। ప్రజాపతయఇదం।ఉపస్థానమంత్రేషు। ఆదిత్యవ్రతపతేకాండ
ర్షిభ్యస్స్వస్త్యన్త్రిత మచారిషం తదశకం తన్మేరాధి। వాయోవ్రత
పతే-రాధి।అగ్నే వ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాంవ్రతపతే-రాధి।దేవతాఉ

పస్థాయ। యుంజతేసవితేతివర్జయిత్వా। జయాదిప్రతిపద్యతే॥ సౌవిష్ట
కృతగ్ంహుత్వాదర్వ్యాపరిధీనసక్తి।పరిధీం ప్రహృత్యాసగ్ంస్రావంచకృ
త్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా।మదంతీరుపస్పృశ్యో
త్తమేనానువాకేనశాంతింకృత్వా।శంనో వాతఃపవతాం-బ్రహ్మప్రావా
దిష్మతంనోమాహాసీత్।ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।గృహానుగచ్ఛేత్
శ్వోభూతే। వయస్సుపర్ణాఉపసేదురింద్రం-బ్రహ్మప్రావాదిష్మతన్నో
మాహాసీత్ ।ఓంశాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః।గురవేవరందత్త్వాగురోవరంతే
దదామీతిబ్రూయాత్ । కేశశ్మశ్రువాపయిత్వా బ్రాహ్మణాన్భోజ
యేత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్।

(మదంతీరుపస్పృశ్యేత్యత్రఅభిమంత్రితపాత్రస్థోదకస్పర్శనమ్.)

అత్రశ్లోకాః॥ సోమసూక్తనిపత్సదసస్పతింతంత్రివజ్జుహుయా
త్సకలానమః । శుక్రియేసమిధోగ్న ఇతి వ్రతీయుంజతేసవితాజయమా
దిశేత్ । మాలనేయతవాక్పురసివ్రతీపేష్టనేస్తమితేగృహానావిశేత్ ।
స్త్రీయ సేంధఇవశిణమవ్యధో వాగ్యతేన తతోఽభ్యుదితక్రియా । తతః
ప్రభాతేతు బహిర్గృహాణాం వహ్నించ సూర్యంచ తథోదకుంభం ।
ఆకాశముర్వీం చ గిరిం చ వత్సంపశ్యే ద్ధిరణ్యంచ వయస్సుపర్ణాః ।
ఉత్సర్జనేతు యుంజాదిమాలనాదిచవర్జయేత్ ।సమిదాధానమంత్రేషు
ద్వ్యా స్సమిత్పూర్వ మిష్యతే । వ్రతేషు చాపరోవిధి ర్నసూక్తంచిత్త
మాదికం । ఉపస్థితిర్న దేవతాగణస్య శుక్రియా దృతే । అధ్యాయా
సోమకాండస్య యావద్వత్సరమాదరాత్ । నక్తభోజీత్యధశ్శాయీ
బ్రహ్మచారీజితేంద్రియః । శూద్రసంభాషణాన్నైవ నోపానచ్ఛత్త్రధా
రణం । నగతాసుం సమీక్షేత నారోహేచ్ఛ కటాదికం । స్నానము
ష్ణాంబునానైవపర్వసూపవసేదిహ । ఏతానిశక్తితః కుర్యాద్వ్రతీత్రివ
తసిద్ధయే । స్నానోపాకర్మ సమిధ స్తర్పణంవపనం వ్రతీ । ఆచార్యశ

తరత్సర్గం స్నానతర్పణపూర్వకం॥ సూత్రార్థ సంగ్రహ కారోపి॥ సౌమ్యవ్రతేషు సోమాయకాండర్షయఇతీరితం ।సోమోధేనుమిద..సూక్తంసాంహితీభ్యః ప్రభృత్యతః । వదంతీస్వాఉపస్థ్రస్య నమోవాచే తిశాంతికః జప్త్వా । చరిసస్సమిధశ్చాజ్యా హోదుఃబరీర్వటుః । పృథివీసమిది త్యేశిరు ష్ణన్నాదధాతిహి । యుంజతేవృష్ణ ఇత్యాద్యాభ్యా దశ ద్వాదశోత్తరే । సుశ్రీబ్రాహ్మణపరానువాకానాంపదవాచనం యుంజతే సవితేత్యేతా । ద్వావాచయతిస్ఫుటం । అగ్నేవ్రతః తే కాండత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ । శన్నోవాతిశ్యాంశిజహస్సమిధ్మాల్యాహత వాససా । శిరస్సంవేష్ట్య స్థమితేశ్వాగారం వాప్రవేశయేత్ ।పరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాం చ భోజనంకారయేదితి । ఉత్సర్జనం త్వేనమేవ ద్వారాద్వైస్సమిధఃక్షిపేత్ । ఆదిత్యవ్రతపతే కాండత్యాద్యుపస్థానమాచరేత్ । వటోశ్చ కేశవపనంవ్రతేషూత్సర్గనేషుచ । వదంతి కేచిత్సౌమ్యాఖ్యవ్రతపవేత రేషున । ప్రకృతమనుసరామః॥

ఆ గ్నే య వ్ర త మ్.

ఆగ్నేయవ్రతేనబ్యాంవపనపూర్వకం స్నాత్వాఽచార్యశ్శిష్యేణ సహప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం-తిథౌ ।ధర్మపత్నీ సమేతోఽహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతేనసగ్స్కరిష్యే । పూర్వవదృషిపూజాంకృత్వా। పదృషీస్తర్పయేత్ ।నివీతీభూత్వా। అగ్నింకాండర్షింతర్పయామి॥ సాంహితీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి ।వారుణీర్దేవతాఉపనిషద స్తర్పయామి । బ్రహ్మాణగ్స్వయంభువంతర్పయామి।సదసస్పతింతర్పయామి।ఏవంతర్పయిత్వా।ఉపవీతీ।అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా ఽన్వారబ్ధేవ్రతినిజుహోతి । అగ్నయే కాండర్షయే స్వాహా।అగ్నయే కాండర్షయఇదం । అగ్నేనయసుపథారాయే అస్మాన్విశ్వానిదేవ వయునానివిద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహురాణమేనోభూయిష్ఠాంతే

నమఉక్తిం విధేమస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । ప్రవస్స్వక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ంహవ్యంమతించాగ్నయే సుపూతం। యోదైవ్యానిమానుషా జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మనాజిగాతి స్వాహా । అగ్నయ ఇదం ।అచ్ఛా గిరోమతయో దేవయంతీరగ్నింయంతి ద్రవిణాభిక్షమాణాః।సుసందృశగ్ంసుప్రతీకగ్గ్‌స్వంచగ్ం హవ్యవాహమరతిం మానుషాణాగ్ స్వాహా॥అగ్నయ ఇదం । అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంతకృష్టీః । పునరస్మభ్యగ్ంసువితాయ దేవక్షాంవిశ్వేభిరజరేభి ర్యజత్రస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం ।అగ్నే త్వంపారయానవ్యో అస్మాన్త్స్వస్తిభిరతి దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చ పృథ్వీబహులానఉర్వీభవాతోకాయతనయాయశంయోస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం । సాగ్ంహితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ సాగ్ం హితీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ యాజ్ఞికీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్యస్స్వాహా॥ వారుణీభ్యో దేవతాభ్య ఉపనిషద్భ్య ఇదం । బ్రహ్మణేస్వయంభువే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే స్వయంభువ ఇదం ! సదసస్పతిమద్భుతంప్రియమింద్రస్య కామ్యం । సనిం మేధామయాసిషగ్గ్ స్వాహా॥ సదసస్పతయ ఇదం। అథ దేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతపతే కాండర్షిభ్య

ఆగ్నేయంవ్రతం చరిష్యామితచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం। వాయో వ్రతప తేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయం + తాం। ఆదిత్యవ్రతప తేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। వ్రతానాంవ్రతప తేకాండర్షిభ్యఆగ్నేయం + తాం। దేవతాఉపస్థాయ।జయాదిప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతిగ్ంహుత్వా। దర్వ్యాప్రపరిధీనన క్తి। పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్ంస్రావంచ కృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాది పరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోష యేత్। ఆభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ సమాపనేఽప్యేవమేవప్రయోగః॥

ఆగ్నేయవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరే పర్యవేతే।ప్రాణానాయమ్య। ఏవం + తిథౌ।ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమంశిష్యమాగ్నేయవ్రతోత్సర్జనేనసగ్ంస్కరిష్యే పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ। ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతప తేకాండర్షిభ్య ఆగ్నేయవ్రత మచారిషంతదశకంతన్మేరాధి। వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్య-రాధి। వ్రతానాం- తన్మేరాధి। దేవతా ఉపస్థాయజయాదిప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ంహుత్వా దర్వ్యాప్రపరిధీనన క్తిపరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్ంస్రావంచకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతంకృత్వా। బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్। ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥

అథ వైశ్వదేవవ్రతమ్.

వైశ్వదేవవ్రతేనద్వాభ్యాం వపనపూర్వకం స్నాత్వాచార్యశ్శిష్యేణ సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవంగుణవిశేషణ-తిథౌ ధర్మపత్నీసమేతోఽహమిమం శిష్యం వైశ్వదేవవ్రతేన సగ్ంస్కరిష్యే। పూర్వవదృషి

పూజాంకృత్వా షడృషీన్ స్తర్పయేత్ । నివీతీభూత్వా । విశ్వాన్
దేవాన్ కాండర్షీన్ స్తర్పయామి। సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త
ర్పయామి। యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్తర్పయామి। వారుణీర్దేవతా
ఉపనిషద స్తర్పయామి। బ్రహ్మాణగ్గ్ స్వయంభువంతర్పయామి। సద
సస్పతింతర్పయామి।ఇతితర్పయిత్వా । ఉపవీతీ।అగ్నే రుపసమాధానా
ద్యాజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా ఽన్వారబ్ధేవతినిజుహోతి।
విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాండర్షిభ్యస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యః కాం
డర్షిభ్యఇదం । ఆనో విశ్వే అస్రా గమంతు దేవామిత్రో అర్యమావ
రుణస్సజోషాః । భువన్ యథానో విశ్వే వృధాసః కరన్థ్సుసాహాః విథు
రంపశనస్స్వాహా। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం । శంనో దేవావిశ్వదేవా
భవంతుశగ్ం సరస్వతీసహధీభిరస్తు। శమభిషాచశ్శము రాతిషాచశ్శం
నో దివ్యాః పార్థివాశ్శన్నో అప్యాస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం।
యేసవితుస్సత్యసవస్య విశ్వేమిత్రస్య వ్రతేవరుణస్యదేవాః । తేసౌ
భగంవీరవద్గోమదప్నో దధాతన ద్రవిణం చిత్రమస్మేస్వాహా । విశ్వే
భ్యో దేవేభ్యఇదం । అగ్నేయాహి దూత్యం వారిషేణ్యో దేవాగ్ం
అచ్ఛా బ్రహ్మకృతాగణేన । సరస్వతీం మరుతో అశ్వినాపో యక్షి దే
వాన్రత్నధేయాయ విశ్వాన్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం ।
ద్యౌః పితః పృథివిమాతరధ్రుగగ్నే భ్రాతర్వసవో మృడతానః । వి
శ్వఆదిత్యా అదితే సజోషా అస్మభ్యగ్ం శర్మబహులం వియంతస్స్వా
హా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్యఇదం । విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం హవం మే

యోఽన్తరిక్షే యఉపద్యవిష్ణ । యో అగ్నిజిహ్వో ఉతవాయజత్రా ఆసద్యాస్మిన్బర్హిషిమాదయధ్వగ్ స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం॥ సాగంహితీభ్యో-ద్భ్యస్స్వాహా। సాగంహితీభ్యో దేవ-ద్భ్య ఇదం। యాజ్ఞికీభ్యో-స్స్వాహా। యాజ్ఞి-దం। వారుణీ-స్స్వాహా। వారుణీ-దం। బ్రహ్మణే స్వాహా। బ్రహ్మణే-ఇదం । సదసస్పతి-యాసిమ్నగ్ స్వాహా। సదసస్పతయ ఇదం। అథదేవతోపస్థానం। అగ్నే వ్రతపతే కాణ్డర్షిభ్యో వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామి తచ్ఛకేయం తన్మేరాధ్యతాం । వాయో వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవంవ్రతంచరిష్యామి-రాధ్యతాం । ఆదిత్య వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతం చరిష్యామి। త-రాధ్యతాం । వ్రతానాం వ్రత-భ్యో వైశ్వదేవం వ్రతంచరిష్యామిత-రాధ్యతాం। దేవతా ఉపస్థాయ। జయాదిప్రతిపద్య తే సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వాదర్వ్యా పరిధినక్తి । పరిధీన్ప్రహృత్య సగ్స్రావ చకృత్వాఽనాజ్ఞాతమిత్యాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్ । ఆభ్యుదయికంకర్మణః పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్। సమాపనేఽప్యేవమేవప్రయోగః.

అథ వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనమ్.

సంవత్సరేపర్యవేతే । ప్రాణానాయమ్య। ఏవం-తిథౌ ధర్మాపత్నీ సమేతోఽహామిమంశిష్యం వైశ్వదేవవ్రతోత్సర్జనేనసగ్స్కరిష్యే। పూర్వవత్స్నానం తర్పణం హోమశ్చ । ఉపస్థానమంత్రేషు। అగ్నే వ్రతపతే కాణ్డర్షిభ్యో వైశ్వదేవవ్రతమచారిషంతదశకంతన్మే రాధి వాయో వ్రత-రాధి। ఆదిత్యవ్రతపతే-రాధి। వ్రతానాం-రాధి। దేవతా ఉపస్థాయ । జయాదిప్రతిపద్యతే। సౌవిష్టకృతగ్ం హుత్వాదర్వ్యా

పరిధీనస_క్తి। పరిధీన్ ప్రహృత్యసగ్గ్ స్రావంచకృత్వా౽నాజ్ఞాతమిత్యా దిపరిషేచనాంతంకృత్వా బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్। అభ్యుదయి కంకర్మణః పుణ్యాహవాచనం చకుర్యాత్॥ శ్లో॥ యజుర్వేదేతు చ త్వారః కాండాః కాండపతీన్ఋషీన్। తర్పయంత్యర్చయం త్యేతానుప చారైస్సూరయః॥ ఋషింముఖాంతే జుహుయూః ద్రవ్యేషు సూక్తో క్తహోమాన్ త్సదసస్పతించ। ఉపస్థితి శ్చాపి చదేవతానాం జ యాదయో బ్రాహ్మణతర్పణం చ। వ్రతేషుసువనే చైవ తద్ధై వాధ్య యనేపుకే॥ పరిధిప్రహరణం కుర్యాల్లెపకార్యాం నవిద్యతె। సువనే గ్రహపూజా ఘగాం ఉపాకర్మవ్రతోత్సృజె। పరిధిప్రహరణం కుర్యా త్స్రావస్తువిధీయతే॥ వ్రతానివేదవ్రతాని సువనంపుగ్ంసవనం। అ ధ్యయనం ఉపాకర్మముఖః గ్రహపూజా॥ హరిః ఓం తత్సత్॥

అథ స్నాతకవ్రతమ్.

అథ సమావర్తన ముచ్యతె శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాం సమతిక్రమె। స్నాతకవ్రతలోపేచ ప్రాయశ్చిత్తమభోజనం॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధే యః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమఉపాత్తదురితక్ష యద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థంస్నాత కవ్రతాఖ్యంకర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం + స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనంకరిష్యే॥ అదౌనిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యా హం వాచయిత్వా ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ శ్రీమాన్ + గోత్రః + నామధేయః॥శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్యమమా యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్యసమావర్తనశుభలగ్న ప ర్యంతంబ్రహ్మచర్య వ్రతలోపప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ యథాశక్తితం డులసహితపరిమద్దక్షిణాం గృహీత్వా॥ ఉపస్థాయ॥ ఆత్మప్రదక్షిణాత్రి

యంకృత్వా॥ శ్లో॥ సమస్తసంపత్సముహాప్తి. + + + యథోక్తదక్షి
ణామివస్వీకృత్యమమ ఉపనయనాదిసమావర్తనపర్యంతం మధ్యేసం
భావితానాం పాపానాం అగ్నికార్యసంధ్యావందనజపహీన భిక్షాగ్నికా
ర్యశూద్రాదిస్పర్శనసూతకాన్న భోజనఖట్వాంకశయనఖట్వాధిరూఢ
తోజలపానభక్షణక్షౌరకౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోపవీతాఽజినదండాధా
రణ దర్పణదర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాదిసంసర్గ ప్రభృతిత్ర
యస్త్రింశన్నిమిత్తానాం సర్వేషాందోషాణా మపనోదనార్థం-బ్ర
హ్మచర్యవ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్త నిశ్చిత్య-ఉపదిశ్య-మామనుగృహ్ణం
తుభవంతః-అనుగృహ్ణామః॥ యజమానస్య + గోత్రోద్భవస్య + నా
మధేయస్య ఉపనయనప్రభృతి- ఏతత్క్షణపర్యంతంసంభావితేభ్యస్స
ర్వేభ్యఃపాపేభ్యోవిముక్తిర్బ్రహ్మాదిత్యపాసభాఽనుగృహ్ణాతు॥ స్నా
తకవ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ స్నాతకవ్రతాధికా
రసిద్ధిరస్తు॥ ఓంభూః + శుభతిథౌ మమశరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యా
జ్యకృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ శ్లో॥ స్వర్ణంపవిత్రమమలం స్వర్ణంపాపప్రణా
శనం। స్వర్ణంహితంకరం యస్మాతదశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే ॥ ధన్యం
కరోషిదాతార మిహలోకేపరత్రచ। యస్మాత్తస్మాచ్ఛివం మేస్యాద

తశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషుసం
స్థితం। దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ శ్లో॥ హి
రణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః। అనంతపుణ్యఫలద మత
శ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ ఇదంకృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం శ్రీమ
హావిష్ణుస్వరూపాయ + ప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం
యథాశక్తిహిరణ్యంతుభ్య + నమమ॥ శ్రీమహావిష్ణుప్రీత్యర్థంధాన్య
కృచ్ఛ్ర + ఆజ్యకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయం + నమమ॥ ఏభిస్స్వర్ణధా
న్యాజ్యకృచ్ఛ్రైర్భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణుస్సుప్రీతోవర
దోభవతు। మమశరీరశుద్ధిరస్త్వితిభవంతో బ్రువంతు॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥
ఆచమ్య + ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా

యశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశాహుతిహోమం కరిష్యే॥ స్థండిలోల్లేఖనా ద్యాజ్యసంస్కారాంతే + అత్రచతుష్పాత్ర ప్రయోగంకుర్యాత్॥ భూస్స్వాహా ... త్వా॥ ఏకం + ద్వే + త్రీణి + చత్వారి॥ పునరూర్జా + నివర్తస్వ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ సహరయ్యాని + స్వరిస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥ భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ + స్వాహా॥ అగ్నయే చపృథివ్యైచ మహతఇదం॥ భువోవాయవేచా + స్వాహా॥ వాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతఇదం॥ సువరాదిత్యా + స్వాహా॥ ఆదిత్యాయచదివేచమహతఇదం॥ భూర్భువస్సువ + స్వాహా॥ చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యోదిగ్భ్యమహతఇదం॥ పాహినో అగ్నఏనసేస్వాహా॥ పాహినోఅగ్నఏనసఇదం॥ పాహినో విశ్వవేదసేస్వాహా॥ పాహినోవిశ్వవేదసఇదం॥ యజ్ఞం పాహివిభావసో స్వాహా॥ యజ్ఞంపాహివిభావసవఇదం॥ సర్వంపాహిశతక్రతో స్వాహా॥ సర్వంపాహిశతక్రతవఇదం॥ పాహినోఅగ్నఏకయా × ర్వసో స్వాహా॥ వసవఇదం॥ పునరూర్జా + స్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సహరయ్యాని + విశ్వతస్పరిస్వాహా॥ అగ్నయఇదం॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యే॥ ఓంభూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదం॥ అదితేఽన్వమగ్గ్స్థాః × ప్రాసావీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనంకుర్యాత్॥ అనేనపాహిత్రయోదశాహుతిహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...మమస్నాతక వ్రతాధికారసిద్ధిరస్త్వితి + తు॥ స్నాతక వ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ + తిథౌ + శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్నికా

ర్థ్యం సమిదాధానం కరిష్యే॥ పరిత్వాగ్నే + + + అహం భో అభివాదయే॥ (అగ్నికార్యంపూర్వముక్తం) సూ॥ వేదమధీత్య స్నాస్యన్। ఆచమ్య × ఏవంగుణ × శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః × నామధేయః॥ శ్రీమతః + గోత్రస్య + నామధేయస్య మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతకవ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ స్నాతకవ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యా చకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోః శరభాయ ఋషిబంధవే॥ రక్షాబంధనముహూర్తః సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాగుదఙ్ముఖాద్వ్యజం ప్రవిశ్యాంతర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమపిధాయాస్తే। ముక్తే దినేఽగ్నేరుపసమాధానాదివ్రత ప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణియుగ సమిత్ స్రక్ గంధాన్ ప్రవర్తౌ శీతోష్ణాంబు క్షురకటయుగచ్ఛత్ర దండాంజనాని ఆదర్శోపానహౌకుశశకృత్స్నానచూర్ణోదపాత్రే స్నానం యుంజాత్సకృదిహనరః కాష్ఠమౌదుంబరంచ॥

సూత్రే=రెండుసూత్రములు, వస్త్రే=రెండువస్త్రములు, మణియుగ=రెండుసువర్ణకంకణములు, సమిత్=ఇధ్మము, స్రక్=పుష్పమాలిక, గంధాన్=గంధము, ప్రవర్తౌ=పోగులజోడు, శీతోష్ణాంబు=శీతోదకము, ఉష్ణోదకము, క్షుర=కత్తి, కట=దర్భచాప, యుగ=వడ్లు, ఛత్ర=గొడుగు, దండం=వెదురుకఱ్ఱ అంజన=కాటుక కాయ, ఆదర్శ=అద్దము, ఉపానద్వయం=చెప్పులజోడు, కుశ=దర్భ, శకృత్=ఎద్దుపేడ, స్నానచూర్ణ=నున్నిపిండి, ఉదకపాత్రే=ఉదకసహితమయిన, చెంబులజోడు నరః=మనుష్యుడు, స్నానం=స్నానమును, యుంజ్యాత్=సకృత్=ఒకమారుచేయవలయును, కాష్ఠమౌదుంబరంచ=మేడికఱ్ఱయును.

అథ షట్పాత్రప్రయోగః॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారి శృంగా + × ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ అథాజ్యభాగౌ స్రుచాజుహోతి॥ అగ్నయే స్వాహేత్యుత్తరార్ధపూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం॥ సోమాయ స్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయేదం॥ సముంప్రాగ్వ

౯॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ మధ్యే అగ్నయ ఇదం ॥ అథపాలాశీగ్ంసమిధ
ముత్తర యాధాయ॥ ఓం ఇమగ్గ్ స్తోమమ ర్హతే జాతవేదసే రథమివ
సమ్మహేమ మనీషయా। భద్రాహినః ప్రమతి రస్యసగ్ంస ద్యగ్నే
సఖ్యేమారిషామ వయంతవ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం॥ అథ ఉత్త
రేణాగ్నింకటఉపవిశ్య॥ త్ర్యాయుషమితిక్షురమభిమంత్ర్య॥ త్ర్యాయు
షం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషః। యద్దేవానాంత్ర్యాయుషం
తన్మేఅస్తుత్ర్యాయుషం॥శివోనామాసీతి యజుషా వప్త్రేప్రదాయ॥ శి
వోనామాసిస్వధితి స్తేపితానమ స్తేఽస్తుమామాహిగ్ంసీః॥ అపాగ్ంస
గ్ంసర్జనాద్యాకేశనిధానాత్సమానః॥ఉష్ణేన వాయఇతియజుషాఉష్ణా
శ్శీతా స్స్వ ఆనీయ ॥ ఉష్ణేన వాయ ఉదకే నేహ్యాదితిః కేశాన్ వప
తు॥ ఉష్ణోదకం శీతోదకేసనీయ॥ ఆప ఉ దంత్వితి కుమారస్యశిరఉన
త్తి॥ ఆప ఉద తు జీవసే।దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే। జ్యోక్చసూర్యం
దృశే॥ యేనావపదితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రతిదిశం
ప్రవపతి ॥ యేనావప త్సవితాక్షురేణసోమస్య రాజ్ఞోవరుణస్య వి
ద్వాన్ । తేనబ్రహ్మాణో ఽవప తేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాస
దయం + శర్మా । ఇతిపూర్వతోవపతి। తాన్ కేశాన్ కృత్వాదేసి
ధాయ అపఉపస్పృశ్య। త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ ॥ యత్క్షురే
ణేతి ప్రథమంవపంతం మాతానుమంత్రయతే॥ యత్క్షురేణమర్చ +
తేనతేవపామి + శర్మా॥ యేనపూషా బృహస్ప + సోశ్లోక్యాయస్వ
స్తయే॥ ఇతి దక్షిణతో వపతి। తాన్కేశాన్కృత్వాదేసిధాయ॥అప

ఉపస్పృశ్య॥ పునశ్శీగ్ త్రీన్ దర్భాన నిధాయ॥ యేనావపత్సవితా +
సౌశ్లోక్యాయుష్మాన్ స॥ ఇతి పశ్చాద్వపతి॥ తూష్ణీం ఉత్తరతః
తిప్పడే నిధాయ అథ ఉపస్పృశ్య॥ పునశ్శీగ్ త్రీన్ దర్భానన్తర్ధా
య॥ యేన పూషా బృహస్పతేరగ్నేరిన్ద్రస్య చాయుషేఽవపత్। తేన
తే వపామి × శర్మన్నాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమనా అసా
ఇత్యుత్తరతో వపతి॥ తూష్ణీం ఉత్తరపూర్వదేశే నిధాయ॥ అథ ఉపస్పృ
శ్య॥ ఉప్త్వాయ కేశా నిత్యౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వా నిదధాతి
ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితా। సోమో అ
గ్నిః తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వవిన్దన్నన్తరా ద్యావాపృథివీ అప
స్సువః॥ క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి॥ జఘనార్ధే వేదిదక్షిణతో విప్రస్య
మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి॥ గోదానే ఇదమహమితి యజు
షోదుంబరమూలే దర్భస్తంబే వోపగూహతి॥ ఇదమహం + శర్మణో
.........స్య పాప్మానముపగూహామ్యుత్తరో + శత్రూనద్విషద్భ్యః॥ ఏవం
విహితాభిరేవాద్భిరాపోహిష్ఠేతి షడ్భిస్స్నాపయిత్వా॥ ఆపో
హిష్ఠా మయోభువః + చనః॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః + శగ్గ్ స్యోనా
భవన్తు॥ + బలమోజో నిధత్త॥ అన్నాద్యాయేత్యౌదుంబరకాష్ఠే
నదతో ధావతే అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం దీర్ఘాయు గహం మహ్నా
దో భూయాసః॥ సోమో రాజాయమాగమ మితి స్నానీయేన చూర్ణే
నోద్వర్త్య స్నాత్వా॥ సోమో రాజాయమాగమత్ స మే ముఖం ప్రవే
క్ష్యసి భగేన సహవర్చసా॥ సోమస్య తనూరసీతి యజుషా అహతేను

త్తరం వాసః పరిధాప్య ॥ సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వా
మా తనూ రావిశ ॥

సార్వసురభిచందనం నమో గ్రహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవతా
భ్యో గంధం దత్త్వా ॥ నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమశ్శాక
జంజభాభ్యాం నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః॥ అప్సరస్సు
త్వాత్మానం గంధేనానులిప్య॥ అప్సరస్సు యో గంధో గంధర్వేషు చ య
ద్యశః॥ దైవ్యో యో మానుషో గంధస్స మా గంధస్సురభిర్జుషతామ్॥
మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానం సూత్రప్రోతమియమోషధ ఇత్యుదక
పాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణమ్ పరిప్లావ్య॥ ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహ
మానా సహస్వతీ। సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు।
అప శోసీత్యర్ధచ్ఛత్రేణ కంఠే బధ్వా॥ అపాశ్రోఽస్యురో మే మా సగ్ం
శారీశ్శ్యనో మాపతస్స్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ। శతగ్ం
శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ॥ బాదరమణిమప్యేవం
కృత్వా॥ సవ్యే పాణౌ తూష్ణీం బధ్నాతి॥ అహతముత్తరం వాసో రేవతీ
స్త్వేతి సమానం ॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికాశ్చాకృంతగ్ స్త్వా।
ధియో ఽవయన్న వగ్నా అవృంజన్ సహస్రమంతాగ్ం అభితో అయ
చ్ఛన్ । దేవీర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసామభవన్మహి
త్వనం॥ యా అకృంతన్నితి తిసృభిర్వాసః పరిధాప్య ॥ యా అకృంతన్
న్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవీరంతానభితో ఽదదంత। తాస్త్వా

దేవస్య సోమస్య వ్యయస్సుతం త్వాయుష్మానిదం పరిధత్స్వవాసః। పరిధత్త ధత్త
వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛ
ద్వాస ఏతథ్సోమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ। జరాంగచ్ఛాసి పరిధత్స్వ
వాసో భవా కృష్టీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవ శరదస్సువర్చా రా
యశ్చ పోషముపసంవ్యయస్వ। పరీదం వాసో అధిధాస్స్వస్తయేఽభూ
రాపీనామభిశస్తిపావా। శతం చ జీవశరదః పురూచీ ర్వసూని
చార్యో విభజాసి జీవన్॥

తస్యదశాయాం ప్రవర్తాన్ప్రబధ్య దర్వ్యామాదాధాయాఽ
జ్యేనాభ్యానయన్నాయుష్యమిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్రమష్టౌ పాజ్యాహు
తీర్హుత్వా। ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భి
ద్యం। ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మాగ్ం స్వాహా॥ హిరణ్యా
యేదం॥౧॥ ఉచ్చైర్వాదిపృతనాజిసత్రాసాహం ధనంజయం। యస్యా
స్సమృద్ధిర్ బుద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్ తన్మాహితాం స్వాహా॥ హిర
ణ్యాయేదం॥౨॥ శునమహగ్ం హిరణ్యస్యపితుర్నామేవ గ్రభైషమ్। తం
మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥
౩॥ ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు। ప్రియం విశ్యేషు
శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మా కురు స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥౪॥
యా తిరశ్చీ నిపద్యసేఽహం విధరణీ ఇతి। తాం త్వా ఘృతస్య ధారయా
యజే సగ్ం రాధనీమహగ్ం స్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యా ఇదం॥౫॥ సగ్ంరాధ

న్యైదేవ్యై స్వాహా॥ సగ్ంరాధన్యై దేవ్యా ఇదం ॥౬॥ ప్రసాధన్యై దే
వ్యై స్వాహా॥ ప్రసాధన్యై దేవ్యా ఇదం ॥౭॥ సంమ్రాజం చవిరాజంచా
భిశ్రీర్యాచనో గృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యాముఖే తయామాసగ్ం
సృజామసిస్వాహా॥ లక్ష్మ్యా ఇదం ॥౮॥ (నమమ) అగ్నయ ఇదం(నమ
మరుద్రాయ తంతిచరా యేదం (నమమ) అస్యకర్మణః హోమప్ర
తిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమా
దాయ॥ ఓంచిత్తంచస్వాహా + + + అథ(జయాది హోమంకు
ర్యాత్)జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్తమేతాభి
రేవైకందష్షినేకర్ణేజపతి॥ ఆయుష్యంవర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయ
స్పోషమౌద్భిద్యమ్ । ఇదగ్ంహిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాంమామ్॥
ఉచ్చైర్వాదిపృతనాజిసత్రాసాహం ధనంజయమ్ । సర్వాస్సమృద్ధిర్
ఋద్ధయో హిరణ్యేఽస్మిన్థ్సమాహితాః । శునమ్మహగ్ం హిరణస్య
పితురివ నామాగ్రభైషమ్।తంమా హిరణ్యవర్చసం పూరుషుప్రియం!
కురు। ప్రియం మాదేవేషు కురుప్రియంమాబ్రహ్మణేకురు । ప్రియం
విశ్వేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసుమాకురు । యాతిరశ్చీ నిపద్య
సేఽహంవిధరణీఇతి । తాంత్వాఘృతస్య ధారయా యజేసగ్ంరా
ధనీమహమ్। సగ్ంరాధన్యైదేవ్యై । ప్రసాధన్యైదేవ్యై। సంమ్రా
జంచ విరాజం చాభిశ్రీర్యా చనోగృహే। లక్ష్మీరాష్ట్రస్యయాముఖే
తయా మాసగ్ంసృజామసి॥ ఏతాభి స్సర్వైస్త్వితీయం॥ ఆయుష్యం

వస్త్రస్యగ్ం + + + సృజామసి॥ అథశుభికేశిరఇతిస్రజశ్శిరసినిధా
య॥ శుభికేశిరఆరోహశోభయంతీ ముఖంమమ। ముఖగ్ంహిమమ
శోభయభూయాగ్ం సంచ భగంకురు॥ యామాహర దితిభాషికం
బధ్వా॥ యామాహరజ్జమదగ్నిశ్శ్రద్ధాయైకామయాన్యై। ఇమాం
తామపినహ్యేఽహం భగేనసహవర్చసా॥ యదాంజన మిత్యంజనేన
చక్షుషీఆంక్తే॥ యదాంజనం త్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవతఉపరి।
తేనవామాంజేతేజసేవర్చసే బలాయచ॥ మయిపర్వతేతి చతుర్ణాం
యజుషా మేకేనవా॥ మయిపర్వతపూరుషం మయిపర్వత వర్చసం
మయిపర్వతభేషజం మయిపర్వతాయుషం॥ యన్మే వర్చఇత్యాదర్శ
నమీక్షతే॥ యన్మేవర్చః పరాగతమాత్మాన ముపతిష్ఠతి। ఇదంత
త్పునరాదదేదీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే॥ ప్రతిష్ఠేస్థఇతియ జుషోపాన
హాగృహ్ణాతి॥ ప్రతిష్ఠేస్థోదేవతానాం మామాసంతాప్తం॥ ప్రజాప
తేశ్శరణ మసీతిఛత్రం॥ ప్రజాపతేశ్శరణమసిబ్రహ్మణశ్ఛదిర్వి
శ్వజనస్య ఛాయాఽసిసర్వతోమాపాహి॥ దేవస్యత్వేతి వేణువందం
డమాదాయ॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం
పూష్ణోహస్తాభ్యా మాదదే ద్విషతో వధాయేంద్రస్య వజ్రోఽసివా
ర్త్రఘ్నశ్శర్మమే భవయత్పాపం తం నివారయ॥ దేవీష్షడుర్వీరిత్య
ర్ధర్చచ్ఛత్త్రేణదిశఉపస్థాయ॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోతవిశ్వేదేవా
సఇహవీరయధ్వం। మాహాస్మహిప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ

ద్విష్టతే సోమరాజన్॥ ద్వితీయేన నక్షత్రాణిచంద్రమసం చరాతినా
సంభావ్య । యదార్థినం గచ్ఛత్యేవపరగ్గ్ స్నానం తూష్ణీమేవతీర్థే
స్నాత్వా॥ తూష్ణీగ్ం సమిధమగ్నావాదధాతి॥ పాణిగ్రహణేస్నాతం
పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఆశీర్వాదః తతః ఆభ్యుదయికం కుర్యాత్॥
కాశీయాత్రాయై॥ శ్లో॥ చరితబ్రహ్మచర్యోఽహంకృతవ్రతచతుష్టయః॥
కాశీయాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాందేహి మేశుభామ్॥ (ప్రతివాక్యం)
సాలంకారాం మమసుతాం కన్యాందాస్యామి తేద్విజ । పాణింగృహీ
త్వాసాగ్నిస్త్వం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛ మద్గృహం॥ స్నాతకవ్రతే ఆభ్యు
దయికంకర్మణః పుణ్యాహం చ నానుష్ఠేయ మితిపాశ్చాత్యవైదికస
మ్మతవ్యవహారః॥

ఇతిస్నాతకవ్రతమ్ సమాప్తమ్.

త్రైకల్పికసమావర్తనమ్.

అథైతదపరం తూష్ణీమేవతీర్థే స్నాత్వా తూష్ణీగ్ం సమిధ
మాదధాతి।పూర్వవదాచార్యేణానుజ్ఞాతః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవం
నామధేయోఽహంవైకల్పికసమావర్తనంకరిష్యే॥తూష్ణీమేవతీర్థే
స్నాత్వాశ్రోత్రియాగారాదగ్నిమాహృత్య విధినోపసమాధాయాలం
కృత్యపాలాశీగ్ంసమిధం। ప్రాదేశమాత్రం తస్మిన్నేవాగ్నౌతూష్ణీం
ప్రజాపతింమనసాధ్యాయన్నాదధాతి॥శ్లో॥ స్నానంవక్ష్యేపరంతూ
ష్ణీంతీర్థే స్నాత్వైవలౌకికం। వహ్నిమాధాయ విధివత్పరిషిచ్యస
మంతతః। పాలాశీంసమిధంతూష్ణీమగ్నావాదాయ యత్నతః। పరి
షేచనంతతః కుర్యాద్యథా పూర్వమితిస్మృతిః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం

వైకల్పికసమావర్తనమ్ సమాప్తమ్.

శ్రీరస్తు.

సూత్రీయవివాహప్రయోగః.

శ్లో॥ ప్రాణసంయమనం ప్రథమం భవేత్ప్రేషణం సుహృదాభిమంత్రిణామ్। సంగతాయవరాయసమర్ప్యతేస్వామినాతువధూర్జలపూర్వకమ్
శ్లో॥ స్థాప్యతేచవివాహమహీంతలేపావకోవిధివన్మధుపర్కః। సోత్రగోసహితోఽపహితోఽపివాదీయతేవరవృత్తసమీహయా॥
శ్లో॥ ఏవమేవవరాపచితస్తతోఽభ్రాతృమంత్రిజపోఽస్య సమీహయా॥ సమీహితామ్।
అత్రచాగూః కరణంవరకన్యయోర్భ్రూంతరం యజుషాపరిమృజ్యతే॥
శ్లో॥ కన్యకాస్వజనోయదిసాపివా యదిహిరోదితి బంధువియోగతః।
తపింజీవపతీంతుజపేద్ఋచంకన్యకావరణేయదివర్జనమ్॥
శ్లో॥ స్నాపనాదితుయద్యపిహ మంత్రకం కర్మతత్క్రియతేంతతఏవహి।
గృహ్యతేఖలుపాణిరమంత్రకంగమ్యతేజ్వలనంస్తుసమంత్రకమ్॥

అయంప్రయోగః.

హరిఃఓమ్॥ ముహూర్తసమయేవరో మంగళస్నానంకృత్వా॥ పూర్వమేవవధూంమంగళస్నానం కారయిత్వా॥ అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ యశ్శివోనామరూపాభ్యాం...సర్వేభ్యోమహాజనేభ్యోనమః॥ ఆచమ్య॥ ఉత్తిష్ఠంతు...సమారభే॥ ప్రాణానాయమ్య॥ శుభేశోభనేముహూర్తే...శ్రీమాన్ గోత్రఃనామధేయోఽహం। శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య మమఉపాత్తదురితక్షయద్వారాశ్రీ పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం। పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థమభ్యుదయార్థం చమహాజనైస్సహస్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమాప్త్యర్థంగణాధిపతి పూజాంకరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వరాన్ప్రేషయిష్యే॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతోవరాన్ప్రహిణుయాత్॥ మ

ర్థంకన్యాంవృణీధ్వమితివరాన్ప్రేషయతి॥ తానాదితో ద్వాభ్యామభి
మంత్రయేత॥ ప్రసుగ్మంతా...సుయమమస్తు దేవాః॥ తేకన్యాజ్ఞాతారం
గత్వా బ్రువతే॥ అత్రిప్రథమంవరప్రవరముక్త్వాతతో వధూప్రవరము
చ్చరేత్॥ నప్త్రే-పౌత్రాయ॥ పుత్త్రాయ॥ శర్మణేవరాయ। నప్త్రీం-
పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీంకన్యాం। ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం వృణీమ
హే వృణీధ్వం దాస్యామీతిప్రతిబ్రూయాత్॥ ఏవంత్రిః॥ కృతార్థా
వయమితివరంమాంవేదయేయుః॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఏవంగుణ...
ప్రీత్యర్థం।ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ స్త్రియముద్వహే॥ పునఃప్రాణానాయ
మ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం। ఉద్వాహాంగభూతద్వితీయయజ్ఞోపవీతధార
ణం కరిష్యే॥ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తుతేజః॥యజ్ఞోపవీతంధృ
త్వాఽఽచమ్య॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థంశ్రీల
క్ష్మీనారాయణప్రీత్యర్థం। సాలంకృతకన్యాదానంకరిష్యే॥ మహాసంక
ల్పముచ్చార్య॥ వరమభ్యర్చ్య॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణ స్వరూపస్య వర
స్యఇదమాసనం। ఇదంపాద్యం। నమోస్త్వనంతాయ... యుగధారి
ణేనమః॥శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర॥అమీగంధాః। అలంకారా
ర్థాఇమేఅక్షతాస్సంత్వక్షతాస్సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు॥

శ్లో॥ కన్యాంకనకసంపన్నాం...ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ అత్రివ
ధూపూర్వకం ప్రవరముచ్చరేత్॥ నప్త్రీం- పౌత్రీం - పుత్రీం నా
మ్నీంకన్యాం। నప్త్రే - పౌత్రాయ - పుత్త్రాయ - శర్మణేవరాయ॥తు
భ్యంప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి కన్యాముదకపూర్వ
కందద్యాత్॥ స్వస్తీతిప్రతివచనం॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవే..
ఉత్తానస్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం దక్షిణాం
తుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥ సాలగ్రామదానం॥ దాతా॥ ధర్మార్థ
కామేషు త్వయైషానాతిచరితవ్యా॥ వరః॥ నాతిచరామీతి ప్రతివచ
నం॥ తత్త్రైవకన్యాఽఽస్తే॥ వరోవివాహ వేదికాయామగ్నిప్రతిష్ఠాపనం

కుర్యాత్॥ వరః॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం॥ సకల
శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానాధికారసిద్ధ్యర్థంగృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాప
నంకరిష్యే॥ స్థండిలం కృత్వోల్లిఖ్యాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యాగ్నిం ధ్యాత్వాఽ
లంకృత్య॥ తతో మధుపర్కః॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య॥ మయా క్రి
యమాణకన్యాదానాంగత్వేన వరం మధుపర్కేణ పూజయిష్యే॥ కూ
ర్చం ప్రయచ్ఛతి॥ యత్రాస్మా అపచితిం కుర్వంతి తత్కూర్చ ఉపవిశతి॥
యథాపురస్తాత్॥ రాష్ట్రభృద...ద్యేషం॥ ఆపః పాద్యా ఇతి దాతా
ప్రాహ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య॥ ఆపః పాదా...నర్చస్యసాని॥ దక్షి
ణంపాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్సవ్యగ్ం శూద్రాయ
ప్రక్షాళయితారముపస్పృశ్య॥ ఉత్తరేణ యజుషాఽఽత్మానం ప్రత్యభి
మృశేత్॥ మయి మహో...శ్రియం॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య॥ మృ
న్మయేనార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహ॥ ఉత్తరయాఽభిమంత్ర్య॥ ఆమా
గన్ యశసా...పశూనాం॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం య
జుర్జపేత్॥ విరాజో దోహోఽసి...విరాజః॥ శేషం పురస్తాన్నినీయమాన
ముత్తరయానుమంత్రయతే॥ సముద్రం వః...మత్పయః॥ దధిమధ్వితి
సగ్ంసృజ్య కాగ్ంసేన వర్షీయసా పిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య
మధుపర్క ఇతి ప్రాహ॥ త్రివృతమేకే ఘృతం చ పాంక్తమేకే ధానాస్స
క్తూగ్ంశ్చోత్తరాభ్యామభిమంత్ర్య॥ త్రయ్యై విద్యాయై...పశూనాం॥
ఆమాగన్.....పశూనాం॥ యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తా
దుపరిష్టాచ్చ॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ పీత్వా॥ ఉత్తరయా త్రిః ప్రాశ్య॥
యన్మధునో...మధవ్యోఽసాని॥ సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం॥ అమృతాపి
ధానమసి॥ అపః పీత్వా॥ హస్తౌ ప్రక్షాళ్య॥ ద్విరాచమ్య॥ అనుకం

ప్యాయప్రయచ్ఛేత్ప్రతిగృహ్యైన రాజా స్థపతిర్వా పురోహితాయుగా
రితిగాం ప్రాశనోత్తరేణ యజుషాఽభిమన్త్ర్య॥ గార్గస్యప...ముష్యచ॥
తస్యైనపాణ్గ్రహయిష్యేప స్త్రీణాభిఘారితాం మధ్యమేనాంతమేనవాప
లాశపర్ణేనోత్తరయాజుహోతి॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు...బ్రాహ్మణేభ్యః॥
యమ్యుత్సృజేదుపాగ్ంశూత్తరాంజపిత్వా॥ యజ్ఞోపవీతాం...తృణా
న్యత్తు॥ ఓముత్సృజత॥ ఉచ్చైరనుజనాతి। అన్నంప్రోక్తముపాగ్ం
శూత్తరయాభిమన్త్ర్య॥ ఓంకల్పయతేత్యుచ్చైః॥ సిద్ధమన్నంభూతం।
దాతా ప్రాహ। భూతం। వరః॥ సావిరాట్। తన్మాక్షాయి...ఊర్జంధాః॥
ఓంకల్పయత। ఉచ్చైః। వరంవస్త్రాదిభిర్యథాహ్ణంపూజయేత్॥ తత
స్సుముహూర్తేఽన్వయందృష్ట్వాతృతీయాంజపేత్॥ అభ్రాతృఘ్నీం...
స్సవితస్సువ॥ దృష్ట్వైవచక్షుషీ ఉపసగ్ంహరతి॥ చతుర్థ్యానమీ
క్షేత॥ అఘోరచక్షు...శంచతుష్పదే॥ కృతప్రాణాయామౌ। ఆవా
భ్యాం కర్మాణికర్తవ్యాని॥ ప్రజోత్పాదయితవ్యాః॥ వధూవరౌ
సంకల్పయతః॥ అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుళ్యాదర్భగ్ం సంగృ
హ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువోరంతరగ్ంసమ్మృజ్య ప్రతీచీనంని
రసేత్॥ ఇదమహం...నిర్దిశామి॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ప్రాప్తేనిమిత్తఉ
త్తరాంజపేత్॥ జీవాగ్ంరుదంతి...పరిష్వజే॥ యుగ్మాంత్సమవేతా
న్మంత్రవతఉత్తరయాఽద్భ్యః ప్రహిణుయాత్॥ వ్యృక్షత్ర్యుగ్ర...ర...య
దథంతత్వఃపః॥ ఉత్తరేణయజుషాతస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వాం నిధాయ॥ అ
ర్యమ్ణోఅగ్నిం...దేవరాశ్చ॥ తస్మిన్నుత్తరయాదక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం ప్ర
తిష్ఠాప్య॥ ఖేనసః ఖేరథః...సూర్యవర్చసం॥ ఛిద్రేసువర్ణ మాత్తర

యాంతిర్థాయ॥ శంతేహిరణ్యాగ్ం......నగ్ంస్పృశస్వ॥ ఉత్తరాభిఃపం
చభిస్స్నపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణాః.........స్సవితాపునాతు॥ హి
రణ్య.........భవంతు॥ యాసాగ్ం రాజా.........భవంతు॥ యా
సాంద్దేవా...భవంతు॥ శివేనత్వా...భవంతు॥ నకృత్వాస్నపయతి॥ ఉ
త్తరయాఽహతేన వాససాచ్ఛాద్య॥ పరిత్వాగిర్వణో...జుష్టయః॥ ఆ
చమ్య॥ఉత్తరయాయోక్త్రేణసం నహ్యతి॥ ఆశాసానా...సుకృతాయ
కం॥ఉత్తరేణనాభింనిష్టర్క్యగ్రంథిః కృత్వాప్రదక్షిణంపర్యూహ్యదక్షి
ణేననాభిముపస్థాపయతి॥ మాంగళ్యతంతునా...శరదశ్శతం॥ మంగళ
సూత్రంకంఠేబధ్వా॥ తతఃఆర్ద్రాక్షతారోపణంకుర్యాత్॥వరః పయ
సావధ్వాంజలావుపస్తీర్యద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి॥ వరాంజ
లావన్యఃకుర్యాదేవంవధ్వాంజలేరుపరిస్థాప్య । కపిలాగ్ స్మరయంతు।బ
హుదేయంచాస్తు । పుణ్యంవర్ధతాగ్ంశాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు।తుష్టిరస్తు।
వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్త్వాయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు । స్వస్తిశివంకర్మా
స్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। దంపత్యోస్సగ్రహేసనక్షత్రేసహాసోమేనక్రియే
తాగ్ంశాంతిరస్తు॥ప్రజాపతిస్స్త్రియాంయశః...ప్రజామేకామస్సమృ
ధ్యతాం॥అన్యోన్యగ్ం శిరసితండులారోపణంకుర్యాత్॥ పూర్వంవరో
వధ్వాశ్శిరసిప్రాపయేత్॥ద్వితీయపర్యాయేవరస్యశిరసిపూర్వంప్రాప
యేత్ । తృతీయపర్యాయేవధ్వాశ్శిరసిపూర్వం । చతుర్థేఅన్యోన్యం
యుగపత్॥ ద్వితీయపర్యాయే । పశవోమేకామస్సమృధ్యతాం । తృ
తీయపర్యాయే । యజ్ఞోమేకామస్సమృధ్యతాం। తూష్ణీంచతుర్థం॥
విశ్వేత్తాతేత్యృచాపుంసాం బధ్నీయాద్దక్షిణేకరే । అథవామకరేస్త్రీ
ణాంబృహత్సామేతి మంత్రతః॥ సంకల్పానంతరంతస్య ముఖ్యకాలఇతి

స్మృతః। హస్తగ్రహణకాలో వా చతుర్థ్యాం శిఖిమోచయేత్॥ ఏవం గుణ...ప్రీత్యర్థం॥ వధ్వాసహ పాణిగ్రహణాంగత్వేన। ఆవయోః రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ విశ్వేత్తా తే...బధ్నే॥ తతః॥ బృహత్సామ...సగరేణ రక్ష॥ వధ్వా వామకరే బధ్నాతి॥ బ్రహ్మగ్రంథింబధ్నాతి॥ అథైనాముత్తరయా దక్షిణహస్తే గృహీత్వాగ్నిమభ్యానీయ॥ తూష్ణీం దక్షిణ హస్తే గృహీత్వా॥ పూషా త్వేతో...మావదాసి॥ ఏవం సూత్రీయ పాణిగ్రహణ ప్రయోగస్సమాప్తః॥

ఇచ్చట జరుపవలసిన ప్రధాన ప్రవేశ స్థాలీపాకము మొదలగునవి ముందు జూడఁదగును.

అథ క్షత్త్రియ వివాహ ప్రయోగః.

దంపత్యోర్మంగళస్నానం కారయేత్॥ పూర్వమేవ వధూం మం
గళస్నానం కారయిత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః॥ శుభమస్తు॥ అవిఘ్నమ
స్తు॥ నిర్విఘ్నముహూర్తోఽస్తు॥ శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం...స
ర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః - ఏవం గుణ - శుభతిథౌ శ్రీమాన్ - గోత్రః -
నామధేయః। శ్రీమతః - గోత్రస్య - నామధేయస్య మమోపాత్తదు
రితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్ర
హణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం - మహాజ
నైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమా
ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యా
హవాచనం చ కృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ మమా
యుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ అనుహావమితి శా
కునాని మన్త్రాన్వాచయేత్॥ అనుహావం పరిహావం పరీవాదం పరిక్షవమ్
దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్। అనుహూతం పరి
హూతగం శకునైర్యద్వాశితమ్। మృగస్య సృతమక్ష్ణయా తద్ద్విష
ద్భ్యో దిశామ్యహమ్। ఆరాత్తేఽగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు తే। నివాతే
త్వాఽభివర్షతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే।
నమశ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే। గోష్ఠమసి న
మస్తే అస్తు మా మా హింసీః సిగసి నసి వజ్రో నమస్తే అస్తు మా మా
హింసీః। ఉద్గాతేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శంస
సి। స్వస్తి నశ్శకునే అస్తు ప్రతి నస్సుమనా భవ॥ వివాహాగార

మిత్యపానా ప్రతిష్ఠాప్యాచమ్య ప్రాణానాయమ్య॥ ఓంభూః-ఏవం గు
ణ-శుభతిథౌ ఏతామ్-ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థగ్ం స్త్రియముద్వహే॥ ఓమ్
భూః-ఏవంగుణ-శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాం
గత్వేన కర్మాదౌ రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః॥
ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥ ఓమ్విశ్వే
త్తా తేసవనేషుప్రవాచ్యాయాచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావ
త్తంయత్పురు సంభృతంవస్వపావృణోః శరభాయఋషిబంధవే॥ రక్షా
బంధనము హూ...అస్తు॥ ద్వితీయయజ్ఞోపవీతంచన ధార్యం॥ ఓమ్భూః
ఏవంగుణ శుభతిథౌ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్తనిత్యక
ర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం (ఉద్వాహాంగభూత శ్వశురదత్తద్వి
తీయ) యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే॥ యజ్ఞోపవీతపూజాంకృత్వా॥ ఆచ
మ్య॥ యజ్ఞోపవీతం...బలమస్తు తేజః॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతధారణము
హూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ సుహృదస్సమవేతాన్మంత్రవతో వరా
న్ప్రహిణుయాత్ । మదర్థంకన్యాం వృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయిత్వా॥
మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్ (వృణీమహే) తాన్ప్రసుగ్మంతేతి ద్వా
భ్యామభిమంత్రయేత్॥ ఓమ్, ప్రసుగ్మంతాధియసానస్య సక్షణివరేభి
ర్వరాగ్ంఅభిప్రసీదత। అస్మాకమింద్ర ఉభయంజుజోషతి యత్సౌమ్యస్య
అంధసోబుబోధతి । అనృక్షరా ఋజవస్సంతుపంథా యేభిస్సఖాయోయ
న్తినోవరేయమ్ । సమర్యమా సంభగోనోనినీయాత్ సంజాస్పత్యగ్ం
సుయమమస్తుదేవాః॥ ఏకన్యాదాతారం గత్వాబ్రువతే॥ గౌరీకంక
ణపూజాస్థలేఅఖండదీపారాధన కృత్వా ప్రణమ్య॥ ఆచమ్య-ఓంభూః
ఏవంగుణ - శుభతిథౌఅస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం।
గౌరీకంకణదేవతా ముద్దిశ్య- ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే॥

గౌరీకంకణపూజాం చకృత్వా॥ బృహత్సామక్షత్రభృద్వృద్ధ + సగరేణ
రక్షం చాన్యామతి కేబధ్నీయాత్ ॥రక్షాబంధనముహూర్తస్సు + అస్తు
వాత్స్యాయనస్యపుత్రాయ × గోత్రాయ + శర్మణేవరాయధర్మప్ర
జాసంపత్త్యర్థం। గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం దద్యాత్।
ఇతికన్యాప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్ ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మ
ణేభ్యశ్శుభం భవతు...నప్త్రే। పౌత్రాయ। పుత్రాయ। నామధేయాయ
వరాయ॥ చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు...
నప్త్రీం। పౌత్రీం। పుత్రీం। నామ్నీంకన్యాం॥ వృణీమహే వృణీధ్వ
మితిదాస్యామీత్యుక్త్వా॥ (సుదర్శనం వరం వృణీధ్వం) వృణీమహే॥ఇ
తివిప్రాః॥ (అటుపైని „అంతః పట" లా కృత్వా తెరను పట్టవలయును)
తతఃవరసమీపే వధూమాసీనం ప్రత్యఙ్ముఖో వరఉపవిశేత్।పత్న్యాశ్చ
సహస్రాబ్దముఖీం కన్యాదాతా వధూముపవేశ్య। ఆచమ్య। ఓమ్ [illegible]॥
ఏవంగుణ + శుభతిథౌ మమకుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం అగ
తమిమాంవరం మధుపర్కద్రవ్యేణపూజయిష్యే॥ అథవరా[illegible]మధుప
ర్కంకుర్వన్మదగ్రం కూర్చం సదద్యాత్॥ తస్మిన్వరో రాష్ట్రభృత
సీతియజుషోపవిశేత్ ॥ (యథా పురస్తాత్) రాష్ట్రభృతిస్థాచార్యా
సందీమాత్వద్యోషగం రాష్ట్రభృదసిసమ్రాడాసందీమాత్వద్యోషగం
రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసందీమాత్వద్యోషమ్॥ అపః పాద్యా ఇతి
దాతాప్రాహ॥ ఆపఃపాద్యా॥ఉత్తరయాభిమంత్ర్య॥ ఆపఃపాదావనేజనీ
ద్విషంతంనాశయంతుమే॥ అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥పూర్వం
దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్యతథా సవ్యపాదం ప్రక్షాళయేత్॥ప్రక్షాళయి
తారముపస్పృశ్య। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య జామాతుర్వరస్య ఉ
భాభ్యామిదం పాద్యం। శ్లో॥ నమోఽస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్త
యే సహస్రపాదాక్షిశిరోరుబాహవే। సహస్రనామ్నే పురుషాయశా

క్యాతే సహస్రకోటీయుగధారిణే నమః॥ వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య॥
వరో మయి మహ ఇతి॥ యా సా కాన్యా ప్రత్యృ షేత్॥ వరః॥ మయి మహ
సో మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యమ్॥ ... ప్రభ్యాం పరిగృహ్యా
మృద్భ్యో యనామా ... విరాజ ఇత్యు ... అర్ఘ్యం ...
స్విత్యభిమంత్ర్య॥ ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజ
సా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ అథైకదే
శ ఆసీనాయ మానేవ విరాజో దోహోఽసీతి యజ్ఞపిత్వా॥ వరః విరా
జో దోహోఽసి విరాజో దోహమశీయ మమ పద్యాయ విరాజ॥ (వరః అ
పః అపాస్య) శేషం పురస్తాన్నినయమానగ్ం సముద్రం వ ఇత్యభిమంత్రి
యేత॥ సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజ
యా భూయాసం మా పరాసేచి మత్పయః॥ అత్ర నాసోగహాదికం యథా
శక్తి దత్వా॥ వరః అలంకృత్య॥ ... + సచేధే॥ ఇతి మంత్ర
ముచ్చార్య తత్పాత్రేణామవదేత్॥ మధుపర్కద్వయం ధృత్వాచ
మ్య॥ దధిమధుసగ్ంసృజ్య కాగ్ంస్యే నవవపీయయా సాపిధాయ కూర్చా
భ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్క ఇతి త్రిరుచ్ఛ్రేత్॥ + మధుపర్కః॥ త్రయ్యై
విద్యాయై ... ఆమాగన్నితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ త్రయ్యై విద్యాయై య
శోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ్మణో దీప్తిరసి। తం మా ప్రియం ప్రజా
నాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ ప
యసా తేజసా చ। తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥
అమృతోపస్తరణమసీత్యపః పీత్వా॥ అమృతోపస్తరణమసి। (పీత్వా
ద్విరాచమ్య) యన్మధున ఇతి మధుపర్కగ్ం సకృత్ప్రాశ్య॥ యన్మధునో

మధవ్యం పరమం రూపమన్నాద్యమ్ । తేనాహం మధునో మధవ్యేన ప
రమేణ రూపేణాన్నాద్యేన పరమో మధవ్యోఽన్నాదోఽసాని॥ సర్వ
స్మిం ప్రాణేనాప్యుపస్తీర్య । అమృతాపిధానమసీత్యపః పీత్వా॥ అమృతాపిధా
నమసి॥ (అపః పీత్వా,) హస్త ప్రక్షాళ్య ద్విరాచామేత్॥ గౌరిత్యు
క్త్వా గౌరసీతి యజుషా గామభిమన్త్రయేత్॥ గౌః గౌరస్యపహత
పాప్మాఽప పాప్మానం జహి॥ మమ చాముష్య చేతి వరదాతృనామోచ్చా
రితి షష్ఠ్యన్తనిర్దేశః । శ్రీరామశర్మణో మమ చ । కేశవ శర్మణో ము
ష్య చ॥ అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమస్స హి వేద యథా హవిః । అరిష్ట
మస్మాకం కృణ్వన్ బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః॥ యజ్ఞో వర్ధతామిత్యు
పాంశూక్త్వా । యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధతాఽపచితస్యా
పచితిం మాకుర్వపచితోఽహం మనుష్యేషు భూయాసమ్ । గౌర్ధేను
భవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసాఽఽదిత్యానా
మమృతస్య నాభిః । ప్రణువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగా
మదితిం వధిష్ట । పిబతూదకం తృణాన్యత్తు । ఓముత్సృజతేత్యుచ్చైస్స్వ
రో బ్రూయాత్ । ఓముత్సృజత॥ సిద్ధమన్నం భూతమిత్యుక్త్వా॥ సావి
రాడిత్యేతేనుపాగ్ శ్వాన్నమభిమన్త్ర్య॥ భూతమ్ । సా విరాట్ । త
న్మా క్షాయి తస్య తేఽశీమహి తన్మ ఊర్జంధాః । ఓమ్ కల్పయత॥ తతః
కన్యాదానమహం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥ ఓం భూః । ఏవం గుణ + శుభ
తిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం కన్యాదానసమయే
మహాసంకల్పం కరిష్యే॥ మహాసంకల్పకరణం కృత్వా ॥శ్లో॥

కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణైర్యుతామ్। దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా॥ కన్యా మమాగ్రతో భూయాః కన్యా మే దేవి పార్శ్వయోః। కన్యా మే సర్వతో భూయాస్త్వద్దానాన్మోక్షమాప్నుయామ్॥ విశ్వంభరస్సర్వభూతాస్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః॥ ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై॥ కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే। ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే॥ పునః కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా॥ చతుస్సాగరపర్యంత — ధవసు॥ నప్త్రీం-పౌత్రీం-పుత్రీం-నామ్నీం కన్యాం॥ నప్త్రే-పౌత్రాయ-పుత్రాయ-నామధేయాయ వరాయ॥ తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామీతి సహిరణ్యాం కన్యాహస్తముదకపూర్వం వరహస్తే దద్యాత్ సాలంకృతసహిరణ్యోదకకన్యామహాదానం తుభ్యమహం సంప్రదదే (నమమ)॥ *వరః దేవస్య త్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి॥ రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కన్యాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయో దాత్రే। మయో మహ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। క ఇదం కస్మా అదాత్। కామః కామాయ। కామో దాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ। కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషా తే కామ దక్షిణా। ఉత్తానస్త్వాఽఽఙ్గీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥ ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్॥ తతః కన్యాదానసాద్గుణ్యార్థం వరదక్షిణాం + నమమ॥ తతః గోదాన భూదాన సాలగ్రామ దానాని షోడశమహాదానాని చ కుర్యాత్॥ తతః లోకాచారక్రమేణ యథాశక్తి దానాని కుర్యాత్॥ స్వస్తి స్వస్తి ప్రతివచనం॥ ధర్మే చ-అర్థే చ- కామే చ- నాతిచరితవ్యేతి దాతా వదేత్॥ నాతిచరితవ్యా। నాతిచరామీతి వరః ప్ర

---

* కన్యాదానే, నమమేతి, న వాచ్యమితి కేచిత్॥

త్వా॥ నాతిచరామి॥ తతః గాచారక్రమేణ మంగళాష్టకాని పఠిత్వా
॥ తదేవలగ్నం సుదినంతదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ। విద్యాబలం దై
వబలం తదేవలక్ష్మీపతే తేఽఙ్ఘ్రియుగం స్మరామి॥ శ్రీదేవీశవయోః శివ
స్సుఖకరో మిత్రః శశి ... తేమసరోఽచలా దశదిశస్సర్పా
మృగేంద్రాః ఖగాః నద్యః పుణ్యనరోవరాః దితిజాః స్త్రీ ... గజానన శ్చం
ద్రో నహ్యమరా నదా జలధయః కుర్వంతు వాం మంగళమ్॥ సావధాన-
సుముహూర్తే- దైవజ్ఞో ఘటికాయంత్రేణ ముహూర్తం సమ్యగవలోక్య-
నక్షత్రమార్గమవలోక్య ॥ స్వస్తిప్రాశితసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవ
తానాం... సుప్రీతాస్సుముహూర్తాస్సుప్రసన్నా వరదాభవంతు॥ సు
ముహూర్తే వధూవరయోః శ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ ॥ ధ్రువం తే
రాజావరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః। ధ్రువంత ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ
రాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువ। ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా అధిబ్రు
వన్। అయంచ బ్రహ్మణస్పతిః॥ ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ। ధ్రువం
విశ్వమిదం జగత్। ధ్రువాహ పర్వతా ఇమే। ధ్రువో రాజా విశామయం।
ఇహైవైధి మావ్యథిష్ఠాః। పర్వత ఇవావిచాచలిః। ఇంద్ర ఇవేహ
ధ్రువస్తిష్ఠ। ఇహ రాష్ట్రము ధారయ। అభితిష్ఠ పృతన్యతః। అధరే
స శత్రవః। ఇంద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ। అపక్షేత్రాణి సంజ
యన్। ఇన్ద్రియేణ మదీధరత్। ధ్రువ ధ్రువేణ హవిషా। తస్మై దేవా
అధిబ్రవన్। అయంచ బ్రహ్మణస్పతిః॥ అథ సుముహూర్తస్సుముహూర్తా
స్తోఽస్తు। తతస్సుముహూర్తేః న్యా దృష్ట్వా। చక్షుషీ ఉపసంగృహ్య
అభ్రాతృఘ్నీమితి జపిత్వా। అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహ
స్పతే। ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవితస్సువ॥ అఘోర

చక్షురితి సమీక్షేత। అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివా పతిభ్యస్సుమ
నాస్సువర్చాః। జీవసూర్దేవకామా స్యోనా శన్నో భవ ద్విపదే శం
చతుష్పదే॥ (అనయైవ స్త్రియముపాస్య) అత్రవరవధ్వౌ సఙ్కల్పయతః॥

పునః ప్రాణానాయమ్య ॥ ఓమ్భూః...శుభతిథౌ ఆవయోస్సం
కల్ప్య ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం ॥ ఆవాభ్యాం కర్మణః కర్త
వ్యాని-ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ ఉత్పాదయావః॥ అఙ్గుష్ఠేనోపమ
ధ్యమయా చాఙ్గుళ్యా దర్భగ్ం సఙ్గృహ్యేదమహమితి తస్యా భ్రువో
రన్తరం దర్భేణ సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ ॥ ఇదమహం యా
త్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామీతి॥ అథ ఉపస్పృశ్య॥ జీవాగ్ంరు
దన్తీతి విమిత్తే జపితా॥ జీవాగ్ంరుదన్తి వి మయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను
ప్రసితిం దీధియుర్నరః। వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే
మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే॥ యుగ్మాన్విప్రాన్ వ్యుత్క్రామతేరమితి
స్నానీయాద్భిః ప్రేషయేత్॥ వ్యుత్క్రామతేర ముదచన్త్వాప ఆస్యై
బ్రాహ్మణాస్స్నపనగ్ం హరన్త్వవీరఘ్నీరుదచన్త్వాపః॥ అర్యమ్ణ ఇతి
యజుషా॥ తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ ॥ అర్యమ్ణో అగ్నింపరి
యన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ। ఖేఽనస ఇతి తస్మి
న్దక్షిణాం బహిర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య॥ ఖేఽనసః ఖే రథః ఖే యుగస్య
శచీపతే। అపాలామిన్ద్ర త్రిః పూత్వ్యకరత్ సూర్యవర్చసమ్॥ శం
తే హిరణ్యమితి సువర్ణం ఛిద్రేఽన్తర్ధాయ॥ శం తే హిరణ్యగ్ం శము స
న్త్వాపః శం తే మేధీ భవతు శం యుగస్య తృద్మ। శం త ఆపశ్శతపవిత్రా

భవస్వధా పత్యాతస్వగ్ంసగ్ం స్పృజస్వ ॥ హిరణ్యవర్ణాఇతిపంచభి స్సకృత్సాన్నపయిత్వా॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్ హిత్వాఽవద్యమాపః । శతంపవిత్రావితతా హ్యాసుతాభి ష్ట్వాదేవ స్సవిః పునాతు। హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసుజాతఃకశ్య పోయాస్వగ్నిః॥ యాఅగ్నింగర్భందధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆపశ్శగ్ స్యోనాభవన్తు । యాసాగ్ంరాజావరుణో యాతిమధ్యే సత్యానృతే అవపశ్యఞ్జనానామ్।యాఅగ్నింగర్భం దధిరే సు వర్ణాస్తా స్తఆప శ్శగ్ స్యోనాభవన్తు । యాసాందేవాదివి కృణ్వన్తి భక్షంయాఅన్తం రిక్షేబహుధానివిష్టాః। యాఅగ్నింగర్భం దధిరే సువర్ణా స్తాస్త ఆప శ్శగ్ స్యోనాభవన్తు । శివేనత్వాచక్షుషా పశ్యన్త్వాప శ్శివయాత న్వోపస్పృశన్తుత్వచం తే । ఘృతశ్చ్యుత శ్శుచయోయాఃపావకాస్తా స్తఆపశ్శగ్ స్యోనాభవన్తు॥ పంచభిస్సకృత్స్నాపయతి॥ పరిత్వేత్యహ తవాసోభ్యామాచ్ఛాద్య ॥ పరిత్వా గిర్వణోగిరఇమాభవన్తువిశ్వతః వృద్ధాయు మనువృద్ధయోజుష్టాభవన్తు జుష్టయః ॥ మాంగల్యతంతు నేతిమంగళసూత్రం కంఠేబధ్నీయాత్॥ ఆశాసానే త్యాసీనాం యో క్త్రేణ సన్నహ్యతి॥ ఆచమ్య—ఓమ్భూః—శుభతిథౌఅవయోర్ధం పత్న్యాఃఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థంసంపూర్ణ వర్ణ శతపర్యంతం సుఖేనజీవనసిద్ధ్యర్థం యోక్త్రమాంగల్యపూజాంకరిష్యే।అథయోక్త్ర మాంగల్యపూజాంకుర్యాత్ ॥ ఆశాసానా సౌమనసంప్రజాగ్ం సౌ భాగ్యంతనూమ్। అగ్నేరనువ్రతా భూత్వాసన్నహ్యే సుకృతాయ

కమ్॥ ఉత్తరేణ నాభిం స్పృష్ట్వా గ్రంథిం కృత్వా। ప్రదక్షిణం పర్యావృత్య
దక్షిణేన నాభిముపస్థాపయతి॥ మాంగల్యతంతునానేన మమ జీవనహే
తునా। కంఠే బధ్నామి సుభగే త్వం జీవ శరదాం శతమ్॥ యోక్త్రమాంగ
ల్యధారణముహూర్తః అస్తు॥ తతః అక్షతారోపణం కుర్యాత్। య
థా। వధూశ్చపూర్వం ప్రథమే తృతీయే వరశ్చపూర్వం ద్విచతుర్థయోః
స్తు॥ వధ్వాఽఽదాతత్తోపవరేణచ కార్యం॥ కపిలా వాచనాది మంగళాచా
రప్రాప్తం కుర్యాత్॥ తస్యాయం ప్రయోగః వరః పత్నీసహ వధ్వాంజలా
పుష్పైర్ద్విస్తండులానోప్య ద్విరభిఘారయతి (వరాంజలాన్వధూః కుర్యా
దేవం వధ్వా జలేరుపరిష్టాశ్చ) సోదకం కలశమాదాయ బ్రాహ్మణైస్సహ
కపిలాంగ స్మారయంతు॥ దక్షిణాః పాంతు-బహు దేయం చాస్తు- పుణ్యా
వర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు-పుష్టిరస్తు-తుష్టిరస్తు- వృద్ధిరస్తు- అవిఘ్నమస్తు-
ఆయుష్యమస్తు- ఆరోగ్యమస్తు- స్వస్తి శివం కర్మాస్తు- కర్మసమృద్ధిరస్తు-
దంపత్యోర్నామజన్మనక్షత్రే గ్రహే... దైవతేన సహ సోమేన క్రియేతా
గ్ం శాంతిరస్తు॥ ప్రజాపతిస్త్రియాం యశః। ముష్కయోరదధాత్స
పం। కామస్య తృప్తిమానందం। తస్యాగ్నే భాజయేహ మా। మోదః
ప్రమోద ఆనందః। ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్వేవ కామస్య
తృప్యాణి దక్షిణానాం ప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్స
త్యమశీమహి। పశూనాగ్ం రూపమన్నస్య। యశ్శ్రీశ్శ్రయతాం మయి।
యథాఽహమస్యా అతృపగ్ స్త్రియై పుమాన్। యథా స్త్రీ తృప్యతి
పుగ్ంసి ప్రియే ప్రియా। ఏవం భగస్య తృప్యాణి। యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః
దద్రామీత్యగ్నిర్వదతి। తథేతి వాయురాహ తత్। హంతేతి సత్యం చం
చంద్రమాః। ఆదిత్యస్సత్యమోమితి। ఆపస్తత్సత్యమాభరన్। శో

యజ్ఞస్య దక్షిణాం। ప్రజా మే కామస్సమృధ్యతాత్॥ ఇతి వధూవరయో
శ్శిరస్యక్షతారోపణం కృత్వా॥ ఏవం సఘృతేన క్షీరేణ వధూవరయో
రంజల్యోరుపస్తీర్యేత్యాది॥ ౨॥ పశవో మే కామస్సమృధ్యతామ్ ॥3॥
యజ్ఞో మే కామస్సమృధ్యతామ్॥ తూష్ణీం చతుర్థపర్యాయే॥ శ్రియో
మే కామస్సమృధ్యతామ్॥ పూర్వం వరో వధ్వాశ్శిరసి ప్రాపయేత్। ద్వి
తీయపర్యాయే వరస్య శిరసి పూర్వం ప్రాపయేత్। తృతీయపర్యాయే వ
ధ్వాశ్శిరసి పూర్వం... । చతుర్థపర్యాయే అన్యోన్యం యుగపత్॥ ఏవ
మక్షతారోపణం కృత్వా॥ అక్షైవిశ్వైభిరితి బ్రహ్మగ్రంథిం కుర్యాత్॥ అ
క్షైవిశ్వైభిస్స్వనీక దేవైరూర్ణావంతం ప్రథమస్సీద యోనిమ్ । కులా
యినం ఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞన్నయ యజమానాయ సాధు॥
యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద। అమృతేనావృతాం పురీమ్। తస్మై బ్రహ్మ
చ బ్రహ్మా చ। ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః॥ అథాశీర్వాదః॥

ఇతి యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం
వివాహప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ ప్రధానహోమః.

పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్ని మభ్యానీయ వధూం తద్దక్షిణహ
స్తే గృహీత్వా॥ పూషా త్వేతో నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వా ప్రవ
హతాగ్ం రథేన। గృహాన్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసో వశినీ త్వం వి
దథమావదాసి॥ ఆచమ్య। ఓం భూః। ఏవంగుణ + శుభతిథౌ అనయా
నవోఢయా వధ్వా సహ మమాఽయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహప్రధాన
హోమం కరిష్యే॥ ఉత్తరో వరః॥ తదంగమగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥
శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం చతురశ్రమండలం కల్ప
యిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥ శ్లో॥ ప్రాచీః పూర్వముద
క్సంస్థం దక్షిణారంభమాలిఖేత్। అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభ
మాలిఖేత్॥ అపాం కరోఽభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్నిముత్సృజ్య తేఽపో
తూష్ణీం యశేషం। ప్రాక్తోయమున్యన్నిదధాత్యుదగ్వా యథా బహి
స్స్యాచ్చ పరిస్తరణామ్॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥ షట్పాత్రప్రయోగం
కుర్యాత్॥ అగ్నేరుపసమాధానాదిషట్పాత్రప్రయోగకాలే॥ శ్లో॥ వధ్వం
జలిం హోమవిధానదర్వీం ద్వితీయదర్వీం సహచాజ్యధాన్యా। ప్రోక్షణీ
పాత్రేణ సహాప్రణీతామిధ్మంచ మేక్షణస్సహ లాజముశ్మా॥ పవిత్రక
రణాద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తయోః సాదన ప్రోక్షణ తపన స
మ్మార్జనాని కరోతి॥ సోమః ప్రథమ ఇతి ద్వాభ్యాం వధూమభిమంత్ర్య॥
సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్నిష్టే పతిస్తు
రీయస్తే మనుష్యజాః। సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోఽదదదగ్నయే।
రయించ పుత్రాగ్‍శ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమామ్। అథాస్యై దక్షి
ణేన నీచాహస్తేన దక్షిణముత్తానగ్ం హస్తం గృహ్ణీయాద్యది
కామయేత స్త్రీరేవ జనయేయ మిత్యంగులీరేవ గృహ్ణీయాద్యది కా
మయేత పుగ్ంస ఏవ జనయేయ మిత్యంగుష్ఠమేవ సాభీవాంగుష్ఠమ్॥

గృభ్ణామిత ఇతి చతసృభిర్దక్షిణేన వామపాణింగృహీత్వా॥ గృభ్ణామి
తేసుప్రజాస్త్వాయ హస్తం॥ మయా పత్యా జరదష్టిర్యథాఽసః। భగో
అర్యమా సవితా పురంధిర్మహ్యం త్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః॥
తేహ పూర్వే జనాసో యత్ర పూర్వవహో హితాః। మూర్ధన్వాన్
యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్। సరస్వతి ప్రేదమవ సుభ
గే వాజినీవతి। తాంత్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః। య
ఏతి ప్రదిశస్సర్వా దిశోఽను పవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరంమస్స త్వా
మన్మనసం కృణోతు॥ అథోత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీ ముదీ
చీం వా దిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదాని
గత్వా। ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। ద్వే ఊర్జే విష్ణుస్త్వాన్వేతు। త్రీణి
వ్రతాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు। చత్వారి మాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాన్వేతు
పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు। సప్త
సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు॥ సఖేత్యాదిసూనృతేత్యం
తగ్ం సప్తమే పదే జపతి॥ సఖా సప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బ
భూవ సఖ్యం తేగమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మా యోషగ్ం సఖ్యాన్మే మా
యోష్ఠాస్సమయావ సంకల్పావహై సంప్రియౌ రోచిష్ణూ సుమనస్య
మానౌ। ఇషమూర్జమభి సంవసానౌ సం నౌ మనాగ్ంసి సం వ్రతా స
ముచిత్తాన్యాకరమ్। సా త్వమస్యమూహమమూహమస్మి సా త్వం
ద్యౌరహం పృథివీ త్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనోఽహ

జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్‌ం సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్॥ [illegible]॥ వధ్వైస్సూర్యాయా ఇదమ్॥ ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనన్ధయ న్తగ్ం సవితాఽభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానాద్బృహస్పతిర్విశ్వేదే వా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా॥ ద్యువాయ్వశ్విసవితృబృహస్పతి విశ్వే భ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఽఘం శీర్‌ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్ం స్వాహా॥ వ వధ్వైస్సూర్యాయా ఇదమ్॥ ఇమం మే వరుణ... కే స్వాహా॥ వరుణాయేద మ్॥ తత్త్వా యామి... మోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ త్వం నో అగ్నే... ముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ స త్వం నో అగ్నే ...ఏ ధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ త్వమగ్నే అయాస్య యాసన్మన సా హితః। అయాసన్ హవ్యమూహిషే యా నో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ అథోత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా [illegible] అశ్మాన మాస్థాపయ॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మేవ త్వగ్ం స్థిరా భవ। అ భితిష్ఠ పృతన్యతః సహస్వ పృతనాయతః॥ వధ్వాఞ్జలావుపస్తీర్య ద్విర్లా జానోప్య ద్విరభిఘారయతి। తస్యా భ్రాతా లాజానావపతీత్యేకే। ఇయం నార్యుపబ్రూత ఇతి స్రువేణ శీర్‌ష్ణః త్రియక్ జుహోతి॥ ఇ యం నార్యుపబ్రూతే కుల్పాన్యావపన్తికా। దీర్ఘాయురస్తు మే [illegible] తు శరదః శతగ్ం స్వాహా॥ వధ్వైస్సూర్యాయా ఇదమ్॥ ఉ త్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాఽశ్మాన మాస్థాపయతి

యథాపురస్తాత్॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహన్ సూర్యాం వహతునాసహ పునః పతిభ్యో జాయాందా అగ్నే ప్రజయాసహ। పునః పత్నీమగ్నిరదాదాయుషా సహవర్చసా। దీర్ఘాయు రస్యా యః పతిస్సఏతు శరదశ్శతమ్। విశ్వాఉతత్వయా వయంధారాఉదన్యాఇవ। అతిగాహేమహిద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవత్వగ్ స్థిరాభవ। అభితిష్ఠ పృతన్యతస్సహస్వపృత నాయతః॥ వధ్వంజలావుప స్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యద్విరభిఘారయతి। తస్యాభ్రాతాలాజానావ పతీత్యేకే అర్యమణమితిజుహోతి॥ అర్యమణన్ను దేవంకన్యాఅగ్నిమయక్షత। సఇమాందేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతినాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరత్స్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయఇదమ్॥ తుభ్యమగ్రే... మహిద్విషః॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మానమశ్మేవత్వగ్ స్థిరాభవ। అభితిష్ఠపృతన్యతస్సహస్వ పృతనాయతః॥ వధ్వంజలావుప స్తీర్య-ద్విర్లాజానోప్యద్విరభిఘారయతి॥తస్యాభ్రాతాలాజా నావపతీత్యేకేత్వమర్యమేతి జుహోతి॥ త్వమర్యమాభవసియత్కనీనాం నామస్వధావ థ్స్వర్యంబిభర్షి॥ అఞ్జన్తిమృక్షగ్ంసుధితం నగోభిర్యద్దమ్పతీసమనసాకృణోషి స్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయఇదమ్॥ తుభ్యమగ్రే పర్యవహ...మహి ద్విషః॥ అగ్నయఇదమ్॥ సమిధమిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రక్షాళ్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ (నమమ)॥ అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వాహా॥

...జరాదిబ్రహ్మ విసర్జనాంతే ... నమసు॥ అథ శేషాగ్నిం ప్రత్వా ముంచామీతిద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి॥ ప్రత్వాముంచామి వరుణస్య పాశా ద్యేనత్వా బధ్నా త్సవితా సుకేతః । ధాతు శ్చయోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనంతే సహపత్యా కరోమి। ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుశేవః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వాసహపత్యాకృణోమి॥ నాఠి: ఓమ్ తత్సత్॥ వివాహప్రధాన హోమస్సమాప్తః.

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః.

ఆచమ్య...ఓమ్భూః...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయానవోఢయా వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థంవివాహ ప్రవేశ హోమం కరిష్యే॥ అథ అధాగృహాత్ స్వగృహాన్ప్రత్యాగమనే ఉదుత్తరమితి తిసృభి రభిమంత్ర్య ॥ ఉదుత్తర మారోహన్తీ వ్యస్యన్తీ పృతన్యతః మూర్ధానం పత్యు రారోహ ప్రజయాచవిరాడ్భవ। సమ్రాజ్ఞీశ్వశురే భవ సమ్రాజ్ఞీశ్వశ్ర్వాంభవ। ననాన్దరి సమ్రాజ్ఞీభవసమ్రాజ్ఞీఅధిదేవృషు। స్నుషాణాగ్ంశ్వశురాణాం ప్రజాయాశ్చధనస్యచ। పతీనాం చదేవృణాంచ సజాతానాం విరాడ్భవ॥సంకాశయా మీతిగృహాన్ దర్శయతి।సంకాశయామివహతుంబ్రహ్మణాగృహైరఘోరేణచక్షుషా మిత్రేణ। పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్య స్సవితా కృణోతుతత్। ఆ నామగన్థస్సుమతి ర్వాజినీ వసూ న్యశ్వినా

స్పృఘ్నుకామాగ్ం అయగ్ంసత। అభూతంగ్నోపా మిశ్రునాశుభస్పతీ
ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి । అయం నో దేవ స్సవితా
బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రావరుణాస్స్వ స్తయే। త్వష్టావిష్ణుః ప్రజయా
సగ్ం రరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వావిముంచతు॥ శర్మ
వర్త్మేతి గృహమధ్యదేశే। లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీనగ్రీవముత్త
రలోమా స్తీర్య ॥ శర్మవర్త్మేద మాహ రాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే।
సినీవాలి ప్రజాయతా మియం భగస్య సుమతా అసత్ ॥గృహాన్భద్రా
నితిదృహా ప్రపాదయ న్పత్నీం వాచయిత్వా ॥ గృహాన్భద్రాన్ సు
మనసః ప్రపద్యేవీరఘ్నీ వీరవత స్సువీరాన్ । ఇరాం వహతో ఘృత
ముక్షమాణాస్తే ష్వహగ్ం సుమనా స్సంవిశామి ॥ అగార స్యైశాన
దేశే॥ వరవధ్వో దక్షిణోత్తరా వుపవిశతః ॥ ప్రాణానాయమ్య॥ఓమ్
భూర్భువస్సువరోమ్॥చత్వారిశృంగా...మత్వాతిప్రయోగంకుర్యాత్॥
అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ఆగన్గోష్ఠమితిప్రతిమం
త్రంత్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ఏకం- ద్వే- త్రీణి- చత్వారి॥
ఆగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వైరాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్
బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీసురత్నే మమగ్నిగ్ం శతహిమాస్సపర్యా
త్స్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ ౧॥ అయమగ్నిర్గృహపతి స్సుసగ్ం
సత్పుష్టివర్ధనః॥యథాభగస్యాభ్యాం దదద్రయింపుష్టిమథో ప్రజాగ్
స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయఇదమ్॥ ౨॥ ప్రజాయా అభ్యాం ప్రజా
పత ఇన్ద్రాగ్నీ శర్మయచ్ఛతమ్। యథైనయో ర్నప్రమీయాతా ఉభ
యోర్జీవతోః ప్రజా స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం॥ ౩॥ తేనభూ

తేన హంపిస్తాఽ యుమామప్యాయన్తాం పునః। జాయాం యాం మహ్యమావక్షు
స్తాగ్ం సేనాభివర్ధతాగ్ం స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౪॥ అభివ
ర్ధతాంపయసాఽభిరాష్ట్రేణవర్ధతామ్। రయ్యా సహస్రపోష సైనమా
స్తామనపేక్షితౌ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదమ్॥ ౫॥ ఇహైవ స్తం మా
వియౌష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। మహ్యమిన్ద్రస్సన స్తనే స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయేదమ్॥ ౬॥ ధ్రువైధి పోష్యా మయి మహ్యం త్వాఽదాద్బృహ
స్పతిః। మయా పత్యా ప్రజావతి సంజీవ శరదశ్శతగ్ం స్వాహా॥ బృహస్పతయ
ఇదమ్॥ ౭॥ త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాఽస్యై త్వాం పతిమ్। త్వష్టా స
హస్రమాయూగ్ంషి దీర్ఘమాయుః కృణోతు వాగ్ం స్వాహా॥ త్వష్ట్ర
ఇదమ్ ॥౮॥ ఇమం మే వరుణ ... రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం ॥౯॥
తత్త్వాయామి...ప్రమోషీః స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ ౧౦॥ త్వన్నో
అగ్నే...ముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదం॥ ౧౧॥ సత్వం
నో... ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ ౧౨॥ త్వమగ్నే ... భేష
జగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్ ॥౧౩॥ సమిధ మిధ్మసన్నహనం
చాద్భిః ప్రోక్ష్యాఽగ్నౌ ప్రహరతి॥ అగ్నయ ఇదమ్ - రుద్రాయ తన్
తిచరాయేదమ్॥ అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం సమృద్ధికామః జ
యాదిహోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥ ఓమ్ చిత్తం చ స్వా
హా...జయాది ప్రభృతి బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృతౌ బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...న
మమ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥ అప రేణాగ్నిం ఇహ గావ ఇతి చర్మ
ణి యుగపదుపవిశతః। ఉత్తరో వరః॥ ఇహ గావః ప్రజాయధ్వమిహాశ్వా

ఇహపూషా । ఇన్ద్రః సహస్రదక్షిణో రాయస్పోషో నిషీదతు॥ ఉత్త
రోవరోయా పుత్రసూరీవ పుత్రాన్తిన్యాః పుత్రం పత్న్యా అంకేనా
మేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య॥ సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన పృథివీ దృ
ఢా । అథో నక్షత్రాణామేషాముపస్థే సోమ ఆహితః॥ తస్యై ఫలానిప్ర
దాయ॥ ప్రస్నాస్నః ప్రేయం ప్రజయాభువనే శోచేష్ఠ । యాః ఫలినీ
ర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చపుష్పిణీః । బృహస్పతి ప్రసూతాస్తానో
ముంచంత్వగ్ంహసః॥ ఇహప్రియమితి ద్వేజపతి॥ ఇహప్రియంప్రజ
యాతే సమృధ్యతామస్మిన్గృహే గార్హపత్యాయజాగృహి । ఏనా
పత్యాతన్వగ్ం సగ్ం స్పృజస్వాధాజీవ్రీవిదథమావదాసి॥

సుమంగలీరితి గంధర్వప్రతిష్ఠాప్య॥ శ్రీమభూః...శుభతిథౌ అన
యానవోఢయావధ్వాసహ మమాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహాంగ ధ
ర్వప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే॥ గంధర్వపూజాంకుర్యాత్॥ సుమఙ్గలీరియం
వధూరిమాగ్ంసమేత పశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వా యాథాస్తంవి
పరేతన॥ గంధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్మాత్సత్రిస్రో రాత్రీః పరిముషి
తోవసత్ । తస్మాత్రిసో రాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతి తే దేహాఽబ్రువన్
స్త్రీకామా వై గంధర్వాః స్త్రియా నిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్ం స్త్రియమే
కహాయనీం కృత్వా తయా నిరక్రీణన్ ధ్యానగోహం దూర్వంకృత్య గంధ
ర్వేభ్యః॥ శ్లో॥ విశ్వావసో త్రిగంధర్వద దే రాత్రిత్రియంవస । అవ
యోః ప్రీతిముత్పాద్య రక్షమాం శుభలక్షణమ్॥ వివాహగంధర్వప్రతి
ష్ఠాపనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ఉభౌ॥ నాచ యచ్ఛత్వాసత
తోదయాత్ । ఉపితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య॥

ధ్రువక్షితిరితిద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీం చ దర్శయేత్॥
ధ్రువక్షితి ర్ధ్రువయోని ర్ధ్రువమసి ధ్రువతస్స్థితమ్। త్వం నక్షత్రా
ణాం మేథ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః। సప్త ఋషయః ప్రథమాం
కృత్తికానా మరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। షట్కృత్తికా
ముఖ్యయోగం వహంతీ యమస్మాక మేధత్వష్టమీ॥...శ్లో॥ కశ్యపో
ఽత్రిర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోఽథ గౌతమః। వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ
సప్తైతే ఋషయ స్తథా॥ శ్రీమద్భాగవతే॥ ప్రజాపతేః కర్దమస్య। దేవ
హూత్యామభూత్సుతా। అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్నీ లోకపూజి
తా॥ సప్తఋషి దేవతాభ్యో నమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥
అథాశీర్వాదః॥ ప్రవేశహోమమన్త్రాః.

అథ ఆగ్నేయస్థాలీపాకః.

ప్రాణానాయమ్య.. ఓం భూః ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం ఏనాం
వధూ మాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్య। అగ్న
యే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం నిర్వపామి। అగ్నయే
జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టగ్ం సంవపామి। అగ్న
యే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి। అగ్న
యే జుష్ట మధివపామి। అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్ట మధివపామి। పత్నీ
వహంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వా ఽభిఘార్య ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య
ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥ ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ ఇతి చత్వారి గ్రా...
షట్పాత్ర ప్రయోగం కుర్యాత్। అగ్నయే స్వాహా॥ ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే
అగ్నయ ఇదమ్॥ సోమాయ స్వాహా॥ దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమాయే

దమ్॥ తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య - చరుముద్వాస్య * ద్విరవదాయ। అభిఘా
ర్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం (న
మమ) పునస్స్రుచ్యుపస్తీర్య। చరుముద్వాస్య ద్విరవదాయ - అభిఘార్య-
హవిః ప్రత్యభిఘారయతి- అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్వి
ష్టకృత ఇదమ్ (నమమ) ఇస్మసన్నహనాన్యద్భిస్సంస్పృశ్యాగ్నౌ ప్ర
హరతి-అగ్నయ ఇదమ్-రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ (నమమ)॥ అ
స్యకర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదివర్గం ప్రాజాప
త్యహోమం కరిష్యే॥ ప్రజాపతేనత్వ...రయీణామ్ స్వాహా॥ ప్రజా
పతయ ఇదమ్॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ భువస్స్వాహా॥ వాయ
వ ఇదమ్॥ సువస్స్వాహా। సూర్యాయేదమ్॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా।
ప్రజాపతయ ఇదమ్ (నమమ)॥ దర్భైః పరిధీననక్తి। పాత్రీప్రయుక్తద
ర్భాగ్రాణి దర్వ్యామభ్యజ్య। స్రువేమధ్యమూలేలనక్తి। మూలాం
జనేదక్షిణం పాణిమధః కుర్యాత్॥ ఏవం త్రిః॥ కించిత్తృణముపాదాయ
ప్రజ్ఞాతం నిధాయ। పాణిభ్యాం దర్వ్యం ప్రతిష్ఠాప్య హుతదేవతాఉ
ద్దిశ్యాగ్నౌ ప్రహృత్య। ప్రజాపతయ ఇదమ్॥ ఇంద్రాయేదం। అగ్న
య ఇదం। సోమాయేదం। అగ్నయ ఇదం। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం
అంజలినా త్రిరుద్ధృత్యతృణం ప్రహరతి। తూష్ణీం గుళ్యాన్ద్విశ్శ్య। ఏతత్
ఏతతత్ ఏతత్ ।అగ్నిమభిమంత్ర్య భూమిముపస్పృశేత్ ।మధ్యమపరిధిం
ప్రహృత్యేతి కౌ పరిహారేణ ఉత్తరార్ధ స్యాగ్ర మంగారేష్వాపోహతి।
పరిధీ భిమంత్ర్య। ఆఘారసమిధౌ ప్రహరంతి। దర్వ్యామితరదర ప్రాగ్ర
మవధాయ స్రగ్స్రావేణాభిజుహోతి॥ వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య
స్సగ్స్రావభాగేభ్య ఇదమ్। అస్మిన్సుకృతేకర్మణిశ్యాది......సిద్ధము
త్తరపరిషేచనం। తతః ప్రణీతాపిమోకోఽపి। తేనసర్పిష్మతా బ్రాహ్మ

* పంచావత్తినాం త్రిరవదానం.

గాంభోజనమేద్యోః స్వాహచిత స్తస్మా ఋషభం దదాతి......ఏవంగుణ ఊ ర్ధ్వం దక్షిణావజ్ఞ ముపోషితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తుద క్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థాలీపాకా దూర్ధ్వం యత్పర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః॥ పౌర్ణమాస్యా మేవ పంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృతప్రాణా యామః॥ దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥ ఏవ గుణ.. ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనా గ్నేయేన స్థాలీపాకేన శ్వో యాజయిష్యే॥ సర్వమాగ్నేయస్థాలీపాక వత్॥ వృషభదానం నాస్తి। పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే। ఆగ్నేయస్థా లీపాకానంతరమౌపాసనహోమః। సాయం ప్రాతరత ఊర్ధ్వగ్ంహ స్తేనైతే ఆహుతీ తండులైర్యవైర్వా జుహుయాత్॥ స్థాలీపాకవద్దై వతగ్ంసౌరీ పూర్ణాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే॥

అత్రస్థాలీపాకే। శ్లో॥ దర్వ్యామనస్త్యగ్ర మధ్యేతరస్యాం మ ధ్యం సమూలం త్రిరిహ ప్రవిద్వాః। పక్షే ద్వితీయే సకృ దేవమూలం ద్వితీయదర్వ్యామితర చ్ఛదర్వ్యాం। అక్ష్వోపసీ యాక్తతృణం నిధా య దర్వ్యాం ప్రతిష్ఠాప్య కరద్వయేన। నిరస్తసవ్యః ప్రహరేత్పరిహృ త్య త్రిరగ్రౌ చోద్ధృత్య తృణప్రహారః। నిర్దేశనం చాగ్న్యభిమంత్రిణం చ భూమౌ నిక్షిప్తః పరిధిప్రహారః। సంస్రావహోమాంత మమంత్ర కం స్యాత్ప్రాత్రపరియుక్తం తృణమత్రబర్హిషః॥

అథ ఔపాసనమారప్స్యే- తేనయావజ్జీవం హోష్యామీత్యు భయోస్సంకల్పః। పునః ప్రాణానాయమ్య + ఓం భూః...ఏవ గుణ ...ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి ఓం భూర్భువస్సువ రోమ్-ఔపాసనమ్ పూర్వముక్తమ్॥ గ్రంథవిస్తరభయాత్ నలిఖ్యతే॥

మహాసంకల్పః.

అథ మహాసఙ్కల్పమాహ॥___॥ దేవలః మహాదానేషు యజ్ఞా దౌ ప్రాయశ్చిత్తేషు కర్మసు। కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసఙ్కల్ప

మాచరేత్ ॥ — ॥ మరీచిః॥ కన్యాదానేనదీక్షాయాం తులాదానాదిషు ద్విజః । ప్రాయశ్చిత్తేషుయజ్ఞాదౌ వ్రతాదిషువిశేషతః॥ వ్రతాదిషుస ర్వత్రమహాసఙ్కల్ప మాదరాత్ । కృత్వా యత్కురుతేకర్మతదాన న్త్యాయకల్పతే॥ — ॥ సఙ్కల్పప్రకారః॥

అథానంతవీర్యస్య- శ్రీమదాదినారాయణస్య- అచింత్యాపరి మితశక్త్యాభ్రియమాణస్యమహాజలౌఘమధ్యేపరిభ్రమమాణానామ నేకకోటిబ్రహ్మాండానామేకతమేఽవ్యక్తప్రకృతిమహదహంకారాకా శవాయువహ్నిజలపృథివ్యావరణైస్సప్తభిరావృతేఽస్మిన్ మహతిబ్ర హ్మాండకరండమండలే-ఆధారశక్తిశ్రీవరాహకూర్మానంతాద్యష్టదిగ్గ జోపరిప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాదిసప్తలోకస్యోపరితలే- ప్రతిలోమేనస త్యాదిలోకషట్కస్యాఽధోభాగే-మహానాగాయమానఫణిరాజిరా జశేషస్యసహస్రఫణామండలమండితే- దిగ్దంతిశుండాదండోత్తంభితే- లోకాలోకాచలవలయితే-లవణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరోదకార్ణవైఃపరి వృతే-జంబూప్లక్షకుశక్రౌంచశాకశాల్మలిపుష్కరద్వీపైరావృతే-ఇంద్ర ద్వీపకశేరుతామ్రగభస్తినాగసౌమ్యగంధర్వచారణభారతాఖ్యనవఖండమండితే- మహాసరోరుహాకారే- పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణ భూమండలే-లక్షయోజనవిస్తీర్ణజంబూద్వీపే-సుమేరునిషధహేమ కూటహిమాచలానాం దక్షిణే పురుషవర్షయోర్నదక్షిణే-సే తుబంధమలయాచలయోరుత్తరే నవసహస్రయోజనవిస్తృతేభరతవర్షే-భరతఖండే ప్రజాపతిక్షేత్రేదండకారణ్యే- కర్మభూమౌ-అయోధ్యా కాశీకురుక్షేత్రగయాప్రయాగ కాంచీశ్రీరంగశ్రీవేంకటాచలాదిపుణ్య క్షేత్రైర్గంగాయమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభి ర్విరాజితే-సమభూమధ్యరేఖాయాః పూర్వదిగ్భాగే-శ్రీశైలస్య ఈశాన్యప్రదేశే-కృష్ణాగోదావర్యోర్మధ్యదేశే - సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ-అస్మిన్ కల్యాణమంటపే-పరబ్రహ్మణానియుక్తస్య సకలజగత్స్రష్టుః ప రార్ధద్వయజీవినః-కారణబ్రహ్మణః- పంచాశత్తమవత్సరే - ప్రథమ

మాసే-ప్రథమపక్షే ప్రథమదివసే-అహ్నిద్వితీయే యామే -తృతీయే ముహూర్తే శ్వేతవరాహకల్పే- స్వాయంభువ స్వారోచిషాది మను షట్కవ్యతీతే సప్తమే వైవస్వతమన్వంతరే -బౌద్ధావతారే-అష్టా వింశతితమే మహాయుగే -కృతాదిషు త్రిషు యుగేషు యాతేషు కలియు గేప్రథమపాదే - శాలివాహనశకే ప్రభవాది షష్టి సంవత్సరాణాం మధ్యేవర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన అముకసంవత్సరే అము కాయనే- అముకఋతౌ - అముకమాసే...పక్షే...దినే...వాసరే- ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంసారచక్రేఽస్మిన్ మహతినా నాయోనిషుజనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషేణేదానీం మనుష్యజన్మవిశే షం ప్రాప్తవతో మమజన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం మనోవాక్కాయ కర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మహాపాతకోపపాతకాదీనాంన వవిధానాంపాపానాంసద్యః అపనోదనద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షిమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వర్షణసహ స్రావసానేఏకైక వాలుకాపకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్ష సమ్మిత కాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థం- తిలైస్సూర్యమండలపర్యంతంకృతరాశే ర్వర్షణసహస్రావసానే ఏకైకతిలాపకర్షణ క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకేనివాససిద్ధ్యర్థం యవైర్ధ్రువమండలపర్యంతం కృతరాశేర్వర్షసహస్రావసానే ఏకైకయవాపకర్ష క్రమేణసర్వ...ర్థం॥ మాషైర్ధ్రువమండల...ఏకైకమాషాపకర్షణ...ర్థం॥ పంచాశద్గవ్యూ తిగణనాసమ్మితదేశేవృషలోమభిర్నక్షత్రమండల——ఏకైకలోమాపక ర్ష...ర్థం త్రిగుణీకృతాఽగ్నిష్టోమాఽతిరాత్రాఽప్తోర్యామసాంతవ నవాజపేయపౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్యఫలావాప్త్యర్థంమ యాసహదశపూర్వేషాందశాపరేషాం మధ్యంశ్యానాం పితౄణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం స్వగృహ్యోక్త ప్రకారేణ సాలంకృతసహిరణ్యోదక కన్యామహాదానం కరిష్యే॥ ఇ తిసంకల్ప్య॥ మహాసంకల్ప స్సమాప్తః.

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం ద్విజగురుదైవత్యానాం సమస్తజగదాధారమహామండూకకూర్మయజ్ఞవరాహశేషపృథివీనాం పురందరపావకయమనిర్‌ఋతివరుణవాయుకుబేర ఈశానాద్యష్టదిక్పాలకానాం। జలజభవహరిహరముఖ్యదేవగణానాం నారదవిశ్వామిత్రపరాశరాత్రివాల్మీకిగౌతమభృగువ్యాసాది మహర్షీణాం। సీతారుంధత్యహల్యాద్రౌపదీతారామందోదరీపాంచాలీదమయంత్యాదిమహాపతివ్రతానాం హరిశ్చంద్ర నలకార్తవీర్యవిక్రమార్కభోజరాజాదిపుణ్యపురుషాణాం। గంగానర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీశ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీభీమరథ్యాది మహానదీనాం। జంబూనింబకదంబ చూతక్రముకనారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫలవృక్షాణాం। పున్నాగ జాజీవకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధకుసుమానాం। కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం। అపరిమితకనకకలశకన్యకా గృహమేధిక విశ్వ వీణావాదిమేఘధ్వనీనాం। అయోధ్యాకాశీపురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం। శ్రీశైలవింధ్య హేమాచల గోవర్ధన కైలాసాది మహాశైలానాం। తర్కమీమాంసా న్యాయవైశేషిక భాట్టప్రాభాకరవ్యాకరణాదిషట్ఛాస్త్రిణాం। ఋగ్యజుస్సామాథర్వణవేదానాం। లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశకానాం। నిరంతర మనుకూలాశ్శుభాశ్శోభనాః। అస్య...ముహూర్తస్య సుతిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనాస్సర్వేగ్రహాస్సునక్షత్రాశ్శుభైకాదశస్థాన ఫలదా వరదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥

ఇతిచూర్ణికా సమాప్తా.

అథ సదస్యప్రయోగః.

ప్రాతస్సంధ్యాదినియమానంతరే ప్రాతఃకాల మౌపాసనం కుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ - బంధుభిస్సహాఽలంకృత్య- భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషైస్స్వస్తివాచక మంగళపాఠకపుణ్యాంగనాదిభిః ఆప్తజనైర్వధూవరైస్సహ కల్యాణమంటపస్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖః ప్రవిశ్య ॥ తత్రనూతనవస్త్రేణ మంటపమాసాద్య । తదుపరితండులాన్నిధాయ॥ ఆచమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ప్రాణానాయమ్య... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ దంపత్యోః ఆయురారోగ్యయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచనసమయే ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలకసహితసరస్వతీపూజాం కరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే ॥ ఓం భూః... ర్థం ఇంద్రాద్యష్టదిక్పాలసహిత సరస్వతీపూజాం కరిష్యే॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీ వాజేభి... త్ర్యవత్ ॥ మహాసరస్వతీమా...మి॥ తతః అష్టసుదిక్షుదిక్పాలకానావాహ్య॥ తత్రమంత్రాః పూర్వోక్తాః॥ షోడశోపచారైరభ్యర్చ్య॥ వస్త్రగంధపుష్ప తాంబూలహిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్ ॥ (ఉభయత్ర) దద్యాత్ ॥ తతస్సభాపూజా॥ సర్వేషాం మహాజనానాం శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాణాం బ్రాహ్మణానాం సర్వత్ర ఇమాన్యాసనాని॥ ఇతికర్తృవాక్యం ॥ సుఖాసనానీతిసభావాక్యం॥ సర్వైర్దేవేక్షణః క్రియతాం॥ ఓం తథా ప్రాప్నువంతు భవంతః॥ ప్రాప్నుమవామ॥ అర్చతప్రా...త॥ గంధద్వారాం... శ్రియం॥ హిరణ్యరూ...మస్మై అత్ర వేదికాస్థితాఽశేషవిద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేక సువర్ణపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ సకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు ॥ శిష్టాచారప్రకారేణ మహదాశీర్వచనంకుర్యాత్ ॥

• ఇతిసదస్యప్రయోగస్సమాప్తః.

కంకతో న కంకతో ఽథో సతీన కంకతః । ద్వావితి ప్లుషీ ఇతి న్యాత్ర దృష్టా అలిప్సత ॥ శ్లో॥ కంకణా మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్నకదాచన । మయి రక్షాం స్థిరాం బద్ధ్వా దేవత్వం గచ్ఛ కంకణ ॥

మిథునవిడియమంత్రః.

తస్మాన్న ద్వైతాం ద్వంద్వమింద్రేణ దేవతాస్యస్యాంతే । ద్వంద్వం హి మిథునం తస్మాద్ద్వంద్వాన్మిథునం ప్రజాయతే । ప్రజాత్యై ప్రజాయతే । ప్రజయా పశుభిర్య ఏవం వేద ॥ అథ ఉపహారమంత్రాః.

సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత । సౌభాగ్యమస్యై దత్త్వాయాథాస్తం విపరేతన ॥ ఇతి వధ్వాః ॥ యువం వస్త్రాణి పీవసా వసాథే యువోరచ్ఛిద్రా మంతవో హ సర్గాః । అవాతిరతమనృతాని విశ్వా । ఋతేన మిత్రావరుణా సచేథే ॥ ఇతి వరస్య ॥ హిరణ్యరూపస్స హిరణ్యసందృగపాన్న పాత్సేదు హిరణ్యవర్ణః । హిరణ్యయాత్పరి యోనేర్నిషద్యా హిరణ్యదా దదత్యన్నమస్మై ॥

కన్యాయా స్తద్బంధ్వధీనమంత్రః.

అష్టవర్షా భవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితా మయా । ఇదానీం తవ దాస్యామి దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం తవ పుత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥ అష్టవర్షా...మయా । ఇదానీం తవ పౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥ అష్ట...మయా । ఇదానీం తవ భ్రాతుర్దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రతిగ్రహీతృనామధేయపాఠః ॥

అథ శేష హోమః.

పూర్వోక్తమేవ గార్హగంధర్వపూజాం కుర్యాత్॥ తంచతుర్థ్యా మపరరాత్రేఉదీర్ష్వాతఇతిద్వాభ్యాందండముత్థాప్య। ప్రక్షాళ్య॥నిధాయ। ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమసేడామహేత్వా। అన్యామిచ్ఛప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాంపత్యాసృజ। ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషావిశ్వావసుంనమసాగీర్భిరీట్టే। అన్యామిచ్ఛ పితృషదంవ్యక్తాగ్ం సతే భాగోజనుషాతస్యవిద్ధి। స్వస్థానాదన్యత్ర నిదధాతి॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తఇతిప్రతిమంత్రం సప్తాజ్యాహుతీ ర్హుత్వా॥ పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య...ఏవంగుణ...శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివాహ శేష హోమంకరిష్యే॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగ...పట్వాంత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ సోమాయస్వాహా॥ దక్షిణార్ధ...దంనమము॥ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి॥ ఇత్యాజ్యంగృహీత్వా॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తేత్వందేవానాంప్రాయశ్చిత్తిరసిబ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః ప్రపద్యే యాఽస్యాంపతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ వాయో ప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమి స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ ఆదిత్యప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమిస్వాహా॥ఆదిత్యాయేదమ్॥ ప్రజాపతేప్రాయశ్చిత్తేత్వం...కృణోమి స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ప్రసవశ్చో పయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చధర్ణసిశ్చద్రవిణం చభగశ్చాన్తరిక్షం చ సిన్ధుశ్చసముద్రశ్చసరస్వాగ్శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తేయంద్విష్మో యశ్చనోద్వేష్టి తమేషాం జమ్భేదధ్మ

స్వాహా॥ ప్రణవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్ ॥ మధుశ్చ మాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచి శ్చ నభ శ్చ నభస్యశ్చే షశ్చోర్జ శ్చ సహశ్చసహ స్యశ్చ తపశ్చ తపస్య శ్చ తేయం ద్విపోస్మ యుశ్చనో ద్వేష్టి గమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ చిత్తంచ చిత్తి శ్చాకూతం చాకూతి శ్చాధీతం చాధీతి శ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానం చ నామచ క్రతుశ్చ దర్శశ్చపూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విపోస్మయు శ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా ॥ చిత్తాదిభ్యోదేవతా భ్య ఇదమ్॥ అగ్నయఇదమ్॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్ ॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమం కరి ష్యే॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ॥ ఓమ్చిత్తంచ స్వాహా...జయాదిబలి హ్మావిసర్జనాం తేభవత్కృతబ్రహ్మత్వ దక్షిణాం...నమమ॥అప రేణా గ్నిం తస్యా శ్శిరసి ఆజ్యశేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతుర్భిర్నయతి॥ భూస్స్వాహాభువస్స్వాహాసువస్స్వాహా హోమాగ్ స్వాహా॥ అపశ్యం త్వేతి ద్వాభ్యాం వధూ ర్వర మీక్షేత॥అపశ్యంత్వా మనసా చేకితానంతప సో జాతంతపసో విభూతమ్।ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణఃప్రజా యస్వ ప్రజయా పుత్రకామ ॥ అథద్వితీయం॥అపశ్యం త్వేతివరోవధూ మీక్షేత। అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ స్వాయాంతనూగ్ం * ఋత్వ్యే జేనాధమానామ్। ఉపమాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజా యస్వప్రజయా పుత్రకామే।సమంజంత్విత్యాభ్యశే షేణహృదయదే

* ఋత్వియే

శేసంమృజ్య। సమంజన్తు విశ్వేదేవాస్సమాపోహృదయానినౌ। సం
మాతరిశ్వాసంధాతా సము దేష్ట్రీ దధాతునౌ॥ ప్రజాపత ఇతి ప్రాజపి
త్వా॥ ప్రజాపతే తన్వం మేజుషస్వ త్వష్ట్ర దేవేభి స్సహ సామ ఇన్ద్ర
విశ్వైః దేవై రాతిభి స్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం
మాతరస్స్యామ। ఆనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమన
క్త్వర్యమా। అదుర్మఙ్గలీః పతిలోక మావిశ శంనో భవద్విపదే శం
చతుష్పదే। తాంపూషఞ్ఛివతమా మేరయస్వ యస్యాం బీజంమను
ష్యావపన్తి। యాన ఊరూ ఉశతీ విశ్రయాతై యస్యాముశన్తః ప్రహ
రేమ శేపమ్॥ ఆరోహోరు మిత్యనువాకేన సమావేశనం కుర్యాత్॥
ఆరోహోరుముపబర్హస్వ బాహుం...దేవేషు కృణుతో దువః॥ సమా
వేశనముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు। ఆశీర్వాదః॥ ఇతి శేషహోమః॥

అథ నాకబలిః.

బంధుభిస్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్॥ నిత్యోపాసనంకృ
త్వా। తతఃగృహమధ్యే హస్తద్వయమాత్రం చతురశ్రం గౌరవర్ణం
మృణ్మయేనానులిప్య పంచవర్ణతండులచూర్ణైశ్చతురశ్రం పుష్కరా
కారంలిఖిత్వా॥ దక్షిణోత్తరయోః ర్లవణకల్యాగజౌ లిఖిత్వా - ఇం
ద్రాణీం తదుత్తరతో గౌరీంచ ప్రతిష్ఠాప్య - పూర్ణకలశద్వయం ప్రా
గ్భాగే నిధాయ చతుర్దిక్షునాకబలిమృణ్మయపాత్రాణినిధాయ-తంతు
నావేష్ట్య। గంధపుష్పాక్షతాదిభిరభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశద్దీపాన్నిధా
య-ప్రాగ్భాగే ఆయుధంనిక్షిప్య-సువాసిన్యాదీపసహితకాంస్యపాత్ర
ద్వయంగృహీత్వా॥ త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య॥ త్రియస్త్రింశదన్నకబళాన్స
ర్వతో నిధాయ-ఉపహారాదికం కృత్వా। తంతూనుద్వాస్య- చతుర్దిక్షు

నాకదేవతాభ్యో బలిముదకపురస్సరం విస్సృజేత్॥ ఓమ్ అగ్నిర్దేవతా వాతో దేవతా సూర్యో దేవతా చన్ద్రమా దేవతా వసవో దేవతా రుద్రా దేవతా ఆదిత్యా దేవతా విశ్వేదేవా దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతిర్దేవతేన్ద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసి రాట్ ధ్రువాసి ధరుణా యన్త్ర్యసి యమిత్రీషే త్వోర్జే త్వా కృష్యై త్వా క్షేమాయ త్వా యన్త్రీ రాట్ ధ్రువాసి ధరణీ ధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషే త్వా వర్చసే త్వౌజసే త్వా బలాయ త్వా॥ త్రిరర్ఘ్యం దద్యాత్॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం...సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఆచమ్య...ఏవం గుణ...శుభతిథౌ దంపత్యోః ఆయుర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం గారీనీలలోహిత పూజాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్త...కర్మణః పుణ్యాహవాచనమ్ కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనం చ కుర్యాత్॥ ఆచమ్య...ఏవం గుణ...ర్థం గారీనీలలోహితపూజాం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ అత్రకుసూలాన్నం నివేదయేత్॥ నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే। ఏధంతే అస్యా జ్ఞాతయః పతిర్బన్ధేషు బధ్యతే॥ నీలలోహితధారణ...సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ ఫలపుష్పాక్షతదక్షిణాదికం గృహీత్వా॥ విష్ణుర్యోనిం కల్పయతు-త్వంమేవా యోషా సమర్థయ॥ గర్భాధానముహూర్తస్సు...అస్తు॥ తతః ఫలప్రదానాని కరిష్యే॥ బ్రాహ్మణేభ్యో ఫలప్రదానాని దద్యాత్॥ సువాసినీభ్యో ఫలప్రదానాని దద్యాత్॥ తతః॥ ఇన్ద్రాణీం చ ప్రార్థయేత్॥ ఇన్ద్రాయ రాజ్ఞ ఇతి హిమవతో హా స్నేత్యంతం జపేత్త్రిః ప్రదక్షిణం కృత్వా॥ ఇన్ద్రాణ్యై రాజ్ఞ్యై సూక్తరో వరుణాయ రాజ్ఞే కృష్ణోయమూర్యా

రాజ్ఞఋష్యైఋషభాయ రాజ్ఞేగన్ధయ శ్యస్థూలాయ రాజ్ఞేకారః పురుషరాజాయ సుర్కటుకపిశ్యేనస్యవ ర్కానిలంగోః క్రిమిస్సోమస్య రాజ్ఞఃకులుంగ స్సింధో శ్శిగ్ంశుమారోహిమవతోహస్తి॥ బంధుభ్యోమిథునేభ్యస్తాంబూలాని దద్యాత్॥ అథాశీర్వాదః॥ కంకణవిమోచనంకుర్యాత్॥ తతోవసంతమాధవపూజాంకేచిత్కుర్వంతి॥ అథమార్జనం॥వసంతే నర్తునాదేవాః। వసవ స్త్రివృతాస్తుతం। రథంతరేణతేజసా।హవి రింద్రే వయోదధుః। గ్రీష్మేణదేవాఋతునా।రుద్రాఃపంచదశేస్తుతం। బృహతాయశసా బలం। హవిరింద్రేవయోదధుః। వర్షాభిర్ఋతునాదిత్యాః। స్తోమేనసప్తదశే స్తుతం। వైరూపేణవిశౌజసా। హవిరింద్రే వయోదధుః। శారదేనర్తునా దేవాః। ఏకవిగ్ంశ ఋభవస్తుతమ్। వైరాజేనశ్రియాశ్రియం। హవి...దధుః॥ హేమంతే నర్తునా దేవాః। మరుత స్త్రిణవేస్తుతం।బలేన శక్వరీస్సహః। హవి—— దధుః॥ శైశిరేణర్తునాదేవాః । త్రయస్త్రిగ్ంశేమృతగ్గ్ స్తుతమ్ । సత్యేనరేవతీఃక్షత్రం । హవిరింద్రేవయోదధుః । దేవస్యత్వా...మి॥ ఇతిమంత్రేణపూర్ణకలశద్వయేరత్నద్వయంనిధాయ॥ అథావేసువర్ణరజతేనిధాయ । శ్లో ॥ దేవింద్రాణినమస్తుభ్యందేవేంద్ర ప్రియభామిని । వివాహం భాగ్యమారోగ్యం పుత్రపౌత్రాంశ్చ దేహిమే ॥ ఇతివధూవరయోశ్శిరసిసమ్మార్జనంకుర్యాత్॥ ఇతినాకబలిస్సమాప్తః.

శ్రీ విష్ణుకవచప్రారంభః.

అస్యశ్రీ విష్ణుకవచస్తోత్రమహామంత్రస్య - బ్రహ్మఋషిః - గాయత్రీఛందః - శ్రీమహావిష్ణుర్దేవతా అచ్యుతాయబీజం - అనం

తాయశక్తిః - గోవిందాయకీలకం - శ్రీమహావిష్ణుప్రసాద సిద్ధ్యర్థే
జపేవినియోగః- కేశవాయఅంగుష్ఠాభ్యాం నమః - నారాయణాయ
తర్జనీభ్యాంనమః- మాధవాయ మధ్యమాభ్యాంనమః. గోవిందా
యఅనామికాభ్యాంనమః - విష్ణవేకనిష్ఠికాభ్యాంనమః - మధుసూద
నాయకరతల కరపృష్ఠాభ్యాంనమః - త్రివిక్రమాయ హృదయాయ
నమః - వామనాయశిరసేస్వాహా - శ్రీధరాయశిఖాయై వౌషట్ -
హృషీకేశాయ కవచాయహుం పద్మనాభాయ నేత్రత్రయాయవౌ
షట్- దామోదరాయఅస్త్రాయఫట్- భూర్భువస్సువరోమితి దిగ్బం
ధః॥ ధ్యానం॥ శాంతాకారం భుజగశయనం పద్మనాభంసురేశం
విశ్వాకారంగగనసదృశం మేఘవర్ణంశుభాంగం ॥ లక్ష్మీకాంతం
కమలనయనం యోగిహృద్ధ్యానగమ్యం । వందేవిష్ణుం భవభయహా
రం సర్వలోకైకనాథం ॥ పూర్వతోమాంహరిఃపాతు పశ్చాచ్చ
క్రీచదక్షిణే । శ్రీకృష్ణఉత్తరేపాతు శ్రీశోవిష్ణుశ్చసర్వతః । ఊర్ధ్వ
మానందకఃపాతు అధస్తాచ్ఛార్ఙ్గభృత్సదా । పాదౌపాతుసరో
జాంఘ్రిర్జంఘేపాతుజనార్దనః ॥ జానునీమేజగన్నాథః ఊరూపా
తుత్రివిక్రమః । గుహ్యంపాతుహృషీకేశః పృష్ఠంపాతు మమావ్య
యః॥ పాతునాభింమమానంతః కుక్షింరాక్షసమర్దనః । దామోద
రోమేహృదయంవక్షఃపాతునృకేసరీ ॥ హస్తౌమేకాళియారాతిర్భుజౌ
భక్తార్తిభంజనః । కంఠంకాలాంబుదశ్యామః స్కంధౌమేకం సమర్ద
నః ॥ నారాయణోవ్యాన్నాసాంమే కర్ణౌకేశిప్రభంజనః । కపోలౌ
పాతువైకుంఠః జిహ్వాంపాతుదయానిధిః ॥ ఆస్యందశాస్యహంతా
వ్యాన్నేత్రేమేపద్మలోచనః । భ్రువౌమేపాతుభూమీశః లలాటం
మేసదాచ్యుతః॥ ముఖంమేపాతుగోవిందో శిరోగరుడవాహనః। మాం
శేషశాయీసర్వేభ్యో వ్యాధిభ్యోభక్తవత్సలః॥ పిశాచాగ్నిజలేభ్యో
మాంపాపేభ్యో పాతువామనః। సర్వేభ్యోదురితేభ్యశ్చ పాతుమాం
పురుషోత్తమః॥ య ఇదంవిష్ణుకవచం సర్వమంగళదాయకమ్ । సర్వ

రోగప్రశమనం సర్వశత్రునివారణం ॥ ఏవంజజాపతత్కాలే హ్యాత్మ
రక్షాకరంపరమ్ । ప్రతిసంధ్యంపఠేచ్ఛుద్ధః సర్వత్రవిజయీభవేత్ ॥

శ్రీవిష్ణుకవచస్తోత్రం సమాప్తమ్.

ఉపనయన మఙ్గళాష్టకమ్.

శ్లో॥ ఆదౌగణేశ స్తదనుస్వయంభూ స్తతో గిరీశ స్సదన స్తరం
హాః। ఏతేసదా దేవగణా దిశన్తువటో శ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః॥
౧॥ సుమేరు సారత్న గిరీన్ద్రనీల కైలాస విన్ధ్యాచల హేమ కూటాః।
సర్వే గిరీన్ద్రాస్సతతందిశన్తు వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥౨॥
గోదావరీసిన్ధు మలాపహారీ వేగావతీ నాదనదీప్రశస్తాః।నద్య స్సమస్తా
స్సతతం దిశన్తు వటో శ్చిరాయుశ్శుభ కీర్తివిద్యాః ॥౩॥ కృష్ణాజినదణ్డ
మయీ చమౌఞ్జీపాలాశదణ్డః పరిధానశాటీ।యజ్ఞోపవీతంచదిశన్తు
నిత్యం వటోశ్చిరాయు శ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౪॥ తామ్బూల గన్ధాక్షత
పత్రపుష్ప దీపాఙ్కురా శీర్వచనాని యాని।పుణ్యాహ వాక్యానిదిశ
న్తుతాని వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః ॥ ౫ ॥ మన్దారధాత్రీరుహ
పారిజాత సంతానకల్పద్రుమచన్దనాని । కల్పద్రుమాఖ్యానిదిశన్తు
తానివటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౬ ॥ జమ్భారివైశ్వానర కాల
పుణ్యాస్సరిత్పతి ర్వాయుకుబేరశర్వాః । ఏతేసదాదిక్పతయో దిశన్తు
వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౭॥ ఓఙ్కారసంవ్యాహృతిమన్త్రము
ద్రాస్సావిత్రిగాయత్రిసరస్వతీస్వరాః । ఛన్దాంసివేదాశ్చదిశన్తుసర్వే
వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౮॥ వసిష్ఠజాబాలి పరాశరాత్రివా
ధూల బోధాయనజామదగ్న్యాః । భృగ్వఙ్గిరోగౌతమ కాశ్యపాశ్చ
వటోశ్చిరాయుశ్శుభకీర్తివిద్యాః॥ ౯॥

అథ పునరుపనయన సంస్కార నిమిత్తాని.

తీర్థయాత్రాంవినా - అంగ వంగ కళింగ సౌవీర సౌరాష్ట్ర
మాగధాంధ్రదక్షిణాపథాది దేశగమనేసింధుతరణే, మద్యపానే-
విణ్మూత్రప్రాశనే అనధ్యయనదివసే తత్పూర్వేద్యుశ్చోపనయనే -

సర్వేషాం పునరుపనయనం కార్యమ్ । బ్రహ్మచారిణస్తు పితృమా
తృమాతామహాచార్యోపాధ్యాయ మాతులవ్యతిరిక్త ప్రేతకార్య
కరణే - పితృమాతృజ్యేష్ఠభ్రాత్రాచార్య వ్యతిరిక్తోచ్ఛిష్టాన్న ప్రేతా
న్నాశౌచాన్నగణాన్న గణికాన్న శూద్రాన్న సూతికాన్న శ్రాద్ధాన్న
భోజనే, అనిర్దశాహక్షీరపానె, మధుమాంసభక్షణే, మాతరిరజ
స్వలాయాం మృతాయాంచ, పునరుపనయనం కార్యం ॥ ఉపవీతశరీ
త్యాగేన షట్కృచ్ఛ్రాణికృత్వా, పునరుపనయనం కుర్యాత్ ॥ వపనాజి
నమౌంజీ దండధారణ భిక్షాచరణ త్రిరాత్రవ్రతానిచ పునరుపనయ
నేవర్జయేత్ ॥ ఇతిపునరుపనయనసంస్కార నిమిత్తాని సమాప్తాని.

అథ స్నానప్రకరణమ్,

గంగాధ్యానపురస్సరం గంగాం ప్రవిశ్య ॥ అథగంగాధ్యానమ్ ॥
శ్లో॥ గంగాగంగేతియో బ్రూయాద్యోజనానాం శతైరపి । ముచ్యతే
సర్వపాపేభ్యో విష్ణులోకం సగచ్ఛతి । అంబత్వద్దర్శనాన్ముక్తిర్నజా
నేస్నానజం ఫలం । స్వర్గారోహణసోపానే మహాపుణ్యతరంగిణి ।
విశ్వేశం కేశవం ఢుంఢిం దండపాణించ భైరవం । వందేకాశీంగుహాంగం
గాంభవానీంమణికర్ణికాం ॥ అతితీక్ష్ణమహాకాయ కల్పాంతదహనోప
మ । భైరవాయ నమస్తుభ్యమనుజ్ఞాందాతుమర్హసి ॥ త్వంరాజాసర్వ
తీర్థానాం త్వమేవ జగతఃపితా । యాచితోదేహిమేతీర్థం సర్వపాపా
పనుత్తయే ॥ యో౽సౌసర్వగతో విష్ణుశ్చిత్స్వరూపీనిరంజనః ॥ సఏవ
ద్రవరూపేణ గంగాంభో నాత్రసంశయః ॥ నందినీనలినీసీతామాలినీచ
మహాపగా । విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగాత్రిపథగామినీ ॥ భాగీరథీ
భోగవతీజాహ్నవీత్రిదశేశ్వరీ । ద్వాదశైతానినామాని యత్రయత్ర
జలాశయే ॥ స్నానకాలేపఠేన్నిత్యం మహాపాతకనాశనమ్ ॥

నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా - శిఖాంద్విధావిధాయ, నిరుద్ధకర్ణ
నాసఃత్రిరాప్లుత్య ఆచమ్య - శిఖాంబద్ధ్వా- దేహంప్రక్షాళ్య - ఆచ
మ్య...గ్గం ప్రాతస్స్నానమహంకరిష్యే॥ఇతిసంకల్ప్య॥

హిరణ్యశృంగ మితిసూక్తంజపేత్॥ హిరణ్యశృంగంవరుణం ప్రపద్యే తీర్థంమేదేహియాచితః। యన్మయాభుక్తమసాధూనాం పాపేభ్యశ్చ ప్రతిగ్రహః। యన్మేమనసావాచాకర్మణావా దుష్కృతం కృతం। తంనఇన్ద్రోవరుణోబృహస్పతి స్సవితాచపునంతు పునఃపునః॥ స్నాత్వాచమ్య॥ తతోమార్జయేత్॥ ఓం ఆపోహిష్ఠామయోభువస్తాన ఊర్జేదధాతన। మహేరణాయచక్షసే॥ యోవశ్శివతమోరసస్తస్య భాజయతేహనః। ఉశతీరివమాతరః॥ తస్మాఅరంగ మామవో యస్యక్షయాయజిన్వథ। ఆపోజనయథాచనః॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతఃకశ్యపోయాస్వింద్రః। అగ్నింయా గర్భం దధిరేవిరూపాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనా భవంతు॥ యాసాగ్ం రాజా వరుణోయాతిమధ్యే సత్యానృతేఅవపశ్యం జనానాం।మధుశ్చుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు॥ యాసాం

స్నాననియమః॥ శ్లో॥ ప్రాతస్సాభిముఖః స్నాయాత్ మార్జనేచాఘమర్షణే। అన్యత్రార్కాభిముఖో రాత్రౌ ప్రాగుదఙ్ముఖ ఏవవా॥ సంకల్పస్సూక్తపఠనం మార్జనం చాఘమర్షణం।దేవాదితర్పణంచైవ స్నానం పంచాంగముత్తమం॥ తతోనదీంసమాగత్య గంగాధ్యానపురస్సరం నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా త్రివారంస్నానమాచరేత్॥ విశ్వామిత్రః॥ నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వా కృత్వాకేశాన్ ద్విధాద్విజః। నిరుద్ధకర్ణనాసస్తు త్రివారం మజ్జనంచరేత్॥ విష్ణుః॥ త్రిరాప్లుత్యసమాచమ్యశిఖాంబధ్వాసమాచమేత్। ప్రాణానాయమ్య సంకల్ప్యత్రివారం మజ్జమేత్పునః॥

ద్దేవాద్రివిక్తృణ్వాన్తిర్భక్షంభూ అన్తరిక్షే బహుధాభవన్తి। యాఃపృ
థివీంపయసోన్దన్తిశ్శుక్రాస్తానఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవన్తు॥ శివేనమాచ
క్షుషాపశ్యతాపశ్శివయా తనువోపస్పృశత త్వచంమే। సర్వాగ్ం
అగ్నీగ్ంరప్సుషదోహువేవో మయివర్చో బలమోజోనిధత్త॥ ఇద
మాపఃప్రవహతావద్యంచ మలంచయత్। యచ్చాభిదుద్రోహానృ
తంయచ్చశేపే అభీరుణం॥ ఆపోమాతస్మాదేనసః విశ్వాన్ముఞ్చ
త్వగ్ంహసః। నిర్మాముఞ్చామిశపథాన్నిర్మా వరుణాదధి। నిర్మా
యమస్యపడ్బీశాత్సర్వస్మాద్దేవకిల్బిషా దథోమనుష్యకిల్బిషాత్॥

అథ పవమానసూక్తమ్.

పవమానస్సువర్జనః। పవిత్రేణవిచర్షణిః। యఃపోతాసపునాతు
మా॥పునన్తుమాదేవజనాః। పునన్తుమనవోధియా। పునన్తువిశ్వఆ
యవః॥ జాతవేదఃపవిత్రవత్। పవిత్రేణపునాహిమా। శుక్రేణదేవ
దీద్యత్। అగ్నేక్రత్వాక్రతూగ్ంరను॥ యత్తేపవిత్రమర్చిషి। అగ్నే
వితతమన్తరా। బ్రహ్మతేనపునీమహే॥ ఉభాభ్యాందేవసవితః। పవి
త్రేణసవేనచ। ఇదంబ్రహ్మపునీమహే॥ వైశ్వదేవీపునతీదేవ్యాగా
త్। యస్యైబహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయామదన్త స్సధమా
ద్యేషు। వయగ్గ్స్యామపతయోరయీణాం॥ వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా
పునాతు। వాతఃప్రాణేనేషిరోమయోభూః। ద్యావాపృథివీపయసా
పయోభిః। ఋతావరీయజ్ఞియేమాపునీతామ్॥ బృహద్భిస్సవితస్తృ

భిః । వసిష్ఠైర్దేవమానవైః । అగ్నేదక్షైఃపునాహిమా ॥ యేనదేవా
అపునత। యేనాపోదివ్యంకశః । తేనదివ్యేనబ్రహ్మణా। ఇదంబ్రహ్మ
పునీమహే ॥ యః పావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం।
సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతి।స్వదితంమాతరిశ్వనా॥పావమానీర్యోఅధ్యే
తిఋషిభిస్సంభృతగ్ంరసం।తస్మైసరస్వతీదుహే। క్షీరగ్ంసర్పిర్మధూ
దకమ్॥ పావమానీస్స్వస్త్యయనీః। సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషిభి
స్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం । పావమానీర్దిశంతు
నః। ఇమంలోకమథోఅముం । కామాన్థ్సమర్ధయంతునః । దేవీర్దేవై
స్సమాభృతాః ॥ పావమానీ స్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిఘృ
తశ్చుతః। ఋషిభిస్సంభృతోరసః। బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితమ్॥
యేన దేవాఃపవిత్రేణ। ఆత్మానంపునతేసదా । తేనసహస్రధారేణ।
పావమాన్యః పునంతుమా॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం। శతోద్యామగ్ం
హిరణ్మయం। తేనబ్రహ్మవిదోవయం।పూతంబ్రహ్మపునీమహే॥ ఇన్ద్ర
స్సునీతీసహమాపునాతు।సోమస్స్వస్త్యావరుణస్సమీచ్యా।యమో
రాజాప్రమృణాభిఃపునాతుమా। జాతవేదామోర్జయంత్యాపునాతు॥
పునర్నిమజ్జ్య॥ (మలస్నానముచేసి)॥ నమోఽగ్నయ ఇతి నమస్కృత్య ॥
నమోఽగ్నయేఽప్సుమతే నమ ఇంద్రాయ నమో వరుణాయ నమో
వారుణ్యై నమోఽద్భ్యః ॥ యదపాం క్రూరమితి సాంగుష్ఠయజ్ఞసూ
త్రేణాఽలోడితాభిరద్భి స్త్రిరాప్లుత్య॥ ఆలోడనపూర్వక మేవగాహ

నమ్ । యద్వహం కుర్మిరం యదమేధ్యం యదశాంతం తదపగచ్ఛ
తాత్ ॥ అజ్ఞాతాదవాదతిపానాద్యచ్చశ్చాగాత్ప్రతిగ్రహాత్ । తన్నో
వరుణోరాజాపాణినా హ్యవమర్శతు ॥ సోఽహమపాపోవిరజోనిర్ము
క్తోముక్తకిల్బిషః । నాకస్యపృష్ఠమారుహ్యగచ్ఛేద్బ్రహ్మసలోకతామ్ ।
యశ్చాప్సు వరుణస్సపునాత్వఘమర్షణః ॥ ఇమంమేగంగే ఇత్యపో
ఽభిమంత్ర్య । ఇమంమేగంగే యమునే సరస్వతి శుతుద్రిస్తోమగ్ంసచ
తాపరుష్ణియా । అసిక్నియామరుద్వృధే వితస్తయార్జీకీయే శృణుహ్యా
సుషోమయా ॥ అఘమర్షణ సూక్తమ్.

ఋతం చేత్యఘమర్షణసూక్తేనాప్సు అవగాహేత । ఋతం
చసత్యంచాభీద్ధాత్తపసోఽధ్యజాయత । తతోరాత్రిరజాయతతతస్స
ముద్రో అర్ణవః ॥ సముద్రాదర్ణవాదధిసంవత్సరోఅజాయత । అహోరా
త్రాణివిదధ (విదధ)ద్విశ్వస్యమిషతోవశీ ॥ సూర్యాచంద్రమసౌ
ధాతాయథాపూర్వమకల్పయత్ । దివంచపృథివీంచాంతరిక్షమథో
సువః ॥ యత్పృథివ్యాగ్ంరజస్స్వమాంతరిక్షే విరోదసీ । ఇమాగ్ంస్త
దాపోవరుణఃపునాత్వఘమర్షణః ॥ పునంతువసవఃపునాతువరుణఃపునా
త్వఘమర్షణః । ఏష భూతస్యమధ్యేభువనస్యగోప్తా । ఏష పుణ్యకృతా
ల్లోకానేషమృత్యోర్హిరణ్మయం । ద్యావాపృథివ్యోర్హిరణ్మయగ్ం ।
సగ్ంశ్రితస్సువః ॥ స నస్సువస్సగ్ంశిశాధి ॥ ఆర్ద్రం జ్వలతీత్యాచ
మ్య ॥ ఆర్ద్రం జ్వలతిజ్యోతిరహమస్మి । జ్యోతిర్జ్వలతిబ్రహ్మాహమస్మి

యోఽహ మస్మి బ్రహ్మాహ మస్మి। అహమస్మి బ్రహ్మాఽహమస్మి అహమేవాహం మాం జుహోమి స్వాహా॥

పూర్వోక్తఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం స్నానాంగత్వేన దేవాదితర్పణం కరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ దేవతీర్థేనతర్పణంకుర్యాత్॥ బ్రహ్మాదయో యే దేవాః తాన్ దేవాన్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥ భువర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥ సువర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥ భూర్భువస్సువర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ ఋషితీర్థేనద్విరావృత్త్యా॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యే ఋషయః తాన్ ఋషీన్ స్తర్పయామి॥ భూర్ ఋషీన్ + మి॥ భువర్ ఋషీన్...మి॥ సువర్ ఋషీన్...మి॥ భూర్భువస్సువర్ ఋషీన్...మి॥ ౨॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితృతీర్థేనత్రిరావృత్త్యాతర్పయేత్॥ సోమః పితృమాన్ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యే పితరః తాన్ పితౄన్ స్తర్పయామి॥ 3॥ భూః పితౄన్ స్తర్పయామి॥ 3॥ భువః పితౄన్...మి॥ 3॥ సువః పితౄన్ స్తర్పయామి॥ 3॥ భూర్భువస్సువః పితౄన్...మి॥ 3॥ సవ్యం॥ అనేన దేవఋషిపితృతర్పణేనభగవాన్ + మస్తు॥ (స్నాత్వా) ప్రాచీనావీతీ॥ స్నానకాలేపితృపితామహప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం॥ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాంవసు...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురు...పాణాం। మాతామహీమాతుఃపితామహీమాతుః ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం... దాయీనాం॥ సర్వేషాం పితౄణాంఅక్షయ పుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం ...స్నానమహంకరిష్యే॥ స్నాత్వాచమ్య॥ సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని కరిష్యే॥ ఓమ్ఉద్యన్నద్యమిత్రమహః। ఆరోహన్నుత్తరాందివం। హృద్రోగం మమసూర్య। హరిమాణంచనాశయ। శుకేషుమేహరి

మాణం। రోహిణాశాస దశ్మసి। అథోహారిద్రవేషు మేహరిమాణంనిద ధ్మసి। ఉదగాద్రయమాదిత్యః। విశ్వేనసహాసాసహ। ద్విషంతంమమ రంధయన్। మోఅహంద్విష తేరధం॥ ఓమ్మిత్రిరవిసూర్య భానుఖగ పూషహిరణ్యగర్భమరీచ్యాదిత్య సవిత్రర్కభాస్కరేభ్యోనమః ఇద మర్ఘ్యంసమర్పయామి॥ స్నాత్వా॥ తతఉదకప్రక్షేపణం కుర్యాత్॥ శ్లో॥ యన్మయాదూషితంతోయం శారీరమలసంయుతం। తస్మాత్పా పవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణంతర్పయామ్యహమ్॥ అసంస్కారాశ్చయే కే చిజ్జలాశాః పితరోమమ। తేషా మాప్యాయనార్థాయదీయతేసలిలం మయా॥ శ్లో॥ యే కేచాఽస్మత్కులేజాతాఅపుత్రాగోత్రిణోమృతాః। తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం వస్త్రనిష్పీడనోదకమ్ ॥ ఇతి వస్త్రం నిష్పీడ్య॥ శ్రీరామరామరామ॥

తత శ్శుభ్రవస్త్రంధృత్వాచమ్య । విధిపూర్వకేణ భస్మధారణ సంధ్యావందనాదికంకుర్యాత్॥

శ్లో॥ సువర్ణదర్భరజతై ర్వినావైదక్షిణేకరే। యఆచమయ తే మోహా ద్బాచాంతేరుధిరంభవేత్॥ విష్ణుః॥ శ్లో॥ ఉత్తమంతునదీస్నా నం తటాకేమధ్యమంస్మృతం। కూపేస్నానంతుసామాన్యం భాండ స్నానంవృథాభవేత్॥ నదీషుదేవఖాతేషుప్రాతస్నానాయాద్వినేదినే। తదభావేతటాకేచ కూపేవాస్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ శ్వానకుక్కుట మార్జాల మద్యభాండరజస్వలాః। స్పృష్ట్వాదేవలంకంచైవసచేలం స్నానమాచరేత్॥ శ్లో॥ చితించచితికాష్ఠంచయూపంచండాలమేవచ। స్పృష్ట్వాదేవలకంచైవ సవాసాజలమావిశేత్ ॥

అథ భస్మధారణవిధానమ్.

ఆగ్నేయంభస్మసద్యోజాత మితిపంచబ్రహ్మమంత్రైఃపరిగృ హ్య। సద్యోజాతంప్రపద్యామి సద్యోజాతాయవైనమోనమః। భవే

భవేనాతిభవే భవస్వమాం। భవోద్భవాయనమః॥ వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమోరుద్రాయనమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయనమో బలాయనమో బల ప్రమథనాయనమస్సర్వభూతదమనాయనమో మనోన్మనాయ నమః॥ అఘోరేభ్యోఽథఘోరేభ్యో ఘోరఘోరతరేభ్యః। సర్వేభ్యస్సర్వశ ర్వేభ్యోనమస్తే అస్తు రుద్రరూపేభ్యః॥ తత్పురుషాయవిద్మహే మహా దేవాయధీమహి। తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్॥ ఈశానస్సర్వవిద్యా నామీశ్వరస్సర్వభూతానాం బ్రహ్మాధిపతిర్బ్రహ్మణోఽధిపతిర్బ్ర హ్మాశివో మేఅస్తుసదాశివోమ్॥అభిమంత్రణమ్॥ అగ్నిరిత్యనేనచాఽభి మంత్ర్య॥అగ్నిరితిభస్మ। వాయురితిభస్మ। జలమితిభస్మ। స్థలమితిభస్మ వ్యోమేతిభస్మ।సర్వగ్ంహవాఇదంభస్మ। మనఏతాని చక్షూగ్ంషి భస్మాని॥ మానస్తోక ఇతిసముద్ధృత్య జలేనసంసృజ్య॥ మానస్తోకేతన యే మానఆయుషి మానోగోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః। వీరా న్మానోరుద్రభామితోఽవధీర్ హవిష్మన్తోనమసావిధేమతే॥ త్ర్యాయు షైః త్ర్యంబకైరితిరస్య క్షిరో రేఖాః పఞ్చకుర్వీత॥త్ర్యాయుషంజమదగ్నేః కశ్యపస్యత్ర్యాయుషం। యద్దేవానాం త్ర్యాయుషన్తన్మేఅస్తుత్ర్యా యుషం॥ త్ర్యంబకంయజామహే సుగంధింపుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్। యే తే సహస్రమయుతం పాశామృత్యోమర్త్యాయహంతవే। తాన్ యజ్ఞస్య మాయయాస

ర్వ్యానవయజామహే॥ మృత్యవేస్వాహా మృత్యవేస్వాహా॥ శ్లో॥ శ్రీక
రంచపవిత్రంచ శోకరోగనివారణం। లోకేవశీకరంపుంసాం భస్మం
త్రైలోక్యపావనమ్ ॥ ఇతిభస్మధారణమ్॥ తతః విధపూర్వకేణ సం
ధ్యావందనాదికం కుర్యాత్ ॥

అథ యమతర్పణమ్.

వృద్ధమనుః॥ శ్లో॥ దీపోత్సవచతుర్దశ్యాంకార్యంచయమతర్పణమ్।
కృష్ణాంగారచతుర్దశ్యా మపికార్యంతథైవచ॥ సయమస్తు॥ దక్షిణా
భిముఖో భూత్వాతిలైస్సవ్యంసమాహితః। దేవతీర్థేన దేవత్వాత్తిలైః
ప్రేతాధిపత్యతః। ఏవంకుర్వతఃఫలమాహామనుః॥ యత్రత్వచసనద్యాం
హిస్నాత్వాకృష్ణచతుర్దశీం। సంతర్పయ్యధర్మరాజానంముచ్యతేసర్వ
కిల్బిషైరితి॥ ఆచమ్య...ఏవం...రం దీపోత్సవచతుర్దశ్యాం యమతర్ప
ణంకరిష్యే॥ దక్షిణాభిముఖ స్తీర్ణేబర్హిషి దేవతీర్థేనతిలమిశ్రితంజ
లందద్యాత్॥ యమంతర్పయామి॥ ధర్మరాజం తర్పయామి॥ మృత్యుం
తర్పయామి॥ అంతకం తర్పయామి। వైవస్వతం తర్పయామి॥ కాలంతర్ప
యామి॥ సర్వభూతక్షయం తర్పయామి॥ ఔదుంబరం తర్పయామి॥ ద
ధ్నంతర్పయామి॥ నీలంతర్పయామి॥ పరమేష్ఠినంతర్పయామి॥ వృకో
దరం తర్పయామి॥ చిత్రంతర్పయామి॥ చిత్రగుప్తంతర్పయామి॥ ఇతి
తర్పయేత్॥ శ్లో॥ యమాయధర్మరాజాయ మృత్యవేచాంతకాయ
చ। వైవస్వతాయకాలాయ సర్వభూతక్షయాయచ॥ ఔదుంబరాయ
దధ్నాయనీలాయ పరమేష్ఠినే। వృకోదరాయచిత్రాయ చిత్రగుప్తా
యతేనమః॥ కృష్ణాంగారకచతుర్దశ్యామితితత్తిథిసంకల్పవిశేషః॥

అథ భీష్మతర్పణమ్.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ శుక్లాష్టమ్యాంతు మాఘస్యదద్యాద్భీష్మాయయో
జలం। సంవత్సరకృతంపాపం తత్క్షణాదేవనశ్యతి॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం
మాఘశుక్లాష్టమ్యాం భీష్మతర్పణంకరిష్యే॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రం

సాంకృతి ప్రవరం గంగాపుత్రాన్ వర్మాణం తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా
దగోత్రం సాంకృతిప్రవరం భీష్మవర్మాణ తర్పయామి॥ వైయాఘ్రపా
దగోత్రంసాంకృతిఅపుత్రప్రవరం వర్మాణం తర్పయామి। ఇతితర్ప
యేత్॥ అస్యైవాన్యశ్చకల్పః॥ వైయాఘ్రపాదగోత్రాయసాంకృతిప్రవ
రాయచ।గంగాపుత్రాయభీష్మాయప్రదాస్యేఽహంతిలోదకమ్।అపు
త్రాయదదామ్యేతజ్జలంభీష్మాయవర్మణే॥ ఇతిభీష్మతర్పణమ్॥

అథ సింధుస్నానప్రయోగః.

శ్లో॥ అశ్వత్థ సాగరౌసేవ్యౌ నస్ప్రష్టవ్యౌకదాచన। అశ్వత్థంమం
దవారేతు సాగరంపర్వణిస్పృశేత్ ॥ అత్రసముద్రోదకేనాచమనం
నకార్యంకింతూదకాంతరేణైవతథాచోక్తం। అద్భిరాభిరద్భిరాచామే
దితి॥ తత్రైవాచమనః యోగ్యస్థలాని॥ గోకర్ణేచ ప్రభాసేచగంగాసాగ
ర సంగమే। జగన్నాథే రామసేతౌ ఏభ్యః పంచమంచరేత్॥సింధౌ
కృత్యమహ॥ ధనుర్బాణౌ లిఖిత్వాథ నమస్కృత్యశ్రుతింజపేత్। సిం
ధౌప్రక్షిప్యసూత్రాణిసరత్నం సహరీతకమ్॥సింధుతీరంప్రాప్య తత్ర
ధనుర్బాణౌలిఖిత్వా॥ శ్లో॥ రఘువీరపదాంభోజపవిత్రీకృతపాంసవే। ద
శకంఠ శిరశ్ఛేద హేతవే సేతవే నమః॥ యానికానిచ...రక్షరక్షసరి
త్పతే॥ ఇత్యాత్మప్రదక్షిణత్రయంకృత్వా॥ సముద్రాయ వయునాయ
సింధూనాం పతయే నమః॥ నదీనాం సర్వాసాం పిత్రే జుహుతా విశ్వ
కర్మణేవిశ్వాహామర్త్యం హవిః॥ ఇతినమస్కృత్య॥రత్నహరీతకసహి
తాని యజ్ఞోపవీతాని అథవా ఫలపుష్పతాంబూలానిసింధౌప్రక్షిప్య॥
శ్లో॥పిప్పలాదాత్సముత్పన్నే కృత్యేలోకభయంకరి।పాషాణం తేమయా
దత్తమాహారార్థంప్రకల్పితామ్॥ఇతిపాషాణంప్రక్షిప్యప్రార్థయతే॥
శ్లో॥ విశ్వాచీచఘృతాచీచ విశ్వయోనేవిశాంపతే। సాన్నిధ్యం
కురుమేదేవ సాగరేలవణాంభసి। త్రితత్త్వాత్మకమీశానం। నమోవిష్ణు

ముసూపళం। సాన్నిధ్యంకురు మే దేవ సాగరే లవణాంభసి॥ నమస్తే వి
శ్వగుప్తాయ నమో విష్ణ వపాంపతే। నమో జలధిరూపాయ నదీనాం
పతయే నమః॥ ఇతింనమస్కృత్య॥ నను సజగదాధార శంఖచక్రగదాధ
ర। దేవ దేహి మమానుజ్ఞాం తవ తీర్థనిషేవణే। ఇత్యనుజ్ఞాంస్వీకృత్య।
మంత్రం పఠేత్॥ అగ్నిశ్చ యోనిరనిలశ్చదేహో రేతోధవామృ
త్యస్యామృతస్య నాభిః। ఏతద్బ్రువం పాండవ సత్యవాక్యం స్మృత్వావ
గాహేత పతిం నదీనాం॥ తత స్నాత్వా। ఆపోహి ష్ఠామయోభువ
ఇతి తిసృభిర్హిరణ్యవర్ణా ఇతి చతసృభిః పవమాన స్సువర్జన ఇత్యేతే
నానువాకేన చేత్యాదిభి స్నాయాత్।పూర్వోక్త...శుభతిథౌ ప్రాచీ
నావీతీ యజమానస్యపితుః పితౄణామక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్య
ర్థం- ఆకామాన్వైప్రయుక్త మహాపర్వణి సింధుస్నానకాలే పితృపితా
మహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపాణాం॥ మాతృపితామ
హీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...దాయీనాం॥ మాతామహ
మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...పా
ణాం- సపత్నీకానాం॥ సర్వేషాం పితౄణామక్షయపుణ్యలోక ఫలా
వాప్త్యర్థం...స్నానమహంకరిష్యే॥ఇతిస్నానంకృత్వా॥సూర్యార్ఘ్యం॥
ఉద్యన్నద్య...రథమ్॥మిత్ర...నమః॥ఇదమర్ఘ్యం...మి॥ఆచమ్య...ర్థం
సింధుస్నానాంగ మర్ఘ్యప్రదానం కరిష్యే। శ్లో॥ సర్వరత్నోద్భవ
శ్శ్రీమాన్ సర్వరత్నకరోదధిః। సర్వరత్నప్రదాత స్వాం గృహాణా
ర్ఘ్యంమహోదధే॥ఇత్యర్ఘ్యం దత్వా।ఉపకాంతేనాచమ్య...ఏవం...
ర్థం సింధుస్నానాంగపిప్పలాదాదితర్పణంకరిష్యే పిప్పలాదం కలింక

శ్యాంకృతాంతం జీవనేశ్వరం। వసిష్ఠం వామదేవంచ పరాశరమపాంప
తిం॥ వాల్మీకిం నారదంచైవ వాలఖిల్యాం స్తథైవచ। నలం నీలంగవా
క్షంచ గవయంగంధమాదనం। జాంబవంతం హనూమంతం సుగ్రీవం
చాంగదంతథా।క్రౌంచంచద్వివిదంచైవవృషభంశరభంతథా।రామంచ

లక్ష్మణం చైవ సీతాం చైవ యశస్వినీం। ఏతాంస్తు తర్పయేద్విద్వాన్ జలమ
ధ్యే విశేషతః। ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం యత్కించిత్సచరాచరం। మయా
దత్తేన తోయేన తృప్తిమేవాభిగచ్ఛతు। ఆచమ్య॥ యన్మయా దూషితం
తోయం శారీరమలసంయుతం। తస్య పాపవిశుద్ధ్యర్థం యక్ష్మాణం తర్ప
యామ్యహం ॥ అసంస్కారాశ్చ యే కేచిజ్జలాశాః పితరో మమ।
తేషామాప్యాయనార్థాయ దీయతే సలిలం మయా ॥ ఇతి తత్తే హస్తా
భ్యాం ఉదకం నిక్షిప్య॥ యే కేచాస్మత్కుల...నోదకమ్॥ శుభ్రవస్త్రం
ధృత్వాచమ్య॥ యథాశక్తి గోదానాదికం బ్రాహ్మణాయ దద్యాత్॥ ఆ
శామావైశ్రయుక్త మహోదయాది మహాపర్వణి యోగ్యం॥

ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః.

స్నాత్వా మృత్తికయా చోర్ధ్వ పుండ్రం కుర్యాత్ప్రయత్నతః।
జపకాలే మృదా కుర్యాత్సంధ్యాకాలే చ వారిణా। భస్మనా హోమ
కాలేతు చందనం సార్వకాలికం॥ తత్ప్రకారః॥ గోపీచందన పాపఘ్న
విష్ణుదేహసముద్భవ। చక్రాంకిత నమస్తుభ్యం ధారణాన్ముక్తిదో భవ॥
ఇతి మృత్తికామాదాయ॥ ఇమం మే గంగే యమునే... శృణుహ్యాసు
షోమయా॥ ఇతి జలమాదాయ॥ విష్ణో రరాటమసీతి మర్దయేత్॥
విష్ణోరరాటమసి విష్ణోః పృష్ఠమసి ... విష్ణవే త్వా॥ అతో దేవా ఇత్యే
తాభిర్విష్ణుగాయత్ర్యా చ త్రివారమభిమంత్ర్య॥ అతో దేవా అవంతు
నో యతో విష్ణుర్విచక్రమే। పృథివ్యాస్సప్తధామభిః॥ ఇదం విష్ణు
ర్విచక్రమే...సురే। త్రీణి పదా విచక్రమే విష్ణుర్గోపా అదాభ్యః...ధా
రయన్॥ తద్విష్ణోః పరమం పద ... ప్రచోదయాత్॥ శంఖచక్రగదా
పాణే ద్వారకానిలయాచ్యుత। గోవింద పుండరీకాక్ష రక్షమాం శర
ణాగత మితి ధ్యాత్వా గృహస్థో లలాటాదిస్థానేష్వనామికాం గుళ్యా

విష్ణుగాయత్ర్యా కేశవాదిద్వాదశ నామభిర్వాధారయేత్ । బ్రహ్మచారీవానప్రస్థోవాలలాటకంఠహృదయమూలేషు నారాయణగాయత్ర్యాకృష్ణాది పంచనామభిర్వాధారయేత్ । యతిస్త్వజ్ఞాన్యా శిరోలలాటహృదయేషు ప్రణవేనధారయేత్ । పరమహంసోలలాటే వైకమూర్ధ్వపుండ్రం ధారయేత్ ॥

యాజుషస్మార్తానుక్రమణికాయాం తృతీయభాగస్సమాప్తః

అథ చతుర్థభాగప్రారంభః.

ఘటస్ఫోటనశ్రాద్ధవిధిః.

బ్రహ్మాండపురాణే॥శ్లో॥ ఘటశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీతసపిండేపతితేసతి। జ్ఞాతిభిర్బంధుభిస్సార్ధం కర్తాతత్ప్రేరణేచ్ఛయా॥ పతితానాంతథాక్లీబగర్భభ్రష్టసురాపిణాం కులటానాంతథాద్రోహిమోహినాం నాస్తినిష్కృతిః । నాశౌచంనోదకంతత్ర నకుర్యాత్పైతృమేధికం । మహాపాతకసంజ్ఞానిపాపానివివిధానిచ । యోమోహాత్సమనుప్రాప్తస్తస్యనాస్తిప్రతిక్రియా। పతితంపాతయేద్వంశా జ్జీవితంవామృతంచ వా। జ్ఞాతయోబాంధవాశ్చాన్యే గ్రామవృద్ధాస్తథాపరే ఘటోత్సర్గవిధింకృత్వా త్యజేయుర్వనగహ్వరే॥ కర్తాపరిణమ్యచసభాంవిజ్ఞాప్యతదనుజ్ఞయా । అమారిక్తాష్టమీ షష్ఠ్యేకాదశీషుచనైరృతే । దక్షిణస్యాందిశిమహానద్యాం దేవాలయేతథా । పతితస్యముఖంబాహూబధ్వానీయాతదంతికం॥ సమ్మార్జనీంజలఘటం దాస్యాసంవాహ్యాచస్వయం । రక్తగంధాక్షతకుశాన్ ధృత్వాబంధుజనైస్సహ । సదధ్యోదనపాత్రంచ పశ్చార్ధంపాత్రితండులాన్। అన్యమంబుఘటం నూత్నమాజ్యంవస్త్రంచనూతనం। అన్నంపక్త్వాజలఘటే ప్రేతమావాహ్యాచార్చయేత్। పిండందత్వావామపాద పార్ష్ణినాపాతయేద్ఘటం। పతితస్యముఖందాస్యా సమ్మార్జన్యాచమార్జయేత్। తంఘటంతుసమావృత్య పాతయేత్పృష్ఠతోభువి। స్వగృహంస్వజనాంశ్చైవప

గచ్ఛేత్పతితో జనః॥ మమగోత్రసముద్భూతః పాపిష్ఠమమవంశజః। ఇద
మన్నంచపానీయం భుక్త్వాగచ్ఛ యథేచ్ఛయా॥ ఇతి దధ్యోదనంచా
న్నం పాత్రస్థసలిలం దిశేత్। తద్వస్త్రం తుద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణా
భ్యాం ప్రదాయచ। త్యక్తబంధం సముత్సృజ్య తన్ముఖం నావలోక
యేత్॥ నద్యాం స్నాత్వా గృహం గత్వా పుణ్యాహం వాచయేత్తతః।
లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానతః। తత్రచాజ్యాహు
తీర్హుత్వా గాయత్ర్యాష్టోత్తరంశతం। పతితే తు మృతే తస్మిన్ నా
శౌచం నోదకక్రియా॥

అథ ఘటశ్రాద్ధప్రయోగః.

యస్మిన్ కస్మిన్ పతితే జనే తత్సపిండః కర్తా యథాశక్తిదక్షి
ణాంగృహీత్వా॥ నమ స్సంపత్స—నమః॥ ఇతి పరిషదం సభాంచ త్రిః ప్రద
క్షిణీకృత్య। తత్పురతో దక్షిణాం నిధాయ॥ నమో మహద్భ్యో నమో-
దేవాః॥ ఓం నమస్సదసే సదసస్పతయే। నమస్సఖీనాం పురోగాణాం
చక్షుషే। నమో దివే నమః పృథివ్యై సప్రథ సభాం మే గోపాయ మే చ
సభ్యాస్సభాసదః తానింద్రియావతః కురు సర్వమాయురుపాసతాం॥
సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో నమః॥ ఇతి నమస్కృత్య। అశేషే హే పరిషత్
మదీయాం విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్య మయా సమర్పితామిమాం ద
క్షిణాం స్వీకృత్య అస్మద్వంశజాతః కశ్చిజ్జనః సదాచారపరిభ్రష్టః దు
రాచారనిరతః। బ్రాహ్మణ్యాత్పతితశ్చాసీత్। తస్య కా వా సత్కృతిః
శేషైరస్మాభిః కింకర్తవ్యమితి యథాశాస్త్రవిధిం నిశ్చిత్య ఉపదిశ్య
మామనుగృహాణ॥ ఇతి ప్రార్థయేత్। తతో ఽనువాదకః॥ హే యజ
మాన అముకగోత్ర అముకనామధేయ। అశేషా పరిషత్త్వదీయాం
విజ్ఞాపనాం సమ్యగవధార్య త్వయా సమర్పితాం దక్షిణాం గృహీత్వా।
యుష్మద్వంశే జాతస్య పతితజనస్య। పతితానామిత్యాదిబహవశ్చేత్।
బ్రహ్మాండపురాణోక్తప్రకారేణ ఘటశ్రాద్ధేన విసర్జనం కర్తవ్యం। ఏ
వం త్వయా సమ్యగాచరితే సతి భవాన్ నిష్కల్మషో భవేత్। ఇత్యుక్తే స

భవానపితథాస్త్వితి ప్రతిబ్రూయాత్ తతః కర్తాబంధుభిరాలోచ్య రాజ్ఞేనివేద్య తత్కర్మణ్యధికారార్థం స్వయంకృతశిరోవపనః తతఃకృచ్ఛ్రత్రయంకుర్యాత్ । తతోరిక్తతిథౌకృష్ణాష్టమ్యాం కృష్ణైకాదశ్యాం అమాయాంవా గ్రహానుకూల్యేనజ్ఞాతిర్బంధుభిస్సహ జలపూర్ణఘటంసమ్మార్జనీంచదాస్యాహాయిత్వా । అన్యంజలపూర్ణఘటం సదర్భోదనశరావం పిండార్థంతండులాన్ । పచనార్థంపాత్రంనూతనైకవస్త్రంరక్తగంధాక్షతపుష్పకుశాన్ గృహీత్వా । దక్షిణస్యాంనైరృత్యాంవాదిశిగత్వా। తత్రాశ్వత్థమూలేదేవాలయే చతుష్పథేవా శుద్ధజలేనసమ్మార్జన్యామార్జయిత్వా। అద్భిఃప్రోక్ష్య।ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య । తేషూదకఘటాదికాని నిధాయ । పతితేపతత్కర్మాసంగీకారే భుజముఖాని బధ్వాఽనీతంపతితజనం తత్సమీపేసంస్థాప్యకర్తాస్నాత్వాఽర్ద్రవాసాః దర్భేష్వాసీనః। దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ=పుణ్యతిథౌ । మద్వంశేమద్గోత్రోద్భవస్య పతితస్య ఘటశ్రాద్ధవిధినావిసర్జనంకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య । స్వశిఖాంవిస్రస్య ప్రాచీనావీతీ । తండులైఃపచనపాత్రేన్నంకృత్వా । ఏకంజలఘటం రక్తగంధాక్షతపుష్పైరభ్యర్చ్య। వస్త్రేణాచ్ఛాద్య॥ శ్లో॥ ఆయాహిప్రేతగంభీరైః పూర్వైస్సౌమ్య పథోత్తమైః। ప్రజామస్మభ్యమాయచ్ఛ రయిందీర్ఘాయుతేవచ॥ ఇతిమంత్రేణఘటరూపపతిత ప్రేతదేవతామావాహయామి ॥ ఇత్యావాహ్య ఉచితోపచారైరభ్యర్చ్య ! అన్నంపాత్రాంతరే నిక్షిప్య అభిఘార్యనివేదయిత్వా। తత్పురతో భూమింసమాలిప్య । దక్షిణాగ్రాన్ దర్భానాస్తీర్య తచ్ఛేషాన్నేనపిండంకృత్వా। పతితాయేమం ప్రేతాయేమందదామ్యుపతిష్ఠతు । ఇత్యవాచీనపాణినా పిండందత్వా తదుపరితృప్యస్వేత్యుదకందత్వా । పచనపాత్రేఉదకంనిసిచ్య॥

శ్లో॥ మయాసృష్టోజలఘటః ప్రేతేనసహచాద్యవై। పతితంపాలయాశుత్వమనేన కృతకర్మణా॥ అంభస్త్వం సర్వజగదామాప్యాయన

కరంనదా।యస్మాదనేనపతితం తద్ధామనయచోన్నతం॥

ఇతికలశస్థోదకైః పతితంమార్జయిత్వా ఉత్థాయ। తద్ఘటంపృష్ఠతోనవేక్ష్యమాణః వామపాదపార్ష్ణిఘాతేనపాతయిత్వా। తతఃదాస్యనమ్మార్జన్యాపతితస్య ముఖప్రతిర్మార్జయిత్వా। తయాదాస్యాజలఘటంస్కంధేవాహయిత్వా పతితంవితాగ్ని మేవత్రి రప్రదక్షిణం కారయిత్వా పృష్ఠతోభూమాకలశం నిస్సృజేత్। (నారాయణ స్మరణంకృత్వా)

శ్లో॥ స్వగృహం స్వజనాంశ్చైవ నగచ్ఛేత్పతితోజనః। మమగోత్రసముద్భూత పాపిష్ఠమమపంజ। పతితత్వంవిసృష్టోసియథేచ్ఛంగచ్ఛమాచిరం। యదాకదావాపిపునర్మాగచ్ఛమమమందిరం। గచ్ఛాస్మాభిర్విసృష్టోద్యత్యక్తస్త్వం సర్వకర్మభిః। నాస్మాకంతుత్వయాకృత్యంభవాన్మాకమంకేతుతపతిత్వా॥

తతః అఖండిత వస్త్రాం పతితాభిముఖం ద్విధాకృత్వా బ్రాహ్మణాభ్యాందత్వాశరావదధ్యోదనంభక్షయ। పచనస్యాత్తస్థోదకంపిబేదితిసర్గిక్షేత్॥ ఇత్యుక్త్వా తంపతితంనావలోక్య విసర్జయేత్॥

శ్లో॥ విశ్వంభరః పంచభూతాన్యాషిణ్యస్సర్వదేవతాః। మయాత్యక్తోద్యపతితశ్శృణ్వంతువచనంమమ॥ శ్లో॥ దిశాంపతీన్నమస్యామి సర్వకామఫలప్రదాన్। కుర్వంతు సఫలం కర్మ కుర్వంతుసతతంశుభం॥ నమస్కృత్య నిర్వృతాఽన్యమార్గేణగత్వా। ఉపవీతీబద్ధశిఖోభూత్వాబంధుభిస్సహానద్యాదౌ సమ్యక్స్నాత్వా శుభ్రవస్త్రాణిధృత్వా బ్రాహ్మణేభ్యో గంధపుష్పాక్షత తాంబూలాని దత్వాస్వయమలంకృత్యతైస్సహగృహంగత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా దశదానానికృత్వా॥ గృహమధ్యే లౌకికాగ్నింప్రతిష్ఠాప్య స్వశాఖోక్తప్రకారేణగాయత్ర్యాష్టోత్తరశతంహుత్వా హోమశేషంసమాప్య। బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా తతః ఆశీర్వాదఃకర్తవ్యః। జ్ఞాతిభిస్సహభుంజీత తతఃపతితఃదేశాంతరంగత్వావా స్వదేశేస్థిత్వావా మృతే

శ్చేత్ । జ్ఞాతీనాం సూతకంనాస్తి । ప్రేతకర్మాణిచనకుర్యాత్ । ఘ
టోత్సర్గకరణా త్పూర్వం మృతశ్చేత్ తత్ప్రతికృతిందర్భగ్రంథంకృ
త్వా తస్యైతత్కర్మకుర్యాత్ పితృమాతృపితృవ్యాణాం జ్యేష్ఠభ్రా
తౄణాంఘటోత్సర్గవిధింనకుర్యాత్ ॥

ఘటస్ఫోటనహోమము మొదలగు విషయములు ప్రత్యేక గ్రంథ
ములో ముద్రించినందున యీగ్రంథమందు చేర్చనైతి.

అర్ధోదయ మహోదయ స్నానమ్.

శ్లో॥ అమార్కపాతశ్రవణై ర్యుక్తాచే త్పౌషమాఘయోః ।
అర్ధోదయస్సవిజ్ఞేయః కించిన్న్యూనం మహోదయమితి ॥ ....

అర్ధోదయం వా మహోదయం వా సంప్రాప్తేసతి సముద్రస్నా
నం గంగాస్నానం వా సంకల్పపూర్వకం కార్యం మహాఫలమితి॥ అత్ర
షోడశమహాదానాని అన్యానిశక్తిదానానికారయేత్ । విధిప్రకారేణ
స్నానదానాదికంకార్యం ॥ అత్రస్నానకాలేస్నానమహాసంకల్పంపఠి
త్వా॥ అత్రసంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య... ఏవంగుణ ...ప్రీత్యర్థంమమ
జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం బాల్యయౌవనకౌమా
రవయోవస్థాసు, జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్కా
యకర్మేంద్రియైరహస్యప్రకాశేచ జ్ఞానతోజ్ఞానతశ్చ మయాకృత మహా
పాతకనివృత్త్యర్థం అధ్యాత్మికఆదిభౌతిక ఆదిదైవికాది తాపత్రయ
జనిత సర్వాపమృత్యు పరిహారార్థం భౌమాంతరిక్ష దుస్స్వప్న
దుర్భూత దర్శనాదిశకునాదిదుర్నిమిత్త జనితతద్దోషపరిహారార్థం పరకృ
తక్రియమాణ మంత్రయంత్రతంత్రక్రియాభిచారిక భూతప్రేతపిశాచ
బద్ధబ్రహ్మరాక్షసయక్షయమదూత శాకినీఢాకినీ సప్తశ్వాపదతస్క
రాద్యనేకోపద్రవాదిసకలమహాభయనివృత్త్యర్థం, వాతపిత్తకఫోద్భవ
నానాకారణనిమిత్తజ్వరపాండుకుష్ఠశూలహృద్రోగ భగంధరాదినా
నావిధజనిత సకలరోగనివృత్త్యర్థం క్షేమస్థైర్య విజయాభయాయురా
రోగ్యైశ్వర్యాభి వృద్ధ్యర్థం, ధర్మార్థ కామమోక్ష చతుర్విధ

ఫలపురుషార్థ సిద్ధ్యర్థం ఇహలోకే బహుప్రకారేణ కాయిక వాచిక మానసిక స్పృష్టాస్పృష్ట భుక్తాభుక్తాది నానావిధ దోషనివృత్త్యర్థం దేహారోగ్యసిద్ధ్యర్థం చింతితమనోరథ ఫలప్రాప్త్యర్థం మమచిత్తస్వాస్థ్యసిద్ధ్యర్థం అశ్వగోమహిష్యాది పశుబాల్యసిద్ధ్యర్థం మమజన్మనక్షత్రవశాత్ - నామనక్షత్రవశాత్ - మమజన్మలగ్నవశాత్ - నామలగ్నవశాత్ - మమజన్మాంశవశాత్ - నామాంశవశాత్ - ఏవంగ్రహాః అరిష్టస్థానేషుస్థితాః తైస్తైః క్రియమాణాఃరిష్యమాణాన వర్తమానవర్తిష్యమాణ సూచితాగామిసర్వారిష్ట పరిహారార్థం అర్ధోదయ మహాపర్వణి (మహోదయమహాపర్వణి) సింధూస్నాన మహంకరిష్యే ॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ విధ్యుక్తప్రకారేణ స్నానంకృత్వా॥ నదీతీరే వస్త్రదానాని సువర్ణదానాని హిరణ్యదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥ మహాఫలమితి ॥

సూర్యోపస్థానమ్.

సహనావవతు...తి॥ ఓమ్ ఆదిత్యోవా ఏష ఏతన్మణ్డలం తపతి తత్రతా ఋచస్తదృచా మణ్డలꣳ స ఋచాం లోకోఽథయ ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిర్దీప్యతే తాని సామాని స సామ్నాం లోకోఽథయ ఏష ఏతస్మిన్మణ్డలేఽర్చిషి పురుషస్తాని యజూꣳషి స యజుషా మణ్డలꣳ స యజుషాం లోకస్సైషా త్రయ్యేవ విద్యాతపతి య ఏషోఽన్తరాదిత్యే హిరణ్మయః పురుషః ॥ ఆదిత్యో వై తేజ ఓజోబలం యశశ్చక్షుశ్శ్రోత్ర మాత్మామనో మన్యుర్మనుర్మృత్యు స్సత్యో మిత్రో వాయురాకాశః ప్రాణో లోకపాలకః కింకం తత్సత్యమన్నమమృతో జీవోవిశ్వఃకతమస్స్వయంభుర్బ్రహ్మైతదమృత ఏష పురు

సప్తమస్థానానామధిపతిః బ్రహ్మణస్సాయుజ్యగ్ం సలోకతామాప్నో త్యేతాసామేవ దేవతానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సార్ష్టితాగ్ం సమాన లోకతామాప్నోతి య ఏవం వేదేత్యుపనిషత్ ॥ సహనావవతు...తిః॥ మంత్రేణాంగిరసాంహిరణ్మయం భ్రాజమానవపుషం శుచిస్మితం। చండదీధితిమఖండవిగ్రహం చింతయేన్మునిసహస్రసేవితం॥ ధ్యేయస్సదా సవితృమండలమధ్యవర్తీ నారాయణస్సరసిజాసనసన్నివిష్టః। కేయూరవాన్మకరకుండలవాన్ కిరీటీహారీహిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖచక్రః॥ నమస్సవిత్రే జగదేకచక్షుషే జగత్ప్రసూతిస్థితినాశహేతవే త్రయీమయాయ త్రిగుణాత్మధారిణే విరించినారాయణశంకరాత్మనే।

శ్లో॥ నారాయణో నామ నరో నరాణాం ప్రసిద్ధచోరః కథితః పృథివ్యామ్। అనేకజన్మార్జితపాపసంచయం హరత్యశేషం స్తుతమాత్ర ఏవ॥

... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ... గోత్రస్య నామధేయస్య - ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం శ్రీ సూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే ॥ అత్ర సంకల్పవిశేషః శరీరే వర్తమాన వర్తిష్యమాణ వాతపిత్త కఫోద్భవ నానాకారణజ్వర, క్షయ, కుష్ఠ, శూలాతిసార, పాండు, ధాతుక్షయ వ్రణ, మేహ, భగంధరాది సమస్తామయనిబర్హణార్థం హరిహరనామాత్మక త్రయీమూర్తయే భగవతే ఛాయోషాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణనమస్కారం కరిష్యే। శ్లో॥ ధ్యేయస్సదా సవితృ + శంఖ చక్రః॥ భానో భాస్కర మార్తాండ చండరశ్మి దివాకర। ఆరోగ్యమాయుర్విజయం శ్రియః పుత్రాంశ్చ దేహి మే॥ ఆదిదేవ నమస్తుభ్యం ప్రసీద మమ భాస్కర। దివాకర నమస్తుభ్యం ప్రభాకర నమోఽస్తు తే॥ మిత్ర, రవి, సూర్య, భాను, ఖగ, పూష, హిరణ్యగర్భ, మరీచ, ఆదిత్య, సవితృ, అర్క, భాస్కరేభ్యో నమః॥ ఆత్మప్రదక్షిణనమస్కారాన్ సమర్పయామి హ్రాం- హ్రీం- హ్రూం- హ్రైం- హ్రౌం- హ్రః

శ్రీ ఛాయాపద్మినీఉషాసమేత శ్రీసూర్యనారాయణాయ బ్రహ్మణేనమః॥
నమస్కారాన్ సమర్పయామి॥ ఇతి సూర్యోపస్థానమ్ ॥

రథసప్తమీస్నానవిధానమ్.

మాఘశుక్ల సప్తమ్యా మరుణోదయ వ్యాపిన్యాం స్నానయోగ్యా॥
స్నానప్రార్థనా॥ శ్లో॥ యదాజన్మకృతం పాపం మయా జన్మసుజన్మసు।
తన్మేరోగంచ శోకంచ మాకరీ హంతు సప్తమీ॥ ఏతజ్జన్మకృతం పా
పం యచ్చజన్మాంతరార్జితం। మనోవాక్కాయజం యచ్చ జ్ఞాతాజ్ఞా
తేచ యేపునః॥ ఇతిసప్తవిధం పాపం స్నానాన్మేసప్తసప్తికే। సప్తవ్యా
ధి సమాయుక్తం హర మాకరసప్తమి । ఏతన్మంత్ర త్రయంజప్త్వా
స్నాత్వా పదోదకేనరః । కేశవాదిత్యమాలోచ్య క్షణాన్నిష్కలు
షోభవేత్॥ ఇక్షుఖండేన జలం చాలయిత్వా॥ సప్తార్కపత్రాణి బద
రీపత్రాణి శిరసినిధాయ॥ పూర్వోక్తమంత్రైస్స్నాత్వా ॥ తత్రాయం
ప్రయోగః॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం మమ సమస్తపాపక్షయార్థం...
స్నానమహంకరిష్యే॥ శ్లో॥ యదాజన్మకృతంపాపం...సప్తమీ॥ ఏత
జ్జన్మకృతంపాపం...సప్తమీ । ఏవంత్రిః । (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం
(ప్రా...తీ) పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం...రూపా
ణాం- మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం ...రూపా
ణాం-మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం...
గోత్రాణాం...రూపాణాం- సపత్నీకానాం-మమసర్వేషాం పితౄణా
మక్షయ పుణ్యలోక ఫలావాప్త్యర్థం రథసప్తమీ ప్రయుక్త...స్నా
నమహంకరిష్యే॥ (స్నాత్వా) ఏవం...ర్థం సూర్యార్ఘ్య ప్రదానాని
కరిష్యే ॥ అర్కపత్రైస్సబదరై ర్దూర్వాక్షతసచందనైః అష్టాంగవిధి
నాచార్ఘ్యం దద్యా దాదిత్యచతుష్టయే॥ మంత్రః॥ సప్తసప్తవహప్రీత
సప్తలోకప్రదీపన । సప్తమీసహితో దేవ గృహాణార్ఘ్యం దివాకర॥
ఓమ్॥ఉద్యన్నద్య మిత్రమహః...ద్వేష తేరధః॥ మిత్రాయనమః॥ రవ
యేనమః । సూర్యాయనమః। భానవేనమః॥ ఖగాయనమః॥ పూష్ణే

నమః। హిరణ్యగర్భాయనమః। మరీచయేనమః। ఆదిత్యాయనమః। సవి
త్రేనమః। అర్కాయనమః। భాస్కరాయనమః। ఇతి ద్వాదశార్ఘ్యాని
దద్యాత్॥ అథప్రార్థనా॥ జననీ సర్వలోకానాం సప్తమీసప్తసప్తికే।
సప్తవ్యాహృతికే దేవి నమస్తే సూర్యమండల॥ తతః యథాశక్తిదా
నాని బ్రాహ్మణాయదద్యాత్॥ మహాఫలమితి॥

ఇతి రథసప్తమీస్నానవిధానం సంపూర్ణమ్.

అథ మాఘస్నానమ్.

మాఘమాసము. మకరసంక్రమణము మొదలు కుంభసంక్ర
మణమువఱకును- కొందఱు మాఘ శుక్ల ౧ మొదలు ౩౦ వఱకును
మాఘస్నానము ప్రాముఖ్యమందురు. అరుణోదయము మొదలుకొని
స్నానయోగ్యము. సూర్యోదయమైనపిమ్మట స్నానయోగ్యము కాదు.

శ్లో॥ మాఘమాసేరటంత్యాపః కించిదభ్యుదితేరవౌ। బ్రహ్మ
ఘ్నం వా సురాపం వా కంపతంతం పునీమహే। తా॥ మాఘమాసము
నందు సూర్యోదయము కాఁబోవునప్పుడు జలము లన్నియు బ్రహ్మ
హత్యాదోషమును సురాపానదోషమును గూడఁబోఁగొట్టి పవిత్రు
ని జేయఁగలవు.

శ్లో॥ తప్తేన వారిణా స్నానం యద్గృహే క్రియతేనరైః। షడబ్దం
ఫలకం తద్ధి మకరస్థే దివాకరే॥ తా॥ మాఘమకరమందు నుష్ణోదక
ముచేనైనను గృహమందు స్నానముచేసిన నాఱు సంవత్సరముల స్నా
నఫలము. వాపి మొదలగు వానియందు స్నానముచేసిన బండ్రెండు
సంవత్సరముల ఫలముకలుగును. తటాకమందుఁ జేసినవాని ఫలము
ద్విగుణము. నదియందుఁ జేసినఁజతుర్గుణము. మహానదియందు శత
గుణము. గంగయందు సహస్రగుణము. గంగాయమునాసంగమమం
దు శతగుణము. ఎక్కడస్నానముచేసినను ప్రయాగస్మరణము చేయ
వలెను. స్నానము సంకల్పపూర్వకముగాఁ జేయుచుండవలెను.

శ్లో॥ దుఃఖదారిద్ర్యనాశాయ శ్రీవిష్ణోస్తోషణాయచ। ప్రాతస్స్నానం

కరోమ్యద్యమాఘే పాపవినాశనం । మకరస్థేరవౌమాఘే గోవిందా
చ్యుతమాధవ । స్నానేనానేనమేదేవ యథోక్తఫలదోభవ॥ అనఁగా
దుఃఖములనుదారిద్ర్యమును నశించుటకై పాపనాశకమైనమాఘప్రా
తస్నానము శ్రీవిష్ణు ప్రీతిపూర్వకముగా జేయుచున్నాను; కనుక ఓ
గోవింద॥ ఓఅచ్యుత॥ ఓబిందుమాధవుఁడ॥ నేఁజేయుఈస్నానమునకు
యథోక్తఫలమిమ్మనుట॥ ఈశ్లోకములు పఠించిమానము తో స్నానము
చేయవలెను ప్రత్యహము చేయు సూర్యార్ఘ్యమంత్రము ॥ సవితే
ప్రసవిత్రేచ పరంధామజలేమమ। త్వత్తేజసాపరిభ్రష్టంపాపంయాతు
సహస్రధా॥ పిమ్మట . బ్రాహ్మణసమారాధనము చేయవలయును.
మాఘస్నానము బహుపుణ్యప్రదంబు. చే॥ ల॥

అన్వారంభణీయ స్థాలీపాకః.

శ్లో॥ పూర్ణిమాతుణనాయాంతు విధినాపాసనస్యచేత్ । ప్రతిపద్యే
వకుర్వీతయాగద్వయముదాహృతమ్। ప్రాతఃకాలేముహూర్తాదాయది
ప్రథమపర్వణి। రాత్రౌసంకల్ప్యనిత్యాంతేహ్యన్వారంభఃపరేఽహని॥
చతుర్థహోమమధ్యేతుప్రాప్యతే యదిపూర్ణిమా। తస్యామారభ్యవిధి
వదన్వాధానపురస్సరమ్ ॥ పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరిధ్మాబర్హిషీఆసాద్య
ప్రాతరౌపాసనంకృత్వా। వధూముత్తంతిఉపవేశ్యస్వయందక్షిణతఆసీ
నఃప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థందర్శపూర్ణమాసోపక్రమ
ణార్థంఅన్వారంభణీయస్థాలీపాకేన సద్యోయాజయిష్యే॥విద్యాదసి...
శ్వాత్ర॥ అగ్నిరగ్నావిష్ణూసరస్వతీ సరస్వానగ్నిర్భగిచప్రధానదేవతాః
స్విష్టకృదంగదేవతాః। వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యమన్యస్మిన్నా–లేవుపవ
త్స్యమీతిసంకల్ప్య। పత్న్యవహంతి-చరుగ్గ్రశపయిత్వాభిఘార్యప్రా
చీనముదీచీనంవోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య॥ (అథవటాప్రతిప్రయో
గః) ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగా... అగ్నేరుపసమాధా
నాద్యాజ్యభాగాంతే పూర్ణాపశ్చాద్యత్తేదేవా అదధురితిద్వేఆజ్యా
హుతీహుత్వా। పూర్ణాపశ్చాదుతపూర్ణాపురస్తాదున్మధ్యతఃపౌర్ణమాసీ

సీజగాయ । తస్యాం దేవా అధిసంవసంతఉత్తమే నాకఇహమాదయం
తాం స్వాహా॥ పౌర్ణమాస్యాయేదమ్ ॥ యత్తే దేవా అదధుర్భాగధేయ
మమావాస్యేసంవసంతో మహిత్వా। సానోయజ్ఞంపిపృహివిశ్వవారేర
యిం నో ధేహిసుభగేసువీరగ్గ్ స్వాహా ॥ అమావాస్యాయాఇదమ్ ॥ ద
ర్వ్యాముపస్తీర్యచరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాభిఘార్యహవిఃప్రత్యభిఘా
రయతి। అగ్నయే స్వాహా । అగ్నయఇదమ్। పునరవదానధర్మేణావదా
య। అగ్నావిష్ణుభ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నావిష్ణుభ్యామిదమ్॥ పునరవదాయ।
సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యాఇదమ్॥ పునరవదాయ॥ అత్ర పరిధ్యపరిహా
రణం నాస్తీతి కేషాంచిన్మతమ్। సరస్వత్యైస్వాహా ॥ సరస్వత్యాఇదమ్॥
పునరవదాయ। అగ్నయేభగినే స్వాహా॥ అగ్నయేభగినఇదమ్॥ పునరుప
స్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్యనహవిఃప్ర
త్యభిఘారయతి॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥
ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయతంతిచ
రాయేదమ్నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య। అస్యకర్మణః హోమమపనీతప్రాసి
ద్ధ్యర్థమృద్ధికామఃజయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్రువేణాజ్యమాదాయ॥
ఓమ్॥ చిత్తంచస్వాహా...జయాదిప్రతిపద్యతే ॥ సౌవిష్టకృతగ్ంహు
త్వాబర్హిస్సమంజన కృత్వా॥ దర్వ్యాపరిధీనక్తిపరిధీన్ప్రహృత్యస
గ్గ్ స్రావంచకృత్వా ॥ అస్మిన్స్వకృతేకర్మణీత్యాది పరిషేచనాంతంకృ
త్వా॥ ప్రణీతామార్జనంబ్రహ్మోద్వాసనంచకుర్యాత్॥

శ్లో॥ వ్రతేషు శాంతిహోమేషు బభ్రిష్టేష్ట్వావృషోత్సృజే। చరోః
ప్రధానికేచైవ శమ్యాపవనసంశయః ॥ అత్రవృషభ దక్షిణానాస్తి

పూర్ణపాత్రస్తుదక్షిణేత్యేకే ॥ తల్లక్షణమ్ ॥ అష్టముష్టిర్భవేత్కించి
త్కించిచ్చత్వారిపుష్కలః। పుష్కలాశ్చైవచత్వారి ఆఢకఃపరికీర్తి
తః। ఆఢకాశ్చైవచత్వారిపూర్ణపాత్రస్సఉచ్యతే॥ అత్రకేచనస్విష్టకృ
తేఽవదాయదర్వ్యాంసంస్థాప్య జయాదిహోమాంస్తేజుహుయాదితి
పరిధ్యక్షేశమ్యాఃకార్యాఇతిచవదంతి। తత్రశ్లోకాః॥ స్థాలీపాకానంతరే
వాపినాహేసంపూర్ణేవాయాతిచేత్పౌర్ణమాసీ। తస్యామన్వారంభణీ
యాఖ్యహోమంకుర్యాత్ప్రాతః పౌర్ణమాస్యాంయథోక్తమ్॥ శ్రౌతే
ఽన్వారంభణీయాయామగ్నావిష్ణూసరస్వతీ। సరస్వాంశ్చాగ్నిర్భగీచస్మా
ర్తేప్యేతాశ్చదేవతాః॥అగ్నిగ్స్విష్టకృతంచాంతరేణేత్యస్మాచ్చసూత్ర
తః।ఆద్యోఽగ్నిస్స్విష్టకృచ్చాంత్య స్సర్వేషుచరుకర్మసు॥ తస్మాదన్వా
రంభణీయేచతావద్దేవతాఇతి॥ కారికాకృద్భిస్తత్రోక్తాగృహ్యావిద్భిఃపు
రాతనైః। అనాహితాగ్నేః ప్రథమేచరౌచయాదేవతాస్తాః ప్రవదంతి
తద్‌జ్ఞాః। తస్యాపికాలఃకిలపౌర్ణమాస్యాం ప్రాతర్వదంత్యేనకపర్ద్దిశి
ష్యాః।అగ్నిస్తథాఽగ్నిసహితశ్చవిష్ణుస్సరస్వతీచైవతథాసరస్వాన్।
అగ్నిర్భగీస్విష్టకృదగ్నిరేతాఃక్రమేణహుత్వాథతతో జయాది। ఆద్యేచ
రౌదక్షిణతో పరోత్రావదానధర్మాజ్జుహుయాత్సుధీమాన్। క్రమేణ
చాగ్న్యాదిచతస్రఆహుతీర్హుత్వాగ్నయేఽస్మైభగినేఽవదాయ। శి
ష్టంహవిఃప్రత్యభిఘార్యపశ్చాద్ధోమస్తతస్స్విష్టకృతేఽవదాయ।సంస్థా
ప్యదర్వ్యాంతు జయాదిహోమాంస్తేయదస్యతుస్విష్టకృతంచహు
త్వా॥స్థాలీపాకేదేవతావైశ్వదేవేవిశ్వేదేవాఇత్యనేనోపదిష్టాః॥మంత్రా
మ్నానానుక్రమేణైవచాగ్న్యాద్యా రౌద్రాంతాదేవతాస్త్రింశదుక్తాః॥
సంవత్సరేదేవతాపౌర్ణమాసీకర్మణ్యుక్తాశ్రావణీమార్గశీర్షే। తత్రా
ప్యన్వారంభణీయేచరౌచశ్రౌతోక్తాయాదేవతాస్తాఇహాస్యుః॥ ధర్మ
ప్రశ్నోక్తేమహారాజసంజ్ఞేస్థాలీపాకేదేవతాశ్చైవహుత్వా। సమంజ
సంబర్హిషిపరిశమ్యాఃపరేఽహ్నితత్పతుతిహోమముక్తః॥ సతీషుబ
ర్హిష్వశనాహుతీషు ప్రాప్తాస్వదంతంత్వభిఘారితంచ। శిష్టంహవిస్స్వ

ష్టకృదర్థమేవాభిఘారయేత్సర్వచరుక్రియాసు॥ స్థాలీపాకస్సమాప్తః.

అన్వారంభణీయానంతరమన్వాధానమ్.

పౌర్ణమాస్యాంప్రాతరౌపాసనం హుత్వాదర్భేష్వాసీనోదర్భాన్ ధారయమాణః॥ పత్న్యాసహప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ... ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసేనాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే॥ తత్రాగ్నిస్స్విష్టకృచ్చదేవతే। వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యమన్యస్మిన్నహన్యుపవత్స్యామీత్యన్వాధానంకృత్వా। ఇధ్మాబర్హిషీసన్నహ్యతి। అమావాస్యాయాందార్శికేనాగ్నేయేనస్థాలీపాకేనశ్వోయాజయిష్యే॥ ఇత్యన్వాధానంకుర్యాత్।

అథ బిభ్రష్టేష్టిః.

శ్లో॥ అగ్నయేచ తథేంద్రాయ సోమాయస్విష్టకృత్పునః
హావయేదిధ్మతంత్రేణ బిభ్రిష్టేష్టింజయాదికమ్॥ ఆచమ్య...ఏవం। గుణ... ప్రీత్యర్థంప్రథమపర్వణిప్రతిపద్ధోమాతిక్రమణప్రాయశ్చిత్తార్థంఅన్వారంభణ్యధికారసిద్ధ్యర్థంబిభ్రష్టేష్టింకరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) తత్రాగ్నీంద్రసోమాఃప్రధానదేవతాః। స్విష్టకృదంగదేవతాః। వ్రీహిమయంచరుద్రవ్యం స్థాలీపాకేనసద్యోయాజయిష్యే। పత్న్యవహంతిచరుగ్గ్ శ్రపయిత్వాఽభిఘార్యప్రాచీనమోద్వాస్యప్రతిష్ఠితమభిఘార్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। దర్వ్యాముపస్తీర్య। చరుమాదాయద్విరవదాయాభిఘార్య। అగ్నయేస్వాహా। అగ్నయఇదమ్॥ ఇంద్రాయస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదమ్। సోమాయస్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ అవదానధర్మేణజుహుయాత్। ఉత్తరార్ధాత్సకృదవదాయద్విరభిఘార్యసహవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥ ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భిస్సగ్గ్స్పృశ్యాగ్నౌప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య। అస్యకర్మణః హూ

మప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థమృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥ జయాదీన్ హుత్వా బర్హిస్సమంజనం కృత్వా గృహ్యాః పరిధ్యర్థేఽస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి ఇత్యాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే...సమస్త॥ హోమాన్తే శ్రీయజ్ఞపురుషాయ నమః...ఏతత్ఫల శ్రీయజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥ తతః అన్వారంభణీయాం కృత్వా ప్రతిష్ఠాహోమం కుర్యాత్॥ ఇతి బ్రహ్మప్రతిష్ఠా సమాప్తః

వైశ్వదేవార్థ గ్రాహ్యాకారః.

ఆర్యాః ప్రయతా వైశ్వదేవే అన్నసంస్కర్తారస్స్యుః భాషాం కాసం క్షవథుమిత్యభిముఖోఽన్నం వర్జయేత్ కేశానంగం వాసశ్చాలభ్యాప ఉపస్పృశేత్ ఆర్యాధిష్ఠితా వా శూద్రాస్సంస్కర్తారస్స్యుః తేషాం స ఏవాచమనకల్పోఽధికమహరహః కేశశ్మశ్రులోమనఖవాపనముదకోపస్పర్శనం చ సహ వాససామపి వాఽష్టమీష్వేవ పర్వసు వా వపేరన్ తూష్ణీమన్నం సంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవపవిత్రమిత్యాచక్షతే। సిద్ధేఽన్నే తిష్ఠన్ భూతమితి స్వామినే ప్రబ్రూయాత్ తత్సుభూతం విరాడన్నం తన్మా క్షాయీతి ప్రతివచనో గృహమేధినో యదశనీయస్య హోమా బలయశ్చ స్వర్గపుష్టిసంయుక్తా ఇతి॥

వైశ్వదేవమంత్రప్రయోగః.

౧ అగ్నయే స్వాహా॥
౨ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥
3 ధ్రువాయ భూమాయ స్వాహా॥
౪ ధ్రువక్షితయే స్వాహా॥
౫ అచ్యుతక్షితయే స్వాహా॥
౬ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥

ఔపాసనాగ్ని యందుగాని అథవా లౌకికాగ్ని యందుగాని ఈ యారు హోమములను చేయవలయును.

౭ ధర్మాయ స్వాహా॥
౮ అధర్మాయ స్వాహా॥

అగ్నికిఁబడమటను (శవకుముంజుగ ను) ఈ త్రిపరిసమాప్తిగ ౭-౮ మంత్రములతో బలిద్వయమిడవలయును

౯ అద్భ్యః స్వాహా॥

౭ బలికిఁదూర్పున ౯ బలిని.

౧౦ ఓషధివనస్పతిభ్యః స్వాహా॥
౧౧ రక్షోదేవజనేభ్యః స్వాహా॥

ఈరెంపుబలులను గృహమధ్యము నఁగాని లేక ౯-వ బలికిఁతూర్పునభూ శుద్ధినొనర్చి ప్రాక్సమాప్తిగా ౧౦-౧౧ బలులనుంచునది.

౧౨ గృహ్యాభ్యః స్వాహా॥
౧౩ అవసానేభ్యః స్వాహా॥
౧౪ అవసానపతిభ్యః స్వాహా॥
౧౫ సర్వభూతేభ్యః స్వాహా॥

ఈ ౪-ను గృహమునీశానన భాగమం దుఁగాని, అథవా ౮-వ బలికినుత్తర ముగా నారంభించి ప్రాక్సంస్థిగా ప్రాగపవర్గముగా ౪- బలుల నుంచ వలయును.

౧౬ కామాయ స్వాహా॥

ఈబలిని శయ్యాగృహంబున నుంచ వలయును. అథవా ౮- బలికిఁదూర్పున నుంచునది.

౧౭ అంతరిక్షాయ స్వాహా॥

౧౬-వ బలికిఁదూర్పున ౧౭-బలినుం చవలయును.

౧౮ యదేజతిజగతియచ్చచేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నామ్నే స్వాహా॥

తలుపుప్రాంతమీఁదను-అథవా-౧౭ బలికిఁ దూర్పున ౧౮- వ బలినినుంచ వలయును.

౧౯ పృథివ్యై స్వాహా॥
౨౦ అంతరిక్షాయ స్వాహా॥
౨౧ దివే స్వాహా॥

వాస్తువిద్యాప్రసిద్ధమయి గృహమ

౨౨ సూర్యాయ స్వాహా॥

౨౩ చంద్రమసే స్వాహా॥

౨౪ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥

౨౫ ఇంద్రాయ స్వాహా॥

౨౬ బృహస్పతయే స్వాహా॥

౨౭ ప్రజాపతయే స్వాహా॥

౨౮ బ్రహ్మణే స్వాహా॥

} ధ్యమున నాలుగు ప్రక్కలయందున ఈ ౧౦౧ బలులను ఉంచవలయును. లేక ఈ ౧దిబలులను వైవానికి దక్షిణమునప్రాక్సమాప్తిగ నుంచవలయును. ఇందలి ౨౪-వ బలి ౭-వ బలికి సమానముగా నుండునట్లుంచుట యాచారము కనుక జాగ్రత్తగా నుంచవలయును.

౨౯ స్వధా పితృభ్యస్స్వాహా

} ౧౦ బలికి దక్షిణమున లోడితేడు దూరమున ౨౯ బలినుంచి- ఈపిత్రు బలికి ఉత్తరమున అనగా ౧౯వ బలికి దక్షిణమున 30-వ దగు రుద్రబలి ను ంచవలెను.

30 నమో రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా॥

3౧ దేవేభ్యస్స్వాహా॥

} అగ్నియందు హోమము చేయునది

3౨ పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥

} అగ్నికి దక్షిణమున 3౨-వ దగుపిత్రు బలినుంపవలయును

జీవపితృకుఁడీమ జపము చేయఁగూడదు,

33 భూతేభ్యో నమః॥

} అగ్నికి నుత్తరమున 33-వ బలినుంపవలయును

3౪ మనుష్యేభ్యో హంతా॥

3౫ ప్రజాపతయే స్వాహా॥

} అగ్నిలోహోమముచేయవలయును ౨౭ బలికిదక్షిణంబుననుంపవలయును

3౬ పరమేష్ఠినే స్వాహా॥

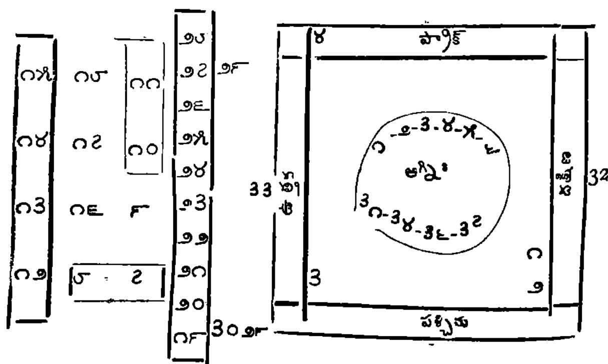
3౭ యథాకూపశ్శ...ధన ధాన్యై స్వాహా॥

} 3౬-3౭ అగ్నిలో హోమముచేయవలయును

3౮ యేభూతాః ప్రచరంతి...పుష్టిప
తిర్దదాతు స్వాహా॥

రాత్రులయందు 3౦ వ- బలిదనుక వైశ్వదేవముచేసి 3౮-వ దగుఈనక్త బలినుంచవలయును

ఇదినారాయణానువాకమునందు చెప్పినవైశ్వదేవమంత్రానుక్రమణిక. ఈమంత్రక్రమముగనే ఆపస్తంబులు వైశ్వదేవము నొనర్చెదరు ఈమంత్రములనే గాక "శ్వానౌహిం శ్యామశబలౌ" అనుశ్లోకద్వయము చేత శ్వానబలిని వేసెదరు. ఈరీతిగా నాపస్తంబధర్మ సూత్రోక్తప్రదేశములందుంచుట యుత్తమపక్షము. ఈప్రకారము సంభవము కానిచో బలులన్నియు అగ్ని సమీపమున నొక్కచోటనే వ్యజనాకారముగా వ్రాయఁబోవు పటమునందువలె ఏకదేశమునం దుంచుట పక్షాంతరము. వైశ్వదేవబలినిక్షేపణమ్.

అగ్నికుండమునకలుపైపులనుండు తరచివాన్నదియుందుంచిన ౧-౨-3-౪సంఖ్యలు పరిషేచనక్రమమును బోధించును, ౨౯-3౦ బలులు ౨౪ వ బలికి ఎదురుగ క్రింద నుంచెదరు

అథ వైశ్వదేవప్రయోగః.

కర్తా శుచిర్భూత్వా ఆచార్యముఖాద్వైశ్వదేవస్వరూపం సర్వం యథాశాస్త్రం జ్ఞాత్వా ॥ ఆచార్యం సంపూజ్య, తదనుజ్ఞాం గృహీత్వా, యథాధర్మోపదేశం వైశ్వదేవం ప్రథమమాచార్యసన్నిధౌ కుర్యాత్ ॥ తత్ప్రకారశ్చ॥ బలీనాంచ తస్య తస్య దేశే సగ్ంస్కారో హస్తేన పరిమృజ్యావోఽక్ష్యన్యస్య పశ్చాత్పరిషేచనమపాసనేపచనే వా షడ్భి రాద్యైః ప్రతిమంత్రగ్ం హస్తేన జుహుయాదుభయతః పరిషేచనం యథా పురస్తాదేవం బలీనాం దేశే దేశే సమవేతానాగ్ం సకృత్సకృదంతే పరిషేచనగ్ం సహ సూపసగ్ంసృష్టేన కార్యా॥ అపరేణాగ్నిగ్ం సప్తమాష్టమాభ్యాముదగపవర్గముదధానసన్నిధౌ నవమే మధ్యేఽగారాస్య దశమైకాదశాభ్యాం ప్రాగపవర్గ ముత్తరపూర్వదేశేఽగారాస్యోత్తరైశ్చతుర్భిః॥ శయ్యాదేశే కామలింగేన దేహళ్యామంతరిక్షలింగేనోత్తరేణాపిధాన్యా ముత్తరైర్బ్రహ్మసదనే దక్షిణతః పితృలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిః కుర్యాద్రౌద్ర ఉత్తరో యథాదేవతాభ్యస్త్రయోర్నా నా పరిషేచనం ధర్మభేదాన్నక్తమే వోత్తమేన వైహాయసం యావతా సవ్యగో యథోపదేశం కురుతే నిత్యస్స్వర్గః పుష్టిశ్చాగ్రగం చ దేయమిత్యాది ధర్మోపదేశః॥

అనుష్ఠానక్రమశ్చ॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ...ప్రీత్యర్థం అన్నసంస్కారద్వారా ఆత్మసంస్కారార్థం పంచసూనాపనుత్త్యర్థే చ గృహే సిద్ధేనాన్నేన ప్రాతర్వైశ్వదేవం కరిష్యే॥ గృహపాకాత్ హవిష్యం అహవిష్యంచ పృథగాదాయ ॥ అగ్నౌ వధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। హవిష్యం (ద్వేధా కృత్వా) (*కేచిత్పంచధాకృత్వా) అభిఘార్య। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్, ఇత్యగ్ని మిద్ధ్వా॥ ధ్యాత్వా॥ చత్వారిశృంగా త్రయో అస్య పాదా...అలంకృత్య॥ అగ్ని

* నగా భాగించుటయుఁ గలదు

యేనమః...జాతవేదసేనమః అద్గిరేనుః మస్యత్వ...ప్రసువ॥ హావిష్య ప్రథమభాగాదాదాయ॥ ఔపాసనే పచనేవా మద్యే రాత్ర్యాః ప్రతి మంత్రగ్ం హస్తేన జుహుయాత్॥

హావిష్య ప్రథమభాగమునుండి గాని ఔపాసనాగ్నియందుఁ గాని లౌకికాగ్నియందుఁగాని ఈయాలుహోమములను చేయవలయును.

(పడాహుతిహోమః)అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ ధ్రువాయ భూమాయస్వాహా॥ ధ్రువాయభూమాయేదమ్॥ ధ్రువక్షితయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయఇదమ్॥అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥అచ్యుతక్షితయ ఇదమ్॥ అగ్నయే స్విష్టకృతేస్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అద్రితేః స్వమగ్నస్థాః...ప్రాసావీః॥

శాకహోమః॥ అహావిష్యం కించిదాదాయ ఉదీచీన ముష్ణం భస్మాపోహ్యతూష్ణీం స్వాహేతి హుత్వా॥...స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్। (ఇతిహుత్వా)

అహావిష్యమనఁగా శాకముగానిపూపముగాని కొంచెముగైకొని,... ఉత్తరమునవేడిభస్మము వెలుపలికితీసి అందుపైఁజెప్పిన శాకాదికము ఊరక స్వాహా అని పలికి హోమమును చేయవలయును

అథహావిష్యప్రథమభాగంఅహావిష్యేణ సంయోజ్య బలీన్ హరేత్.

పిదప హావిష్యముయొక్క ప్రథమభాగమునే హావిష్యమగు సూపములోనగు వానితోఁగలిపి బలుల నీక్రిందఁ జెప్పిన చొప్పున నిడవలయును

సతిసూప సగ్ం సృష్టేన కార్యాః

పప్పు ఉన్న యెడల దానితోఁగలిపి బలుల నిడవలయును

బలీనాంతస్యతస్య దేశేసగ్గస్య లోహస్తేన పరిమృజ్యాలో

ఎచ్చటెచ్చట బలునుంచెదరో అచ్చటచ్చట సమ్మార్జనమును ప్రోక్షణమును నొకరిచేతితోనే మూడింకిదకులనర్లు బలు

త్యన్యత్యక శ్చాత్పరిషేచనమ్॥ | అనిడవలయును పిదపపరిషేచనము చేయునది

తూష్ణీం సమంతం పరిషేచ
నంసుర్యాత్॥

బలుల నిడి యంతమున సమంతము గ అనగా చుట్టును ప్రతిబలికిఁ బరిషేచనము చేయావలయును

ఏవం బలీనాం దేశే దేశేషను.
వేతానాగ్ం సంకృత్స కృదంతే
పరిషేచనమ్॥

ఒకచోట నుంచిన అనఁగా బ్రహ్మసదనము మొదలగు గృహాభాగములందు అచ్చటచ్చట నుంపఁబడు బలులకు నన్నిటికి నంతమున నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును వేరువేరుగా నక్కఱలేదు

అపరేణాగ్నిగ్ం సప్తమా
ష్టమాభ్యా ముదగ పవర్గమ్॥
అగ్నేః పశ్చాత్ స్వస్యపురతః.

అగ్నికిఁ బడమటను (తనకుముందుగను) ఉత్తరపరిసమాప్తిగ ౭-౮ మంత్రములతో బలిద్వయము నిడవలయును

*హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, ధర్మాయస్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్॥ హస్తేన పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అధర్మాయస్వాహా॥ అధర్మాయేదమ్॥

ఇత్యుదగపవర్గంనిధాయఅ
తేద్వయోఃసకృత్పరిషిచ్య,

నైరృతిగనుత్తరపరిసమాప్తిగా నుంచి అంతమున రెంటికి నేకముగా పరిషేచనము చేసి

ఉదధానసన్నిధౌ నవమేన
ధర్మాయస్వాహేతి బలేః పుర
స్తాద్వా

పిదప, నుదకభాండముల యొద్దఁగాని ౭ బలికిఁదూర్పునఁగాని

పరిమృజ్య, అవోక్ష్య, అ
ద్భ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్య ఇదమ్॥
పరిషిచ్య,

భూమిని శుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి ౯-వబలిని పెట్టవలయును పిదప పరిషేచనము చేసి,

మధ్యే ఽగారస్యదశమైకాద
శాభ్యాం ప్రాగపవర్గంతత్ ...

ఈక్రింద ౧౦-౧౧ రెండు బలులను గృహమధ్యమునఁ గాని, లేక ౯వబలికిఁ

* పరిమృజ్య అనఁగా స్థలశుద్ధిచేసి, అవోక్ష్య అనఁగా ఉదకముతోఁ బ్రోక్షించి ఈప్రకారముగా సర్వదా గ్రహించునది

అద్భ్యస్స్వాహేత్యస్య పురస్తాత్స్వాహా॥ పరిమృజ్య, అవోక్ష్య,	దూర్పునగాని భూశుద్ధిచేసి ప్రోక్షించి పాత్రిక్యమాస్తిగా పైవగను బలులను నుంచవలయును,

[illegible] స్వాహా॥ ఓషధివనస్పతిభ్య ఇదమ్॥ పరిమృ[illegible]

[illegible] స్వాహా॥ గృహదేవజనేభ్య ఇదమ్॥

[illegible]యోః పరిషిచ్య॥

[illegible] ఉగార [illegible]॥	ఈక్రింది ౪=బలులను గృహమునకీశాన భాగమందుంచవలయును
ప్రాక్[illegible]వా పాత్రిక్యజ్యోర్వాను ఉద్ధర్మాయస్స్వాహేత్యస్య ఉత్తరత ఆరభ్య ప్రాగపవర్గమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	లేక ౧-వ బలికి నుత్తరముగా నారంభించి ప్రాక్ప్రత్యక్తిగా పాత్రికపర్గము గానీ క్రింది ౪-బలులనుంపవలయును, భూశుద్ధి యొనర్చి ప్రోక్షించి ౧౨-వ బలినుంపవలయును,
గృహ్యాభ్యస్స్వాహా॥ గృహ్యాభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	౧౨ బలికిదూర్పున ౧౩ బలినుంచ కలయును.
అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య-అవోక్ష్య॥	పై ౧౩-బలికిదూర్పున ౧౪-వ బలినుంచవలయును,
అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్య ఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥	పై౧౪-బలికి దూర్పున ౧౫-వ బలినుంపవలయును,
సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా॥ సర్వభూతేభ్య ఇదమ్॥ ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥	౧౨-౧౩-౧౪-౧౫ బలులను పాత్రిక్యమాస్తిగనుంచి,
అంతే సకృత్పరిషిచ్య,	పై ౪-బలులకు నేకముగా పరిషేచనము చేయవలయును,

శయ్యాదేశే కామలింగేన, — ఈ ౧౬-బలి శయ్యాగృహంబున,

అథర్మాయ స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య. అవోక్ష్య॥ — శయ్యాగృహంబున చోటులేనిచో ౧౫ బలికిం దూర్పున ౧౬-వ బలిని నుంపవలయును

కామాయ స్వాహా॥ కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహాశ్యామంతరిక్షలింగేన, — ౧౭-బలి గడపయొద్దనుంపవలయును,

కామాయస్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ — లేక ౧౬-బలికిం దూర్పున ౧౭ బలి నుంపవలయును,

అంతరిక్షాయ స్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ఉత్తరేణాపిధాన్యామ్ — తలుపుగ్రంథిమీద ౧౮-బలిని నుంపవలయును,

అంతరిక్షాయ స్వాహేత్యస్య పురస్తాద్వా పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ — లేక ౧౭-బలికిం దూర్పున ఈ౧౮బలి నుంపవలయును

యదేజతి జగతి యచ్చ చేష్టతి నామ్నో భాగోఽయం నామ్నే స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ పరిషిచ్యతే॥ *ఉత్తరైర్బ్రహ్మసదనే, — బ్రహ్మసదనమునకు క్రిందజెప్పంబడు ౧౦-ది బలుల నుంపవలయును. లేక ఈ ౧౦ బలులను పైవానికి దక్షిణమున ప్రాక్సమాప్తిగ నుంపవలయును, ఇందలి ౨౮-వ బలి ౭-బలికి సమానముగా మిక్కుటల్లుంచుటయాచారము ఈక్రింద ౧౯-ది మొదలు ౨౮ వఱకు,

పరిమృజ్య-అవోక్ష్య-పృథివ్యై స్వాహా॥ పృథివ్యా ఇదమ్॥ పరిమృజ్య- అవోక్ష్య- అంతరిక్షాయ స్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరి

* గార్హ్యకర్మములందు అగ్నికి దక్షిణమున బ్రహ్మ యెచ్చటం గూర్చుండునో అచ్చోటు బ్రహ్మసదనమగును,

మృజ్య అవోక్ష్య-దివేస్వాహా॥ దివఇదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ సూర్యాయ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ పరిమృజ్య అవోక్ష్య॥ చంద్రమసే స్వాహా॥ చంద్రమసఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ ఇంద్రాయస్వాహా॥ఇంద్రాయేదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ బృహస్పతయేస్వాహా॥ బృహస్పతియఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ ప్రజాపతయేస్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥ బ్రహ్మణేస్వాహా ॥ బ్రహ్మణఇదమ్॥

ఇతి ప్రాగపవర్గం నిధాయ॥ సర్వేషాం మంత్రైః సకృత్పరిషేచనమ్॥	(౧౯-మొదలు౨౭-వఱకు) ఈ ౧౦ ని ప్రాగపవర్గముగా నుంపవలయును ఏకముగా వానికన్నిటికిని ఆ మంత్రముగః బరిషేచనము
దక్షిణతః పిత్ర్యలింగేన ప్రాచీనావీత్యవాచీనపాణిఃకుర్యాత్॥	పైౘం-కిని దక్షిణమున ప్రాచీనావీతియై లాండి తెడదూరముమున పితృతీర్థముతో నవాచీన పాణియయి ముందుచెప్పఁబోవు ప్రకారముగా నుంపవలయును

(పితృతీర్థేనదశానాంబలీనాందక్షిణతః) పరిమృజ్యఅవోక్ష్య॥

స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా॥ పితృభ్యఇదమ్॥ (ఈ ౨౯-వ బలినుంచి)

యజ్ఞోపవీత్యప ఉపస్పృశ్య॥ రౌద్రఉత్తరతో యథా దేవతాభ్యః దశానాం బలీనాం దక్షిణతః పిత్రుబలే రుత్తరతో వా॥	౨౯-బలికి ఉత్తరమున,౧౯ బలికిదక్షిణమున దేవబలులకలెనే౩౦-దగురుద్రబలినుంపవలయును

నమోరుద్రాయ పశుపతయేస్వాహా॥ రుద్రాయ పశుపతయ

ఇదమ్ అపఉపస్పృశ్య॥

తయో ర్నానాపరిషేచనం ధర్మభేదాత్॥ } ఈపితృరుద్రబలులు రెంటికిని ధర్మభేదముండుటచేత వేర్వేఱుపరిషేచనము చేయవలెను.

ప్రాచీనావీతీ(పితృబలిం)అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ఉపవీతీరుద్రబలిం ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ప్రీత్యర్థం దేవయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి విద్యమే పాప్మానమృతాత్ సత్యముపైమి (ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ అదితేఽనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ఇతిపూర్వపరిషేచనంకృత్వా॥ అథ ద్వితీయభాగా దాదాయ॥ దేవేభ్యస్స్వాహా॥ దేవేభ్యఇదమ్॥ (అగ్నియందు హోమము చేయవలయును.)

ఉత్తరపరిషేచనమ్॥ అదితేఽన్వమగ్ంస్థాః...ప్రాసావీః॥ వృష్టిరసి వృశ్చమే పాప్మానమృతాత్ సత్యముపాగామ్॥(ఇతి) అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య—ఏవం...ర్థం పితృయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ (ప్రా+తీ) విద్యుదసి...ముపైమి॥(ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ అగ్నేర్దక్షిణతో భూమౌ సంమృజ్య, అవోక్ష్య। (ద్వితీయభాగాదాదాయ) పితృభ్యస్స్వధాఽస్తు॥ పితృభ్యఇదమ్॥ అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ వృష్టి రసి వృ...ముపాగామ్॥(ఇతి)అపఉపస్పృశ్య॥ (ఉపవీతీ)అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య॥ ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవం...ర్థం భూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసివిద్య...పైమి॥ ఇతిఅపఉపస్పృశ్య॥ అగ్నేరుత్తరతో భూమౌ సంమృజ్య అవోక్ష్య॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ॥ భూతేభ్యోనమః॥ భూతేభ్యఇదమ్॥ ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ వృష్టిరసివృ...పాగామ్॥ (ఇతి) అపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమనంకృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య ...ఏవం...ర్థం మనుష్యయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ నివీతీభూత్వా॥ విద్యుదసి

విద్యు మే ... పైమి (ఇతి) అప ఉపస్పృశ్య ॥ పూర్వవత్ సేచనమ్ ॥ అది
తేఽనుమన్యస్వ ... ప్రసువ (ద్వితీయ భాగాదాదాయ) మనుష్యేభ్యో
హంతా ॥ మనుష్యేభ్య ఇదమ్ ॥ ఇది అగ్నిలో హోమము చేయవలయును

అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః ... ప్రాసావీః ॥ వృష్టిరసి వృ... మపాగామ్ ॥
ఇతి అప ఉపస్పృశ్య ॥ (ఉపవీతీ) ఆచమనం కృత్వా ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥
ఏవం ... ప్రీత్యర్థం బ్రాహ్మణయజ్ఞేన యక్ష్యే ॥ విద్యుదసి విద్య ... పైమి ॥ అప
ఉపస్పృశ్య ॥ ప్రజాపతిబలేర్దక్షిణతః పరిమృజ్య అవోక్ష్య ॥ ద్వితీయ
భాగాదాదాయ ॥ (౨౭ బలికి దక్షిణమున) ఈక్రింది 3౫-వ బలినుంచవలయును

ప్రజాపతయే స్వాహా ॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ (ప్రదక్షిణం) పరిషిచ్య ॥
వృష్టిరసి వృశ్చమే ... గామ్ ॥ ఇతి అప ఉపస్పృశ్య ॥ అగ్రదానమ్ ॥ ఆ
చమనం కృత్వా ॥ ప్రాణానాయమ్య ॥ ఏవం ... ర్థం అగ్రదానం కరిష్యే ॥
అదితేఽనుమన్యస్వ ... ప్రసువ ॥ ద్వితీయభాగాదాదాయ ॥ ఈక్రింది రెం
డుమంత్రములతో హోమముచేయవలయును పరమేష్ఠినే స్వాహా ॥ పరమేష్ఠిన
ఇదమ్ ॥ యథాకూప శ్శతధార స్సహస్రధారో అక్షితః ॥ ఏవా మే
అస్తు ధాన్యగ్ం సహస్రధార మక్షితమ్ । ధనధాన్యై స్వాహా ॥ అగ్న
యే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః ... ప్రాసావీః ॥

శ్వానబలినిధానమ్ ॥ సర్వభాగాన్న శేషమాదాయ ॥ శ్లో ॥ శ్వా
నౌహి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ । తాభ్యాం బలిం ప్రదా
స్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా ॥ ఐంద్రవారుణవాయవ్యా యామ్యా
నైరృతికోద్భవాః ॥ వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మ
యార్పితమ్ ॥ శ్వపతితశ్వపచ వాయసేభ్యః క్రిమిభ్య ఇదమ్ ॥ ఇతి దే
వతీర్థేన నివేశనద్వారదేశే దద్యాత్ ॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ॥ వైశ్వ

దేవాంగాఽతిథినిరీక్షణమ్। గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణేతిష్ఠేత్॥ (పావు ఘడియ అతిథినిరీక్షణమున్నూ మంగిటియందు నిలువవలయును.) రాత్రౌ రాత్రాంత్ర వైశ్వ దేవానంతరమ్. రాత్రులయందు ౩౦-వ బలివరకు వైశ్వదేవము చేసి ౩౧-వదగు ఈక్రింద (వ్రాయంబోవు నక్తబలి నుంచవలయును)

నక్తబలిః॥ యేభూతాః ప్రచరంతినక్తం బలిమిచ్ఛంతో విదుదస్యప్రేష్ఠాః॥ తేభ్యోబలింపుష్టికామోహరామిమయిపుష్టింపుష్టిపతిర్దధాతుస్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యోభూతేభ్యఇదమ్॥ (స్వస్తి) శ్రద్ధాం మేధాం...పరిపూర్ణంతదస్తుతే॥ చతుస్సాగర...యే॥

వైశ్వదేవభాగనిర్ణయః.

శ్లో॥ ప్రథమః పూర్వదిగ్భాగేద్వితీయంచతథోత్తరే। తృతీయం మధ్యమం ప్రోక్తం చతుర్థం దక్షిణేతథా। పంచమంపశ్చిమంప్రోక్తమితి భాగాదినిర్ణయః॥ అత్రకేచనద్వాభాగాకుర్వంతి॥ కేచిత్పంచభాగాః కుర్వంతి॥ తత్రతత్రదేశాచారానుక్రమేణగ్రాహ్యాః॥

అథ భాగవినియోగః.

శ్లో॥ షడాహుతీరగ్రభాగే ద్వితీయేశాకహోమకమ్। ద్వితీయేబలిదానంస్యా దగ్రదానంతృతీయకే। తృతీయేదేవభూతేపి పిత్రర్థేచచతుష్టయమ్। పంచమేమానుషోహోమో వైశ్వదేవస్యలక్షణమ్॥ స్మృత్యంతరే॥ హవిష్యంపంచధాకృత్వా పూర్వభాగాత్షడాహుతీః। ద్వితీయభాగాదాదాయ జుహుయాదుష్ణభస్మని। అగ్రదానంచేవయజ్ఞం భూతయజ్ఞంచతుర్థకమ్। పంచమంతునృయజ్ఞంస్యా ద్వైశ్వదేవస్యనిర్ణయః॥

మతత్రయ వైశ్వదేవప్రయోగః.

ఆచమ్య। ఏవం... ప్రీత్యర్థంసిద్ధేనాన్నేన వైశ్వదేవంకరిష్యే॥ తతోగృహ్యాసాకాద్ధవిష్యమాదాయ తదన్నంపంచధావిభజ్య॥ అగ్ని

తేఽనుమన్యస్వ...ప్రాసువః ఔపాసనాగ్నింపరిషిచ్య॥ ప్రథమభాగా దాదాయషడాహుతీర్హస్తేన జుహుయాత్। అగ్నయేస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యస్స్వాహా॥ విశ్వేభ్యోదేవేభ్యఇదమ్॥ ధ్రువాయభూమాయస్వాహా। ధ్రువాయభూమాయేదమ్। ధ్రువక్షితయేస్వాహా॥ ధ్రువక్షితయఇదమ్॥ అచ్యుతక్షితయేస్వాహా॥ అచ్యుతక్షితయఇదమ్॥ అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదమ్॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః.. హీః॥ ఇత్యుత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥ ద్వితీయభాగాత్కించిదాదాయ॥ ఉదీచీనముష్ణంభస్మాపోహ్య॥ తూష్ణీంస్వాహేతిహుత్వా॥ స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ ప్రథమభాగే ద్వితీయభాగశేషంసర్గం సృజ్యబలీన్హరేత్। యత్రయత్రబలిహరణం తత్రతత్రస్థలేషు సమ్మార్జనముల్లేఖనంచకృత్వా యథాంగుళ్యగ్రాణి భూమింస్పృశంతి తథాబలీన్హరేత్। సర్వత్రబలిషు గంధపుష్పాది భిరభ్యర్చ్య। తూష్ణీంసమంతం పరిషేచనంకుర్యాత్। ఏకదేశసమ వేతానామపిబలీనాం సకృత్సకృదంతేపరిషేచనంకుర్యాత్। అగ్నేః పశ్చాత్స్వస్యపురతః। హస్తేనసమ్మృజ్యద్వయోరవోక్ష్య। ధర్మాయస్వాహా॥ ధర్మాయేదమ్। అధర్మాయస్వాహా। అధర్మాయేదమ్॥ ద్వయోఃపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతిబలేఃపురస్తాత్॥ ఉదధాన సన్నిధౌ। అద్భ్యస్స్వాహా॥ అద్భ్యఇదమ్॥ పరిషిచ్యతత్పురస్తాత్। మధ్యేఽగారస్య। ఓషధివనస్పతిభ్యస్స్వాహా॥ ఓషధి వనస్పతిభ్య ఇదమ్॥ రక్షోదేవజనేభ్యస్స్వాహా॥ రక్షోదేవజనేభ్యఇదమ్॥ ప్రాగప వర్గంనిధాయపరిషిచ్య। అధర్మాయస్వాహేతి బలేరుత్తరతః। ఉత్తర

పూర్వదేశేఽగారస్య ప్రాక్సంస్థం. గృహ్యేభ్యస్స్వాహా ॥ గృహ్యేభ్య ఇదమ్। అవసానేభ్యస్స్వాహా॥ అవసానేభ్యఇదమ్॥ అవసానపతిభ్యస్స్వాహా॥ అవసానపతిభ్యఇదం। సర్వభూతేభ్యస్స్వాహా ॥ సర్వభూతేభ్యఇదమ్। ప్రాగపవర్గంనిధాయ । పరిషిచ్య । అగారస్యోత్తరపూర్వదేశే॥ కామాయస్వాహా। కామాయేదమ్॥ పరిషిచ్య॥ గేహాభ్యామ్॥ అంతరిక్షాయస్వాహా॥ అంతరిక్షాయేదమ్॥ పరిషిచ్య ॥ తదపిధాన్యామ్ ॥ యదేజతి జగతియచ్చచేష్టతి నామ్నో భాగోఽయన్నామ్నే స్వాహా॥ వాయవఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ ధర్మాయ స్వాహేతిబలేర్దక్షిణతః ప్రాక్సంస్థం వ్యజనాకారేణ। పృథివ్యైస్వాహా॥పృథివ్యాఇదమ్॥ అంతరిక్షాయ స్వాహా ॥ అంతరిక్షాయేదమ్ ॥ దివేస్వాహా ॥ దివఇదమ్॥ సూర్యాయస్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ చంద్రమసే స్వాహా॥ చంద్రమస ఇదమ్॥ నక్షత్రేభ్యస్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యఇదమ్॥ ఇంద్రాయస్వాహా॥ ఇంద్రాయేదమ్॥ బృహస్పతయే స్వాహా ॥ బృహస్పతయ ఇదమ్॥ ప్రజాపతయేస్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్॥ బ్రహ్మణే స్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదమ్॥ ప్రాగపవర్గంనిధాయ॥ పరిషిచ్య॥ దశానాంబలీనాందక్షిణతః॥(ప్రాచీనావీతీ)పితృతీర్థేన । స్వధాపితృభ్యస్స్వాహా ॥ స్వధాపితృభ్యఇదమ్॥ యజ్ఞోపవీత్యపఉపస్పృశ్య॥ దశానాంబలీనాం దక్షిణతః పితృబలేరుత్తరతః॥ నమోరుద్రాయపశుపతయేస్వాహా॥రుద్రాయ పశుపతయ ఇదమ్॥ అపఉపస్పృశ్య॥ ప్రాచీనావీతీ॥ అప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ ఉపవీతీ॥ ప్రదక్షిణంపరిషిచ్య॥ రుద్రబలేరుత్తరతఃభూమిం

సమ్మృజ్య। కించిదన్నమాదాయ ॥ యేభూతాః ప్రచరంతిదివా బలి
మిచ్ఛంతః + + స్వాహా॥ దివాచారిభ్యోభూతేభ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥
ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...ర్థంఅగ్రదానం కరిష్యే॥ పూర్వపరిషేచ
నంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ। దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథే
తి వాయురాహతత్ । హంతేతి సత్యం చంద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్య
మోమితి। ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశోయజ్ఞస్య దక్షిణామ్॥ మ
మోపాత్తదుంతయో మే కామస్సమృద్ధ్యతాగ్ స్వాహా॥ విష్ణవ ఇదమ్॥
ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ర్థందేవయజ్ఞేనయక్ష్యే॥
విద్యుతసి...పైమి॥ అపఉపస్పృశ్య॥ అది తేనుమన్యస్వ...ప్రసువ॥ ఇతి
పరిషేచనంకృత్వా॥ తృతీయభాగాదాదాయ । దేవేభ్యస్స్వాహా ॥
దేవేభ్య ఇదమ్॥ ఉత్తరపరిషేచనంకృత్వా॥ వృష్టిరసివృశ్చమే...గామ్॥
ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంపితృయజ్ఞేనయక్ష్యే
(ప్రా + తీ) విద్యుదసి...ముపైమి ॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య । అగ్నేర్దక్షి
ణతో భూమౌ సంమృజ్యావోక్ష్య॥ చతుర్థభాగాదాదాయ। పితృభ్యః
స్వధా ఽ స్తు పితృభ్య ఇదమ్॥ అప్రదక్షిణంపరిషిచ్య। వృష్టిరసివృ...
పాగామ్॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ యజ్ఞోపవీతీ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్య
ర్థంభూతయజ్ఞేనయక్ష్యే॥ విద్యుదసి...పైమి॥ ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ అగ్నే
రుత్తరతో భూమౌ సంమృజ్యా ఽ వోక్ష్య । తృతీయభాగాదాదాయ ।
భూతేభ్యోనమః। భూతేభ్య ఇదమ్॥ పరిషిచ్య॥ వృష్టిరసివృ...పాగామ్॥
ఇత్యపఉపస్పృశ్య॥ నివీతీభూత్వా॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమను
ష్యయజ్ఞేన యక్ష్యే ॥ విద్యుదసి...పైమి॥ పంచమభాగాదాయ॥

పూర్వ పరిషేచనం కృత్వా । మనుష్యేభ్యో హంతా । మనుష్యేభ్య ఇదమ్ । అదితేఽన్వ...ప్రసావీః ॥ వృష్టిరసి...గామ్ ॥ ఇత్యప ఉపస్పృశ్య॥ ఉపవీతీ భూత్వా॥ సర్వభాగాన్న శేషమాదాయ ॥ శ్లో॥ శ్వానౌ హి శ్యామశబలౌ వైవస్వతకులోద్భవౌ। తాభ్యాంబలిం ప్రదాస్యామి రక్షేతాం పథి సర్వదా ॥ ఐంద్ర వారుణ వాయవ్యా యామ్యా నైరృతోద్భవాః। వాయసాః ప్రతిగృహ్ణంతు భూమౌ పిండం మయోర్పితమ్॥ శ్వపతిభ్యశ్చ వాయసేభ్యః శ్రీముఖ్య ఇదమ్॥ ఇతి దేహలీస్థేన నివేశనద్వారదేశే దద్యాత్ ॥ పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ॥ గోదోహనమాత్రం ప్రాంగణే తిష్ఠేత్ ॥ శ్లో॥ ద్వావేకం ద్వే చ చత్వారి ప్రత్యేకం త్రిస్సప్త చ। పృథివ్యాదిదశస్వేకమత ఊర్ధ్వం పృథక్ పృథక్ ॥ నక్తబలిః ॥ యే భూతాః ప్రచరంతి దివా నక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః। తేభ్యో బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతిర్దధాతు స్వాహా ॥ దివాచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదమ్॥ రాత్రౌ॥ యే భూతాః ప్రచరంతి నక్తం బలిమిచ్ఛంతో వితుదస్య ప్రేష్యాః । తేభ్యో బలిం...స్వాహా॥ నక్తంచారిభ్యో భూతేభ్య ఇదమ్॥ ఏతత్ప్రేమే హైవ బహవః కుర్వంతి ॥ సమాప్తః.

అథ ప్రియభోజనమ్.

పర్వసు చోభయో రుపవాసయోః పవస్తమేవ కాలాంతే భోజనం తృప్తిశ్చాన్నస్య యచ్చైనయోః ప్రియం స్యాత్తదేతస్మిన్నహని భుంజీయాతామపశ్చ శయీయాతాం మైథునవర్జనం చ ॥

అథ స్థాలీపాకః.

శ్వోభూతే స్థాలీపాక స్తస్యోపచారః పార్వణేన వ్యాఖ్యాతః ॥ అపరేద్యుః ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా పత్న్యవహంతీత్యాది ప్రోక్షితాభిఘారణాంతం కృత్వా॥ అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే

సృచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య హవిః ప్రత్యభి ఘారయతి॥ అగ్నయే స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య। స్రుచ్యుపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్ స్విష్టకృతేఽవదాయ। ద్విరభిఘార్య న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్॥ అపరేణాగ్నిం లేపం నిమృజ్య ॥ ఆగ్నేయ లేపం ప్రథమం ప్రాశ్య ఉత్సృప్యాచమ్య ॥ తతః స్విష్టకృల్లేపం ప్రాశ్య॥ ఉత్సృప్యాచామతి ॥ ద్విర్జుహోతి ద్విర్నిమార్ష్టి ద్విః ప్రాశ్నాత్యుత్సృప్యాచామతీతి సూత్రాత్ ॥ సమిత్సన్నహనం హుత్వా బర్హిస్సమంజనాది ప్రణీతా విమోకాంతం కృత్వా ॥ వృషభదానమ్॥ పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణత్యేకే॥ వైశ్వదేవం కృత్వా భోజయేత్ ॥

హృదయసంసర్గ హోమః

ఆచమ్య...ర్థం ॥ హృదయసంసర్గహోమం కరిష్యే ॥ ఉభయోర్హృదయ సంసర్గేప్సు స్త్రిరాత్రావరం బ్రహ్మచర్యం చరిత్వా స్థాలీపాకం శ్రపయిత్వాఽగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధాయాం స్థాలీపాకాదుత్తరా ఆహుతీర్హుత్వా జయాది ప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతం కృత్వా తేన సర్పిష్మతా యుగ్మాన్ద్వ్యవరార్ధ్యాన్ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా సిద్ధిం వాచయీత॥ చర్వాహుతయః॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరింద్రగ్ం హవామహే ప్రాతర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా। ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాతస్సోమముత రుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమిత్రావరుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్॥ ప్రాతర్జితం భగముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్రమదితేర్యో విధర్తా। ఆధ్రశ్చిద్యం మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యం భగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్॥ భగ ప్రణేతర్భగ సత్య రాధో భ

స్యేమాం ధియముదవా దదన్నః। భగ ప్రణోజనయ గోభిరశ్వైర్భగప్ర
నృభిర్నృవంతస్స్యామ స్వాహా॥ భగాయేదమ్॥ ఉతేదానీంభగవంత
స్స్యామోత ప్రపిత్వఉతమధ్యే అహ్నాం। ఉతోదితామఘవన్త్సూర్య
స్యవయందేవానాగ్ంసుమతౌ స్యామస్వాహా॥ మఘవతఇదమ్॥ భగ
ఏవభగవాగ్ం అస్తుదేవాస్తేనవయంభగవంతస్స్యామ। తంత్వాభగస
ర్వఇజ్జోహవీమిసనోభగపురఏతాభవేహస్వాహా॥భగేభ్యఇదమ్॥ సమ
ధ్వరాయోషసోనమంతదధిక్రావేవ శుచయేపదాయ। అర్వాచీ
నంవసువిదం భగంనోరథమివాశ్వావాజిన ఆవహంతుస్వాహా॥ భగే
భ్యోవాజిభ్య ఇదమ్॥ అశ్వావతీర్గోమతీర్నఉషాసోవీరవతీ స్సదము
చ్ఛంతుభద్రాః। ఘృతందుహానావిశ్వతః ప్రపీనాయూయం పాతస్వ
స్తిభిస్సదానస్స్వాహా॥ వాజిభ్యఇదమ్॥ అగ్నయేస్విష్టకృతేస్వాహా॥
అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్॥ తంత్రశేషం పార్వణవత్సమాపయేత్॥

ఇతిహృదయసంసర్గ హోమః సమాప్తః.

అథమూలికాపహరణ ప్రయోగః.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం భర్తృపరిగ్రహార్థం పాఠోత్పాటనాఖ్యం
కర్మకరిష్యే॥ శ్వోభూత ఉత్తరయోత్థాప్య। ఇమాం ఖనామ్యోష
ధీం వీరుధం బలవత్తమాం। యయాసపత్నీ బాధతేయయాసంవిం
దతేపతిం॥ ఉత్తరాభి స్తిసృభిరభిమంత్ర్య॥ ఉత్తానపర్ణే సుభగేసహ
మానేసహస్వతి। సపత్నీంమే పరాధమపతిం మేకేవలంకృధి।
ఉత్తరాహ ముత్తర ఉత్తరే దుత్తరాభ్యః। అధాసపత్నీయామ

మాధరా సాఽధరాభ్యః । నహ్యస్యా నామ గృభ్ణామినో అస్మి న్రమతే జనే । పరామేవ పరావతగ్ం సపత్నీం గమయామసి । ఉత్తరయా ప్రతిచ్ఛన్నాగ్ం హస్తయోరాబధ్య। అహమస్మి సహమానాథ త్వమసి సాసహిః । ఉభే సహస్వతీ భూత్వా సపత్నీం మే సహావహై। శయ్యాకాలే బాహుభ్యాం భర్తారం పరిగృహ్ణీయాదుపధాన లింగత్వా వశ్యో భవతి। సపత్నీ బాధనంచ। ఉప తేఽధాగ్ం సహమానామభిత్వాఽధాగ్ం సహీయసా । మామను ప్రతే మనో వత్సం గౌరివ ధావతు పథా వారివ ధావతు। ఏతేనైవ కామేనోత్తరేణానువాకేన సదాదిత్య ముపతిష్ఠతే । ఉదసౌ సూర్యో అగాదుదయం మామకో భగః। అహం తద్విద్వలా పతిమభ్యసాక్షి విషాసహిః। అహం కేతురహం మూర్ధాఽహముగ్రా వివాచనీ। మమేదను క్రతుం పతిః సేహానాయా ఉపాచరేత్ । మమ పుత్రాః శత్రుహణోఽథో మే దుహితా విరాట్। ఉతాహమస్మి సంజయా పత్యౌ మే శ్లోక ఉత్తమః । యేనేంద్రో హవిషా కృత్వ్యభవద్ద్యుమ్న్యుత్తమః। అహం తదక్రి దేవా అసపత్నా కిలాఽభవం। అసపత్నా సపత్నిఘ్నీ జయంత్యభిభూవరీః। ఆవిక్షిన్యాసాగ్ం రాధో వర్చో అస్థేయసామివ। సమజైషమిమా అహగ్ం సపత్నీరభిభూవరీః। యథాఽహమస్య వీరస్య విరాజామి ధనస్య చ।

వివాహే ఋతుసంభవః,

వివాహే వితతే తంత్రే హోమకాలే ఉపస్థితే। కన్యామృతుమతీం దృష్ట్వా కథం కుర్వంతి యాజ్ఞికాః । హవిష్మతీరితి స్నాపయిత్వా

అన్యవస్త్రాభ్యామలంకృత్య, యుంజానః ప్రథమం మన ఇతి ద్వే ఆజ్యాహుతీ హుత్వా మ్యాని, ఇతితథాతింత్రం ప్రయోజయేత్॥

పిమ్మట ఆదివ్వదానిని రజస్వలానియమములతో నుంచవలయును శుద్ధిస్నానముచేసినపిదప అనంగా 5 వదివసమున తక్కినవివాహాకృత్యములను జేయవలయును

కృష్ణపక్షవివాహవైశ్వదేవప్రకారః.

తేషాం మంత్రాణా ముపయోగే ద్వాదశాహ మధశ్శయ్యా బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనంచోత్తమ స్త్వైక రాత్రముపవాసః। శుక్లద్వితీయాయాం తస్యోపక్రమంకృత్వా దంపతీ ద్వాదశాహాన్యధశ్శయనం బ్రహ్మచర్యం క్షారలవణవర్జనం చకృత్వా భర్తా చతుర్దశ్యాముపోష్య పౌర్ణమాస్యాం ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా॥ అన్వారంభణీయాం కృత్వా॥ అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వదేవమారభ్య ప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతే స్థాలీపాకంకుర్యాత్॥

అథమ పూర్ణిమాతిక్రమ కృత్యమ్.

కాలవిలంబానుసారేణ స్మృత్యుక్తకృచ్ఛ్రాదికంకృత్వా ప్రాయశ్చిత్త హోమంకృత్వా॥ అనుగతమగ్నింపున స్సంధాయ కూశ్మాండాదికంచకృత్వా పౌర్ణమాస్యాంబిభ్రత్ప్రేష్టిం అన్వారంభణీయాంచకృత్వా అన్వాధాయ వైశ్వదేవపాకానంతరం వైశ్వానరస్థాలీపాకంస ప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమంకృత్వా వైశ్వదేవ మారభ్య ప్రియభోజనంచకృత్వా శ్వోభూతే స్థాలీపాకః॥

ఔపాసనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అజ్ఞానాత్ త్రివిషయేతు శాట్యాయనః॥ చతుర్థీహోమాదు ర్ధ్వ మౌపాసనాగ్నా వనుగతే అయాశ్చేత్యాత్రిరాత్రాన్మనో జ్యోతిర్జుషతా మితిచాస ప్తరాత్రాదత ఊర్ధ్వమా ద్వాదశరాత్రా త్తిస్రి స్తంతు మతీ స్తంతుతన్వ స్సుద్బుధ్యస్వాగ్నే త్రియస్త్రింశత్తంతవ ఇతి

చ ప్రాణాయామశతం చాతింశతి రాత్రా దుపవాసం త్రిగింశతి రా
త్రి దత ఊర్ధ్వమాసషష్టి రాత్రా త్సప్త రాత్రీరుపవసేదత ఊర్ధ్వమా
సంవత్సరాత్ప్రాజాపత్యం విహితమత ఊర్ధ్వంకాల బహుత్వేదోషగురు
త్వ మేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని శుచికరాణిభవం
తి నిర్వేషోయథాశక్త్యభ్యాసో గరీయానితి శ్రుతత్వాదితి॥

ఆలస్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాట్యాయనః ॥ ఆలస్యాదగ్ని పరిత్యాగే ద్వాదశాహాతిక్రమే
త్ర్యహ ముపవాసో మాసాతిక్రమే ద్వాదశాహ ముపవాసో సంవ
త్సరాతిక్రమే మాసోపవాసః పయోనా భక్షయేదుభయత్ర యావ
త్కాలసాన్వృత్తావర్ధోమదర్వ్యాత్వ శేషతో దానంచైవం విప్రాయద
ద్యాద్యథా హిహూమ స్తథైవస్యాదితిసహితో ఽగ్నిరుత్సృష్టస్తద్వ
ద్గ్ంసంవత్సరవ్యతిక్రమే పతితో భవతి తస్మాదత ఊర్ధ్వగ్ం సర్వక
ర్మస్వనధికారేణ ప్రాయశ్చిత్తమిత్యుక్తమితి॥

కామకృతపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

కామకారవిషయేతుమనురాహ ॥ శ్లో॥ అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యా
గ్నీన్ బ్రాహ్మణఃకామకారతః । చాంద్రాయణంచరేన్మాసం వీరహ
త్యాసమంహితత్ । అగ్నిహోత్ర్యపవిధ్యాగ్నీన్ మాసా దూర్ధ్వం
తుకామతః।కృచ్ఛ్రంచాంద్రాయణంచైవకుర్యాదేవావిచారయన్నితి॥

నాస్తిక్యపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

నాస్తిక్యవిషయేతువ్యాఘ్రః॥ యోఽగ్నింత్యజతి నాస్తిక్యా
త్ప్రాజాపత్యంచరేద్ద్విజః। అన్యత్రపునరాదధ్యాద్దాన మేవతథైవచ॥

వైశ్వదేవ పరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాధవీయే ప్రజాపతిః॥ హవిర్యజ్ఞేష్వశక్తస్య లుప్తమప్యేక
మాదితః। ప్రాజాపత్యేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసుచైవహి। అకృత్వాన్య
తమంయజ్ఞం యజ్ఞానామధికారతః।ఉపవాసేనశుద్ధ్యేత పాకసంస్థాసు

చైవహి॥ సూత్రసిరియె కాత్యాయనః॥ పితృయజ్ఞాత్యయేచైవ వైశ్వదేవాత్యయేఽపిచ। అనిష్ట్వానవయజ్ఞేన నవాన్నప్రాశనేతథా। భోజనే పతితాన్నస్య చరుర్వైశ్వానరో భవేత్॥ కాత్యాయనసిరియే॥ అథపంచ మహాయజ్ఞానామేకైకస్మిన్లుప్తే ద్వ్యహే త్ర్యహే వాతీతేతి సన్ధ్యస్తం తుమతిర్గృహ్యసూత్రాదిమంచమే వరుణాలిత్వాయామాతీయచ్ఛిద్రియతి కృతం చేద మిత్యానవరాత్రా దతఊర్ధ్వంసూత్రాద్వాదశ రాత్రాదగ్నేఽభ్యావర్తిన్నితి చతస్రోభ్యావర్తస్వేతి ద్వాదశగృహీతేన స్రుచంపూరయిత్వా॥ సప్త తేఅగ్నే సమిధ స్సప్తజిహ్వా ఇతి సప్తవత్యా పూర్ణాహుతిం హుత్వాఽగ్నయేతి. తుమతే స్థాలీపాకంకుర్యాదతఊర్ధ్వం పునరాధేయమ్॥ ఛే॥ లి॥

అథ సర్పబలిః.

సర్పబలిరుచ్యతే। శ్రావణ్యాం పౌర్ణమాస్యామస్తమితే సాయమౌపాసనగ్ం హుత్వా కృతప్రాణాయామస్సర్పబలింకరిష్యే। ఇతిసంకల్ప్య। ఔపాసనేస్థాలీపాకగ్ంశ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వాగ్నే రుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగే దేవపాత్రప్రయోగే దేవపాత్రాణాగ్ం వేద్వితీయదర్వ్యాసహాస్యాంజలిః ప్రయోక్తవ్యః। అంజలేశ్చ ప్రోక్షణాతిపనసమ్మార్జనానికరోతి। ఆజ్యభాగాంతేముఖాహుతిగ్ంహుత్వా। శ్రావణ్యైపౌర్ణమాస్యైస్వాహేతిచరోర్జుహోతి। అత్రశ్రావణీ పౌర్ణమాసీ దేవతా। జఘ్నోమశక ఇతిస్వాహాకారాంతైర్మంత్రైః ప్రతిస్వాహాకారమంజలినాకిగ్ంశుకాసపలాశపుష్పాణి జుహోతి। జఘ్నోమశకో జఘ్నాబిత్రుప్తిర్జఘ్నావ్యధ్వర స్స్వాహా॥ మశకాదిభ్య ఇదమ్। జఘ్నోవ్యధ్వరో జఘ్నోమశకో జఘ్నావితృప్తిస్స్వాహా॥ వ్యధ్వరాదిభ్య ఇదమ్। జఘ్నావితృప్తి జఘ్నోవ్యధ్వరో జఘ్నోమశకస్స్వాహా॥ వితృప్త్యాది భ్య

ఇదమ్ । అత్రాపిద్విరవదానో౽న స్తరణాభి ఘారణే । అశక్తౌ తత్రాన్య
ఖాక న్తర్వ్యాసీత్యుక్తమ్ । అంతేఽతూతాభిఘారణమ్ । కిఙ్ంశుక హోమా
మేషు సర్వా దేవతాః । ఇంద్రజహీతితిసృభిస్తిసృ ఆరగ్వధమయీః
సమిధ ఆదధాతి । అత్ర ప్రథమర్చ ఇంద్రో దేవతా । ఇంద్రజహి దంద
శూకం పృష్ఠిమంతం యస్సరీసృపః । దంష్ట్యంతం చ దశంతంచ సర్వాగ్
స్తాపందిజంభయస్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదమ్ ॥ అప్సుజాతస్సదేవృద్ధ
దేవానామపిహా స్త్య । త్వమగ్న ఇంద్ర ప్రేషితస్సన్నో మాహిగ్ంసీ
స్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ త్రాణమసి పరిత్రాణమసి పరిధిరసి ।
అన్నేన మనుష్యాగ్ స్త్రాయసే తృణైః పశూన్గర్తేన సర్పాన్ యజ్ఞేన
దేవాన్ స్వధయా పితౄన్ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ తత్సత్యమితిచత
సృభిః ప్రత్యృచమాజ్యాహుతీర్జుహోతి । ఆసాం సర్వా దేవతాః ।
తత్సత్యం యత్తే౽మావాస్యాయాంచ పౌర్ణమాస్యాంచ విషబలిగ్ం
హరంతి సర్వ ఉదరసర్పిణః । తత్తే ప్రేరతే త్వయి సంవిశంతి త్వయిన
స్సంతస్త్వయి సద్భ్యో వర్షాభ్యో నః పరిదేహి స్వాహా । సర్పేభ్య
ఇదమ్ । నమో అస్తు సర్పేభ్య ఇతితిస్రః । నమో అస్తు సర్పేభ్యో యే
కేచ పృథివీమను । యే అంతరిక్షే యే దివి తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ
స్స్వాహా ॥ సర్పేభ్య ఇదమ్ । యే దో రోచనే దివో యే వా సూర్యస్య
రశ్మిషు । యేషామప్సు సదః కృతం తేభ్య స్సర్పేభ్యో నమ స్స్వాహా ॥
సర్పేభ్య ఇదమ్ ॥ యా ఇషవో యాతుధానానాం యే వా వనస్పతీగ్
రను । యే వా౽వటేషు శేరతే తేభ్యస్సర్పేభ్యో నమ స్స్వాహా ॥ సర్పే.

భ్య ఇదమ్। తత శ్చోరుత్తరార్ధా త్సకృత్స్విష్టకృతేఽవదాయ ద్వి
రభిఘార్యనహావిః ప్రత్యభిఘారయతి । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥
అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ ॥ ప్రతిపత్ స్థాలీపాకవచ్ఛేషప్రాశనమ్।
జయాదిప్రతిపద్యతే పరిషేచనాంతంకృత్వా । ప్రణీతామార్జనమ్।
బ్రహ్మోద్వాసనంచకృత్వా । వాగ్యతస్సంభారానాదాయ సంభా
రాణ్ సక్తూన్ ధానాలాజా నాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీరమితి సంభా
రానాదాయ ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశ ముపనిష్క్రమ్య శుచౌ దేశే
పీఠంకృత్వా తత్రప్రాచీరుదీచీశ్చతిస్రస్తిస్రో రేఖాలిఖిత్వా రేఖాకర
ణప్రకారః పూర్వమేవోక్తః । తాస్వద్భిరుపనినీయ । నమోఅస్తుస
ర్పేభ్యో యేపార్థివా ఇత్యాదిబలింహరిష్యామీత్యంతే రేఖానుక్ర
మేణ సక్తూన్నివపతి । సకృదేవమంత్రః నమోఅస్తుసర్పేభ్యో యే
పార్థివాయ అంతరిక్ష్యా యేదివ్యా యేదిశ్యాః। తేభ్య ఇమంబలిగ్ం
హరిష్యామి తేభ్య ఇమంబలిముపాహార్షమ్। ఇత్యుత్సర్జనేవిశేషః॥ సం
పృక్తా ధానాలాజానాంజనాభ్యంజనే స్థగరోశీర మితి తూష్ణీంనివ
పతి। తక్షకవైశాలేయేతి తిసృభిస్సమీచీనామాసి ప్రాచీదిగ్ఘేతయో
నామస్థేతి ద్వాదశభిః పర్యాయైరుపస్థాయ॥ తక్షకవైశాలేయ ధృత
రాష్ట్రైరావత స్తేజీవా స్త్వయిస్సన్త స్త్వయిసద్భ్యోవర్షాభ్యో
నః పరిదేహి। ధృతరాష్ట్రైరావత తక్షకవైశాలేయ స్తేజీవా స్త్వయి
నస్త్వయి సద్భ్యోవస్సతభ్యోనః పరిదేహి । అహిగ్ంస్తాతిబల స్తేజీ
వా స్త్వయి నస్సత స్త్వయిసద్భ్యోవర్షాభ్యోనః పరిదేహి । అతిబ
లాహిగ్ంస స్తేజీవా స్త్వయినస్సత స్త్వయిసద్భ్యోవర్షాభ్యోనః పరి
దేహి। యేదందశూకాః పార్థివాస్తాగ్ స్త్వమితః పరోగవ్యూతింనివేశ

యాః సంతి వైసర్ప్యపి సర్పం దంశినస్తేభ్యో నేద్ధనసా న్యేద్యూయమస్మాన్
హింసాత । ద్వాదశపర్యాయాణా ముపస్థానప్రయోగ ఉచ్యతే । స
మీచీ నామాసి ప్రాచీ దిక్తస్యాస్తే౽గ్నిరధిపతిరసితో రక్షితా యశ్చా
ధిపతిర్యశ్చ గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వాం జంభే దధామి । ఓజస్విని నామాసి దక్షి
ణా దిక్తస్యాస్త ఇంద్రో౽ధిపతిః పృదాకూ రక్షితా యశ్చాధిపతిర్యశ్చ
గోప్తా తాభ్యాం నమస్తౌ నో మృడయతాం తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో
ద్వేష్టి తం వాం జంభే దధామి ॥ ప్రాచీ నామాసి ప్రతీచీ దిక్తస్యాస్తే
సోమో౽ధిపతిః స్వజో రక్షితా యశ్చా...దధామి। అవస్థావా నామా
స్యుదీచీ దిక్తస్యాస్తే వరుణో౽ధిపతి స్తిరశ్చిరాజీ రక్షితా యశ్చా...
దధామి । అధిపత్నీ నామాసి బృహతీ దిక్తస్యాస్తే బృహస్పతి రధి
పతి శ్శ్విత్రో రక్షితా యశ్చాధిపతి...దధామి। వశినీ నామాసీయం
దిక్తస్యాస్తే యమో౽ధిపతిః కల్మాషగ్రీవో రక్షితా యశ్చాధిపతి...దధా
మి। హేతయో నామస్థ తేషాం వః పురో గృహా అగ్నిర్వ ఇషవస్సలి
లో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు తే యం ద్విష్మో
యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి। నిలింపా నామస్థ తేషాం వో
దక్షిణా గృహాః పితరో వ ఇషవస్సగరో వాతనామం తేభ్యో వో
నమస్తే నో మృడయంతు తే యం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో
జంభే దధామి । వజ్రిణో నామస్థ తేషాం వః పశ్చాద్గృహాస్స్వప్నో

న ఇష వస్సాగిహ్వారో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే నో మృడయంతు
తేయం ద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తం వో జంభే దధామి। అవస్థా
వా నో నామస్థ తేషాంవ ఉత్తరా గృహా। అపోన ఇషవ స్సముద్రో
వాతనామం...తం వో జంభే దధామి। అధిపతయో నామస్థ తేషాం
వ ఉపరి గృహా వర్షం న ఇషవో వస్వాన్ వాతనామం తేభ్యో వో
నమ...తం వో జంభే దధామి। క్రివ్యా నామస్థ పార్థివా స్తేషాం వ ఇహ
గృహా అన్నం వ ఇషవో నిమిషో వాతనామం తేభ్యో వో నమస్తే...
తం వో జంభే దధామి। ఏవం ద్వాదశపర్యాయై రుపస్థాయాపః పరి
షిచ్య ప్రతీక్షస్తూష్ణీ మేత్యాహః శ్వేతపదేతి ద్వాభ్యామృగ్భ్యాభి
ముదకుంభేన త్రిః ప్రదక్షిణమంతరతో ఉగారం నివేశనం వా పరిషిచ్య।
అప శ్వేతపదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ చ। సప్త చ మానుషీరిమా
స్తిస్రశ్చ రాజబంధవైః। న వై శ్వేత స్యాధ్యాచారే హిర్జఘాన కించన।
శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ నమో నమ శ్శ్వేతాయ వైదర్వ్యాయ॥ బ్రాహ్మ
ణాన్ భోజయేద్ధానాః కుమారాన్ ప్రాశయంతి॥ సమాప్తాకర్మహా
రిః ఓంతత్సత్॥ ఏవ పహాన్యహా న్యోదనేన సక్తుభిర్వైతం బలిగ్ం
హరే దోత్సర్గాత్॥

ఆగ్రయణ స్థాలీపాకః.

ఆగ్రయణ ముచ్యతే॥ వర్షాసు శ్యామాకాగ్రయణం శరది వ్రీ
హీణాం శ్యామాకానాం సమాన ఉపలభ్యతే। వసంతే యవానామ్॥
పౌర్ణమాస్యామమావాస్యాయాం వా ప్రాతరౌపాసనగ్ం హుత్వా
కృతప్రాణాయామః ఆగ్రయణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య। కుత్స్నవహా
నాదినవానాం స్థాలీపాకగ్ం శ్రపయిత్వాఽగ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితా

భి ఘూరణం చకృత్వాఽగ్నేరుకసమాధానా ద్యాజ్యభాగాంతే ము ఖాహుతిగం హుత్వాదర్వ్యా ముప స్తీర్య స్థాలీపాకా న్మధ్యాద్ద్విర వదాఽయాఽభిఘార్య। ఇంద్రాగ్నిభ్యాగ్ స్వాహా। మధ్యే జుహోతి। ఇం ద్రాగ్నిభ్యామిదమ్। పున శ్చైనమవదా యాభిఘార్య। విశ్వేభ్యో దేవే భ్య స్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్। పున శ్చైవమవదాయాభి ఘార్య హుతాభిఘారణంచకృత్వా । ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా॥ ద్యావాపృథివీభ్యామిదమ్ । పున స్స్రుచ్యుప స్తీర్య । ఉత్తరార్ధా త్స్విష్టకృతేఽవదాయద్విరభిఘార్య। నహవిః ప్రత్యభిఘారయతి। అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృతఇదమ్। ఇధ్మసన్నహ నాన్యద్భిస్సగ్ స్పృ శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్। అపఉపస్పృశ్య । లేపయో రిత్యాదిపరిషేచనాం తేనవానాం తండు లానాముపక్వానాం ముఖం పూరయిత్వా గీర్త్వాభక్షయి త్వాచమ్య। చరుశేషా త్కించిదోదనం పి డగ్ సంయుత్య పరమేష్ఠ్యసీతియజుషా కృష్ణవంశ ఉద్విధ్యేత్। పరమేష్ఠ్యసిపరమాం శ్రీయం గమయ॥ శ్యామాకాగ్రియణే సోమఏవప్రధాన దేవతా। సమాప్తమాగ్రయణమ్॥

అథ ఈశానబలిః.

అథ ఈశానబలి రుచ్యతే। ఉదగయనాదిషుకృతప్రాణాయామః ఏవం . ప్రీత్యర్థం ఈశానబలింకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య । ఈశానార్థమితి బుద్ధ్యా స్థాలీపాకగ్ శ్రపయిత్వా శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘార ణంచకృత్వా । కర్తాయావంతస్సపిండాః స్త్రీకుమారా స్తేషాంభో క్తుం పర్యాప్తం మృద్భాండేశాకికేగ్నౌ త్రైతపత్యం చరుగ్ శ్రపయి త్వాభిఘా ర్యాపాసనాగ్నిమాదాయ యేనచాన్యేన ద్రవ్యే ణార్థీ భవతితాః సర్వానాదాయ పత్న్యాదైర్యశ్చసహ ప్రాచీ ముదీచీంవా

దిశ ముపనిష్క్రమ్య బహిర్గ్రామే శుచౌ దేశే నదీతీరే శైలాగ్రేవా
స్థండిలం కల్పయిత్వాగ్నే రుపసమాధానాదిపాత్రప్రయోగకాలే। దేవ
పాత్రాణా మంతే కాంస్యపాత్రత్రయం ద్వాచత్వారింశత్పలాశపర్ణాని చ
ద్వంద్వం ప్రయుజ్య కాంస్యపాత్రపలాశపర్ణానా మపి పృథక్ తపనస
మ్మార్జన ప్రతితపనప్రోక్షణాదీని కర్తవ్యాని। అగ్నిముఖాంతేఽపరే
ణాగ్నిం ద్వే కుటీ ప్రాగ్ద్వారే కృత్వా ద్వయోర్మధ్యే జయంతాయాపియ
థావకాశో భవతి తథా కుటీ కరోతి। ఆత్వావహంత్విత్యృచా ద్వయోః
కుట్యోః దక్షిణస్యాం కుట్యామీశానం మహాదేవ మావాహయతి।
ఆత్వావహంతు హరయః సచేతస శ్శ్వేతైరశ్వై స్సహకేతుమద్భిః।
వాతాజవైర్బలవద్భిర్మనోజవై రాయాహి శీఘ్రం మమ హవ్యాయ
శర్వోమ్। ఉత్తరస్యాం కుట్యాం మీఢుషీముమాం దేవీ మాయాహి
మీఢుషీతి లౌకిక్యా వాచా ఆవాహయతి। మధ్యేఽవకాశే ఆయా
హి జయంతేతి జయంతే సుబ్రహ్మణ్యం భగవత మావాహయామీతి।
ఆవాహ్య। ఈశానాయ మీఢుష్యై జయంతా యేత్యావాహనక్రమే
ణ షోడశోపచారపూజాం కృత్వా। కాంస్యత్రయ మాదాయాపరేణా
గ్నిం కుట్యోః పురస్తా దావాహనక్రమేణ నిధాయ త్రిషు కంసేషు ఈశా
నస్థాలీపాకౌదనాత్కల్పయిత్వా ఓదనసహితాన్ కంసా నాదా యాగ్ని
సమీపమాహృత్య యథాస్థానం నిధాయ। ఉపస్పృశతు మీఢ్వాన్
మీఢుషే స్వాహా॥ ఇతి ఈశానం స్వమోదనం। ఉపస్పృశతు మీఢు
షీ మీఢుష్యై స్వాహా॥ ఇత్యుమాం దేవీం స్వమోదన ముపస్పృశతి।
జయంతోపస్పృశ జయంతాయ స్వాహా॥ ఇతి యజుషా జయంతం స్వ
మోదన ముపస్పృశ్య। దర్వ్యాముపస్తీర్య। ఈశానస్యోదనాద్ద్విరవ
దాయాభిఘార్య। భవాయ దేవాయ స్వాహేత్యష్టాభిః స్వాహాకారాం

తైర్నం త్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి । అంతేషు తాభిఘారణ చ। ఓం భ
వాయ దేవాయ స్వాహా॥ భవాయ దేవాయేదమ్ । శర్వాయ దేవాయ
స్వాహా॥ శర్వాయ దేవాయేదమ్। ఈశానాయ దేవాయ స్వాహా॥ ఈశా
నాయ దేవాయేదమ్। పశుపతయే దేవాయ స్వాహా॥ పశుపతయే దేవా
యేదమ్। రుద్రాయ దేవాయ స్వాహా॥ రుద్రాయ దేవాయేదమ్। ఉగ్రా
య దేవాయ స్వాహా॥ ఉగ్రాయ దేవాయేదమ్। భీమాయ దేవాయ స్వా
హా ॥ భీమాయ దేవాయేదమ్ । మహతే దేవాయ స్వాహా ॥
మహతే దేవాయేదమ్ । ఏవం మీఢుష్యా ఓదనా ద్విరవదాయా
భిఘార్య। భవస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహేత్యష్టాభి స్స్వాహాకారాం
తైర్నం త్రైరష్టాహుతీర్జుహోతి। అంతేషు తాభిఘారణంచ। భవస్య దేవ
స్య పత్న్యై స్వాహా॥ భవస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। శర్వస్య దేవస్య
పత్న్యై స్వాహా । శర్వస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। ఈశానస్య దేవస్య ప
త్న్యై స్వాహా॥ ఈశానస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। పశుపతేర్దేవస్య ప
త్న్యై స్వాహా॥ పశుపతే ర్దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యై
స్వాహా॥ రుద్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥
ఉగ్రస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । భీమస్య దేవస్య పత్న్యై స్వాహా
భీమస్య దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్। మహతో దేవస్య పత్న్యై స్వాహా॥
మహతో దేవస్య పత్న్యా ఇదమ్ । స్రుచ్యుపస్తీర్య । మధ్యాదోదనా
దవదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥ జయంతాయ స్వాహా ॥
జయంతాయేదమ్॥ దర్వ్యాముపస్తీర్య । సర్వత స్సకృత్సకృద దా

యద్భిరభిఘార్య। అగ్నయే స్విష్టకృతే సుహుత హుత ఆహుతీనాం కా
మానాగ్ం సమర్ధయిత్రే స్వాహా ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ । ఉత్తరే
ణ యజుషాఽగ్నిముపస్థాయ । స్వస్తినః పూర్ణముఖః పరిక్రామతు ।
సమిత్సన్నహనం చ కృత్వా । లేపయోరిత్యాది పరిషేచనాంతే పలాశ
పర్ణాన్యాదాయ సమీపే నిధాయ । ఏకం పర్ణమాదాయ ఉపస్తీర్య
ఈశానస్యాన్నాదవదాయాభిఘార్య। గృహపా ఉపస్పృశ గృహపాయ
స్వాహా। గృహపాయేదమ్। ఈశానాయ దక్షిణస్యాం కుట్యాం దత్వా
పునరపి పర్ణాంతరం పూర్వమంత్రేణ వేశానాయ దత్వా । ఏవమితర
యోరపి ఆవాహనక్రమేణ ఉత్తరస్యాం। గృహ్యా ఉపస్పృశ గృహ్యాభ్య
స్స్వాహా । గృహ్యాభ్య ఇదమ్ । ఇతి ద్వే పర్ణే దాతవ్యే । ఘోషిణ ఉప
స్పృశత ఘోషిభ్యస్స్వాహా। ఘోషిభ్య ఇదమ్ । ఇత్యేకేన మంత్రేణ
మధ్యే ద్వే పర్ణే దాతవ్యే । పునశ్చ । శ్వాసిన ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య
స్స్వాహా । శ్వాసిభ్య ఇదమ్ । దక్షిణస్యాం ద్వే దాతవ్యే । విచిన్వంత
ఇత్యుత్తరస్యాం ద్వే। విచిన్వంత ఉపస్పృశత విచిన్వద్భ్యస్స్వాహా। వి
చిన్వద్భ్య ఇదమ్। ప్రపున్వంత ఉపస్పృశత ప్రపున్వద్భ్యస్స్వాహా ॥
ప్రపున్వద్భ్య ఇదమ్ । మధ్యే ద్వే। సమశ్నంత ఉపస్పృశత సమశ్న
ద్భ్యస్స్వాహా॥ సమశ్నద్భ్య ఇదమ్ । దక్షిణస్యాం ద్వే । దేవసేనా
ఉపస్పృశత దేవసేనాభ్యస్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య ఇదమ్ । ఇతి దక్షి
ణస్యామేవ దశ పర్ణాని సోదనాని దదాతి । యా ఆఖ్యాతా ఇతి దశ

కృత్వా స్తస్యా మేవకుట్యాంపునర్దదాతి। యాఆఖ్యాతా యాశ్చానా
ఖ్యాతా దేవసేనాఉపస్పృశతదేవసేనాభ్య స్స్వాహా॥ దేవసేనాభ్య
ఇదమ్॥ ద్వారపోపస్పృశ ద్వారపాయస్వాహా॥ ద్వారపాయేదమ్।
ఇతి దక్షిణస్యాం ద్వే। ద్వార్యుపస్పృశ ద్వార్యై స్వాహా॥
ద్వార్యా ఇదమ్। ఇత్యుత్తరస్యాం ద్వే। అన్వాస్తారిణ ఉపస్పృశ
తాన్వాస్తారిభ్య స్స్వాహా॥ అన్వాస్తారిభ్య ఇదమ్। ఇతిమధ్యే ద్వే।
నిషంగిన్నుపస్పృశ నిషంగిణే స్వాహా॥ నిషంగిణ ఇదమ్। దక్షిణ
స్యాం ద్వే। ఏవంయథాస్వమోదనేభ్యః పర్ణదానమ్। తత్రశ్లోకః॥
త్రిభిర్యథోక్తం పరిదాయమంత్రైః స్తథాపరైర్ముఖ్యకుటత్రిభిస్తు। త్రిభి
ర్యథోక్తం పునరుక్తమేకం ముఖస్యసందేశ కపర్దిశిష్యః। పర్ణదాన
శేషోదనైః పిండంకృత్వాపర్ణపుటేఽవదాయ। నమోనిషంగిణ ఇషు
ధిమతే। ఇత్యేవమంత్ర ముక్త్వావృక్షే ఆసజతి। తస్మిన్వృక్షే లేనమస్తే
రుద్రమన్యవ ఇత్యేతం ప్రశ్నంజపేత్। ప్రథమోత్తమానువాకౌ వా।
ఉత్తమానువాకేపి శేషః। సహస్రాణి సహస్రశ ఇతిదశసు మంత్రేషు
తేషాగ్ం సహస్రయోజనేఽవధన్వానితన్మసీత్యనుషంగః। సహస్రాణి
సహస్రశో యేరుద్రాఅధిభూమ్యామ్। తేషాగ్ంసహస్రయోజనేఽవ
ధన్వానితన్మసి। అస్మిన్మహత్యర్ణ వేంతరిక్షేభవాఅధి। తేషాగ్ం...సి।
నీలగ్రీవాశ్శితికంఠా శ్శర్వాఅధఃక్షమాచరాః। తేషాగ్ం.. సి। నీల
గ్రీవా శ్శితికంఠా దివగ్ంరుద్రా ఉపశ్రితాః। తేషాగ్ం...సి। యేవృ
క్షేషు సస్పింజరా నీలగ్రీవావిలోహితాః। తే...సి। యేభూతానామధి
పతయో విశిఖాసః కపర్దినః। తే...సి। యేఅన్నేషు వివిధ్యంతిపాత్రే

ష్ఠు పిబన్తోజనాః । తే...సి। యేన్తథాం పథిరక్షయ ఐలబృదాయు

వృధః । తే...సి । యేతీర్థాని ప్రచరంతి సృకావంతో నిషంగిణః।

తే...సి । యస్తావంతశ్చ భూయాగ్ంసశ్చదిశో రుద్రా వితస్థిరే।

తే...సి । పశ్చాదయంపి శేషః। నమో రుద్రేభ్యో యేపృథివ్యాంయే

షా మన్నమిషవ స్తేభ్యో దశ ప్రాచీర్దశదక్షిణా...దధామి । నమో

రుద్రేభ్యో యేంతరిక్షే యేషాం వాత ఇషవ సేభ్యో దశ ప్రాచీ...

దధామి । నమోరుద్రేభ్యో యేదివి యేషాం వర్షమిషవ స్తేభ్యోదశ

ప్రాచీ...దధామి। అభిత ఏత మగ్నింగాః స్థాపయతి। యథాప్రధాన

హోమకాల ఏవైనాగాఃధూమఃప్రాప్నుయాత్ తథాస్థాపయతి।తస్మి

న్కాలేతాగాశ్చందనాదిగంధేన దర్భాగ్రముష్టినా వోక్షతి। వృషాణ

మేవాగ్రే వోక్షతి । అనగ్నౌ క్షేత్రస్య పతింయజతే । శుచౌ దేశే

ఆత్వావహం త్విత్యృచయ ఆవాహ్య కూర్చంనిధాయ లౌకికపర్ణాని

చత్వారిసహస్తవాఉదాయ సమీపేనిధాయ ఏకంపర్ణ మాదాయఉప

స్తీర్య క్షేత్రపత్యాదన్నా దవదాయ । క్షేత్రస్య పతయే త్వాదదా

మీతిదత్వా । ఏవంత్రిః కృత్వఃషట్కృత్వోవా। అథక్షేత్రస్య పతినా

వయ మిత్యగ్భాక్యాంక్షేత్రపతిముపతిష్ఠతే। క్షేత్రస్య పతినాన్వయగ్ం

హితేనేవ జయామసి। గామశ్వంపోషయిత్వా సనోమృడాతీదృశే।

క్షేత్రస్యపతే మధుమంత మూర్మిం ధేనురివ పయోఅస్మాసుధుక్ష్వ।

మధుశ్చుతం ఘృతమివసుపూత మృతస్యనః పతయో మృడయంతు॥

సంతిష్ఠతే ఈశానస్థాలీపాకః । తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణా న్భోజ

యేత్ ॥ తతఆశీర్వచనంచ। తత్సపిండా స్సస్త్రీకాః క్షేత్రపత్యంప్రా

శ్నంతి। తతశ్చౌపాసనాగ్ని మాదాయగృహేగత్వా యత్రక్వచ నాగ్ని మిత్యాది విధనాఽగ్నిం ప్రతిష్ఠాపయతి॥ సమాప్తమ్॥

అథ మాసశ్రాద్ధమ్.

మాసశ్రాద్ధముచ్యతే॥ అపరపక్షేయస్మిన్నహని క్రియతే। తేనైవ పూర్వాహ్ణే కృత్వైవ నామాసమాపాసనహోమమేహుతే ప్రాచీనావీతీ కృత్వా ... । ఏవం...ప్రీత్యర్థం శ్వోభూతేమాసశ్రాద్ధం కర్తా స్మీతిమనసా సంకల్ప్య। తస్మిన్నపరాహ్ణేకృతస్నాయమాశనాన్బ్రాహ్మణాన్ యథాశక్తి నిమంత్రయతే। నిమంత్రణప్రకారః। శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర పిత్రేదేవార్థే క్షణః ప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః। ప్రాచీనావీతీశ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర పితృపితామహ ప్రపితామహార్థే క్షణఃప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః। మాతామహాధికారీ చేత్। శ్వశ్శ్రాద్ధం భవితాత్ర మాతామహమాతుః పితామహ మాతుఃప్రపితామహార్థే క్షణః ప్రసాదఃకరణీయః। అస్తుకరణీయః అథపరేద్యుర్బ్రాహ్మణానాహూయ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం ... ప్రీత్యర్థంమాసశ్రాద్ధంకరిష్యే। తత్రభవతాదేవార్థేక్షణః ప్రసాదః కరణీయః। ప్రాచీనావీతీ। పితృపితామహప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। అస్తుకరణీయః। మాతామహ మాతుః పితామహమాతుః ప్రపితామహార్థే భవద్భిః క్షణః...ణీయః॥ అత్ర గోత్రనామాదికముచ్చరేత్॥ అక్రోధనైః=కర్తాఽగ్నిః తతోగృహాంగణే త్వాద్యగ్నిపాంతంకుర్యాత్।ఉద్ధ్రియతామగ్నౌచక్రియతామితికర్తా। కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌచ క్రియతామితి భోక్తారః ప్రతి బ్రూయుః। హవిష్యమన్న మగ్నావధిశ్రిత్య ఉదగుద్వాస్య అద్భిః ప్రోక్ష్య అభిఘార్య। అగ్నేరుపసమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే। అన్న స్యోత్తరాభిర్జుహోతి। యన్మేమాతేత్యాదిభిస్షడ్భిః ప్రత్యృచం ప్రథమాహుతీర్జుహోతి। స్రువ్యేవస్తీర్య। ద్విరవదాయాఽభి

ఘ్య । యన్మే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః
పితా వృఙ్క్తాం మాభురన్యో౽వపద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । ద్విమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరౌ
ప్రలులుభతుశ్చరతః అననువ్రతే। తన్మే రేతః=స్వాహా ॥ యజ్ఞే=దమ్॥
బహుమాతృకశ్చేత్ । యన్మే మాతరః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్ర
తాః । తన్మే రేతః=స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరఇదమ్ = పూర్వవత్పున రవ
దాయ । యాస్తిష్ఠన్తి యా ధావన్తి యా ఆర్ద్రోఘ్నీః పరితస్థుషీః ।
అద్భిర్విశ్వస్య భర్త్రీభిరన్తరన్యం పితుర్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పిత్ర ఇదమ్ । పూర్వవత్పున రవదాయ । యన్మే
పితామహీ ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । తన్మే రేతః పితామహో
వృఙ్క్తాం మాభురన్యో౽వపద్యతామ్ । యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా ।
యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహాయేదమ్ । ద్విపితామహీకస్య । యన్మే
పితామహ్యౌ ప్రలులుభతుశ్చరతఅననువ్రతే। తన్మే రేతః = స్వాహా॥
యజ్ఞేశ్వర శర్మణే పితామహాయేదమ్। బహుపితామహీకస్య। యన్మే
పితామహ్యః ప్రలులుభుశ్చరం త్యననువ్రతాః । తన్మే రేతః పితా =
స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వర=యేదమ్ । పూర్వవ దవదాయ। అన్తర్దధే పర్వ
తైరన్తర్మహ్యా పృథివ్యా । ఆభిర్దిగ్భిరనన్తాభిరన్తరన్యం పితా
మహాద్దధే। యజ్ఞేశ్వరశర్మణే స్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణే పితామహా

యేదమ్ । పునరవదాయ। యన్మే ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్య
ననువ్రతా। తన్మే రేతః ప్రపితామహో వృఙ్క్తా౽మాభు రన్యోఽప
పద్యతామ్। యజ్ఞేశ్వరశర్మణేస్వాహా।యజ్ఞేశ్వరశర్మణే ప్రపితామహా
యేదమ్। ద్విప్రపితామహీకస్య।యన్మే ప్రపితామహ్యాః ప్రలులుభతు
శ్చరతఅననువ్రతే। తన్మే రేతః ప్రపితామహో=స్వాహా। యజ్ఞేశ్వర
శర్మణే ప్రపితామహాయేదమ్ । బహుప్రపితామహీకస్య॥ యన్మేప్రపి
తామహ్యాః ప్రలులుభు శ్చరం త్యననువ్రతాః।తన్మే రేతః = స్వాహా।
య = దమ్। పునరవదాయ।అంతర్దధబుతుభిం హో రాత్రైస్ససంధి
భిః । అర్ధమాసైశ్చమాసైశ్చాంతర్దధ్యం ప్రపితా మహా ద్దధే । యజ్ఞే
శ్వరశర్మణేస్వాహా॥ యజ్ఞేశ్వరశర్మణె ప్రపితామహాయేదమ్ । పున
రవదాయ । యేచేహపితరో యేచ నేహయాగ్శ్చవిద్మ యాగ్ం
ఉచనప్రవిద్మ। అగ్నే తాన్ వేత్థ యదితే జాతవేదస్తయా ప్రత్తగ్
స్వధయా మదంతుస్వాహా॥ అవిజ్ఞాతేభ్యః పితృభ్యఇదమ్ । స్వాహా
పితృ ఇతి షడ్భిః ప్రతిమంత్రం షడాజ్యాహుతీ ర్జుహోతి । స్వాహా
పిత్రే। పితృఇదమ్। పిత్రేస్వాహా॥ పితృఇదమ్।స్వాహాపిత్రే।పితృఇదమ్
పిత్రేస్వాహా। పితృఇదమ్॥స్వధాస్వాహా॥ స్వధాయాఇదం॥ అగ్నయే
కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా ॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయేదమ్ ।
ఏతద్వావిపరీతమ్ । యజ్ఞోపవీతీస్విష్టకృతమవదాయ। అగ్నయేస్విష్ట

కృతేస్వాహా॥ అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదమ్॥ ప్రాచీనావీత్యుదీచీనముష్ణం
భస్మాపోహ్య। అపహతాఇత్యేతం చిదవదాయ। స్వాహా॥ ప్రజాపత
ఇదమ్। యజ్ఞోపవీతీ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదమ్ ప్రాచీనావీతి లేపయోః రిత్యాది పరిషేచనాంతం
కృత్వా। ఏష తే తత తేత్యాది యజూగ్ంషి తే మహిమే త్యేతదంతముక్త్వా
న్నంవ్యంజనాసచాభిమృశతి। అసంభవత్యభిఘార్యనే మంత్రావృత్తిః।
ఏష తే తత మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావానగ్నిశ్చ పృథివీ
చతావ త్యస్యమాత్రా తావతీం తవతాంమాత్రాం దధామి యథా
గ్నిరక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పిత్రేఽక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా
భవతాం త్వగ్ స్వధాం తైస్సహోపజీవర్చస్తే మహిమా। ఏష
తే పితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సరస్వాన్ యావాన్వాయుశ్చాంత
రిక్షంచ తావత్యస్యమాత్రా తావతీం తవతాం మాత్రాం దధామి
యథావాయు రక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పితామహాయాఽక్షి
తోఽనుపదస్తస్స్వధా భవతాంత్వగ్ స్వధాంతైస్సహోపజీవసా
మాని తే మహిమా। ఏష తే ప్రపితామహ మధుమాగ్ం ఊర్మిస్సర
స్వాన్ యావానాదిత్యశ్చ ద్యౌశ్చ తావత్యస్య మాత్రా తావతీంత
వతాం మాత్రాం దధామి యథాఽఽదిత్యో ఽక్షితోఽనుపదస్త ఏవం
మహ్యం ప్రపితామహాయాక్షితోఽనుపదస్తస్స్వధా భవతాంత్వగ్ స్వ
ధాంతైస్సహోపజీవయజూగ్ంషి తే మహిమా। అథతృతీయమామం
త్రణమ్। దైవేక్షణః కర్తవ్య ఇతి దేవాగ్రే। శ్రాద్ధేక్షణః కర్తవ్య ఇతి

పిత్రర్థే । యజ్ఞోపవీతీ హవిష్పాత్రేకం గ్రాసమాదాయ విశ్వేదేవ
కాంస్యే నిధాయ । దేవసవితః ప్రసువ । పృథివీతే పాత్రం... లోకే।
ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే...సురే స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణో హవ్యం రక్షస్వ। పురూ
రవార్ద్రవసంజ్ఞికా విశ్వేదేవాః ఇదం వో హవ్యం సపరికరం... సమస్త
తీర్థేషు దత్తమస్తు। యే దేవా దివ్యే...జుషధ్వమ్ ॥ ప్రాచీనావీతీ।
హవిష్పాత్రేకం గ్రాసమాదాయ । పితృపాత్రే నిధాయ । పృథివీతే
పాత్రం...లోకే। ఇదం...సురే। స్వధా శ్రీవిష్ణో కవ్యం రక్షస్వ।పితృ
పితామహ ప్రపితామహాః ఏతద్వః కవ్యమ్ । సపరికరం...దత్తమస్తు।
యే చేహ పితరో యే...జుషస్వ॥ సత్తన్వ్యాధా దశార్ణే ప్వేత్యాదిబ్రా
హ్మణభోజనాంతే తృప్తాః స్థేత్యాదికిం పిండాంతే ఉత్తరాపోశనంద
ద్యాత్।భుక్తవతోఽనువ్రజ్య ప్రదక్షిణీకృత్య।కుశతిలపుష్పాణీత్యాది
మాచయ్యాచిష్మకంచనేత్యంతంకృత్వా । అథసర్వేభ్యోఽన్నశేషే
భ్యః పిండార్థం ప్రాశనార్థంచోద్ధృత్య అన్నశేషః కిం క్రియతామితి శే
షం నివేదయేత్ । తేచ ఇష్టైస్సహ భుజ్యతామితిబ్రూయుః।అద్య
మేసఫలంజన్మేత్యాద్యాసీమాంతంకృత్వా।ప్రాణానాయమ్య।ఏవం...
ప్రీత్యర్థం మానసశ్రాద్ధీయతిలోదకపిండప్రదానం కరిష్యే। శుచౌదేశే
ద్వైధం దక్షిణాగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య।ఏవం మాతామహమాతా
మహీనాముపిదర్భాన్ సంస్తీర్య। తేషూత్తరైరపోదత్త్వా । పూర్వస్మి
న్నాస్తరణే మార్జయంతాం మమపితర ఇతి ప్రతిమంత్రం దక్షిణాపవ
ర్గం పిత్రాదీనాం యథాక్రమముపోదత్త్వా। మార్జయంతాం మమపితరో
మార్జయంతాం మమపితామహో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహాః
పశ్చిమాస్తరణే। మార్జయంతాం మమ మాతరో మార్జయంతాం మమ
పితామహ్యో మార్జయంతాం మమ ప్రపితామహ్యః । యది మా
తామహాః। మార్జయంతాం మమ మాతామహా మార్జయంతాం మమ
మాతుః పితామహా మార్జయంతాం మమ మాతుః ప్రపితామహా।

మార్జయంతాం మమమాతామహ్యా మార్జయంతాం మమమాతుః
పితామహ్యో మార్జయంతాం మమమాతుః ప్రపితామహ్యః। ఓదనా
ద్యన్నవ్యంజనేభ్య శ్చోపాదాయ షట్పిండాన్ కృత్వా। మాతామహాధి
కారీ చేత్। ద్వాదశపిండాన్ కృత్వా। ఏతత్తే పితః గోత్రశర్మన్ రూప
యేచ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః।
పితామహ గోత్ర శర్మన్ రూపయే చ త్వామను। తేభ్య శ్చాయం
పిండః తస్మై తే స్వధానమః। ప్రపితామహగోత్రశర్మన్ రూపయేచ
త్వామను। తేభ్య శ్చాయం పిండః తస్మై తే స్వధా నమః। ఏతత్తే
మాతః గోత్రే దాయిరూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్య శ్చాయం పిండః
తస్యై తే స్వధానమః। పితామహి గోత్రే...నమః। ప్రపితామహి
గోత్రే...నమః ఏతత్తే మాతామహ గోత్రశర్మన్ రూపయేచ త్వా
మను। తేభ్యః— పిండః। తస్మై తే స్వధానమః। మాతుః పితామహ
గోత్రశర్మన్...నమః। మాతుః ప్రపితామహ గోత్ర...నమః। ఏతత్తే
మాతామహీగోత్రే దాయిరూపే యాశ్చ త్వామను। తాభ్యాశ్చాయం
పిండః తస్యై తేస్వధానమః। మాతుః పితామహిగోత్రే— నమః। మాతుః
ప్రపితామహిగోత్రే— నమః ద్విమాతృకస్య ఏతద్వాం మాతరౌ।
గోత్రే। దాయయ్యౌ। రూపే। యాశ్చయువామను। తాభ్య శ్చాయం
పిండః। తస్యై తేస్వధానమః॥ బహుమాతృకస్య। ఏతద్వో మాతరో
గోత్రా దారూప్యా రూపా యాశ్చ వోను। తాభ్య—నమః॥ ద్విపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం పితామహ్యౌ గోత్రే దాయ్యౌ రూపే యాశ్చవా
మను। తాభ్య- నమః। బహుపితామహీకస్య। ఏతద్వః పితామహ్యో
గోత్రా దారూప్యా రూపా యాశ్చ వోను। తా- నమః। ద్విప్రపితామహీ
కస్య। ఏతద్వాం ప్రపితామహ్యౌ గోత్రే దాయ్యౌ రూపే యాశ్చ యు
వామను। తాభ్య...నమః। బహుప్రపితామహీకస్య। ఏతద్వః ప్ర
పితామహ్యో గోత్రా దారూప్యా రూపా యాశ్చ వోను। తాభ్య శ్చా
యం— నమః। మార్జయంతాం [illegible]

వోఽత్రేతిపితృపిండానుపస్థాయ । యేచవోఽత్ర యేఽత్రాస్మ స్వాశగం
సంతే । యాశ్చవోఽత్రేతిమాతృపిండాన్ । యాశ్చవోఽత్ర యాశ్చ
స్మాస్వాశగంసంతే । తేచవహంతామితి పితృపిండాన్ । తేష్ఠవహం
తామ్ । తాశ్చవహంతామితి మాతృపిండాన్ । తాశ్చవహంతామ్ ।
తృప్యంతుభవంత ఇతిపితృపిండాన్ । తృప్యంతుభవంతః । తృప్యంతు
భవత్య ఇతిమాతృపిండాన్ । తృప్యంతు భవంత్యః । తృప్యతతృప్యత
తృప్యతేతిసర్వేషాముపస్థానమ్ । తృప్యతతృప్యతతృప్యత । పుత్రా
న్పౌత్రానభితర్పయంతీ రాపశ్చాత్రిః ప్రసవ్యపిండాన్ పరిషించతి ।
పుత్రాన్పౌత్రా నభితర్పయంతీ రాపోమధుమతీ రిమాః । స్వధాం
పితృభ్యో అమృతం దుహానా ఆపో దేవీరుభయాగ్ం స్తర్పయంతు । పరి
షిచ్య । న్యుబ్జపాత్రాణి । యస్మింశ్చ పిండార్థ మన్నం గృహీతంతద
పిన్యుబ్జమ్ । ఉత్తర తృప్యత తృప్యత తృప్యతేతియజురనవానంత్ర్యవ
రార్ధ్య మావర్తయిత్వా । తృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యతతృ
ప్యతతృప్యతతృప్యతతృప్యత । పాత్రాణి ద్వంద్వ మభ్యుదా
హృత్య । ఉత్తరేణ యజుషా శేషస్య గ్రాసవరార్ధ్యం ప్రాశ్నీయాత్ ।
ప్రాణేనివిష్టోఽమృతం జుహోమి బ్రహ్మణిమ ఆత్మామృతత్వాయ । ప్రా
శ్యాచమ్య । శిష్టై రిష్టై ర్బంధుభి స్సహ భుఞ్జీత ॥ సమాప్తమ్.

అథ పుత్రీదానప్రయోగః.

సం॥ యశ్శివో... నమః । జగద్భ్యో నమః ॥ ఆచమ్య... ర్థం మమపితౄ
ణాం శాశ్వతపుణ్యలోక ఫలావాప్తిద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం

ఏహికాముష్మికఫల సిద్ధ్యర్థం పుత్రదానాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః... పుణ్యాహవాచనంకరిష్యే ॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన... గణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ ఏవం...ర్థం మమపితౄణాం శాశ్వతి...ర్థం పుత్రదానాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ తదంగ దంపతిపూజాంకరిష్యే॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇదమాసనం...మస్తు॥ అథనూతనవస్త్రాణిదద్యాత్॥ అథపుత్రదానసమయేమహాసంకల్పం మంత్రపఠనంకుర్యాత్॥ తవబీజసముత్పన్నం సర్వాలంకారసంయుతమ్। ఐహికాముష్మికార్థాయ పుత్రందేహివరంమను॥ ఇతియాచయేత్॥ అథదాతా॥ శ్లో॥ మమబీజసముత్పన్నః సర్వాలంకారసంయుతః॥ ఐహికాముష్మికార్థాయ తుభ్యందత్తో మయాసుతః॥ ఇంద్రాగ్నియమనైరృతి వరుణానిలయక్షపాః। ఈశానోబ్రహ్మవిష్ణూచ సాక్షిణోభాస్కరాదయః। విశ్వంభరాస్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్యస్సర్వదేవతాః॥ మమపుత్రంకుమారంశ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమాన...నమమ॥ దేవస్యత్వా...ప్రజాపతయే పుత్రమ్॥ దానసాద్గుణ్యార్థం సువర్ణపూర్వకందక్షిణాందద్యాత్॥ శ్లో॥ సాక్షిణస్సనురుద్రాద్యా భాస్కరశ్చసచంద్రమాః॥ఇమంకుమారమదదాం పరలోకసుఖేచ్ఛయా॥ పుత్రదానప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ దత్తహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం అపుత్రస్య మేస్వీకృతస్య పుత్రస్యపుత్రత్వసిద్ధిద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం దత్తహోమాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్తదంగత్వేనతదాదౌ శుద్ధ్యర్థం...పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాంకృత్వా పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ మాతేకుమారమితికుమారం మాతురంకఆదాయ॥ మాతేకుమారగ్ంరక్షో ...గృహే॥అయంకుమార ఇతిమాతుర్దక్షిణగ్ స్తనంప్రతిధాప్య॥ అయంకుమారో...యాన్నోబలమ్॥తతఃఅష్టదిక్పాలకబ్రహ్మాదిపంచపాలక

పూజాంచ కుర్యాత్ ॥ ఏవం...ర్థం ఐహికాముష్మికఫలసిద్ధ్యర్థం దత్త
మంకరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ అగ్నిముఖం కుర్యాత్ ॥ తత్రవిశేషాత్
ప్రయోగః ॥ ఆజ్యభాగాంతే ఉన్వారబ్ధాయాం ప్రాతరగ్నిమితి సప్త
ఉజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ ॥౧॥ ప్రాతరగ్నిం ప్రాతరింద్రగ్ం హవామహే ప్రాత
ర్మిత్రావరుణా ప్రాతరశ్వినా । ప్రాతర్భగం పూషణం బ్రహ్మణస్ప
తిం ప్రాతస్సోమ ముత రుద్రగ్ం హువేమ స్వాహా ॥ అగ్నీంద్రమిత్రావ
రుణాశ్విభగపూషబ్రహ్మణస్పతిసోమరుద్రేభ్య ఇదమ్ ॥౨॥ ప్రాతర్జితం భ
గముగ్రగ్ం హువేమ వయం పుత్రమదితేర్యో విధర్తా । ఆధ్రశ్చిద్యం
మన్యమానస్తురశ్చిద్రాజా చిద్యం భగం భక్షీత్యాహ స్వాహా ॥ భగా
యేదమ్ ॥3॥ భగ ప్రణేతర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియముదవా దదన్నః
భగ ప్రణో జనయ గోభిరశ్వైర్భగ ప్రనృభిర్నృవంతస్స్యామ స్వాహా ॥
భగాయేదమ్ ॥౪॥ ఉతేదానీం భగవంతస్స్యామోత ప్రపిత్వ ఉత మధ్యే
అహ్నామ్ । ఉతోదితా మఘవంత్సూర్యస్య వయం దేవానాగ్ం సుమతౌ
స్యామ స్వాహా ॥ భగాయేదమ్ ॥౫॥ భగ ఏవ భగవాగ్ం అస్తు దేవాస్తేన వ
యం భగవంతస్స్యామ । తం త్వా భగ సర్వ ఇజ్జోహవీమి స నో భగ పురఏతా
భవేహ స్వాహా ॥౬॥ భగాయేదమ్ ॥ సమధ్వరాయోషసో నమంత దధి
క్రావేవ శుచయే పదాయ । అర్వాచీనం వసువిదం భగం నో రథమివాశ్వా
వాజిన ఆవహంతు స్వాహా ॥ భగేభ్యో వాజిభ్య ఇదమ్ ॥౭॥ అశ్వావతీర్గో
మతీర్న ఉషాసో వీరవతీస్సదముచ్ఛంతు భద్రాః । ఘృతం దుహానా విశ్వ
తః ప్రపీతా యూయం పాత స్వస్తిభిస్సదా నస్స్వాహా ॥ వాజిభ్య ఇద

మ్॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ రుద్రాయ తంతిచరాయేదమ్ । అస్యకర్మణః
హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం స్మృద్ధిహోమః జయాదిహోమంకరిష్యే॥ స్వి౦
చిత్తం చస్వాహా... జయాదిబ్రహ్మవిసర్జనాంతే...నమమ॥ అథనామక
రణంకేచిత్కుర్వంతి ॥ అంగాదంగాదితి ద్వాభ్యామభిమంత్ర్య॥ అం
గాదంగా...మి॥ మూర్ధన్యవఘ్రాణమ్॥ అంగాదంగా...మి॥ ఆభ్యుదయి
కంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వాదః॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్॥

ఇతి దత్తవిధానస్సమాప్తః.

అథ కదళీవివాహః

అథాతః కదళీవివాహవిధిం వ్యాఖ్యాస్యామః॥ బ్రాహ్మణైస్స
హవరః కదళీసమీపంగత్వా॥ స్నాత్వాఽఽచమ్యగణపతి మభ్యర్చ్య
పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ వృక్షమూలే వేదికాం నిర్మాయ తద్వేదికామధ్యే
అష్టదళపరిమిత శ్వేతతండులోపరికదళీం సంస్థాప్య పంచగవ్యేన శుద్ధో
దకేన ఆపోహిష్ఠామయోభువ ఇతితిసృభిః పవమానసూక్తేనాద్భిర్మా
ర్జయిత్వా॥ వస్త్రభూషణాదిసర్వాలంకారైరలంకృత్య । కదళీవివా
హాఖ్యంకర్మకరిష్యే॥ ఇతిసంకల్ప్య ॥ అనుహావమితిమంత్రాన్పఠిత్వా॥
పాద్యప్రక్షాళ్య॥ ఆచమ్య॥ రక్షాబంధనం యజ్ఞోపవీతం కన్యావరణం
వినాగౌరీపూజాంచ బృహత్సామేతి కదళ్యాంకంకణంబద్ధ్వా। మహా
సంకల్పముచ్చార్య॥ నప్త్రే గోత్రాయ పౌత్రాయ పుత్రాయ వరాయ
కదళ్యాం గోత్రనామానివర్జయిత్వా॥ కదళీనామ్నీమిమాంకన్యామ్।
ప్రతిపాదయామీతి తతోవరస్తుఋక్సామవేదేభ్యో యజ్ఞశేషఘ్నా
న్మంత్రాన్ జపిత్వా॥ అథ వరమిత్యాది సంకల్పయతేత్యంతం జపేత్।
తత స్సుముహూర్తేస్వయం దృష్ట్వేత్యాది పఠిత్వాకపిలా వాచనాది
బ్రహ్మగ్రంథి పర్యంతంకుర్యాత్॥ లాజహోమం వినాప్రధానహో
మంకుర్యాత్॥ ఆశీర్వచనంకారయేత్ । అత్రతండుల వస్త్రద్వయస
హితవధూమలంకారసహితామాచార్యాయదద్యాత్। పృథివీంగ

ఛ్ఛేద తస్యాః కృకదధిముఖ్యత్రి స్థాప్యస పగంత్యజేత్ । స్నాత్వాచమ్య-
గోదానాదిమహాదానాని కుర్యాత్ ॥ శూర్పవాయన దానంచద
ద్యాత్ ॥ ఏవమేవార్కవివాహః॥

సామాన్యాశీః

మమాగ్నే వర్చోవిహవేష్వస్తువయం త్వేంధానాస్తనువం
పుషేమ। మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాఽధ్యక్షేణ
పృతనా జయేమ। మమదేవా విహవేసంతు సర్వ ఇంద్రవంతో
మరుతో విష్ణురగ్నిః। మమాంతరిక్ష మురు గోప మస్తు మహ్యం
వాతః పవతాం కామే అస్మిన్ మయి।దేవాద్రవిణ మాయాజంతాం
మయ్యాశీ రస్తు మయిదేవాహూతిః। దైవ్యాహోతారావనిషంత
పూర్వేఽరిష్టాస్స్యామతనువా సువీరాః। మహ్యం యజంతు మమ
యాని హవ్యాకూతి స్సత్యా మనసో మే అస్తు। ఏనోమానిగాంకత
మచ్చనాహం విశ్వే దేవాసో అధివోచతా మే। దేవీష్షడుర్వీ రురుణః
కృణోత విశ్వే దేవా స ఇహ వీరయధ్వమ్। మాహాస్మహి ప్రజయా
మాతనూభిర్మారధామ ద్విషతేసోమరాజన్ । అగ్నిర్మన్యుం ప్రతి
నుదన్పురస్తాదదబ్ధోగోపాః పరిపాహి నస్త్వం । ప్రత్యంచోయంతు
నిగుతః పునస్తేమైషాంచిత్తం ప్రబుధావినేశత్ । ధాతా ధాతౄణాం
భువనస్య యస్పతిర్దేవగ్ం సవితార మభిమాతిషాహమ్ । ఇమం
యజ్ఞమశ్వినోభా బృహస్పతిర్దేవాః పాంతుయజమానం న్యర్థాత్ ।
ఉరువ్యచానోమహిషశ్శర్మయగ్ంసదస్మిన్ హవేపురుహూతః పురు

షు । సనః పప్రిః పారయాతి స్వస్తినావా వృత్రహేంద్ర మానోరీరిషో మాప
రాదాః । యేనస్సపత్నా అపతే భవంత్వింద్రాగ్నిభ్యా మవబాధా
మహే తాన్ । వసవోరుద్రా ఆదిత్యా ఉపరిస్పృశం మోగ్రంచేత్తార
మధిరాజ మక్రన్ । అర్వాంచమింద్రమముతో హవామహే యోగోజి
ద్ధనజి దశ్వజిద్యః । ఇమన్నో యజ్ఞం విహవే జుషస్వాస్య కుర్మో హరి
వో మేదినం త్వా ॥ ఆశుశ్శిశానో వృషభో న యుధ్మో ఘనాఘనః క్షోభణ
శ్చర్షణీనామ్ । సంక్రందనోనిమిష ఏకవీరశ్శతగ్ం సేనా అజయత్సాక
మింద్రః । సంక్రందనే నానిమిషేణ జిష్ణునా యుత్కారేణ దుశ్చ్యవనేన
ధృష్ణునా । తదింద్రేణ జయత తత్సహధ్వం యుధో నర ఇషుహస్తేన వృష్ణా
స ఇషుహస్తైస్స నిషంగిభిర్వశీ సగ్గ్ స్రష్టా స యుధ ఇంద్రో గణేన । సగ్ం
సృష్టజిత్సోమపా బాహుశర్ధ్యూర్ధ్వధన్వా ప్రతిహితాభిరస్తా । బృహ
స్పతే పరిదీయా రథేన రక్షోహామిత్రాగ్ం అపబాధమానః । ప్రభంజన్
త్సేనాః ప్రమృణో యుధా జయన్నస్మాకమేధ్యవితా రథానామ్ । గోత్ర
భిదం గోవిదం వజ్రబాహుం జయంతమజ్మ ప్రమృణంతమోజసా ।
ఇమగ్ం సజాతా అనువీరయధ్వమింద్రగ్ం సఖాయో అనుసగ్ం రభ
ధ్వమ్ । బలవిజ్ఞాయస్స్థవిరః ప్రవీర స్సహస్వాన్ వాజీ సహమాన ఉగ్రః ।
అభివీరో అభిసత్వా సహోజా జైత్రమింద్ర రథమాతిష్ఠ గోవిత్ ।
అభిగోత్రాణి సహసా గాహమానో దాయో వీరశ్శతమన్యురింద్రః ।
దుశ్చ్యవనః పృతనాషాడయుధ్యోఽస్మాకగ్ం సేనా అవతు ప్రయుత్సు ।

ఇంద్రఆసాం నేతాబృహస్పతి ర్దక్షిణా యజ్ఞఃపురఏతుసోమః । దేవ
సేనానా మభిభంజతీనాంజయంతీనాంమరుతో యంత్వగ్రే । ఇన్ద్రస్య
వృష్ణోవరుణస్య రాజ్ఞఆదిత్యానాం మరుతాగ్ం శర్ధఉగ్రమ్ । మహా
మనసాంభువనచ్యవానాం ఘోషోదేవానాంజయతా ముదస్థాత్ ।
అస్మాకమింద్ర స్సమృతేషుధ్వజేష్వస్మాక యాఇషవస్తాజయంతు ।
అస్మాకం వీరాఉత్తరేభవం త్వస్మానుదేవా అవతాహవేషు । ఉద్ధ
ర్షయమఘవన్నాయుధాన్యుత్సత్త్వనాం మామకానాం మహాగ్ంసి ।
ఉద్వృత్రహన్ వాజినాంవాజినా న్యుద్రథానాం జయతా మేతు
ఘోషః । ఉపప్రేత జయతానరస్థిరావస్సంతు బాహవః । ఇంద్రో
వశ్శర్మయచ్ఛత్వనాధృష్యాయథాసథ । అవసృష్టాపరా పతశరవ్యే
బ్రహ్మసగ్ంశిత - గచ్ఛామిత్రా న్ప్రవిశమైషాం కంచనోచ్ఛిషః ।
మర్మాణితేవర్మభిశ్ఛాదయామిసోమస్త్వా రాజామృతేనాభివస్తామ్ ।
ఉరోర్వరీయో వరివస్తే అస్తుజయంతం త్వామనుమదంతు దేవాః ।
యత్రబాణాస్సంపతంతి। కుమారావిశిఖాఇవ । ఇంద్రోనస్తత్రవృత్ర
హావిశ్వాహాశర్మయచ్ఛతు॥ ఇతిసామాన్యాశీః ॥

అథ చంద్రగ్రహణహోమః.

ఆచమ్య...ఏవం...ర్థం రాహుగ్రస్తసోమోపరాగప్రయుక్తగ్రహ
ణహోమంకరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నింప్రజ్వాల్య॥ పూర్వవత్పరిషేచనం
కృత్వా ఏకం- ద్వే- త్రీణి చత్వారి - ఆప్యాయస్వస...సంగథే స్వా
హా॥ సోమా యేదమ్॥ సంతేపయాగ్ంసిసముయంతు వాజాస్సంవృ

ష్టియాణ్యభిమాతిషాహః। ఆప్యాయమానో అమృతాయ సోమ దివి శ్రవాగ్ స్యుత్తమాని ధిష్వ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ యా తే ధామాని దివి యా పృథివ్యాం యా పర్వతేష్వోషధీష్వప్సు। తేభిర్నో విశ్వైస్సుమనా అహేడన్ రాజన్ సోమ ప్రతి హవ్యా గృభాయ స్వాహా॥ సోమాయేదమ్॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాది నమస్కారః కార్యః॥ ఇతి చన్ద్రగ్రహణ హోమః॥

అథ సూర్యగ్రహణ హోమః.

ఆచమ్య... ఏవం...ర్థం కేతుగ్రస్తహూగ్యోపరాగపరియుక్తగ్రహణ హోమం కరిష్యే॥ ఔపాసనాగ్నిం ప్రజ్వాల్య॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ ఏకం...రి॥ తరణిర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్కృదసి సూర్య। విశ్వమాభాసి రోచనగ్గ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఉద్వయం ..జ్యోతిరుత్తమగ్గ్ స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఉదుత్యం... సూర్యగ్గ్ స్వాహా॥ సూ...దమ్॥ చిత్రం...శ్చ స్వాహా। సూర్యా...మ్॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥ స్వస్తిశ్రద్ధామిత్యాది నమస్కారః॥

జన్మోత్సవమ్.

మాసిమాసి ప్రత్యబ్దం వా జన్మర్క్షే కుహూశనివారసంక్రమణచన్ద్రసూర్యగ్రహణాదిషు జన్మనక్షత్రయోగే జ్వరాదిమహావ్యాధిపీడాయాం వా అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్యహోమం కుర్యాత్॥ స్నాత్వాఽఽచమ్య॥ శుక్లాంబరధరం ఏవం ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య అపమృత్యుపరిహారార్థం ఆయుష్యహోమాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణస్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతిపూజాం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్య

ర్థ్యపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్॥ తతఃవిధిప్రకారేణ నక్షత్రపూర్వక నవగ్రహారాధనం మృత్యుంజయదేవతారాధనంచకుర్యాత్॥ ఆయుష్యహోమార్థం బ్రాహ్మణాయ ఋత్విగ్వరణం దద్యాత్॥

ఆచమ్య... ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఆయుష్యహోమం కరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వం కుర్యాత్॥ పశ్చాత్ప్రయోగః॥ ముఖాహుతింహుత్వా॥ ఆయుష్మచ్ఛబ్దో రవ దానధర్మేణావదా యాయుష్టే విశ్వతో దధదితిపురోనువాక్యామనూచ్యాయుర్దా అగ్న ఇతి యాజ్యయాహుత్వా—నవగ్రహహోమం మృత్యుంజయహోమంచ కుర్యాత్॥ తతఃజయాదిహోమం కుర్యాత్॥ తతఃయథాశక్తి నవగ్రహదానాని కుర్యాత్॥ భూరిదానం కృత్వా బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్॥ ఆశీర్వాదః॥

ఆయుష్యహోమవిధిః

మదనరత్నే శౌనకః॥ శ్లో॥ ఆయుష్యహోమం వక్ష్యామి శౌనకోఽహం ద్విజన్మనాం॥ కుర్యాత్తుజన్మనక్షత్రేవిషువే సంక్రమే తథా॥ స్వర్గమాప్త్య మయాయాంవా గ్రహణేచంద్రసూర్యయోః॥ అలంకృత్వాస్వస్తివాచ్యసున్నంవద్యాద్ద్విజాతయే॥అథాజ్యభాగపర్యంతం అవదానస్య సంపదా। ఆనోభద్రాః క్రతవఃఇత్యృచాంచదశకేన తు। ఇమంస్తోమమర్హతఇత్యృచాం షోడశకేనచ। జాతవేదసేత్యృచ్యాహుత్వాస్విష్టకృతంతతః॥ హోమశేషం సమాప్యాథ బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః। స్వస్తివాచ్యద్విజాన్నైన్ధేనుం దద్యాచ్చదక్షిణామ్॥ ఇత్యాయుష్యహోమః॥

ఆయుష్యహోమః.

యో॥బ్రహ్మబ్రహ్మణఉజ్జహార ప్రాణైశ్శిరః కృత్తివాసః పినాకీ ఈశానో దేవస్సన ఆయుర్దధాతు తస్మైజుహోమి హవిషాఘృతేనస్వాహా॥ ఈశానాయేదమ్ ॥౧॥ విభ్రాజమానస్సరిరస్యమధ్యాద్రోచమానో ఘర్మరుచిర్య ఆగాత్। సమృత్యుపాశా దకనుద్యఘోరాదివాయుషేణోఘృతమత్తుదేవస్వాహా॥ఘర్మరుచయ ఇదమ్

బ్రహ్మజ్యోతిర్బ్రహ్మపత్నీషుగర్భంయమాదధాత్పురుహూతంజయన్తమ్। సువర్ణరంభగ్రహమర్కమర్చ్యంతమాయుషే వర్ధయామో ఘృతేనస్వాహా॥ బ్రహ్మణేజ్యోతిష ఇదమ్ ॥3॥ శ్రియః లక్ష్మీమౌపలామంబికాం గాం షష్ఠీం చయామింద్రసేనేత్యుదాహుః। తాంవిద్యాం బ్రహ్మయోనిగ్ంసరూపామిహాయుషేతర్పయామోఘృతేనస్వాహా॥ బ్రహ్మయోన్యాఇదమ్॥4॥ దాక్షాయణ్యస్సర్వయోన్యస్సయోన్యస్స హస్రశోవిశ్వరూపా విరూపాః। ససూనవస్సపతయస్సయూథ్యా ఆయుషేణోఘృతమిదంజుషంతాగ్ స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్యఇదమ్॥ 5॥ దివ్యాగణాబహురూపాఃపురాణా ఆయుశ్ఛిదోనః ప్రమథ్నంతు వీరాః తేభ్యోజుహోమి బహుధాఘృతేనమానః ప్రజాగ్ం రీరిషోమోతవీరాన్స్వాహా॥ దాక్షాయణీభ్యఇదమ్ ॥ 6 ॥ ఏకః పురస్తాద్య ఇదం బభూవ యతో బభూవ భువనస్యగోపాః। యమప్యేతి భువనం సాంపరాయే సనోహవిర్ఘృతమిహాయుషేత్తు దేవస్స్వాహా ॥ ఈశానాయబ్రహ్మణఇదమ్॥7॥ వసూన్రుద్రానాదిత్యాన్మరుతోఽథసాధ్యాన్ ఋభూన్యక్షాన్గంధర్వాగ్ంశ్చ పితౄగ్ంశ్చవిశ్వాన్। భృగూన్ సర్పాగ్ంశ్చాంగిరసోఽథసర్వాన్ఘృతగ్ం హుత్వా స్వాయుష్యా మహయామశశ్వత్—వస్వాదిభ్యఇదమ్॥ 8 ॥ విష్ణోత్వన్నో అన్తమ శ్శర్మయచ్ఛసహన్త్య। ప్రతేధారా మధుశ్చుత ఉత్సందుహ్రతే అక్షితమ్—విష్ణవఇదమ్॥9॥ ఇత్యేకాహుతిరంతే॥

ఆయుష్కాములైనవారు వారివారిజన్మనక్షత్రమునందు జన్మతిథియందును కూరిర కాలంబులలోను ఈయాయుష్యహోమమును చేయుచు వచ్చినవారుఆయుర్వృద్ధిగల్గి

శర్ధిల్లెపరు-తుదకు సంవత్సరముల కొలతూరి స్నానము తనపుట్టినదినమునాఁడుచే యుట మిక్కిలి మంచిదనిఫలితార్థము- శ్రేయోభివృద్ధికై అరుబ్రాహ్మణసమారాధనము - నవగ్రహదానములు మొదలగునవి జరుపుట శ్రేయోఽభివృద్ధి.

అథ జన్మోత్సవవిధిః.

వర్షదినే అథవా జన్మనక్షత్రే కుమారం ఆదౌ మంగళస్నానం కార్యం । నూతన కటిసూత్రం వస్త్రంచ ధారయిత్వా। అలంకృత్య- విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ స్వజన్మ నక్షత్ర నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ తతః ఆయుస్సూక్తపఠనం-తతః ఆయుస్సూక్త హోమంచకుర్యాత్ ॥ఆశీర్వాదః ఇత్యబ్దపూర్త్యుత్సవః

అథ వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్.

వివాహాద్యగ్నినాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ ఔపాసనారంభశేషహోమయోర్మధ్యే అగ్నినాశే దశరాత్రమధ్యే జాతకర్మాగ్నినాశేత్రిరాత్ర మధ్యే ఉపనయనాగ్నినాశేచక్రమేణ వివాహాగ్నిసంధానంజాతకర్మాగ్నిసంధానం ఉపనయనాగ్నిసంధానం కరిష్యఇతిసంకల్ప్య॥అపహతాఅసురాః॥ శన్నోదేవీరితి ద్వాభ్యాంతద్భస్మప్రోక్ష్య। అయంతే యోనిరితితద్భస్మ సమిధసమారోప్య । మథితాగ్నౌ వివాహశ్చేన్మథితాగ్నిమ్ । శ్రోత్రియాగారాదాహృతేఽగ్నౌవివాహశ్చే చ్ఛ్రోత్రియాగారాదాహృతమగ్నిమ్। జాతకర్మోపనయనయోర్లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య । ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాంతాం సమిధమగ్నావాధాయ పరిస్తీర్య । ఆజ్యందర్వీం చసంస్కృత్య - పరిషిచ్య।

అయాశ్చాగ్నే- అగ్నిహోతా- ఇతిద్వాభ్యామ్- బ్రాహ్మణ ఏకహోతేత్యనువాకేన దశభిః-మనోజ్యోతిః - యన్మ ఆత్మనో మిన్దా- పునరగ్నిరితి తిసృభిః - భూరగ్నయే- భూరన్నమగ్నయే- భూరగ్నయే చేత్యనువాకత్రయేణప్రతిస్వాహాకారం- వ్యస్తాభిస్సమస్తాభి ర్వ్యాహృతిభిః- అనాజ్ఞాత మిత్యాదిభిశ్చహుత్వా- పరిషిచ్య,

తంత్రం శేషం సమాపయేత్ - ఇతి వివాహాద్యగ్ని నాశే ప్రాయశ్చిత్తమ్॥

ఔపాసనాగ్నిద్వయసంసర్గప్రాయశ్చిత్తమ్.

ద్వయో రౌపాసనాగ్న్యోస్సంసర్గే, తమగ్నిం ద్వావపి యుగపత్ - అయం తే యోనిరిత్విద్వయో స్సమిధో స్సమారోప్య తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య- మమాయమంశో మమాయమంశ ఇతి ద్వావపి ప్రత్యేక మభిమత్య - స్వస్మిన్ స్వస్మిన్నగ్నౌ స్వాం స్వాం సమిధమ్। ఆజుహ్వానః ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యామాధాయ పూర్వహోతా స్వాం శే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతి హుత్వా - ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। పశ్చాద్ధోతా స్వాం శే అగ్నయే పథికృతే స్వాహేతి హుత్వా- ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ జుహుయాత్। తత స్తావుభౌ సహైవ సమారోపయేతామ్ ॥ ఔపాసనాగ్నేర్లౌకికాగ్నినా సంయోగే అగ్నయే వివిచయే స్వాహేతి హుత్వా, పాహి పంచకం ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చ జుహుయాత్॥ కించ॥ శ్లో॥ ఔపాయనాగ్నౌ చ వివాహవహ్నౌ స్వ్యావాన లేసూతికపావకేచ। శాంతిగతేచోదవహా తేచ నష్టేఽగ్నౌ దేవీరత్యద్భిరపోత్స్వభస్మ। తస్మింత్సమారోపణసమిధయుంతాం ఆజుహ్వా ఉద్బుధ్యపదద్వయర్చా। లౌకాగ్నిసాతాం సమిధం పరిహృత్య దద్యాద్వరం కాంచనమేవ మూల్యం। ఆయాశ్చ పంచాహుతా బ్రాహ్మణ పంచాహుతా దశ। నైవస్వేతి చ మిందా చ మహా వ్యాహృతయ స్తథా। అనంతరమనాజ్ఞాతం వ్యాహృత్యప్రణవాదికం॥

భార్యాద్వయాగ్నిసంసర్గః.

భార్యాయాం విద్యమానాయాం ధర్మార్థం ప్రజార్థం వా పునర్వివాహే కర్తవ్యే పూర్వస్మిన్నగ్నౌ లౌకికాగ్నౌ వా ద్వితీయవివాహహోమః కార్యః। లౌకికాగ్నౌ ద్వితీయాదివివాహశ్చేత్ తయోరగ్న్యోస్సంసర్గం కుర్యాత్। దక్షిణవామపార్శ్వస్థాభ్యాం జ్యేష్ఠాకనిష్ఠాభ్యాం సహ ఔపాసనాగ్ని ద్వయసంసర్గం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య॥ ద్వితీయాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీం చ సంస్కృత్య పరిషిచ్య

కనిష్ఠభార్యయా అన్వారబ్ధః ప్రధానదర్వ్యామితరదర్వ్యాం ఆజ్యం చతు
ర్ధా గృహీత్వా- సమస్తపే గద అన్యధాయైత్వా స్వధాయైత్వా
మాన ఇంద్రాభిత స్త్వద్యృష్ట్వారిష్వాసః ప్రవా బ్రహ్మణే ల వేదస్తుస్వా
హేతి హుత్వా- అయం తే యోనిరిత్యగ్నిం సమిధ్యౌ సమారోప్య।
ఆజుహ్వానః। ఉద్బుధ్యస్వేతి ద్వాభ్యాం పూర్వస్మిన్నగ్నౌ తాం సమిధ
మాధాయ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాద్యగ్నిముఖాంతే పత్నీభ్యామన్వారబ్ధః
యో బ్రహ్మన్ బ్రహ్మణ ఇతిష్ఠ్రుతసూక్తేన ప్రత్యాహుతి చతుర్గృహీత
మష్టావాహుతీర్హుత్వా- అగ్నేరుత్తరతః ప్రతిష్ఠితాదభిఘారితాదన్నా
ద్ద్విరవదాయాఽభిఘార్య- సమితిగం సంకల్పేథామితి వాక్య (చతు
ష్టయం) (ద్వయం) ప్రణవాంతముక్త్వా అగ్నే పురీష్య త్యృచా
హుత్వా పురీష్యస్త్వమగ్న ఇత్యనుక్రాంతం ప్రతిమంత్రం ద్వాభ్యాం
వాక్యాభ్యామష్టా దశాహుతిరాజ్యేన హుత్వా స్విష్టకృదాద్యుపస్థా
నాంతం కృత్వా దక్షిణాతో నిషాదితాయ బ్రాహ్మణాయ గాం దత్వా।
అగ్నేః పురస్తాద్దర్భస్తంభేషు బ్రహ్మజజ్ఞానమ్- పితా విరాజామితి ద్వా
భ్యాం హుత శేషమన్నం నిదధ్యాత్। ఏవం సంసృష్టేఽగ్నౌ ఉభయోః
పత్న్యోః పుంసవనాదికుర్యాత్। అథవా సంసృష్టాగ్ని విభాగం కరిష్య
ఇతి సంకల్ప్య తమగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య- పరిస్తీర్య ఆజ్యం దర్వీం చ సంస్కృ
త్య- పరిషిచ్య- సప్త తే అగ్న ఇతి పూర్ణాహుతిం హుత్వా అయం తే
యోనిరిత్యగ్నిం ద్వయోస్సమిధోర్యుగపదారోప్య అచ్ఛా గిరో మ
తయ ఇత్యృచా తమగ్నిం ద్వేధా విభజ్య- ఆజుహ్వానః- ఉద్బుధ్యస్వేతి
ద్వాభ్యాం తయోరగ్న్యోస్సమిధావాధాయ అయాశ్చాగ్నే సీత్యేత
యా వ్యాహృతిభిః అనాజ్ఞాతమిత్యాదిభిశ్చ తయోరగ్న్యోః ప్రత్యేకం
హుత్వా, దక్షిణపార్శ్వస్థేఽగ్నౌ జ్యేష్ఠాయాః వామభాగస్థేఽగ్నౌ కనిష్ఠా
యాశ్చ పుంసవనాదికుర్యాత్ ॥ పూర్వస్మిన్నగ్నౌ ద్వితీయవివాహ

-జామేష్వేవమేవవిభాగం కుర్యాత్॥ బహుపత్నీకేష్వేవ మేవా స్త్రీనాం సంసర్గేణాపివిభాగంచకుర్యాత్ ॥ స్మృత్యర్థః.

శ్రీ సీతారామకల్యాణోత్సవః.

హా౦॥శ్లో॥ ఏవంనవమ్యాంమధ్యాహ్నే శ్రీరామజన్మోత్సవం కృత్వా ॥ జన్మోత్సవానంతరం కల్యాణోత్సవాచరణస్యావశ్యకత్వాత్ - నవమ్యాం రాత్రౌదశమ్యాంవా కల్యాణోత్సవః కార్యః ॥ సయథా॥ కదళీస్తంభైర్వితానతోరణధ్వజపతాకాదిభిః కల్యాణమంటపంనిర్మాయతదంతర్వివాహవేదింకృత్వా రంగవల్ల్యాదిభిరలంకృత్య తత్రకల్యాణపీఠంసంస్థాప్య తదుపరివస్త్రంనిధాయ ప్రస్థపరిమితంతండులం నిక్షిప్యతదుపరి కలశం సంస్థాప్యతం గోధూమఫలపుష్పాదిభిరాపూర్య-కౌశేయేన వస్త్రేణాఽచ్ఛాద్య తదుపరితండులపూరితం పూర్ణపాత్రంనిధాయ । తస్మిన్ కుంకుమాదినాఽష్టదళపద్మం లిఖిత్వా- తత్రశ్రీసీతారామప్రతిమాం సౌవర్ణీంప్రాణైః ప్రతిష్ఠాపితాం సంస్థాప్య షోడశోపచారైస్సంపూజ్య- కల్యాణోత్సవంకుర్యాత్॥అశక్తౌపుస్తకంవాసంస్థాప్య।తత్రైవసర్వంకుర్యాత్ ॥తదిత్థం॥ శ్లో॥అథోచ్యతేచసీతాయాః పాణిగ్రహణముత్తమమ్। సర్వకల్యాణజననం సౌఖ్యశ్రీకీర్తివర్ధనమ్ ॥ వివాహదివసేప్రాప్తేముహూర్తేదేశికోత్తమః। పృథగ్దేవస్య దేవ్యాశ్చ బధ్నీయాత్కరకౌతుకమ్। బ్రాహ్మణాన్ బంధూన్ శ్చాహూయ ॥ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహవాచనంచకుర్యాత్॥ పూర్వోక్తప్రకారేణ వివాహప్రయోగంకుర్యాత్॥ ఆదౌ సంకల్పవిశేషః॥ ఆచమ్య ప్రాణానాయమ్య- శ్రీభగవత్ప్రీత్యర్థం లోకసంరక్షణార్థం-శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న హనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్రప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ...ష్యే॥ తతఃరక్షాబంధనాదిసర్వం వివాహప్రయోగానుసారేణకుర్యాత్ ॥ ప్రతిమాయాఅసంభవే పుస్తకోపరికల్యాణోత్సవకరణపక్షే॥మహీంద్యౌరితిమంటపాంతర్భూమింస్పృష్ట్వా ॥ మహీంద్యౌఃపృథ్వీచన...భరీమ

ఖి॥ అభినస్తాం సువసనా సీతివస్త్రమభిమంత్ర్య॥ అభినస్తాం సువసనా +
జీవసోము॥ ఓషధయ ఇతితండులానభిమంత్ర్య॥ ఓషధయః—పారయా
మసి॥ ఆకలశేష్వితికలశంస్పృష్ట్వా॥ ఆకలశేషుధా...వర్ధతే॥ తస్మిన్
కుంకుమాదినా విలిఖితాష్టదళేషు విమలాదిశక్త్యష్టక మావాహ
యేత్॥ ఓంవిమలాయైనమః- ఉత్కర్షిణ్యైనమః- జ్ఞానాయైనమః-
క్రియాయైనమః- యోగాయైనమః- ప్రహ్వ్యైనమః- సత్యాయైనమః-
ఈశానాయైనమః - మధ్యే అనుగ్రహాయైనమః- ఏవమావాహ్యాపూ
జయిత్వా॥ తతః పాణిగ్రహణవిధి ప్రకారేణ తత్తన్మంత్రాన్ వాచయేత్॥

ఆదౌ కౌతుకధారణమ్.

అస్య దేవస్య చతుర్దశభువనాధీశ్వరస్య శ్రీమదఖిలాండకో
టి బ్రహ్మాండనాయకస్య జగత్కుటుంబినః సకలలోకజనన్యాః సీతా
యాశ్చ పాణిగ్రహణాధికారసిద్ధ్యర్థం జన్మప్రదక్షిణార్థం ఆదౌ కౌతుక...క
ర్మకరిష్యే॥ సువర్ణకౌతుకంసుగంధేనానులిప్య॥ అర్యమణ మితిమంత్రే
ణాభిమంత్ర్య॥ అర్యమణం బృహస్పతి మింద్రం దానాయ చోదయ।
వాచం విష్ణుగ్ం సరస్వతీగ్ం సవితారం చవాజినమ్ । సోమగ్ం
రాజానంవరుణ మగ్నిమన్వారభామహే। ఆదిత్యాన్విష్ణుగ్ంసూర్యం
బ్రహ్మాణంచబృహస్పతిమ్॥ విష్ణోరరాటమసీత్యష్టచారమభి మంత్ర్య॥
విష్ణోర్రరాటమసి...విష్ణవేత్వా॥ కౌతుకదేవతాభ్యోనమః॥ ధ్యానావా
హనాది షోడశోపచారాన్ సమర్పయామి॥

శ్రీసీతారామకల్యాణప్రవరనిర్ణయః.

యజుర్వేదశాఖాధ్యాయినే వాసిష్ఠమైత్రావరుణ కౌండిన్యత్రయా
ర్షేయప్రవరాన్విత వసిష్ఠగోత్రోద్భవాయ త్రిభువనాధీశాయ అఖి
లాండకోటిబ్రహ్మాండనాయకాయ తత్త్వాతీతాయ సచ్చిదానందమూ
ర్తయే సూర్యవంశపావనాయ శ్రీమదిక్ష్వాకువంశోద్భవస్య రఘుమ

ఘ మహారాజవర్మణోనప్త్రే- అజమహారాజవర్మణః పౌత్త్రాయ—దశరథ మహారాజ వర్మణఃపుత్త్రాయ ॥ శ్రీరామచంద్రవర్మణేసాక్షాన్నారాయణస్వరూపవరాయ॥

యజుర్వేద శాఖాధ్యాయినీ- ఆంగీరసాయాస్య గౌతమత్ర్యార్షేయప్రవరాన్విత గౌతమసగోత్రోద్భవాం చతుర్దశభువనాధీశ్వరీం అఖిలాండకోటి బ్రహ్మాండనాయికాంత త్త్వస్వరూపిణీం- చంద్రవంశప్రదీపికాం నిమివంశోద్భవస్య స్వర్ణరోమ మహారాజవర్మణోనప్త్రీం॥ హ్రస్వరోమమహారాజవర్మణః పౌత్త్రీం ॥ జనకమహారాజవర్మణః పుత్రీం॥ శ్రీసీతానామ్నీం సాక్షాల్లక్ష్మీస్వరూపిణీం కన్యామ్॥

ఇయం సీతామమసుతా సహధర్మచరీతవ । ప్రతీచ్ఛచైనాంభద్రం తేపాణింగృహ్ణీష్వపాణినా ॥ పతివ్రతా మహాభాగా ఛాయేవానుగతాసదా ॥ కన్యాదానసమయే అద్య కన్యావరగోత్రనామాన్యుక్త్వా ॥ తతః గోదానభూదానాది షోడశమహాదానానికుర్యాత్ ॥సుముహూర్తే మంగళాష్టకాని చూర్ణికాని పఠిత్వా ॥ సుముహూర్తే వధూవరయోశ్శిరసి సజీరకగుడం నిక్షిపేత్ ॥ అఘోరచక్షురితి శ్రీరామస్సీతాం దృష్ట్వా ॥ అఘోరచక్షు... చతుష్పదే॥ తతస్సీతాం వస్త్రభూషణాదిభిరలంకృత్య । తతఃమాంగల్యతంతునానేతి మంగళసూత్రంకంఠేబధ్నాతి ॥ మాంగల్యపూజాం కృత్వా ॥ మాంగల్యతంతునానేనజగజ్జీవన హేతునా। కంఠేబధ్నామిసుభగే త్వం జీవ శరదశ్శతమ్॥ ఇతిమంగళసూత్రంబద్ధ్వా॥ తతఃఏకస్మిన్ స్వర్ణాదిపాత్రే ప్రస్థపరిమిత మంగళాచారతండులాన్ సంధాయ॥ సవ్యహస్తేనదక్షిణేన శ్రీసీతారామయోరంజలౌ కృపయాస్త్రీర్యద్వి స్తండులానోప్య ద్విరభిఘార్య బ్రాహ్మణైర్వేష్టనైస్సహ కపిలాగ్ స్తారయేత్ ॥ దక్షిణాఃపాంతు బహుదేయాంచాస్తుపుణ్యంవర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు । పుష్టిరస్తు । తుష్టిరస్తు । వృద్ధిరస్తు । అవిఘ్నమస్తు॥ ఆయుష్యమస్తు । ఆరోగ్యమస్తు । ద పత్యోర్వైనాశమ

జన్మనక్షత్రేశతభిషక్సునర్వసూనక్షత్రే శనిచంద్రగ్రహే- వరుణాదితీ నైవ తేనసహాసోమేన క్రియేతాగ్ం శాంతిరస్తు ప్రజాపతిః స్త్రియాం యశః... ప్రజామేకామస్నమృక్యతాం॥ ఇతివధూవరయోశ్శిరస్యక్షతారోపణంకృత్వా॥ పశవోమేకామస్నస్సృధ్యతామ్। యజ్ఞోమే... తామ్॥ ద్వితీయంతృతీయంమంత్రవత్కృత్వా॥తూష్ణీంచతుర్థమ్॥ ఏవమక్షతారోపణంకృత్వా॥ యోవైతామితి బ్రహ్మగ్రంథింకుర్యాత్॥ యోవైతా...దకుః॥ అనంతరం శ్రీసీతారామయోః కల్యాణోత్సవప్రయుక్తషోడశోపచారపూజాంకృత్వా మహానీరాజనందద్యాత్॥ ఏవం కల్యాణోత్సవంకృత్వా- తత్పీఠకలశవస్త్రసహిత శ్రీరామప్రతిమాం వాచకాయాచార్యాయవాదద్యాత్॥ బ్రాహ్మణాన్ సంతోషయేత్॥

ఇతి శ్రీసీతారామకల్యాణోత్సవస్సమాప్తః. చే॥ ల॥

శ్రీసీతారామకళ్యాణసర్గవిషయః.

సీతావివాహసర్గేతుపఠ్యమానే సదానరైః। ఆచార్యస్తుసుసంపూజ్య స్తథాఽన్యే ద్విజసత్తమాః॥ సీతాసమేత ప్రతిమాం రాఘవస్యస్వశక్తితః॥ జాంబూనదమయీంకృత్వా వాంఛితార్థస్యసిద్ధయే॥ నిధాయపూర్ణకుంభేతు భవస్త్రేణవేష్టితే। యథావిధిసుసంపూజ్యసద్భక్త్యాదక్షిణాయుతమ్॥ ధరణీగర్భసంభూతేధరణీధరవల్లభే। ధరణీంమేప్రయచ్ఛాశుప్రీత్యాభవశుచిస్మితే॥ కౌసల్యాగర్భసంభూత భూభారోత్తారణాయచ। ప్రతిమాదానతుష్టస్సన్ వాంఛితంయచ్ఛ రాఘవ॥ మంత్రద్వయంసముచ్చార్య దద్యాద్వక్త్రే ద్విజన్మనే। ఏవం సంపూజ్యవిధివద్వక్తారంశ్రావకస్సుధీః॥ తతోవిప్రాన్ సమభ్యర్చ్య సర్వాన్మిష్టాన్నభోజయేత్। విత్తశాఠ్యమకృత్వైవ తాన్ సర్వాన్ శాధయేన్ముదా॥ ఏవంకృత్వానరోభక్త్యా తతః శ్రవణమారభేత్॥

తస్యపుణ్యఫలంనాహంవక్తుం శక్తో మునీశ్వర॥ కిమత్రబహునోక్తేనసవై రామోఽథ వేత్తీవమతిః॥ ఇతి శ్రీరామాయణ మాహాత్మ్య సారసంగ్రహేచోక్తమ్ ॥

అథ పుత్త్రకామేష్టిప్రయోగః.

ఆర్యా! పుత్త్రసంతానము కలుగనిపక్షమందు ఈప్రయోగముజరుపుటవలన దంపతులకు సుఖప్రదంబగు పుత్త్రప్రదంబగును. ఋతుకాలమునకాఱదినమునందు భార్యతోనభ్యంగముచేసికొని పిమ్మట ఈప్రయోగముశక్త్యనుసారముజరుపవలయును.

ఆదౌదీపారాధనంకృత్వా॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధరంవిష్ణుం...నమః॥ ఆచమ్య...ఏవం...ప్రీత్యర్థంమమ ఇహామనోభీష్టసిద్ధ్యర్థం వంశాభివృద్ధ్యర్థంపుత్త్రకామేష్టినామకం కర్మకరిష్యమాణః... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేన...గణాధిపతిపూజాంకరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిమభ్యర్చ్య పుణ్యాహంకుర్యాత్॥ ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం పుత్త్రప్రాప్త్యర్థం పుత్త్రకామేష్టింకరిష్యే ॥ తతః అభ్యుదయార్థంనాందీసమారాధనం కుర్యాత్ ॥ అథప్రాగ్దేశే మంటపమాపాద్య॥ తత్రనూతనవస్త్రంపరిస్తీర్య॥ తదుపరియథాశక్తితండులాన్నిక్షిప్య ॥ తత్రబ్రహ్మవిష్ణురుద్రకలశాన్ తదుపరినూతన వస్త్రాణినిధాయ॥ ఆచమ్య...ర్థంబ్రహ్మాది మంటపదేవతావాహనంకరిష్యే ॥ ఆదౌ గణపతిమావాహ్య॥గణానాంత్వా...సాదనమ్॥గణాధిపతిమా...మి॥

బ్రహ్మదేవానాం + రేభః॥బ్రహ్మాణమా + మి॥ఇదంవిష్ణు + సురే॥ విష్ణుమా + మి॥కద్రుద్రాయప్రచేతసే + హృదే॥ రుద్రమా + మి॥ పూర్వోక్తప్రకారేణనవగ్రహారాధనంకుర్యాత్॥ తతఃఅష్టదిక్పాలకపూజాంచకృత్వా షోడశోపచారపూజాంచకుర్యాత్ ॥ అత్రక్షీరాన్నంనివేద్య॥ తతఃరుద్రాభిషేకంకుర్యాత్॥ తతఃకులదేవతా పూజాంచకుర్యాత్॥ పిమ్మట హోమప్రకరణము వ్రాయుచున్నాను.
శ్రేష్ఠమైన తెల్లనిగోవుయొక్క క్షీరములనుసంపాదించి పిమ్మటఅఱువది

ముష్టిలగునట్లుగా తండులములు నొకపాత్రంబునుంచి పిమ్మట ప్రో
క్షించి క్షీరములో నుంచి ప్రతిష్ఠ చేయబోవు ప్రతిష్ఠాగ్ని యందు
పచనము చేయవలయును. ఆచమ్య + ప్రీత్యర్థం పుత్రప్రాప్త్యర్థం వం
శాభివృద్ధ్యర్థం బ్రహ్మాదిసకలదేవతా ప్రీత్యర్థం సమిదాజ్య చరుహవి
ర్భిః చతుర్విధహోమం కరిష్యే ॥ హోమార్థం ఆచార్య బ్రహ్మఋత్వి
గ్వరణం కరిష్యే ॥ ఋత్విగ్వరణం కుర్యాత్ ॥ వృతోస్మి కరిష్యామీతి ప్రతి
వచనమ్ ॥ తతః అగ్నిప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ విధిప్రకారేణ అగ్నిం
ప్రతిష్ఠాప్య ॥ అత్రపట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ అథాజ్యభాగౌ
స్రుచాజుహోతి ॥ ఏకం + రి ॥ అగ్నయే స్వాహా ॥ ఉత్తరార్ధ పూర్వా
ర్ధే అగ్నయ ఇదం ॥ ఏకం + రి ॥ సోమాయ స్వాహా ॥ దక్షిణార్ధపూర్వా
ర్ధే సోమాయేదం ॥ సమం పూర్వేణ – మధ్యేఽగ్నౌ జుహోతి ॥
తతస్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ । అభిఘార్య హవిః ప్ర
త్యభిఘారయతి ॥ ఓం ఆ తే గర్భో యోనిమేతు పుమాన్ బాణ ఇవేషుధిమ్ ।
ఆ వీరోఽత్ర జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యః స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥
౧॥ కరోమి తే ప్రాజాపత్యమా గర్భో యోనిమేతు తే । అనూనః పూర్ణో
జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతః స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ౨॥
పుమాంస్తే పుత్రో నారి తం పుమాననుజాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజా
న్యృషభా జనయన్తు నౌ స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ౩॥ యాని భ
ద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయన్తి నః । తైస్త్వం పుత్రాన్ విన్దస్వ సా ప్ర
సూర్ధేనుకా భవ స్వాహా ॥ అగ్నయ...మ ॥ ౪॥ కామస్సమృధ్యతాం
మహ్యమపరాజితమేవ మే । యం కామం కామయే దేవ తన్మే వా

స్యోనమస్మిన్యు స్వాహా ॥ అగ్నయఇదం ॥౭॥ అగ్ని రేతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణోఽను మన్యతాం యథేయగ్ స్త్రీ పౌత్రమఘన్న రోదాత్స్వాహా ॥ వరుణాయేదం ॥౭॥ ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యైనయతు దీర్ఘమాయుః ॥ అశూన్యోపస్థా జీవతా మస్తుమాతా పౌత్రమానంద మభివిబుధ్యతా మియగ్ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం ॥౮ మాతే గృహే నిశి ఘోష...సుమస్యన్యత్రాస్వాహా ॥ వరుణాయేదం॥౯॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం...ప్రతిముంచామి పాశగ్ స్వాహా ॥ వరుణాయేదం॥౯॥ దేవకృతం బ్రాహ్మణ కల్పమానం తేనహన్మి యోనిషదః పిశాచాన్ । క్రవ్యాదో మృత్యూనధరా న్పాతయామి దీర్ఘమాయుస్తవ జీవంతు పుత్రాస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్॥౧౦॥

నేజమేష పరాపత.........యః పుమాగ్ంసాం స్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం॥౧౧॥ యథేయం పృథివీ మహీతిష్ఠ......నాయుస్వధాని తాంగర్భ ఏవం గర్భందధామితేస్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదం ॥ ౧౨ ॥ విష్ణోశ్రేష్ఠేన రూపా.... ...మాసి సూతవేస్వాహా ॥ విష్ణవ ఇదం॥౧౩॥ సోమో ధేనుగ్ం......దస్మైస్వాహా ॥ సోమాయేదం॥ ౧౪ ॥ తాం పూషన్ఛివతమా......ప్రహరామ శేషమ్స్వాహా ॥ సూర్యాయ సవిత్ర ఇదం॥౧౫॥ అస్యాకర్మణః హవిరన్న ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం జయాదిహోమం కరిష్యే ॥ జయాదిహోమంస్విష్టకృద్ధోమంచకృత్వా ॥ వధూవరయోఃహుత శేష

చరుప్రాశనంకుర్యాత్ ॥ అపశ్యంత్వామనసా చేకితానం.....ప్రజయా పుత్రకామః॥ ౧॥ (అథ ద్వితీయం) అపశ్యం త్వా మనసాదీధ్యానాగ్ స్వాయాం.....ప్రజయాపుత్రకామే ॥ ౨ పిశంగభృష్టి మమ్భృణాపి చా ఇతిమంత్రేణద్వయోః నాభింస్పృష్ట్వా॥ తతః గోదాన భూదాన మహాదానాని బ్రాహ్మణేభ్యోదద్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాదిసర్వేజనాన్ సంతోషయేత్॥ అథ దంపతీ పూజాంచకుర్యాత్ ॥ ఆశీర్వాదః॥ రాత్రౌ దర్భాస్తరణేశయనంకుర్యాత్॥

అథ ఉదకదానమ్.

చైత్రాదినాలుగుమాసములయందును ప్రపాదానమనఁగా మార్గస్థులకు నిచ్చుశీతలజలాదిదానముచే అనంతపుణ్యఫలముకలుగును॥ శ్లో॥మీనఃకర్కాటయోర్మధ్యే యావచ్చరతిభాస్కరః । ఫలమేకంతుతోయానాం సువర్ణం కోటిముచ్యతే॥ అగ్రిప్రమాణము. ఇదిగాక॥ శ్లో॥ ప్రపేయం సర్వసామాన్యా భూతేభ్యః ప్రతిపాదితా । ప్రదానాత్పితరః సర్వేతృప్యంతుచ పితామహాః ॥ అనివార్యమితోదేయం జలంమాసచతుష్టయం॥ అనఁగాసర్వప్రాణులకు సాధారణముగా నీచలిపందిలియుంచవలెను, సమస్తపితృదేవతలు తృప్తినొందుదురు గాన ౪ మాసముల నవిచ్ఛిన్నముగ నుండవలెను. జలదానముచేయలేనివారు ప్రతిదినమందు వారివారిగృహమునకు వచ్చుజనులకైనను జలదానముచేయవలెను ॥శ్లో॥ ఏషధర్మఘటోదత్తో బ్రహ్మవిష్ణు శివాత్మకః । అస్యప్రదానాత్సకలా మమసంతుమనోరధాః॥ తా॥బ్రహ్మాదిసమస్తదేవతా స్వరూపమైన ఈ ధర్మఘటము నిచ్చుచున్నానుగనుక నామనోరథములన్నియు సమకూడుఁగాకయనియర్థము ఈజలదానమహిమవలన విశేషఫలముకలదని తెలియవలెను.

యాజుషశ్రౌతస్మార్తానుక్రమణికాయాం.
తృతీయభాగస్సమాప్తః.
(కం॥ కc॥ వ) 31-3-22

కూశ్మాండహోమః.

ఆచమ్య... ర్థం భూరిణహత్యాయాఅర్వాచీనైనోనిర్హరణార్థం కూశ్మాండైర్హోష్యామి॥ ఇతిసంకల్ప్య॥ అగ్నింధనాదిపట్పాత్రప్రయోగంకుర్యాత్ ॥అగ్నేరుపసమాధానాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిం హుత్వా ॥ వక్ష్యజ్జుహోతి । ఓంభూర్భువస్సువః ... ప్రచోదయాత్స్వాహా॥ సవిత్రఇదమ్॥ ఆజ్యేన॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇదమ్॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదమ్॥ ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ యద్దేవా దేవహేళనం దేవాస శ్చకృమావయమ్ । ఆదిత్యాస్తస్మా న్మాముంచ తర్తస్యర్తేన మామితస్వాహా ॥ దేవేభ్యఆదిత్యేభ్య ఇదమ్ ॥ దేవా జీవనకామ్యాయ ద్వాచానృతమూదిమ । తస్మాన్న ఇహముంచత విశ్వేదేవాస్సజోషసస్స్వాహా ॥ దేవేభ్యఇదమ్। ఋతేనద్యావా పృథివీ ఋతేనత్వగ్ం సరస్వతి । కృతాన్నః పాహ్యేనసోయ త్కించానృతమూదిమస్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ం సరస్వత్యాఇదమ్ ॥ ఇంద్రాఽగ్నిమిత్రావరుణౌసోమోధాతాబృహస్పతిః । తేనోముంచంత్వేనసో యదన్యకృతమారిమస్వాహా ॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యాం మిత్రావరుణాభ్యాగ్ం సోమాయధాత్రేబృహస్పతయఇదమ్॥సజాతశగ్ంసాదుత జామిశగ్ం సాజ్జ్యాయసశ్శగ్ం సాదుత వాకనీయసః । అనాధృష్టకదేవకృతం యదేన స్తస్మాత్త్వమస్మాజ్జాతవేదో ముముగ్ధిస్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్ ॥ యద్వాచాయ న్మనసాబాహుభ్యా

మూరుభ్యామష్ఠీవద్భ్యాగ్ం శిశ్నైర్యదనృతంచకృమా వయమ్ ।
అగ్నిర్మాతస్మాదేనసః ప్రముంచతు చకృమ యాని దుష్కృతా స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యేన త్రితో అర్ణవాన్నిర్బభూవ యేన సూర్యం
తమసో నిర్ముమోచ । యేనేంద్రో విశ్వా అజహాదరాతీస్తేనాహం
జ్యోతిషా జ్యోతిరానశాన ఆక్షి స్వాహా ॥ అగ్నయే జ్యోతిష్మత ఇదమ్ ॥
యత్కుసీదమప్రతీత్తం మయేహ యేన యమస్య నిధినా చరామి
ఏతత్తదగ్నే అనృణో భవామి జీవన్నేవ ప్రతితత్తే దధామి స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ (యన్మయి మాతా యదాపిపేష యదంతరిక్షం య
ద్యాశసాఽతిక్రామామి తేద్దేహ ద్విజాతాయదావ ఇమంమే వరుణ
తత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నే త్వమగ్నే అయాసి)
యన్మయి మాతా గర్భస్థే ఏనశ్చకార యత్పితా । అగ్నిర్మా
తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు
మామనేనసగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్ ॥ యదాపిపేష
మాతరం పితరం పుత్త్రః ప్రముదితో ధయన్ । అహిగ్ంసితౌ పితరౌ
మయా తత్తదగ్నే అనృణో భవామి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ ॥ య
దంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహిగ్ంసిమ ।
అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ
కరోతు మామనేనసగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్ ॥ య
ద్యాశసా నిశసా యత్పరాశసా । యదేనశ్చకృమా నూతనం య

త్పురాణామ్। అగ్నిర్మా...స్వగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్॥
అతిక్రామామి దురితం యదేనో జహామిరిప్రం పరమే సధస్థే। యత్ర
యంతి సుకృతో నాపి దుష్కృతస్తమారోహామి సుకృతాన్ను లోకగ్ం
స్వాహా॥ సుకృతాన్ను లోకాయేదమ్। త్రితే దేవా అమృజ తైత
దేనః త్రిత ఏతన్మనుష్యేషు మామృజే। తతో మా యది కించిదాన
శే। అగ్నిర్మాతస్మా...స్వగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్।
దివి జాతా అప్సుజాతా యాజాతా ఓషధీభ్యః। అథో యా అగ్నిజా
ఆపః స్తాన శ్శుంధంతు శుంధనీస్స్వాహా॥ అద్భ్యశ్శుంధనీభ్య ఇదమ్॥
యదాపో నక్తం దురితంచరామ యద్వాదివా నూతనం యత్పురా
ణమ్। హిరణ్యవర్ణా స్తత ఉత్పునీతనస్స్వాహా॥ అద్భ్యోహిరణ్య
వర్ణాభ్య ఇదమ్। ఇమం మే వరుణ...చకే స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥
తత్వాయామి...మోషీస్స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥ త్వంనో అగ్నే...
గ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ సత్వంనో అగ్నే...ఏధి
స్వాహా॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్॥ త్వమగ్నే అయాఽస్యయా...భే
షజగ్ం స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ యదదీవ్యం నృణమహం
బభూవాదిత్సన్వా సంజగర జనేభ్యః। అగ్నిర్మా తస్మాదింద్రశ్చసంవి
దానౌ ప్రముంచతాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నీంద్రాభ్యామిదమ్॥ యద్ధస్తా
భ్యాం చకర కిల్బిషాణ్యక్షాణాం వగ్నుముపజిఘ్నమానః। ఉగ్రంప
శ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసా వనుదత్తా మృణాని స్వాహా॥

ఉగ్రం పశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యామిదమ్ ॥ ఉగ్రంపశ్యే రాష్ట్రభృత్కిల్బి
షాణి యదక్షవృత్త మనుదత్తమేతత్ । నేన్న ఋణా నృణవ ఇత్స
మానో యమస్యలోకే అధిరజ్జురాయస్వాహా ॥ ఉగ్రంపశ్యారాష్ట్ర
భృద్భ్యామిదమ్ ॥ (అవ తే హేడ ఉదుత్తమ మిమం మే వరుణ తత్త్వా
యామిత్వం నోఅగ్నే సత్వన్నో అగ్నే।) అవ తే హేడో వరుణ నమో
భిరవ యజ్ఞేభి రీమహే హవిర్భిః । క్షయన్నస్మభ్య మసుర ప్రచేతో
రాజన్నేనాగంసి శిశ్రథః కృతానిస్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ ఉదు
త్తమం వరుణపాశ మస్మదవాఽధమం విమధ్యమగ్ం శ్రథాయ। అథా
వయ మాదిత్య వ్రతే తవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా॥వరుణా
యేదమ్॥ ఇమం మే... చకే స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్ ॥ తత్త్వాయా...
మోషీస్స్వాహా ॥ వరుణాయేదమ్ ॥ త్వంనో అగ్నే...ప్రముముగ్ధ్య
స్మత్స్వాహా ॥ అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్ ॥ సత్వంనో...వధిస్వాహా॥
అగ్నీవరుణాభ్యామిదమ్।సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ఋథో యశ్చ నిస్వనః॥
తేఽస్మద్యక్ష్మమనాగసో దూరాద్దూర మచీచతగ్ం స్వాహా॥సంకుసుక
వికుసుకనిర్ఋథనిస్వనేభ్య ఇదమ్॥ నిర్యక్ష్మమచీచతే కృత్యాంనిర్ఋ
తిం చ। తేనయోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసిస్వాహా॥
నిర్యక్ష్మాయేదమ్॥ దుశ్శగ్ంసానుశగ్ంసాభ్యాం ఘణేనానుఘణేన చ।
తేనాన్యోఽస్మత్సమృచ్ఛాతై తమస్మై ప్రసువామసిస్వాహా॥దుశ్శ
గ్ంసానుశగ్ంస ఘణానుఘణేభ్య ఇదమ్॥ సంవర్చసా పయసా సంతనూ

భిరగన్మహి మనసా సగ్ంశివేన। త్వష్టానో అత్ర విదధాతు రాయోఽ
నుమార్ష్టు తన్వో యద్విలిష్టగ్ం స్వాహా ॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ ॥ ఆయుష్టే
విశ్వతో దధదయ మగ్నిర్వరేణ్యః। పునస్తే ప్రాణ ఆయాతి పరాయ
క్ష్మగ్ం సువామి తే స్వాహా॥ ఆయుష్మ ఽగ్నయ ఇదమ్ ॥ ఆయుర్దా అ
గ్నే హవిషో జుషాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోనిరేధి। ఘృతంపీత్వా
మధుచారు గవ్యం పితేవపుత్త్రమభిరక్షతా దిమగ్ంస్వాహా ॥ ఆయు
ర్దేఽగ్నయ ఇదమ్॥ ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధి తిగ్మమోజో వ
రుణసగ్ంశిశాధి। మాతేవ స్మా అదితే శర్మయచ్ఛ విశ్వే దేవా జర
దష్టిర్యథాసత్ స్వాహా ॥ అగ్నివరుణాదితివిశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥
అగ్న ఆయూగ్ంషి పవస ఆసువోర్జమిషంచనః। ఆరే బాధస్వ దుచ్ఛు
నాగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే పవస ఇదమ్ ॥ అగ్నే పవస్వ స్వపా అస్మే వర్చ
సుువీర్యమ్ । దధద్రయిం మయిపోషగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే పవమా
నాయేదమ్॥ అగ్ని ఋషిః పవమానః పాంచజన్యః పురోహితః। తమీ
మహే మహాగయగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయ ఋషయే పవమానాయ పాం
చజన్యాయ పురోహితాయేదమ్॥ అగ్నే జాతాన్ప్రణుదా నస్సపత్నాన్
ప్రత్యజాతాన్ జాతవేదో నుదస్వ। అస్మే దీదిహి సుమనా అహేళఞ్చ్ఛ
ర్మన్ తే స్యామత్రివరూథ ఉద్భౌ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్। సహసా జా
తాన్ప్రణుదా నస్సపత్నాన్ ప్రత్యజాతా ఞ్జాతవేదో నుదస్వ । అధనో
బ్రూహి సుమనస్యమానో వయగ్ం స్యామ ప్రణుదా నస్సపత్నాన్ త్వా

హా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అగ్నే యో నోఽభితో జనో వృకో వారో జిఘాం
గ్ంసతి । తాగ్ స్త్వం వృత్రహం జహి వస్వస్మభ్య మాభర స్వాహా॥
అగ్నయే వృత్రఘ్న ఇదమ్॥ అగ్నే యో నోఽభిదాసతి సమానో యశ్చ ని
ష్ట్యః । తం వయగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్యమగ్నే పిదధ్మసి స్వాహా ॥
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ యో నశ్శపాదశపతో యశ్చ నశ్శపతశ్శపాత్ ॥
ఉషాశ్చ తస్మై నిమ్రుక్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతాగ్ స్వాహా । ఉషో
నిమ్రుగ్భ్య ఇదమ్॥ యో నస్సపత్నో యోఽరణో మర్త్యోఽభిదాసతి దేవాః ।
ఇధ్మస్యేవ ప్రక్షాయతో మా తస్యోచ్ఛేషి కించన స్వాహా ॥ దేవేభ్య
ఇదమ్ ॥ యో మాం ద్వేష్టి జాతవేదో యం చాహం ద్వేష్మి యశ్చ
మామ్ । సర్వాగ్ స్తానగ్నే సందహ యాగ్ శ్చాహం ద్వేష్మి యే చ
మాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్॥ యో అస్మభ్యమరాతీయా
ద్యశ్చ నో ద్వేషతే జనః । నిందాద్యో అస్మాన్దిప్సాచ్చ సర్వాగ్ స్తా
న్మష్మషా కురు స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ సగ్ంశితం మే బ్రహ్మ సగ్ం
శితం వీర్యం బలమ్। సగ్ంశితం క్షత్రం జిష్ణు యస్యాహమస్మి పు
రోహితః స్వాహా॥ బ్రహ్మక్షత్రాభ్యామిదమ్॥ ఉదేషాం బాహూ అతిర
ముద్వర్చో అథో బలమ్। క్షిణోమి బ్రహ్మణాఽమిత్రా నున్నయామి
స్వాగ్ం అహగ్ం స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్ ॥ పునర్మనః పునరాయుర్మ ఆగా
త్పునశ్చక్షుః పునశ్శ్రోత్రం మ ఆగాత్పునః ప్రాణః పునరాకూతం మ
ఆగాత్। పునశ్చిత్తం పునరాధీతం మ ఆగాత్। వైశ్వానరో ఽదబ్ధస్తనూ

పాప్మనబాధితాం దురితాని విశ్వాస్వాహా॥ వైశ్వానరాయాదబ్ధాయత నూనప ఇదమ్॥ స్రువేణహోమః। సింహే వ్యాఘ్ర ఉత యా పృదాకౌ త్విషిరగ్నౌ బ్రాహ్మణే సూర్యే యా। ఇంద్రం యా దేవీ సుభగా జజాన। సా న ఆగన్ వర్చసా సంవిదానా స్వాహా॥ ఇంద్ర జనన్యై దేవ్యా ఇదమ్॥ యా రాజన్యే దుందుభావాయతాయామశ్వస్య క్రందే పురుషస్య మాయౌ। ఇంద్రం యా ... దానా స్వాహా॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా ఇదమ్। యా హస్తిని ద్వీపిని యా హిరణ్యే త్విషిరశ్వేషు పురుషేషు గోషు। ఇంద్రం యా దేవీ ... దానా స్వాహా॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా ఇదమ్। రథే అక్షేషు వృషభస్య వాజే। వాతే పర్జన్యే వరుణస్య శుష్మే। ఇంద్రం యా దేవీ సు...దానా స్వాహా॥ ఇంద్రజనన్యై దేవ్యా ఇదమ్। అగ్నే అభ్యావర్తిన్నభి న ఆవర్తస్వాయుషా వర్చసా సన్యా మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా॥ అగ్నయే అభ్యావర్తిన ఇదమ్॥ అగ్నే అంగిరః శతం తే సంత్వావృతః సహస్రంత ఉపావృతః। తాసాం పోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమాకృధి పునర్నో రయిమాకృధి స్వాహా॥ అగ్నయే అంగిరస ఇదమ్॥ పునరూర్జా ని.. తస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ సహ రయ్యా...విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ అథ సమిత్పాణిరగ్నిముపతిష్ఠతే। అథోపస్థానమ్। వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో యదీనృణగ్ం సంగరో దేవతాసు। స ఏతాన్ పాశాన్ప్రముచన్ప్రవేద స నో ముంచాతు దురితాదవద్యాత్। వైశ్వానరః పవయా

న్నః స్తవితైర్యత్సంగరమభిధావత్యాశామ్ | అనాజానన్మనసా యాచ
మానో యదత్రైనో అవతత్సువామి | అమీ యే సుభగే దివి విచృతౌ నా
మ తారకే | ప్రేహామృతస్య యచ్ఛతామేతద్బద్ధకమోచనమ్ | విజిహీ
ర్ష్వ లోకాన్కృధి బంధాన్ముంచాసి బద్ధకమ్ | యోనేరివ ప్రచ్యుతో గ
ర్భస్సర్వాన్పథో అనుష్వ | స ప్రజానన్ ప్రతిగృభ్ణీత విద్వాన్ప్రజాప
తిః ప్రథమజా ఋతస్య | అస్మాభిర్దత్తం జరసః పరస్తాదచ్ఛిన్నం తంతుమను
సంచరేమ | తంతంతుమన్వేకే అనుసంచరంతి యేషాం దత్తం పిత్ర్యమా
యనవత్ | అబంధ్వేకే దదతః ప్రయచ్ఛాద్దాతుం చేచ్ఛక్నవాంసస్స్వ
ర్గ ఏషామ్ | ఆరభేథామను సగ్ంరభేథాగ్ం సమానం పంథామవథో ఘృ
తేన | యద్వాం పూర్తం పరివిష్టం యదగ్నౌ తస్మై గోత్రాయేహ జాయా
పతీ సగ్ంరభేథామ్ | యదంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పిత
రం వా జిహిగ్ంసిమ | అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్య ఉన్నో నేష
ద్దురితా యాని చకృమ | భూమిర్మాతాఽదితిర్నో జనిత్రం భ్రాతాం
తరిక్షమభిశస్త్యా నః | ద్యౌర్నః పితా పిత్ర్యాచ్ఛం భవాసి జామి
మిత్వా మా వివిత్సి లోకాత్ | యత్ర సుహార్దస్సుకృతో మదంతి వి
హాయ రోగం తన్వ౩గ్ం స్వాయామ్ | అశ్లోణాంగైరహ్రుతాస్స్వర్గే త
త్ర పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్ | యదన్నమద్మ్యనృతేన దేవా దాస్య
న్నదాస్యన్నుత వా కరిష్యన్ | యద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి య
ద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహమగ్నిర్మా తస్మాదనృణం కృణోతు | యదన్న

మద్మ్ని బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్యముతగామజామవిమ్। య
ద్దేవానాం చక్షుష్యాగో అస్తి యద్దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహాహ మగ్నిర్మా
తస్మాదనృణం కృణోతు। యన్మయా మనసా వాచా కృతమేనః కదా
చన। సర్వస్మాత్తస్మాన్మేళితో మోక్షిత్వగ్ం హి వేత్థ యథాతథగ్
స్వాహా॥ సమిద్వ్యయమగ్నౌ ప్రహృత్య। అగ్నయ ఇదమ్। అవధాన
ధర్మేణ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్।
ఫలితాం సమిధమాధాయ బ్రహ్మణే వరం దదాతి। తతస్సమిధమిధ్మ
సన్నహనం చాగ్నౌ ప్రహృత్య జయాదీన్ జుహుయాత్। ఇత్యాది
తంత్రస్సమాప్తః॥ కూశ్మాండసంగ్రహశ్లోకః॥ సావిత్ర్యాగ్నిముఖాం
తేన్న హవనం ముద్దేనాయను వాకత్రయమ్। సిగ్ంహే వ్యాఘ్రచతురశ్చ
సకలా అభ్యావర్తినీ రాజ్యతః। హుత్వోదఙ్ముఖ ముపతిష్ఠేత ధృత
వైశ్వానరేత్యాది సమిధమాధాయ వరం దదాత్యతిథయే కుర్యాజ్జ
యాదీన్నపా॥ ఇతి కూశ్మాండహోమప్రయోగస్సమాప్తః.

అథ గణహోమానుమంత్రాః.

దర్భాన్ధారయమాణః పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య। ఏవం
గుణవిశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమేతస్య అహం అగ
వనోసవృత్త్యర్థం సకృత్ప్రతమాత్రేణ సవనత్రయం గణహోమాన్క
రిష్యే ఇతిస ంకల్ప్య। ఉత్తరతో దర్భాన్నిరస్య ఉపస్పృశ్య।
పునస్సంకల్ప్య। అహం... త్యర్థం ప్రాతస్సవనికగణహోమాన్క
రిష్యే। పత్న్యా సహ ఆసనా అగ్నౌ చరుగ్గ్ శ్రపయిత్వా ప్రాచీనముదీ
చీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య అగ్నిం ధనాద్యాజ్యభా
గాంతే। అగ్నేరుత్తరతస్సవనకుంభమాసాద్య। ప్రోక్షణాదిభిస్సగ్
స్కృత్య అద్భిస్సంపూర్య ఫలపుష్పాదిభి రభ్యర్చ్య ప్రతిష్ఠాప్య అగ్ని

ముఖాంతే ఆజ్యేన । ఓం భూర్భువస్సువః ...ప్రచోదయాత్స్వాహా॥ సవిత్ర
ఇదమ్ ॥ భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్ । భువస్స్వాహా ॥ వాయవ
ఇదమ్ ॥ సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్ । భూర్భువస్సువస్స్వాహా ।
ప్రజాపతయ ఇదమ్ ॥ అథ చారవః । అగ్నే నయ సుపథా రాయే
అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్ । యుయోధ్యస్మజ్జుహు
రాణమేనో భూయిష్ఠాం తే నమ ఉక్తిం విధేమ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్॥
ప్రవశ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వగ్ం హవ్యం మతిం చాగ్నయే
సుపూతమ్ । యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యంతర్విశ్వాని విద్మ
నా జిగాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అచ్ఛా గిరో మతయో దేవయం
తీరగ్నిం యంతి ద్రవిణం భిక్షమాణాః । సుసందృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వం
చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణాగ్ం స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥
అగ్నే త్వమస్మద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమంత కృష్టీః।
పునరస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవక్షాం విశ్వేభిరజరేభిర్యజత్ర స్వాహా।
అగ్నయ ఇదమ్ ॥ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మాన్ స్వస్తిభిరతి
దుర్గాణి విశ్వా । పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తన
యాయ శంయోః స్వాహా। అగ్నయ ఇదమ్॥ ప్రకారవో మననా
వచ్యమానా దేవద్రీచీం నయథ దేవయంతః । దక్షిణావాడ్వాజినీ
ప్రాచ్యేతి హవిర్భరంత్యగ్నయే ఘృతాచీ స్వాహా । అగ్నయ ఇదమ్।
వైవా ప్రశస్తా పురుష స్సహస్రోఽనస్సహస్రపాత్। స భూమిం విశ్వతో

వృత్వాఽత్యతిష్ఠ ద్దశాంగులగ్ం స్వాహా। పురుషాయ నారాయణాయే
దమ్॥ పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యద్భూతం యచ్చ భవ్యమ్ । ఉతా
మృతత్వ స్యేశానో యదన్నే నాతిరోహతి స్వాహా। పురుషాయ నారా
యణాయేదమ్॥ ఏతావానస్య మహిమాఽతో జ్యాయాగ్ంశ్చ పూరు
షః। పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి స్వాహా। పురు

...దమ్ ॥ త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః।
తతో విష్వఙ్వ్యక్రామత్ సాశనానశనే అభి స్వాహా । పురు...దమ్॥
తస్మాద్విరాడజాయత విరాజో అధిపూరుషః। స జాతో అత్యరిచ్యత
పశ్చాద్భూమిమథో పురః స్వాహా । పురుషా...దమ్॥ యత్పురుషే
ణ హవిషా దేవా యజ్ఞమతన్వత । వసన్తో అస్యాసీదాజ్యగ్ం గ్రీ
ష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః స్వాహా । పురు...దమ్ ॥ సప్తాస్యాసన్ పరిధయ
స్త్రిస్సప్త సమిధః కృతాః। దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః అబధ్నన్ పు
రుషం పశుగ్ం స్వాహా। పురు...దమ్ ॥ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్

పురుషం జాతమగ్రతః । తేన దేవా అయజన్త సాధ్యా ఋషయ
శ్చ యే స్వాహా । పురుషా...దమ్ ॥ తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుతః సంభృ
తం పృషదాజ్యమ్ । పశూగ్ంస్తాగ్ంశ్చక్రే వాయవ్యా నారణ్యాన్గ్రా
మ్యాశ్చ యే స్వాహా। పురు...దమ్।తస్మాద్యజ్ఞాత్సర్వహుత ఋచస్సా
మాని జజ్ఞిరే। ఛన్దాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాద్యజుస్తస్మాదజాయత స్వాహా।
పురు...దమ్॥ తస్మాదశ్వా అజాయన్త యే కే చోభయాదతః। గావో హ

జ్జజ్ఞిరే తస్మాత్తస్మాజ్జాతా అజావయస్స్వాహా। పురుషా...దమ్॥ య
త్పురుషం వ్యదధుః కతిధా వ్యకల్పయన్। ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ
కా వూరూ పాదా వుచ్యేతే స్వాహా। పురు...దమ్॥ బ్రాహ్మణో౽స్య
ముఖమాసీ ద్బా[illegible]కృతః। ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః
[illegible] శూ[illegible] స్వాహా। పురు...దమ్॥ చంద్రమా
[illegible]జాత[illegible] అజాయత। ముఖాదింద్ర శ్చాగ్నిశ్చ
ప్రాణా ద్వాయురజాయత స్వాహా। పురు...దమ్॥ నాభ్యా ఆసీ
దంతరిక్షగ్ంశీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత। పద్భ్యాం భూమిర్దిశశ్శ్రోత్రా
త్తథాలోకాగ్ం అకల్పయన్త్స్వాహా। పురు... దమ్॥ వేదాహ
మేతం పురుషం మహాంత మాదిత్యవర్ణం తమసస్తు పారే। సర్వాణి
రూపాణి విచిత్య ధీరో నామాని కృత్వాభివదన్ యదాస్తే స్వాహా।
పురు...దమ్॥ ధాతా పురస్తాద్య ముదాజహార శక్రః ప్రవిద్వాన్ప్రది
శశ్చతస్రః। తమేవం విద్వానమృత ఇహ భవతి నాన్యః పంథా
అయనాయ విద్యతే స్వాహా। పురు ... దమ్॥ యజ్ఞేన యజ్ఞమయ
జంత దేవాస్తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్। తేహ నాకం మహిమాన
స్సచంతే యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాస్స్వాహా। పురు ...
దమ్॥ అగ్నేర్మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేతసో యం పాంచజన్యం బహవ
స్సమింధతే। విశ్వస్యాం విశి ప్రవివిశివాగ్ం సమీమహే స నో ముంచ
త్వగ్ంహసస్స్వాహా। అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ యస్యేదం

ప్రాణం నిమిషద్యదేజతి యస్య జాతం జనమానంచ కేవలమ్ । స్తౌ
మ్యగ్నిం నాథితో జోహవీమి స నో ముంచత్వగ్ంహస స్స్వాహా ॥
అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్ ॥ ఇంద్రస్య మన్వే ప్రథమస్య ప్రచేత
సో వృత్రఘ్నస్స్తోమా ఉప మాముపాగుః । యో దాశుషస్సుకృతో హవ
ముపగంతా స నో ముంచత్వగ్ంహసస్స్వాహా ॥ ఇంద్రాయాగ్ంహో
ముచ ఇదమ్ ॥ యస్సంగ్రామం నయతి సంవశీ యుధే యః పుష్టాని
సగ్ంసృజతి త్రయాణి । స్తౌమీంద్రం నాథితో జోహవీమి స నో ముంచ
త్వగ్ంహస స్స్వాహా ॥ ఇంద్రాయాగ్ంహోముచ ఇదమ్ ॥ మన్వే వాం
మిత్రావరుణా తస్య విత్తగ్ం సత్యౌజసా దృగ్ంహణా యం నుదేథే । యా
రాజానగ్ం సరథం యాథ ఉగ్రా తా నో ముంచతమాగసస్స్వాహా ॥ మి
త్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ యో వాగ్ం రథ ఋజురశ్మి
స్సత్యధర్మా మిథుశ్చరంత ముపయాతి దూషయన్ । స్తౌమి మిత్రావ
రుణా నాథితో జోహవీమి తౌ నో ముంచతమాగస స్స్వాహా । మి
త్రావరుణాభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ వాయోస్సవితుర్విదథాని
మన్మహే యావాత్మన్వద్బిభృతో యౌ చ రక్షతః । యౌ విశ్వస్య
పరిభూ బభూవతు స్తౌ నో ముంచత మాగస స్స్వాహా । వాయుసవి
తృభ్యామాగోముగ్భ్యామిదమ్ । ఉప శ్రేష్ఠా న ఆశిషో దేవయోర్ధ
ర్మే అస్థిరన్ । స్తౌమి వాయుగ్ం సవితారం నాథితో జోహవీమి తౌ నో
ముంచత మాగసస్స్వాహా । వాయుసవితృభ్యామాగోముగ్భ్యామి

దమ్ । రథేనాగ్నినామహ్వా ఊతయే శుభం గమిష్ఠౌ సుయమేభి రశ్వైః । యయోర్వాం దేవౌ దేవేష్వనిశితమోజః స్తానో ముంచ త్వంహసస్స్వాహా । అశ్విభ్యామంహోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ యదయాతం వహతుగ్ం సూర్యాయాః త్రిచక్రేణ సగ్ంసద మిచ్ఛమానా । స్తౌమి దేవావశ్వినౌ నాథితో జోహవీమి తౌనో ముంచత మంహస స్వాహా । అశ్విభ్యామంహోముగ్భ్యామిదమ్ ॥ మరుతాంమన్వే అధి నో బ్రువంతు ప్రేమాంవాచం విశ్వామవంతు విశ్వే । ఆశూన్హువే సుయమా నూతయే తేనో ముంచంత్వేనస స్స్వాహా । మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ తిగ్మమాయుధంవీడితగ్ం సహస్వ ద్దివ్యగ్ం శర్ధః పృతనాసుజిష్ణు । స్తౌమి దేవాన్మరుతో నాథితో జోహవీమి తేనో ముంచంత్వేనసస్స్వాహా । మరుద్భ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ దేవానాం మన్వే అధినో బ్రువంతు ప్రేమాం వాచం విశ్వామవంతు విశ్వే । ఆశూన్ హువేసుయమా నూతయే తేనోముంచంత్వేనస స్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్ ॥ యదిదం మాభిశోచతి పౌరుషేయేణ దైవ్యేన । స్తౌమి విశ్వాన్ దే[illegible] నాథితో జోహవీమి తేనో ముంచంత్వేనసస్స్వాహా । విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఏనోముగ్భ్య ఇదమ్॥ అనునో ద్యానుమతి ర్యజ్ఞం దేవేషు మన్యతామ్ । అగ్నిశ్చ హవ్యవాహనో భవతాం దాశుషే మయస్స్వాహా ॥ అనుమత్యా ఇదమ్ । అన్విదనుమతే త్వం మన్యాసై శంచనస్కృధి । క్రత్వేదక్షా

య నో హింసతు ప్రజా ఆయూగ్ంషి తారిష స్వాహా ॥ అనుమత్యా ఇదమ్ ॥ వైశ్వానరో న ఊత్యా ప్రయాతు పరావతః॥ అగ్నిరుక్థేన వాహసా స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ పృష్టో దివి పృష్టో అగ్నిః పృథివ్యాం పృష్టో విశ్వా ఓషధీరావివేశ। వైశ్వానరస్సహసా పృష్టో అగ్నిస్స నో దివా స రిషః పాతు నక్తగ్ం స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ యే అప్రథేతా మమితేభిరోజోభిర్యే ప్రతిష్ఠే అభవతాం వసూనామ్। స్తామి ద్యావాపృథివీ నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచత మగ్ంహస స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యామగ్ంహో ముగ్భ్యామిదమ్। ఉర్వీ రోదసీ వరివః కృణోతం క్షేత్రస్య పత్నీ అధి నో బ్రూయాతం। స్తామి ద్యావా దివి నాథితో జోహవీమి తే నో ముంచత మగ్ం హసస్వాహా॥ ద్యావాపృ.. మిదం॥ యత్తే వయం పురుషత్రా యవిష్ఠా విద్వాగ్ంసశ్చకృమా కచ్చనాగః॥ కృధీస్వస్మాగ్ం అదితే రనాగా వ్యేనాగ్ంసి శిశ్రథో విష్వగగ్నే స్వాహా। అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ యథాహ త్వద్వసవో గౌర్యం చిత్పది షితా మముంచతా యజత్రాః। ఏవా త్వమస్మత్ప్రముంచా వ్యగ్ంహః ప్రాతార్యగ్నే ప్రతరాం న ఆయుస్స్వాహా॥ అగ్నయేఽగ్ంహోముచ ఇదమ్॥ యా వామింద్రావరుణా యతవ్యా తనూ స్తయేమమగ్ంహసో ముంచతగ్గ్ స్వాహా। ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్య మిదమ్ ॥ యా వామింద్రావరుణా సహస్యా తనూ స్తయేమమగ్ంహసో ముంచ

త్రన్ స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మగ్ంహోముగ్భ్య మిదమ్। యూ
వామింద్రావరుణా రక్షస్యా త్తనూస్త్రయే...స్వాహా ॥ ఇంద్రావ...మి
దమ్। యూవామింద్రావరుణా తేజస్యా త్తనూ స్తయే...స్వాహా ॥ ఇం
ద్రావరు.. మిదమ్। యోవామింద్రావరుణా వగ్నౌ స్రామ స్తంవా
మే తేనావయజే స్వాహా॥ ఇంద్రావరుణాభ్యా మిదమ్॥ యోవా మిం
ద్రావరుణా ద్విపాత్సుపశుషు స్రామ స్తం వామే తే నావయజేస్వా
హా॥ ఇంద్రావరుణా భ్యామిదమ్॥ యోవా మింద్రావరుణా చతుష్పా
త్సుస్రామ స్తంవా... యజేస్వాహా ॥ ఇంద్రా...దమ్। యోవామిం
ద్రావరుణాగోష్ఠేషుస్రామః...యజేస్వాహా॥ఇంద్రా...దమ్। యోవా
మింద్రావరుణాగృహేషుస్రామస్తంవా...స్వాహా॥ ఇంద్రా...దమ్।
యోవా...ఽప్సుస్రామ స్వాహా। ఇంద్రావ...దమ్ । యోవా...
ఓషధీషుస్రామ... యజేస్వాహా ॥ ఇంద్రా...దమ్।యోవామింద్రా
వరుణావనస్పతిషు స్రా...యజేస్వాహా॥ ఇంద్రా...మిదమ్। పవమానస్
స్సువర్జనః పవిత్రేణ విచర్షణిః । యః పోతా సపునాతు మాస్వా
హా ॥ అగ్నయే పవమానా యేదమ్ ॥ పునంతుమా దేవ జనాః । పు
నంతుమనవో ధియా । పునంతు విశ్వ ఆయవ స్స్వాహా ॥ దేవజన
మనువిశ్వాయుభ్య ఇదమ్ ॥ జాతవేదః పవిత్రవత్పవిత్రేణ పునాహి
మా । శుక్రేణ దేవదీద్యదగ్నే క్రత్వాక్రతూగ్ంరను స్వాహా ॥ జాత
వేదసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ యత్తే పవిత్ర మర్చిష్యగ్నే వితత మంతరా ।

బ్రహ్మతేనపునీమహేస్వాహా॥ అగ్నయేపవమానాయేదమ్॥ ఉభాభ్యాందేవసవితః పవిత్రేణ సవేనచ। ఇదంబ్రహ్మపునీమహేస్వాహా॥ దేవాయసవిత్ర ఇదమ్॥ వైశ్వదేవీపునతీ దేవ్యాగాద్యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః। తయామదంత స్సధమాద్యేషు వయగ్గ్స్యామపతయోరయీణాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వదేవ్యై పునత్యై ఇదమ్॥ వైశ్వానరో రశ్మిభిర్మా పునాతు వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః। ద్యావాపృథివీ పయసాపయోభిర్ ఋతావరీ యజ్ఞియే మాపునీతాగ్ స్వాహా॥ వైశ్వానరాయ వాతేర్ఋతాయ ద్యావా పృథివీభ్యామృతావరీభ్యామిదమ్॥ బృహద్భి స్సవిత స్తృభిర్వర్ షిష్ఠైర్దేవ మన్మభిః। అగ్నేదక్షైః పునాహిమాస్వాహా। సవిత్రేదేవా యేదమ్॥ యేన దేవా అపునత యేనాపోదివ్యం కశః। తేన దివ్యేన బ్రహ్మణేదం బ్రహ్మపునీమహేస్వాహా॥ బ్రహ్మణఇదమ్॥ యః పావమానీరధ్యేత్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్॥ సర్వగ్ం సపూతమశ్నాతి స్వదితం మాతరిశ్వనా స్వాహా॥ పావమానీభ్యఇదమ్॥ పావమానీర్యో అధ్యేత్యృషిభిస్సంభృతగ్ం రసమ్। తస్మై సరస్వతీ దుహేక్షీరగ్ం సర్పిర్మధూదకగ్గ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్యఇదమ్॥ పావమానీస్స్వస్త్యయనీ స్సుదుఘాహి పయస్వతీః। ఋషిభిస్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితగ్గ్ స్వాహా॥ మంత్రోక్తదేవతాభ్య ఇదమ్॥ పావమానీర్దిశంతున ఇమం లోకమథో అముమ్। కామాన్త్సమర్ధ

యంతునో దేవీర్ద్రేణ వైస్సనమాంభృతా స్వాహా॥ పావమానీభ్య ఇదమ్।
పావమానీ స్స్వస్త్యయనీ స్సుదుఘా హి ఘృతశ్చుతః। ఋషిభి
స్సంభృతో రసో బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ం హితగ్ స్వాహా॥ పావమా
నీభ్య ఇదమ్॥ యేన దేవాః పవిత్రేణ... పునంతు మా స్వాహా॥ పావ
మానీభ్య ఇదమ్॥ ప్రాజాపత్యం పవిత్రం... బ్రహ్మ పునీమహే స్వాహా॥
ప్రాజాపత్యాయ పవిత్రాయేదమ్॥ ఇంద్రస్సునీతీ సహ మా పునాతు...
పునాతు స్వాహా॥ ఇంద్రాయ సునీత్యా సహితాయ సోమాయ స్వస్త్యా
సహితాయ వరుణాయ సమీచ్యా సహితాయ యమాయ రాజ్ఞే ప్రమృ
ణాభి స్సహితాయ జాతవేదస ఊర్జయంత్యా సహితా యేదమ్॥ యద్దే
వా దేవహేడనం దే...మాముత స్వాహా॥ దేవేభ్య ఆదిత్యేభ్య ఇదమ్॥
దేవా జీవన...మాదిమ అగ్నిర్మా తస్మా దేనసో గార్హపత్యః ప్రముం
చతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసగ్ స్వాహా॥ దేవే
భ్యోఽగ్నయే గార్హపత్యాయేదమ్॥ ఋతేన ద్యావాపృథివీ... స్వతీ॥
ఋతాన్మాముంచతాగ్ం హసో యదన్యకృతమారిమ స్వాహా॥ ద్యా
వాపృ... ఇదమ్॥ సజాతశగ్ంసా దుత జామిశగ్ంసాజ్జ్యాయసశ్శ
ం...యవః। అనాజ్ఞాతం దేవకృతం యదేనస్తస్మాత్త్వమస్మాజ్జాత
వేదో ముముగ్ధి స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదమ్। యద్వాచాయ
న్మ...అగ్నిర్మా తస్మా దేనసో గార్హ... నేనసగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే
గా...దమ్॥ యద్ధస్తాభ్యాం చకర కి...ఘ్నమానః। దూరే పశ్యా చరాష్ట్ర

ధృచ్ఛతాన్యప్సరసావ... ణిస్వాహా॥ దూరేపశ్యారాష్ట్రభృద్భ్యమిదమ్॥ ఆదీవ్యంన్నృణాం యద్గహాంచకారయద్వాదాస్యేత్సంజగారాజనేభ్యః। అగ్నిర్మాతస్మాదేనసో... నేనసగ్గ్ స్వాహా। అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ యన్మయి మాతాగర్భే ... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ యదాపిపేష + భవామిస్వాహా అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ యదంతరిక్షం + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ యదాశసా + నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్। అతిక్రామామి దురితంయదే...నసగ్గ్ స్వాహా। సుకృతాంను లోకాయేదమ్। త్రితేదేవా ... నేనసగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయేగార్హపత్యాయేదమ్॥ దివిజాతా + శుంధసీస్వాహా॥ అద్భ్యశ్శుంధసీభ్య ఇదమ్॥ యదాపో నక్తం + సీతన స్వాహా॥ అద్భ్యోహిరణ్యవర్ణాభ్యఇదమ్॥ ఇమంమే వరుణతత్త్వాయామి త్వంనో అగ్నే సత్వంనో అగ్నేత్వమగ్నే అయాసి। వైశ్వానరో + వాహాస్వాహా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్॥ ఋతావానం వైశ్వానరమృతస్య జ్యోతిషస్పతిమ్। అజస్రంఘర్మమీమహే స్వాహా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్॥ వైశ్వానరస్యదగ్ంసనాభ్యో బృహదరిణాదేకస్వపస్యయా కవిః। ఉభాపితరామహయన్నజాయతాగ్నిర్ద్యావాపృథివీ భూరిరేతసాస్వాహా॥ అగ్నయేవైశ్వానరాయేదమ్। పృష్టోదివిపృ...నక్తగ్గ్ స్వాహా॥ అగ్నయే...యేదమ్॥ జాతో యదగ్నే భువనావ్యఖ్యః పశుంన గోపా

న్వ్యః పరిబాహ్మ । వైశ్వానర బ్రహ్మణే విందగాతుం యూయం పాత స్వస్తిభిస్స దా నస్స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । త్వమగ్నే శోచిషా శోశుచాన ఆరోదసీ అపృణాజాయమానః । త్వం దేవాగ్ం అభిశస్తేరముంచో వైశ్వానర జాతవేదో మహిత్వా స్వాహా॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ ॥ అస్మాకమగ్నే మఘవత్సు ధారయా నామి క్షత్రమజరగ్ం సువీర్యమ్ । వయం జయేమ శతినగ్ం సహస్రిణం వైశ్వానర వాజమగ్నే తవోతిభి స్స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । వైశ్వానరస్య సుమతౌ స్యామ రాజా హి కం భువనానామభిశ్రీః । ఇతో జాతో విశ్వమిదం విచష్టే వైశ్వానరో యతతే సూర్యేణ స్వాహా ॥ అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్ । అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ ॥ సమిత్సన్నహన ప్రహరణాది తంత్రః । అపరేణాగ్నిం ప్రాఙ్ముఖ ఉపవిశ్య త్రిస్సప్తభి ర్దర్భపుంజీలైః త్రిరాత్మానం సంపాదయేత్॥ ఋచామాం తే యజ్ఞ ... మి ॥ సమాప్తమ్.

అథ సింహానువాకః.

యజమానః పూర్వమగ్నేరుత్తరతః ప్రాచ్యాం వా స్థాపితం స్వర్చితం కలశం గృహీత్వా । మహాజనైస్స్వస్తివాచన పరస్సైస్సహ చతుష్పథం గత్వా తత్ర రంగవల్ల్యా శోభిత దేశే కలశం నిధాయ పత్నీసమేతస్సన్ ఆసీన శ్చతుర్దిక్షు దర్భైః పరిస్తీర్య ప్రాణానాయమ్య వైశ్వదేవాఖ్యం కర్మ ప్రారంభమాణ ఆదానపస్తాం ఋూాసన్ప్ర త్యర్థం సింహానువాక మంత్ర పఠనం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । కలశస్థజలే స్వప్రతిబింబమీక్షమాణ స్సింహానువాక పఠనం కుర్యాత్ ॥ మాయాకృత

ప్రాతస్సవనమాధ్యందినసవన తృతీయసవనత్రయయుక్త గణహోమానాం గిల్వా ఇతి సవనపశుసంకల్పవిశేషః.

సిగ్ంహే మే మన్యుః। వ్యాఘ్రే మేఽన్తరామయః। వృకే మే క్షుత్। అశ్వే మే ఘుసిః। ధన్వని మే పిపాసా। రాజన్యగృహే మేఽశనయా। అక్షని మే తంద్రిః। గర్దభే మే ఽర్కః। శయ్యాకే మే హ్రీః। అశ్వత్థే మే వేపథుః॥౧॥ కూర్మే మేఽంగదోగః। బస్తే మహసర్యా। అప్రియే మే మృత్యుః। భ్రాతృవ్యే మే పాప్మా। సపత్నే మే నిర్బుతిః। ద్రుష్కృతే మే వృద్ధిః। సరస్వతి మే సమృద్ధిః। ఖడ్గే మఆర్తిః। గవయే మ ఆంధ్యమ్। గారే మే బాధిర్యమ్॥౨॥ ఋక్షే మే శోకః। గోధాయాం మే స్వేదః। జరాయాం మే హిమః। కృష్ణశకునే మే భీరుతా। క్రోశే మే పాపగంధః। ఉలూకే మే శ్వభ్యశః। శ్లోకే మహాక్ష్యా। మర్కటే మే దుర్బుద్ధిః। కులలే మే మగ్నస్య। ఉలలే మే పరిధ్యా॥౩॥ ఉష్ట్రే మే తృష్ణా। ఋశ్యే మే శ్రమః। అహ్యాం మాఆర్వ్యమ్। క్రోశే మే గంధః। కుమార్యాం మేఽలంకారః। సూకరే మే క్లదథుః। పృదాకుని మే స్వప్నః। అజగరే మే మనుస్స్వప్నః। విద్యుతి మే పత్నయః। లోభాయాం మే క్లేదః॥౪॥ శలభే మే పాప్మాఽలక్ష్మీః। స్త్రీషు మేఽనృతమ్। అజాసు మే కర్కశః। వ్రాత్యే మహాత్యా। శూద్రే మే స్తేయమ్। వైశ్యే మే కార్మకృత్యమ్। రాజన్యబంధుని మేఽజ్ఞానమ్। నైషాదే మే బ్రహ్మహత్యా। కులుంగే మే కుపథుః। ఉలలే మే బలాసః॥౫॥ ఉద్దిణే మే వనుసః

కింపురుషే మేరోదః । ద్వీపిని మేసిష్టపత్ । హస్తిని మేకిలాసః । శుని మేపరిప్రిస్నా । వన్యేషు మే మ్లేచ్ఛః । విదేహేషు మేశీపదః । మహావర్షేషు మేగ్లౌః । మూజవత్సు మేతప్మా । దుందుభౌ మేకౌశికా ॥ ఇక్ష్వాకుషు మేపిత్తమ్ । కళింగేషు మేమేధ్యమ్ । అశ్వతర్యాం మే ప్రజస్తా । పుంశ్చల్యాం మేదుశ్చరిత్రమ్ । ఆఖుని మేదంతరోగః । మక్షికాయాంమే శ్వల్కశః । శుకేషు మేహరిమా ॥ మయూరే మేజల్ప్యః । వృషే మేజరా । చాషే మేపవాదః అప్సు మే శ్రమః ॥ ౭ ॥ బ్రహ్మఘ్నేషు మేకిల్బిషమ్ । అపేహి పాప్మన్ । పునరపనాశనో భవానః । పాప్మన్ త్సుకృతస్య లోకే । పాప్మన్ ధేహ్య విహ్రుతః । యోనః పాప్మన్న జహాతి । తము త్వాజహినో వయమ్ । అన్యత్రాస్మన్ని విశతాత్ । సహస్రాక్షో అమర్త్యః । యోనో ద్వేష్టి సరిష్యతు । యముద్విష్మస్తముజహి ॥ కలశోదకం కించిద్భూమావిసృజ్య । కలశ ఆత్మానం సమ్యగాలోక్య । సుమిత్రాన ఆప ఓషధయ స్సంతు దుర్మిత్రాస్తస్మై భూయాసుర్యోఽస్మాన్ ద్వేష్టి యంచ వయం ద్విష్మః॥ ఇతియస్యాం దిశి ద్వేష్యస్తస్యాం దిశి కలశం నిరస్య పాణిపాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రతీక్షమాణో గృహం గచ్ఛేత్ ॥ సింహానువాక స్సమాప్తః.

అథ గృహనిర్మాణమ్.

ఆచమ్య...గృహనిర్మాణాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్త...స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ విధిప్రకారేణ గణపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్ ॥ తతః స్థలశుద్ధిం కృత్వా। ఈశాన్యభాగే వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచ కుర్యాత్ ॥ జ్యోతిశ్శాస్త్రోక్తప్రకారేణ శంకుస్థాపనం సుముహూర్తే కృత్వా॥ అత్రనవరత్నాదికం సుము

...ర్తాదౌ నిక్షిప్య శాంతిస్థాపనం కుర్యాత్॥ తతః॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ఆశీర్వాదః కర్తవ్యః॥. ఇతి గృహనిర్మాణం సమాప్తమ్.

అథ గృహప్రవేశః

ఆచమ్య...ర్థంనూతనగృహప్రవేశాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణస్య... స్వస్తిపుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ గణపతిమభ్యర్చ్యపుణ్యాహవాచనంకుర్యాత్ ॥ అథ వాస్తుపూజాం నవగ్రహపూజాంచకృత్వా॥ పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగేప్రతిష్ఠాప్య గృహదేవతాపూజాది కం కృత్వా॥ తతఃవాస్తుహోమంకరిష్యే॥ అగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదిసర్వంకుర్యాత్॥ షట్పాత్రప్రయోగః ॥ పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజా...చతుష్పదేస్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥వాస్తోష్పతే శగ్మయా...స్వస్తిభిస్సదానస్స్వాహా॥ వాస్తోష్పతయఇదమ్॥ వాస్తోష్పతే ప్రతరణో నవధిగోభిరశ్వేభిరిందో । అజరాసస్తే సఖ్యే స్యామ పితేవ పుత్రాన్ప్రతినోజుషస్వ స్వాహా॥ వా...దమ్॥ అమీవహా వాస్తోష్పతేవిశ్వారూపా ణ్యావిశన్ స ఖాసుశేవఏధిన స్స్వాహా ॥ వాస్తు... దమ్॥ జయాదిప్రతిపద్యతే ॥ వాస్తుహోమంకేచిత్ నకుర్వంతి ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య॥ తతః బ్రాహ్మణ సమారాధనం కృత్వా॥ ఆశీర్వాదః ॥ గృహప్రవేశస్సమాప్తః.

అథ పక్షహోమాః॥

ఆచమ్య...ఏవ...ర్థంప్రతి పక్షాయంప్రభృతి చతుర్దశీసాయమాపాసనహోమా నహకృష్య పక్షహోమపక్ష మాశ్రిత్యతండులైహోష్యామి॥ పక్షదినాని సంఖ్యాయా సంకల్పః కార్యః॥తత్సంఖ్యయా॥ఆహుతిద్రవ్యోన్నయనంచ కార్యం। అస్మిన్నపి పక్షేఔపాసనద్వ్యహనిసాయంహోమఃకర్తవ్యః। ఏవమే వద్వితీయాయాం ప్రాతరౌపాసనాన్యపకృష్యపక్షహోమపక్ష మాశ్రిత్యతండులైః హోష్యా

మి॥ పశుది సంఖ్యాన పూర్వవత్ । అత్రయజనీయేఽహని ప్రాశ్యాహ్నో మస్నాత్రివ్యః॥ ఇతిపశుహోమప్రకరణమ్.

అథాక్షరాభ్యాసః.

ఆచమ్య...ఏవం...గుణ సకలవిద్యాపారంగతత్వసిద్ధ్యర్థం అక్షరాభ్యాసాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్త...స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంకరిష్యే॥ గణపతిపూజాంపుణ్యాహంచకృత్వా ॥ ఏవం...గుణ అంగదేవతాసహిత శ్రీమహాసరస్వతీపూజాంకరిష్యే ॥ ఆదావష్టదిక్పాలకపూజాంకుర్యాత్॥ మధ్యే సరస్వతీ-దక్షిణతో హరిం-పశ్చాల్లక్ష్మీం- ఉత్తరతో దేవీంచావాహ్య ॥ ప్రణోదేవీ సరస్వతీ ...జేభిర్వాజినీవతీ। ధీనామవిత్ర్యవతు॥ సరస్వతీమా ..మి॥ బ్రహ్మదేవానాం... రేభన్॥ బ్రహ్మాణమా...మి॥ నస్తుమిన్వతితి...వాచీ॥ లక్ష్మీమా...మి॥ ఇదంవిష్ణు...మా మి॥ గౌరీమిమాయసలిలా...వ్యోమన్॥ గౌరీమా...మి॥ షోడశోపచార పూజాంచ కుర్యాత్ ॥ కేచిత్ హోమంనకుర్వంతి ॥ తత్కారణేఅగ్నిప్రతిష్ఠాపనాదికం కుర్యాత్॥ చతుష్పాత్రప్రయోగః॥ పూర్వవపరిషేచనం కృత్వా ॥ ప్రణోదేవీ...వతు॥ సరస్వత్యై స్వాహా॥ సరస్వత్యా ఇదమ్॥ బ్రహ్మదేవా...స్వాహా॥ బ్రహ్మణ ఇదమ్॥ నస్తుమిన్వ... స్వాహా॥ లక్ష్మ్యై ఇదమ్॥ ఇదంవిష్ణు...స్వాహా॥ శ్రీవిష్ణవ ఇదమ్॥ గౌరీమిమాయ...స్వాహా ॥ గౌర్యా ఇదమ్ ॥ దేవ్యైస్వాహా॥ దేవ్యా ఇదమ్ ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥ తతః శ్రీగురుః ప్రాఙ్ముఖో భూత్వావస్త్రాదికందత్వా ప్రత్యఙ్ముఖం శిష్యంశివాయనమ ఇతిమంత్రము పదిశేత్॥ ఆశీర్వాదః॥ అక్షరాభ్యాస స్సమాప్తః॥

పితురాపాసనమ్.

పూర్వేకృష్ణేయేయ్యే॥శ్లో॥ ఉద్ధృత్యైవహ్నిం ప్రణవేనచాదావస్వగ్ని

రిత్యాదిహితాపురస్తాత్। నిధాయపృష్ఠోదివిమంత్రకేవలతస్తు [illegible] శ్యకలైశ్చతుర్భిః ॥ దేఖాదయోనైవచ తత్సతాంస విశ్వానినోద్యాన ఇమేతిమంత్రైః। వివాహానన్యాస మృతాంతమేశం గృహీంవకుర్యా ద్విధురోప [illegible] ॥ (శాకల హోమములు) తత్సవితృవృణీమహే వయందేవస్యభోజనం శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమం తురంభగస్యధీమహి స్వాహా॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం। తాగ్ంసవితుర్వరేణ్యస్య చిత్రా మహాం వృణేసుమతింవిశ్వజన్యాం। యామస్యకణ్వోఅదుహత్ ప్రపీ నాగ్‌సహస్రధారాం పయసామహీంగాగ్ స్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥ విశ్వానినోదుర్గహా జాతవేదస్సింధుంనసావాదురితాతిపర్షి। అగ్నే అత్రివన్మనసా గృణానోఽస్మాకం బోధ్యవితాతనూనాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయేజాతవేదసఇదం ॥ అద్యానోదేవసవితః ప్రజావత్సావీస్సౌ భగం పరాదుష్వప్నియగ్ం సువస్వాహా ॥ సవిత్రఇదం ॥ (విధురోప యాజు [illegible] ఆవివాహాంతమాసన్యాసాంతమామరణాంతం ఏవం ప్రకా రేణకుర్యాత్ ॥) ఇతివిధురోపాసనంసమాప్తమ్.

అథ విధురవైశ్వదేవః.

అనగ్నికస్యవైశ్వదేవమాహ వృద్ధవసిష్ఠః ॥ అనగ్నికస్తుయో విప్రసోన్నం వ్యాహృతిభి స్స్వయమ్ ॥ హుత్వా శాకలమంత్రైశ్చ శిష్టం కాకబలింహరేత్ ॥ దేవకృతస్యైనస ఇత్యాద్యా శ్శాకలమంత్రాః ॥ విష్ణురపి ॥ అన్నంవ్యాహృతిభిర్హుత్వా హుత్వా మంత్రైశ్చ శాకలైః। ప్రాజాపత్యేర్విహుత్వా పూజయేదతిథీం తతఇతి ॥ ప్రథమతస్సర్వప్రాయశ్చిత్త పూర్వకంవైశ్వదేవ మారభేత్ ॥ తత్ప్రకారః॥ ఆచమ్య...ర్థంప్రాతర్వైశ్వదేవంకరిష్యే। అగ్నిమిద్ధ్వేత్యాది అన్నమగ్నౌ వధశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్యఅన్నం ద్వేధావిభజ్యఽభి ఘార్య। ప్రథమభాగమాదాయ। భూస్స్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్। భువస్స్వాహా ॥ వాయవఇదమ్। సువస్స్వాహా ॥ సూర్యాయేదమ్। భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ శాకబలిః ॥ ఉదీచీన

ముష్టంభస్మాసోహ్యా। స్వాహా॥ ప్రజాపతయఇదమ్ ॥ దేవయజ్ఞపర్యం మహాయజ్ఞాన్నదానంచకుర్యాత్ ॥ ఏవం...గం వైశ్వదేవాంగత్వేన శాకలహోమాన్ కరిష్యే । సమిధ ఆహృత్య వైశ్వహుకూంత్ । దేవకృతస్యైనసో౽వయజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ మను ష్యకృతస్యైనసో౽వయజనమసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్॥ పితృకృత స్యై...నసో౽వయజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ ॥ ఆత్మకృతస్యైన సో౽వయజనమసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్॥ అన్యకృత...స్వాహా॥ అ...దమ్ । అస్మత్కృత...స్వాహా ॥ అ...దమ్ ॥ యద్దివానాచన క్తం నై ...స్వాహా॥ అగ్న...దమ్॥ యత్స్వపం...మసి స్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదమ్॥ యత్సుషుప్తస్వా...మసిస్వాహా॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ యద్వి ద్వాగ్ంసశ్చావిద్వాగ్ం స...మసిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ ॥ ఏనస ఏ...నసో౽వ...సిస్వాహా ॥ అగ్నయఇదమ్ । ఇతిశాకలహోమాన్ హుత్వా ... ద్ధామిత్యాదినానమస్కృత్య శ్వానబలింహృత్వా౽ ... యేత్ ॥ అత్రవైశ్వదేవే అగ్న్యలంకరణ పూర్వోత్తరపరి షేచనాదికంసర్వంమహాయజ్ఞాదితంత్రంచ వైశ్వదేవద్రష్టవ్యమ్॥

ఇతి విధురవైశ్వదేవ ప్రకరణమ్సమాప్తమ్.

అథ గోదానవ్రతమ్.

హరిః ఓమ్॥ ఏవంగోదానమప్యస్మిన్నపినక్షత్రేషోడశే వర్షే౽ గ్నిదానోవాస్యాత్॥ ఆచమ్య + ఏవం + శుభతిథౌ ధర్మపత్నీసమే తస్యమమకుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేనతదాదౌశుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం + మహాజ నైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహావాచనంకరిష్యే॥ ఆదౌనిర్విఘ్నేనపరిసమా ప్త్యర్థం శ్రీమహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే ॥ గణాధిపతిపూజాం కృత్వా॥ పుణ్యాహంవాచయిత్వా ॥ ఆచమ్య + మమకుమారస్యా యుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఇమం + శర్మాణంకుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణాసగ్గస్కరిష్యే॥ తదంగమాభ్యుదయికం కరిష్యే॥ ఆభ్యుదయి

కంకుర్యాత్ ॥ బ్రాహ్మణాన్ సంభోజయేత్ ॥ ఆచమ్య + ఏవంగుణ + మమకుమారస్య యుష్మాభి వృద్ధ్యర్థం గోదానవ్రత సిద్ధ్యర్థం గోదానవ్రత హోమమంకరిష్యే ॥ తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ స్థండిలోల్లేఖనాది ॥ తతః షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్ ॥ శ్లో ॥ పాత్ర ప్రయోగే ఖలు యోజనీయో గోదానకర్మణ్యపి చౌలవత్తు । నగ్లప్స పుంజీలశలల్యాదిష్టా అత్రార్థలుప్తాహి భయంతియస్మాత్ ॥ పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే ఽన్వారబ్ధే కుమారే ధాతాదదాతునోరయిమితి చతస్రో యస్త్వాహృదాకీరిణేతి చతస్ర ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా ॥ ధాతాదదాతునోరయి మీశానో జగతస్పతిః - సనఃపూర్ణేన వావనత్స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం ॥ ధాతా ప్రజాయా + వద్విధేమ స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం ॥ ధాతాదదాతు + సత్యాగాధస స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం ॥ ధాతాదదాతు + అదితిస్సజోషాస్స్వాహా ॥ ధాత్ర ఇదం ॥ యస్త్వాహృదా + తత్త్వయుశ్యాగ్ స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం ॥ యస్మైత్వగ్ం సుకృతే + స్వస్తి స్వాహా ॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం ॥ త్వేసుపుత్రశవసో + తిరిచ్యత్తేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం ॥ ఉక్థఉక్థేసోమ + హావంతేస్వాహా ॥ ఇంద్రాయమఘవత ఇదం ॥ అగ్నయ ఇదం ॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదం ॥ అస్యకర్మణః హోమా[illegible]ష్టాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాదిహోమమంకరిష్యే ॥ సుసేనాజ్య నరాదాయ ॥ ఓంచిత్తంచ స్వాహా ॥ + + + జయాది[illegible] ...నమము ॥ తతః శిఖామాత్ర మవశిష్య సర్వాన్ కేశాన్ [illegible] ॥ స్నాత్వాఽచమ్య బ్రహ్మణేవరందదాతి ॥ గోదానవ్రతం సమాప్తమ్

అథ స్థాలీపాకపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథపర్వణ్యతీతే మనోజ్యోతిరయాశ్చ యదస్మిన్ ... స్వస్తినఇంద్రేతి చతస్ర ఆజ్యాహుతీర్జుహుయాత్ ॥ స్థాలీపాకం కుర్యాత్ప్రాగష్టమ్యా అతఊర్ధ్వగ్ం సోపవాసం కుర్యాత్ప్రయోగాస్త్వత్ర సూత్రయమశ్యైవగ్ం సంకల్ప్యతే ప్రథమం పార్వణ స్థాలీపాకం

కుర్యాద్ద్వితీయే వైశ్వానరపాథికృతౌ తృతీయే పునరాధేయ ఇతి శాట్యాయనః ॥

ప్రాయశ్చిత్త సమన్వయః.

ఏవంచ వైశ్వదేవస్య కయాచిదనుపపత్త్యా ప్రథమపర్వణ్యనారంభే ఆగామిపౌర్ణమాస్యాది వైశ్వానరస్థాలీపాకం కృత్వా సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తంచ హుత్వా యథోక్తప్రకారేణ వైశ్వదేవమారభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరపర్యంతం ఉపవాసం ప్రాజాపత్యవ్రతంచ కృత్వా । ఉక్తప్రకారేణారభేత్ । స్థాలీపాకస్యాపి ప్రథమపర్వాతిక్రమే బ్రహ్మేష్టింకృత్వా ॥ సప్తహోతారం సర్వప్రాయశ్చిత్తం చ హుత్వా స్థాలీపాకమారభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సర పర్యంతం ప్రాజాపత్యముపవాసంచ కృత్వా ఉక్తప్రకారేణారభేత్ । ఔపాసనే త్వేవాయం కల్పః । తదనుగమే తు చతుర్థహోమాదిత్యారభ్య యదుక్తం తత్సర్వం కృత్వా ఆరభేత్ । అత ఊర్ధ్వం సంవత్సరానంతరం నశ్వేషామ్ ॥

అథ ప్రాయశ్చిత్తవిషయః

సర్వప్రాయశ్చిత్తంచకృత్వా ఆరంభః ॥ వైశ్వదేవస్థాలీపాకయోరారబ్ధాఽతిక్రమే తు ఉక్తవచనానుసారేణ కాలవిలంబమాశ్రిత్య పునరాధేయాంతంచకృత్వా ఔపాసనాదికంకుర్యాత్ । అత్రాప్యాలస్యాద్యతిక్రమే తు ఉక్తప్రకారేణ సంవత్సరపర్యంతం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా ఔపాసనాదికంకుర్యాత్ । తదుపరి సర్వప్రాయశ్చిత్తం కూశ్మాండాదికంచకృత్వా ఔపాసనంకుర్యాత్ ॥ సర్వత్ర ప్రథమ పర్వాతిక్రమ మారభ్య గృహిణో ద్విరాత్రలోప ఇత్యాది శాట్యాయనవచనాత్పాహి త్రయోదశహోమాస్స్వీకర్తవ్యాః॥

అథ ఏతద్విషయానుక్రమణికా.

సంవత్సరపర్యంతం ప్రాజాపత్యాదికం అత ఊర్ధ్వమౌపాసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణోక్త ప్రథమకల్పవ్యతిరిక్తవిషయే ఏతత్స్థానే సర్వప్రా

యశ్చిత్తం । కుర్యాద స్తవిషయేతు నిలంబానుసారేణ ప్రాజాపత్యా దికమేవ॥

అథ వైశ్వదేవే కేచనవిశేషాః.

ఆపస్తంబీనాం లౌకికాగ్నౌ పక్వమన్నం వైదికాగ్నౌ వైశ్వదేవంకుర్యాత్ । తథాహాపస్తంబః॥ పర్యుక్షమన్నగం సర్వసంస్కృతమగ్నావధిశ్రిత్యాద్భిః ప్రోక్షేత్తద్దేవ పవిత్రమిత్యాచక్షతే దేవానా మపితత్పవిత్రం కిం పునర్మనుష్యాణామితి । ఏతేనభార్యాపుత్రాదిసంస్కృతమన్నం పాత్రేనిధాయ జుహుయాదితి ॥ శ్లో॥ ప్రాతర్హోమాంతు నిర్వర్త్య సముద్ధృత్యహుతాశనాత్ । శేషంమహానసేపక్త్వాతత్రపాకం సమాచరేదితి మనువచనాత్ ॥ యస్మిన్నగ్నౌ భవేత్పాకో వైశ్వదేవంతు తత్రవై ఇతిశాతాతపవచనాచ్చ। అన్యాగ్నిపక్వాన్నస్యాన్యాగ్నౌ వైశ్వదేవోనకర్తవ్యఇత్యర్థః । లౌకికాగ్నిపక్షే పరగృహాదగ్నింనాహరేదితి । యతఃపరాగ్నిపక్వేనకృతస్య కర్మణోఽర్ధంఫలమగ్నిదస్యభవతి ॥ అపరార్కే ॥ పచనాగ్నింనగృహ్ణీయాత్పరవేశ్మని జాతుచిత్ । తేనపక్వేనచాన్నేన యత్కర్మకురుతేశుభం । తచ్ఛుభస్యఫలస్యార్ధ మగ్నిదస్యభవేన్నృపేతివచనాత్ । పచనస్యాగ్నిర్లౌకికాగ్నిః । అచోదితేన పాకేనకృతేనోద్ధరణేనవా । లౌకికాగ్నిష్వవిజ్ఞేయో హోమేనాచోదితేన చేత్యాదివచనాని ధార్యాగ్నివిషయాణి। లౌకికాగ్నిపక్షేపక్షేతు గృహ్యాగ్నిదేశాకాలఆహ । అనేక్షేస్యాదాన్యస్యఘృతాభ్యక్తం భువిసవ్యం విధాయచేతి॥

అథ దేవతార్చనా త్పూర్వం వైశ్వదేవనిర్ణయః.

ధర్మఖండే ॥శ్లో॥ అకృతేవైశ్వదేవేతు యదిదేవనివేదనమ్। సద్యః పాపండతా మేతికర్లోచ్ఛిష్టం యదిస్మరేత్॥ నివేదితే నచాన్నేనవైశ్వదేవంయదిష్యతే । వినియుక్తవిరోధేన మీమాంసాయాః ప్రకోపనం ॥ వ్యత్యయేనహిశంకాహన్స్మృతివాక్య విరోధతః వైశ్వదేవ

విధాయాదౌ తదన్నం మన్త్రసంస్కృతం। దేవేభ్యశ్చ ప్రదాతవ్యం బ
లికర్మావసానకం । ఖడ్గధారాసమం విద్యాత్ తస్మాత్ కర్మమునీరితమ్॥
షూతస్మాత్తస్మాత్తరంతిచ్ఛయుతత్ స్మృతివిలోకనాత్ । స్మృతిజ్ఞా
నాదనుష్ఠాన మనంతరఫలదం విదుః॥ స్మృత్యభావేపి వృద్ధాభ్యః స్త్రీ
భ్యోధర్మావగాహనం । శ్రుతిస్మృతిభ్యాం హీనోఽంధః కాణోహ్యే
కయానయోః॥ శ్రుతిస్మృతీహి విప్రాణాం చక్షుషీ పరమే మతే। కా
ణస్తత్రైకయా హీనో ద్వాభ్యామంధః ప్రకీర్తితః॥ అధీత్య చతురో వే
దాన్ షడంగం చ పదక్రమాన్ । స్మృతిహీనా న శోభంతే చంద్రహీ
నేవ శర్వరీ॥

అథ వైశ్వదేవసంస్కారదుష్టం క్రియాదుష్టాదివిషయః.

హేమాద్రౌ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వైశ్వదేవం ద్విజైః కార్యమన్నశుద్ధ్యై
ర్థమాదరాత్ । పంచసూనాపనుత్త్యర్థం లవణైర్వ్యంజనైర్వినా॥
లౌకికాగ్నౌ॥ ద్విజస్త్వహరహః కుర్యాద్వైశ్వదేవం హుతాశనే। అ
న్యథా దోషమాప్నోతి వృకస్స్యాత్కంటకీభువి॥ అన్నం దుష్టం త్రివి
ధం॥ సంస్కారదుష్టం। క్రియాదుష్టం। స్వభావదుష్టం చేతి॥ దేవపూ
జా వైశ్వదేవరహితం సంస్కారదుష్టం॥ ఏకపంక్తౌ భుంజానో ద్విజః భోజ
నం త్యక్త్వా గచ్ఛతి శేషైర్యద్భుక్తం తత్క్రియాదుష్టం॥ లశునాదికం
స్వభావదుష్టం॥ తథాహ మనుః॥ సంస్కారదుష్టం విజ్ఞేయం వైశ్వదే
వవివర్జితం। ఏకపఙ్క్త్యుపవిష్టః త్యక్త్వా పాత్రం గతో యది। క్రియా
దుష్టం హి విజ్ఞేయం తద్భోక్తౄణాం ద్విజన్మనాం। స్వభావదుష్టం లశు
నం విప్రైస్సర్వత్ర గణ్యతే॥ తస్మాద్వైశ్వదేవోఽవశ్యం కర్తవ్యః॥ అ
న్యథా దోషమాహ గౌతమః॥ వైశ్వదేవం పరిత్యజ్య యో భుంక్తే స
ద్విజాధమః। స యాంతి నరకం గత్వా వృశ్చికో భవతి కంటకీ। ప్రాయశ్చి
త్తమిదం ప్రోక్తం వైశ్వదేవాపరిగ్రహే। ఫలకృచ్ఛ్రం తథా గత్వా
శుద్ధిమాప్నోతి పూర్వజః। మాసత్యాగే తు చాంద్రః స్యాద్వర్షత్యా
గే పతత్యసౌ। అత ఊర్ధ్వం పతిత ప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥

వైశ్వదేవాత్పూర్వం భిక్షాదానమ్.

అకృతే వైశ్వదేవేతు భిక్షౌ భిక్షార్థమాగతే। ఉద్ధృత్య వైశ్వదేవార్థం భిక్షాం దత్వా విసర్జయేత్॥

బలిప్రదానకాల కాకస్పృష్టిప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ బలిప్రదానకాలే కాకస్పృష్టమాహ॥ స్మృత్యంతరే॥ బలిప్రదానకాలేతు కాకైరంభిన్నృశేద్ద్విజః। బలింవిధాయ భూమౌతు ఘృతం ప్రాశ్య విశుద్ధ్యతి॥ హేమాద్రౌచ॥ బల్యర్థమన్నమాదాయ శ్వానాపితజనస్పృహి। స్పృష్టో బలిభుజా విప్రః పాదాత్ప్రక్షాళ్య వాగ్యతః। భూమౌబలింవినిక్షిప్యద్వి రాచమ్య విశుద్ధ్యతి। బలిప్రదానాదన్యత్ర స్నానమేవవిధీయత ఇతి॥

బలిప్రమాణమ్.

బలిప్రమాణమాహ॥ గ్రాసమాత్రేణచాన్నేన దద్యాచ్ఛ్వాదిబలింగృహీతి॥ చంద్రికాయాం॥ ఉత్తానేనతుహస్తేన హ్యంగుష్ఠాగ్రేణపీడితం। సంహతాంగుళిపాణి స్తువాగ్యతో జుహుయాద్ద్విరితి॥ షట్కర్మచంద్రికాయాం॥ దేవేభ్యస్తుహుతాదన్నాచ్ఛేషాద్భూతబలిం హరేత్॥

అథ వైశ్వదేవవర్జ్యద్రవ్యాణి.

అథ వైశ్వదేవవర్జ్యాన్యాహ చంద్రికాయాం॥ అహావిష్యం నమస్తంవా వైశ్వదేవేవివర్జయేత్। కోద్రవంవరకంమాషం మసూరంచవివర్జయేత్॥ ఇతి చకారాత్కృసర యావనాళాన్నమ్॥

వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులదానవిధిః.

అథ వైశ్వదేవాద్యధికారిణ స్తండులాదిదానేనాన్నదానాత్షడ్గుణఫలంభవతి॥ తథాచస్మృతిః॥ ఆమమేవప్రదాతవ్యమన్నదానాచ్ఛడ్గుణమ్। అతిథిర్వైశ్వదేవంచ దేవో భార్యాసుతిస్స్వయం॥ ఆమం తండులాదిద్రవ్యం స్వగృహం ప్రత్యాగతస్య వైశ్వదేవాద్యధికారిణో గృహస్థస్య గృహస్థేనభోజ్యాన్నేనా పితస్యామమేవదాత

వ్యం॥ తత్ఫలమగ్నిహోత్రఫలాత్ తేనాస్మిన్ వైశ్వదేవాదికరణాద్ధాతురన్న దానజన్యపుణ్యం భవతి । వైశ్వదేవాద్యకరణేన పరాన్నభోజనే కృతే వైశ్వదేవాద్యభావేన అన్నప్రతిగ్రహపాపాద్ద్విగుణపాపం భవతీ త్యభిప్రాయః॥ పురాణేఽపి ॥ అన్నదానాచ్ఛతగుణం ఫలం తండుల దానతః। ఔపాసనం వైశ్వదేవం మాంత్రిక్యం దేవతార్చనం । బహూనాం పుత్రదారాణాం తథాస్వస్యచ పోషణం । భవంత్యేతాని సర్వాణి రాజకీయతండులదానత ఇతి ॥ స్వయంపాకీ శతంభుక్తే ఇతి లోకప్రసి దత్వాచ్చేతి ॥

అథ సర్పబలే రుత్సర్గః.

సర్పబలిప్రయోగః పూర్వముక్తమ్.

మార్గశీర్ష్యాం పౌర్ణమాస్యా మస్తమితే చౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాణానాయమ్య। ఏవం..ప్రీత్యర్థం సర్పబలేరుత్సర్జనం కరిష్యే। సర్పబలివత్స్థాలీపాకాద్యగ్నిముఖాంతే స్థాలీపాకాదవదాయ । మార్గశీ ర్ష్యై పౌర్ణమాస్యై స్వాహా॥ మార్గశీర్ష్యై పౌర్ణమాస్యా ఇదమ్। ఏవం జగ్ధో మశక ఇత్యాది హుత్వా జయాదిపరిషేచనాంతం కృత్వా పూర్వవదోదనం వా సక్తూన్వాఽదాయ ప్రాచీముదీచీం వేత్యాదిబలి ప్రక్షేపణే విశేషః । తేభ్య ఇమం బలి మహార్షమితి మంత్రసన్నా మః । తత ఉపస్థాయాపః పరిషిచ్యేత్యాద్యన్తే నముత్సృజతి । తతో బ్రాహ్మణభోజనమాశీర్వచనంచ॥

హేమంతప్రత్యవరోహణమ్.

హేమంతప్రత్యవరోహణముచ్యతే। హేమంతర్తౌ ప్రత్యవరో హణం కర్తవ్యమ్। కృతప్రాణాయామః । హేమంతప్రత్యవ రోహణం కరిష్య ఇతి సంకల్ప్య । ప్రత్యవరూఢో నో హేమంతః । ఇత్యేతావ దుక్త్వా ఖట్వాదేః ప్రత్యవరుహ్య శయ్యాదేశే నవస్త్రస్తర మాస్తీర్య ప్రతితిష్ఠ త్రి ఇతి త్రిభిర్మంత్రైర్దక్షిణేపార్శ్వేన నవస్తరే యజమానా దయస్సంవిశంతి। ప్రతిక్షత్రే ప్రతితిష్ఠామి రాష్ట్రే। ప్రత్యశ్వేషు ప్రతి

తిష్ఠామి గోషు । ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతితిష్ఠామి భవ్యే । ఇహ ధృతిః ఇహ
స్వధృతిః ఇహ రంతిః ఇహ రమతిః దక్షిణతః పితోత్తరతో మాతామధ్యే
కర్తా। ఏవముత్తరే జ్యేష్ఠాదయస్సంహతా భూత్వా సంవిశేయుః । ఉత్త
రాభ్యాం పృథివీమభిమృశతి స్యోనాపృథివి భవా నృక్షరా నివేశనీ ।
యచ్ఛానశ్శర్మ సప్రథాః । బడిత్థా పర్వతానాం ఖిద్రం బిభర్షి పృథివి ।
ప్రయాభూమి ప్రవత్వతి మహ్నా జినోషి మహిని ॥ ఏవం సంవేశనాది
పృథివ్యభిమర్శనాంతం సర్వేషాం మంత్రావృత్తిః కర్తవ్యా ॥

హేమంత ప్రత్యవరోహణం సమాప్తమ్.

అష్టకా.

అథాష్టకోచ్యతే। యామాఘ్యాః పౌర్ణమాస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా । ఆశ్లేషామఘానాయయా పౌర్ణమాస్యా సంగతా సామాఘీతస్యా ఉపరిష్టాద్వ్యష్టకా కృష్ణపక్షే। తస్యామష్టమీ జ్యేష్ఠయా సంపద్యతే। తామేకాష్టకేత్యాచక్షతే। తస్యామష్టకా కార్యా। అసంయోగే సంయోగేఽపి తస్మిన్మాసి జ్యేష్ఠయా క్రియతే। ఏవం సప్తమ్యాం సాయమౌపాసనగ్ం హుత్వా ప్రాచీనావీతీ కృతప్రాణాయామః। అష్టకాం కరిష్య ఇతిసంకల్ప్య యజ్ఞోపవీతీ చతుశ్శరావమపూపం శ్రపయిత్వా। శ్రపణాభిఘారణం ప్రతిష్ఠితాభిఘారణంచకృత్వాఽగ్నే రుపసమాధానాద్యంజలిదర్వ్యోస్సంస్కారః। అగ్నిముఖాంతే యాంజనా ఇత్యృచాంజలినాఽపూపాన్ జుహోతి। యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివాయతీమ్। సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్। దర్వ్యాస్విష్టకృతంచ. అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్। లేపయోరిత్యాది పరిషేచనాంతే। అపూపశేషమష్టధా కృత్వా బ్రాహ్మణేభ్య ఉపహారతి॥ ఇతి ప్రథమాష్టకా॥ సమాప్తా॥

———

మధ్యమాష్టకా.

తదానీమేవ ప్రాచీనావీతీ ప్రతిప్రాణాయామ శ్వోమధ్యమా
ష్టకాంకరిష్య ఇతిసంకల్ప్య! మాసశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణా న్నిమంత్రయ
తే । శ్వోమధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి । తత్రభవద్భిః ప్రసాదఃక
రణీయఇతి। ప్రభృతిప్రాచీనావీత్యేవ । శ్వోభూతే ద్వితీయపత్రతీ
య వామామంత్రణంచకృత్వాగ్నే ముపస్పర్శయతి! పితృభ్యస్త్వాజుష్టా
ముపాకరోమి । ఇతిమాన్త్రం పంచాజ్యాహుతీ ర్జుహోతీతి స్వాహాకా
రోపినాస్తి ॥ ఉపాకరణంచ పశుధర్మాణాం ప్రయోజకం । అతస్స
ర్వధర్మాన్కరోతి । తేషాంప్రయోగః । అగ్నేఃపురస్తాత్పదమపిహా
ష్ణిమవటం ఖాత్వాతిస్మిన్న పశుఖాదిరం పాలాశంవా యూపమ్మపతి
ష్ఠాప్య త్రివృతాయూపం తూష్ణీం పరివీయ! పశురశనామపి తూష్ణీ
మాదాయ । పశోర్దక్షిణే బాహుకాతయా రశనయా పరివీ యోర్ధ్వ
ముత్క్రమ్య! దక్షిణేశిరసి పాశేనాక్ష్ణయా ప్రతిముచ్య పితృభ్యస్త్వా
జుష్టాంనియునజ్మి! ఇత్యుక్త్వాగతో యూపస్యనియునక్తి! ప్రోక్షామీతి
[illegible] మాన్త్రం పర్యగ్నికృత్వాయూపా త్పశుంవిసృజ్య శమితా
[illegible] సంజ్ఞప్తేపశుం ప్రకాళ్య ప్రాయశ్చిత్తేన భవితవ్యం।
[illegible] పలాయమానస్య పూర్వవత్ । యదస్యాపారేరజస
[illegible] ఋతం । తన్నః పరుష దతివ్యాపోఽగ్నే వైశ్వానర
[illegible] వైశ్వానరాయేదమ్! యస్మాద్భీషావాశిష్ఠా స్తతో
[illegible] రాభ్యస్సర్వాభ్యో మృడనమోఽస్తురుద్రాయ
[illegible] రుద్రాయమీఢుష ఇదమ్ । అపఉపస్పృశ్య ।
యుష్టవ [illegible] ప్తస్మైనమస్తస్మైస్వాహా ॥ రుద్రాయమీఢుష ఇదం।అప

ఉపస్పృశ్య ।యద్దస్య ప్రాశే...స్వాహా॥అగ్నయే వైశ్వానరాయేదమ్
యస్మాద్భీషా న్యషద స్తతో నో అభయంకృధి । ప్రజాభ్యస్సర్వా
భ్యో...మీఢుష్మే స్వాహా ॥ రుద్రాయ మీఢుష ఇదమ్ । అపఉప
స్పృశ్య । యఇదమక్త...స్వాహా ॥ రుద్రాయేదమ్ । అప=శ్య।య
ద్దస్య ప్రాశే=స్వాహా।అగ్నయే= దమ్। యస్మాద్భీషా వేపిష్ఠా స్తతో
నోఅభయంకృధి।ప్రజాభ్య= మ్షే స్వాహా॥రుద్రాయ= దమ్।అ=శ్య।
య ఇదమక్ష= స్వాహా।రుద్రాయ= దమ్।అ= శ్య। యద్దస్య ప్రాశే=
స్వాహా॥అగ్నయే= దమ్।యస్మాద్భీషా [illegible] నోఅభ
యంకృధి।ప్రజాభ్య= స్వాహా॥ రుద్రా= దమ్।అ= శ్య [illegible]=
హా॥ రుద్రా= దమ్।అ= శ్య।యద్దస్య= హా॥అగ్న= [illegible]
ద్భీషా [illegible] స్తతో నో అభయంకృధి ప్రజా [illegible]
దమ్।అ= శ్య। యఇ= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య। [illegible]= హా। అ
గ్న= దమ్। యస్మాద్భీషా [illegible] స్తతో నో అభయంకృధి । ప్ర
జాభ్య= హా॥రు= దమ్।అ= శ్య। యద్దస్య= హా॥అ= దమ్॥ య
స్మాద్భీషా శకృత్కరోషి తతో నోఅభయంకృధి । ప్రజాభ్య...హా॥
రు= దమ్।అపఉ= శ్య। [illegible]
ఆదిత్యదస్యసప్తానాం యఇదం [illegible]
[illegible]మం తూష్ణీంహుత్వా । ద్విశూలా మేకశూలాంచాదాయ।
పితృభ్యస్త్వాజుష్టా ముత్కృంతామి । ఇతివపా ముత్కృత్య । వపా
థకర్మేణ శ్రపయిత్వా । అపరేణాగ్నిం దర్భాన్ సగ్ స్తీర్య ప్లక్షశాఖా

యాం వపాం నిధాయ । పరిషించ్య । అగ్రేణాష్టకాగ్నిం మాంసమువ శిష్యేతరత్కృత్స్నం లౌకికప్రకారేణ శ్రపయిత్వా తదేకదేశం మాంస శ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణభోజనార్థం దద్యాద్ధోమార్థమధ్యే తేన్నేన సగ్ంసృజ్య । మాంసమిశ్రంచరుగ్ం శ్రపయిత్వా । అపర పిష్టాష్టకం కయాపి శ్రపయిత్వా ఉభయత్ర శ్రపణాభిఘారణంచ కృత్వాగ్నేరుప సమాధానాద్యగ్నిముఖాంతే మాంసశ్రాద్ధవద్బ్రాహ్మణాన్సమాహూయ పాద ప్రక్షాళనం కృత్వా । క్షణోపి శేషః । మధ్యమాష్టకాశ్రాద్ధేక్షణః కర్త వ్య ఇత్యుక్తే ఓం తథేతి ప్రతివచనం పూర్వవత్ । తతస్స కల్పసిద్ధిరస్త్వి త్యుక్తే అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు ఇతి ప్రతివచనమ్ । ఉద్ధ్రియతామగ్నౌ చ క్రియతామిత్యుక్తే । కామముద్ధ్రియతాం కామమగ్నౌ చ క్రియతా మితి ప్రతి వచనమ్ । తతః పర్ణ ఉపస్తీర్య । హిరణ్యశకల మవధాయ కృత్స్నం వపాం నిధాయ । హిరణ్యశకల ముపరిష్టాత్కృత్వాఽభి ఘార్య వహ వపా మిత్యృచా వపాం జుహోతి । వహ వపాం జాత వేదః పితృభ్యో యత్రైతాన్వేత్థ నిహితాన్పరాకే । మేదసః కూల్యా ఉపతాన్ క్షరంతు సత్యా ఏతా ఆశిషస్సంతు కామైస్స్వాహా ॥ అస్మి న్వపాహోమే పితరో దేవతాః । పితృభ్య ఇదమ్ ॥ యజ్ఞోపవీతీ దర్భా న్ముపస్తీర్య మాంసౌదనం ద్విరవదాయాఽభిఘార్య । యాంజనా ఇతి సప్తభిః ప్రత్యృచం సప్తాజ్యాహుతీర్జుహోతి । యాంజనాది చతస్రః షౌలూఖిలా ఇత్యేతస్యాం చోక్థ్యాదిషు సప్తసు యజ్ఞోపవీతీ స్యాత్ । అత్రశ్లోకః ॥ యాంజనాద్యాశ్చతస్రో యాయుః షైకౌలూఖిలా ఇతి । యజ్ఞోపవీత మేవస్యా దుక్థ్యాదిషు చ సప్తసు ॥ యాంజనాది సప్త స్వేకాష్టకా దేవతా । యాంజనాః ప్రతినందంతి రాత్రిం ధేనుమివా యతీం । సంవత్సరస్య యా పత్నీ సా నో అస్తు సుమంగలీ స్వాహా ॥

ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఇయమేవసాయా ప్రథమావ్యౌచ్ఛ దంత
రస్యాంచరతి ప్రవిష్టా । వధూర్జజాన నవగజ్జనిత్రీ త్రయ ఏనాం
మహిమానస్సచంతేస్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఛందస్వతీ
ఉషసాపేపిశానేసమానం యోనిమను సంచరంతీ । సూర్యపత్నీ
విచరతః ప్రజానతీకేతుంకృణ్వానే అజరేభూరిరేతసాస్వాహా ॥ ఏకా
ష్టకాయాఇదమ్ ॥ ఋతస్యపంథామను తిస్రఆగుస్త్రయోఘర్మాసో
అనుజ్యోతిషాగుః । ప్రజామేకా రక్షత్యూర్జ మేకావ్రత మేకా
రక్షతిదేవయూనాగ్ స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయా ఇదమ్ । ఏకాష్టకాం
పశ్యత దోహమానామన్న మాగ్ంసవ ద్ఘృతవత్స్వధావత్ । త
ద్బ్రాహ్మణై రతిపూతమనంత మక్షయ్యమముష్మిన్ లోకే స్వధాం
గచ్ఛతుమేపితృభ్య స్స్వాహా ॥ ఏకాష్టకాయాఇదమ్ । ఔలూఖలా
గ్రావాణో ఘోషమక్రత హవిష్కృణ్వంతఃపరివత్సరీణమ్। ఏకాష్టకే
సుప్రజాః వీర వంతో వయగ్గ్ స్యామపతయో రయీణాగ్ స్వాహా ॥
ఏకాష్టకాయాఇదమ్ । ఏకాష్టకా తపసాతప్యమానా సంవత్సరస్య
పత్నీ దుదుహే ప్రపీనా। తందోహముప జీవాథ పితరస్సహస్రధార
మముష్మిన్ లోకే స్వాహా॥ ఏకాష్టకాయాఇదమ్॥ పిష్టా నాంపిష్టకృత
మలవణమ్ । తస్మాదవదా యోక్థ్య శ్చేత్యుచా జుహోతి ॥ ఉక్థ్య
శ్చాప్యతిరాత్రశ్చ సాద్యస్క్రీశ్ఛందసాసహ । అపూపఘృతా
హుతేనమస్తే అస్తుమాగ్ం సపిష్టలేస్వాహా॥ మాగ్ంసపిష్టలా కూ

ఇదమ్ । భూః పృథివ్యగ్ని నేత్రేభ్యః ప్రతిగృహ్ణ) పట్టాహుతీ స్ఞ

హోతి । భూః పృథివ్యగ్ని నచాఽఽముం మయి కామం నయునజ్మి

స్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయ ఇదమ్ । భువో వాయునాఽన్తరిక్షేణ

సామ్నా ముం మయి కామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా

ఇదమ్। సువర్ది వాదిత్యేన యజుషా ముం మయి కామం నియునజ్మి

స్వాహా॥ మాగ్ంసపిప్పలాయా ఇదమ్। జనదద్భిరథర్వాంగిరోభిరముం

మయికామం నియునజ్మి స్వాహా॥ మాగ్ం...దమ్ ॥ గోచనాయాజిరా

యాగ్న యే దేవజాత వేదసే స్వాహా॥ అగ్న యే జాత వేదస ఇదమ్। కేత వేమ

నవే బ్రహ్మణే దేవజాత వేద సే స్వాహా॥ బ్రహ్మణే జాత వేదస ఇదమ్। స్వధా

స్వాహా॥ స్వధాయా ఇదం॥ అగ్న యే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా॥

అగ్న యే కవ్య వాహనా యేదమ్। అగ్న యే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్న యే

స్విష్టకృత ఇదమ్। గాసవరాత్ర్యా ప్రాశనాంతం సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్ ॥

ఇ॥ మధ్యమాష్టకా॥

అథ దధ్యంజలిః.

అథైతదపరం దధ్యంజలినా జుహోతి ॥ ప్రథమస్య

మనోః ప్రత్యామ్నాయః। అష్టమ్యాం। ప్రాతరౌపాసనే కృతే య

జ్ఞోపవీతీ కృత్వా ప్రాణానాయమ్య దధ్యంజలి హోమం కరిష్యామీతి సం

కల్ప్య । అగ్నేరుపసమాధానాది ప్రతిపద్యతే। అంజలిదర్వ్యా సగ్గ్

స్కారః। అగ్ని ముఖాంతే అంజలావుపస్తీర్య దధ్నో ద్విరవదాయాఽ

భిఘార్య యాంజనా ఇత్యృచా ముఖే జుహోతి। యాంజనాః ప్రతి

నందన్తి రాత్రిం ధేనుమివాయతీం సంవత్సరస్య యా పత్నీ సానో అస్తు

సుమంగలీ స్వాహా॥ అష్టకాయా ఇదమ్॥ దర్వ్యా స్విష్టకృతం జుహోతి।
పరిషేచనాంతం కుర్యాత్। అస్మిన్పక్షే పిండవర్జ్యమన్వష్టకా కర్తవ్యా।
తత్ర శ్లోకః ॥ హుత్వైవ దధ్యంజలేః ప్రాతరష్టమ్యా ముపవీతినా।
పక్షే చాస్మిన్నవమ్యాం తు భవేదన్వష్టకాక్రియా ॥ ఇతి దధ్యంజలిః ॥

అన్వష్టకాక్రియా.

అష్టమ్యాం రాత్రౌ సాయమౌపాసనం కృత్వా। ప్రాచీనావీతీ
కృతప్రాణాయామః। ఏవం...ప్రీత్యర్థం। శ్వః అన్వష్టకాశ్రాద్ధం కర్తా
స్మీతి సంకల్ప్య। సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్। పర్యోగవిశేషః। శ్వో౽న్వ
ష్టకాశ్రాద్ధం భవిష్యతి। తత్ర భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః। ఇతి
క్షణే విశేషః। అన్వష్టకాశ్రాద్ధే క్షణః కర్తవ్య ఇత్యుక్తిః ఓం తథేత్యాది
సర్వం మాసశ్రాద్ధవత్కుర్యాత్॥ ఇత్యన్వష్టకాక్రియా॥

పిండపితృయజ్ఞః.

అమావాస్యాయాం యదహశ్చంద్రమసం న పశ్యంతి తదహః
పిండపితృయజ్ఞం కురుతే౽పరాహ్ణే నివృత్తే పూర్వేద్యుః పిండపితృయ
జ్ఞేన చరంతి। అపాం మేధ్యం యజ్ఞియం మితి సమూలగ్ం సకృదాచ్ఛి
న్నం బర్హిరాహరంతి। సకృదాచ్ఛిన్నాని వా తృణాన్యుపమూలదినా
నిదక్షిణా ప్రాగగ్రైర్దక్షిణమగ్నిం పరిస్తీర్య। దక్షిణతః పశ్చాద్వా
దర్భాన్ సంస్తీర్య దక్షిణా పాత్రేకైకశః। పిండపితృయజ్ఞస్య ప్రా
ణిప్రయునక్తి స్ఫ్యం మేక్షణం కృష్ణాజిన ముడూఖలం ముసలగ్ం శూ
ర్పమాజ్యస్థాలీం చరుస్థాలీం యేన చాన్యేనార్థీ భవతి దక్షిణతః ప్రాగీ
షం ప్రీహిమచ్ఛకట మవస్థితం భవత్యధ్వర్యు రుపవీతీ స్థాలీమేకపవి
త్రేణాంతర్ధాయ తయా దక్షిణత శ్శకటా దధినిర్వపత్యుత్తరతో వా
ప్రాచీనావీతీ తాం పూరయిత్వా నిమార్ష్టి నృణ్మయే నివపతి పితృభ్యో
జుష్టం సర్వాపామితి మాప్షించ హరే నాన్వాహార్యపచనం ప్రత్యగుద
గ్గ్రీవే కృష్ణాజిన ఉలూఖలముసలే ప్రతిష్ఠితే దక్షిణా ప్రాచీష్ఠంతి పత్న్య
వహంతి పరాపావమవివేకగ్ం సకృత్ఫలీకరోతి దక్షిణాగ్నౌ జీవతండు

లగ్ని॥ అపహతా అసురా రక్షాంసి పిశాచా వేదిషద ఇత్యంత
రాగ్నౌ హుత్వాన్వాహార్యపచనాద్దక్షిణా పూర్వేణాన్వాహార్యప
చనం దక్షిణాప్రాచీ మేకస్ఫ్యం పరాచీం వేదిముద్ధృత్య శుంధంతాం
పితర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యోర్జం తు పితరో మనోజవస ఇత్యభిమృశ్య। సకృ
దాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదు స్యోనం పితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్।
అస్మిన్సీదంతు మే పితరస్సోమ్యాః పితామహాః ప్రపితామహాశ్చా
నుగైస్సహేతి సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిస్తాం వేదిం స్తృణాతి॥౧॥ ఉత్పూ
తేన నవనీతేనానుత్పూతేన వా సర్పిషా స్థాలీపాకమభిఘార్యైకస్ఫ్య
యాం మేక్షణమాసాద్య స్థాలీపాకమాసాదయతి దక్షిణతః కశిపూప
బర్హణమాంజనమభ్యంజనముదకుంభమిత్యేకైకశ ఆసాదయత్య
ధ్వర్యురుపవీతీ దక్షిణం జాన్వాచ్య మేక్షణ ఉపస్తీర్య తేనావదాయా
భిఘార్య। సోమాయ పితృపీతాయ స్వధా నమ ఇతి దక్షిణాగ్నౌ జు
హోతి। యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధా నమ ఇతి ద్వితీయా
మగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా నమ ఇతి తృతీయాం యే మేక్షణే తం
డులాస్తాన్ వాలిత్వా తూష్ణీం మేక్షణమాదధాతి న యమాయ జుహో
తీత్యేకే। అపయంత్వసురాః పితృరూపా యే రూపాణి ప్రతిముచ్యా
చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాఀల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ
స్మాత్। యే దేవాః పితరో యే చ మానుషా యే గర్భే మమురుత యే
ప్రజాస్తాః। య ఉద్ధతా ఉత యే నిఖాతాస్తేభిస్సమ్యంచ ఇహామాదయం
తామ్। యే రూపాణి ప్రతిముంచమానా అసురాస్సంతస్స్వధయా
చరంతి। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టాఀల్లోకాత్ప్రణుదాత్వ

ష్మాత్। యేషాతీనాం ప్రతిరూపాః పితౄన్ మాయయాసురాః ప్రవి
ష్టాః। పరాపురో నిపురో యే భరంత్యగ్నిష్టా నస్మాత్ప్రణుదస్వాల్లోకా
దితి దక్షిణాగ్నే రోల్ముకం ధూపాయద్ధరతి దక్షిణపూర్వమవాంతర
దేశగం సకృత్స్ఫ్యేనోల్లిఖ్యోదీరతామవర ఇత్యద్భిరవోక్ష్యోల్లిఖి
తాం తే నిదధాతి। యజమానోఽత ఊర్ధ్వం ప్రాచీనావీతీ కర్మాణి కరో
తి। మార్జయంతాం మమ పితరో మార్జయంతాం మమ పితామహాః మా
ర్జయంతాం మమ ప్రపితామహా ఇత్యేకస్ఫ్యయాం త్రీనుదకాంజలీ
న్నినయతి సవ్యం వా త్రీః పరిషించతి త్రీనుదకపాత్రాన్ వాజసనే
యిన స్సమామనంతి॥ ౨॥ సవ్యం జాన్వాచ్యావాచీనపాణి స్సకృదా
చ్ఛిన్నే బర్హిషి దక్షిణానపవరాన్పిండాన్దదాత్యేతత్తే తతాసౌ యే చ
త్వామన్వత్రైః ప్రతిమంత్రం తూష్ణీం చతుర్థం సకృత్తాకృతః ప్రపి
తామహప్రభృతీన్వా నానామగృహీతం గచ్ఛతి। యది బంధూనవి
ద్యాత్స్వధా పితృభ్యః పృథివీషద్భ్య ఇతి ప్రథమం పిండం దద్యాద్ద్వా। స్వ
ధా పితృభ్యోఽంతరిక్షసద్భ్య ఇతి ద్వితీయగ్గ్ స్వధా పితృభ్యో దివిషద్భ్య
ఇతి తృతీయం। యది ద్విపితా స్యాదేకైకస్మిన్పిండే ద్వౌ ద్వావుపలక్ష
యేద్యది జీవపితా న దద్యాదాహోమాత్కృత్వా విరమేత్। యస్మై
మాతా ప్రమమాదయచ్చచారానువ్రతం తన్మే రేతః పితా వృ
ఙ్క్తాం మాభురన్యోఽపపద్యతామ్। పితృభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధాన
మః। పితామహేభ్యస్స్వధావిభ్యస్స్వధానమః। ప్రపితామహేభ్య
స్స్వధావిభ్యస్స్వధానమ ఇత్యుపస్థాయాత్ర పితరో యథాభాగం
మందధ్వ మిత్యుక్త్వా పరాఙావర్తత ఓష్మణో వ్యావృత ఉపాస్తేఽమీ

మదంత పితరస్సోమ్యా ఇతిన్యాస్య త్తూష్ణ్యాభిపర్యావర్తతేఽన్యా
న్వతేవాయుష్షాల్యాగ్ం శేష ముపజిఘ్రతి। యేసమానాస్సమనసః
పితరో యమరాజ్యే। తేషాంల్లోకస్స్వధానమో యజ్ఞోదేవేషు కల్ప
తామ్। వీరంధత్తపితర ఇత్యామయా వినా ప్రాశ్యో న్నాద్యకామేన
ప్రాశ్యో యోఽలమన్నాద్యాయ సన్నాద్యాత్తేనవా ప్రాశ్య పూ
ర్వవదేక స్ఫ్యయాంత్రీ నుదకాంజలీ నుపవీతీ యాంజనా భ్యం
జనేవాసశ్చ త్రిరన.పి డంద దాత్యాంత్స్వతతా సాంత్స్వ పితామహా
సావాంత్స్వ ప్రపితామహ సావిత్యాంజనమేవ మభ్యంజన మభ్యక్ష్వే
తిమంత్రగ్ంసన్నమయతి యదినామాని నవిద్యా త్తాంజతాం మమ
పితరఆంజతాంమమపితామహా ఆంజతాంమమ ప్రపితామహా ఇత్యాం
జనమేవ మభ్యంజతా మితిమంత్రగ్ం మభ్యంజనంసన్నమయతి॥ 3॥
ఏతానివఃపితరో వాసాగ్‌స్యతో నోన్యత్పితరో మాయో ష్టేతి వాస
సోదశాంఛిత్త్వా నిదధాత్యూర్ణాస్తుకాంవా పూర్వేవయ స్యుత్తర
ఆయుషిస్వం లోమవీతోఽష్మసు పిండేషు నమోవః పితరోరసా యేతి
నమస్కారాన్ జపతి। గృహాన్నః పితరోదత్తసదోవః పితరోదే
ష్మేతి పిత్ర్యానుపతిష్ఠతే॥ ఊర్జంవహంతీ రమృతం ఘృతం పయః
కీలాలం పరిస్రుతమ్। స్వధాస్థతర్పయత మేపిత్రా న్నిత్యుదకం నిన
యతి।మనోన్వాహువామహ ఇతిమనస్వతీభి రుపతిష్ఠతే త్తిష్ఠతపితరః
ప్రేతశూరా యమస్య పంథామనవేతా పురాణమ్। ధత్తాదస్మాసు
ద్రవిణం యచ్చభద్రం ప్రణో బ్రూతా ద్భాగధాందేవతాస్వితి పిత్రా
నుత్థాపయతి। పరేతపితరస్సోమ్యా ఇతి ప్రవాహణ్యా పిత్రాన్ ప్రవా
హయతి। ప్రజాపతేనత్వ దేతానితి యజ్ఞోపవీతి నాగార్హపత్యదేశం

గచ్ఛతి । యదంతరిక్షమితిజ్ఞాత్వా గార్హపత్యముపతిష్ఠతే । అపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి। భూతకృతంగర్భం నత్త్వేతి మధ్య మపిండం పత్న్యై ప్రయచ్ఛతి । ఆదత్తపితరోగర్భం కుమారం పుష్కరస్రజమ । యథేహ పురుషో సదితితం పత్నీ ప్రాశ్నాతి । పుమాగ్ సగ్ంహ జానుకా భవతీతి విజ్ఞాయతే । యేసజాతా స్సమనసో జీవా జీవేషు మామకాః । తేషాగ్ శ్రీర్మయి కల్పతా మస్మిన్లోకే శతగ్ం సమాః॥ ఇత్యవశిష్టానా మేకం యజమానః ప్రాశ్నాతి । నవాస్థాల్యాం పిండాన్ సమవధాయ యేసమానాఇతిసకృదాచ్ఛిన్నమగ్నౌ ప్రహరతి । అభూన్నోదూతో హవిషోజాతవేదా అవాడ్ఢవ్యాని సురభీణి కృత్వా। ప్రాదాః పితృభ్యస్స్వధయాతే అక్షన్ప్రజానన్నగ్నే పునరప్యేహి దేవానిత్యేకోల్ముకం ప్రత్యపిసృజ్య ప్రోక్ష్య పాత్రాణి ద్వంద్వమభ్యుదాహరతి। సంతిష్ఠతేపిండపితృయజ్ఞోపః పిండానభ్యవహారేద్బ్రాహ్మణం వా ప్రాశయేత్ । యమేవంవిహోత ఏవానాహితాగ్నేరౌపాసనే శ్రవణధర్మా హోమ శ్చాతిప్రసి తేవా జుహుయాదస్మిన్ జుహుయాత్తముపతిష్ఠతే । తత్రగార్హపత్యశబ్దో లుప్యేతసగ్స్కార ప్రతిషేధాత్ । ఇతిపిండపితృయజ్ఞస్సమాప్తః.

అథ అశ్వత్థోపనయనమ్.

ఈవృక్షముద్విజులు స్థాపించినది మొదలు౮-౧౧-౧౨ సంవత్సరములలో పంచాంగ శుద్ధిగల శుభదినమందు ప్రాముఖ్యము; శూద్రుడు స్థాపించినచో, ఉపనయనముకూడదు; కాని పురాణమంత్రములచే వృక్షముకు ప్రతిష్ఠ చేయవచ్చును. అథప్రయోగః స్నాత్వా చమ్య వృక్షమూలేస్థలశుద్ధిం కృత్వా వృక్షమలంకృత్య దీపారాధనం కృత్వా ప్రణమ్య ఆదౌవిఘ్నేశ్వర పూజా పుణ్యాహవాచనంచ కు

శ్యాత్ ॥ ఆదౌసంకల్పవిశేషః (మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసము ద్ధరణపూర్వక విష్ణుసాయుజ్యప్రాప్తికామో౽శ్వత్థోప నయనాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః ... కరిష్యే ॥ (ఇతి) అథలఘుమార్గేణ అంకురా రోపణం నాందీసమారాధనంచ కుర్యాత్ ॥ అథవృక్షమార్జనార్థం ఋత్విగ్వరణంచదద్యాత్ ॥ హిరణ్యాసూక్తేనమార్జనంకృత్వా॥ ఆచమ్య + ర్ధ మమసర్వపాపక్షయకుల కోటిసముద్ధరణపూర్వకవిష్ణు సాయు జ్యప్రాప్తికామో౽శ్వత్థోపనయనం కరిష్యే ॥ తద్వృక్షస్యప్రాగ్భా గేఅగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య॥ 'అగ్నింవాయుంసూర్యం త్రిరగ్నిం పవమా నంప్రజాపతిం ద్విరోషధీర్వనస్పతిం పిప్పలం ప్రజాపతించ పాలాశ సమిచ్చర్వాజ్యైః ప్రత్యేకమేకైకయా హుత్వా శేషేణస్విష్టకృత " మని మొదలుగనుచ్చరించిన నలువదెనిమిది పిడికిళ్లకును నూరకనిర్వా పము ప్రోక్షముచేసి శ్రపణము మొదలుగ నాజ్యభాగాంతము జరిగిన

పైన (యువంవస్త్రాణి,, యనుమంత్రముచే నశ్వత్థమును రెండుబట్టలచే జుట్టి యజ్ఞోపవీతమిచ్చి, ప్రావేపామయని మేఖలమును వృక్షము నకు పైభాగము నంనుంచి ॥ పిప్పలటకృష్టా జినమునుదండమును ఆవృక్ష మందుంచి॥ అశ్వత్థేవోనిషదనం— అనుఋక్కును పఠించి॥ పిప్పల

షోడశోప చారములచే బూజింపవలెను. దేవస్యత్వా॥ యను మం త్రముచే॥ హస్తంగృహ్ణామ్యశ్వత్థ ॥ యనిస్పృశించి ప్రణవవ్యాహృ తులతోఁగూడ గాయత్రిని ముమ్మారుజపించి ॥ అశ్వత్థేవోనిషదన మనుసూక్తమును అశ్వత్థం స్థాపయామి యనిపఠించి సువర్ణ తీగచే

ముట్టి, నేయిమోదుగసమిధలు చరువునను నీద్రవ్యములతో ౧౨ మా

ఱులు హోమముజేయవలయును. భూస్స్వాహా॥ అగ్నయేస్వాహా॥ భువస్స్వాహా ॥ వాయవేస్వాహా॥ స్వస్స్వాహా ॥ సూర్యాయస్వాహా॥ భూర్భువస్స్వస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయేనత్వ...స్వాహా ॥ అగ్నఆయూంషి

అగ్నిఋషిః- అగ్నేపవస్వ॥ యనుమూడిటికి అగ్నయేపవమానా యేదం॥ ప్రజాపతేనత్వ యనుదానికి ప్రజాపతయేయనియు॥ ఓషధయస్స॥ అశ్వత్థే॥ దీనికిత్యాగము ఓషధీభ్యఃఅనియు॥ వనస్పతే శతయనుమంత్రమునకు వనస్పతయేయనియు॥ బ్రహ్మణ్యత్వాయనుదానికిపిప్పలాదేయనియుస ప్తర్ష్యాహృతులకు ప్రజాపతయేయనియుఁ జెప్పవలయును. పిమ్మటజయాదిస్విష్టకృద్ధోమాంతమొదలగునవివిధిగాఁజేసినపిమ్మటగోదానాదిమహాదానములను జేయవలెను.అశ్వత్థవస్త్రాదులుమొదలగునవిఆచార్యునకియ్యవలెను.ఈఉపనయనము;బహుపుణ్యప్రదంబు—అశ్వత్థోపనయనం సమాప్తమ్.

స్వస్తిమంత్రార్థమ్.

ఈస్వస్తి మంత్రార్థము ఆశీర్వచనమంత్ర దర్పణమునందును ఆశీర్వచన దీపికయందునుజూడఁదగును గ్రంథవిస్తరభీతిచేచేర్చనైతిని.

కృష్ణాపుష్కరమ్.

ఈకృష్ణాపుష్కరమునుగుఱించి సప్రయోగముతోడను అందు స్నానదానవ్రతపూజాదికములతోడను ఇతిహాసములతోడను ధర్మపిండములతో సహా ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రించిప్రకటించియున్నందున యిందు చేర్పబడలేదు.

షట్పవిత్రధారణవిషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్। పాదశౌచేతుయేదర్భా విష్టరాంతేవిసర్జయేత్॥ విష్టరాంతేతుయేదర్భా వికిరాంతేవిసర్జయేత్। వికిరాంతేతుయేదర్భా పిండాంతేవిసర్జయేత్॥

పిండ్థర్తేతు యేగర్భా ఆసీమాం తేవిసర్జయేత్। ఆసీమాం తేతు యేదర్భాః పరిహాసపివసర్జయేత్ ॥ ఇతిశ్రాద్ధేషట్పవిత్రధారణం కేషాంచి న్మతమ్॥ ఇతి షట్పవిత్రవిషయస్సమాప్తః.

అథ శ్రవణమ్.

యాజుషస్మార్తమంత్రపాఠమను ప్రథమభాగపుస్తకమందు నాచికేతాంతమువఱకు అథశ్రవణము ముద్రించియుండుటచే యీగ్రంథమందు చేర్చనైతిని. చే॥ ల॥

ఆశీర్వచనమంత్రాః.

ఆశీర్వచనమంత్రములు ౩౦ ఘనపనసలతో ప్రత్యేకగ్రంథముగా ముద్రించియున్నాడను. గ్రంథవిస్తరభీతిచే యీగ్రంథమందు చేర్చనైతిని. చే॥ ల॥

విశ్వేదేవనిర్ణయః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ పిండ్యేకాలకామకౌ। పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ। హేమశ్రాద్ధేధనురుచీతీర్థే ధురివిలోచనౌ। ఏకోద్దిష్టేరుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయస్సమాప్తః.

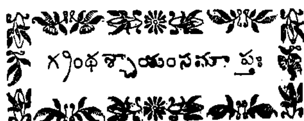
శ్లో॥ శ్రీ చెల్లాన్వయవారిరాశిశశిన శ్శ్రీనాగలింగాహ్వయ।
ప్రఖ్యాతస్యతనూజపేష విదితో లక్ష్మీనృసింహాభిధః।
గ్రంథోఽనేనసుసంచితోఽస్తిహియజుర్వేదప్రయోగాత్మక
స్నార్తానాంపరమోపకారకలనా బుద్ధాదరేణాన్వయమ్॥
శ్లో॥ చన్ద్రిపురనాగభూమీపరిమితే శాలివాహనసుశకే।
సౌమ్యేమాధవమాసేరాకాయా మేషనిర్మితోగ్రంథః॥
కించ॥ అథ ద్వితీయముద్రణమ్॥ శ్లో॥ పరీధావివత్సరేతు గ్రంథో
యంముద్రితోభవత్। మాఘవేమాసిపూర్వస్మాద్విశేషాన్నిశేచన॥

తృతీయముద్రణమ్.

ఋష్యగ్నిగజచంద్రేషు శాలివాహశకేషుచ । శ్రీరాక్షసా
ఖ్యసద్వర్షేకార్తికేశుక్లపక్షకే ।   చే॥ ౮॥

చతుర్థముద్రణమ్.

శ్రీ దుందుభి సం॥ చైత్ర బ౹ ఆదివారం 1922 సం॥ ఏప్రియల్
16 వ తేదీ.

మావంశంబుననుండువారి కొందరినామములు.

❧✻✻✻☙

1 చెల్లా బుచ్చన్నశాస్త్రిగారు- పత్ని- లక్ష్మిదేవమ్మగారు.

వీరి పుత్త్రిలు.

2 ,, వేంకటరామశాస్త్రిలవారు- పత్నీ- రావమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రిలు.

3 ,, గంగాధరశాస్త్రిలవారు- పత్నీ- మహాలక్ష్మమ్మగారు.

వీరిపుత్త్రిలు.

4 ,, నాగలింగశాస్త్రిలవారు- పత్నీ- సీతాదేవమ్మగారు.

వీరిపుత్రుడు - గ్రంథకర్త

5 ,, లక్ష్మినృసింహాశాస్త్రి- ధర్మపత్నీ సుందరలక్ష్మి

వీరిపుత్త్రిలు.

1 సుబ్రాయశాస్త్రి- 2 నాగేశ్వరశాస్త్రి- 3 సీతారామశాస్త్రి.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

అపశబ్దసంశోధనా.

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౧	౬	స్నాను	స్నాను
౨	౩	నమ	నమః
,,	౯	నాయ	శాయ
౩	౧౭	మృత	మృత
౫	౧౮	ఆఘ్ను	ఆఘ్రి
౧౫	౧౮	ఇషసంప	ఇష్టసంప
,,	౨౦	యచ్ఛేయ	యచ్ఛ్రేయ
౧౯	౬	ప్రాచ్యా	ప్రాచ్యాం
,,	౨౦	స్వస్తయ్యై	స్వస్త్యయ
౨౧	౧౫	బ్రాహ్మ	బ్రాహ్మ్మ
,,	౨౧	యంతా	యంతా
౨౩	౨౩	సయుతే	సంయుతే
౨౪	౧౩	గృహీత్వా	గృహీత్వా
,,	౧౪	యమ	యమం
,,	౧౬	బిల్వ	బిల్వ
,,	౨౧	ప్రత్యస్య	ప్రత్యస్య
,,	౨౪	యత్రేషు	యత్రేషు
౨౫	౩	తామా	త్రామా
,,	౫	ప్రియాణి। స్తవ	ప్రియాణి । స్తష్ట
,,	౧౮	ముద	ముద్గ
,,	౧౯	ద్వాదశ	ద్వాదశం

పుటే.	పఙ్క్తౌ.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౨౬	౨	భూణా	భూర్ణా
,,	౧౨	మవ	మవ
,,	౧౩	తాక్ష్నర్వా	తాన్స్వర్వా
,,	౧౫	సనిష్యం	సనిష్యం
౨౭	౧౨	ఆవహా। సఖు	ఆవః । సఖు
,,	౧౩	ప్రిజా	ప్రిజా
౨౯	౧౨	పురంతు	పునంతు
౩౦	౧౦	బ్రాహ్మ	బ్రార్హ్మ
,,	౧౧	వేదా	వేదా
,,	౨౧	పృథివ్యై	పృథివ్యై
౩౧	౧౦	సూక్త	సూక్త
,,	౧౭	స్తూను	స్తూను
౩౨	౨౧	హస్తైస్తు	హస్తైస్తు
,,	౨౪	(ఆత్మాభిముఖమాసీనమే వంధ్యా యేద్ధుతాశనమ్॥ ఏషహి దేవః ప్రది)	... ...
౩౩	౮	అగ్నింపరిసమూహ్య॥	సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య
,,	౯	హుతాశ	హుతాశి
,,	౧౪	స్రువావితి	స్రువావితి
,,	౧౭	సంస్పృశ్య	సంమృశ్య
,,	౨౨	ద్యోత్య । ప్రాస్య	ద్యుత్య । ప్రాశ్య

పుట	పంక్తౌ.	పతత్స్థానే.	పతత్వార్యమ్.
౩౪	౪	అనుష్టు	అనుష్టు
౪౭	౭	పున	పు॑న
౫౨	౬	పయితో	పయిత్వో
౫౪	౨౩	స్త్రిస్రో	స్త్రిస్రో
౫౬	౨	త్రిగ్ం	త్రీగ్ం
,,	౮	మభీ। తరా	మభి। త్తరా
,,	౯	ముత్తరాయను	ము। త్తరయాను
,,	౨౪	నైయ్య।	నయ్య।
,,	౨౬	యితా	యిత్వా
౫౭	౪	ధేనా	దేధా
౬౦	౪	ముత	ముత్త
౬౩	౧౭	కాష్ఠ	కాష్ట
,,	౨౨	ఘూం	ఘూరాం
,,	౨౬	భూతేన్వ	భూతేన్వ
౬౪	౭	దణ్డచా	దణ్డంచా
౬౫	౨౧	ఆదిత్ర	అదిత్ర
౬౬	౨౩	శ్రాద్ధతు	శ్రాద్ధంతు
౭౭	౬	హోత్మా	హోత్మాత్మా
,,	౧౩	ఇతాది	ఇత్యాది
౭౯	౧౮	యోనిం	యోనిం
౮౦	౧౧	శ్వాశురే	శ్వశురే
౮౪	౨౭	పాణాయామము	ప్రాణాయామము
౮౭	౫	యజుషా	యజుషా
,,	౧౧	అక్షతో	అక్షితో

పుట.	పఙ్క్తి.	పతత్స్థానే	పఠితవ్యమ్.
,,	౨3	స్త్రీని	స్త్రీని
౮౮	౨౪	సమూ	సమూ
౯౨	౧౧	వాచయితా	వాచయిత్వా
౯3	౪	తేనా	తేన్యా
౯౭	3	దాజ్యం	ధాజ్యం

౧౦౮ పేజీ మొదలు ౨౨౫ వ పేజీ వరకును చేర్చవలసిన శుద్ధపత్రిక యొక్క విషయము చివరచూడగలరు.

౨౨౭	౧౪	తేషా	తేషాం
౨౨౮	3	అసు	అస్తు
,,	౨3	దివారో	దివాకరో
౨౨౯	౨	రశ్రే	రశ్రే
,,	౪	రక	రక్త
,,	౯	పరిపార	పరివార
,,	౨౨	యజమా	యజమాన
౨3౦	౮	ముఖ। ధర	ముఖం। ధరం
,,	౧3	సోమో	సోమో
,,	౧౪	శేష। శంభు	శేష। శంభు
,,	,,	విశ్వేశం	విశ్వేశం
౨3౧	౬	రక్తః। వతీ	రక్తః। వంతీ
,,	౭	రకాం	రక్తాం
,,	౨౪	యిత్వా	యిత్వా
౨3౨	౧౬	చ్ఛత	చ్ఛత్ర
,,	౨౦	సప్తమ్యా	సప్తమ్యాం

పుట.	పఙ్క్తి.	పతిత్యాసే.	పతితాన్వర్త్యము.
౨౩౫	౪	మేం	మేరు
౨౩౮	౧౨	కిరీటు। గణః	కిరీటి । గణ
౨౩౮	౨౩	క్షత్రం	క్షత్ర
౨౩౯	౪	దై కేతు। ప్రత్యధివ	కేతు । ప్రత్యగ్దైవ
౨౪౧	౯	చక్షుఃస్తోమ	చక్షుస్తోమ
,,	౧౬	దేనం	దేవం
౨౪౩	౫	పద్మాసనం	పద్మాసనస్థం
,,	౬	దర ।	ధర ।
,,	౮	చర్మా	చర్మాం
౨౪౪	౧౧	యన్న	యన్న
,,	౧౨	మర్త్యం। యేన	మర్త్యం। యేన
,,	,,	యాతి	యాతి
౨౪౫	౮	వంత	వంతీ
,,	౧౪	యిత్వా	యిత్వ్వ
౨౪౬	౨౧	తర్పణాదిః	తర్పణసంఖ్య
౨౪౯	౧౦	కయానశ్చిత్రశచి	కయానశ్చిత్ర...శచి
,,	౧౧	ప్రియం	ప్రయం
౨౫౦	౭	త్ర్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౮	గ ధ। శ్రియం	గంధ। శ్రియగ్గ్
,,	౯	మాహాం	మాహాగం
,,	౧౦	ధం। అగ్నిగ్	ధమగ్నిగ్గ్
,,	౧౧	మూహు	మూహు
౨౫౧	౩	సెనగలు	శెనగలు

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితస్థానే.	పఠితవ్యమ్.
౨౫౨	౧౦	స్తుభ్య	తుభ్య
,,	౨౦	యద్రీ	యద్ద్రీ
,,	౨౧	చణకా	చణకాం
౨౫౩	౯	క్షేత్రుం	క్షేతుం
,,	౧౧	త్యంబకం	త్ర్యంబకం
,,	౧౨	స్మతో	స్మృతో
౨౫౪	౧౨	పూపయా	పూజయా
,,	౨౦	సిర్ధ్యై	సిద్ధ్యై
౨౫౫	౫	కథ	కవ
,,	౧౨	శ్యాంత్యై	శాంత్యై
౨౫౬	౫	రక్షఃశిరో	రక్షశ్శిరో
,,	౧౭	ఆనేన	అనేన
౨౫౭	౧౭	శ్చరరో	శ్చరో
౨౫౮	౩	బరా	బరో
౨౬౦	౨౧	స్వప	శ్వప
౨౬౧	౨౬	షట్త్రి	షట్త్రింశ
౨౬౨	౧౦	స్మరణ	స్మరణం
,,	౧౧	యత్నేకా । భవనా	యత్నేనా। భవసా
౨౬౩	౨	శిఖైె । కీరిచ	శిఖైె కీర్తించ।
,,	౧౫	హైరాయ	హైరాహాయ
౨౬౪	౨౫	సునర	సు దర
౨౬౫	౧౩	హాషీ	హృషీ
౨౬౬	౮	సభూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్ఛ	యచ్ఛ

పుట.	పంక్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
,,	౧౪	రాడ	రాడ
౨౭౦	౪	స్భూమిం	సభూమిం
,,	౯	యచ్చ	యచ్ఛ
౨౭౧	౩	ధవిః	ద్ధవిః
,,	౧౩	చల	బల
౨౭౬	౩	తథ్స	తత్స
౨౭౯	౬	శితాః	శ్రితాః
,,	౮	కరేస్న	కరేస్నఘ
,,	౨౧	గంగా	గంగాం
౨౮౨	౨౦	నమ్మి	నమ్మ
౨౮౫	౫	నస్య	నశ్య
౨౮౬	౧౬	దరా	ధరా
,,	౫	శివ	శివా
,,	౧౭	జటాదరా	జటాధరా
,,	౮	భద్రాయ	భద్రాయ
,,	౧౮	ధన్మ	ధన్వ
,,	౨౩	ప్రమథాదిపా	ప్రమథాధి
,,	౨౭	పదే	పాదే
౨౮౮	౩	జనతం	జన్వతం
౨౯౨	౨౨	అన్ను	విచ్ఛిన్న
౨౯౩	౧౩	ఔపాసనం	నిత్యోపాసనం
,,	౨౫	నప	స్నత్త
౨౯౪	౪౦	శనే	శనే
,,	౧౩	దర్భాః	దర్భాం

పుట.	పంక్తి.	పఠితస్థానే.	పఠితవ్యమ్
౩౦౧	౨౧	అమ్మృత	అమృత
౩౦౨	౨౦	ధారయే	ధారయ
౩౦౩	౨౨	ఆసనస్తు	ఆసనస్థో
౩౦౪	౧౮	ప్రదం	యఇదం
౩౦౫	౪	స్వధయా	స్వధయ్యా
౩౦౬	౧౨	పిత్రృనుతే	పితృనుతే
౩౦౭	౧౦	స్లోకే	న్లోకే
,,	౧౯	భూర్గ	భూర్గ
౩౧౧	౬	యజ్వనః	యజ్వనః
౩౧౨	౫	సందర్భ	సదర్భ
౩౧౪	౨	న్మధు	మఽధు
౩౧౮	౬	చతమును	యేచత్వామను
,,	,,	శ్చతా	శ్చత్వా
,,	౧౮	యన్మె	యస్మై
,,	౧౫	వృజ్ఞాటం	వృజ్ఞాట
,,	౨౯	ర్మయ	ర్మయి
౩౨౦	౧౪	దేవా	దేవాః
౩౨౩	౧౨	విద్వాన్	విద్వాం
౩౨౫	౧౬	పువన్తి	పున్నవన్తి
౩౨౬	౬	విషయః	విఘః
౩౨౭	౨	పిడ	పిండ
౩౩౨	౧౦	గయ	గయా
,,	౧౬	పిణ్డో	పిండ్డో
,,	౪౧	ల్వ్యంతు	ల్వంతు

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౩౩౩	౪	అత్రః	అత్ర
,,	౨౭	శుద్ధ్యం	శుద్ధ్యర్థం
౩౩౫	౩	సచ్చ	సచ
,,	౬	విప్రా	విజ్ఞా
౩౩౬	౨	కానా	కానాం
,,	౬	కానా	కానాం
,,	౧౬	దశ	దస
౩౩౭	౭	విద్య	విధ్య
,,	౧౭	పాత్ర	పాత్రీ
,,	౨౬	ద్విజ	ద్విశ
౩౩౮	౧౨	న్యాశ్రి	నాశ్రి
,,	౧౪	లోమ	లోమశిఖా
,,	౧౯	రాజో	రాజా
౩౪౦	౭	దివ। పృథి	ద్యివం । పృథివీం
౩౪౨	౧	౩౦౨	౩౪౨
౩౪౩	౧౧	మిద్ర	మింద్ర
,,	౧౬	పథా	పంథా
,,	౮	చిత్ర	చిత్త
౩౪౪	౯	చిత్రంను విజ్ఞా	చిత్తం...విజ్ఞా
,,	౧౬	రోజ ఇత్యూ	జోరి
,,	౨౦	రాజాం	రాజా
,,	౨౫	భ్యః।	భ్యః। యతోధ
౩౪౫	౬	ఆప	ఆపఓషధయా
,,	౮	యితి	ఇతి
,,	౧౧	చతు	చత

పుట.	పఙ్క్తి.	వతత్థానే.	వతత్పాఠ్యమ్.
౪౩౫	౪	సామి	స్వామి
,,	౫	పర్యా:	పర్యాగః
,,	౯	బధు	బంధు
,,	౧౨	నంస్తు	నస్తు
,,	౨౨	సమాప్త్య	సమాప్త్య
,,	౨౩	పూజా	పూజాం
,,	౨౪	పీత్యర్థ	ప్రీత్యర్థం
౪౩౬	౯	పాణి	ప్రాణా
,,	౧౧	ధారణ	ధారణం
,,	౪	ప్యాప్తి	ప్యాప్తిం
౪౩౭	౪	తస్మై। నాత	తస్మై। వాంత
,,	౨౦	గ్యాపః	త్యాపః
,,	౨౨	క్షేర	క్షేన
౪౪౧	౪	స్నాన	స్నాన
,,	౬	సర్వే	సర్వే
,,	౧౩	వృద్ధ	వృద్ధ్యై
౪౪౨	౫	బధన	బంధనం
,,	౭	చాయా	చ్ఛాయా
,,	౮	బధ	బంధ
,,	౧౦	ఏవ	ఏవం
,,	౧౬	వృణో	వృణో
,,	౧౮	ప్రసీ	ప్రసీ
,,	౨౨	ధన	ధనం
౪౪౩	౧౩	ఝ్మిషీ	ఝ్మిషీం

పుటే	పంక్తౌ.	పతత్థానే.	పతత్పాఠ్యమ్.
౪౪౩	౧౭	భృత	భృద
,,	౨౦	పాద్యా । ఉత	పాఠ్యాః । ఉత్త
,,	౨౧	ఆస్మి	అస్మి
౪౪౪	౪	ద్రైఁయ	ద్రియ
,,	౫	ఆహా౯	అహా౯
,,	౭	ప్రజానా । అజ	ప్రజానాం । అంజ
,,	౧౯	కుర్వ్యధ	కుర్వ్యధ
,,	౨౧	ఆమ్ము	అమ్ము
౪౪౫	౩	మద । గాని	మధ । సాని
,,	౪	ష్ణీంఆ	ష్ణీంఅ
,,	౫	హాస్త	హాస్తం
,,	౭	పాప్మా	పాప్మాసం
,,	౯	ఆష	అనష్ట
,,	౧౦	యజ్ఞోర్ధ౯	యజ్ఞోవర్ధ౯
,,	౧౯	సక	సంక
,,	౨౧	సక । సలక	సంక । సంక
౪౪౬	౪	సర్వ్య । స్వద్దా	సర్వ్య । స్వఫ్దా
,,	౫	న్నాక్షిన్యా	న్నాక్షిన్యా
,,	౯	ర్యంతి	ర్యంతం
,,	౧౮	కామఃత్రి	కామఃప్రతి
,,	౧౯	ఉతా	ఉత్తా
,,	౨౦	గృహ్ణీహాత్	గృహ్ణీహాయా
,,	౨౩	స్వస్తిస్వతీతి	స్వస్తీతి
,,	౨౪	చరితనా్య	చరితవా్య

పుట.	పఙ్క్తి.	ఏతత్స్థానే.	ఏతత్పాఠ్యమ్.
౪౪౭	౩	బల । బల	బలం । బలం
,,	౭	మగళ	మంగళ
,,	౧౧	గుడ	గుడం
,,	౧౨	ధ్రువేణ	ధ్రువంధ్రువేణ
,,	౧౯	అయచ	అయంచ
,,	,,	ఆయాం	అయం
౪౪౮	౨౦	శముస	సముశ
౪౪౯	౨	న్వధా	త్స్వధా
౪౫౧	౧౧	యూశం	యుసం
,,	౧౭	నమ్యా	శమ్యా
౪౫౩	౪	ర్మహ్యా	ర్మహ్యాం
౪౫౫	౧౬	శిష్ఠ	తిష్ఠ
౪౫౬	౨	ధూర్వ్యాం	ధూన్వర్వ్యాం
౪౫౭	౧౨	అధూ	వధూ
,,	౨౦	స్నవిదా	స్నవితా
౪౫౮	౭	స్తిరే	స్థిరే
,,	౯	ధూమ	ధ్నుమ
౪౫౯	౨	ఆనా	ఆవా
,,	౬	పాషా	పోష్యా
౪౬౦	౧౨	గధ	గంధ
,,	౧౭	గధ	గంధ
,,	౧౯	దడే	దండే
,,	౨౦	అవరో	అవరోః
౪౬౧	౪	సత	సప్త
౪౬౨	౩	స్వాహా	స్వాహాః

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితస్థానే.	పఠితప్రత్యయాః
౪౬౨	౧౪	మధ	మధః
,,	౧౫	అజలి	అంజలి
౪౬౩	౧౯	జౌపా	జౌషా
౪౫౧	౧	స్నానప్రకరణమ్	స్నానకాలేదేవాదితర్పణమ్
౪౫౭	౨౩	కృత్తే	కృత్యే
౪౫౮	౧౮	విష్ణు	విష్ణో
౪౯౦	౨౬	చాద్వ	చాద్య
,,	౨౮	స్త్రంస	స్వ్రంస
౪౯౬	౧౬	పవిత్ము	పవిత్రు
౫౦౫	౨౪	త్సిరి	త్సరి
౫౧౩	౮	ప్రేషాః	ప్రేష్యాః
౫౧౫	౯	సమం	స్సమం
౫౨౧	౧౪	అధమ	ప్రథమ
౫౨౯	౩	స్థడి	స్థండి
౫౩౦	౧౩	సాహా	స్వాహా
,,	౨౧	కృద	కృదవ
౫౪౨	౨	దత్తమం	దత్తాహావమం
౫౪౪	౧౭	కృణోత	కృణోతు
,,	౧౯	దేవ	దేఽవ
౫౪౬	౧౯	ప్రజ్వాల	ప్రజ్వాల్య
౫౪౮	౧౬	జన్మోత్సవమ్	అబ్దపూర్తి జన్మోత్సవ ప్రయోగః
,,	౧౮	వార	వార
,,	౨౧	మృతు	మృత్యు

పుట.	పఙ్క్తి.	పతితస్థానే.	పతితత్పార్యమ్.
౫౪౭	౪	బాహ్మ	బ్రాహ్మ
౫౪౮	౧౨	బ్రాహ్మణా	బ్రాహ్మణా
౫౪౯	౧౫	వష్టూం	వసూం
౫౫౦	౩	శ్రేరూంభి	శ్రేరూంభి
౫౫౧	౬	ఇతిద్యా	ఇతిద్వా
,,	౭	మత్య	మంత్య
,,	౧౫	హ్యావాం । సూతి	హ్యావాం । సూత
,,	౨౦	హ్మత్య	హ్మత్యః
౫౫౨	౨౨	ప్రజార్థకం	ప్రజార్థం
౫౫౫	౧౦	రూపిణీ	రూపిణీం
,,	౧౬	శ్చిరసి	శ్శిరసి
,,	౨౦	శరదశ్శత	శరదాంశత
,,	౨౨	తంపులం	తండులాన్
,,	౨౬	దప	దంప
౫౫౬	౨౧	ద్వక్త్రే	ద్వక్త్రే
,,	౨౩	నిష్టాం । తాం	నిష్టాం । తాం
౫౫౭	౩	మతి	మితి
౫౫౮	౨౧	స్నపుత్రి	సమ్మృ
౫౬౦	౬	సర్వే	సర్వ
౫౬౧	౨౦	ష్టక । కృత	ష్టం । కృతం
౫౬౩	౧౪	పది	పధి
౫౬౪	౭	షయ	క్షయ
,,	౧౦	గస్యో	గసో
,,	౧౬	ఇతం	ఇదమ్
౫౭౫	౧౩	కృధీస్వ	కృధీష

అయ్యా? ఆధానపంచకమందు శుద్ధాశుద్ధములం వానిలో పాఠభేదములు సరిమాచుచున్నదున ఈకూర్పునందు ఆ అక్షరలోపములు చేర్పబడలేదు. సమాప్తము